

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

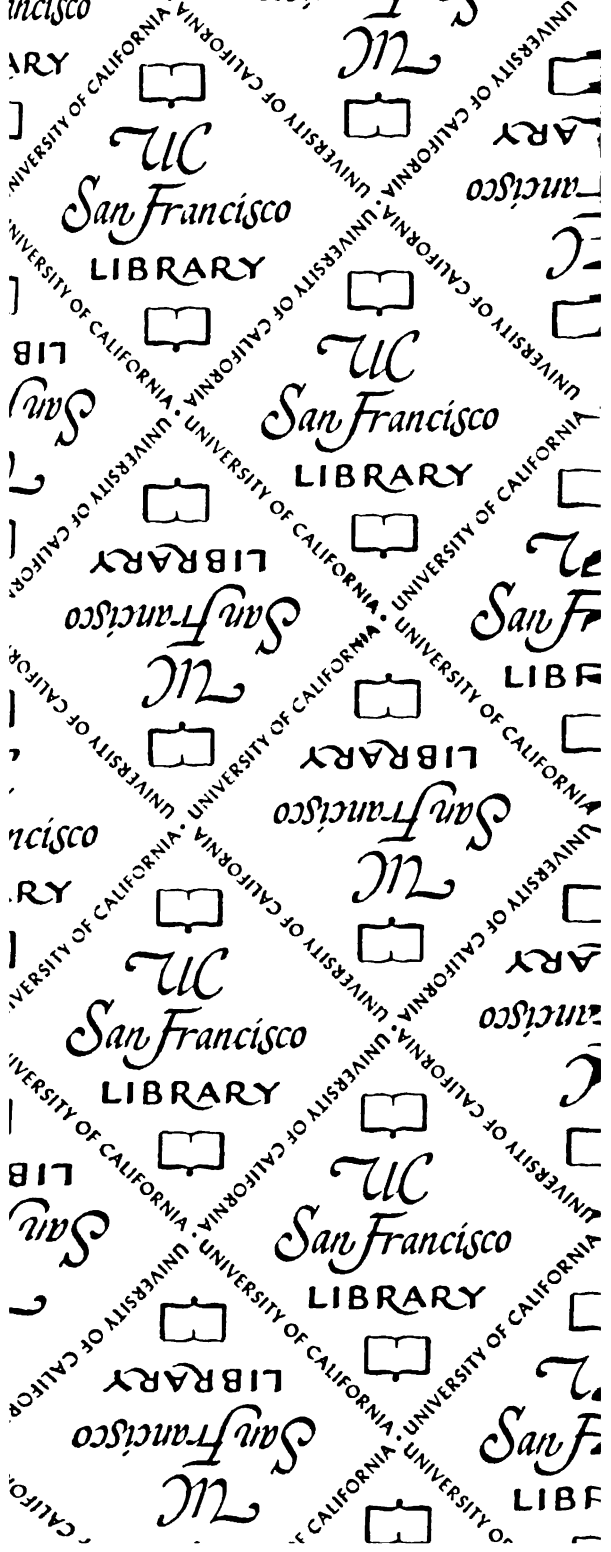
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

U.S.

SKA

ARE-

ÄLSKAPETS

HANDLINGAR,

ENSKA

KAFFE-

SÄLLSKAPETS

HANDLING A 1-3

... CENTER

San Francisco

1967

U.S.

SKA

URE-

ÄLSKAPETS

HANDLINGAR, 18

INSKA

KAFÉ-

ÄLLSKAPETS

HANDLINGAR

MIL CENTER
20 15
San

467

EXA

EC. N

NET

ALSO IN TS

HANDLING, ^{1P}

INSKA

KARE-

SÄLLSKAPETS

HANDLINGAR

SAN FR

67

SVENSKA

LÄKARE-

SÄLLSKAPETS

FÖRHANDLINGAR

FÖRHANDLINGAR

VID

SVENSKA LÄKARE-SÄLLSKAPETS

SAMMANKOMSTER

ÅR 1868.

Protokollsförande: Sällskapets Sekreterare, •

DOCTOR EDHOLM.

STOCKHOLM, 1868.
P. A. NORSTEDT & SÖNER,
Kongl. Boktryckare.

INNEHÅLL.

	Sid.
<i>Januari 7.</i> — AMNÉUS A. J. ledamot. — Arfvoden	1.
Constitutio epidemica	2.
Dr BOUDIN †. — Perforation af larynx. (SANDAHL O., KEY)	5.
Hydrocele. (KEY)	»
Genitalia masculina in duplo. (Dr HEYMAN, KEY)	6.
Deviation af kula. (Edholm)	7.
Förgiftningsfall med blåsyra. (SANDAHL). — Skadliga visitkort. (HAMBERG)	9.
Svensk porter af Hr ROSENQUISTS tillverkning	10.
<i>Januari 14.</i> — Afslaget arfvode. — Biblioteket. — Constitutio epidemica	»
Hjerntuberkler. (MALMSTEN, KEY)	11.
Projektil. (WISTRAND)	17.
Fraktur af bäckenringen. (WISTRAND)	18.
<i>Januari 21.</i> — Biblioteket. — Constitutio epidemica	19.
Ledamot anmald. — Gymnastiskt-ortopediska Institutet	20.
Vaginalatresier. (NETZEL)	21.
Skolioser. (SÄTHERBERG)	22.
<i>Januari 28.</i> — Gymnastiskt-ortopediska Institutet	»
Provincialläkarne KLINTBERG och STRÖMBÄCK ††	24.
RATZKI J. ledamot. — Biblioteket. — Constitutio epidemica	»
»Skäggsjuka» i Köpenhamn. (LAMM)	25.
Jodinjektioner vid körtelansvällningar. (EDHOLM)	26.
Öronsjukdom. (LAMM)	»
Bräck. (GRAVENHORST, ROSSANDER)	27.
<i>Februari 4.</i> — Skattmästareval	29.
Biblioteket. — Constitutio epidemica	30.
Stenos i arter. pulmonalis valvler. (KJELLBERG)	31.
Aneurisma aortæ. (MOBERG, KEY)	33.
Osteo-myelo-sarcoma cysticum. (ROSSANDER, KEY)	35.
Kalshufvud med hydroencephalocèle. (Dr SUNESON, KEY)	37.
Lagförslag om icke auktoriserad läkareverksamhet i Danmark. (BERLIN N. J.)	»
Trepanerad Incas. (v. DÜBEN)	38.
<i>Februari 11.</i> — Biblioteket. — Utländsk ledamot anmald	39.
Constitutio epidemica	»
Sjukhus vid Skeppsbron. — Hjerntuberkler. (KJELLBERG)	40.
Elektrisk behandling vid prosopalgi. (BRUZELIUS)	44.
Ovariotomi. (ÅMAN, EDHOLM, KEY)	45.
<i>Februari 18.</i> — Provincialläkaren HÄFFNER †	»
Biblioteket. — Ledamöter anmald	46.
Poliklinik för tandsjukdomar. (Dentisten BENSOW)	47.
Constitutio epidemica	48.
Fråga Gymnastiskt-ortopediska Institutet. (SÄTHERBERG)	49.
Uterinpolyp. (SKÖLDBERG). — Nedsvaljd schalnål. (BRUNSTEDT, SANTESSON)	50.
Skottskada. (SANTESSON)	»
»Kvaksalversagen». (BERLIN N. J.)	51.
Kriegs-Chirurgie von Dr H. FISCHER. (EDHOLM)	»

<i>Februari 25.</i> — Biblioteket. — Constitutio epidemica	Sid. 54.
LIEDZENZ ångdekoktberedningsapparat. (HAMBURG)	55.
Farmaceutiska undersökningar. (HAMBURG)	56.
Ovanlig verkan af morfainjektion. (SKÖLDBERG)	57.
LEMAIRE'S undersökningar om miasmor. (BERLIN N. J.)	»
HALLIER'S åsigt om choleracontagium. (BERLIN N. J.)	59.
<i>Mars 3.</i> — Främling helsad	60.
Dr WALMSTEDT och Provincialläkaren PISCATOR ††	»
Constitutio epidemica	»
Luxation i sterno-clavicular-leden. (SÄTHERBERG)	61.
Bref från TÖRNBLUM. (SANTESSON)	»
Tvifvelaktigt sjukdomsfall. (CEDERSTRÖM)	»
<i>Mars 10.</i> — Justitierådet SCHLEISNER ledamot. — Constitutio epidemica	65.
Mortalitetsstatistik för Stockholm 1866. (CARLSON)	66.
Cancer ventriculi. (MALMSTEN, KEY)	67.
Febris recurrens i Finland. (EDHOLM)	73.
<i>Mars 17.</i> — Ett bref från Dr WALMSTEDT	75.
Professorerna v. PITHA och BILLROTH ledamöter	76.
Fabrikören A. STILLE invald ledamot	»
Biblioteket. — Constitutio epidemica	»
Sarkom hos ett barn. (KJELLBERG, KEY)	77.
Skottskada. (SANTESSON, v. DÖBELN)	»
Ovariectomi. (ÅMAN, EDHOLM)	78.
Trikinos. (CARLSON)	79.
<i>Mars 24.</i> — Utländsk ledamot föreslagen	80.
Biblioteket. — Constitutio epidemica	»
Brasilianska droger. (SANDAHL O.)	81.
Rättsmedicinska undersökningar. (WISTRAND)	86.
Hastig död under konvalescens från typhus. (SANTESSON)	89.
<i>Mars 31.</i> — Biblioteket. — Constitutio epidemica	90.
Fall af paralysis generalis. (KJELLBERG, MALMSTEN)	91.
Nasopharyngealpolyp. (ROSSANDER)	»
Begravningsbyrå i Stockholm	92.
<i>April 7.</i> — Biblioteket. — Ledamöter föreslagna. — Constitutio epidemica	93.
Svafvelsyreförgiftning. (BRUZELIUS, ÖDMANSSON)	94.
Afasi. (v. SYDOW, ÖDMANSSON)	99.
Cystbildning i hjernan. (ZANTESON, ÖDMANSSON)	100.
Artificiellt ben. (STILLE)	101.
Specula vaginæ. (STILLE)	»
LIEBIG'S köttextrakt. (SKÖLDBERG)	102.
<i>April 14.</i> — Lasarettläkaren FORLING, Stadsläkaren CRON och Rege- mentalsläkaren BOUSTEDT †††. — Biblioteket	»
SÄLLBERG G. T., EKECRANTZ C. O. W. ledamöter. — Constitutio epidemica	103.
Die Anomalien der Refraktion von Dr KOLLER. (ROSSANDER)	104.
»Daglig till krigstjenst?»	106.
Trepanation hos araberna	108.
Timglasformad ventrikel. (LAMM)	109.
Kilogrammen och svenska skålpundet. (BERLIN N. J.)	110.
<i>April 21.</i> — Prof. NÉLATON i Stockholm. — Prof. PIROGOFF †	»
Biblioteket. — Constitutio epidemica	111.
Dr VACHER ledamot	112.
VACHER: Mortalité et maladies populaires. (HALLIN)	»
Brasilianska droger. (SANDAHL O.)	113.
Scammonium. (SANDAHL O.)	115.
Gramvigten. (BERLIN N. J.)	116.
Badinrättning för fruntimmer. (CEDERSCHJÖLD)	»

	Sid.
<i>April 28.</i> — F. d. Regementäläkaren OPPHOFF †. — Constitutio epidemica Sjukhuset vid Skeppsbron tillslutet. (CARLSON).....	117.
Extrauterint hafvandeskap. (EKLUND, KEY).....	118.
Qvacksalveri. (EDLING).....	121.
Ovariometri. (NORDENSTRÖM, EDHOLM).....	122.
<i>Maj 5.</i> — Bibliotekarieval. — Lokal för sammankomsterna	126.
Förändring i Sällskapets stadgar	”
Biblioteket. — Constitutio epidemica	127.
Kronisk leverinflammation. (BRUZELIUS, ÖDMANSSON)	128.
Digitalis utvärtes vid anuri. (ÖDMANSSON).....	”
Cynoglossum officinale verkande som curare. (SANDAHL O.)	”
Hömjöl från Finland. (LOVÉN)	130.
<i>Maj 12.</i> — Dr OUDET †. — Förändring i Sällskapets stadgar	”
Constitutio epidemica.....	131.
Ovariometri. (SKÖLDBERG)	132.
NICOLAÏSEN: Sanitetsvæsenet i de forenede Staters armée. (EDHOLM) ...	”
<i>Maj 19.</i> — Provincialläkaren HAJJ och Etatsraadet STEIN ††	133.
RETZII stipendium	”
Förändring i Sällskapets stadgar. — Biblioteket. — Constitutio epidemica Graviditas extrauterina. (Dr ÖHLSON-GADDE, HALLIN)	134.
Neuritis optica (?) jemte mjeltansvällning. (PSILANDER, HALLIN).....	137.
<i>Maj 26.</i> — Revisionsberättelse.....	138.
Supplementband till Sveriges Läkarehistoria	”
Biblioteket. — Constitutio epidemica	”
Thrombosis arteriæ pulmonalis. (MALMSTEN, KJELLBERG)	139.
Parasitteorien för de contagiösa sjukdomarne. (SKÖLDBERG)	141.
YERCHOW: Hungertyphus. (EDHOLM).....	”
Hungertyphus i Westerbotten. (WISTRAND).....	142.
<i>Juni 2.</i> — Biblioteksrevisorer. — Lokal för vintern	143.
Biblioteket. — Constitutio epidemica	”
Lasarettsväsendet i Sverige 1866. (HALLIN)	144.
BINZ: Chinawirkungen. (BRUZELIUS). — Kuhpocken-Lymphe. (LAMM) ...	”
Prof. PIROGOFFS frånfalle uppdiktadt. — Badinrättning	145.
<i>Juni 16.</i> — Badinrättning	”
Stadkirurgen BERGH och Provincialläkaren INGELSSON ††.....	”
Ledamot anmäld.....	”
Constitutio epidemica	146.
Provisoriska sjukhuset vid Hornsgatan indraget. (CARLSON)	147.
Protetiska apparer. (GRÄHS)	”
Ovariometri. (ÅMAN, SKÖLDBERG)	149.
Kirurgiska instrumenter. (STILLE)	153.
<i>Juni 30.</i> — SALÉN E. ledamot. — Assessor HUSS och Dr NENSÉN ††	154.
Constitutio epidemica	155.
Moutarde en feuilles de RIGOLOT. (MALMSTEN).....	156.
Cancer renalis. (NYSTRÖM, MALMSTEN)	157.
Physiologie amusante. (MALMSTEN)	158.
Ovariometri. (SKÖLDBERG)	158.
<i>Juli 14.</i> — Biblioteket. — Constitutio epidemica	159.
Speculum laryngis. (GRÄHS)	161.
Cholera karantän	162.
<i>Juli 28.</i> — Cholera karantän. — Biblioteket	165.
Constitutio epidemica	166.
Serafimerlasarettets medicinska afdelning. (v. FRIESEN, MALMSTEN)	167.
<i>Augusti 11.</i> — Cholera karantän	”
Veckouppgifterna. — Prof. SERRES †.....	168.

	Sid.
Biblioteket. — Constitutio epidemica	168.
Placentarblödning. (NETZEL)	170.
Karbolsyra mot slempapler. (SANTESSON)	175.
Crypta syphilitica, Crypta gonorrhoea. (SANTESSON)	176.
<i>Augusti 25.</i> — Biblioteket. — Constitutio epidemica	178.
Farmaceutiska preparater. (HAMBERG)	180.
HALLS Sicilian Hair Renewer. (HAMBERG)	181.
Uterinpolyp. (SKÖLDBERG)	182.
REICH: Über die Entartung des Menschen. (EDHOLM)	183.
<i>September 1.</i> — HALLS härmedel	185.
Biblioteket. — Constitutio epidemica	186.
Intrakranial syfilitisk tumör. (ROSSANDER)	187.
Operationer i höftleden. (GRÄHS)	"
<i>September 8.</i> — Constitutio epidemica	187.
ISRAEL HWASSERS minnesvård. — Hjernskada. (BRUZELIUS)	188.
Cancer ventriculi. (BRUZELIUS)	189.
Pneumatocele cranii. (SANTESSON)	190.
<i>September 15.</i> — Främpling helsad. — Ledamot anmäld	"
Val af ordförande, komitéledamöter och revisorer	"
Constitutio epidemica	191.
Läramputationer. (TÖRNBLUM)	192.
Skottskada. (GRÄHS)	193.
Ovariotomi. (AMAN)	194.
<i>September 22.</i> — Prof. SANTESSONS sjukdom	195.
TÖRNQUIST C. J. ledamot. — Biblioteket. — Constitutio epidemica	"
Kinaträd på Jamaica. (SANDAHL O.)	196.
Droger från Porto-Rico. (SANDAHL O.)	199.
Caillère Caron. (SANDAHL O.)	200.
Hematocele retrouterina traumatica. (ANDERSON)	201.
Hyperplastisk elongation af lab. post. oris uteri. (ANDERSON)	203.
Konception under mindre vanliga förhållanden. (ANDERSON)	204.
Reorganisation af Preussiska Sanitets-Korpsen. (EDHOLM)	205.
<i>September 29.</i> — Dr G. VON DEM BUSCH †	207.
Wermlands och Nerikes Läkareförening	"
Biblioteket. — Constitutio epidemica	209.
Prof. SANTESSONS helsotillstånd	210.
Internationela konferensen i Paris. (LEMCHEN)	"
Planschverk i militärmedicin. (LEMCHEN)	212.
<i>October 6.</i> — Läkaresällskapets högtidsdag	214.
Ordförandens föredrag — Sekreterarens årsberättelse	"
<i>October 13.</i> — Talet på högtidsdagen	219.
Bataljonsläkaren ZETTERGREN †	220.
Ledamöter anmälda. — Biblioteket. — Constitutio epidemica	"
Hæmatocele pelvica. (NETZEL). — Hufvudskada. (Dr ENEROTH, WISTRAND)	222.
BONSDORFF: Kritik af det s. k. hämmande nervsystemet. (LOVÉN)	223.
Sjukdomsförhållandet i Sverige 1866 och 1867. (WISTRAND)	"
<i>October 20.</i> — HOLMBERG J. F. O., SVENSSON J. ledamöter	224.
Ledamot föreslagen. — Biblioteket. — Constitutio epidemica	"
Nya droger. (SANDAHL O.)	225.
LEMAIRE: Bero vissa sjukdomar på infusorier? (MALMSTEN)	229.
MICHEL LÉVY: l'Hygiène militaire. (EDHOLM)	230.
Diskussion om medel mot de veneriska sjukdomarnes spridande	232.
<i>October 27.</i> — Stockholms stads och läns Kurhus	235.
Biblioteket. — LJUNGBERG G. ledamot. — Constitutio epidemica	236.
MÜLLER: Lungkapacitetens värde i diagnostiskt afseende. (v. DÜBEN)	237.
Sarkom i lungorna. (SANDAHL, KEY)	"

	Sid.
Aneurisma aortæ cum ruptura. (NEYBER. KEY).....	• 237.
Blix: Studier af glaskroppen. (KEY)	241.
De hvita blodcellernas förhållande vid njur- och lunginflammation. (KEY) ..	"
<i>November 3.</i> — Om medel mot de veneriska sjukdomarnes spridning. (HÖSTMAN)	242.
Hr SANTESSON helsad. — Biblioteket	243.
Utländsk ledamot föreslagen. — Constitutio epidemica	244.
Komitiledamot. — Fall af cancer	245.
BOUCHUT: Nouveaux Elements de Pathologie générale. (MALMSTEN)	246.
VILLEMEN: Specificité de la Tuberculose. (MALMSTEN) ..	247.
Volvulus. (BRUZZELIUS, KEY)	"
Dynamitförgiftning. (HALLONGREN)	248.
<i>November 10.</i> — Åtgärder mot veneriska sjukdomarnes spridning i Stockholm	249.
Bref från Prof. BILLROTH	250.
Constitutio epidemica	251.
Ruptura uteri spontanea. (CEDERSCHJÖLD)	252.
Obturator mot gomdefekt. (Tandläkaren BENSOW).....	263.
<i>November 17.</i> — Excellensen STJERNELD +	264.
Biblioteket. — Constitutio epidemica	265.
Qvacksalverlagstiftning i Norge. (BERLIN N. J.).....	266.
KRASSOWSKY: Ovariotomi. (SKÖLDBERG)	267.
Misbildning å händer och fötter. (BÖTTIGER)	"
<i>November 24.</i> — Prof. CONRADI +	"
Biblioteket. — Constitutio epidemica	268.
Penetrerande skottsår i hjertat. (ROSSANDER, KEY)	269.
Carcinomatöst degenererad njure. (Dr ENGSTRÖM, KEY)	"
Historiskt bidrag till inflammationsläran. (KEY)	272.
Archiv für Physiologie. (LOVÉN)	"
PFLÜGER: Über die Ursache der Athembewegungen. (LOVÉN)	274.
Inhalationer mot kikhosta. (GRÄHS).....	"
<i>December 1.</i> — Prof. P. TYPALDOS ledamot	275.
Geheime-medicinalrådet GRIESINGER +	281.
Ledamot föreslagen. — Constitutio epidemica	"
Febris recurrens. (SVEDBERG). — Perinephritis. (JÄDERHOLM).....	276.
Tyfoidfeber och nephritis behandlade med morfin och quinin. (MALMSTEN)	278.
LUNDBERG FR.: Husdjurens sjukdomar. (HALLIN)	"
LIEBERMEISTER und HAGENBACH: Anwendung des kalten Wassers bei fiebrhaften Krankheiten. (LEWIN P. A.).....	279.
<i>December 8.</i> — Lasarettsläkaren GRAFFMAN †. — Constitutio epidemica	280.
Revisionsberättelse. (EKECRANTZ, RATEKI). — Bräckskada. (MALMBORG)	281.
Retroperitonealcancer. (MALMSTEN, KEY)	283.
St. Thomas Hospital i London. (SANTESSON).....	"
<i>December 15.</i> — Ledamot anmäld. — Constitutio epidemica	285.
Sjukhusbyggnader	286.

Förhandlingar vid Svenska Läkare-Sällskapets sammankomster år 1868.

Den 7 Januari.

AMNÉUS A. J. ledamot. — Arfvoden. — Constitutio epidemica. — Dr Boudin †.
— Perforation af larynx. — Hydrocele. — Genitalia masculina in duplo.
— Deviation af kula. — Förgiftning med blåsyra. — Skadliga visitkort.
— Svensk porter.

— Till ledamot af Svenska Läkaresällskapet antogs Läkaren vid Löwenströmska lasarettet, M. D. AXEL JOHAN AMNÉUS.

— Ordföranden meddelade, att i dagens sammankomst komitén, sedan alla de till Stagnellska donationen hörande medel nu influtit, föreslagit, att ett arvode af 500 rdr rmt skulle tillställas hofkamreraren FORSSTRAND, som inkasserat medlen, bevakat testamentet, granskat redogörelsen öfver utredningen af boet m. m., och skulle dessa 500 rmt, ifall Sällskapet funne arfvodet skäligt, af Schaumkellska fonden, dit donationen hörer, utgå.

Sedan ordföranden samt Hrr CARLSON, MALMSTEN, THOLANDER och sekreteraren yttrat sig i frågan, gillade Sällskapet den af komitén föreslagna åtgärden.

— Ordföranden meddelade vidare, att Sällskapets komité — med undantag af Hr THOLANDER, som reserverat sig — tillstyrkt ett förökadt arvode af 200 rdr rmt årligen till Hufvudredaktören för Hygiea, som f. n. åtnjuter 600 rdr rmt.

Ordföranden motiverade denna komiténs framställning dermed att statsanslaget för Sällskapets litterära verksamhet, årligen 3,000 rdr rmt, medgäfvit ett sådant tillägg, samt att det närvarande redaktionsarfvodet betydligt understeg arfvodet för andra tidskrifter af samma storlek.

Härom yttrade sig Hrr CARLSON, MALMSTEN och THOLANDER; frågan blef, på framställan af den sistnämde, bordlagd.

= Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 15 till och med Lördagen den 21 December 1867:

Sjukligheten obetydlig.

1. *Inom enskild praktik* anmälde sjukdomsfall (från 14 läkare):

Febria typhoides	1.	Gonorrhœa	4.	Icterus	1.
Pertussis	8.	Neuralgia	2.	Nephritis	2.
Dysenteria	1.	Conjunctivitis	7.	Metritis	1.
Diarrhœa	36.	Otitis	1.	Rheumatismus acutus	8.
Febria puerperalis ..	1.	Ang. tons. & faucium	16.	Erysipelas	5.
Febria intermittens ..	6.	Laryngo-tracheitis ..	7.	Urticaria	2.
Angina parotidea ..	7.	Bronch. Cat. bronch.	53.	Furunculus	1.
Variolæ. Varioloides	1.	Pneumonia	4.	Panaritium	1.
Varicellæ	5.	Pleuritis	2.	Rheum. recens efebril.	2.
Delirium tremens	1.	Febria gastr. simplex	11.		
Syphilis	3.	Gastritis. Enteritis..	4.		
				Summa	204.

2. Å Hufvudstadens *Sjukvårdsanstalter*:

På *Seraphimer-lasarettet*: sjukantalet den 21 Dec. 256, hvaraf 142 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 5, pneumonia 2, pleuritis 1, peritonitis 1, rheumatismus 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 21 Dec. 185, hvaraf 86 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: pneumonia 5, febris gastrica simplex 3, gastritis 3, febris typhoides 2, syphilis 2, rheumatismus 2, laryngo-tracheitis 1, bronchitis 1, nephritis 1, urticaria 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 21 Dec. 197, hvaraf 123 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 2, diarrhœa 2, syphilis 1, gonorrhœa 1, bronchitis 1, pneumonia 1, febris gastrica simplex 1, icterus 1, nephritis 1, metritis 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Hornsgatan*: sjukantalet den 12 Dec. 65, hvaraf 38 invärtes sjuke; inkomne under veckan: bronchitis 3, delirium tremens 2, peritonitis 1, nephritis 1, metritis 1, rheumatismus 1, zona 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 21 Dec. 70, hvaraf 55 invärtes sjuke; inkomne under veckan: bronchitis 4, pneumonia 1, gastritis 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhœa 10, bronchitis 9, bronchitis capillaris 5, conjunctivitis 4, syphilis 3, pneumonia 2, pleuritis 1. — *Polikliniken*: diarrhœa 6, bronchitis 4, conjunctivitis 1.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 11; helsotillståndet godt.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 13; helsotillståndet godt.

På *Diakoniss-sjukhuset*: sjukantalet den 21 Dec. 29; inkomne under veckan: febris typhoides 1, pneumonia 1, febris gastrica simplex 1.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuke*: sjukantalet den 21 Dec. 172, hvaraf 84 mankön och 88 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 21 Dec. 182, hvaraf 148 från staden och 34 från länet; inkomne: syphilis 26, gonorrhœa 2.

På *Provisoriska Kurhuset*: sjukantalet den 21 Dec. 57; inkomne: syphilis 11, gonorrhœa 4.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): bronchitis 59, diarrhœa 31, rheumatismus 11, pneumonia 8, febris gastrica simplex 8, febris intermittens 8, gastricismus 5, ophthalmia 4, angina tonsillaris 4, meningitis cerebialis 3, febris typhoides 1, diphtheria 1, pertussis 1, dysenteria 1, angina parotidea 1, scarlatina 1, apoplexia cerebri 1, gastritis 1, icterus 1, erysipelas 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: diarrhœa 4, syphilis 2.

= Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 22 till och med Lördagen den 28 December 1867:

Sjukligheten temligen obetydlig.

1. Inom enskild praktik anmälde sjukdomsfall (från 14 läkare):

Febri typhoides	4.	Conjunctivitis	5.	Gastritis. Enteritis	4.
Pertussis	3.	Otitis	4.	Peritonitis	3.
Diarrhoea	28.	Ang. tons. & faucium	21.	Metritis	2.
Febri puerperalis ..	1.	Thrombosis. Embolia	2.	Rheumatismus acutus	6.
Febri intermittens ..	5.	Laryngo-tracheitis	11.	Erysipelas	1.
Angina parotidea	9.	Bronch. Cat. bronch.	43.	Urticaria	1.
Varicellæ	2.	Bronchitis capillaris.	1.	Furunculus	6.
Intoxicatio ex acidis.	1.	Pneumonia	4.	Rheum. recens efebri.	3.
Syphilis	5.	Pleuritis	4.		
Gonorrhoea	7.	Febri gastr. simplex	7.		
				Summa	193.

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Seraphim-lasarettet*: sjukantalet den 28 Dec. 263, hvaraf 145 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 5, pneumonia 2, bronchitis 1, colitis 1, rheumatismus 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 28 Dec. 203, hvaraf 94 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: pneumonia 9, syphilis 3, gonorrhoea 3, bronchitis 2, gastritis 2, rheumatismus 2, febris typhoides 1, delirium tremens 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 28 Dec. 212, hvaraf 126 invärtes sjuke; inkomne under veckan: bronchitis 3, pneumonia 2, erysipelas 2, febris typhoides 1, febris intermittens 1, syphilis 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Hornsgatan*: sjukantalet den 28 Dec. 69, hvaraf 41 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 4, febris intermittens 1, delirium tremens 1, pneumonia 1, peritonitis 1, erythema nodosum 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 28 Dec. 66, hvaraf 54 invärtes sjuke; inkomne under veckan: pneumonia 1.

På *Allmänna Barnhuset*: bronchitis 10, bronchitis capillaris 9, diarrhoea 5, pneumonia 5, pleuritis 3, otitis externa 1, nephritis 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 14, bronchitis 4, syphilis 1, conjunctivitis 1, bronchitis capillaris 1, pneumonia 1.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 14; helsotillståndet godt.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 14; fall af barnsängsfeber.

På *Diakonier-sjukhuset*: sjukantalet den 28 Dec. 31; inkomne under veckan: rheumatismus 2.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuka*: sjukantalet den 28 Dec. 172, hvaraf 84 mankön och 88 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 28 Dec. 181, hvaraf 144 från staden och 37 från länet; inkomne: syphilis 25, gonorrhoea 2.

På *Provisoriska Kurhuset*: sjukantalet den 28 Dec. 60; inkomne: syphilis 12.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): bronchitis 48, diarrhoea 28, rheumatismus 15, pneumonia 13, febris intermittens 8, febris gastrica simplex 5, peritonitis 3, pertussis 2, ophthalmia 2, angina parotidea 1, variolæ 1, gastricismus 1, gastritis 1, erysipelas 1, cystitis 1.

4. I *Stadens Fängelse*: syphilis 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: diarrhoea 10, bronchitis 2.

= Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 29 Dec. 1867 till och med Lördagen den 4 Jan. 1868:

Sjukligheten fortfarande temligen obetydlig.

1. Inom enskild praktik anmälde sjukdomsfall (från 13 läkare):

Febris typhoides	2.	Otitis	1.	Peritonitis	1.
Pertussis	4.	Ang. tons. & faucium	10.	Nephritis	1.
Dysenteria	1.	Pericarditis	1.	Metritis	1.
Diarrhœa	17.	Laryngo-tracheitis ..	9.	Rheumatismus acutus	9.
Febris intermittens ..	5.	Bronch. Cat. bronch.	46.	Erythema nodosum ..	2.
Angina parotidea	7.	Bronchitis capillaris..	3.	Furunculus	6.
Varicellæ	1.	Pneumonia	8.	Rheum. recens efebril.	3.
Syphilis	2.	Pleuritis	2.	Orchitis	1.
Gonorrhœa	1.	Febris gastr. simplex	5.	Panaritium	1.
Neuralgia	1.	Gastritis. Enteritis.	2.		
Conjunctivitis	3.	Typhlit. & Perityphl.	1.		
				Summa	157.

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Serapimer-lasarettet*: sjukantalet den 4 Jan. 270, hvaraf 151 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 4, pneumonia 4, rheumatismus 2, febris intermittens 1, apoplexia cerebri 1, gastritis 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 4 Jan. 214, hvaraf 97 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 7, pneumonia 7, febris gastrica simplex 3, gastritis 2, diarrhœa 1, gonorrhœa 1, bronchitis 1.

På *Provisoriska sjukhuset & Söder*: sjukantalet den 4 Jan. 206, hvaraf 109 invärtes sjuke; inkomne under veckan: congelatio 13, diarrhœa 3, syphilis 2, bronchitis 1, pleuritis 1, nephritis 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Hornsgatan*: sjukantalet den 4 Jan. 70, hvaraf 46 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 4, pneumonia 2, peritonitis 2, nephritis 2, febris intermittens 1, febris gastrica simplex 1, rheumatismus 1.

På *Provisoriska sjukhuset & Sabbatsberg*: sjukantalet den 4 Jan. 72, hvaraf 57 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 1, bronchitis 1, pneumonia 1, pleuritis 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhœa 10, bronchitis 5, pneumonia 3, bronchitis capillaris 2, nephritis 2, pleuritis 1. — *Polikliniken*: diarrhœa 15, conjunctivitis 4, bronchitis 4, pertussis 1, febris intermittens 1, syphilis 1, laryngo-tracheitis 1, pneumonia 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 4 Jan. 57; inkomne under veckan: catarrh. bronch. 3, febris typhoides 1, pertussis 1, diarrhœa 1, pneumonia 1, febris gastrica simplex 1, entero-colitis 1.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 23; helsotillståndet godt.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 10; helsotillståndet godt.

På *Diakoniss-sjukhuset*: sjukantalet den 4 Jan. 30; intet fall af akut sjukdom har under veckan inkommit.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuka*: sjukantalet den 4 Jan. 170, hvaraf 82 mankön och 88 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 4 Jan. 184, hvaraf 148 från staden och 36 från länet; inkomne: syphilis 22, gonorrhœa 4.

På *Provisoriska Kurhuset*: sjukantalet den 4 Jan. 60; inkomne: syphilis 9, gonorrhœa 1.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): bronchitis 62, diarrhœa 35, febris gastrica simplex 11, rheumatismus 11, febris intermittens 10, pneumonia 7, febris typhoides 4, meningitis cerebialis 3, gastricismus 3, gastritis 2, pertussis 1, variolæ 1, scarlatina 1, apoplexia cerebri 1, ophthalmia 1, peritonitis 1, icterus 1, cystitis 1.

4. I *Stadens Fängelse*: delirium tremens 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: diarrhœa 7, febris typhoides 1.

— Ordföranden tillkännagaf att Sällskapet förlorat en af sina utländska ledamöter, nemligen Dr J. CH. M. BOUDIN, som förlidet år afidit, 61 år gammal. Han var under hela sin bana militärläkare och reste på regeringens bekostnad i flera främmande länder, der han med stor flit studerade sjukdoms- och befolkningsförhållanden. Hans stora arbete *Traité de Géographie et Statistique médicales et des Maladies endémiques* utkom 1857. Sedan 1858 var B. ledamot af Läkaresällskapet.

— Hr SANDAHL O. meddelade ett fall af *stenos i larynx på syfilitisk grund*; efter företagen trakeotomi efterföljdt af ett perforerande sår emellan luft- och matstrupen.

Hr KEY meddelade obduktionsfenomenen och skulle fallet ingå i tidskriften under rubrik Svensk Kasuistik.

— Hr KEY meddelade följande rörande ett fall, der ett betydligt *hydrocele* plötsligt inträffat vid en häftigare kroppsrörelse:

I en af de sjukjournaler, som från Serafimerlasarettet blifvit mig tillsända öfver patienter som der vårdas för nephritis, och vilkas urin jag haft till undersökning, anträffade jag för någon tid sedan en uppgift, som syntes mig egendomlig. Det hette nemligen om en äldre fiskare, hvilken led af kronisk nephritis med hydrops, att »då han den 11 sistlidne November hemkommande från en båtfärd, skulle draga upp båten å land, erfor han en häftig smärta i högra testikeln, hvarpå omedelbart följde en hastig betydlig ansvällning med ömhet af samma testis. För att möjliggöra sin gång till hemmet nödgades han uppbinda scrotum. Fyra dagar derefter under resan hemifrån till lasarettet började äfven penis och scrotum att likformigt ansvälla, men högra skrotalhalvan har dock förekommit honom mera voluminös tillföle af kvarstående, dock betydligt förminskad ansvällning af högra testikeln». I status præsens, som upptogs den 19 November, finner man om denna särskilda åkomma endast angifvet: »starkt ödem i penis och scrotum, som är betydligt förslappadt och utvidgadt. Högra testis något voluminösare än den venstra, ej ömmande»; för öfrigt fanns allmänt ödem och ascites m. m.

Hvad var det som kunnat vålla en så plötslig och så stor ansvällning af »ena testis» att patienten måste uppbinda scrotum för att kunna gå? Att det ej kunde vara någon uppdrifning af testis sjelf syntes mig klart; smärtan hade varit hastigt öfvergående och ömheten kvarstod ej. En blödning uppkommen genom någon kärlruptur borde äfven hafva gifvit helt andra symtomer. Efter mycket öfvervägande af det egendomliga fallet, kom jag till den slutsatsen, att mannen måste haft en ej oblitererad processus vaginalis, hvilken dock på något ställe varit afstängd från kommunikation med bukhålan genom en membranös bildning, som vid den häftiga kroppsrörelsen med ansträngning af

bukpressen, brustit, så att vattnet i buken fått fritt tillträde till säcken af tunica vaginalis.

Då jag kort derefter anträffade mannen på obduktionsbordet, fick jag tillfälle att konstatera riktigheten häraf. Såsom det preparat utvisar, hvilket jag har äran här framlägga, är processus vaginalis numera i hela sin utsträckning öppen. I canalis inguinalis är den så trång att den endast med svårighet genomsläpper ett lillfinger, men omedelbart utomför annulus inguinalis externus vidgar den sig plötsligt, så att dess diameter uppgår till öfver en tum, och den vidgar sig sedermera mer och mer nedmot botten af tunica vaginalis. Vid höjden af anulus externus, utskjuta cirkulärt från väggen tunna, membranösa bindväfslamsor, hvilka tydligen äro rester af en membran, som förut bildat en sammanhängande vägg.

Det är denna membrans bristning som förorsakat hans så plötsligt inträffade hydrocele.

— Hr KEY förevisade ett af Dr HEYMAN till honom öfversänt preparat öfver en särdeles ovanlig missbildning med *duplicitet inom urogenitalapparaten* hos ett nyfödt barn, och meddelade derjemte utdrag af Dr Heymans bref rörande detta fall.

Preparatet var taget vid obduktionen af ett 8 dagar gammalt barn, som vid födelsen varit fullgånget och frodigt. Den mest i ögonen fallande missbildningen var den, att tvenne fullständigt utbildade penes förefunnos, sittande i jernhöjd på något afstånd från hvarandra. Hvar och en af dem var försedd med ett välbildadt scrotum, men blott en testikel förefanns i hvarje scrotum. Os sacrum var klufvet och från det ställe der klyfningen började gick en membranös vägg eller rättare hög ås fram till främre bäckenväggen, ofullständigt delande lilla bäckenet i 2:ne halfvor. Denna membran fäster sig såsom det vill synas i ett litet os interpositum, som är liksom inskjutet i symphysis pubis. Ett par små muskler förefanns i denna ofullständiga skiljevägg; möjligen voro dessa tillstymmelser till psoasmuskler. Ossa ilei voro ganska välbildade och de båda acetabula hade normalt läge. Deformiteten af bäckenet hade sannolikt varit föga synlig, medan de mjuka delarne, som vid obduktionen blifvit borttagna, ännu voro kvar. I hvardera af de båda bäckenhalvorna förefanns en fullständig urinblåsa, men i hvarje blåsa inmynnade blott en urether, och till hvarje prostata gick blott ett vas deferens. Ingen analöppning förefanns. Rectum gick ned i högra bäckenhalfvan, och slutade der i en blindsäck, omkring en half tum ofvanom det ställe, der analöppningen skulle haft sin plats, men der blott en insänkt grop i huden förefanns. Att ryggmärgen var delad i sakralportionen antyddes af det sätt på hvilket nerverna utgingo. Njurarne, som äfven blifvit öfversända, voro oregelbundna och med hvarandra sammanväxta. Bukväggen hade varit deficient kring naveln på en yta af omkring ett 5-öres storlek. Genom denna bräckport, som endast betäcktes af peritoneum, hade tarmlyngor framträngt, ofta till en volym motsvarande

storleken af en apelsin. Hela colon hade vid obduktionen befunnits starkt utspänd af meconium och gaser, såsom en naturlig följd af analatresien. För öfrigt hade intet abnormt förefunnits i något organ, och ej heller någon antydning till dubbelbildning utom i bäckenorganerna.

Barnet hade under lifstiden skötts af Dr FORSSENIUS, som tillsammans med Dr Heyman verkställt obduktionen. Barnet hade såsom ofvan nämndes lefvat i 8 dagar och under de första dagarne varit lifligt. Någon operation för analatresien hade ej ansetts indicerad och hade väl ej heller, såsom Dr Heyman anmärker, ledt till någon båtнад för barnet. Hr Key framhöll egendomligheterna af och det ovanliga uti den föreliggande missbildningen och uttryckte sin tacksamhet för Hr Heyman och Forssenius, som lyckats så fullständigt som skett, rädda det värdefulla preparatet från förgängelsen.

Dubbelbildningar af penes hörde till de största sällsyntheter och något fall, der de med fullständig utbildning bestått ensamt för sig vore ännu ej känt. Så var icke heller här förhållandet, då en tydlig anläggning till dubbelbildning af sakralregionen äfven förefanns. Hade detta barn emellertid ej samtidigt haft analatresi och sitt svåra nafvelbräck, syntes det alltför väl hafva kunnat utvecklas till en kraftfull individ, som försedd med 2:ne penes ej för öfrigt skulle visat i ögonen fallande tecken till missbildning, ja hans växt kunde blifvit ganska vacker, om än bäckenet blifvit något bredt. Han skulle i så fall hafva varit långt bättre lottad än den unge portugisare, hvars historia, försedd med afbildningar, Hr EDHOLM refererat i Hygiea år 1865^{*)}. Denne, som uppnått sitt 20:de år och som äfvenledes var försedd med tvenne fullständiga penes, hvilka befunnits funktionskraftiga, var långt mera missbildad i öfrigt, i det han, såsom ännu ett extra bihang var försedd med ett, skenbart enkelt, men i sjelfva verket genom sammansmältning af tvenne bildadt, tredje ben. Hos honom förefanns sålunda en dubbelbildning af hela den nedre kroppssändan (dipygus). FÖRSTER hade i sin Atlas öfver missbildningar en afbildning, som tydligen gällde samme man, men den var tagen då han var ett frodigt och muntert barn vid sex månaders ålder.

I en fullständigare uppsats åtföljd af teckningar ville Hr Key närmare redogöra för det nu förevisade preparatet.

— Hr EDHOLM meddelade följande bidrag till kändedomen om *deviation af kula vid skottsår*:

En korporal vid Lifgardet till häst sköt sig den 4 dennes med ett pistolskott i bröstet och afled ögonblickligen. Vid den rättsmedicinska besigtningen, som i dag på förmiddagen företogs, befunns kulan hafva tagit följande egendomliga bana.

Yttre besigtning.

På venstra sidan af bröstet finnes 3 tum från medellinien och 2 tum nedanför bröstvärtan ett nära rundt sår af något mer än ett 10-öres storlek med temligen jemna kanter; i sårets omgifning

^{*) Svenska Läkaresällskapets Förhandlingar 1865 p. 275.}

är huden i en utsträckning af något mer än en 2-öres-slant svart och intorkad. Från hudsåret befinnes skottkanalen vid sondering sträcka sig i sin närmaste fortsättning bakåt samt något nedåt och inåt. Å venstra sidan af ryggen $1\frac{1}{2}$ tum innanför skulderbladets inre rand och ungefär en tum ofvanför dess nedre vinkel är huden i en längd af fem och en bredd af två linier svart och intorkad; under detta ställe kännes en hård rund kropp, som vid hudens genomskärning befinnes vara en vanlig spetskula.

Inre besigtning.

Bröstat. Vid hudens aflossande befinnes i den såret omgifvande bindväfven samt dertill angränsande partier af stora bröst-muskeln, stora sågformiga muskeln samt yttre sneda bukmuskeln smärre blodutådringar. Skottkanalen intränger i bröstkaviteten mellan 6:te och 7:de rebben ungefär en half tum utanför deras förening med sina brosk. Rebben äro fullkomligt oskadade. Skottkanalen fortsätter sig genom öfre delen af venstra lungans nedre lob. Innan kulan inträngt i lungsubstansen har den på ett ställe, motsvarande den yttre såröppningen lemnat ett intryck på lungans yta, utan några förändringar på detta ställe af brösthinnebeklädnaden, men med små blodutådringar i den underliggande lungsubstansen, detta intryck har nästan en rund form, ett djup af omkring 2 linier och en bredd af omkring 5 linier och är beläget ungefär en half tum ofvanför nedersta lungranden; en smal fördjupning synes fortgå från detta ställe till den fria lungranden och synes sedermera kulan hafva fortgått utefter nedra lunglobens undre yta, vidare emellan lungan och hjertsäcken, på hvars utsida en nästan fyrkantig blodutådring af omkring 3 tums diameter förefinnes, hvarefter den genomträngt lungans brösthinnebeklädnad vid nedersta föreningsranden emellan öfversta och nedre loberna och inträngt i lungmassan, utgått på bakre sidan ungefär 4 tum från nedre lobens nedra fria rand, inträngt i bakre bröstväggen emellan 8:de och 9:de rebben tätt invid ryggraden och stannat i ryggens mjuka delar; rebbensänderna äro på detta ställe blottade och något skadade, men kännas icke frakturerade. Såröppningen å lungans baksida har ungefär storleken af en 2-öres-slant och i bakre bröstväggen inemot samma storlek. Skottkanalen har alltså en riktning snedt utifrån, nedifrån och framifrån, inåt och uppåt och bakåt. I omgifningarne från skottkanalen under dess passage genom lungan finnas talrika små blodutådringar. Venstra lungsäcken är nästan till hälften fylld med svart, mestadels stelnad blod, dels ock flytande blod till en mängd af omkring en half kanna. Båda lungorna äro öfverallt fria, vid genomsnitt af högra lungan knistrar den öfverallt för knifven, den är betydligt blodöfverfylld, men företer i öfrigt inga sjukliga förändringar; venstra lungan är betydligt mera blodfattig, men företer för öfrigt intet sjukligt. Hjertsäcken innehåller en måttlig mängd blodblandad vätska. Hjärtat är af vanlig storlek; på utsidan af venstra hjertkammaren, motsvarande den förut omnämnda blodutådringen å hjertsäcken finnes ett långsgående kros-

sadt sår med ojemna kanter af något mer än 2 tums längd och omkring 2 liniers och en till fyra liniers bredd. Hjertats båda halfvor äro nästan tomma, hjertmuskulaturen, isynnerhet den venstra kammarens, är något tjockare än vanligt; valvler och mynningar friska. Luftröret är nästan tomt och dess slemhinna frisk.

För att betinga möjligheten af en sådan skada måste lungan, då kulan träffade densamma hafva varit betydligt luftfylld, så att projektilen kunnat halka mot pleura, liksom mot en elastisk och uppblåst kautschuksboll.

I diskussion om fallet deltog ordföranden samt Hrr KEY, MALMSTEN, SANTESSON och SKÖLDBERG.

— Hr O. SANDAHL meddelade följande *förgiftningsfall*:

En af de rikare begåfvade eleverna vid farmaceutiska institutet befanns i dag på morgonen sittande död i en gungstol hemma i ~~hustad~~ ^{hustad}, då städerskan kom för att göra upp eld i kakelugnen. Han hade i går afton besökt teatern, enligt hvad en i rummet bredvid boende kamrat uppgaf, och då han omkring kl. 11 till denne kamrat sagt god natt, kunde icke något ovanligt hos honom märkas. På bordet bredvid honom stod dels en öppnad flaska, innehållande en mörkbrun tinktur, signerad med vanlig giftetikett, och der bredvid ett urdrucket mindre glas i hvars botten fanns en liten portion brun vätska. Detta glas stod på ett utbredt papper, å hvilket var skrivet Cyankalium, och der bredvid låg en mindre papperspåse signerad med Winsyra. — Den afidne var vid min ankomst kall och stel och hade en hvilande ställning i gungstolen med benen upplagde på en framför stående stol. Ansigtuttrycket var lugnt och stilla, såsom en djupt inslumrad. Det syntes tydligt att döden inträdt nästan plötsligt utan all kamp. Något motiv för den förtviflade handlingen har icke kunnat uppletas. Den afidne var högt värderad af lärare och kamrater och hans ekonomiska ställning var jämförelsevis föga tryckande.

Hr S. fäste, med anledning af detta sorgliga fall, uppmarksamheten på den våda, som ligger deri, att cyankalium med iätthet kan erhållas å flera håll t. ex. hos fotografer eller sådana som handla med artiklar för fotografiens utöfning, en försäljning, som icke är kontrollerad under det giftförsäljningen å apoteken är strängt öfvervakad. Det vore önskligt om lagstiftningen i detta hänseende kunde blifva konsekventare.

— Hr HAMBERG förevisade *visitkort af s. k. moiré metallique*, hvilka visitkort nu på nyåret ej äro ovanliga och som innehålla en ej ringa qvantitet blysocker samt således, om de falla i händerna på barn, lätt kunna vålla skada.

Hr SANTESSON anmärkte, att de ofta här använda glatta, hvita visitkorten äfven innehålla ett skadligt ämne, nemligen

blyhvitt, samt att arbetarne vid de fabriker der de tillverkas tillfölje deraf äro utsatta för blyförgiftningar, hvarföre ock i England föreningar finnas bildade, hvilkas medlemmar öfverenskommit att ej använda sådana visitkort.

— Sekreteraren uppläste ett från Hr ROSENQUIST under sammankomsten anländt bref, hvaruti han — som år 1843 i Sverige införde det Bayerska ölet, om hvars förtjenstfulla bryggningssätt en af framlidne Frih. Berzelius affattad attest medföljde — sade sig tillverka ett *nytt slag af porter*, hvilket han hoppades i framtiden borde uttränga all till Sverige importerad vara af detta slag.

Prof af tvenne olika porterslag medföljde.

Den 14 Januari.

Afslaget arfvode. — Biblioteket. — Constitutio epidemica. — Hjerntuberkler. Projektil. — Obduktionsberättelse.

— Uptogs den i sista sammankomsten bordlagda frågan, rörande af komitén föreslaget *förökadt arfvode* af 200 rdr rmt *ärligen åt Hufvudredaktören af Hygiea*.

Sedan ordföranden samt Hrr KEY, KJELLBERG, MALMSTEN och THOLANDER yttrat sig, samt den sistnämde framställt begäran om slutet votering, blef förslaget med 27 röster mot 10 afslaget.

= Till *biblioteket* anmäldes:

Beretning om St. Hans Hospital for Sindsyge i 1866. Kjøbenhavn 1867. — Beretning om Kjøbenhavns Kommunehospital i 1866. Kjøbenhavn 1867. Gåfvor från Köpenhamns Magistrat. — Bidrag till Sveriges officiella Statistik. L. Statens jernvägstrafik 5. Trafikstyrelsens underdåniga berättelse för år 1866. Stockholm 1867. Gåfva från Statistiska byrån.

= Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 5 till och med Lördagen den 11 Januari 1868:

Sjukligheten lika med föregående vecka.

1. *Inom enskild praktik* anmälde sjukdomsfall (från 13 läkare):

Febris typhoides	2. Neuralgia	4. Colitis	1.
Pertussis	3. Conjunctivitis	10. Typhlit. & Perityphl.	1.
Cholera	1. Otitis	2. Peritonitis	1.
Dysenteria	2. Ang. tons. & faucium	17. Icterus	1.
Diarrhoea	25. Pericarditis	1. Nephritis	1.
Febris intermittens ..	9. Laryngo-tracheitis	15. Rheumatismus acutus	8.
Angina parotidea ..	2. Bronch. Cat. bronch.	56. Erysipelas	2.
Varicellæ ..	5. Bronchitis capillaris ..	3. Erythema nodosum	1.
Intox. e vapor. carb.	2. Pneumonia	1. Furunculus	4.
Syphilis	2. Pleuritis	1. Rheum. recens efebril.	2.
Gonorrhoea	2. Febris gastr. simplex ..	8.	
Apoplexia cerebri ...	1. Gastritis. Enteritis ..	1.	

Summa 197.

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Serafimer-lasarettet*: sjukantalet den 11 Jan. 272, hvaraf 155 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 5, pneumonia 2, typhlitis 1, icterus 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 11 Jan. 199, hvaraf 86 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 9, pneumonia 4, gonorrhœa 2, febris gastrica simplex 2, febris typhoides 1, gastritis 1, nephritis 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 11 Jan. 202, hvaraf 96 invärtes sjuke; inkomne under veckan: rheumatismus 5, syphilis 2, bronchitis 2, erysipelas 2, variolæ 1, nephritis 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Hornsgatan*: sjukantalet den 11 Jan. 69, hvaraf 45 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 2, febris gastrica simplex 2, bronchitis 1, gastritis 1, mastitis 1, rheumatismus 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 11 Jan. 73, hvaraf 57 invärtes sjuke; inkomne under veckan: bronchitis 5, febris typhoides 1, diarrhœa 1, varicellæ 1, pneumonia 1, erythema nodosum 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhœa 10, bronchitis 8, bronchitis capillaris 2, pneumonia 2, meningitis cerebialis 1, nephritis 1, urticaria 1. — *Polikliniken*: diarrhœa 7, bronchitis 5, syphilis 3, pneumonia 3, pertussis 1, conjunctivitis 1, otitis 1, febris gastrica simplex 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 11 Jan. 61; inkomne under veckan: pneumonia 2, kerato-conjunctivitis 1.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 22; helsotillståndet godt.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 17; helsotillståndet godt.

På *Barnbördshuset Pro Patria*: helsotillståndet godt.

På *Diakonissjukhuset*: sjukantalet den 11 Jan. 31; inkomne under veckan: pleuritis 1.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuka*: sjukantalet den 11 Jan. 173, hvaraf 85 mankön och 88 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 11 Jan. 196, hvaraf 162 från staden och 34 från länet; inkomne: syphilis 38, gonorrhœa 2.

På *Provisoriska Kurhuset*: sjukantalet den 11 Jan. 59; inkomne: syphilis 7, gonorrhœa 4.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): bronchitis 79, diarrhœa 26, rheumatismus 14, pertussis 10, pneumonia 10, febris intermittens 9, febris gastrica simplex 5, gastricismus 4, ophthalmia 3, neuralgia 2, cystitis 2, meningitis cerebialis 1, apoplexia cerebri 1, otitis 1, laryngitis 1, icterus 1, metritis 1.

4. I *Stadens Fängelse*: diarrhœa 1, syphilis 1, ophthalmia 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: diarrhœa 3, febris typhoides 1, febris intermittens 1.

— Hr MALMSTEN meddelade från Serafimerlasarettet följande fall af *hjerntuberkler*:

Barnflickan Maria Söderlund från Clara församling, 16 år gammal, intogs på Serafimerlasarettet den 25 November 1867.

Patienten vet ej om något ärftligt sjukdomsanlag finnes inom hennes släkt. Sjelf säger hon sig hafva åtnjutit en fullkomligt god helsa, om man förbiser messlingen vid 5 eller 6 års ålder, ända till den 11 innevarande månad, då hon vid uppvaknandet kände högra handens ring- och lillfinger likasom bortdomnade och något kyliga i jämförelse med de öfriga fingrarne. Domningen och kylan försvunno efter en stund, men återkommo dock snart för att åter efter en stunds förlopp försvinna o. s. v. 4 eller 5 gånger på dagen. Följande dag var förhållandet enahanda. Den 14 på morgonen befanns hela högra armen i samma tillstånd. Derjemte hade

en lindrig supraorbital hufvudvärk tillstött. Remissionerna inträdde 4—6 gånger dagligen. Ingen värk eller på något sätt smärtande känsla i extremiteten. Den 17 erfor hon huru förlamningen öfvergick på bålen och så småningom utbredde sig utesfver högra sidan ända ned till knät, der den stannade och sedan ej fortgått längre ned. Äfven högra ansigtshalfvan blef lika konstig. Någon snedhet i ansigtet har hon aldrig förmärkt. Fortfarande ingenstädes smärta, utom den lindriga hufvudvärken. Äfven nu vexlade förbättring och försämring flera gånger på dagen; men den 20 upphörde den intermittenta beskaffenheten af domningen, som sedan beständigt fortfarit i armen, under det att tillståndet å bålen har något vexlat. Nu var patienten oförmögen att uträtta sina sysslor, emedan handen var obrukbar. Den 24 indrogs äfven tungan i dvalan, så att patienten knappt kunde göra sig begriplig. Svårigheten att tala skall hafva fortfarit tills på Tisdagen den 26. Den 27 på morgonen talade hon redigt. — Patienten vet ej någon orsak till sin åkomma. Hon har lefvat i temligen goda hygieniska förhållanden. Hon har aldrig menstruerat, men väl har hon under nära ett par år då och då haft svaga molimina mensium, stundom hvarje månad, stundom mera sällan. Hon har ej lidit af hjertklappning eller hufvudvärk. För sitt nuvarande lidande har patienten rådfrågat Dr KJELLBERG, som ordinerat ett liniment till ingnidning samt vätvärmande omslag, efter hvilka sednare den naturliga kroppsvärmen återvände. — Vid inkomsten till lasarettet ordinerades Cing. Nept. + Jodkal.

Status præsens den 27 November 1867:

Patienten är temligen stor för sina år, har godt hull och ett friskt utseende. Intelligensen fullt fri och sinnesorganerna funktionera normalt. Talet redigt. Ingen snedhet i ansigtet förefinnes. Pupillerna lika stora på båda ögonen och normala. Tungan devierar ej vid utsträckning. Patienten klagar blott öfver hufvudvärk och förlamningen i sin högra arm. Högra handens fingrar äro betydligt flekterade och patienten förmår ej räta ut dem. Styrkan i handen nedsatt till ett minimum. Sensibiliteten ej minskad. Rörelseförmågan i axel- och armbågslederna normal, styrkan i desamma väl något minskad, men jemförelsevis betydligt större än i handen. Den elektromuskulära kontraktiliteten och sensibiliteten tyckas ej nedsatta. Temperaturen i denna extremitet lika med den öfriga kroppens och normal. Å bålen och högra låret är domningen nu borta. Perkussion och auskultation öfver lungorna ange ingenting sjukligt. Hjerstdämpningen börjar vid 4 refbenets öfre rand och sträcker sig 2 tum nedåt och $1\frac{1}{2}$ tum utåt från venstra sternalranden. Hjerntonerna fysiologiska. Inga anemiska biljud i halskärnen. Radialpulsen lika på båda armarna, af måttlig fullhet och styrka, 80 slag i minuten. Buken mjuk och indolent. Lefvern börjar straxt öfver nedra refbensranden och går i mamillarlinien $2\frac{1}{2}$ tum. Matlusten god och afföringen ordentlig.

Urinens sp. v. 1,019, den innehåller ej albumin; kloralter i normal mängd.

Den 3 Dec. Tillståndet har varit oförändradt. I dag klagar patienten öfver något starkare hufvudvärk och då hon ej på 3 dygn haft afföring ordinerades ett laxans.

Den 4 Dec. Tvenne öppningar följde på laxermedlet. Hufvudvärken är försvunnen och patienten får gå uppe. Någon förändring i den sjuka extremiteten har ej försiggått.

Den 8 Dec. Patienten klagar i dag åter öfver hufvudvärk, får i dag fluga i nacken.

Den 12 Dec. Patientens lynne börjar bli förstämndt; hon är orolig och ängslig, gråter alltemellanåt, emedan hon tror sig ej kunna bli frisk. Hon säger sig på sista 2 dagarna erfarit några smärtsamma ryckningar i högra armen, som i öfrigt för undersökning ej visar någon förändring.

Den 18 Dec. Patienten klagar i dag öfver en häftigare hufvudvärk än vanligt, derjemte äfven värk och ömhet för tryck öfver vekryggen. Respirationen påskyndad, 32 gånger i minuten. Perkussion och auskultation öfver lungorna ange ej någon sjuklig förändring. Hjerttonerna starka, men rena. Pulsen 76 slag i minuten. Ingen matlust. Afföringen trög. Muskelstyrkan i högra armen tyckes nu ytterligare nedsatt. Talet något suddigt. I öfrigt inga förändringar. Hudtemperaturen 37,8.

Ord.: Ol. ricin. samt vesicatorium i nacken.

Den 19 Dec. Patienten hade i går eftermiddag ett par gånger qväljningar, hvilka upprepats flera gånger under natten. I dag på morgonen kräcktes hon upp en gråaktig, slemmig vätska i ringa mängd. Fortfarande stark hufvudvärk, derjemte värk kring och uti venstra ögat. Synförmågan nedsatt på ögat, derjemte ser hon föremålen oredigt och oklart. Vid undersökning af ögat kan ingen sjuklig förändring iakttagas. Någon hyperestesi utefter högra kroppshalfvan, dock ej i ansigtet. Talet fortfarande suddigt. Tungan kan sträckas ut och röras fritt åt sidorna. Temperatur 37,7. Puls 72. Respiration 36. Ord.: is på hufvudet.

Den 20 Dec. Dålig sömn under natten. Patientens allmänna tillstånd försämradt. Hon tycker sig ha värk i hela kroppen. Inga qväljningar eller kräkningar sedan i går morgon. Temp. 38. Puls 70. Resp. 38. Urinen af 1,020 eg. v. håller ej albumin och klorsalter i normal mängd.

Den 21 Dec. Hufvudvärken något minskad af isblåsan. Hon har i dag åter haft ryckningar i högra armen. Temp. 37,8. Puls 70. Resp. 36.

Den 22 Dec. Patienten skelar med ögonen och ser allt dubbelt. Högra ögats yttre kornealrand kan ej föras närmare yttre ögonvinkeln än på 3 liniers afstånd. Inom 6 tum ser hon enkelt, på längre afstånd får hon dubbelbilder af föremålen. Bilderna stå i lika höjd. Allmänna tillståndet i öfrigt som i går. Hudtemperaturen på morgonen ej höjd, på aftonen 38. Puls 80. Resp. 42.

Den 23, 24 och 25 Dec. Allmänna tillståndet har varit lika som sist anmärktes. Temp. har på morguarne varit 37,5, på aftnarne 38,4, 38,6 och 39 grader. Puls 90—108. Resp. 42—50.

På sistnämde dag hade patienten på aftonen en lindrig frossbrytning. Ingen öppning under de trenne dygna.

Den 26 Dec. Patienten är i dag betydligt orolig och jemrar sig nästan beständigt. Talet är slarfvigt, men tungan fullt rörlig. Temp. på f. m. 37,6. Puls 80. Resp. 44. Temp. på aftonen 39,2. Puls 104. Resp. 46. Patienten fick ett lavemang, hvarpå följde 4 öppningar.

Den 27 Dec. Patienten afger i dag orediga och otydliga svar på frågor. Obetydlig sömn under natten. Temp. puls och resp. lika som i går. Får morfin till natten.

Den 28 Dec. Ingen sömn under natten. Patienten är i dag mera oredig, talar beständigt för sig sjelf och i jemrande ton. Temp. f. m. 39°. Puls 100. Resp. 42. På aftonen temp. 39,2. Puls 106. Resp. 46.

Den 29 Dec. Sömn under ett par timmar på natten. Oron ytterligare ökad. Patienten ligger aldrig ett ögonblick stilla, utan vrider och vänder sig oupphörligt, men vill ej stiga upp ur sängen. Från lungorna, deri hitintills inga sjukliga symtomer kunnat uppfattas, höres i dag sträf respiration med något förlängd expiration. I följd af patientens oro kunde temperaturmätningar ej göras. Puls 110. Resp. 46. Urinen afgår ofrivilligt.

Den 30 Dec. Ögonen äro i dag stirrande, skarpt skelande. Pupillerna betydligt utvidgade, lika stora. Andnöden ökad. Resp. 50. Puls liten 112.

Den 31 Dec. Tillståndet under dagens lopp lika som i går. På aftonen började hon ej kunna svälja, utan vid sväljningsförsök rann vätskan tillbaka ur munnen. Tungan kunde endast ofullständigt utsträckas. Pupillerna utvidgade till sitt maximum. All sans och reda borta.

Den 1 Jan. Patienten har sofvit eller åtminstone legat tyst större delen af natten. På morgonen var hon något redigare och lugn. Hon afled kl. 10 f. m.

Hr KEY förevisade preparatet och meddelade obduktionsfenomenen:

Liket af medelmåttig längd, något klen kroppsbyggnad, måttligt magert, med temligen tjock *panculus adiposus* å buken. Stark likstelhet. Huden synnerligen blek, med svag blåaktig färgskiftning öfver bakre delarne.

Benkalotten temligen blodfull med djupa intryck efter *pacchioniska* granulationer. Dura mater är särdeles starkt blodfylld; i *sinus longitudinalis* fanns endast tunnflytande blod. På insidan af dura mater synes på venstra sidan af dess bakre hälft öfver stora hemisferen talrika, gulgråa, små knölar, till konsistensen något lösa, varierande från ett knappnålshufvuds storlek till en utbredning af omkring 4 m.m.; de större knölarne tydligen uppkomna genom konfluens af flera smärre. De adherera väl till dura mater, men kunna från densamma afskrapas, utan att någon substansförlust blir

märkbar. Ymnigast förekomma knölarne öfver midten af stora hemisferen. Här synas äfven i mjuka hinnorna dels små, miliära gulgrå härdar, dels större och mindre gulgrå fläckar; de små, miliära knölarne sitta i allmänhet i sjelfva meningerna, men, vid genomsnitt af de större gulgrå fläckarne, synas ostiga härdar från dem fortsätta sig in i sjelfva hjernsubstansen till ett djup varierande från ett par m.m. till 4 m.m. Öfver hela bakre delen af venstra hemisferen förefinnas äfven dylika knölar, fastän mindre talrika än på midtelpartiet. Öfver högra hemisferen finnas inga dylika härdar, hvarken å dura mater eller i meningerna. Vid närmare undersökning af de förutnämnda härdarne, der de fortsätta sig in i hjernsubstansen synas de i allmänhet hvitaktigt gulgrå, af temligen fast konsistens, dels tydligen uppkomna genom konfluens af små gulgrå knölar, dels mera homogena med en skarp rand, omgifna af en smal rödgrå zon. Gyri äro något tillplattade, företrädesvis på venstra sidan; hinnorna föga mer än vanligt blodfyllda. Omkring chiasma samt bakåt ifrån denna till pons äro hinnorna förtjockade samt grumligt gulgrå, missfärgade. Äfven omkring arteria basilaris och arteriæ vertebrales äro hinnorna förtjockade med något grumligt vitgrå färgton. På undre ytan af pons synas i dem små, vitgrå knölar; eljest finnas sådana endast ytterst sparsamt spridda öfver undre ytan af såväl stora som lilla hjernan; några få dylika knölar anträffas äfven å kärlyäggarne af arteriæ fossæ Sylvii samt å desses förgreningar. Å öfre ytan af lilla hjernan sitta äfvenledes spridda dylika små knölar. Venstra kammaren något utvidgad, dess innehåll lindrigt grumligt; ependymet är i allmänhet glatt, i mellersta delen något förtjockadt, i bakre hornet uppluckradt. Vid genomsnitt synes i bakre delen af corpus striatum en liten knappålshufvudstor, gulgrå, temligen fast, rund härd, omgifven af en fin, rödgrå zon. Utanför corpus striatum sitta såväl i den hvita som grå substansen flera spridda dylika härdar i den venstra hemisferens mellersta parti. Något bakom midtlinien, i det närmaste motsvarande venstra tuber parietale, finnes en större ostig, omkring 3 c.m. lång och $\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$ c.m. bred härd med särdeles oregelbundna ränder; den intresserar såväl den grå som hvita substansen och når hjernans yta endast på en liten fläck. En hasselnötstor dylik härd anträffas något närmare incisura longitud., äfvenledes liggande i hjernsubstansen, men nående upp till botten af en sulcus; i omgifningen af denna härd är hjernsubstansen något lös med talrika röda punkter och strimmor. Septum pellucidum löst, uppluckradt. Högra ventrikeln af samma beskaffenhet som den venstra, men något mindre. Snittytan i högra hemisferen något torrare än vanligt, fint rödprickig; till konsistensen är hjernsubstansen här i allmänhet något fastare än i venstra hemisferen. I hela högra hemisferen kan intet spår till tuberkler upptäckas. Plexus chorioides och velum interpositum bleka, men något uppluckrade, der och hvar synes i dem en antydning till små miliära knölar. Glandula pinealis något förstorad. 3:dje och 4:de ventriklarna något litet utvidgade,

med ependymet starkt uppluckradt, dock utan spår till tuberkler. I lilla hjernans högra hemisfer är hjernsubstansen af samma beskaffenhet som i högra, stora hemisferen, men något mindre blodprickig och mera vattnig. Lilla hjernans venstra hemisfer är i allmänhet af samma beskaffenhet, men här träffas framtill i sjelfva ytterranden af corpus dentatum cerebelli en liten härd, liknande dem i stora hemisferen å samma sida.

Lungorna sammandraga sig ytterst ofullständigt; de förblifva med främre ränderna i beröring med hvarandra, täckande hjertsäcken; ingen abnorm utgjutning i pericardium eller pleurasäcken. Båda lungorna äro i de främre delarne ytterst bleka, i de bakre blekt rosenröda. Å deras pleuræ synas öfverallt särdeles tättsittande, men i allmänhet fullt diskreta, små, hvitgråa, nästan punktformiga knölar. I främre delarna af båda lungorna synas stora luftblåsor markera gränserna mellan större och mindre lobuli (interstitielt emfysem); infundibula äro i allmänhet något stora, men oregelbundna. Lungparenkymet, som i de främre delarne öfverallt är blekt och torrt, i de bakre något mera, fastän äfven här måttligt blodfyldt, är i båda lungorna öfverallt genomdraget af ytterst tättsittande små, gråhvita, öfver snittytan sig upphöjande knölar; de äro i allmänhet fullkomligt diskreta, endast på några få ställen konfluerande till små härdar och visa ingenstädes någon gulaktig missfärgning. De gröfre bronkierna innehålla en särdeles riklig quantitet rödgrå, slemmig vätska. Bronkialslemhinnan, som endast är måttligt injicerad, visar ingenstädes spår till några tuberkler. Vid roten af högra lungan fanns en valnötsstor lymfkörtel helt och hållet omvandlad till en halffast, gulgrå, ostig massa med insprängda, starkt pigmenterade, fastare partier; en bredvid denna belägen körtel utgjordes till största delen af en temligen fast, rödgrå, fläckvis pigmenterad väfnad, i hvilken fanns en bönstor, fullkomligt smält härd, samt en något mindre härd med stark gulgrå missfärgning men af fast konsistens. Slemhinnan i larynx och trachea blek och utan några sjukliga förändringar. — Högra hjerthalfvan innehöll en ringa quantitet tunnflytande, mörk blod samt några ytterst fina, lösa fibrincoagula; hjertat är för öfrigt i båda halfvorna af fullkomligt normal beskaffenhet med fast, rödgrå muskulatur. — Mjeltan af vanlig storlek, dess kapsel något för tjockad med en fläckvis uppträdande hvitgrå, tunn och temligen lös, pseudomembranös beläggning, hvilken temligen lätt kan afskrapas, hvarvid der och hvar särdeles små, hvitgråa punkter framträda. Dessa ligga dels uti sjelfva mjeltkapseln, dels kunna de från den samme afskrapas. Vid genomsnitt visar sig ytan glatt, jemn, något glänsande, pulpan temligen fast, rödblå med utomordentligt talrika gråhvita, lindrigt uppsvällande punkter. Trabekularsystemet föga framträdande. — Venstra njuren något litet större än vanligt, till konsistensen fast; kapseln af vanlig tjocklek; njurens yta glatt, af gråröd färg. Vid genomsnitt synes snittytan i allmänhet glatt och jemn, af en temligen intensivt rödgrå färg i barken samt mörkt blårod i pyramiderna, sär-

deles i deras basala omfång; i barken markera sig sepimenterna som mera intensivt röda strimmor emellan de något blekare faskicklarna. Der och hvar framträda i barks substansen isolerade, små vitgråa, miliära fläckar, af ett litet knappålshufvuds storlek. I pyramiderna förekomma dylika utomordentligt sparsamt; i pelvis och calyces har slemhinnan en blekt rosenröd färgskiftning, i följd af en fin hyperemi. Papillerna afge vid tryck nästan ingen vätska. Den högra njuren är något mindre än den venstra, visar för öfrigt samma tillstånd, utom att den är mindre hyperemisk. — Lefvern något liten, till konsistensen mjuk. Öfver venstra loben synas ytterst talrika, särdeles små, miliära tuberkler; öfver högra loben äro de mera sparsamma. Vid genomsnitt af lefvern synes snittytan vattnig, blekt rödgrå med temligen stora acini. I de något grågrumliga periferierna af dessa uppträda ytterst talrika, små punktformiga, gråhvita fläckar; endast der och hvar synes en och annan något större, med en något gulaktig anstrykning. — Å peritoneum förefinnes endast der och hvar små tuberkler. Ventrikeln slemhinna något uppluckrad, rosenröd, med tjock, slemmig beläggning; här och der sitta några ytliga små, hemorragiska erosioner. Tarmarnes slemhinna har i allmänhet en rosenröd färgskiftning tillfölje af kapillär hyperemi. Der och hvar synas i ileum små punktformiga hemorragier.

Hr Malmsten ansåg det meddelade fallet vara af stort intresse. Den 16-åriga flickan, som allt igenom njutit en fullkomligt god helsa tills den 11 November 1867, hade aldrig klagat öfver hufvudvärk eller andra symtom från hjernan. De aldri första symtomerna gifva ej anledning till misstanka på ett cerebral-lidande, men snart häntydde de tillkomne symtomerna härpå. Vid inkomsten på lasarettet var dock diagnosen dunkel, af hvad natur cerebrallidandet var. Gången af sjukdomens utveckling och frånvaron af hvarje hjertfel gjorde att man med visshet kunde utsluta emboli i hjernans kärl och en hemorragia cerebri för ett så ungt och friskt subjekt, då ingen traumatisk orsak förefanns, var ock oantaglig. Under sjukdomens sednare utveckling och då tydliga tecken på en meningitis tillkommo, misstänktes tuberkulos i hjernan, ehuru mycket talade deremot. Från lungorna voro inga sjukliga symtom. Obduktionen besannade misstanken. Märkvärdigt var att högra stora hjernhemisfären var fullkomligt fri från tuberkler. Fallet är ohyggligt — men lärorikt.

-- Med anledning af den i förra sammankomsten meddelade berättelsen om en *kula* som devierat, då den träffade

lungsäcken, förevisade Hr WISTRAND den vid obduktionen (se prot. den 7 Januari) tillvaratagna projektilen, en konisk kula för vanlig ryttarepistol.

— Hr WISTRAND meddelade vidare följande *obduktionsberättelse* om en *fraktur af bäckenringen*:

Metallarbetaren F., 42 år gammal, hade den 16 Dec. 1867 kl. 3 på morgonen under ett anfall af fyllerigalenskap kastat sig ut från ett fönster i sin bostad, belägen i tredje våningen af huset *N* 6 Pipers gränd & Kungsholmen. Härvid synes han dock ej hafva ådragit sig någon svårare skada, ity att han, efter hvad hans i snön kvarstående fotspår sedan utvisade, derefter gått uppför en & gården framskjutande, temligen långsluttande berghäll, till dess han uppkommit i jemnhöjd med taket & en uthusbyggnad, hvarpå han vidare framgått så långt att han derifrån störtat ned på den djupt nedanför belägna gården till huset *N* 9 Stora Kungsholmsgatan. Här hade han sedermera omkring 5-tiden på morgonen anträffats i blotta linnnet liggande i snön, som var färgad af blod. Han var då sanslös och afled ungefär $\frac{1}{2}$ timma sednare. På intetdera af de två ställen der han sålunda nedstörtade, synes han hafva fallit emot annat föremål än den hårdt tillfrusna, föga snöbetäckta marken.

Vid obduktionen, som förrättades den 20 Dec., visade sig följande egendomliga brott & bäckenbenen: större delen af bäckenringens främre nedre segment var lösslagen från det öfriga bäckenet och bildade tillsammans med närmaste mjukdelar ett uppifrån nedåt nästan kildformigt fragment, hvars bas, mätande omkring 5 dec.tum, utgjordes af blygdbenens horisontala grenar. På högra sidan gick frakturen genom sjelfva ledhålan (acetabulum) och sittbenet ned till undre segmentet af foramen obturatorium samt vidare genom sittbenets uppstigande gren nästan vinkelrätt mot dettas axel och på ett afstånd af $1\frac{1}{2}$ tum från nedre ändan af blygdfogen. På venstra sidan förlöpte frakturen uteslutande genom blygdbenet, börjande här straxt framom tuberculum ileopectineum, derefter fortgående till inre hörnet af foramen obturatorium och slutligen genombrytande den nedstigande grenen af blygdbenet ungefär $\frac{1}{2}$ " från midten af blygdbågen. I sammanhang härmed anträffades i lilla bäckenet en högst betydlig utådring af lefrad blod, som omgaf öfre delen af blåsan och derstädes skjutit peritoneum från bukväggen djupt inåt bäckenhålan. Denna blodmassa sträckte sig vidare såsom ett småningom allt tunnare lager *uppåt* trakten af naveln emellan de raka bukmusklerna och peritoneum och fortsatte sig äfven *nedåt* till nedre tredjedelen af hvardera låret under form af ett steladt blodlager af öfver 2 tums bredd och $\frac{1}{2}$ tums tjocklek. Begge blodlagren hafva sitt läge under fascia lata, det på venstra sidan följer främre randen af adductor magnus, det på högra sidan är beläget mellan böjmusklerna på lårets baksida.

Äfven i pungen, som vid yttre besigtningen syntes ansvälld och blårod, förefanns öfverallt i cellväfven utådrad blod i ett lager

af mera än $\frac{1}{2}$ tums mäktighet, hvars anatomiska sammanhang med blodutådringen i bäckenet dock ej kunde bestämdt konstateras.

I öfrigt iakttogos *inga* andra yttre skador än ett kring halsen gående intryck, hvilket enligt uppgift härrörde af ett föregående strypningsförsök, som han sjelf verkställt under dagen före katastrofen, samt några hudlösheter och smärre krossår öfver hjessan och extremiteterna. I hufvudsvålen anträffades en blodutådring af 3 tums längd och $1\frac{1}{2}$ tums bredd, motsvarande de vid yttre besigtningen anmärkta hudsåren öfver hjessan. Alla inre organer visade riklig blodfyllnad.

Den 21 Januari.

Bibliotaket. — Constitutio epidemica. — Ledamot anmäld. — Gymnastiskt-ortopediska institutet. — Vaginalatresier. — Skolioser.

= Till *biblioteket* anmäldes:

Plockgods om behandlingen af Syphilis af J. BJÖRKÉN. Gåfva af författaren.

= Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 12 till och med Lördagen den 18 Januari 1868:

Sjukligheten något ökad.

1. Inom enskild praktik anmälde sjukdomsfall (från 18 läkare):

Febri typhoides	3.	Conjunctivitis	9.	Peritonitis	3.
Diphtheria	2.	Otitis	4.	Icterus	1.
Pertussis	6.	Ang. tons. & faucium	29.	Metritis	1.
Cholera	1.	Pericarditis	1.	Rheumatismus acutus	12.
Diarrhoea	34.	Laryngo-tracheitis...	14.	Erysipelas	1.
Febri intermittens..	2.	Bronch. Cat. bronch.	74.	Urticaria	3.
Angina parotidea....	12.	Bronchitis capillaris.	3.	Zona	2.
Varicellæ	3.	Pneumonia	3.	Furunculus	6.
Delirium tremens....	1.	Pleuritis	3.	Eclampsia, puerperal.	1.
Intoxicatio ex acidis.	1.	Febri gastr. simplex	11.	Lymphangitis	1.
Syphilis	3.	Gastritis. Enteritis.	3.	Rheum. recens efebri.	4.
Gonorrhoea	4.	Colitis	8.		
Neuralgia	4.	Typhlit. & Perityphl.	3.		
				Summa	271.

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Serafimer-lasarettet*: sjukantalet den 18 Jan. 267, hvaraf 154 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: bronchitis 2, pneumonia 2, febris intermittens 1, gastritis 1, rheumatismus 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 18 Jan. 226, hvaraf 94 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 9, bronchitis 6, febris typhoides 4, gonorrhoea 1, febris gastrica simplex 1, gastritis 1, rheumatismus 1, zona 1, furunculus 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: inkomne under veckan: febris typhoides 2, febris gastrica simplex 2, syphilis 1, neuralgia 1, bronchitis 1, gastritis 1, hepatitis 1, icterus 1, nephritis 1, erysipelas 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Hornsgatan*: sjukantalet den 18 Jan. 69, hvaraf 45 invärtes sjuke; inkomne under veckan: bronchitis 2, conjunctivitis 1, typhlit 1, metritis 1, carbunculus 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 18 Jan. 75, hvaraf 59 invärtes sjuke; inkomne under veckan: bronchitis 5, febris typhoides 2, neuralgia 1, pneumonia 1, peritonitis 1, icterus 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhoea 11, bronchitis 10, nephritis 3, pneumonia 2, conjunctivitis 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 14, laryngo-tracheitis 6, pneumonia 2, pertussis 1, bronchitis 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 18 Jan. 60; inkomne under veckan: pertussis 1, diarrhoea 1, scarlatina 1, catarrh. bronch. 1, pneumonia 1.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 19; peritonitis 2; hälsotillståndet f. n. tillfredsställande.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 20; hälsotillståndet godt.

På *Diakoniss-sjukhuset*: sjukantalet den 18 Jan. 28; inkomne under veckan: febris typhoides 1, pleuritis 1, icterus catarrhalis 1.

På *Stockholms Hospital för Sjuksjuka*: sjukantalet den 18 Jan. 172, hvaraf 86 mankön och 86 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 18 Jan. 190, hvaraf 158 från staden och 32 från länet; inkomne: syphilis 21.

På *Provisoriska Kurhuset*: inkomne: syphilis 11, gonorrhoea 3.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): bronchitis 67, diarrhoea 33, pneumonia 14, febris intermittens 12, rheumatismus 12, febris gastrica simplex 10, pertussis 8, gastricismus 8, meningitis cerebialis 2, ophthalmia 2, gastritis 2, febris typhoides 1, syphilis 1, apoplexia cerebri 1, laryngitis 1, erysipelas 1.

4. I *Stadens Fängelse*: syphilis 1, bronchitis 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: febris typhoides 4, diarrhoea 3.

— Att till ledamot af Svenska Läkaresällskapet antagas anmäldes af Hrr v. DÖBELN och SANTESSON: Amanuensen vid Serafimerlasarettets kirurgiska afdelning M. L. JOHN RATZKI.

— Sekreteraren uppläste följande från föreståndaren för gymnastiskt-ortopediska institutet Hr SÄTHERBERG till Sällskapet inkomna *skrifvelser*:

Undertecknad får härmed värdsamt anhålla om ett utlåtande af Sällskapet rörande de punkter, som här nedan anföras; och är orsaken till min begäran följande. Som bekant är, har Ortopediska Institutet sedan lång tid tillbaka haft understöd af statsmedlen. Emedan institutet icke kan ega bestånd utan sådant understöd, har man gått i författning om att motion blir väckt vid denna riksdag om bibehållande af institutets statsanslag.

Som jag är förvissad om att en stor del af Sällskapets ledamöter haft tillfälle att under en längre tid och på nära håll iakttaga Institutets verksamhet och egenskaperna hos den kurmetod som vid detsamma utöfas, och emedan det omdöme Svenska Läkaresällskapet i en sådan fråga kommer att uttala icke lärer af någon kunna jäfvas; vågar jag utbedja mig Sällskapets utlåtande, för att sedermera kunna låta detsamma komma till riksdagens kännedom.

De ifrågavarande punkterna, öfver hvilka jag får anhålla om Sällskapets utlåtande äro följande; nemligen:

1) Huruvida Svenska Läkaresällskapet anser vårt land fortfarande, såsom hittills vara i behof af en ortopedisk anstalt?

2) Huruvida Sällskapet anser det härvarande Gymnastiskt-Ortopediska Institutet motsvara såväl detta behof, som vetenskapens fordringar inom den del af läkarkonsten hvaråt nämnda Institut är egnadt?

3) Huruvida Sällskapet anser ifrågavarande stiftelse vara förtjent af statens understöd, för att kunna ega bestånd?

Med anledning häraf uppstod diskussion, hvori yttrade sig Hrr BERLIN, CARLSON, CEDERSCHJÖLD, DICKSON, EKELUND, HALLIN, LAMM, LEMCHEN, MALMSTEN, SANTESSON och THOLANDER.

På af ordföranden framställda propositioner på de 3 ofvanämnda frågorna, blefvo dessa enhälligt med *ja* besvarade, hvar efter Sällskapet uppdrog åt ordföranden, Hrr Cederschjöld och Santesson samt sekreteraren att uppsätta förslag till utlåtande öfver de af Hr Säterberg framställda frågor.

— Hr NETZEL anförde följande om ett fall af *medfödd vaginalatresi* hos en 35-årig qvinna:

Hon hade aldrig haft menses eller molimina menstrualia. I hennes 23:dje år hade på en gång en betydlig mängd smutsgrå, tjockflytande massa afgått från vagina. Efter ytterligare 10 år hade åter på samma sätt en stor mängd var och något blod blifvit uttömdt. Sedan dess hade hon under de två sista åren haft en ständigt varflytning från genitalia och på oregelbundna tider en ringa blödning.

Då hon under förliden höst första gången undersöktes, befanns hennes vagina endast 2—3 c.m. lång och i dess botten ett litet hål, så stort att en knappsond kunde införas. Sedan denna öppning, ur hvilken var alltjemt framsippade, blifvit dilaterad, fanns derofvorn en temligen vid öfre del af vagina, men äfven denna utan vaginalportion och med en lika trång öppning i sin botten. Då äfven denna blifvit vidgad, påträffades slutligen en stor vaginalportion med öppen cervikalkanal och förträngd inre modermun. Uterus befanns betydligt förstorad och en införd sond trängde öfver den normala längden in i lifmoderhålan, hvarföre det antogs att uteri insida var källan till hennes varflytning och att kaviteten till följd af instängda suppurationsprodukter var utspänd. Under denna förutsättning infördes en laminariastaf genom den trånga inre modermunnen, hvilket hade det oförutsedda resultatet, att ett omkring 15 veckor gammalt ägg utdrefs ur uterus.

Möjligheten af graviditet hade helt och hållet blifvit förbisedd, då den lilla öppningen genom den vagina obturerande väggen var så trång, då var ständigt sippade genom densamma och då hennes historia gjorde antagligt att hennes lifmoder vore ofullständig utvecklad och ej normalt fungerande.

Patienten afled få dagar efter aborten af en häftig puerperalfeber. Preparatet, som demonstrerades, visade, utom de förändringar som framkallats genom det puerperala tillståndet och puerperalfebern, en medfödd atresi i nedra delen af vagina, ärrbildning och till följd deraf förträngning i slidans öfre del samt en normalt bildad uterus med voluminös sliddel, hvars slemhinna var ulcererad, ansvälld och ojemn.

Ordföranden samt Hrr ANDERSON och KEY yttrade sig om det egendomliga deri att konception kunnat ske vid ett fall såsom detta, vid hvars behandling graviditet ej gerna kunde förmodas.

— Hr NETZEL anförde vidare ett fall af *förfärfvad vaginalatresi*, uppkommen genom ulceration och ärrbildning kring en vid masturbation i vagina qvarlemnad doppsko af en tjock käpp.

Den främmande kroppen hade legat nära ett halft år i öfre delen af vagina, omgifvande och i sig uppfattande sliddelen af lifmodern. Patienten hade häraf knappast haft någon annan olägenhet än en ymnig och stinkande flytning. Sedan den nedanförelsen i hög grad förträngda vagina blifvit utvidgad, extraherades denna, hvarefter flytningen snart upphörde och de, isynnerhet kring basen af vaginalportionen djupa ulcerationerna särdeles snart läkte sig, så att patienten efter 4 veckor var fullkomligt frisk. Det förträngda stället i vagina visade benägenhet för att åter sammandraga sig, hvarföre ett dilatatorium ännu en längre tid måste bäras i vagina.

Hr Netzel skulle i tidskriften utförligare redogöra för dessa båda fall.

— Hr SÄTHERBERG fortsatte sin framställning om *skolio-serna*, och fäste dervid uppmärksamheten på den förmåga den ortopediska behandlingsmetoden eger, att icke allenast uträta ryggradens sidokrökningar, utan äfven korrigerer den på ryggradens torsion beroende utskjutning af ena skulderregionen, som vanligen åtföljer ryggradskrökningar, och hvilken sistnämnda verkan gymnastik, ensamt använd, icke har. En med afseende härpå, af Dr S. förevisad tablå, framställande en serie afbildningar af en rygg i tvärgenomsnitt, tagna tid efter annan från en och samma person, ådagalade också på ett öfverraskande sätt den ortopediska liggapparatusens verksamhet.

Hr Säterberg lofvade att häröfver lemna till tidskriften en utförligare uppsats.

Den 28 Januari.

Utlåtande öfver Gymnastiskt-ortopediska institutet. — Provincialläkarne KLINTBERG och STRÖMBÄCK ††. — RATZKI J. ledamot. — Skattmästareval. — Biblioteket. — Constitutio epidemica. — »Skäggsjuka». — Jodinjektioner. — Sjukdomsberättelser.

— Förslag till utlåtande öfver de frågor rörande *gymnastiskt-ortopediska institutet*, hvilka Hr SÄTHERBERG förliden sammankomst inlemnadt, upplästes af sekreteraren och erhöi efter några smärre ändringar följande lydelse:

Svenska Läkaresällskapet har af Föreståndaren vid Gymnastiskt-Ortopediska Institutet, Dr H. Säterberg, uti skrifvelse af den 21 dennes, blifvit anmodadt meddela utlåtande öfver följande 3 frågor:

1) Huruvida Svenska Läkaresällskapet anser vårt land fortfarande såsom hittills vara i behof af en ortopedisk anstalt?

2) Huruvida Sällskapet anser det härvarande Gymnastiskt-ortopediska institutet motsvara såväl detta behof som vetenskapens fordringar inom den del af läkarekonsten, hvaråt nämde institut är egenadt?

3) Huruvida Sällskapet anser ifrågavarande stiftelse vara förtjent af statens understöd, för att kunna ega bestånd?

Med anledning af dessa frågor vill Svenska Läkaresällskapet afgifva följande svar:

Svenska Läkaresällskapet får med afseende på första frågan förklara, att, då en mängd lidanden och missbildningar, hvilka hafva sin grund i fysisk svaghet och åtskilliga andra orsaker, erfordra, för att kunna botas, eller förbättras, ortopedisk behandling, och att, då ingen af landets sjukvårdsanstalter, utom det Gymnastiskt-Ortopediska Institutet, är så organiserad att den kan ersätta nämde Institut, samt att, då antalet af vid detsamma hjälpsökande visat sig i ett betydligt stigande, Läkaresällskapet anser en gymnastisk ortopedisk anstalt fortfarande vara för vårt land nödvändig.

Redan 1851 yttrade Svenska Läkaresällskapet uti utlåtande om Gymnastiskt-Ortopediska Institutets tillstånd, »att Sällskapet anser som en dyrbar pligt att i första rummet vitsorda den vetenskapliga och sakkännedom, den skicklighet, det nit och den kärlek, hvarmed nuvarande föreståndaren behandlar och leder ortopedien och den medicinska gymnastiken, så att, enligt Sällskapets tanke i sådant hänseende intet återstår att önska». Några skäl att ändra detta fördelaktiga omdöme hafva så mycket mindre förekommit, som Sällskapet med tillfredsställelse följt föreståndarens fortfarande nitiska och lyckliga bemödanden att efter tidens och vetenskapens fordringar utveckla ifrågavarande institut och göra detsamma fruktbringande för det allmänna.

Hvad slutligen tredje frågan angår, så får Läkaresällskapet förklara, att då, såsom Sällskapet vid besvarande af första frågan antydt, ingen annan behandling i många fall kan ersätta den ortopediska, och då det genom Gymnastiskt-Ortopediska Institutets räkenskaper är tydligen ådagalagdt att en dylik inrättning icke kan, utan statens mellankomst, ega bestånd, och den nuvarande motsvarar alla billiga fordringar, så anser Läkaresällskapet ifrågavarande stiftelse vara förtjent af statens understöd, på det icke en betänklig brist må uppstå inom en vigtig gren af den allmänna sjukvården. Om Institutet upphörde, hvilket för närvarande lemna kostnadsfri hjälp åt ett betydligt antal fattiga missbildade, erbjödes vidare intet tillfälle åt dessa olyckliga att blifva hulpne, och öfrige, hvilkas tillgångar sådant medgåfve, skulle då nödgas utom landet söka den hjälp deras tillstånd erfordrade. Institutets läge i hufvudstaden, der landets läkare erhålla den viktigaste delen af sin praktiska utbildning, erbjuder slutligen det bästa tillfälle att göra metoden allännare känd och använd.

Såsom ortopediens målsman uttryckte Hr Säterberg sin tacksamhet för dessa Sällskapets åsigt om Gymnastiskt-Ortopediska Institutets framtida vara eller icke vara.

— Ordföranden meddelade tvénne nyligen inträffade *dödsfall* inom svenska läkarekorpser.

Provincialläkaren i Daga härad af Södermanland, R. W. O., M. D. och K. M., JOHAN ULRIK KLINTBERG, afled den 25 dennes i Stockholm, 71 år gammal, af peritonitis, med utgångspunkt från gallblåsan, som befanns proppad af en mängd gallstenar. — Sedan 1852 var Dr Klintberg ledamot af Läkarsällskapet.

Provincialläkaren i Örnköldsvik M. L. ERIK ALFRED STRÖMBÄCKS fränfälle inträffade den 17 Januari. Efter besök hos en mängd nervfebersjuka inom distriktet hade han sjelf insjuknat i samma sjukdom, på hvars 10:de dygn han afled.

— Till ledamot af Svenska Läkaresällskapet antogs Amanuensen vid Serafimerlasarettets kirurgiska klinik M. L. JOHN RATZKI.

— Ordföranden tillkännagaf att val af Skattmästare vid nästa sammankomst kommer att företagas.

— Till *biblioteket* anmäldes:

Erindringsord til Forelæsninger over det vegetative Livs Functioner. Heft. I. af P. L. PANUM. Gåfva af författaren. — Bidrag til Belysning af Asphyxien og Døden navnlig fra ett hygieniskt og forensiskt synpunkt af P. A. SCHLEISNER. Kjøbenhavn 1868. Gåfva af författaren.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 19 till och med Lördagen den 25 Januari 1868:

Sjukligheten något ökad.

1. Inom enskild praktik anmälda sjukdomsfall (från 17 läkare):

Febris typhoides	1.	Conjunctivitis	6.	Icterus	3.
Angina membranacea	3.	Otitis	1.	Metritis	2.
Pertussis	2.	Ang. tons. & faucium	29.	Rheumatismus acutus	7.
Diarrhoea	33.	Pericarditis	1.	Erysipelas	2.
Febris intermittens	11.	Laryngo-tracheitis	15.	Zona	3.
Angina parotidea	8.	Bronch. Cat. bronch.	62.	Furunculus	5.
Varicellæ	4.	Bronchitis capillaris	3.	Glossitis	1.
Morbilli	1.	Pneumonia	2.	Lymphangitis	1.
Delirium tremens	1.	Pleuritis	5.	Rheum. recens efebri.	3.
Syphilis	1.	Febris gastr. simplex	16.		
Gonorrhoea	6.	Gastritis. Enteritis	1.		
Apoplexia cerebri	1.	Colitis	2.		
Neuralgia	3.	Peritonitis	2.		

Samma 248.

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Serafimer-lasarettet*: sjukantalet den 26 Jan. 264, hvaraf 146 på afdelningen för invärtes sjuka; inkomne under veckan: pneumonia 2, pleuritis 2, febris typhoides 1, delirium tremens 1, colitis 1, peritonitis 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 25 Jan. 195, hvaraf 84 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 7, pneumonia 4, gonorrhoea 3, bronchitis 3, febris gastrica simplex 3, febris typhoides 1, conjunctivitis 1, otitis 1, gastritis 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 25 Jan. 205, hvaraf 101 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 2, delirium tremens 2, bronchitis 2, febris intermittens 1, pneumonia 1, pleuritis 1, gastritis 1, metritis 1, cystitis 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Hornsgatan*: sjukantalet den 25 Jan. 69, hvaraf 45 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris gastrica simplex 2, febris intermittens 1, pneumonia 1, pleuritis 1, zona 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 25 Jan. 70, hvaraf 54 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 3, erysipelas 2, diarrhoea 1, nephritis 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhoea 7, bronchitis 5, pneumonia 2. — *Polikliniken*: diarrhoea 12, bronchitis 7, pneumonia 4, conjunctivitis 3, varicellæ 1, otitis 1, angina tonsillaris 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 25 Jan. 19; inkomne under veckan: conjunctivitis 1, febris gastrica simplex 1.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 17; helso tillståndet godt.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 19; helso tillståndet godt.

På *Diakonissjukhuset*: sjukantalet den 25 Jan. 32; inkomne under veckan: pneumonia 1.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuke*: sjukantalet den 25 Jan. 173, hvaraf 86 mankön och 87 kvin kön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 25 Jan. 194, hvaraf 159 från staden och 35 från länet; inkomne: syphilis 29, gonorrhoea 1.

På *Provisoriska Kurhuset*: sjukantalet den 25 Jan. 64; inkomne: syphilis 10, gonorrhoea 4.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): bronchitis 80, diarrhoea 25, rheumatismus 16, febris intermittens 7, pneumonia 7, gastritis 7, gastricismus 5, angina tonsillaris 5, neuralgia 4, ophthalmia 4, febris gastrica simplex 4, meningitis cerebialis 2, dysenteria 2, febris typhoides 1, pertussis 1, varicellæ 1, delirium tremens 1, syphilis 1, apoplexia cerebri 1, otitis 1, icterus 1, cystitis 1.

4. I *Stadens Fångelse*: syphilis 2, diarrhoea 1, rheumatismus 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: bronchitis 3, febris typhoides 2, febris gastrica simplex 1.

— Ur danska tidningen Dagbladet för den 27 December meddelade Hr LAMM en förklaring från Barberareföreningen i Köpenhamn rörande »skäggsjuka», som derstädes förekommit:

»I Augusti månad innevarande år kom en person från en utländsk resa och lät raka sig på en barberarestuga i Köpenhamn, hvarmed han sedan dagligen fortsatte. På grund af en allt mer tilltagande hudirritation i ansigtet erhö ll han af barberaren inom kort tillsägelse att han borde låta raka sig i sitt hem och ej på barberarestugan. Han fortsatte dock med sina besök och 9 andra personer, som rakades af samma barberare, fingo under loppet af några månader samma sjukdom.

En svampaktig parasitväxt, som sätter sig i håren och på epidermis framkallar åkomman. I sin början har den likhet med en reform och föranleder hårets affall. (*Tricophyton tonsurans*?).

Öfverläkaren vid Kommunehospital Dr ENGELSTED intygar i samma blad att uppgifterna äro öfverensstämmande med sanningen och att de rykten, som cirkulerat i Köpenhamn, rörande denna åkommas spridning, varit i hög grad öfverdrifna.

— Efter Journal de Chimie médicale Decemberhäftet meddelade Hr EDHOLM följande angående användandet af *jodinjektioner vid körtelansvällningar*:

Metallisk jod har för ej längesedan blifvit utmärkt vitsordad såsom ett medel mot den skrofulösa och syfilitiska adeniten. Dess verkningar voro dock otillfredsställande vid ett fall, som behandlades af Dr MÆSTON, nemligen ett fruntimmer på 35 år, som redan i sin barndom företedde ansvällningar i submaxillar- och nack-körtelarne. En indurerad körtel, stor som en nöt, kvarstod, trots den ofvan angifna behandlingen, under det att det allmänna tillståndet förbättrades vid användande af fiskleferolja och jodjern invärtes. Då patienten, af fruktan för ett vanställande ärr å halsen, ej ville tillåta att den lilla tumören exstirperades, föll Dr M. på den tanken att i sjelfva körtelsubstansen injicera några droppar jodtinktur med PRAVAZ' spruta. Spetsen infördes i centrum af svulsten och insprutningen verkställdes varsamt och utan att vålla någon smärta. Åtta dagar derefter var tumören minskad till sin halfta storlek. Injektionen förnyades nu, med den påföljd att körtelansvällningen 14 dagar derefter var reducerad till storleken af en ärta, samt kort efter en tredje insprutning totalt försvann. Ärrret var nästan omöjligt att upptäcka. Intet symptom af jodismus visade sig.

På grund häraf anser Dr M. att hypodermatiska jodinjektioner äro indicerade, innan man tillgriper exstirpation, vid kroniska körtelansvällningar, som ej ge vika för yttre medel.

— Hr LAMM meddelade följande för några dagar sedan förekommande sjukdomshändelse:

En tjenstepiga, som i något ärende inkommit på en snickarverkstad, hade blifvit träffad öfver venstra sidan af hjessan af en gröfre träplanka, som nedfallit på henne. Genast hade döfhet å venstra örat, jemte stark susning uti hufvudet, i början åtföljd af en liffig smärta, inställt sig. Susningen hade ibland uppfattats såsom ett buller, men varit så stark och ihållande att till och med nattsömmen uteblifvit. Ungefär 2 dygn efter händelsen rådfrågade hon Hr L. Tillståndet var detsamma som angifvits, endast att pigan ytterligare uppgaf, att hon blifvit alldeles yr i hufvudet, icke kunde sköta sina åligganden och befarade att hon träffats af ett långvarigt ondt.

Som hon var feberfri och från hufvudets yttre delar intet anmärkningsvärdt kunde iakttagas, undersöktes öronen. Hörselvidden på det venstra var minskad. Ett fickurs pickande hördes ej på längre afstånd än af 2½ tum från örat. På det högra var hörseln normal. Uti bådadera yttre hörselgångarne funnos proppar af öronvax, hår och epidermisceller. I ändamål att undersöka trumhinnan på venstra örat, gjordes insprutningar af ljumt vatten och indrypning af glycerin. Men under detta minskades ganska snart susningen och bullret, och upphörde de alldeles i och med detsamma proppen utkom. Venstra örats hörselvidd befanns nu

vara normal och lika stor som på högra örat. Trumhinnan var oskadad och frisk.

Hr L. ansåg, att slaget på hufvudet hade lossat proppen uti venstra hörselgången och drifvit in den emot trumhinnan samt härigenom framkallat intensiv smärta i den känsliga trumhinnan, äfvensom de subjektiva ljuden. Huru ringa både sjukdomsfallet och dess behandling till äfventyrs kunde synas, torde dessa dock för den praktiska läkaren kunna vara af något värde; och erinrade Hr L. om ett fall, som omnämnes af TRÖLTSCHE uti hans arbete »Die Krankheiten des Ohres», rörande en äldre man, som under rusigt tillstånd fallit omkull på gatan och derefter blifvit döf. Han ansågs hafva fått commotio eller apoplexia cerebri och blef behandlad med bloduttömningar, hanc m. m. Efter några månaders svåra bekymmer öfver sitt tillstånd, botades han på en kort stund af T., som undersökte yttre örongångarne, hvilka båda voro aldeles fyllda af proppar, och dem han genom uppmjukande medel och insprutningar aflägsnade.

— Hr ROSSANDER relaterade följande *fall af bråck*, som han gemensamt med Hr GRAVENHORST nyligen vårdat:

Nyårsdagen på morgonen blef jag af Hr Gravenhorst anmodad att besöka en å Enkhuset intagen gumma, 73 år gammal, hvars sjukdomshistoria i korthet var följande. Hon hade i många, minst 10, år lidit af ett venstersidigt, ganska stort och aldrig fullt reponibelt cruralbråck. För 8 dagar sedan hade bråcket helt hastigt tilltagit i storlek, blifvit ömt, kräkningar hade inställt sig, kort sagdt, de vanliga symtomerna af bräckinklämning voro förhanden. Hr Gravenhorst, som först efter 22 å 24 timmar underrättats om förhållandet, företog taxis, som utan särdeles svårighet lyckades så till vida, att en del af bråcket infördes, hvarefter inkarcerations-symtomerna upphörde. Under ett dygn var sedan allt lugnt, men derefter började buken bli öm och spänd, hvarjemte bråcket småningom åter ökades i storlek. Förstoppningen fortfor, men inga kräkningar inställde sig. Dag för dag stegrade sig symtomerna af peritonitis, hvarjemte på sista dygnet bräckets storlek än mera tilltog och huden deröfver blef röd. Vid min ankomst befanns patienten betydligt nedsatt, händer och fötter voro redan något kyliga, men pulsen ännu temligen god och ej hastigare än 90. Buken mycket uppdriven, ömmande för tryck, men ej i högsta grad, perkussionstonen öfverallt tympanitisk. I venstra cruralregionen ett kolossalt bråck, med största diametern, $6\frac{1}{2}$ å 7 tum, parallell med ligamentum Poupartii, $3\frac{1}{2}$ å 4" bredt, derjemte betydligt högt. Det var deladt i två afdelningar, det ena, det innersta, stort som ett dugtigt äpple, kändes mjukt men elastiskt, huden derå var oförändrad, bråcket irreponibelt, men gaf ej den känsla, som ett inkarcereradt bråck vanligen gör. Den andra afdelningen, som var större, kändes ändå mjukare, tydligen fluktuerande, och var huden derå röd, degig, samt tydligen fast sammanhängande med bräckets öfriga betäckningar. Öfver hela bråcket, båda afdelningarne, var

perkussionstonen tympanitisk. Antagligt var derföre, att tarm fanns i båda, men i hvad skick? Att ingen inklämning förefanns i den inre afdelningen var temligen påtagligt, men äfven för diagnos af bräckinklämning i den yttre afdelningen fattades ett symtom och ett det viktigaste, nemligen kräkningar. Då bräckets tillstånd i denna del deraf likväl tydligen utvisade, att ett spontant genombrott af huden ej var särdeles långt borta, och, om en gangrenerad tarmslynga deri ändå funnes, den enda räddningen för patienten vore att söka i en anus præternaturalis, beslöto vi att göra en incision i bräcket. En mängd, starkt gallblandad och stinkande, grumlig bräckvätska mötte oss efter säckens öppnande, sedan en stor nätklump, delvis i brand. Bräckporten påträffades utan allt för stor svårighet och var den jemförelsevis ganska vid. Ingen tarm kunde oaktadt omsorgsfullt letande påträffas. Den andra afdelningen öppnades ej. Såret hoplades löst, utan att något med omentet företogs.

Qvinnans tillstånd fortfor att försämras och hon afled klockan 10 på qvällen.

Obduktion förrättades af oss den 3 Januari på förmiddagen. Bräcket undersöktes först ånyo, men ingen tarm fanns deri. Den andra afdelningen innehöll äfven endast gas och nät, detta senare likväl friskt, ehuru irreponibelt. Båda kompartimenterna voro skiljda genom en vägg, som räckte ända in i bräckporten, så att man här utanföre ej kunde komma ifrån det ena in i det andra. Vid bukens öppnande utströmmade ej obetydligt gas. Sedan nätet vid bräckporten blifvit aflossadt och uppslaget, befunnos tarmarne löst sammanlimmade af färskt exsudat, men tecknen till peritonitis här ganska måttliga. Vid undersökning längs ned mot bräckregionen, och sedan ett par tarmslyngor här blifvit upplyftade, påträffades slutligen en, som var fullt fri, alldeles ej på något sätt snärjd, men i utsträckning af tre tum gangrenerad, och på tre ställen perforerad. Hålen voro stora som små årtor och derur hade en liten del gula exkrementer utträngt och tapetserade fossa iliaca samt de djupast belägna tarmportionerna. Denna tarmslynga låg 1" aflägsnad från bräckporten och tillhörde den nedre delen af tunntarmen. Peritoniten i omgifningen naturligtvis betydligare.

Fallet anser jag vara af intresse först i diagnostiskt hänseende. Jag förmodar nemligen, att hvilken som helst framför detta bräck, i det skick det var, då jag såg det, skulle blifvit vilseledd att antaga närvaro af tarm deri. Indikationerna för att öppna bräcket voro ej alldeles klara, men då någon skada af en sådan åtgärd omöjligen kunde uppstå, och det dock låg inom möjlighetens gräns, att den kunde rädda patientens lif, borde man ej tveka. Sitt största intresse hemtar dock detta fall af förloppet i öfrigt. Det är alldeles otvifvelaktigt, att den gangrenerade tarmslyngan legat nere i bräckets yttre del. Att den ej varit stadd i gangren, då den infördes, anser jag vara lika påtagligt. Om efter endast ett dygns inklämning gangren i tarmen hunnit inställa sig, hade sä-

kert ej patienten efter repositionen af den brandiga tarmslyngan fått 7 dagars resprit, såsom här var förhållandet. Det är dessutom ej så lätt att reponera en brandig tarm, som man tror, väl allra minst då en massa nät derjemte ligger framme. Tarmen var så lunda, då inkarcerationen genom taxis häfdes, säkert endast inflammation sedan, oaktadt repositionen, fortgick till brand, och det ej allenast i tarmslyngan, som infördes, utan äfven i nätet, som låg kvar, utan att vara utsatt för ett allt för starkt tryck. Möjligt är ock, att mer än en i hela denna historia endast vill se en bräckinflammation utan inkarceration och kan jag ej emot en sådan åsigt uppträda, då jag ju ej från början var med. Men jag har sett och olyckligtvis två gånger biträdt vid likartade fall, då jag ansett bräckinkarcerationen otvifvelaktig. Båda beträffa nafvelbräck, båda, eget nog, liksom detta bedagade gammor. I det ena fallet hade inkarcerationen räckt i tre dagar, i andra endast ett dygn, i båda fallen lyckades taxis utan alltför stor möda, lugn inträdde derefter, i förra fallet under ett dygn, i det sednare under endast 12 timmar, hvarefter patienterna försämrades och afledo af peritonitis. I det ena fallet konstaterades gangren i tarmslyngan, i det andra gjordes ej obduktion, men casus var ej tvifvelaktig.

Det är visst icke min mening med anförandet af dessa historier, att skrämma någon ifrån att göra taxis för inklämda bräck, icke heller att afskräcka från bräckoperation, det må äfven se förtruffadt ut; jag har endast velat visa, att man äfven efter en i god tid och på riktigt sätt utförd taxis, ej får vara alltför säker på, att allt är väl beställt — synnerligen om det gäller gamla fruntimmer.

I sammanhang härmed meddelade Hr LAMM som ett curiosum, att han nyligen hos en arbetskarl anträffat ej mindre än fyra bräck, nemligen 2 crural- och 2 inguinalbräck. Instrumentmakaren STILLE hade för dessa konstruerat förband, nemligen för cruralbräcken ett dubbelt bräckband och för inguinalbräcken särskilda pelotter på en elastisk gördel.

Den 4 Februari.

Skattmästaren återvald. — Biblioteket. — Constitutio epidemica. — Stenos i arter. pulmonalis valvler. — Aneurism. — Osteosarkom. — Hydroencephalocoele. — Lag för icke auktoriserad läkareverksamhet i Norge och Danmark. — Trepanerad Incas.

— Företogs enligt stadgarnes föreskrift *val af Skattmästare*, hvarvid Hr ASKLÖF *enhälligt* återvaldes.

— Till *biblioteket* anmäldes:

Om urinafsöndring och uræmi. Några anmärkningar från fysiologisk-kemisk synpunkt af AUG. ALMÉN. Upsala 1860. Gåfva af författaren.

— *Constitutio epidemica* under veckan från och med Söndagen den 26 Jan. till och med Lördagen den 1 Februari 1868:

Sjukligheten lika med föregående vecka.

1. *Isom ensbild praktik* anmälda sjukdomsfall (från 17 läkare):

Febria typhoides	4. Apoplexia cerebri . . .	1. Colitis	2.
Diphtheria	2. Neuralgia	2. Typhlit. & Perityphl.	3.
Angina membranacea	1. Conjunctivitis	2. Peritonitis	3.
Pertussis	3. Otitis	3. Icterus	3.
Dysenteria	3. Ang. tons. & faucium	17. Metritis	2.
Diarrhoea	50. Laryngo-tracheitis . . .	21. Rheumatismus acutus	10.
Febria intermittens . . .	9. Bronch. Cat. bronch.	88. Erysipelas	2.
Angina parotidea . . .	9. Bronchitis capillaris.	7. Urticaria	3.
Variolæ. Varioloides	1. Pneumonia	4. Zona	1.
Varicellæ	3. Pleuritis	4. Rheum. recens efebri.	2.
Syphilis	1. Febria gastr. simplex	18.	
Gonorrhoea	5. Gastritis. Enteritis..	3.	
			Summa 292.

2. Å Hufvudstadens *Sjukvårdsanstalter*:

På *Seraphimer-lasarettet*: sjukantalet den 1 Febr. 258, hvaraf 147 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: pneumonia 4, rheumatismus 2, apoplexia cerebri 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 1 Febr. 202, hvaraf 90 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: pleuritis 6, pneumonia 5, syphilis 5, gonorrhoea 5, febris typhoides 2, febris intermittens 1, otitis 1, bronchitis 1, rheumatismus 1, erysipelas 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 1 Febr. 205, hvaraf 103 invärtes sjuke; inkomne under veckan: gastritis 3, febris gastrica simplex 2, syphilis 2, bronchitis 2, variolæ 1, delirium tremens 1, conjunctivitis 1, pneumonia 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Hornsgatan*: sjukantalet den 1 Febr. 70, hvaraf 41 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 1, febris intermittens 1, bronchitis 1, rheumatismus 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 1 Febr. 68, hvaraf 51 invärtes sjuke; inkomne under veckan: angina tonsillaris 3, gastritis 2, bronchitis 1, pleuritis 1, peritonitis 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhoea 9, bronchitis 7, meningitis cerebri 1, pneumonia 1, pleuritis 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 20, conjunctivitis 4, bronchitis 4, pneumonia 4, otitis 3, pericarditis 1, icterus 1, erythema nodosum 1, furunculus 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 1 Febr. 56; inkomne under veckan: pertussis 1, diarrhoea 1, meningitis cerebri 1, pleuritis 1.

På *Allmänna Barnvårdshuset*: antalet vårdade 22; hälsotillståndet godt.

På *Provisoriska Barnvårdshuset*: antalet vårdade 16; hälsotillståndet godt.

På *Diakonissjukhuset*: sjukantalet den 1 Febr. 25; inkomne under veckan: febris typhoides 2.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuke*: sjukantalet den 1 Febr. 171, hvaraf 86 mankön och 86 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 1 Febr. 187, hvaraf 152 från staden och 35 från länet; inkomne: syphilis 16.

På *Provisoriska Kurhuset*: sjukantalet den 1 Febr. 63; inkomne: syphilis 13, gonorrhoea 6.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): bronchitis 91, diarrhoea 36, rheumatismus 18, febris intermittens 12, pneumonia 11, febris gastrica simplex 8, angina tonsillaris 6, ophthalmia 4, febris typhoides 4, erysipelas 4, pertussis 3, gastricismus 3, gastritis 3, meningitis cerebialis 2, apoplexia cerebri 2, otitis 2, laryngitis 2, variolæ 1, syphilis 1, peritonitis 1, nephritis 1, cystitis 1.

4. I *Stadens Fängelse*: syphilis 1, ophthalmia 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: febris typhoides 3, diarrhoea 3, febris gastrica simplex 1.

— Hr KJELLBERG beskref ett sjukdomsfall af organiskt hjertfel, bestående i *stenos i arter. pulmonalis valvler* hos ett barn samt förevisade och demonstrerade preparatet:

Förliden höst i September månad begärdes råd vid Barnhusets poliklinik för ett 5 månaders gammalt barn, som led af en temligen svår intestinalkatarr, äfvensom af en bronkialkatarr, denna sednare af lindrig art. Vid företagen undersökning af den sjuka, fästades vid auskultation af bröstkorgen min uppmärksamhet genast vid ett öfver hjerttrakten i stor utsträckning hörbart, skarpt, skrapande, utdraget biljud, samtidigt med hjertats systole. Jag antog, att jag hade framför mig en från födelsen bestående förträngning i arteria pulmonalis mynning, en förändring hos hjertat hvilken, såsom bekant, icke så sällan förekommer och är beroende på en under fosterlifvet uppkommen endocarditis, hvilken sjukdom under denna lefnadsperiod med förkärlek lokaliserar sig i högra hjertat, qvarlemnande förändringar i denna hjerthalfvas valvler och mynningar. Men vid närmare undersökning fann jag att nyssnämnda biljud, som fullkomligt ersatte första hjerttonen, *hördes tydligast och skarpast vid hjertats spets och aftog i styrka emot hjertats bas*, ett förhållande som ej öfverensstämde med den förmodade förträngningen i arteria pulmonalis mynning. Vid de förnyade besök, som af barnets fostermor jemte barnet gjordes vid polikliniken, försummade jag ej att öfvertyga mig om riktigheten af ofvannämde auskultationsfenomen och jag gjorde mig verkligen den frågan: skulle det väl vara möjligt att här förefinnes en medfödd förändring i valvula mitralis (en insufficiens)? Enär fallet i sådan händelse hade varit ganska märkvärdigt, så tog jag reda på fostermodrens bostad för att, sedan barnet blifvit återstaldt från de åkommer, för hvilka begärts råd vid polikliniken, likväl kunna följa det med uppmärksamhet. I Januari månad detta år sjuknade det i lunginflammation. Denna, som först intog ena lungan, blef efter några dagars förlopp dubbelsidig och utsläckte snart barnets lif den 31 Januari. Jag utverkade mig tillåtelse att göra obduktion, hvarvid endast bröstkorgen öppnades. Lungorna företedde de vid lunginflammation vanliga förändringar. Hjertat, som var större än normalt, hufvudsakligen i afseende på dess tvärdiameter, visade för öfrigt följande: endocardium i högra hjerthalfvas både förmak och ventrikel var något förtjockadt. Foramen ovale öppet. Arter. pulmonalis valvler voro tjockare och styfvare än normalt

och på alla tre funnos större och mindre exkrescenser, derjemte någon retraktion af den högra klaffen. Sjelfva conus var ej förträngd. Septum ventriculorum var ej fullständigt slutet, utan vid dess öfre ända var ett cirkelrundt hål af $1\frac{1}{2}$ lineas diameter; på dess kanter funnos små exkrescenser. Detta hål, motsvarande septum membranaceum, var så beläget, att tendines för den inre klaffen af trikuspidalvalveln lågo framför detsamma; en del af dessa tendines voro slappa och liksom uttänjda. Valvula tricuspidalis för öfrigt frisk. I venstra hjertat intet anmärkningsvärdt; så väl v. mitralis som aortas valvler voro fullt friska.

Preparatet förevisades.

Det förefanns således här den af K. först antagna förändringen hos hjertat, nemligen stenosis i arter. pulmonalis mynning. Denna var dock ej betydlig. Förklaringen öfver de under listiden observerade auskultationsfenomenen, nemligen att biljudet hördes tydligast öfver hjertats spets och aftog i styrka mot basen, sålunda simulerande en insufficiens i v. mitralis, trodde Hr K. att man hade att söka, dels hos de exkrescenser, som funnos på kanterna af hålet i septum, dels och i den omständigheten att tendines till den inre klaffen af trikuspidalvalveln lågo framför mynningen till detta hål, hvartill kom, att en del af dessa tendines voro slappa, uttänjda, liksom skjutande in i mynningen af hålet. Det tyckes vara temligen tydligt, att vid blodets passage förbi och mellan dessa tendines och vidare in genom det i septum varande hålet med dess ojemna kanter, ett utdraget, skarpt biljud måste uppkomma. Det var detta biljud, som, synkronistiskt med hjertats systole och tydligare hörbart vid hjertats spets än vid dess bas, hade simulerat ett biljud, beroende på insufficiens i v. mitralis och det var egentligen på denna omständighet, som Hr K. uti ifrågasvarande fall hade velat fästa uppmärksamheten.

I sammanhang med ofvanstående förevisade Hr Kjellberg en flicka, 8 år gammal, som för närvarande var intagen på Barnsjukhuset (der hon vårdats för ett diarré) och som hade en, sannolikt medfödd, stenosis i arter. pulmonalis mynning. Vid auskultation hördes i stället för första hjerttonen, ett långt utdraget, skarpt, skrapande biljud öfver hela hjertat, men tydligast dock i 2:dra interkostalrummet bredvid sternum till venster, hvarjemte det hördes mycket tydligare och skarpare om stetoskopet flyttades åt venster uppåt clavicula än om det flyttades åt höger öfver aorta och uppåt högra clavicula. Flickan var frisk och kry och led icke alls hvarken af andtäppa eller cyanos; det enda som om henne kunde anmärkas var, att hon stod tillbaka i fysisk utveckling, enär hon i förhållande till sin ålder var både liten och klen till växten.

— Hr KEY förevisade och beskref ett från Dr MOBERG i Norrköping honom tillsändt preparat af ett särdeles vackert *aorta-aneurism*, som efter perforation af bröstväggen vållat brand och bristning af huden. Dr Moberg hade om fallet meddelat följande:

»Preparatet tillhörde i lifstiden en 57-årig fabrikör, hvilken enligt Dr ÅBERGS utsago, som varit hans läkare, under många år varit sjuklig, bland annat lidit af blåsparalysi. I Augusti förra året visade han sig första gången för mig med anledning af en valnötstor, starkt pulserande tumör till höger om sternum, hvilken tumör först visat sig i April månad. Jag återsåg patienten sedan ej förr än åtta dagar före jul, då jag fick bud efter mig, emedan tumören börjat blöda. Då jag nu återsåg mannen var tumören i högra brösthalfvan af 7 till 8 tums diameter och 5 à 6 tums höjd. Bandage lades så godt som möjligt och märkvärdigt nog lefde han 5 dygn under mer och mindre ymniga blödningar. För att ej alltför mycket vanställa liket, hvilket måste grannlaga behandlas, dissekerade jag lös huden från aneurismet, men då en stor del af dettas främre vägg endast utgjordes af den förtunnade huden sjelf blef preparatet något trasigt; emellertid lät jag det hudstycke medfölja der genombrottet skett. Aneurismet var fylldt af ett till större delen af hårda fibrinklumpar bildadt coagulum, hvilket väl varit orsaken till att blödningen, oaktadt den stora förstöringen af huden ej blef så stark att den på en gång slutade lifvet.»

Öfver det förevisade preparatet lemnade Hr Key följande meddelande:

Ända från valvulæ aortæ till början af ramus descendens äro ramus ascendens och arcus aortæ betydligt utvidgade rundtomkring hela kärlets omkrets, som på det mest utvidgade stället mäter 20 c.m. Utvidgningen upphör temligen tvärt omedelbart efter utgången af arteria subclavia sinistra; den lilla delen af ramus descendens, som medföljt preparatet, har normalt lumen. Öfver allt i det utvidgade partiet och i början af ramus descendens förefinnes en temligen betydlig arteriosclerosis med talrika smärre benskollor, af hvilka en del skjuta med naggade, lösgjorda ränder något in i kärlets lumen. Strax ofvanom den venstra främre fiken af aortas valvler, förefinnes en rund öppning af en centimeters diameter, hvilken går igenom tunica intima och media och leder in till en mandelstor, af fibrincoagula uppfylld säck, hvilken ligger emellan tunica adventitia och tunica media, utåt endast begränsad af den förra hinnan. Denna säck är öfverallt fast begränsad och vållar knappast någon utbuktning på kärlets utsida. På högra sidan af den aneurismatiskt utvidgade ramus ascendens midt emellan aorta-valvlerna och truncus anonymus, förefinnes en öppning i kärlväggen

af en på tvären utdragen oval form, och af vid pass ett 5-öres storlek. Denna öppning leder in till ett säckformigt aneurism af ett nyfödt barnhufvuds storlek. Detta aneurism, som sålunda sitter på sidan af den utvidgade ramus ascendens, har i stor utsträckning genombrutit främre thoraxväggen på högra sidan, och dess främre begränsning utgöres dels af de förtunnade bröst-muskulerna, dels af yttre huden ensamt. På toppen af aneurismet förefinnes i huden en rundad öppning af $2\frac{1}{2}$ c.m. diameter. Huden är rundtomkring denna i sjelfva randen vitgrå, sphacelerad. Det är tydligt att huden här genom den starka spänningen fallit i brand och blifvit afstött, hvarigenom aneurismet öppnats utåt, och döden blifvit en följd. De fibrincoagula, som enligt Dr Mobergs berättelse uppfyllt aneurismasäcken, och hvilka såsom han anger hindrat blödningen från att blifva hastigt dödande, voro alldeles borta då preparatet anlände. Ungefärligen en tredjedel af det säckformiga aneurismet låg innanför thoraxväggen, det öfriga utanför densamma. Refbensbrosken af 3:dje, 4:de och 5:te refbenen voro helt och hållet förstörda. Från venstra sidan sköt sternum ett stycke in i aneurismet och från högra sidan utsköto de genombrutna 3:dje, 4:de och 5:te refbensens ändar. Genom öfre delen af säcken gick 2:dra refbenet, på ett ställe fullständigt afbrutet i continuiteten i en centimeters utsträckning. De inskjutande delarne såväl af sternum som af refbenen voro i ränderna och på inre och yttre sidorna ojemna och gropiga i följd af detritus och usur.

Vi hafva sålunda i det föreliggande preparatet för det första en betydlig total aneurismatisk utvidgning af hela ramus ascendens och arcus aortæ, samt vid sidan af denna först ett mindre partielt aneurism, tätt ofvanom aortas valvler, och sedermera det nyss beskrifna barnhufvudstora, laterala aneurismet, som, utvecklande sig framåt och åt höger, vållat usur af sternum och 3:dje, 4:de och 5:te refbenen med fullständig förstöring af dessa refbensbrosk, samt af ett kortare stycke af 2:dra refbenet. Aneurismet har sedermera, utträngande genom thoraxväggen, utbredd sig på utsidan af denna under de injuka delarne i högra mammar- och subclavicularregionen. Efter hand hafva här befintliga muskler och fascier äfven blifvit förstörda, hvarefter begränsningen framtill ensamt utgjorts af huden, som slutligen å en större fläck fallit i brand. En dylik utveckling af aneurismer på arcus aortæ förekommer ej så sällan och liknande aneurismer hafva några gånger förut af mig blifvit i Sällskapet förevisade. Af dessa var det största det den 4 Juli 1865 framlagda, af HAMMARSTRÖM och ACHARIUS insända. Oftast brista dessa aneurismer åt inre delar såsom pleurasäckarne, pericardium etc. Af 48 fall som CRISP sammanställt inträffade

bristning i 20, men blott i ett af dessa skedde genombrottet utåt genom huden.

Vid sammankomsten den 24 October 1865 (Läkaresällskapets Förhandlingar 1865 p. 265) påpekade jag i sammanhang med demonstrationen af ett från Dr WALLIN insändt aneurism å aorta ascendens, att författarne väl enstämmigt uppgifva, att aneurismer å aorta medföra hypertrofi af venstra hjertkammaren, och detta desto säkrare ju närmare aneurismerna sitta hjertat, men att i strid mot denna uppgift såväl i det då meddelade fallet som i alla andra af mig observerade aneurismer å aorta och i alla å Institutets museum förvarade preparater öfver nämnda åkomma, väl understundom en dilatation af venstra hjertkammaren förekom, men ej någon hypertrofi af muskulaturen. I några var denna tvärtom atrofisk.

Med det nu af Dr Moberg insända preparatet eger samma förhållande rum. Hjertat, som är starkt fettbelagdt, är i det närmaste af normal storlek, af något rundad form. Det mäter från roten af aorta till den något breda spetsen 9 c.m. och i bredd öfver basen af ventriklarne 10 c.m. Högra förmaket är något stort och proportionsvis den största af alla kaviteterna. Högra kammaren är kort men normalt bred, dess muskulatur af vanlig tjocklek med fast konsistens. Venstra förmaket ej förstoradt. Venstra kammaren är på bredden något utvidgad nedåt spetsen. Dess muskeltvägg något slapp för känsln (lindrig fettdegeneration), ej förtjockad, mäter mellan 9 och 12 mm., ingenstädes öfverskridande det sednare måttet. Valvlerna voro i högra hjerthalfvan fullt normala, i venstra hjerthalfvan äro de lindrigt förtjockade, men utan ringaste rigiditet eller kontraktion.

— Hr KEY förevisade vidare ett *osteomyelo-sarcoma cysticum anticurris*, för hvilket underbenet blifvit på K. Serafimerlasarettet amputeradt.

Tumören, som var af ett barnhufvuds storlek, utgick från nedre tredjedelen af tibia, som till en del var helt och hållet uppgången i dess bildning. I de centrala delarne utgjordes tumören af fastare, till en del ossifierade delar, men framtill, der den gick tätt in på huden, bestod den uteslutande af stora cystor, som voro skiljda af fasta, tunna väggar, och fyllda af en tunn, starkt blodfärgad vätska. Tumören hade tillfölje häraf under lifvet känts fullständigt fluktuerande och vid en punktion hade, af lätt förklarliga skäl, blott blodfärgad vätska blifvit uttömd. Den var derföre af intresse i diagnostiskt hänseende.

Hr Key redogjorde för den finare byggnaden af såväl denna som af dylika tumörer i allmänhet. De hade en stor benägenhet att bilda cystor, i detta fall vore cysterna dock ovanligt stora, och deras läge gjorde att de maskerade de solida delarne. Tumörer af detta slag, hvars grundbyggnad är den af sarkomer med inströdda gigantiska celler, som innehålla ett stort antal kärnor (myelo-plaques ROBIN), äro i allmänhet att betrakta såsom relativt godartade. Denne tumör såg dock mindre benig ut, ty den grep på flera ställen diffust öfver på kringliggande väfnader, äfven på musklerna. Nedre ändan af fibula var äfven indragen i degenerationen.

Sjukhistorien, som meddelades af Hr ROSSANDER, var af följande innehåll.

Drängen Johan August Hanson, 22 år gammal, från Stregnäs landsförsamling, intogs på Serafimerlasarettets kirurgiska afdelning den 28 Januari 1868.

Status antecedens den 29 Jan. 1868.

Patienten, som förut varit frisk, blef i Mars månad förlidet år sparkad af en häst på utsidan af högra underbenet, straxt ofvanför malleolen. Han kände härvid en liflig smärta, som visserligen efter några dagar minskades, så att han, ehuru med svårighet, kunde gå, men som dock aldrig sedan fullkomligt upphörde. På det råkade stället syntes ingen förändring, men kändes smärtan temligen betydlig i förening med ömhet ända till i Juni månad, då den började aftaga. Mot slutet af Juni åter började både smärtan och ömheten ökas och visade sig då äfven en börjande svulst på omtalade ställe. Några veckor sednare visade sig äfven en dylik svulst på insidan af benet, midt emot den förra. Dessa båda tumörer ökades snart, voro i början af Augusti sammanvuxna på framsidan af benet, voro något ömma och smärtande vid gång. Huden öfver dem var af normalt utseende, tills för ungefär 2 månader sedan, då den började antaga sin nuvarande beskaffenhet. Tumörerna växte i början långsamt, efter jultiden hastigare. På de två sista månaderna har han ej kunnat gå utan krycka, värken och ömheten hafva betydligt ökats, matlusten blifvit sämre och krafter och hull betydligt aftagit. Högra foten har äfven stundom varit ödematöst ansvalld.

För 14 dagar sedan punkterades tumören af läkare, dervid; efter patientens uppgift, en mängd mörk blod uttrann.

Status præsens den 1 Februari.

Han är betydligt mager och blek. Krafterna medtagna. Hullet slappt. Från inre organer intet sjukligt.

Den förut omtalade tumören har sitt säte på nedersta tredjedelen af högra underbenet; omger detsamma helt och hållet; kännes fasthängande vid underliggande ben; är mjuk och elastisk,

delvis nästan fluktuerande. Huden öfver densamma är ej förskjutbar, är glatt och spänd, företer omvexlande blåaktiga och ljusare hvitaktiga fläckar. Tumören ömmar betydligt och orsakar olidlig värk. Den 1 Febr. företogs, i enlighet med hans önskan, amputation af underbenet 4 tum nedom patella.

Operationen utfördes af Amanuensen Dr RATSKI, som äfven uppsatt sjukhistorien.

— Hr KEY förevisade slutligen ett af Dr SUNESON till Karolinska institutets museum insändt *kalfhufvud med ett hydroencephalocoele* af ett fosterhufvuds storlek. Det började i pannan och intog med stor regelbundenhet hela mellersta partiet af ansigtet ända ned till munnen.

— Generaldirektör BERLIN redogjorde efter Ugeskrift for Læger för ett *lagförslag om icke auktoriserad läkareverksamhet i Danmark*, af följande lydelse:

Tillåtelse till att med större eller mindre inskränkning utöfva läkareverksamhet kan af Justitieministeriet meddelas personer, som, utan att hafva uppfyllt erforderliga vilkor för utöfvandet af sådan verksamhet, likväl visa sig ega tillfyllestgörande insigt i flera eller färre delar af läkarekonsten.

Skulle någon, som erhållit ett sådant tillstånd, behandla sjuka i större utsträckning, än tillåtelsen medgifver, straffas han med böter eller förlust af tillåtelsen, såvida icke föreskriften i 4-de stadgandet medför högre straff, som alltid åtföljes af tillåtelsens förlust.

Om någon, som ej är auktoriserad till utöfvande af allmän eller begränsad läkareverksamhet, behandlar sjuka och dervid uppger sig ega någon rättighet att praktisera, eller använder läkemedel, som ej af apotekarne få till en hvar utlemnas, eller icke har uppehållit sig i landet i 5 år, eller genom domslut är befunnen skyldig till vanärande handling — så skall han straffas med böter från 5—100 Rd. eller med fängelse.

Den, som utan rättighet behandlar sjuka och derigenom tillfogar skada [enligt strafflagens § 204] straffas med fängelse eller böter från 10—200 Rd. och i »Gjentagetilfælde» eller när behandlingen haft döden till följd med fängelse (ej under 14 dagars enkelt fängelse), eller med tukthusarbete ända till 2 år, såframt ej allmänna lagen föreskrifver högre straffbestämmelser.

Motiverna till detta lagförslag äro hufvudsakligen hemtade från ett dylikt förslag, som framställdes år 1865 i Norge, enligt hvilket straff borde föreskrivas endast för den, som, utan att vara auktoriserad, utöfvade läkareverksamhet och *derigenom tillfogade annan person skada*, under det att samma verksamhet obetingadt skulle förbjudas vissa personer, hvilkas ställning gäfvé särskild anledning att frukta missbruk.

Sedan en stor del af landets snndhetskommisioner uttalat sig *mot* ett sådant förslag, afstod norska regeringen från detsamma och inkom till det sednaste stortinget med ett nytt lagförslag,

enligt hvilket oberättigades utöfvande af läkareverksamhet *alltid* straffas — om också med mildare straff än förr — och särskildt, utan hänsyn till om skada uppstått eller ej, straff drabbar den person, hvilken såsom *inkomstkälla* bedrifver en sådan oberättigad verksamhet. Denna sednare föreskrift rönt emellertid motstånd i storthinget och frågan uppskjöts derefter tills vidare.

I diskussionen härom deltog ordföranden samt Hrr V. DÜBEN, GRAHS och ÖDMANSSON.

— Frih. v. DÜBEN meddelade såsom ett curiosum följande efter Bull. de la Société d'Anthropologie. II. 4. sid. 403.

BROCA visade i societeten ett gammalt peruvianskt cranium, om hvilket M. SQUIER berättar att han uppgräft det uti trakten af Cusco i Peru, en begravningsplats nära de s. k. Incas-baden, den uråldriga konungafamiliens sommarresidens. Således intet tvifvel om dess äkthet, hvilket äfven bekräftas af formen.

På sidan af detta cranii panabens främre hvälfning finnes ett ställe, hvarest ett stycke ben är borttaget på följande sätt: fyra lineära och parallela incisioner äro gjorda i benet, hvaraf två vertikala och två horisontala. De omsluta ett rektangulärt rum, 15 millim. högt, 17 mm. bredt. Incisionerna äro i midten lika djupa som benet är tjockt (6 mm.), utanför det borttagna styckets gräns blifva de allt mindre djupa; utåt och intill midten äro incisionerna omkring 2 millim. breda, inåt minskas bredden till blott en fin repa. Intet spår af sågtänder. Omkring hållkanterna är periostet konstmessigt aflossadt i en högst obetydlig utsträckning; af dess och omliggande bens (högst ofullständigt beskrifna!) förändring anser Broca subjektet hafva lefvat åtminstone 7—8 dagar efter operationen, NÉLATON antager ända till 14 dagar.

Intet spår af fraktur ante mortem finnes på kraniet; men tabula interna af kraniet företer en förändring helt olika den på ytan, der periostet varit aflossadt. Denna förändring består uti »små porositeter i benet, som bevisa en osteit», de saknas alldeles ofvan hålet, äro obetydliga vid dess nedre kant, blifva något starkare längre ned och blifva först $1\frac{1}{2}$ centim. från hålets nedre kant riktigt tydliga. »Ces particularités, et plusieurs autres, qu'il serait trop long de rapporter», säger Broca, förklaras lätt, om man tänker sig att der före döden funnits någon sjukdom i dura mater.

Broca framkastar med anledning af snittens beskaffenhet den förmodan, att de gjorts med grafstickel, en högst egen form af trepanation, ingenstädes förut omtalad; och, då ingen fraktur kunnat gifva anledning till denna trepanation, ifrågasätter han huruvida Incas redan egt eller trott sig ega sådan förmåga att bedöma sätet för en inom kraniet befintlig lesion, att de vågat gräva sig in på densamma.

Skada att Broca icke gifvit närmare beskrifning, så att äfven den svenska läsaren kunnat få sitt nu fullt berättigade tvifvel häfdt.

I diskussionen härom deltog ordföranden samt Hrr KEY och SANTESSON.

Den 11 Februari.

Biblioteket. — Utländsk ledamot föreslagen. — Constitutio epidemica. — Sjukhus vid Skeppebron. — Hjerntuberkler. — Elektrisk behandling vid scopolgi. — Ovariectomi.

— Till *biblioteket* anmälde:

Des modifications morbides de la température animale dans les affections fébriles par H. B. MAURICE. Paris 1855. Gåfva af författaren genom Dr EDHOLM. — Förteckning på svenska läkare, jemte uppgift på läkaretjenster, apotek, djurläkare och tandläkare, på K. Sundhets-Collegii befallning utgifne af dess Ombudsman. Stockholm 1868. Gåfva af utgifvaren, Dr CARL EDLING.

— Till *utländsk ledamot* af Svenska Läkaresällskapet föreslogs af Hrr CARLSON A. G. och SANTESSON: Stadsläkaren i Köpenhamn, Justitiærådet, Dr P. A. SCHLEISNER.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 2 till och med Lördagen den 8 Februari 1868:

Sjukligheten lika som föregående vecka.

1. Inom enskild praktik anmälde sjukdomsfall (från 16 läkare):

Febris typhoides.....	1. Conjunctivitis.....	8. Icterus.....	1.
Meuing. cerebro-spin.	1. Otitis.....	6. Nephritis.....	1.
Pertussis.....	4. Ang. tons. & faucium	25. Metritis.....	2.
Diarrhoea.....	36. Laryngo-tracheitis	14. Rheumatismus acutus	9.
Febris intermittens..	10. Bronch. Cat. bronch.	55. Erysipelas.....	3.
Angina parotidea.....	12. Pneumonia.....	4. Erythema nodosum..	5.
Varicellæ.....	3. Pleuritis.....	2. Furunculus.....	10.
Syphilis.....	2. Febris gastr. simplex	21. Rheum. recens efebril.	2.
Gonorrhoea.....	7. Gastritis. Enteritis	2.	
Apoplexia cerebri...	1. Colitis.....	1.	
Neuralgia.....	1. Peritonitis.....	1.	
			Summa 250.

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Serafimer-lasarettet*: sjukantalet den 8 Febr. 257, hvaraf 145 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: pneumonia 2, typhus 1, febris typhoides 1, meningitis cerebrospinalis 1, icterus 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 8 Febr. 216, hvaraf 98 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 5, pneumonia 5, gonorrhoea 4, bronchitis 3, gastritis 2, diarrhoea 1, angina parotidea 1, otitis 1, pleuritis 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 8 Febr. 206, hvaraf 100 invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 4, pneumonia 2, febris typhoides 1, diarrhoea 1, febris intermittens 1, bronchitis 1, pleuritis 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Hornsgatan*: sjukantalet den 8 Febr. 69, hvaraf 44 invärtes sjuke; inkomne under veckan: rheumatismus 2, febris intermittens 1, bronchitis 1, febris gastrica simplex 1, peritonitis 1, metritis 1, erysipelas 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Skeppsbron*: sjukantalet den 8 Febr. 29, hvaraf 13 invärtes sjuke; inkomne under veckan: rheumatismus 3, febris intermittens 2, bronchitis 2, pneumonia 2, gastritis 2, diarrhoea 1, nephritis 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 8 Febr. 68, hvaraf 55 invärtes sjuke; inkomne under veckan: bronchitis 3, diarrhoea 1, morbus saturninus 1, otitis 1, rheumatismus 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhoea 11, bronchitis 7, pneumonia 2, bronchitis capillaris 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 19, bronchitis 7, pneumonia 2, conjunctivitis 2, pertussis 1, syphilis 1, laryngitis 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 8 Febr. 59; inkomne under veckan: conjunctivitis 2, pertussis 1, diarrhoea 1.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 24; hälsotillståndet godt.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 19; hälsotillståndet godt.

På *Diakonissjukhuset*: sjukantalet den 8 Febr. 28; inkomne under veckan: ebris typhoides 2.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuka*: sjukantalet den 8 Febr. 170, hvaraf 85 mankön och 85 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 8 Febr. 180; inkomne: syphilis 22.

På *Provisoriska Kurhuset*: sjukantalet den 8 Febr. 54; inkomne: syphilis 8.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): bronchitis 84, diarrhoea 40, rheumatismus 19, pneumonia 17, febris gastrica simplex 8, angina tonsillaris 6, pertussis 5, febris intermittens 5, gastricismus 5, syphilis 2, angina membranacea 1, meningitis cerebialis 1, ophthalmia 1, laryngitis 1, pleuritis 1, gastritis 1, icterus 1, erysipelas 1.

4. I *Stadens Fängelset*: syphilis 1, rheumatismus 1.

Norra Straff- och Arbetsfängelset: diarrhoea 5, febris typhoides 1, febris intermittens 1, angina tonsillaris 1.

Hr CARLSON A. G. tillkännagaf att ett *nytt provisoriskt sjukhus* nu blifvit öppnadt i riksarkivets f. d. hus vid *Skeppsbron*, med plats för 100 sjuka. Villkoren voro desamma som på stadens öfriga sjukhus och alla sjukdomar, utom svårare kirurgiska fall, mottagas.

— Med anledning af det fall af *hjerntuberkler* Hr MALMSTEN i sista medicinska klassen meddelat, relaterade Hr KJELLBERG följande tvenne fall af samma sjukdom hos barn:

1. Lydia Westman, 9 år gammal, från Stockholm, hade, efter föräldrarnas död, under de 2 sednaste åren varit intagen på Malmquistiska inrättningen. Under första tiden af sin vistelse derstädes hade hon haft ett temligen svårt diarré jemte kräkningar. Våren 1866 hade hon lunginflammation; för öfrigt frisk ända till hösten 1866, då hon under en lektion klagade öfver illamående och öfverfölls nästan omedelbart af häftiga konvulsioner med ryckningar i ansigtet, i armar och ben, hvarjemte hon tuggade fradga. Detta anfall räckte i flera timmar. Följande dag var hon blossande röd i ansigtet och hade svår hufvudvärk. Efter några dagars förlopp var hon emellertid återställd och, såsom det syntes, vid god hälsa. Längre fram på vintern klagade hon stundom öfver hufvudvärk jemte hastigt påkommande kräkningar.

Under de sednast förflutna 2 månaderna har hon börjat skela, ibland mer ibland mindre. På sista tiden hafva också näsblödningar påkommit. Hon intogs på Barnsjukhuset den 15 Maj 1867.

Status præsens den 16 Maj.

Patienten har vid första påseendet ett ganska friskt utseende. Ansigtet är fylligt, kinderna högröda, kroppen starkt byggd och hullet godt. Bröstets och bukens organer förete intet sjukligt;

aptiten är god, afföringen ordentlig. Det enda abnormalt, som hos patienten kan anmärkas, är en strabism, som dock ej är betydlig. För tillfället ingen hufvudvärk och intet illamående för öfrigt. Urinen af normal beskaffenhet.

Den 20 Maj. Under de dagar som förflutit sedan intagningen på sjukhuset har nästan ingen förändring i patientens tillstånd inträffat, men den anmärkta strabismen har ibland varit större ibland mindre, stundom rätt betydlig, stundom nästan helt och hållet borta. Ord. jodkalium; setaceum i nacken.

Den 29 Maj. I går på eftermiddagen började patienten få svår hufvudvärk, har i natt sofvit högst obetydligt; i dag på morgonen har hon kräkt en gång. Ingen öppning sedan gårdagen. Ord. enema terebinth.

Den 31 Maj. I dag på morgonen återigen kräkning jemte hufvudvärk.

Den 4 Juni. Patienten har under de föregående dagarna haft hufvudvärk, isynnerhet om morgnarna och stundom äfven kräkningar. Känner sig i dag likväl bättre.

Den 18 Juni. Patienten har under närmast förflutna tiden varit fri från både hufvudvärk och kräkningar. Strabismen tydligt förminskad. Allmänna tillståndet godt. Men en torticollis med deviation åt höger har börjat utbilda sig. Ord. hanken borttages. Upphör med jodkal.

Den 24 Juni. I dag på morgonen återigen kräkningar och hufvudvärk.

Den 25 Juni. Inga kräkningar, endast qväljningar och någon hufvudvärk. Ord. vesicator. i nacken. Atertager jodkalium.

Den 17 Juli. Patienten har nu en tid varit mycket bra, känt sig rask, varit fri både från kräkningar och hufvudvärk. På begäran af en hennes utom staden boende släktinge, tilläts hon att medfölja denna hem för att der tillbringa några dagar.

Den 21 Juli. Efter att på landet återigen blifvit sämre återkom hon i dag till sjukhuset, lidande såsom förut af hufvudvärk och qväljningar äfvensom af skymmel för ögonen, så att, då hon reser sig upp i sängen, »det dansar omkring för ögonen». Ord. nytt vesicat. i nacken.

Den 26 Juli. Känner sig nu återigen bättre.

Den 2 Aug. På morgonen i dag påkom helt plötsligt ett anfall af svindel. Då patienten efter detsamma kommit till sig sjelf var för en stund talförmågan borta, men medvetandet bibehållet. Den sjuka förstod nemligen, såsom hon sedan omtalade, allt hvad till henne yttrades, men kunde sjelf omöjligen få fram ett ord. Detta tillstånd varade omkring $\frac{1}{2}$ timma.

Den 3 Aug. På eftermiddagen i dag fick patienten ett dylikt anfall af mållöshet som i går, men af kortare duration — 7 minuter — och åtföljdt af hufvudvärk.

Den 7 Aug. I dag på middagen ånyo ett dylikt anfall, som nu räckte nära nog en $\frac{1}{2}$ timma och åtföljdes af svår hufvudvärk.

Den 25 Sept. Patienten har nu en tid varit rätt rask, endast tidtals lidit af hufvudvärk jemte hetta i hufvudet och ansigtet, hvilket nästan alltid varit mycket rödt, stundom blossande. Den förut omnämnda torticollis har ökat sig temligen mycket. I går på e. m. påkom efter långt uteblifvande ånyo ett tillstånd af mällöshet under en längre stunds förlopp, nu liksom förut efterföljdt af temligen svår hufvudvärk och äfven af äckel.

Den 7 Okt. Under sednaste tiden har tillståndet försämrats. Congestionen åt hufvudet har varit nästan ibällande, och hufvudvärken likaså. De förut anmärkta, stundom påkommande anfällen af oförmåga att tala hafva inställt sig oftare. Hon påstår sig emellertid under dessa anfall ännu tydligt både höra och förstå de till henne framställda frågor, ehuru hon omöjligen kan svara derpå. I förrgår afton inställde sig tonisk kramp, hvarvid armar och ben drogos emot bålen och ögonen stodo orörliga; vid vidröring skrek patienten under uttryck i ansigtet som antydde rädsla. I dag ligger hon blossande röd i ansigtet och klagar öfver stark hufvudvärk. Pulsen är hastig, tungan belagd, andedrägten illaluktande. Ord. Calomel-laxans. Isblåsa på hufvudet. Hett fotbad.

Den 10 Okt. Patienten var under gårdagen mycket orolig och till och med oredig. Fick ett laxans af senna. Är i dag lugnare och redig.

Den 12 Okt. Tillståndet försämradt; pupillerna olika; patienten ligger lugn, men apatisk och svarar ej på framställda frågor.

Den 14 Okt. Sedan tillståndet under gårdagen blifvit allt mer och mer försämradt afled patienten i natt kl. 5 på morgonen.

Obduktionen, som Professor KEY godhetsfullt ledde, visade följande: efter genomskärandet af huden i nacken syntes, motsvarande ärrer efter hanken, ett omkring en linea långt, hvitgult, svåligt ställe i musculus cucullaris. Halskotornas processus spinosi voro något devierade åt höger. Processus spinosus af epistropheus något uppdrifven; å lamina lateralis på den mot atlas vända sidan kändes benet beröfvadt sitt periosteum och något luckert, men intet var förefanns. (Kotorna finga ej uttagas till närmare undersökning). Å motsvarande ställe på atlas var benet äfven beröfvadt sitt periosteum. Pacchioniska granulationer utefter sulcus longitudinalis funnos i mängd. Alla sinus utspända af tjock, tjärlik blod. Hårda hjernhinnans kärl temligen betydligt blodfyllda. Gyri tillplattade. Venæ epigyræles betydligt blodfyllda. Den del af fina hjernhinnan som bekläder basen af lilla hjernan förtjockad, mjölkhvit till färgen. Denna förtjockning fortsattes utefter plexus chorioideus genom fiasura transversa. Å basis cranii, särdeles omkring chiasma och infundibulum är pia förtjockad. Här observeras dels en hampfröstor tuberkel, dels flera mindre sådana, särdeles bakom chiasma. Å högra sidan af pone Varoli synes i mjuka hinnan och till en del i hjernsubstansen en ärtstor fläck af brungrått, missfärgadt utseende, en tydlig lemning efter en blodutgjutning af äldre datum; straxt nedanför löper ett mindre kärl alldeles obtureradt af en

tromb; detta fortsätter sig in i sjelfva pons, der en ärtstor, färak blodutådring synes. Derjemte förefinnas flera små punktformiga blödningar i pons. Å mellersta delen af stora hjernans venstra hemisfer, 2 tum utåt från sulcus longitudinalis kännes på omkring 3 tums afstånd från hvarandra tvenne knölar, hvilka vid genomskärning befinnas vara tuberkelkonglomerater, hvardera af en spanak nöts storlek; de äro temligen fasta, inuti gula till färgen och i sin periferi kantade af hvita hampfröstora små knölar. De intressera så väl den grå som den hvita substansen; i omgifningen är hjernsubstansen i en smal zon lifigt injicierad och något uppluckrad. I mellersta lobens midt på samma sida finnes en annan något mer än dufärgstor, skarpt begränsad knöl, af fast konsistens med gul-färgadt centrum, som skarpt begränsar sig medelst en bugtig, ojemn linea mot den mera gråhvita periferien, i hvilken inga särskilda, små knölar kunna med säkerhet iakttagas. Smärre hampfröstora tuberkler träffas der och hvar, men sparsamt i sulci intergyrales af venstra hemisferen. Sidoventriklarne starkt utspända af en gulaktig serös vätska; bakre hornen betydligt förstörade. Ependymet mörjigt upplöst. Tredje ventrikeln äfven utspänd. Septum pellucidum grumligt. Lungorna, särdeles den högra, intimt fastväxta vid bröstkorgen, företedde i bronchierna en obetydlig katarr, för öfrigt friska. Uti öfriga organer intet anmärkningsvärdt.

2. Gossebarnet Hans Hansson, 3 år gammal, från Dalarne, intogs på Barnsjukhuset den 27 Oct. 1867. Enligt föräldrarnas uppgift var gossen fullkomligt frisk ända till sistlidne midsommar, då han fick ett svårt diarré, som sedan dess nästan ständigt fortfarit, etundom innehållande blod samt mestadels »hvita tanor». Härunder har gossens både hull och krafter betydligt medtagits. Omkring 3 veckor före inkomsten till sjukhuset började körtlarna å venstra sidan af halsen att ansvälla, hvarjemte hufvudet sedan nämde tid dragits något på sned åt venster. På sednaste tiden hafva föräldrarna märkt, att gossens mun vid leende dragits åt höger hvarjemte högra ögonlocket blifvit liksom slappare än det venstra, så att det då och då nedfallit.

Vid inkomsten till sjukhuset företedde patienten ett ännu någorlunda godt, men dock slappt hull och gråblekt ansigte. Hufvudet fördes på sned, så att ansigtet vettade åt venster och något uppåt; någon smärta framkallades dock ej om det vreds framåt eller åt höger. Körtlarne på begge sidor om halsen voro uppdrifna, isynnerhet på venstra sidan. Högra ögonlocket var något nedfallet och munnen dragen något på sned åt höger. Induktionselektricitet applicerad på venstra ansigtshalvan frambringade inga muskelkontraktioner, men väl någon smärta. Intelligensen fullt fri. Vid bröstets organer intet att anmärka. Aptiten var god; öppningarne tunna, slemmiga, grågula med hvita klumpar uti. Ord. emuls. oleosa.

Under de följande 6 veckorna af patientens vistelse på sjukhuset var tillståndet nästan enahanda. Endast förtjenar det an-

märkas, att munnen drogs något mera på sned och högra ögonlocket äfven blef mindre rörligt. Diarréet förbättrades under den använda behandlingen.

I medio af December tycktes någon förbättring inträda, men denna åtföljdes snart af försämring; de anmärkta förhållandena med ögonlocket och munnen framträdde allt mer; patienten blef mera liknöjd än förut, stundom dock retlig och ondsint. Hull och krafter aftogo. Den 21 Dec. fick han kräkningar; blef sedermera under dagens lopp mållös. Stundom inställde sig en strabismus divergens; pupillerna voro dilaterade; hufvudet hett. Han låg sedermera i ett soporöst tillstånd med nästan slutna ögonlock, hvarvid dock bör anmärkas att han stundom spärrade upp *båda* ögonlocken — således äfven det högra —, stirrande framåt utan att fixera något föremål. Respirationen var temligen hastig, men jemn och lugn; pulsen liten, ytterst ojemn. Emot slutet fick han ryckningar i högra mungipan, stundom utstötte han jemmerrop och skrik och afled den 22 December kl. half 8 e. m.

Då det blef fråga om obduktion, motsatte sig föräldrarna denna bestämdt, och alla föreställningar, både goda och onda, strandade mot dalkarlsnaturens envishet. Oaktadt fallet sålunda förlorade det mesta af sitt intresse hade Hr K. dock velat meddela det, enär han, med stöd af symtomerna och förloppet af sjukdomen, ansåg sannolikast, att här, liksom i förutgående fall, förefunnits tuberkelkonglomerater i hjernan.

— Hr BRUZELIUS meddelade några iakttagelser om behandlingen af *Tic douloureux* eller *Prosopalgia*. Denna sjukdom, utan tvifvel en af de smärtsammaste, har alltid tagit i anspråk läkarens terapeutiska skicklighet och den mängd medel, in- och utvärtes, som mot denna åkomma blifvit rekommenderade, ådagalägger tillräckligt, att man ifrigt bemödat sig om att bekämpa densamma. Alla dessa medel ha dock visat sig mer eller mindre otillfredsställande och så är förhållandet äfven med elektricitet, som blifvit försökt i olika former och på olika sätt emot prosopalmgi. De flesta nyare neuropatologerna och elektroterapeuterna erkänna också att elektricitet visat sig mindre verksam mot den egentliga Tic douloureux än mot många andra nervsjukdomar. Hr B. hyste dock den öfvertygelsen att elektricitet borde ännu räknas såsom ett af de förnämsta bote-medel mot denna plågsamma sjukdom. Han hade behandlat åtskilliga fall af prosopalmgi enligt de föreskrifter, som elektroterapeuterna vanligen meddela och ej haft någon orsak att prisa detta medel, förr än han börjat använda konstant ström under *långa* seancer. Man uppgifver vanligen 3—10 minuter såsom tillräckligt lång seance; Hr B. hade deremot förlängt

hvarje seance till $\frac{1}{2}$ timma och derutöfver samt med de bästa resultat. Af flera fall, som enligt denna behandlingsmetod blifvit återställda till helsan, meddelades tvenne från Serafimerlasarettets klinik. Båda voro särdeles svåra, och hade varat under flera, 8—10 månader, men blefvo fullkomligt botade endast och allenast medelst elektrisk behandling.

I diskussion om metoden och fallen yttrade sig Hrr EDLING, KJELLBERG och SANTESSON, hvilken sednare fästade uppmärksamheten vid den operativa behandlingen af prosopalgien, nemligen neurotomien och neurektomien och meddelade ett sjukdomsfall.

Äfven Hr PETERSSON E. R. anförde ett fall af tic douloureux, som han haft under behandling med elektricitet och hvilket fall varit af särdeles grav beskaffenhet, hufvudsakligen tillfölje af ofta påkommande konvulsiva anfall samt uthållig och häftig smärta under seancerna samt derefter följande hufvudrysel. Detta fall hade dock småningom öfvergått till helsa.

— Hr KEY förevisade en af Hr ÅMAN i Linköping till honom öfversänd *ovarialtumör* af ett manshufvuds storlek. Vid genomsnitt befanns densamma utgöras af flera cystor af olika storlek, med tunnt, slemmigt innehåll. Vid mikroskopisk undersökning befanns tumören vara ett särdeles vackert *adenoma cysticum*, hvars mikroskopiska byggnad Hr K. genom teckningar förtydligade.

Hr EDHOLM meddelade i korthet sjukhistorien. Tumören hade blifvit exstirperad genom ovariotomi å en 45 år gammal kvinna. Operationen hade lyckats och kvinnan var, då Hr Åman afsände sjukhistorien, i det närmaste återställd.

Fallet, liksom en utförligare beskrifning på tumören, skulle ingå i tidskriften.

Med anledning af fallet uppstod en diskussion angående ovariotomi och specielt angående differentialdiagnosen mellan uterin- och ovarialtumörer. Härvid yttrade sig Hrr Key, SKÖLDBERG och ÖDMANSSON.

Den 18 Februari.

Provincialläkaren HÆFFNER †. — Biblioteket. — Ledamöter anmälda. — Polikliniken för tandsjukdomar. — Constitutio epidemica. — Från Gymnastiskt-ortopediska institutet. — Uterinpolyp. — Nedsväljd schalnlål. — Skottskada. — »Kvaksalversagen». — Krigskirurgi.

— Ordföranden tillkännagaf att Provincialläkaren i Ödeshögs distrikt af Östergötland, M. D., K. M., JOHAN CHRISTIAN

FREDRIK HÆFFNER efter långvarig sjukdom afidit den 10 i denna månad. — H. förestod någon tid vattenkuranstalten i Södertelge, der han då var Stadsläkare; förflyttades sedan till Wrigstads distrikt af Jönköpings län och för ej länge sedan till den provincialläkareplats han nu innehade. H. var född år 1803 och son till den namnkunnige kapellmästaren Hæffner.

— Till *biblioteket* anmäldes:

Två berättelser af CARL PALMSTEDT. Stockholm 1868. Gåfva af författaren. — Underdånig framställning om Medicinalverkets behof till riksdagen år 1868. Stockholm 1868. Gåfva af Medicinalrådet WISTRAND. — Of the diseases of Women and Children. Mnskrpt fordom tillhörigt framlidne Prof. GISTRÉN och från hans son härads höfding GISTRÉN öfverlemnadt till Sällskapet af Dr LEMCHEN.

— Af ordföranden upplästes följande anmälan:

Då § 3 af Svenska Läkaresällskapets Stadgar medgifver att till ledamot af Sällskapet *genom val* kalla »inländsk idkare af medicinen och dess närbeslägtade vetenskaper», som deraf kan anses förtjent, få undertecknade härmed äran föreslå till ledamot af Svenska Läkaresällskapet: Kirurgiske Instrumentmakaren, R. W. O., Hr ALBERT STILLE, för hans förtjenster om den kirurgiska och obstetriska instrument-tillverkningen i vårt land och de flera lyckliga dels egna uppfinningar, dels förbättringar af förut varande modeller, som från honom utgått, och hvarigenom han i sin väg »*verksamt bidragit till de medicinska vetenskapernas praktiska tillämpning*», hvilket ingår uti Sällskapets i § 1 af dess stadgar angifna ändamål. — Sedan längre tid tillbaka har Hr Stille vid åtskilliga tillfällen uti Läkaresällskapets sammankomster förevisat och demonstrerat flera prof dels på instrumenter och dels på bandager, hvilka ådagalagt såväl egen inventionsförmåga som fyndigt tänkta och utförda tillämpningar af andras idéer på redan använda modeller — oberäknadt sjelfva arbetets godhet och tekniska fulländning. Såväl härigenom som sednast genom sin nästförlidne sommar i Sällskapet meddelade redogörelse för sitt besök vid 1867 års verdensutställning i Paris och den berättelse om den kirurgiska instrument- och bandage-afdelningen derstädes, hvilken finnes införd i Läkaresällskapets förhandlingar för år 1867 sidd. 120—126, har han visat sig intaga en högre ståndpunkt än i allmänhet är fallet med hans yrkesbröder i vårt land. Den goda hjälp och det värdefulla biträde, som många, måhända de flesta bland Sällskapets ledamöter, såväl i hufvudstaden som landsorten, ja

bland hela svenska läkarekorpsen, haft af honom under deras praktiska verksamhet, har synts oss förtjent af ett offentligt erkännande från Sällskapets sida.

Inom sitt fack intager Hr Stille ett framstående rum. Den förtjenstfulla verksamhet han under en lång följd af år ådagalagt, och hvilken, på ett ej blott för honom sjelf, utan äfven för fäderneslandet hedrande sätt, blifvit erkänd och vitsordad vid flera så in- som utländska konst- och industriutställningar, synes äfven utgöra ett talande skäl att visa honom den uppmuntran och utmärkelse, som det nu föreslagna ledamotskapet kan innebära.

Carl Santesson.

Carl J. Rossander.

— Till *utländska ledamöter* af Svenska Läkaresällskapet anmälde af Hrr ROSSANDER och SANTESSON:

Dr v. PITHA, Professor i kirurgi vid militärmedicinska skolan (Josephinum) i Wien, berömd kirurg, redaktör af Handbuch der Allgemeinen und Speciellen Chirurgi, nu under utgifning, samt författare af många vetenskapliga, kirurgiska arbeten.

Dr TH. BILLROTH, Professor i kirurgi vid medicinska fakulteten i Wien, redaktör af Archiv für klinische Chirurgie samt af ofvannämde Handbuch der allgemeine und speciellen Chirurgie, författare af flera patologiskt-anatomiska och kirurgiska arbeten.

— Ordföranden meddelade en från föreståndaren för *polikliniken för behandling af tandsjukdomar*, Hr S. C. BENSOW afgifven årsberättelse för förlidet år.

Denna poliklinik, som är belägen vid tyska brunn *Nr 20* och hvars ändamål är att lemna kostnadsfri behandling åt medellösa personer, som lida af tandåkommor samt att tillika tjena som undervisningsanstalt för danandet af dentister, öppnades för omkring tvenne år sedan och tyckes det förra ändamålet i hufvudsaklig mån blifvit vunnet, under det att endast tvenne tandläkare infunnit sig för erhållande af undervisning. De under året behandlade fallen hafva varit 724, dels från Stockholm, dels från landsorten. 209 tänder hafva under året blifvit uttagne och ett stort antal sjukdomar i munkaviteten för öfrigt behandlade. Största delen af patienterna hafva äfven erhållit fria medikamenter.

Generaldirektör BERLIN och förste Stadsläkaren Hr CARLSON vitsordade det osparda nit och den skicklighet hvarmed Hr BENSOW utan all ersättning förestår ofvannämde poliklinik, hvars verksamhet fortfarande tyckes vara i stigande.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 9 till och med Lördagen den 15 Februari 1868:

Sjukligheten något ökad.

1. Inom enskild praktik anmälde sjukdomsfall (från 15 läkare):

Febri typhoides	1. Meningitis cerebialis	1. Peritonitis	1.
Diphtheria	1. Neuralgia	2. Icterus	3.
Pertussis	4. Conjunctivitis	6. Nephritis	2.
Cholera	1. Otitis	8. Rheumatismus acutus	14.
Dysenteria	1. Ang. tons. & faucium	37. Erysipelas	4.
Diarrhoea	27. Laryngo-tracheitis ..	20. Urticaria	2.
Febri intermittens ..	5. Bronch. Cat. bronch.	60. Zona	1.
Angina parotidea ...	4. Bronchitis capillaris	2. Furunculus	8.
Varicellæ	1. Pneumonia	5. Rheum. recens efebri.	7.
Delirium tremens ...	1. Pleuritis		
Syphilis	2. Febris gastr. simplex		
Gonorrhoea	2. Gastritis. Enteritis..		
		Summa	243.

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Serafmer-lasarettet*: inkomne under veckan: febris typhoides 1, pneumonia 1, gastritis 1, erysipelas 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 15 Febr. 220, hvaraf 96 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 10, angina parotidea 7, pneumonia 5, bronchitis 4, gonorrhoea 4, febris typhoides 2, angina tonsillaris 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 15 Febr. 195, hvaraf 98 invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 4, diarrhoea 2, gonorrhoea 1, apoplexia cerebri 1, laryngo-tracheitis 1, bronchitis 1, pneumonia 1, febris gastrica simplex 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Hornsgatan*: sjukantalet den 15 Febr. 67, hvaraf 42 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 2, peritonitis 2, delirium tremens 1, neuralgia 1, bronchitis 1, ethyma acutum 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Skeppbron*: sjukantalet den 15 Febr. 53, hvaraf 27 invärtes sjuke; inkomne under veckan: rheumatismus 6, bronchitis 4, diarrhoea 2, delirium tremens 1, apoplexia cerebri 1, pneumonia 1, colitis 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 15 Febr. 65, hvaraf 48 invärtes sjuke; inkomne under veckan: bronchitis 2.

På *Allmänna Barnhuset*: bronchitis 6, diarrhoea 5, pertussis 1, conjunctivitis 1, bronchitis capillaris 1, pneumonia 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 6, bronchitis 4, conjunctivitis 3, pertussis 2, febris intermittens 1, otitis 1, angina tonsillaris 1, laryngitis 1, bronchitis capillaris 1, pneumonia 1, icterus 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 15 Febr. 61; inkomne under veckan: nephritis 2, febris typhoides 1.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 27; helstillståndet godt.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 25; helstillståndet godt.

På *Diakoniss-sjukhuset*: sjukantalet den 15 Febr. 29; inkomne under veckan: febris gastrica simplex 1.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuko*: sjukantalet den 15 Febr. 169, hvaraf 88 mankön och 86 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 15 Febr. 168; inkomne: syphilis 17, gonorrhoea 1.

På *Provisoriska Kurhuset*: sjukantalet den 15 Febr. 61; inkomne: syphilis 18, gonorrhoea 5.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): bronchitis 92, diarrhoea 30, rheumatismus 15, pneumonia 12, febris gastrica simplex 12, gastricismus 7, ophthalmia 6, febris intermittens 6, angina tonsillaris 3, icterus 3, pertussis 2, meningitis cerebialis 2, febris typhoides 1, dysenteria 1, laryngitis 1, metritis 1.

4. I *Stadens Fängelse*: ophthalmia 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: diarrhoea 4, bronchitis 2.

— Hr SÄTHERBERG förevisade en af honom konstruerad mekanisk *liggapparat* för behandling af skolioser. Försedd med en mekanism, som verkade i öfverensstämmelse med teorien för den ortopediska spännsängens användande, egde den åtskilliga företräden framför denna, bland annat genom egenskapen att kunna med synnerlig lätthet transporteras och med särdeles bekvämlighet användas i patienternas hemvist. — Med tillhjälp af en i gips afgjuten skoliotisk rygg åskådliggjorde Hr S. apparatens användningssätt.

Hr S. uppläste derefter åtskilliga stycken ur en uppsats, innefattande hans under en långvarig praxis stadgade åsikter, rörande nödvändigheten att vid en mängd skoliosers behandling använda *portativa ortopediska stödapparater* och framställde dervid det irrationela i att vilja söka korrigera utvecklade skolioser med gymnastik allena. Han anförde och vederlade de inkast, som mot de mekaniska stödapparaterna blifvit gjorda och förevisade afbildningar af flera skolioser, som efter att förgäfvos hafva behandlats med uteslutande gymnastik blifvit botade eller i hög grad förbättrade genom användande af de mekaniska medlen.

Bland dessa afbildningar förtjenade tvenne *fotografier* isynnerhet att uppmärksammas. Den ena, en venstersidig C-formig skolios, redan inträdd i torsionsstadiet; den andra en S-formig, högersidig Cypho-scoliosis långt framskriden och med betydlig torsion af ryggraden. (Den sednare hade förut behandlats vid tvenne gymnastikanstalter i Tyskland). Fotografien visade här hur den ortopediska kuren förmått, icke endast att bekämpa skolioserna, utan äfven att på ett ganska märkligt sätt höja kroppens nutrition. Då man jemförde de begge afbildningarna af den sistnämnde patienten, den ena tagen före och den andra efter kuren, fann man patientens hull i hög grad förbättradt. En sådan förbättring af patientens hull är, enligt Hr S:s erfarenhet, en mycket vanlig följd af denna behandlingsmetod och fotografien lemnade här vittnesbörd om denna iakttagelse. Orsaken till den snabba *förbättringen af nutritionen* hos de skoliotiska patienter, som vid gymnastiskt-ortopediska institutet behandlas med liggapparat, ansåg Hr S. förnämligast vara att söka i den lättad i respirationsakten, som patienten erfår genom bruket af de ortopediska apparaterna, på grund deraf att den insjunkna sidan af bröstkorgen befrias från den återliga hopklämning, hvori densamma af skoliosen blifvit försatt.

Vidare förevisade Hr S. en samling af *fotografier* öfver ortopediska patienter, behandlade vid gymnastiskt-ortopediska institutet, bland hvilka tvenne patienter med hög grad af *torticollis* samt trenne med betydligt utvecklade *pes equinus*, alla botade med tillhjälp af mekaniska apparater.

— Hr SKÖLDBERG förevisade en af honom *exstirperad intrauterin polyp*, meddelade sjukhistorien och, redogjorde för operationsmetoden samt de dervid använda instrumenterna. Närmare uppgifter om fallet skulle ingå i tidskriften.

— Hr SANTESSON förevisade en större *schalnål*, som blifvit nedsväljd af ett barn på 11 månader, och som, utan att vålla några svårigheter, passerat tarmkanalen. Nålen var insänd af Dr BRUNSTEDT i Warberg, som till Hr Santesson derom skriftligen meddelat följande:

Barnet hade af sin sköterska erhållit nålen att leka med. Nålen var af stål, något öfver 5½ centimeter lång, i ena ändan mycket spetsig, å den andra försedd med en glasknopp af sferoid form, 9 millimeter i diameter. Under några minuter hade barnet blifvit lemnadt utan eftersyn. Vid sin återkomst fann sköterskan med förskräckelse att gossen var blå i ansigtet och under häftiga ansträngningar kräktes och sväljde, hvilka symtom dock snart upphörde. Då nålen ej kunde återfinnas, antogs för gifvet att gossen nedsväljt densamma och så var äfven förhållandet, ty på 14:de dygnet (den 21 November) afgick nålen per anum utan att några märkbara olägenheter uppstått under dess passage.

— Hr SANTESSON förevisade vidare en bit — omkring ¾ — af en rund *muskötkula*, som alltsedan 1848 sutit i foten på en kvinna, hvilken den 20:de Mars nämde år, under gatuoroligheterna, i Storkyrkobrinken, blifvit träffad af ett skott i hälen af högra foten, den enda del af hennes kropp, som var exponerad, under det att hon skyndat sig in i en portgång. Kort efteråt blef skottskadan undersökt och, såsom hon trodde, projektalen uttagen. Sådant var emellertid icke förhållandet. Efter nära 20-åriga lidanden och fortsatt behandling för caries i fotlagsbenen med fistelgångar under fotbladet och omkring malleolus internus, intogs hon för ej länge sedan å lasarettet i afsigt att få foten amputerad. Vid undersökning under kloroformnarkos förefanns framom och utanför os naviculare, mellan det yttre af ossa cuneiformia och os cuboideum, en löst liggande rörlig kropp, som extraherades med polyptång och befanns vara ungefär ¾ af en gevärskula. Dess delning hade utan tvifvel uppkommit genom ricochetering innan den träffade, då densamma

ej kunnat ske vid anstötten mot fotbenen. — Amputationen blef naturligtvis inställd, men de sjuka benen äro ej ännu fullt återställda.

— Med anledning af det meddelande Generaldirektör BERLIN i sammankomsten den 4 dennes lemnat, rörande ett *lagförelag om icke auktoriserad läkareverksamhet m. m. i Danmark*, omnämde han, efter tidningen Fædrelandet, att detta förslag, som blifvit väckt af Justitiæministern, af Landstinget nu blifvit afslaget.

— Hr EDHOLM lönade följande referat af *Lehrbuch der allgemeinen Kriegs-Chirurgie von Dr H. FISCHER*: Erlangen 1868. p. 462 med 105 träsnitt och 15 litografier.

Författaren, som i preussiska armén innehar en öfverstabsläkarebefattning och tillika är dirigerande läkare vid Charitén i Berlin, har genom sitt vidlyftiga och noggrannt genomförda arbete, hvilket förut finnes intaget i PITHAS och BILLROTHS »Handbuch der allgemeinen und speziellen Chirurgie», i väsentlig mån bidragit till den under de sednare åren allt mer utbildade kännedomen om kirurgien och hygienien i fält. Stilen är något torr och facts ansenligt hopade, men innehållet röjer en omfattande kännedom af det ämne författaren valt och en vidsträckt erfarenhet hemtad från de sista krigen, i hvilka Preussen deltagit.

Inledningen framställer i korthet krigskirurgiens litteratur och historia från BRAUNSCHWEIG, GERSDORFF, HILDANUS och PARÉ ända till STROMEYER, DEMME, LEGOUËST och HAMMOND.

Första afdelningen behandlar *skottskadorna*.

Efter en framställning af de olika slagen af projektiler hos olika nationer och verkningssättet för spetskulorna, granaterna och de större kulorna i allmänhet, behandlar författaren i 3 digra kapitel de olika slagen af skottskador och de lesioner de åvägabringa i mjuka delarne, i bensystemet, ledgångarne, kärlsystemet och hjertat, nervsystemet samt respirations- och digestionsorganerna. Citationer flöda, synnerligen från amerikanska krigsdepartementets instruktiva arbete öfver kriget 1861—65, från hvilken rapport äfven en stor mängd planscher äro lånade.

Det 4:de kapitlet redogör för undersökningen af skottskadorna och de olika slagen af skottkanaler samt det 5:te för de ofördelaktiga inflytanden och störelser, som inträffa vid skottsårens läkning, hvarvid välförtjent afseende fästes vid de båda slagen af pyemi: sephæmien och den emboliska (flebitiska) formen.

6:te kapitlet behandlar prognosen och lemnar tabellariska öfversigter öfver dödligheten efter skador i olika kroppsregioner.

Af framstående intresse är det 7:de kapitlet om *skottsårens behandling vid förbandsplatserna och på fältsjukhusen*.

Arbetsordningen vid *förbandsplatserna* — den viktigaste punkten för all militärläkareverksamhet — är noga genomtänkt och väl

uppställd; transportmedlen beskrivas med stor utförlighet och förtydligas med en mängd plancher — allt hufvudsakligen efter amerikanskt och fransyskt mönster. Sittbårar (cacolets) och liggbårar (litières) förordas, då man nemligen har tillgång på mulåsnor; för hästar lämpa de sig deremot illa. En nyhet är RÖDLICHS fortskaffningsmedel med oxar, spända framför och bakom ett slags bår-omnibus, ett som det synes särdeles opraktiskt fordon. Särskild uppmärksamhet egnas åt transportmedel till sjöss och på jernvägarne, vid hvilka sednare sjukwagonerna böra vara så inrättade att utrymmet är lämpadt efter de vanliga bårarne, som upphängas i guttapercharingar. Under amerikanska kriget transporterades med sådana jernväglasarettståg 75,000 sjuke och sårade. Dr PERIN säger om dessa »flygande lasarett»: »they have done more to save life than one half of my surgeons could have done». — Vidare följer en lång afdelning om förbanden med hufvudsakligt afseende på de under sednare tider (från 1854) så mycket till fältbruk använda gipsförbanden enligt den i detta arbete särdeles ofta citerade PINOSORFS föreskrifter. Utmärkta i sitt slag äro de NEUDÖRRNSKA gipsgrötarne, hvilka, som bekant är, anläggas på det sätt att tvenne gipskataplaser i linne täcka den skadade lemman, hvardera till dess halftva omfång; några slag af en eirkelbinda trycka derefter gipsgröten mot den skadade lemman, tills gipsen stelnat. Som gipsförband betraktadt är detta förband lätt att anlägga och kan användas under många modifikationer. Svårt är dock att alltid hafva till hands god gips i tillräcklig mängd, liksom med fog kan anmärkas att anläggandet af dessa förband är något tidsödande, men resultatet också så mycket bättre. Tusentals exempel från sista preussiskt-österrikiska kriget kunna ådagalägga detta förbands användbarhet i fält och det stora framsteg, som den konservativa kirurgien tagit genom användandet af dessa förband, alltifrån 1866 års sommarcampagne. — Af öfrig apparelj af mångahanda olika slag berömmas särdeles de BONNETSKA ståltrådskenorna. I allmänhet torde extensionsplaner och enkla förband alltid vara de lämpligaste för krigsbruk.

Bland förfriskningsservisen förtjenar en ringa sak, nemligen en af MIDDELDORPF konstruerad vattunna på hjul med tvenne smärre reservoirer för bränvin och ättika, särdeles afseende. Denna tunna köres under och isynnerhet efter slagtingen omkring på slagfältet eller i dess omedelbara närhet och borde för alla blifvande sommarfältståg blifva en nödvändig artikel.

Efter arbetsordningen följer en redogörelse för sjelfva göromålen vid förbandsplatsen: undersökningen af skottskadorna, kulors och främmande kroppars extraktion, den gamla läran om debridement, anläggandet af förband, behandlingen af perforerande bröst- och buksår (för hvilka prognosen tyckes vara mindre absolut dålig än hvad man i allmänhet antagit), beskrifning på de operationer, som böra företagas vid förbandsplatser, blodstillande medel, indikationer för primär-amputation (mera inskränkta än hvad hittills

varit vanligt), resektioner i ledgångar och i benens kontinuitet, trepanation och till och med trakeotomi samt transfusion vid ambulansen!

Behandlingen af de sårade på *fältsjukhusen* är lika så genomförd som behandlingen vid ambulanserna och innehåller liksom den förra en mängd praktiska rön och utförliga regler för verksamheten i stort och smått i denna kategori. Frågorna: hvilka byggnader böra företrädesvis användas till fältlasarett och huru böra de inredas till sitt ändamål? besvarar författaren samvetsgrannt och utförligt. Särskildt afseende förtjenar behandlingen af sårade i fria luften, i tält och baracker, en fråga, som numera kan anses utredd och som gjort ett nytt uppslag i sårades behandling i fält, såsom bäst visas af KRAUS', OCHWADTS och BABRWINDTS uppsatser i ämnet. Nöden var i detta fall som ofta den bästa läromästaren. Med förvåning fann man att sårade och typhusejuka, som saknade utrymme i de öfverbefolkade fältsjukhusen, läktes och tillfrisknade med ovanlig hastighet i fria luften. Pyemier, hoepitalsbranden och tyfoiden, de sjukas kanske värsta plågor i fält, gjorde ringa framsteg bland dem, som njöto af frisk luft. På grund af denna erfarenhet uppkom sjukvården under tält. Plansch och noggranna, nästan för minutiösa föreskrifter följa här angående inredningen af sjuktält, baracktält och trädbaracker med gallerier, väl bekanta från amerikanska kriget, då man fann att mortaliteten var vida mindre och tillfrisknandet vida hastigare där än i de fasta sjukhusen, tydligen därför att infektionshårdarnes och kontagiernas inflytande var minskadt. Denna afdelning i Fischers kirurgi, liksom hans åsikter om de fasta sjukhusen samt grunderna för ordning, snygghet och ventilation vore värda att inpreglas vid all sjukvård, vare sig i krig eller fred. — Härefter följer en vidlyftig ofta af omsägningar tyngd framställning af skottsårens behandling vid sjukhusen efter samma genomförda indelning som i föregående kapitel, en framställning, som oaktadt dess släpiga stil förtjenar stor uppmärksamhet och innehåller en mängd praktiska råd af värde, särdeles frågan om den konservativa, operativa behandlingen.

Andra afdelningen (som endast upptager 5 sidor, under det att skottskadorna upptaga 429) behandlar temligen styfmoderligt *skador med blanka vapen, huggedr, sticksdr* och eget nog under samma rubrik äfven *kolfstötar*. I jemn progression med de snart sagdt diaboliska förbättringarne af eldvapnen, hafva de blanka vapnen allt mer blifvit åsidosatta, så att statistiken utvisar ett verkligt förvånande aftagande i hugg- och sticksår under de sednare krigen. Det fransyskt-italieniska contra Österrike utgjorde dock ett undantag; dödligheten på fläck var vid bajonettanfällen af turcos och zouaver snarare regel än undantag. Danska, amerikanska och tyska krigen ha ej några sådana anfall i stor skala att framvisa.

Omdömet om Dr Fischers krigkirurgi torde, som ofvan är antydt, böra blifva: att detta arbete, trots sin stora vidd, sina

många omsägningar, sin breda stil och sina fula planscher, likväl genom sin grundlighet, sina många på erfarenhet fotade praktiska råd och vinkar samt sin logiska uppställning, utgör ett särdeles förtjenstfullt bidrag till vår tids militärläkarelitteratur.

Såsom slutanmärkning torde förtjena att citeras ett omdöme af författaren (p. 25), hvilket eger sin tillämpning, kanske i ännu högre grad, på åtskilliga andra länder än på Preussen:

Skall krigskirurgien fylla sin mission, så måste den lösa uppgifter, som för hvarje dag bli allt svårare. Militärläkaren måste vara en öfvad kirurg, en praktisk och beslutsam man, förtrogen med militärhygien och sjukhusvården och dertill en tapper soldat. Det är därför att beklaga att en korps, på hvilken staten har så stora anspråk, i armén intager en så tryckt ställning och erhåller en så klen utbildning och öfning för sitt maktpåliggande och ansvarsfulla arbete i fält. Så länge militärsanitetsväsendet är de moderna arméernas styf barn och militärläkaren betraktas som ett nödvändigt ondt, skall också de stora uppgifter, som åligga honom, ej kunna med framgång lösas, huru klart och enkelt man än finner dem utredda på papperet.

Den 25 Februari.

Biblioteket. — Constitutio epidemica. — Portativ ångdekoktberedningsapparat. — Farmaceutiska undersökningar. — Ovanlig verkan af morfningektion. — LEMAIRE'S undersökningar om miasmer. — HALLIER: Det verkliga cholera-contagiet.

— Till biblioteket anmälades:

Die Heilung der Typhus von Dr E. BRAND. Berlin 1868. Gåfva af författaren. — Forhandlingar i det Kongl. Medicinske Selskab i Anledning af den Rigsdagen forelagte Lov om Frigivelse af Lægepraxis. Kjøbenhavn 1868. Gåfva af det Kongl. Medicinske Selskab. — Oversigt over Udbredningen af Tuberkulosen i Norge af C. HOMAN. Christiania 1867. Gåfva af författaren.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 16 till och med Lördagen den 22 Februari 1868:

Sjukligheten ej betydlig.

1. Inom enskild praktik anmälde sjukdomsfall (från 15 läkare):

Febris typhoides.....	1.	Meningitis cerebrialis	1.	Peritonitis.....	3.
Angina membranacea	1.	Neuralgia	3.	Icterus	1.
Pertussis	1.	Conjunctivitis.....	4.	Nephritis.....	1.
Dysenteria	2.	Otitis	3.	Metritis	1.
Diarrhoea	30.	Ang. tons. & faucium	27.	Rheumatismus acutus	10.
Febris intermittens..	3.	Thrombosis. Embolia	1.	Erysipelas	3.
Angina parotidea	6.	Laryngo-tracheitis....	13.	Erythema nodosum..	1.
Varicellæ.....	4.	Bronch. Cat. bronch.	54.	Furunculus.....	5.
Delirium tremens	1.	Pneumonia	4.	Rheum. recens efebril.	5.
Syphilis	3.	Pleuritis.....	1.		
Gonorrhoea	4.	Febris gastr. simplex	13.		
				Summa	210.

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Seraphimer-lasarettet*: sjukantalet den 22 Febr. 261, hvaraf 147 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 2, typhus 1, apoplexia cerebri 1, angina tonsillaris 1, peritonitis 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 22 Febr. 225, hvaraf 108 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: bronchitis 9, gonorrhoea 6, syphilis 5, angina parotidea 2, angina tonsillaris 2, gastritis 2, febris typhoides 1, thrombosis 1, laryngo-tracheitis 1, pneumonia 1, rheumatismus 1, erysipelas 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 22 Febr. 175, hvaraf 95 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 1, febris intermittens 1, syphilis 1, neuralgia 1, bronchitis 1, pneumonia 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Hornsgatan*: sjukantalet den 22 Febr. 66, hvaraf 41 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 1, pneumonia 1, catarrhus ventric. acutus 1, peritonitis 1, nephritis 1, rheumatismus 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Skeppsbron*: sjukantalet den 22 Febr. 66, hvaraf 42 invärtes sjuke; inkomne under veckan: rheumatismus 4, bronchitis 3, febris gastrica simplex 3, laryngo-tracheitis 2, pneumonia 1, gastritis 1, colitis 1, nephritis 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 22 Febr. 70, hvaraf 50 invärtes sjuke; inkomne under veckan: pneumonia 4, bronchitis 1, rheumatismus 1.

På *Allmänna Barnhuset*: bronchitis 11, diarrhoea 7, nephritis 3. — *Polikliniken*: diarrhoea 16, bronchitis 7, pertussis 2, laryngo-tracheitis 2, pneumonia 2, diphtheria 1, febris intermittens 1, varicellæ 1, conjunctivitis 1, otitis 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 22 Febr. 60; inkomne under veckan: diarrhoea 2, febris typhoides 1, conjunctivitis 1.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 22; helsotillståndet godt.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 27; helsotillståndet godt.

På *Diakoniss-sjukhuset*: sjukantalet den 22 Febr. 26; intet fall af akut sjukdom har under veckan inkommit.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuka*: sjukantalet den 22 Febr. 169, hvaraf 84 mankön och 85 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 22 Febr. 160; inkomne: syphilis 21, gonorrhoea 1.

På *Provisoriska Kurhuset*: sjukantalet den 22 Febr. 55; inkomne: syphilis 9, gonorrhoea 2.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): bronchitis 91, diarrhoea 26, pneumonia 16, febris gastrica simplex 11, febris intermittens 10, rheumatismus 9, gastricismus 7, angina tonsillaris 5, ophthalmia 4, gastritis 4, apoplexia cerebri 3, febris typhoides 2, angina parotidea 2, syphilis 2, peritonitis 2, diphtheria 1, neuralgia 1, laryngitis 1, pleuritis 1, erysipelas 1.

4. I *Stadens Fängelset*: rheumatismus 1, erysipelas 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: diarrhoea 4, febris intermittens 1, febris gastrica simplex 1.

— Hr **HAMBERG** förevisade en liten *ångdekoktberednings-apparat*, konstruerad af examinerade apotekaren S. **LIEDZÉN**, f. n. lärare vid Borås tekniska skola.

Apparaten utgjordes egentligen af en ångpanna, uti hvilken sjelfva dekoktkärlet bildade en fördjupning, och var således, då apparaten var i verksamhet, nedtill och på sidorna omgifvet af ångan, som äfven på sätt svenska farmakopén föreskrifver kunde från ett sidorör nedledas i dekoktkärlet; ångröret var försedt med en dubbelborrad ventil, så att ångpannan kunde erhålla kommunikation med atmosferiska luften. Apparaten kunde uppvärmas med kol, lysgas, sprit m. m. efter önskan. Vid försök anställda på

farmaceutiska institutet, hade 20 minuter åtgått att få upp ångan, och hade pannan då upphettats med en s. k. *Bunsens* brännare, med ringformigt ställda små lågor.

Hr H. ansåg bemälda apparat vara ganska fördelaktig för mindre apotek, der större ångpanna sällan finnes uppeldad.

— Hr **HAMBERG** fästade uppmärksamheten på följande uppsatser i *Upsala Läkareförenings Förhandlingar*, 3:dje bandets 3:dje häfte.

1) »*Undersökningar öfver kloroformens sönderdelning under förvaring*, af A. O. E. **WALLERT**».

Det uti denna uppsats omnämnda af Professor **ALMÉN** uppgifna prof för kloroform genom behandling med jodkaliumlösning ansåg Hr H. fördelaktigt, såväl för känslighet som för reaktionsmedlets lätta tillgänglighet, och borde det derföre föredragas framför det **STÄDELER**ska bilirubinprovet. Reaktionsprof på ren och oren kloroform, såväl med jodkaliumlösning som med bilirubin förevisades. Med anledning af de i bemälda uppsats förekommande iakttagelser af **HAGER**, rörande kloroformens förhållande i solljuset, anmärkte Hr H. att det vore möjligt att oaktadt någon sönderdelning af ren kloroform icke inträffade i solljus vid $+16^{\circ}$ — $+18^{\circ}$ Cels. under trenne veckor, en sönderdelning dock kunde efter längre tids förlopp ellet vid högre värmegrad uppkomma.

2) »*Några ord om bilirubin, hæmatoidin och ägg-gulans färgämne*, af A. **ALMÉN**».

Af denna uppsats framgår att, enligt undersökningar anställda på **Städeler**s laboratorium i Zürich, bilirubinet är en svag syra och att det äfven tillfölje deraf ur sin lösning i kloroform vid skakning med kalilut öfvergår till den alkaliska lösningen. Hæmatoidinet är indifferent och förhåller sig till nyssnämnda lösningsmedel på motsatt sätt. Äggulans färgämne visade sig vid reaktionsförsök vara identiskt med eller åtminstone nära beslägtadt med hæmatoidin. Hr H. tillade att uti gallstenar bilirubinet förefinnes såsom bilirubinkalk, som ej åverkas af kloroform, förrän kalken med en starkare syra t. ex. saltsyra blifvit aflägsnad; när bilirubinet på detta sätt blifvit frigjordt, upplöses det lätt af kloroformen.

3) »*Molybdensyra såsom reagens på morfinföreningar*, af A. **ALMÉN**».

Hr H. ansåg sig på grund af flerfaldiga försök vid toxikologiska analyser, anställda under nu pågående läsåre på farmaceutiska institutet, kunna instämma uti de loford, som blifvit tilldelade detta reaktionsmedel. Äfven då morfina är ganska oren hade det visat sig användbart. Ingen annan af växtbaserna gaf, enligt hvad Hr H. kände, dylik reaktion. F. d. **amanuensen** vid farmaceutiska institutet **N. L. STARRÉ** hade vid reaktionsförsök med molybdensyra funnit, att digitalin ger en liknande reaktion; den färgning, som af digitalin erhålles, är dock mindre vacker. Digitalin är en indifferent kropp och upptages, såväl ur sur som ur alkalisk vätska

af eter, bör således icke kunna förblandas med morfin; dessutom färgas digitalin vid upphettning med saltsyra grön gul.

— Efter *Medical Times and Gazette* (Januari 4) meddelade Hr SKÖLDBERG följande *ovanliga verkan af subkutan injektion*.

Ett 35 års fruntimmer af god helsa hade under 3 dygn varit besvärad af en svår neuralgi i venstra sidan af hufvudet och nacken, tillfölje af en karieserad tand i venstra sidan af underkänen. Häremot användes en injektion af acetat. morpbic. (gr. $\frac{1}{2}$), som applicerades å venstra armen, strax ofvan insertionen af m. deltoideus. Intet blod visade sig efter punktionen. Efter en fjerdedels minut inställde sig känsla af sammandragning i bröstet och svårighet att andas; den sjuke bad att bli hjälpt i upprätt ställning och trodde sig vara nära döden. Ansigte och läppar voro bleka, rösten var stapplande, pulsen irregulier, spasmer inställde sig i ansigtsmusklerna och patienten föll tillbaka efter utseendet död. Kallt vatten stänktes nu öfver ansigte och bröst, ammoniak och sal volatile användes, jemte artificiell respiration. Händerna fortfor ansigtet att vara likblekt; puls och respiration kunde ej uppfattas. Detta tillstånd räckte omkring 3 minuter, derefter inträffade några svaga pulslag och respirationen började att återkomma, hvarefter medvetandet återinträdde efter omkring 6 minuter. Intet äckel eller kräkning. Den neuralgiska smärtan försvann fullständigt och har sedermera ej återkommit.

I diskussionen om detta egendomliga olycksfall yttrade sig Hrr BERLIN, Sköldberg, v. DÜBEN och SANTESSON, de sistnämde uttryckande den mening, att injektionsvätskan omedelbarligen inträngt i en större ven.

— Generaldirektör BERLIN meddelade ur *Pharmaceutische Centralhalle für Deutschland* (19 och 26 December förlidet år) *undersökningar öfver naturen af genom friska menniskor alstrade miasmer*.

Sedan lång tid tillbaka känner man att instängd luft, inandad af friska menniskor eller djur, undergår en förändring, som gynnar uppkomsten af de sjukdomar, hvilka den gamla medicinen med ett gemensamt namn benämde rötfepar. Orsaken till dessa sjukdomar är dock fortfarande obekant och betecknas vanligen med namnet miasma, som antages vara ett sammansatt kemiskt eller organiskt ämne. LEMAIRE förnekar på grund af sina forskningar bådadera.

För frågans lösning utförde han nemligen i September 1866 i närheten af St Denis på en särdeles sund plats sina experimenter på kraftigt byggda och fullkomligt friska soldater, som voro utsedda till detta ändamål.

Experimenterna bestodo i kondensation medelst köld af atmosfärens vattenhalt och i mikroskopisk undersökning af det kondenserade ämnet. Undersökningen skedde kl. 4— $\frac{1}{2}$ på morgonen

under det soldaternas ännu lågo i sina sängar och rummen voro stängda. Ur ett 420 kub.-meter stort sofrum, der 20 personer tillbragt natten i en temperatur af $+18^{\circ}$ C., gjordes omkring 6 grm. vattengas flytande och uppsamlades. Vätskan var nästan fullt färglös, af samma lukt som sofrummets och utan inverkan på reagenspapper. Två timmar efteråt verkställdes den mikroskopiska undersökningen, hvarvid observerades ett betydligt antal genomskinliga, sferiska, äggformiga eller cylindriska, regelmessiga eller oregelbundna, små kroppar. De cylindriska voro 0,001—0,002 millim. i bredd och 0,003 millim. i längd. Diametern af de äggformiga utgjorde 0,00015—0,002 millimeter. Dessa kroppar ansåg Lemaire vara mikrofyter och mikrozoer stadda i utvecklingsstadium. — Sex timmar efter kondensationen var de diafana kropparnes antal förökadt och tusental summo nu i en droppe af vätskan; *Bacterium Termo* och *Bacterium punctum* rörde sig tydligen deribland och små strängformade vibrioner företedde en undulerande rörelse. Dessutom iakttog Lemaire äfven andra infusorier, som han hittills ej observerat, men som äro anmärkta af EHRENBORG. Dessa hade en ovoïd form voro genomskinliga och visade vid 600 gånger förstoring en öppning. På midten hafva de ett ringformigt intryck, som Lemaire antager vara delningsstället vid deras förökning. Dessa monader gjorde alla tänkbara rörelser. Längden uppgick till 0,0015—0,002 millim. och bredden 0,001—0,0015 millimeter. — Efter 24 timmars förvaring visade en droppe ett oerhördt antal *Bacterium Termo*, spridda eller förnade i grupper, vidare exemplar af *Bacterium Catenula* och *punctum* samt åtskilliga slag af vibrioner. De ofvan omtalade diafana kropparne voro deremot sällsyntare, hvarföre Lemaire ansåg dessa vara infusorier i rudimentärt tillstånd.

Ett annat försök gaf enahanda utslag, med den skillnad att infusoriernas antal var vida mindre, tydligen på grund deraf att rummet var väl ventileradt. Äfven i dricksvatten har Lemaire funnit de ofvannämde smådjuren, men endast i relativt fåtaliga exemplar.

Lemaire är öfvertygad om att mikrofyterna och mikrozoerna ej uppstå inom organismen, utan på yttre delarne af människans kropp. I smutsen på kroppen återfinnas myriader af dessa smådjur; flera ju tätare smutslagret är. Genom hudutdunstningen hålles detta i ett fortfarande fuktigt tillstånd, reagerar surt, jäser och utvecklar infusorier. Vid mikroskopisk undersökning visade sig samma resultat som vid ofvannämnda försök vid S:t Denis: massor af *Bacterium Termo*, *Bacterium Catenula* (sammansatt af 2—5 leder), *Bacterium punctum*, vibrioner, *Spirillum volutans* och äggformiga monader med och utan svansar. Smuts hemtad från olika personer och olika kroppsdelar egde ungefär samma beståndsdelar. I främsta rummet är det värmen, som bringar till mognad dessa mikroskopiska väsen, och värmen är således orsaken till miasmernas förfärliga inverkan i heta luftstreck eller inom den menskliga organismen.

Äfven den fällning, som man finner i förtätad vattengas, samlad i sjukrum, anatomisalar, sumpluft och instängd luft, hvilken man hittills ansett såsom en qväfvehaltig substans, består af mikrofytter och mikrozoöer.

I slem från näsans slemhinna, urinröret och vagina, samt i bronkialafsöndring kunde Lemaire ej upptäcka sådana mikroskopiska företeelser. Deremot fann han i afsättningen på tänderna hos personer, som hade kariösa tänder eller sjukt tandkött, Spirillum volutans och monader i stort antal.

Säkert ansåg Lemaire sig kunna påvisa, att respirationsprodukterna, då de passera munnen, föra med sig alla dessa små organismer samt uttalar sig bestämdt mot åsigten, att hvad som afsätter sig vid komprimerandet af från lungorna upptagen vattengas är en qväfvehaltig substans. Hvad man härvid funnit består nemligen enligt hans åsigt just af infusorier från munnen, som följa med andedrägten, ty efter behörigt renande af respirationsvägarne och munkavitets afsköljande med vatten, innehållande 2 procent vinsyra, kan ingen vidare fällning erhållas ur den kondenserade gas, som man funnit i utandad luft.

— Efter ofvannämde tidskrift (Januari 2, 1868) meddelade Generaldirektör BERLIN vidare följande *bidrag till cholerafrågan*.

Ehuru under de sednare åren flera forskare sysselsatt sig med choleraejektioner, har dock ingen lyckats att direkt kunna påvisa det ämne, som representerar contagium, hvilket är så mycket mera förvånande som redan 1849 engelska vetenskapsmän lyckades finna vissa mögelbildningar i sådana uttömningar. Inga egentliga mykologer sysselsatte sig emellertid med dessa undersökningar och endast jästceller blefvo någon gång funna.

ERNST HALLIER lyckades emellertid bättre i sina undersökningar och fann dervid upprepade gånger en viss svampart, hvars utveckling han anser sig ha upptäckt och bestämt. Den bestod af en ustilaginé med fruktform af en urocystis, aldrig funnen i Europa annat än i uttömningar efter cholerasjuke. Den regenereras endast vid en temperatur, som är ovanlig i vår verldsdel (+ 25— + 35° R.) och Hallier anser den därför ej vara europeisk, utan invandrad med cholera från Asien.

Deremot bildar den trenne hos oss inhemska fruktformer: en Akrosporform, en Thekasporform och en Anaërofyttisk (Arthrospor-) form.

Om den första vet man, att den har sitt hemland i Asien, den tredje skulle äfven vara invandrad från Orienten. Species är således egentligen asiatiskt och har endast med några få former, som erfordra en obetydligare värmegrad för sin utveckling, utbredt sig till oss. Micrococcusmögel af hela det ofvannämde species uppträder liksom alla ustilaginéarter i kolonier och skulle nu enligt Hallier vara att anse såsom det verkliga cholera-contagiet, ty under

inflytande af denna mögelbildning upplöses alla djuriaka väfnader och tarmepitelierna förstöras således äfven deraf.

Svampbildningens spridning häfves af alla sura substanser, hvarföre man måste desinficiera med sura ämnen och af samma orsak kan den ej i ventrikeln komma till utveckling samt angriper således ej magsäckens alemhinna.

Svampbildningens utvecklingshistoria finner man noggrannt beskrifven i Halliers arbete *Das Choleracontagium*. Botanische Untersuchungen. Leipzig 1867.

Den 3 Mars.

Främring hälsad. — Dr WALMSTEDT och Provincialläkaren PISCATOR †. — Biblioteket. — Constitutio epidemica. — Bandage för laxation i sternoclavicular-leden. — Från atlandet. — Tvifvelaktigt sjukdomsfall.

— Välkomnades af Ordföranden Kompanikirurgen vid härvarande Norska Skarpskyttegarde m. m. LORENTZ REINHOLD BOLL RING.

— Ordföranden tillkännagaf att följande medlemmar af Svenska Läkarekorpsen nyligen afidit:

Med. Doctor J. O. WALMSTEDT, född 1811; Amanuens vid Serafimerlasarettet 1842—1843; Med. Doctor sistnämde år; Stadsläkare i Ystad 1844. Lemnade fäderneslandet 1851 och bosatte sig då i Chili. Död i cholera i Montevideo den 2 Januari innevarande år vid 57 års ålder.

Provincialläkaren i Torps distrikt af Wester-Norrlands län M. L. JOHAN AUGUST PISCATOR, född 1826, M. L. 1861. Under sin studietid och efter avslutad kurs bestridde han successive en mängd förordnanden (23 till antalet) i skiljda delar af landet, mest på de aflägsnaste punkter. Afled i Stockholm den 26 Februari, 42 år gammal.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 23 till och med Lördagen den 29 Februari 1868: Sjukligheten ej betydlig.

1. Inom ensild praktisk anmälda sjukdomsfall (från 17 läkare):

Diphtheria	1.	Conjunctivitis	5.	Colitis	1
Pertussis	9.	Otitis	2.	Typhlit. & Perityphl.	1
Dysenteria	1.	Ang. tons. & faucium	22.	Peritonitis	1
Diarrhoea	29.	Pericarditis	1.	Icterus	2
Febris intermittens ..	8.	Laryngo-tracheitis ..	20.	Rheumatismus acutus ..	5
Angina parotidea	20.	Bronch. Cat. bronch.	56.	Urticaria	3
Varicellæ	5.	Bronchitis capillaris.	2.	Zona	1
Syphilis	1.	Pneumonia	7.	Furunculus	4
Gonorrhoea	4.	Pleuritis	2.	Rheum. recens efebril.	4
Meningitis cerebialis ..	2.	Febris gastr. simplex ..	17.		
Neuralgia	3.	Gastritis. Enteritis.	1.		
				Summa	267.

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Serafimer-lasarettet*: sjukantalet den 29 Febr. 255, hvaraf 142 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: gastritis 2, febris typhoides 1, variolæ 1, pneumonia 1, rheumatismus 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 29 Febr. 196, hvaraf 96 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: bronchitis 3, syphilis 4, pneumonia 3, gastritis 2, febris typhoides 1, angina parotidea 1, gonorrhoea 1, febris gastrica simplex 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 29 Febr. 176, hvaraf 94 invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 3, bronchitis 2, gastritis 2, febris intermittens 1, variolæ 1, delirium tremens 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Hornsgatan*: sjukantalet den 29 Febr. 69, hvaraf 43 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 2, rheumatismus 2, febris gastrica simplex 1, parametritis 1, erysipelas 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Skeppsbron*: sjukantalet den 29 Febr. 68, hvaraf 42 invärtes sjuke; inkomne under veckan: pneumonia 2, gastritis 2, bronchitis 1, febris gastrica simplex 1, nephritis 1, rheumatismus 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 29 Febr. 69, hvaraf 58 invärtes sjuke; inkomne under veckan: bronchitis 4, febris typhoides 1, pneumonia 1.

På *Allmänna Barnhuset*: bronchitis 12, diarrhoea 7, conjunctivitis 1, pneumonia 1, furunculus 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 10, bronchitis 4, conjunctivitis 2, furunculus 2, diphtheria 1, neuralgia 1, laryngo-tracheitis 1, pneumonia 1, pleuritis 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 29 Febr. 59; inkomne under veckan: diarrhoea 2, kerato-conjunctivitis 1.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 26; helsotillståndet godt.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 14; helsotillståndet godt.

På *Barnbördshuset Pro Patria*: helsotillståndet godt.

På *Diakoniesjukhuset*: sjukantalet den 29 Febr. 29; intet fall af akut sjukdom har under veckan inkommit.

På *Stockholms Hospital för Sinnenessjuka*: sjukantalet den 29 Febr. 168, hvaraf 82 mankön och 86 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kyrhus*: sjukantalet den 29 Febr. 150; inkomne: syphilis 16, gonorrhoea 1.

På *Provisoriska Kyrhuset*: sjukantalet den 29 Febr. 54; inkomne: syphilis 11, gonorrhoea 3.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): bronchitis 87, diarrhoea 37, pneumonia 15, rheumatismus 11, febris intermittens 9, angina tonsillaris 7, gastricismus 6, febris gastrica simplex 6, ophthalmia 5, gastritis 3, febris typhoides 3, angina membranacea 2, dysenteria 1, angina parotidea 1, syphilis 1, neuralgia 1, laryngitis 1, pleuritis 1, erysipelas 1.

4. I *Stadens Fängelset*: rheumatismus 2.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: diarrhoea 3.

— Hr SÅTHERBERG förevisade en patient, en boktryckaregosse, med *luxation i sterno-clavicular-lederna å begge sidor*, uppkommen genom slapphet i ligamentapparaten och utan någon traumatisk orsak.

Denna sällsynta form af luxation hade några gånger förekommit till behandling vid Ortopediska institutet och Hr S. hade för densamma inventerat ett bandage, som han nu förevisade, och för hvilket han redogjorde. Det afsåg att åstadkomma ett stadigt tryck på nyckelbenens sternalportion, hvilket hindrade nämnda ben att skrida från sin plats. Det väsendtliga företråde Hr S:s bandage egde framför åtskilliga andra, som upfunnits mot ifrågavarande lidande, och af hvilka han beskref ett, inventeradt af DEMARQUAY, låg deruti, att bandaget icke utöfvade något sådant tryck,

som kunde anses menligt inverka på patientens bröstorg; och framhöll Hr S. såsom något alldeles eget för ifrågavarande apparat, att styrkan af det tryck, bandagets pelott utöfvade på den luxerade delen, ökades i betydlig mån så snart patienten intog en sådan ställning med öfverextremiteten att luxation ville framträda, — hvilket förhållande uppstod för hvarje gång armen lyftades uppåt och bakåt — men att tryckets styrka åter minskades, så snart armen fördes framåt och nedåt, då ock tendensen till luxation med detsamma upphörde. Denna egenskap hos bandaget, att verka med ökad kraft i samma mån ledgången, till följd af partiernas lägeförändring, var mer utsatt för faran af en förnyad luxation, berodde på det egendomliga sätt hvarpå sjelfva bandaget var appliceradt; och patienten kunde med skydd af detsamma ledigt utföra sina sysslor, utan fara af recidiv.

Hr S. fästade särskildt uppmärksamheten vid vigten af att ifråga om dylika luxationer, då de förekomma hos barn, undvika sådana slags bandager, som, i form af bröst- eller axelharnesk motverka bröstorgens fria utveckling.

Hr SANTESSON fästade uppmärksamheten på att sterno-clavicularledgången, som är den till utseendet svagast byggda artikulationen i förhållande till de kraftyttringar, som med öfre extremiteten kunna åstadkommas, ej sällan tyckes vara slapp och glappande hos handtverkare, som sedan tidigare är sysselsättas med ansträngande och längre fortsatt arbete med armarne, under det att kroppen hålles i stående ställning, t. ex. sättare på boktryckerier m. fl.

Hr ROSSANDER anmärkte att å lasarettet f. n. vårdas en patient med en ovanligare fraktur å nyckelbenet, så nära till sterno-clavicular-ledgången att den lätt kunde tagas för en luxation i denna ledgång.

— Hr SANTESSON meddelade ur bref från Hr TÖRNBLOM — som sedan början af våren förlidet år för kirurgiska studier vistats utrikes, dels i Storbritannien och dels på Kontinenten — åtskilliga notiser om en och annan af frågorna för dagen inom den praktiska kirurgien; — om resektioner i de större ledgångarne, om acupressur vid operationer, om bruket af brännjern vid ovariotomi, om LISTERska metoden att använda karbolsyra vid behandlingen af öppna sår och abscesser m. m.; — och lofvade Hr S. att redigera dessa utdrag ur Hr T:s bref för offentliggörande i Hygiea.

— Frih. CEDERSTRÖM meddelade följande sjukdomsfall:

Fru J., boende i Stockholm, 41 år gammal, som vid 8 års ålder haft benröta i högra skenbenet, tillfölje hvaraf högra under-

benet blifvit missbildadt, har i öfrigt åtnjutit god helsa till år 1859, då hon, medan hon ammade sitt förstfödda barn, mottog ett fosterbarn till amning. De båda barnen fingo dia endast ett bröst hvardera, fosterbarnet det högra. Detta barn föredde redan vid dess öfverlemnande till vård, rodnad och sårnader kring stolgången samt å klinkorna, det fick sedermera speckiga sår i munnen och i mungiporna. — Patientens högra bröst ansvalldes efter någon tids digifning och blef missfärgadt, utan att hon dock derå anmärkte något sår. En af patienten rådfrågad läkare, som blott besigtigat bröstet, men ej barnet, yttrade att »förhållandet vore misstänkt.» Trenne månader sednare fick patienten ondt i halsen, mot hvilken åkomma af rådfrågad läkare gafs gurgelvatten, men kort derefter bildade sig ett rundt hål i gomseget. Ett år derefter uppstod ett sår å venstra kinden, hvilket grep omkring sig alltmera, i trots af använd påpensling af lapislösning, tillsdessa det slutligen sträckte sig från yttre ögonvinkeln ned till munvinkeln och intog nästan hela kinden. Sedan patienten vändt sig till en annan läkare åstadkoms sårets läkning inom särdeles kort tid medelst invärtes bruk af jodkalium. — Sedan denna tid har patienten varit frisk tills i Januari innevarande år, och har framfödt ytterligare trenne friska barn, som jemte det förstfödda alla lefva. I medio af Januari 1868 angreps patienten af kräkningar, hvilka dag för dag tilltogo i häftighet och envishet.

Den 30 Januari, då Hr C. tillkallades, befanns tillståndet vara följande: Patienten, som var liten till växten, var blek och medtagen till hull och krafter. Hon hade redan i mera än en vecka måst hålla sig vid sängen. Å venstra kinden förefanns ett stort, hvitskimrande, ojemnt ärr; å huden ej något utslag. Intelligensen fri, men lynnet nedstämdt tillfölje af plågorna; någon sömnlöshet jemte hufvudvärk, hvars säte ej närmare kunde angifvas. Vid respirations- och cirkulationsorganerna ej något att anmärka. Å gomseget förefanns en perforation af ett 10-öres storlek. Tungan obetydligt belagd. I epigastrium uppgaf sig patienten hafva svåra smärtor och var denna region särdeles öm för vidröring; någon tumör kunde derstädes ej upptäckas. Lefvern af normal storlek, högra hypochondrium i dess inre (närmare medellinien belägna) hälft något ömmande för tryck. Kräkningarna fortforo och egde rum många gånger dagligen; de medförde hufvudsakligast den dryck patienten emellanåt sökte förtära, hvilken genast uppkastades, äfvensom något gallblandadt slem. Öppningen trög. Vid urogenitalorganerna ej annat att anmärka än att menses ej infunnit sig sedan slutet af December 1867. Patienten tillråddes att iakttaga fullkomlig stillhet, förtära endast flytande födoämnen, medelst lavement låta åstadkomma öppning samt invärtes intaga emulsio hydroyanica theskedtals.

Tillståndet fortfor i det närmaste oförändradt och tvenne dagar derefter lades ett vesicatorium i maggropen. I första veckan af Februari inställde sig en temligen ymnig blodkräkning och visade sig äfven blod, ehuru i mindre mängd, i kräkningarne under

de följande dagarne. Patienten erhöill dels morfin, dels emulsio hydrocyanica. Kräkningarne och smärtorna i maggropen fortforo, äfvensom hufvudvärken, hvilken förvärrats; patienten trodde sig finna att samtliga dessa symtomer framträdde med större häftighet hvarannan dag, hvarföre svafvelsyradt quinin gafs i couperande doser, men utan ringaste framgång, hvarföre bruket af emulsio hydrocyanica återtog. I andra veckan af Februari fick patienten försöka att begagna naturligt Carlsbadervatten först i dos af $\frac{1}{2}$ glas 2 gånger dagligen, sedermera, då detta ej fördrogs, i dos af en matsked några gånger dagligen. Ej heller i denna ringa mängd kunde helsovattnet behållas, utan upphostades genast, vare sig det användes varmt eller kallt. — Bruket af emulsio hydrocyanica återtog derefter.

I anseende till sin långa fasta och snart sagdt oupphörliga plågor, jemte relativ sömnlöshet, var patienten ganska medtagen; pulsen började blifva frequent och klen. Den 18 Febr. föreskrefs jodkalium i lösning (3j) $\frac{3}{4}$ vij, 4 matskedar dagligen. — Den 22 Febr. kunde patienten gå upp, hufvudvärken och smärtorna i epigastrium voro försvunna, kräkningarne upphörda, med undantag af en obetydlig uppkastning hvarje morgon, hvarvid utan plåga litet slem uttömdes. Matlust och sömn god. Detta tillstånd har tills dato fortfarit och patienten kan utan svårighet sköta sina husliga sysslor.

Att ifrågavarande patient år 1859 och närmast följande år lidit af syphilis ansåg Hr C. alldeles otvifvelaktigt, liksom att hennes ifrågavarande sjukdom vållats af ett magsår. Då denna åkomma trotsade all behandling och tillståndet dag för dag på ett betänkligt sätt förvärrades, låg den tanken ej långt borta att detta magsår kunde vara af syfilitisk natur och att i sådant fall antisyfilitisk behandling borde vara verksam.

Hr C. ville dock ej på grund af det lyckliga resultatet med bestämdhet påstå att ifrågavarande magsår varit af syfilitisk natur; mot en sådan uppfattning talade isynnerhet den omständighet, att patienten efter den tid, då hon tydligen lidit af syphilis, framfödt 3:ne friska och ännu lefvande barn, men å andra sidan ansåg Hr C. att ej alltför stor vikt borde läggas å denna omständighet, enär mångfaldiga gånger blifvit anmärkt, att en dylik latent period förekommit, hvarunder friska barn blifvit framfödda, men att sjukdomen sedermera på nytt utbröt med full fart. Denna omständighet bevisade således ej att sjukdomsfallet icke varit syfilitiskt. Den anförda berättelsen om sjukdomen bevisade ej heller dess syfilitiska natur, men i betraktande af det dunkel och den ovisshet, som ännu råder i afseende på den viscerala syphilis, och då vidare det anförda

sjukdomsfallet synes ådagalägga sannolikhet eller åtminstone möjlighet att ifrågavarande magsår varit af syfilitisk natur, hade Hr C. velat anföra denna sjukdomsberättelse såsom ett factum, värdt att antecknas.

Angående sjukdomsfallet och dess natur yttrade sig ordföranden samt Hrr BRUZELIUS, KJELLBERG och SKÖLDBERG.

Den 10 Mars.

Justitierådet SCHLEISNER ledamot. — Constitutio epidemica. — Mortalitetstatistik för Stockholm 1866. — Cancer ventriculi. — Febris recurrens i Finland.

— Invaldes till utländsk ledamot af Svenska Läkaresällskapet: Stadsläkaren i Köpenhamn, Justitierådet Dr P. A. SCHLEISNER.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 1 till och med Lördagen den 7 Mars 1868:

Sjukligheten något minskad, ej betydlig.

1. Inom enskild praktik anmälde sjukdomsfall (från 18 läkare):

Febris typhoides	2.	Apoplexia cerebri ...	1.	Gastritis. Enteritis	1.
Diphtheria	1.	Neuralgia	2.	Typhlit. & Perityphl.	1.
Angina membranacea	1.	Conjunctivitis	3.	Rheumatismus acutus	5.
Pertussis	2.	Otitis	3.	Erysipelas	3.
Dysenteria	2.	Ang. tons. & faucium	14.	Urticaria	1.
Diarrhoea	25.	Laryngo-tracheitis ..	18.	Zona	1.
Febris intermittens ..	6.	Bronch. Cat. bronch.	51.	Furunculus	4.
Angina parotidea	5.	Bronchitis capillaris.	2.	Carbunculus	1.
Varicellæ	3.	Pneumonia	2.	Rheum. recens efebri.	3.
Syphilis	2.	Pleuritis	1.		
Gonorrhoea	1.	Febris gastr. simplex	8.		Summa 175.

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På Serafimer-lasarettet: sjukantalet den 7 Mars 254, hvaraf 141 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: pneumonia 3, typhus 2, dysenteria 1, bronchitis 1, bronchitis capillaris 1, pleuritis 1, gastritis 1, rheumatismus 1.

På Allmänna Garnisons-sjukhuset: sjukantalet den 7 Mars 223, hvaraf 111 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: angina parotidea 9, syphilis 8, gonorrhoea 5, febris typhoides 4, gastritis 4, bronchitis 2, pneumonia 2, conjunctivitis 1, angina tonsillaris 1, pleuritis 1, febris gastrica simplex 1.

På Provisoriska sjukhuset å Söder: sjukantalet den 7 Mars 179, hvaraf 90 invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 2, febris intermittens 1, variolæ 1, laryngo-tracheitis 1, febris gastrica simplex 1.

På Provisoriska sjukhuset vid Hornsgatan: sjukantalet den 7 Mars 70, hvaraf 45 invärtes sjuke; inkomne under veckan: rheumatismus 3, pneumonia 1, febris gastrica simplex 1, enteritis 1.

På Provisoriska sjukhuset vid Skeppsbron: sjukantalet den 7 Mars 67, hvaraf 42 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris gastrica simplex 2, febris intermittens 1, delirium tremens 1, pleuritis 1, nephritis 1, erysipelas 1.

På Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg: sjukantalet den 7 Mars 70, hvaraf 52 invärtes sjuke; inkomne under veckan: bronchitis 2, rheumatismus 2, febris typhoides 1.

På *Allmänna Barnhuset*: bronchitis 7, diarrhoea 5, conjunctivitis 2. — *Polikliniken*: diarrhoea 9, bronchitis 4, conjunctivitis 3, pneumonia 3, pertussis 1, angina parotidea 1, syphilis 1, otitis 1, nephritis 1, furunculus 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 7 Mars 60; inkomne under veckan: kerato-conjunctivitis 2, dysenteria 1, angina parotidea 1.

På *Allmänna Barnvårdshuset*: antalet vårdade 24; hälsotillståndet godt.

På *Provisoriska Barnvårdshuset*: antalet vårdade 20; hälsotillståndet godt.

På *Diakonissjukhuset*: sjukantalet den 7 Mars 26; intet fall af akut sjukdom har under veckan inkommit.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuka*: sjukantalet den 7 Mars 167, hvaraf 81 mankön och 87 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 7 Mars 150; inkomne: syphilis 16.

På *Provisoriska Kurhuset*: sjukantalet den 7 Mars 56; inkomne: syphilis 13.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): bronchitis 78, diarrhoea 35, pneumonia 12, rheumatismus 12, febris intermittens 8, gastricismus 8, febris gastrica simplex 6, angina parotidea 5, meningitis cerebri 5, angina tonsillar 3, gastritis 3, febris typhoides 2, apoplexia cerebri 2, ophthalmia 2, peritonitis 2, icterus 2, diphtheria 1, dysenteria 1, variolæ 1, otitis 1, pleuritis 1, erysipelas 1.

4. I *Stadens Fängelse*: febris gastrica simplex 1, rheumatismus 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: diarrhoea 3.

— Förste Stadsläkaren Hr CARLSON meddelade *mortalitetsstatistik* för Stockholm år 1866 och förevisade en generaltabell öfver mortaliteten inom staden i dess helhet samt specialtabeller öfver dödligheten inom de skiljda församlingarne.

Dödsfallen, enligt till Stockholms stads Sundhetsnämnd ingifna dödsattester, utgöra i procent af Stockholms stads i K. Statistiska Centralbyråns sammandrag uppgifna folkmängd

för år 1864	folkmängd	128,576	döde	3,337	procent	2,59
» »	1865	»	133,361	»	3,628	» 2,72
» »	1866	»	138,189	»	3,860	» 2,79,

hwaremot de af Statistiska Centralbyrån uppgifna dödsfall utgöra i procent af samma folkmängd

för år 1864	folkmängd	128,576	döde	4,212	procent	3,27
» »	1865	»	133,361	»	4,576	» 3,43
» »	1866	»	138,189	»	4,633	» 3,35,

hvilken skiljaktighet hufvudsakligen är beroende deraf att af Statistiska Centralbyrån äfven upptagas alla härstädes kyrkoskrifne, men utom Stockholm afidna personer.

För de olika församlingarne har dödlighetsprocenten utgjort i

		1864.	1865.	1866.
Nikolai	församling	2,15	2,21	2,20
Clara	»	1,83	2,16	1,90
Jakob och Johannis	»	2,78	2,79	2,51
Maria	»	2,99	2,64	3,15
Katarina	»	3,60	3,34	3,03
Kungsholms	»	2,77	3,35	4,78
Ladugårdslands	»	2,29	3,49	3,39
Adolf Fredriks	»	2,65	3,59	3,60

Den större dödligheten under 1866 mot under föregående år beror till någon del af cholera-epidemien samma år.

Ur den tabellerna åtföljande berättelsen meddelade Hr Carlson vidare åtskilliga uppgifter rörande helsovårdsangelägenheterna i hufvudstaden, till stor del hemtade från fattigläkarnes och sjukhusläkarnes m. fl. rapporter.

Hr MALMSTEN anmärkte, att, då dessa uppsatser rörande helsovården i hufvudstaden innehölle mycket af värde, speciellt för kommunen, önskligt vore att desamma blefve mera allmänt kända genom att befordras till trycket.

Häri instämde spridda ledamöter af Sällskapet och efter af ordföranden framställd proposition Läkaresällskapet i dess helhet.

— Hr MALMSTEN anförde följande egendomliga fall af *cancer ventriculi med hastigt förlopp*.

Drängen August Sör, 28 år gammal, från Eckerö socken, intogs på Serafimerlasarettets medicinska klinik den 11 Febr. 1868.

Anamnes: Något ärftligt sjukdomsanlag kan ej spåras inom patientens familj. Modren lefver och är frisk. Fadren dog för 14 år sedan i för patienten obekant sjukdom. Patienten har sjelf i allmänhet åtnjutit god helsa och lefvat i temligen goda hygieniska förhållanden. Vid 8 å 10 års ålder led han af frossa med tertiär typ, och 1866 låg han under sex veckor sjuk i smittkoppor. Han påstår sig ej någonsin hafva varit behäftad med venerisk smitta, ehuru han erkänner sig hafva under våren 1866 legat på härvarande kurhus i 3 å 4 veckors tid, hvarest han säger sig hafva blifvit opererad för phimosos och »för en knöl» i venstra ljumsken. Säger sig aldrig hafva haft något hudutslag eller sår i halsen. Till sin nuvarande sjuklighet kan han ej uppgifva någon anledning. Hans digestion hade alltid förut försiggått ordentligt med normal afföring. Hans matlust har varit god och hans helsotillstånd för öfrigt utan anmärkning tills 3:dje dag jul sistförlidne år, då han började känna ömhet och smärtor i venstra hypocondrium, hvilka radierade uppåt hjertregionen och bakåt ryggen. Matlusten började försvinna, så att patienten snart endast förtärde en måttlig kvantitet flytande födoämnen. Äfven dessa förökade värken. Ructus inställde sig någon gång. Hett och surt vatten uppstöttes ibland i munnen och elak smak började ständigt besvära. Afföringen blef trög, så att öppning ej inställde sig oftare än hvar 3:dje eller 4:de dag till en början. Sömmen stördes af de nästan ständigt ihållande smärtorna, hvadan kraftlösheten blef allt större. Patienten gick likväl under de första 14 dagarne uppe i sina vanliga sysselsättningar; men då han en dag noggrannare undersökte det smärtande stället och kände der en »knöl», som hade nästan samma storlek och beskaffenhet, som den nu har, intog han sängen.

Tillståndet försämrades allt mer, hvarför läkare rådfrågades, som föreskref efter hvarstannat »8 flaskor med medikamenterna, hvaribland äfven laxantia, men ingen verkan eller förändring förspordes häraf. Livvet blef snart så trögt, att patienten före inkomsten på sjukhuset ej haft öppning på 14 dagar. Qvälningar och någon gång kräkningar, som ej förut under sjukdomen förekommit, hafva under de 5 sista nätterna af patientens hemmavaro inställt sig hvarje natt i temlig ymighet. Det uppkräta lärer haft en bask och sur smak, stinkande lukt och ett grönaktigt utseende. Om blod förekommit deruti eller uti ekskrementerna kan patienten ej med säkerhet uppgifva, tror dock, att det ej någonsin varit förhållandet. Under sjukdomen skulle han ej hafva lidit af någon feber eller anmärkningsvärd hufvudvärk.

Vid inkomsten på sjukhuset den 11 dennes ordinerades Cing. Nept., morph. a. n. samt enema, hvaraf en obetydlig öppning följde, som ej förändrade den ofvannämde tumörens beskaffenhet.

Status præsens den 12 Februari.

Patienten medelmåttigt nutrierad, påstår sig hafva under sjukdomen betydligt afmagrat. Ansigtafärgen antyder ej något djupare lidande. Huden kännes torr och gifver i axillen på aftonen en temperatur af 38,6°. Intelligensen fullt fri. Sinnesorganerna funktionera normalt med undantag deraf, att patienten vanligen märker en susning i öronen isynnerhet i det venstra. Ingen hufvudvärk. Sömn dålig. Tungan med en temligen riklig, gråaktig beläggning. Smaken fadd. Slemhinnan på uvula, likasom i pharynx, något rodnad. Ingen smärta vid sväljning. Vid inspektion af buken visar sig, då patienten intar ryggläget, i venstra hypocondrium en några linier öfver omgifningarne sig höjande tumör, som från bukens medellinea sträcker sig 3 tum snedt utåt och nedåt och från venstra reftbenaranden, hvilken den med sin öfre gräns tyckes följa, 2½ tum nedåt. Den kännes temligen hård, ojemn, ej fluktuerande och begränsar sig temligen tydligt från omgifvande partier, isynnerhet i sin öfre inre del. Huden derofvan rörlig, ej missfärgad. Då patienten spänner bukmuskulerna, framträder den tydligare, likaså då patienten lägger sig på högra sidan. Vid svag perkussion öfver svulsten är tonen något matt, men vid starkare anslag blir den tympanitisk, men dock något kortare än den tympanitiska ton, som för öfrigt erhålles öfver buken. Vid starkare perkussion eller palpation af tumören höres inuti densamma ett gurglande eller kollrande ljud, och vid palpation höjer och sänker sig svulsten samtidigt med pulsation af aorta abdominalis. Vid djup inspiration sänker sig tumören, men höjer sig deremot vid expiration. Öfver densammans öfre och yttre del höres vid auskultation ett temligen tydligt systoliskt, något skrapande ljud. Tumören är sätet för en ständigt ihållande »skärande» smärta, hvilken utstrålar bakåt och uppåt samt ibland exacerberar med 1 à 2 timmars mellanrum, hvarvid patienten under ett par minuters tid högljudt jemrar sig. Dessutom är detta ställe något känsligt och ömmande för tryck isynnerhet vid något starkare tryck.

Smärtorna stegras betydligt, om patienten intager läge på rygg eller högra sidan, hvarför man alltid ser honom ligga på sin venstra sida med benen starkt flekterade åt bålen. Då han går eller sitter, måste han af samma orsak hålla sig i framlutad ställning. Bukens öfriga delar ömma ej för tryck och äro utan anmärkning. Buken är ej uppdriven. Matlust ringa, och efter intagen föda förvärras stundom värken. Ingen öppning sedan i går. Ructus påkomma då och då. Inga kräkningar eller qvälningar sedan inkomsten. Inga körtelansvällningar. I venstra ljumaken ett tumslångt ärr. På ett ställe straxt under annulus inguinal: dextr. ömmar patienten för tryck. Vid morgonronden ordinerades ricinolja, hvaraf patienten om 3 à 4 timmar erhöi en särdeles ymnig öppning, bestående af några hårda bollar uti en grötlik massa, hvilket allt hade ekrementers vanliga lukt och utseende. Härefter minskades tumören märkbart i storlek, och vid sakta tryck på densamma höres det förut omnämnda »gurglande» ljudet mycket tydligt. Ömheten och smärtorna qvarstå likväl som förut. Lefverns matta ton sträcker sig i axillarlinien från 8:de interkostalrummet 2 tum nedåt, i mammillarlinien från 6:te refbenet 2 tum nedåt och öfvergår åt venster i hjertdämpningen samt sträcker sig till den ofvannämde tumörens öfre och inre gräns. Mjeltan tyckes hafva normalt läge och storlek. Thorax välbildad. Lungornas perkussionston full och klar, utom öfver venstra lungans nedre lob, der den är något obetydligt kortare än på högra sidan. Respirationsljudet vesikulärt. Hjertat gifver en halft dämpad perkussionston på ungefär 2:ne kvadrattums yta, räknad från 4:de venstra refbenet och venstra sternalranden. Hjertimpulsen synes och kännes starkast i 4:de interkostalrummet straxt nedanför och innanför bröstvärtan, men markerar sig äfven i 3:dje interkostalrummet. Hjertljuden normala. Puls 100 full och mjuk. Urinen, af 1,024 sp. v., sur reaktion, temligen saturerad färg, innehåller ingen albumin.

Den 13 Febr. Under natten 2:ne öppningar af samma beskaffenhet som den föregående. Smärtorna hafva varit svåra. Tumören betydligt förminskad och dess gränser mindre markerade. Ord.: emuls. oleos.

Den 14. Sönnen under natten störd af de svåra smärtorna, hvilka äfven fortforo hela dagen. Tumören ännu märkbar och öm för tryck. Puls på för- och eftermiddag 112. Ingen hufvudvärk. Erhöi ol. ricin. på afton.

Den 15. I natt en temligen riklig öppning af mörkt gulgrön färg. Smärtorna fortfara. Ord. ol. oliv. prov. 3 matskedar hvar 3:dje timma, Cing. Nept., morph. a. n.

Den 16. Tillståndet som förut. Ingen öppning.

Den 17. På morgon temperatur 37,3°, puls 100; på afton temperatur 37,6°, puls 100. Ord.: inject. subcutan. acet. morphic., gr. $\frac{1}{2}$ 3 gånger dagligen. Under natten temligen god sömn. Smärtorna och ömheten öfver tumören mindre på förmiddagen; men på eftermiddagen så stora, att patienten högljudt klagar. Ehuru för-

minskad kännes tumören ännu ganska hård och resistent, synnerligen i sin närmast bukens medellinea belägna del, och höjer sig tydligt öfver omgifningarne, då patienten lägger sig på högra sidan. Ingen öppning. Ingen hufvudvärk. Vid tryck på buakens öfriga delar erfar patienten obetydlig smärta. Buken ej uppdrifven.

Den 18. Puls på för- och eftermiddag 100. Efter morfininjektion i går afton erhöll patienten ro till midnatt, derefter voro smärtorna svåra, men förminskades åter efter morfininjektion på morgonen. Patienten fortfar att taga ol. oliv. prov. samt erhöll på förmiddagen 2 matskedar ol. ricini, emedan i dag ej heller någon öppning erhållits. På eftermiddagen hafva smärtorna ånyo ökats.

Den 19. Patienten får nu morfininjektion gr. $\frac{1}{4}$ 3 gånger dagligen. Smärtorna något mindre.

Den 20. Tillståndet som förut. På morgonen en ganska riklig öppning, tunnflytande, af gulgrön färg. En och annan gång inställa sig qväljningar.

Den 21. En temligen ymnig öppning på morgonen. På förmiddagen qväljningar och en kräkning af en obetydlig kvantitet klart slem. Patienten har sedan inkomsten på sjukhuset betydligt afmagrat, och utseendet blifvit kakektiskt. I den stora tumörens yttre del kännes i dag en särskild tumör af ett dufäggs storlek, som är förskjutbar. Tumören för öfrigt som förut, och smärtorna ganska svåra. Patienten får nu dagligen 3 gånger grj acet. morph. i subkutan injektion. Erhöll på afton enema.

Den 22. Tumören kännes tydligen begränsad i sina nedre partier, men tyckes fortsätta sig uppåt ett stycke bakom reftbenen. Den mindre tumören kännes ej i dag.

Den 23. Tvenne vattentunna öppningar på morgonen. En kräkning af en mindre kvantitet alkaliakt reagerande slem. Smärtorna och ömheten ibland särdeles stora. Efter morfininjektionen äro de dock ett par timmar förminskade. Puls 100.

Den 24. En vattentunn öppning i natt.

Den 25. Två öppningar af samma beskaffenhet som förut. Patienten svettas ibland. Temperatur på afton $38,6^{\circ}$, puls 100. Tumören ej förminskad, kännes betydligt hård på djupet. För öfrigt som förut.

Den 26. En gulgrön öppning af grötconsistens på morgonen. En kräkning, som upptager en obetydlig del af spottkoppen och består af några gråbruna, sammanhängande, illa luktande slamsor uti en ringa mukös vätska, hvilka under mikroskopet endast visa ett kornigt detritus. På aftonen temperaturen 38, puls 112.

Den 27. Ord. emuls. hydrocyan. Hicka inställer sig ofta.

Den 28. Fyra smärre, grötaktiga, gulgröna öppningar på morgonen. Hicken fortfar. Krafterna betydligt nedsatta. Temperatur på morgonen $37,3^{\circ}$, puls 115; på aftonen temperatur $38,4^{\circ}$, puls 120. Smärtorna och ömheten som förut.

Den 29. Tilletåndet som förut. Buken i allmänhet något ömmare för tryck. En mindre kräkning af klart slem, något illaluktande. På aftonen temperatur 38,2°, puls 128.

Den 1 Mars. Smärtorna äro i dag särdeles svåra, så att patienten högljudt jemrar sig. Ömheten öfver tumören äfven större. Klagar öfver svårighet att kasta urinen, som antagit en mörkt brunröd färg, men ej innehåller några abnorma beståndsdelar. På förmiddagen temperatur 38,2°, puls 140; på afton 37,4°, puls 127. Samma behandling.

Den 2. På eftermiddagen en tunn öppning. Smärtorna ej så svåra som i går.

Den 3. En ymnig, vällingstjock, gulgrön öppning med inblandade fastare scybala i natt, hvarefter patienten känner sig särdeles matt, hvilket också hans utseende antyder. Huden under den sednare tiden blek och särdeles torr. Smärtorna i buken i dag relativt lindriga. Ructus fortfara att ibland påkomma, och andrägten är då särdeles illaluktande. På eftermiddagen ånyo en mindre öppning, som likväl är starkt blodblandad med en och annan fastare klump. På förmiddagen temperatur 37,6°, puls 120 temligen full, men nästan hård; på aftonen temperatur 37,5°, puls 117. Ord. vin.

Den 4. Under natten en tunn, ej särdeles riklig, blodig öppning. Ord. acet. plumb. Äfven på eftermiddagen en blodig öppning. Krafterna särdeles sjunkna. Smärtorna i buken ej svåra; åtminstone klagar patienten ej mycket deröfver. Temperaturen ej förhöjd. Puls på morgonen 116, på afton 108.

Den 5 Mars. Efter att vid 1-tiden på natten hafva haft en ymnig, halfva nattkärlet fyllande öppning, som till största delen tyckes bestå af blod, afled patienten kl. 2 förmiddagen.

Hr KEY meddelade postmortemfenomenen och förevisade preparatet.

Obduktionsberättelse.

Yttre besigtning. Liket starkt afmagradt; betydlig likstelhet; huden särdeles blek med ytterst svaga likblånader å bakre delen af bålen.

Inre besigtning. Vid bukens öppnande befinnes *ventrikeln* betydligt utspänd; venstra lefverloben är med hela sin undre yta sammanväxt med främre ventrikelväggen genom lösare membraner, men kan dock lätt fränkiljas från densamma till ett afstånd af 1 tum från lefverranden, hvarest vidtagna betydligt fastare, hvitgrå sammanväxningar. Vid en starkare dragning brusto dessa, hvarvid öppnades en håla, som stod i öppen kommunikation med ventrikelkaviteten, i det ventrikelnns främre vägg här visar en perforation af två tums diameter. Hålans väggar bildas i öfrigt af venstra lefverloben, som här företer en något mer än hönsäggetor substansförlust, belagd med en svartbrun, mörjig, sönderfallande massa. Ventrikeln alldeles fyllt med koagulerad blod. Curvatura minor, bakre väggen samt en stor del af den främre intagas af ett enda stort

cancersår, som börjande tätt vid cardia, sträcker sig till omkring $\frac{1}{2}$ från pylorus. Slemhinnan upphör vid cardia tvärt med en skarpt afhuggen, tjock rand; sårets botten är betäckt af en mängd svartbruna, på ytan till en brunaktig massa sönderfallande, större och mindre knölar, som i allmänhet ej äro inskjutande i ventrikelkaviteten. Bakre ventrikelväggen är äfven upplöst till dylik brunaktig, smörjig massa och har sammansmält med pancreas så, att de särskilda delarne ej kunna urskiljas. Från ventrikeln kan man med fingret intränga djupt i denna massa, i hvilken träffas art. lienalis missfärgad, sönderfallande och öppnad inåt ventrikeln. Endast mot pylorus till är tumören något inskjutande mot ventrikelkaviteten, men dess midt visar en djup ulceration och slemhinnan upphör här lika tvärt som vid cardia. Ventrikelväggen är i närheten af pylorus omkring $\frac{1}{2}$ tum tjock; slemhinnan bidrager föga härtill, utan hufvudsakligen submucosan och muscularis, som äro ersatta af en hvitgul, svålig massa. Pylorus sjelf visar ingen förträngning.

Pancreas är med sin midtersta del sammansmält med ventrikeln till den nämnda tumörmassan; caput pancreatis utan förändring, körteln motsatta ända deremot betydligt hårdare och fastare än normalt samt af gulhvitt färg; vid mikroskopisk undersökning af denna del förmärkes en betydlig förökning af bindväfven omkring körtelacini samt här och der ställen med tydlig karcinomatös struktur.

Mjeltten är något förstorad, särdeles lös med större och mindre fastare knölar, hvilka såväl å ytan som vid genomsnitt visa en grumligt gulgrå färg och öfverallt äro skarpt begränsade med en mer eller mindre tydligt framträdande mörkare reaktionszon i omgifningen. Några smärre knölar äro alltigenom blågrå; en del med gulaktig missfärgning endast i centrum. Vid början af stammen af vena lienalis förefinnes en väggstående thrombus, som intager ungefär hälften af kärlets lumen och endast vid ena sidan är adherent; den fortsätter sig ungefär $1\frac{1}{2}$ tum, hvarefter den upphör med en lös och mörjig ända, under det den för öfrigt är temligen fast och spräckligt blågrå. Venen, som alltigenom är särdeles stor och utvidgad, är till sina väggar förtjockad ända till vena portæ, med stark missfärgning af intima, som är öfverdragen med en grågrumlig, mörjig massa. Förändringen af venväggen upphör i stammen af v. portæ. I grenarne af vena lienalis synas i sjelfva mjeltten inga thromber, men de äro i allmänhet något utvidgade. Mjeltpulpan blekt rödgrå, grumlig och mörjig.

Lefvern betydligt förstorad, slapp och lös; dess snittyta temligen glatt, något vattmig, blekt gråröd; acini stora, i omgifningen af portagrenarne blekt grå utan tydlig missfärgning, i omgifningen af hepaticagrenarne blekröda. Vid genomsnitt af venstra loben å det ställe, der den bildar taket för ventrikelas cancersår, synas lefversubstansen i närheten af detta sår blifva mer och mer lös, mörjig med gulgrå missfärgning, tills den närmast såret öfvergår i en slamsig, pulpös massa, utan tydlig kancerdegeneration. Några emboliska härdar kunna i allmänhet i lefvern ej upptäckas, endast en valnötsstor härd i venstra loben, der substansen är något fastare,

vid genomsnitt visande en spräcklig, rödgul färg med små, intensivt gulgrå ringar och strimmor inflettade med dylika af lifigt rosenröd färg. De förra synas tydligen tillhöra portaterritorierna. Gallgångarne äro i allmänhet starkt gallfyllda, men gallblåsan innehåller endast en ringa kvantitet tunn, bernstensgul galla.

Njurarne fullt friska, men särdeles anemiska.

Tarmarne innehålla en stor kvantitet svartbrun, temligen tunn massa; deras slehinna diffust rödblått missfärgad, utan vidare anmärkningsvärda förändringar.

Bröstet. *Lungorna* sammandraga sig ofullständigt vid bröstorgens öppnande. Venstra lungan är i nästan hela sin utsträckning med gamla bindväfsadherenser fastväxt vid bröstväggen, öfver allt luftförande, ytterst blek; i bakre delen af öfre loben afgifver den vid tryck en ringa kvantitet fmskummig vätska. Högra lungan af fullkomligt samma beskaffenhet.

Hjertat något bredt; högra kammaren jemförelsevis något stor och något mer än normalt bidragande till bildandet af hjertspetsen. Muskulaturen i högra kammareväggen visar i yttre lagren här och hvar en gulaktig färgskiftning, men är fast för känseln och af normal tjocklek. Venstra kammaren något liten; dess muskulatur tjock och fast (rigor mortis). Endocardium öfverallt i kammaren något förtjockadt, ogenomskinligt hvitgrått.

Vid patientens inkomst misstänktes tumören bero på hårda, samlade scybala — och misstanken fick ökad anledning, då efter afgången af hårda, gamla scybalabollar, tumören minskades — men under sjukdomens vidare utveckling och då de illa luktande kräkningar tillkommo, så ansåg man sannolikast att här var en cancer och obduktion besannade detta antagande. Hr Malmsten ansåg fallet vara af en ovanlig hastig dekurs och väl värdt att meddelas.

— Hr EDHOLM meddelade ur Notisblad för Läkare och Pharmaceuter (Häft. 4 1867) följande angående den epidemi af *febris recurrens*, som 1866 visat sig i Helsingfors och erinrade om de diskussioner, som hållits i Sällskapet vid denna febers uppträdande i Petersburg år 1865 *).

De flesta å Feberlasarettet intagna patienterna ledo af *febris recurrens*. Den första patient, hos hvilken denna sjukdom med säkerhet kunde diagnosticeras, inkom den 7 Maj. Han hade, liksom de flesta andra, hvilka närmast efter honom för denna sjukdom emottogos, varit i arbete å Sveaborg. I början af förlidet år hade ibland militären å Sveaborg några fall af recurrent feber yppat sig. Sjukdomen begynte sedermera uppträda ibland finska arbetare, hvilka ifrån Mars månads början och sedan under loppet af sommaren till ett antal af 3 å 400 samlades å nämnda fästning för

*) Förhandl. 1865 p. 110 & p. 169.

utförande af kronarbeten. De arbeten hvarmed de voro sysselsatta: nedrivande af gamla kaserner, uppbyggande af vallar i närheten af sumpiga ställen, samt de dåliga och trånga lokaler de bebodde, allt detta i förening med deras fattigdom gaf all anledning till sjukdomens hastiga utbredande ibland dem. Att dessutom denna febersjukdom är smittosam (kontagiös), derpå kunde flera bevis anföras. Sjukdomens svåra utbredande gaf sedan i Juni månad anledning till inrättande af ett provisoriskt lasarett å Sveaborg för de finske arbetarnes räkning, men intill den tiden voro dessa nödsakade att å sjukinrättningarna i staden söka sig vård.

Utaf de 125 patienter, hvilka för denna sjukdom vårdades å stadens feberlasarett, finnes i journalen endast för 76 noggrannt antecknad tiden ifrån deras första insjuknande intill den dag, då de såsom friska utskrefvos. Ibland dessa 76 äro några få sådana, hvilka för sitt andra eller tredje återfall af sjukdomen återkommo till lasarettet och är för dem den mellanliggande tiden medtagen i beräkningen. Den längsta tiden någon med ens för denna sjukdom var nödsakad qvarstanna, var 45 dagar. Medeltalet dagar för dessa 76 personers sjukdom går till 19½. Härvid måste dock anmärkas att patienternas uppgift om dagen för deras insjuknande icke är att lita på. De flesta af de 125 patienterna hade endast ett återfall (relapse) af sin sjukdom, 7 hade tvenne sådana; tvenne patienter insjuknade 4 gånger. Remissionerna räckte vanligen ifrån 2—6 dygn. Den sista patienten med denna sjukdom inkom den 5 December och har sjukdomen sedan dess ända intill Juli månad detta år icke visat sig härstädes.

Om några fall af denna sjukdom till sina symtomer icke voro fullt karakteristiska, utan utgjorde öfvergångsformer till typhus eller den hos oss så kallade Augustifebern, så voro deremot de flesta andra så utpräglade att intet tvifvel kunde finnas öfrigt för rättigheten att under en skild benämning särskilja dessa sjukdomsfall. Sjukdomens vanliga förlopp var följande. Utan något föregående illamående insjuknade patienten plötsligt med frossbrytningar, hetta och värk i hela kroppen. Ifrån det att han kort förut kunnat utföra tungt arbete angrepos hans krafter, så att han knappast orkade släpa sig fram. Hufvudvärk var på långt när icke hos alla för handen, deremot sagnades sällan kardialgiska smärtor. Febern och smärtorna i kroppen fortforo med små remissioner under 2 till 8, 10 och än flera dagar, då lika hastigt som patienten insjuknat, han efter några timmars sömn och vanligen efter starka svettningar var feberfri, kände sig så godt som frisk och hade en ofta svårt tillfredsställd hunger. Sedan detta tillstånd varat ifrån 2 till 6 dagar och någon gång en längre tid, hvarunder några få patienter alldeles icke klagade sig sjuka, utan återgingo i sitt arbete, andra deremot icke kände sig fullkomligt välmående, inträffade åter samma sjukdomssymtomer som de först nämnda och sedan äfven dessa, oftast under profusa svettningar, lemnat patienten, inträdde en känsla af matthet, hvilken ofta var svårare än efter deras första anfall. Han led då af de vid anemi vanliga sjukdomsfe-

menerna, och oaktadt aptiten derunder var god, ville krafterna icke återkomma. I sådana fall var mjelten vanligen uppdrifven och innan den hade återtagit sin normala volym kunde man med något sänär visshet förutsäga, att patientens helsa icke skulle fullt återställas. De vid denna recurrenta feber vanligt återkommande komplikationer voro bronkial- och intestinalkatarrer (en enda pat. hade pneumoni); vidare i några få fall näsblödningar; roseola-utslag i tvenne fall och duodenalkatarr jemte icterus äfven hos tvenne patienter. Oftare än dessa och närmare tillhörande denna sjukdom förekommo hyperesthesier, värk i lederna och styfhet i nedre extremiteterna.

Förutom dietetiska och hygieniska åtgärder bestod behandlingen uti 4 till 6 gånger om dygnet upprepade tvättningar med 20- till 18-gradigt vatten eller uti half- eller lakanbad (32—27 grader). Om ock härmed den högt stegrade temperaturen hos den sjuke endast på någon kort tid kan nedsättas, hvilket factum en hvar kan genom termometer-observationer konstatera, så är dermed dock mycket vunnet och i alla fall är denna vattenbehandling för patienten särdeles angenäm. Syror, såväl minerella som vegetabiliska, gäfvos derjemte. Vid mjeltförstoring användes, såsom det tycktes, med fördel kinin. Diarréer bekämpades med små, om så behöfdes, oftare repeterade doser ricinolja, hvilket medel i början gifvet sällan förfelade sin goda verkan.

Såsom anmärkningsvärdt må ännu framhållas att under hela denna epidemi af febris recurrens hvarken i staden eller å fästningen något enda fall af denna sjukdom förekommit bland personer uti bättre förmögenhetsvilkor, då deremot den samtidigt herrskande typhusfebern lade om icke många, så dock några sådane på sjukbädden — ett förhållande som äfven af GRIESINGER anmärktes.

Hr THOLANDER och ÖDMANSSON yttrade sig i ämnet, den sednare påvisade den ytterst ringa mortalitet, som febris recurrens förorsakat i Helsingfors.

Hr HALLIN meddelade att äfven i Haparanda hade några spridda fall af sjukdomen visat sig år 1866.

Den 17 Mars.

Dr WALMSTEDT. — Professorerna v. PITHA och BILLBOTH utländske ledamöter.
— Hr A. STILLE invald ledamot. — Biblioteket. — Constitutio epidemica.
— Sarkom. — Skottskada. — Ovariotomi. — Trikinos.

— Hr MALMSTEN meddelade ett *bref* från den nyligen i Sydamerika aflidne Dr WALMSTEDT och bifogade härtill några biografiska drag.

Efter sin ankomst till Amerika 1851 slog sig Dr Walmstedt till en början ner som läkare och apotekare i staden Vallenar vid Huasco i Republiken Chili, men vistades på sed-

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 14 Mars 188, hvaraf 98 invärtes sjuke; inkomne under veckan: bronchitis 3, febris gastrica simplex 3, febris typhoides 1, diarrhoea 1, variolæ 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Hornogatan*: sjukantalet den 14 Mars 69, hvaraf 43 invärtes sjuke; inkomne under veckan: pneumonia 2, metritis post partum 2, peritonitis 1, rheumatismus 1, erysipelas 1, erythema acutum 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Skeppsbron*: sjukantalet den 14 Mars 70, hvaraf 45 invärtes sjuke; inkomne under veckan: pneumonia 2, febris gastrica simplex 2, dysenteria 1, febris intermittens 1, peritonitis 1, rheumatismus 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 14 Mars 66, hvaraf 46 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris gastrica simplex 2, angina tonsillaris 1, bronchitis 1, pneumonia 1, pleuritis 1.

På *Allmänna Barnhuset*: bronchitis 11, diarrhoea 6, varicellæ 6, conjunctivitis 2, pneumonia 2, nephritis 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 9, bronchitis 9, pneumonia 3, pertussis 2, colitis 2, syphilis 1, conjunctivitis 1, laryngo-tracheitis 1, nephritis 1, rheumatismus acutus 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 14 Mars 57; inkomne under veckan: scarlatina 3.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 24; hälsotillståndet godt.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 20; hälsotillståndet godt.

På *Barnbördshuset Pro Patria*: hälsotillståndet godt.

På *Diakoniss-sjukhuset*: sjukantalet den 14 Mars 28; inkomne under veckan: febris typhoides 1, otitis 1, colitis 1.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuke*: sjukantalet den 14 Mars 167, hvaraf 81 mankõa och 86 qvinkõn.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 14 Mars 146; hvaraf 126 från staden och 20 från länet; inkomne: syphilis 19, gonorrhoea 2.

På *Provisoriska Kurhuset*: sjukantalet den 14 Mars 57; inkomne: syphilis 9, gonorrhoea 5.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt fattiglåknarnes vecko-rapporter): bronchitis 86, diarrhoea 83, febris intermittens 18, pneumonia 10, febris gastrica simplex 10, rheumatismus 10, gastricismus 8, ophthalmia 6, angina tonsillaris 5, meningitis cerebrealis 4, neuralgia 3, dysenteria 2, angina parotidea 2, pleuritis 2, gastritis 2, urticaria 1, otitis 1, laryngitis 1, erysipelas 1.

4. I *Stadens Fångelse*: bronchitis 3, syphilis 1, febris gastrica simplex 1, rheumatismus 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: bronchitis 2, febris gastrica simplex 2.

— Hr KJELLBERG meddelade ett fall af *scarikom hos ett barn* och Hr KEY förevisade och demonstrerade postmortem-fenomenen. — Fallet skulle ingå i tidskriften.

Om sjukdomens gång och tumörernas utveckling yttrade sig ordföranden samt Hrr MALMSTEN och SANTESSON.

— Hr SANTESSON meddelade från Serafimerlasarettets kirurgiska afdelning ett fall af *skottskada i ländtrakten* med dödlig utgång, hvilket fall äfven skulle införas i tidskriften under rubriken svensk kasuistik.

Hr v. DÖBELN meddelade åtskilliga detaljer rörande fallet och anmärkte speciellt en ovanlig, emfysematös ansvällning af kroppen i dess helhet, som inträffade under de närmast efter döden följande timmarne, så att liket var omöjligt att igenkänna.

Diskussion uppstod om sådan stundom redan under lifstiden eller kort efter döden inträffad hastig gasutveckling i

kroppens väfnader, hvarvid ordföranden samt Hrr KEY, LEVIN, NETZEL, SANTESSON och ÖDMANSSON yttrade sig, hufvudsakligen i den riktning, att emfysemet härvid härleder sig från genom såret — hur tätt detta än till utseendet kan vara slutet — inträngd luft, jemte dermed följande fermentämnen, hvarigenom dissolutio sanguinis och häftig gasutveckling inträder.

— Enligt uppdrag från Hr ÅMAN i Linköping meddelade Sekreteraren följande fall af icke afslutad *ovariotomi*.

Hustru Carolina Andersdotter, 42 år gammal, från Askeby församling, intogs å Linköpings läns lasarett den 18 Januari innevarande år för undergående af operation för en ovarialtumör. Hon kan icke påminna sig under yngre år hafva varit sängliggande sjuk. Menstruationen, som första gången visade sig vid 15 år, har ostördt återkommit på bestämda tider, äfven under tiden för ovarialsvulstens tillväxt. Gift 26 år gammal, har hon aldrig födt barn eller ens varit hafvande. För omkring 6 år sedan, efter att någon tid hafva haft värk kring naveln, kände hon vid lyftande af en gryta från elden en särdeles intensiv smärta i högra sidan af buken, gående från trakten af naveln nedåt foss. il. d., i hvilken hon några dagar derefter observerade en tumör af ett hönsäggs storlek. Efter hand har denna svulst ökat sig, men utan plågor, endast vid väderomskiften har dess tillvaro gifvit sig mera tillkänna. Sista gången menstruerad den 12 Januari.

Vid inkomsten till lasarettet fanns hela foss. il. d. upptagen af en tumör, sträckande sig från symphysis os. pubis uppåt refbensranden på samma sida. Den kändes hård, jemn, fri och förskjutbar öfver åt andra sidan. Till venster om linea alba och nere vid symphysen fanns dessutom en mindre tumör, som endast läser vara ett år gammal. Om denna, som äfven kändes rörlig, endast var ett utskott från den stora, eller andra sidans ovarium, kunde icke genom bukbetäckningen utrönas. Inom bukkaviteten ingen utgjutning. Bukvidden öfver naveln och högsta upphöjningen af svulsten 87½ cm.

Per vaginam kändes os uteri, liggande bakåt korsgropen, något uppdragen. Corpus uteri anteverterad. På sida af corpus åt symphysis sacroiliaca d. en ansvallning, tydligen icke hörande till uterus, men med dess corpus sammanhängande. Vid lyftning på fingret af lifmodern, stiger svulsten i buken högre upp; vid lyftning af svulsten genom bukväggen, aflägsnas corpus uteri från fingret.

Allmänna tillståndet godt. Bröstets och bukens viscera i öf-
rigt utan anmärkning. Pulsen 72. Urinen fri från ägghvita.

I och för ovariotomien flyttade patienten den 22 Januari till lokal i staden och erhöll egen sköterska. Samtidigt öfverlemnade äfven jag sjukvården vid lasarettet till en kamrat.

Den 23 Jan. f. m. Patienten har haft god sömn under natten. Pulsen 72. Efter tömning af blåsan, placerades patienten på ett

operationsbord och skreds till utförande af ovariectomi med biträde af Hr HVITFELDT, BERGMAN, ARPI och WALLIN. Efter kloroformering gjordes ett cirka 9 cm. långt hudsnitt i linea alba mellan symphysen och naveln, hvarefter fettlager, venstra sidans musc. rect., ytterligare ett tunnt fettlager samt slutligen peritoneum passerades. Svlusten ställde sig då i såret, utan föreliggande oment eller tarmar. Den kändes hård, något elastisk, kommande nedifrån bäckenet, der den för det undersökande fingret kändes utgå med bred basis från bakre väggen af lifmodern. Den på venstra sidan af linea alba liggande ansvällningen kändes äfven såsom utgående från samma ställe.

Efter konsultation med kamraterna och mot deras bestämda protester för fortsättande af operationen, då den föreliggande tumören var en uterinfibroid, äfvensom med minne af ett dylikt af SPENCER WELL icke avslutadt fall, vågade jag icke på eget ansvar fortsätta, utan tillslöt buksåret på vanligt sätt med djupa suturer af silke och ytliga af silfvertråd.

Under konvalescensen företedde sig intet annat anmärkningsvärdt, än att, troligen tillfölje af något i nedre sårwinkel qvarblifvet mindre blodcoagulium, denna icke slöt sig som öfre delen af såret per primam, utan först genom suppuration.

Till lasarettet återflyttade patienten på 8:de dygnet.

En i bukens hudbetäckning af det använda häftplåstret framkallad erysipelas, fördröjde äfven något hennes tillfrisknande, så att hon först den 15 Febr. kunde lemna lasarettet i samma skick som hon kom dit.

Af förestående sjukdoms- och operationsberättelse framgår, att en falsk diagnos blifvit ställd, ity att uterinfibroider blifvit antagna vara ovarialcystor. Utan tvifvel skulle en specialist, tillfölje af svlustens förhållande till lifmodern, hafva ställt fullt säker diagnos. Att detta icke lyckats mig och kamrater, torde vara ursäktligt. Om derföre också detta fall icke lemnat något lysande resultat, har jag dock ansett det icke böra helt och hållet lemnas åt glömskan.

— Hr CARLSON fästade uppmärksamheten derpå att nyligen å anatomisalen i Lund anträffats inkapslade *trikiner* vid dissektionen af ett lik. I sammanhang härmed uttryckte Hr C. den åsigt att mera uppmärksamhet än hittills borde egnas åt studium af trikinosens symtomatologi, synnerligen vid dess kroniska form.

Hr KEY och ÖDMANSSON yttrade sig angående denna frågas nuvarande ställning och den bestämda sjukdomsbild trikinosen, synnerligen den akuta, erhållit genom COHNHEIMS, KRATZ' m. fl. observationer och meddelanden.

Den 24 Mars.

Utländak ledamot föreslagen. — Biblioteket. — Constitutio epidemica. — Brasilianska droger. — Rättmedicinska casus.

— Till utländak ledamot af Svenska Läkaresällskapet föreslogs af Hrr O. F. HALLIN och A. H. WISTRAND: Dr L. VACHER i Paris, redaktör af Gazette médicale de Paris, Études médicales et statistiques sur la mortalité à Paris, à Londres, à Vienne et à New-York en 1865; des maladies populaires et de la mortalité à Paris etc. en 1866 och till åtskilliga andra medicinskt-statistiska skrifter.

— Åt sekreteraren beviljades i anseende till bortresa permission under 14 dagar och skulle, under hans bortovaro, sekreteraretjensten bestridas af bibliotekarien.

— Hr A. STILLE, som första gången efter sitt inväljande i Sällskapet var närvarande vid Sällskapets sammankomst, helsades af ordföranden välkommen.

— Till *biblioteket* anmäldes:

Des maladies populaires et de la mortalité à Paris, à Londres, à Vienne, à Bruxelles, à Berlin, à Stockholm et à Turin en 1866 avec une étude medico-hygiénique sur les consommations dans ces villes par le Dr L. VACHER. (Deuxième année). Paris 1867. Gåfva af Medicinalrådet A. H. WISTRAND.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 15 till och med Lördagen den 21 Mars 1868:

Sjukligheten fortfarande ej betydlig.

1. Inom enskild praktik anmälda sjukdomsfall (från 17 läkare):

Febris typhoides	2.	Otitis.....	2.	Icterus	2.
Pertussis	3.	Ang. tons. & faucium	22.	Metritis	2.
Diarrhoea	23.	Thrombosis. Embolia	2.	Rheumatismus acutus	10.
Febris intermittens..	4.	Laryngo-tracheitis...	17.	Erysipelas	1.
Angina parotidea.....	14.	Bronch. Cat. bronch.	57.	Erythema nodosum..	1.
Varicellæ	1.	Bronchitis capillaris.	3.	Urticaria	1.
Syphilis	4.	Pneumonia	3.	Furunculus	1.
Gonorrhoea	3.	Pleuritis	4.	Carbunculus.....	2.
Apoplexia cerebri...	2.	Febris gastr. simplex	11.	Rheum. recens efebril.	3.
Neuralgia	2.	Colitis	1.		
Conjunctivitis	11.	Peritonitis	2.		
				Summa	216.

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Serafmer-lasarettet*: sjukantalet den 21 Mars 252, hvaraf 141 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: pneumonia 3, febris typhoides 2, rheumatismus 2, febris intermittens 1, pleuritis 1, colitis 1, icterus 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 21 Mars 228, hvaraf 109 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 8, angina parotidea 7, pneumonia 5, gonorrhoea 3, gastritis 2, febris typhoides 1, diarrhoea 1, conjunctivitis 1, pleuritis 1, febris gastrica simplex 1, rheumatismus 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 21 Mars 176, hvaraf 90 invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 2, variolæ 1, bronchitis 1, metritis 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Hornsgatan*: sjukantalet den 21 Mars 70, hvaraf 45 invärtes sjuke; inkomne under veckan: rheumatismus 3, febris typhoides 1, bronchitis 1, pneumonia 1, febris gastrica simplex 1, catarrh. intestin. acutus 1, metritis p. partum 1, mastitis 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Skeppsbron*: sjukantalet den 21 Mars 66, hvaraf 40 invärtes sjuke; inkomne under veckan: rheumatismus 2, bronchitis 1, pneumonia 1, gastritis 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 21 Mars 66, hvaraf 48 invärtes sjuke; inkomne under veckan: pneumonia 4, pleuritis 2, febris typhoides 2, typhlitis 1.

På *Allmänna Barnhuset*: bronchitis 12, diarrhœa 7, conjunctivitis 2, syphilis 1. — *Polikliniken*: diarrhœa 20, conjunctivitis 8, bronchitis 6, pneumonia 4, syphilis 2, pertussis 1, febris intermittens 1, angina tonsillaris 1, pleuritis 1, erythema nodosum 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 21 Mars 58; inkomne under veckan: febris typhoides 2, keratitis 1.

På *Provisoriska Barnvårdshuset*: antalet vårdade 12; helsotillståndet godt.

På *Diakonis-sjukhuset*: sjukantalet den 21 Mars 26; intet fall af akut sjukdom har under veckan inkommit.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuka*: sjukantalet den 21 Mars 168, hvaraf 82 mankön och 86 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 21 Mars 152, hvaraf 120 från staden och 32 från länet; inkomne: syphilis 20, gonorrhœa 2.

På *Provisoriska Kurhuset*: sjukantalet den 21 Mars 63; inkomne: syphilis 14, gonorrhœa 5.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt Fattigläkarnes vecko-rapporter): bronchitis 68, diarrhœa 37, pneumonia 14, febris intermittens 12, febris gastrica simplex 8, rheumatismus 6, ophthalmia 5, pertussis 4, dysenteria 4, angina tonsillaris 4, meningitis cerebialis 3, angina parotidea 2, pleuritis 2, gastricismus 2, gastritis 2, cystitis 2, peritonitis 1, icterus 1.

4. I *Stadens Fängelse*: diarrhœa 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelse: febris typhoides 1, pneumonia 1.

— Hr O. SANDAHL förevisade en rikhaltig samling *brasilianska droger* och anförde om dem följande:

För någon tid sedan erhöill Karolinska Institutets farmakologiska kabinett en högst värdefull tillökning genom en samling af 64 olika droger från Brasilien, hvilka Hr Generaldirektören Huss anskaffat från Dr PECKOLT, apotekare i *Cantagallo*, och sedermera förärat till Karolinska institutet. Likartade samlingar hafva af Generaldirektör Huss äfvenledes blifvit skänkte till medicinska fakulteterna i Upsala och Lund samt till farmaceutiska institutet i Stockholm.

Några notiser om dessa drogers härstamning och användning i deras hemland torde icke alldeles sakna intresse. Jag har i och för denna framställning ordnat dem enligt de naturliga familjerna på följande sätt.

Fam. *Gramineæ*. »*Lacryma de Nossa Senhoræ*. *Coiz Lacryma*, LIN. (*Lithagrostis Lacryma Jobi*, GÆRTN.). Dessa vackra, droppformiga, med ett gråblått, glänsande, hårdt skal försedda

frukter *) benämnas i droghandeln »Semina lacrymæ Jobi», Jobs tårar. De anses vara ett urindrivande och derjemte stärkande medel. I Portugal användes de till brödberedning. Deras hårdhet och vackra utseende gör dem äfven användbara till radband, halsband och andra dylika föremål.

Fam. *Smilacineæ*. »*Raiz de Quina*». *Smilax syringoides*, GRIESEB. Drogen består af omkring tumstjocka, flera tum långa stycken af hufvudroten. Utgör ett surrogat för kinabark och anses såsom ett godt toniserande medel.

Fam. *Zingiberaceæ*. »*Raiz de Pacova*». *Alpinia nutans*, ROSC. Rotstocken, som erinrar om *Radix Galangæ*, prisas af Peckolt såsom ett förträffligt antisypiliticum, till såväl utvärtes som invärtes bruk. Rotstocken har en svagt aromatisk bitter smak och kommer i droghandeln äfven från Ostindien, som är växtens ursprungliga hemland.

Fam. *Aroideæ*. »*Timbó grande*». *Monstera* sp.? Liksom andra aroideer utmärkt för en brännande skarp saft, hvilken hos den friska växten är så frätande att densamma kan begagnas såsom ett causticum. Dekokt på rötterna af monstera-arter brukas till omslag mot hudvattusot.

Fam. *Palmæ*. »*Semente de Palmito*». *Euterpe edulis*, MART. Jissarapalmens hasselnötstora frukter användas till beredning af »Assai-i», en omtyckt dryck. Kärnorna begagnas till leksaker. De späda bladskotten utgöra en god palmkål. Af mörken fås en vacker röd färg.

»*Cocos de pate amargoso*». *Syagrus botryophora*, (MART. ?) har ätliga frukter, rika på en god olja, användbar till matlagning. De späda skotten, »palmkålen», smaka bittert, men äro ätbara.

»*Cocos de boba de boi*». *Cocos gummosus*, (MART. ?). Små ätliga frukter, som lemna en värderad olja.

Fam. *Coniferæ*. »*Pinhões*». *Araucaria brasiliana*, LAMB. Frön af detta vackra barrträd äro omkring halfannan tum långa, med ett glänsande brunt skal, inom hvilket man finner en hvit mandel-smakande kärna. De förtäras kokta eller rostade, och man bereder äfven af kärnan en vacker stärkelse.

»*Resina de Pinheiro*». Hartset af nyssnämnda barrträd användes på samma sätt som hartserna af norra halfklotets barrträd, till plåster och salvor.

Fam. *Piperaceæ*. »*Raiz de Jaborandi*». *Serronia Jaborandi*, GUILL. (*Ottonia Anisum*, SPR.). Roten ersätter den i Europa använda *Radix Pyrethri*. Begagnas äfven såsom urindrivande och anses verksam mot reumatism.

Fam. *Laurineæ*. »*Casca de Sassafras*». *Nectandra cymbarum*, N. v. ES. (*Ocotea cymbarum*, HUMB., *O. amara*, MART.). Barken har en bitter, aromatisk smak och användes såsom ett stärkande medel, samt äfven såsom svett drivande, genom sin stora halt af

*) Det hårda skalet är bildadt genom kalkafsättning i agnfjällen (»*spicularum involucrium lapideum*» ENDL.)

eterisk olja, hvilken erhålles ur inskärningar i roten och stammen och går i handeln under namn af *Oleum Lauri nativum*. Densamma användes mot artikulär reumatism och räknas äfven bland de antispylitiska medlen. För öfrigt anses denna flyktiga olja vara krampstillande och urindrivande samt verka såsom ett emmenagogum. Begagnas äfven utvårtes emot hudsjukdomar och svulster.

»*Noz moscada do Brazil*.» *Cryptocarya moschata*, MART. Fruktarna ersätta i Brasilien dels den vanliga muskottnöten och dels *Baccæ Lauri*. De äro aromatiska, värmande och användas i magåkommor likasom *Fabæ Pechurim*. Deras tjockflytande olja användes i salvor.

»*Carvalho coco*.» Drogen utgöres af frukterna af en okänd Lauriné. Fruktarna äro af en halfvuxen valnöts storlek och innehålla en eterisk olja, som blandad med fett användes såsom en kolikstillande salva. Fruktarna anses äfven såsom exciterande.

Fam. *Compositæ*. »*Coração de Jesu*.» *Mikania microptera*, DC. eller *M. officinalis*, MART. Drogen består af örtståndet. Densamma är likasom samslägtingarne bitter och toniserande. Användes i stället för kina mot frossor och kroniska magkatarrer. Är äfven ett ibland de många brasilianska medlen mot giftiga ormars bett.

»*Celidonia*.» *Trixis divaricata*, SPRENG. Peckolt uppgifver denna drog vara ett utmärkt medel att begagna (i form af infusion) till tvättning mot ögoninflammationer. Martius anför om *T. divaricata* β *exauriculata*, DC., hvilken han benämner *T. antime-norhæa*, att infusion å roten och bladen användas emot menses nimie.

Fam. *Lobeliaceæ*. »*Pendão de Brejo*.» *Lobelia thapsioidea*. Bladen innehålla en narkotisk mjölksaft. De rökas samt tagas äfven invårtes emot asthma.

Fam. *Rubiaceæ*. »*Baca-pari*.» *Gardenia (Genipa Sw.?)*. Det smakliga köttet af den apelsinstora frukten förtäres såsom en lækkerhet.

»*Casca de arariba*» och »*Folhas de arariba*.» *Pinkneya rubra*. Barken och bladen innehålla ett rött färgämne. I barken finnes äfven en af WÖHLER framställd alkaloid, *aribin*, som anses vara feberfördrivande.

Fam. *Apocynææ*. »*Casca de Agoniada*.» *Plumiera lancifolia*, MÜLL. Denna bark prisas mycket emot lifmoderlidanden, framdrifver fördröjd menstruation, användes i frossor, mot symtomer af vattnot, mask m. m. Peckolt har framställt ur denna bark en alkaloid, som han benämnt *Agoniadin*.

Fam. *Verbenaceæ*. »*Cha sem medo*.» *Lantana* sp.? (*Lantana pseudothea*, St. Hil.). Bladen och blommorna användes till té som drickes emot reumatism och frossor.

Fam. *Scrophularinææ*. »*Barbasco*.» *Buddleja connata*, MART. (*B. brasiliensis*, Jacqu. fil.). Bladen innehålla växtslem och användas i grötar och till emollierande omslag.

Fam. *Bignoniaceæ*. »*Caroba pretæ*». *Bignonia obovata*, VELL. Örtståndet användes och anses såsom ett af de berömdaste anti-syfilitiska medel i Brasilien.

Fam. *Umbelliferae*. »*Erva de Capitão*». *Hydrocotyle Dux*, VELL. Örten användes emot lepra, sekundär syphilis, samt lefverlidanden.

Fam. *Anonaceæ*. »*Pipericiu*», eller »*Pimenta de Sertão*». *Xylopia frutescens*, A. DC. Peckolt kallar dessa små frukter »en herrlig krydda», som allmänt användes i matlagning. Isynnerhet användes denna krydda, såsom äfven af det inhemska namnet antydes, i stället för peppar och ymnigast är drogen i bruk bland Brasiliens negrer.

»*Casca de Pindaiba*». *Xylopia emarginata*. Af denna bark beredes en adstringerande dekokt. Bastet af densamma, likasom af *X. sericea* St. Hil. — hvilken art äfven kallas *Pindaiba* (*Pinduiba* Rosenth.) — begagnas för sin seghets skull till förfärdigande af tågvirke.

Fam. *Violariæ*. »*Casca de Azougue vegetal*» eller »*Cipó-çumã*». *Anchietea salutaris*, St. Hil. (*Noisettia pyrifolia*, MART.). Den erhållna drogen består icke af barken (*casca*), utan af roten (*raiz*) till den i Brasiliens urskogar slingrande *Anchietea*, som af St. Hilaire fått det vackra speciesnamnet *salutaris*, på grund af dess kraftiga verkan mot syphilis. Namnet *Azougue vegetal* betyder *vegetabiliskt quicksilfver*, och infödingarne hafva så benämnt denna drog, emedan densamma anses mot nyssnämnda sjukdom lika specifik som quicksilfver, hvarjemte begagnandet af denna drog, på samma sätt som quicksilfver, förorsakar en ymnig spottflytning. — Man använder den krypande roten, som i sitt friska tillstånd är af en skrifpennas till ett fingers tjocklek, mjuk, böjlig, saftig, med äcklig lukt och bittert äcklig, länge ihållande smak. Den torra roten har en gråbrun, något skrynklig och färad bark, som då roten böjes aflossar nära böjningsstället från den gråhvita sega veden, hvars kärknippen lätt skilja sig från hvarandra. — I större dosis verkar denna drog häftigt afförande och uppgifves framkalla koleraliknande symtomer. — För öfrigt lär den användas mot flerahanda andra lidanden, såsom kikhosta, hudsjukdomar etc., hvarjemte den färska roten, krossad och blandad i grötar användes å oreña, slappa sår. — Invärtes begagnas drogen i form af dekokt eller extrakt.

Fam. *Papayaceæ*. »*Fruta de jaracatia mirim*». *Carica* sp. ? och »*Jaracatia grande*» af *Carica dodecaphylla*, VELL. Frukterna angenäma, ätliga, skola erinra om våra meloner.

Fam. *Cucurbitaceæ*. »*Raiz de Abobra do Mato*». *Trianosperma ficifolia*, MART. Denna drog har varit i bruk sedan uräldsta tider bland indianerna och berömmes af Martius och Peckolt såsom ett utmärkt drasticum, hvilket med fördel användes, i form af dekokt, i elakartade febrar och emot ormars bett, samt såsom extrakt i flerahanda kroniska sjukdomar i underlifvets organer, synnerligast i affektion af lefvern och vid ansvallning af mesenterial-körtlarne; äfven i lungkatarrer; vidare i syphilis, reumatism med

ansvällning af ledgångarne, i »amenorré, mania, melankolia, epilepsia, elephantiasis», — såsom Martius uppgifver i *Systema Materiae Medicæ vegetabilis Brasiliensis*, pag. 79 & 80. — I denna drog har Peckolt funnit två alkaloider: *Trianospermin*, som utgör den verksamma principen, och *Trianospermatin*, som befunnits överksam.

Fam. *Cedrelaceæ*. »*Casca de Cedro*». *Cedrela odorata*, LIN. Barken innehåller en angenämt luktande eterisk olja, samt äfvenledes garfsyra, hvarföre en dekokt på densamma verkar adstringerande och användes till insprutningar mot urethritis. Drogen uppgifves äfven verka såsom ett emeticum.

Fam. *Sapindaceæ*. »*Timbó de Peine*». *Serjania (lethalis*, St. Hil. ?). De friska bladen användas till döfvande af fisk. Det verksamma är enligt Peckolt, en flyktig alkaloid. Honingssaften är giftig och meddelar sina giftiga egenskaper åt den honing, som af densamma beredes genom den i Brasilien förekommande *Lecheguana*-stekeln.

»*Guarana*» af *Paullinia sorbilis*, MART. Den erhållna drogen är renad, homogen *Guarana*, gjuten i form af en stång. Hvad formen beträffar en nyhet.

Fam. *Ilicineæ*: »*Congonha*». »*Ilex guayanensis*», Peckolt in Mss. (? *Cassine Gongonha*, MART. *Ilex Gongonha*, LAMB.). Bladen af denna buske begagnas till té, likasom det bekanta *Maté* eller bladen af *Ilex paraguayensis*. Möjligen är drogen, som består af hela, oskadade blad, tagen af nu nämnda art. För öfrigt användas en mängd arter af *Ilex* på samma sätt.

»*Congonha de folha mindæ*». *Ilex Macoucoua*, PERS. Likaledes ett surrogat för *Maté*. Frukterna på denna *Ilex*-art äro rika på garfsyra, likaså de gallæ, som bildas genom insekters åverkan å dess grenar.

Fam. *Euphorbiaceæ*. »*Casca de Manipiú*». *Sapium aucuparium*, JACQU. (*Hippomane biglandulosa*, AUBL.). Växten innehåller en ytterst giftig och skarp mjölksaft, som begagnas till vårtors bortfrätande. Begagnas äfven mot *Elephantiasis*. Af den kautschukhaltiga mjölksaften beredes fågellim. Drogen kan äfven vara tagen af *S. Hippomane* MEYER (*Hippomane biglandulosa* LIN.). Se MART. *Syst. Mat. Med. Bras.*

»*Malicia de Mulher*». »*Erva Pombinha*». *Phyllanthus Niruri*, LIN. Örten användes mot lidanden i urinvägarne; äfvenledes i diabetes mellitus, och i bad mot reumatism.

Fam. *Anacardiaceæ*. »*Casca*» och »*Folhas de Aroeira de Capoeira*». *Schinus molleoides*, VELL. Barken är starkt adstringerande och användes såsom sår-läkande; innehåller äfven ett rödt färgämne. I bladen finnes en riklig mängd eterisk olja. De användas i bad mot reumatism.

»*Casca de guarubú*». *Astronium concinnum*, SCHOTT. Adstringerande bark, som tillika innehåller en terpentinliknande balsam, hvilken begagnas ungefär som terpentin hos oss.

— Hr WISTRAND meddelade 2:ne anmärkningsvärda, till K. Sundhets-Collegium ingångna rapporter, angående *rätts-medicinska undersökningar*.

1. — — Grufarbetaren Gustaf Svensson lärer vid ett auktionstillfälle den 29 sista October blifvit öfverfallen, slagen och med knif sårad på flera ställen i hufvudet, hufvudsakligast vid venstra tinningen. Enär han efter denna misshandling började få en hufvudvärk, som allt mera tilltog och stundom yttrade sig i påkommande sinnesförvirring, infördes han till behandling och vård å Norrtelje lasarett, der han intogs den 25 November 1867. Hans sår voro då läkta, men han led af en oupphörlig värk i venstra sidan af hufvudet, strålande derifrån ut till venstra ögat, samt ned åt ansigtet och bakåt till nacken. Käkarna kunde han ej få längre från hvarandra än $\frac{1}{2}$ tum. För öfrigt ingen lamhet, och voro pupillerna rörliga för ljus. Hans tillstånd under vistelsen på sjukhuset omvexlade mellan förbättring och försämring tills medio af sistlidne Januari, då synförmågan började aftaga, och alla öfriga sjukdomssymtom förvärras. I början af innevarande Februari inföll han i ett lindrigt soporöst tillstånd om dagarne, med oro och sömnlöshet om nätterna. Afled den 25 dennes. — —

Yttre besigtning.

— — Å venstra hjesbenets främre del, närmare pilsömmen, finnes ett tumslångt ärr. Vid venstra tinningen förekomma tvenne ärr, ett börjande midt framför öronöppningen och gående i halfcirkel framåt med konvexiteten nedåt ungefär 2 tum i riktning mot yttre ögonvinkeln, det andra ungefär fem linier långt, börjande uppfifrån och utifrån, gående nedåt och inåt i 45 graders lutning mot kroppens lodlinie och slutande 3 linier från yttre ögonvinkeln supra-orbitalrand. Huden å det sednare äret är rödblå med en insänkning och fastväxt vid underliggande delar. I hårfästet midt öfver pannan synas två mindre ärr, hvardera omkring 4 linier långt. Ögonlocken äro slutna, ögongloberna ej sammanfallna. Den venstra pupillen är betydligt större än den högra. På yttre sidan om cornea på venstra ögat finnes ett lodrätt stående 2 linier långt ärr. Munnen är fast tillsluten och oaktadt underkäken är rörlig, kunna ej tandraderna aflägsnas från hvarandra mer än ett par linier. Alla ledgångar äro böjliga.

Inre besigtning.

Hufvudet. Vid hudbetäckningarnes aftagande finner man huden sammanväxt med underliggande delar under det ofvan med en insänkning betecknade äret, och är denna sammanväxtning af halft broskartad beskaffenhet. Då denna broskartade nybildning bortdissekerades, upptäcktes en mörk metallisk kropp, som utdrogs och befanns utgöra ett i båda ändarne afbrutet knifblad, och var ryggen af knifbladet, som genomträngt föreningsstället emellan processus zygomaticus af pannbenet med pannutskottet af öfverkäksbenet, tinningsmuskeln och stora vingen af kilbenet, vänt mot

yttre ögonvinkeln, så att eggen af detsamma var vändt bakåt och något uppåt. Benkalotten är alldeles ovanligt tunn med stora intryckningar efter kärlen och flera pacchioniska körtlar, der kalotten utgöres endast af en tunn lamell. Nästan ingen diploë finnes. Den hårda hinnans kärl äro måttligt blodfyllda. Den långa blodledaren håller något mörk coagulerad blod i sin bakersta del, men i öfrigt ett smalt fibrincoagulum i hela sin längd, som åt båda sidorna tyckes sträcka sig in uti hinnans öfriga vener. Såväl spindelväfshinnans, som den mjuka hinnans fina kärl äro skäligen starkt blodfyllda, hvaremot de större venerna tyckas hålla mera serös än blodig vätska. Båda hemisferernas gyri äro mycket tillplattade och med hvarandra fast sammanhängande. Kortikalsubstansen är ovanligt tunn. Hjernmassan är till sin beskaffenhet fast, och i genomskärningen blodprickig. Båda hjernhalvorna äro framtill från hvarandra skiljda blott $\frac{1}{2}$ tum, och derefter med hvarandra mycket fast sammanväxta ända ned mot corpus callosum. Taket till den venstra sidokammaren är nästan helt och hållet grötformigt uppmjukadt. Sidokammaren innehåller omkring 3 téskedar serös vätska med en deruti flytande geléartad slamsa. Ependymet är uti bakre hornet skäligen blodhaltigt. Ådernätet är måttligt blodfyllt. På kammarens utsida utmed bakre hornet finnes en dufåggsstor håla, innehållande grönaktigt var och omklädd med en tunnare membran. Då venstra hjernhalvvan blifvit uttagen befanns knifbladet, som genomträngt stora vingen af kilbenet, deruti en 5 linier lång och 2 linier bred öppning förefanns, hafva träffat hårda hjernhinnan och genomborrat densamma. Dura var här sammanväxt med benet och med hjernmassan och en hård callös väfnad omgaf såröppningen. Straxt innanför denna såröppning påträffades i venstra mellersta hjernloben, liggande på utsidan af sidokammarens främre horn en ankäggsstor kavitet innehållande tjockt grönaktigt var, varande kaviteten omgifven af en fast kärlik membran. Hjernmassan rundtomkring denna varpoche var af grötaktig beskaffenhet. Den högra sidokammaren innehåller ungefär $\frac{1}{2}$ matsked serum och är ådernätet något blodfyllt. De sneda blodhållarne äro fyllda med svart coagulerad blod. Vid lilla hjernan är ingen anmärkning att göra. Oaktadt noga eftersökande påträffades ej den från det öfriga ofvannämnda bladet afbrutna knifspetsen. — —

Attest.

Vid liköppningen har iakttagits:

att ett i båda ändarne afbrutet knifblad, som är omkring 10 linier långt och 5 linier bredt, hvilket i försegladt konvolut bifogas detta protokoll, finnes hafva vid venstra tinningen genomträngt ej blott föreningsstället mellan pannbenets och öfverkäksbenets utskott, utan äfven stora vingen af kilbenet, samt hårda hjernhinnan, och derigenom inträngt uti hjernan, och att detta knifblad befinnes vara fastsittande med ryggen vändt åt ögonvinkeln och eggen åt hufvudets baksida under huden i den kanal samma knifblad bildat sig i de genomstungna benen, hvarvid den afbrutna spetsändan räcker in i venstra medlersta hjernloben,

att sammanväxningar mellan hjernans afplattade gyri förekomma och mellan båda hemisfererna,

att 2:ne vargölar, hvardera omgifven af en egen membran, äro tillfinnandes, en dufäggsstor på utsidan af venstra sidokammarens bakre horn, och en stor som ett ankägg på utsidan af samma sidokammarens främre horn, den senare kommunicerande med den af knifbladet orsakade såröppningen,

att hjernuppmjukning är för handen på flera ställen och att blodöfverflyllnad förekommer till hjerta och lungor.

Jag slutar här af att grufarbetaren Gustaf Svensson ljugit döden af de följder, som inställt sig efter den sårskada han vid venstra tinningen erhållit, i det den qvarvarande men dolda mordvapensbiten framkallat hjerninflammation, hjernuppmjukning och större verbildningar inom hjernan.

Norrtelje den 3 Mars 1868.

P. G. Palmgren.

2. — — Af de upplysningar, som genom polisundersökningen samt undersökning på stället kunnat inhemtas, framgår, att arbetskarlen Anders Pettersson, 35 år gammal, hvilken under sin föregående lefnad ansetts tidtals hafva varit rubbad till sina sinnen, den 14 Juli innevarande år blifvit af sina bröder samt en annan person forslad till Qvistrums häradshäkte för att der förvaras, till dess tillfälle att intaga honom på hospitalet kunde beredas, emedan han icke ansågs kunna utan våda för sig sjelf längre vårdas i hemmet, sedan han upprepade gånger försökt taga sig sjelf afdaga; att vid framkomsten till häktet han afläddes samt pålades hand- och fotbojor i uppgifvet ändamål att så mycket säkrare hindra honom från sjelfmord, men att, sedan bevakningen på en stund aflägsnat sig, Anders Pettersson genast stigit upp ur sängen och efter att hafva fästat en vid handbojan hängande cirka 1 fot lång jernlänk i en gröfre spik, som var islagen väggen ungefär 4 fot från golvet, på det sättet qväft sig, att han vridit hufvudet under jernlänken, så att halsen kommit emellan denna och väggen, att då folk inkom och genast nedryckte honom, han ännu befanns vid lif, men efter ett par stönande läten straxt derpå afled. — —

Yttre besigtning.

— — Å halsen visar sig intet tecken till intryck — med undantag af en 4" bred, föga djup, knappa 2" lång fåra bakom och nedom högra örat, sträckande sig snedt uppifrån nedåt. Vid inskärning visade sig några blodutådringar. — —

Inre besigtning.

Hufvudet. Vid benkalottens aflossande visar sig densamma något förtjockad, men för öfrigt af vanlig form och helbregda. Hårda hjernhinnan blågrå. Dess kärl innehålla en obetydlig mängd tunnt blod. Fina hjernhinnan grönaktig. Hela hjernan förvandlad i en halfflytande, gröngrå massa. Hufvudskälens botten hel.

Bröstkaviteten. Vid bröstkorgens öppnande befanns högra lungan tillbakasjunknen; den venstra lungan täckte med sina främre ränder en del af hjertsäcken. Högra lungan genom temligen fasta sammanväxningar fästad vid bröstväggen; till konsistensen var den ytterligt skör, och nästan helt och hållet förvandlad till ett svartgrått gelé. Venstra lungan, likaledes temligen fast sammanvuxen med bröstväggen, var till konsistensen något fastare än den högra, men visade vid genomsnitt samma svartgrå, gelélika utseende. Bronkiernas slemhinna visade intet anmärkningsvärdt. Vid luftstrupens öppnande befanns slemhinnan öfverallt täckt med en smörja, liknande den i munhålan, men något mera rödaktig. Slemhinnans färg rödsvart. Struphufvudets brosk hela. Tungbenet oskadadt. Hjertsäcken innehöll endast en obetydlig mängd halmgul vätska. Hjertat tomt, temligen litet och slapt. Muskulaturen ytterligt skör. Valvler och mynningar friska. — —

Attest.

1:o att inga tecken å den döde funnits, som antyda, att han kort före döden varit utsatt för något gröfre våld;

2:o att ehuru visserligen den långt framskridna förruttelsen af de inre delarne hindrar att med bestämdhet påstå, att Anders Pettersson ljutit döden genom qväfning, likväl ingenting vid besigtningen eller liköppningen motsäger, att så kunnat tilldraga sig, som i species facti uppgifvits. — —

Lysekil den 22 September 1867.

A. F. Loenbom.

Med anledning af den första rapporten anmärkte Hr HAL-LIN att fallet synes anmärkningsvärdt, då patienten efter en så svårartad skada och med så utbredda sjukdomsprocesser i hjernan likväl lefde en tid af ej mindre än 4 månader. Men äfven i annat afseende fann Hr H. fallet förtjena uppmärksamhet, det visar nemligen på huru relativt kort tid de yttre partierna efter en dylik skada kunna läkas, oaktadt en främmande kropp finnes qvarsittande i såret, af hvilken omständighet framgår vigten deraf, att med största noggrannhet undersöka ärrer efter dylika sår i sådana fall, der ringaste anledning förefinnes att misstänka något kausalsammanhang mellan den primitiva yttre skadan och de derpå följande sjukdomssymtomerna.

— Hr SANTESSON refererade ur Wiener med. Presse 1868 № 50, 2:ne af F. SENNIG meddelade fall af typhus, der, under rekonvalescensen, döden hastigt inträffat; det ena hos en 20-årig flicka på 29 dagen efter insjuknandet, det andra hos en 27-årig flicka på 32 dagen. Båda dödsfallen inträffade utan föregående symtom och utan känd anledning. Vid obduktion fanns ett blodextravasat inom ryggmärgskanalens lumbalregion, hvilket tyckes visa att döden orsakats af meningealapoplexie.

Den 31 Mars.

Biblioteket. — Constitutio epidemica. — Paralysis générale. — Syphilis patologiska anatomi. — Nasopharyngealpolyp. — Begravningsbyrå.

— Till *biblioteket* anmäldes:

Hygieiniske Meddelelser og Betragtninger af E. HORNEMAN. 5:te Bd. Heft. 2, 3.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 22 till och med Lördagen den 28 Mars 1868:

Sjukligheten fortfarande ej betydlig.

1. *Inom enskild praktik* anmälde sjukdomsfall (från 15 läkare):

Febris typhoides	1.	Neuralgia	6.	Typhlit. & Perityphl.	1.
Mening. cerebro-spin.	1.	Conjunctivitis	11.	Icterus	1.
Pertussis	8.	Otitis	3.	Metritis	1.
Dysenteria	4.	Ang. tons. & faucium	23.	Rheumatismus acutus	7.
Diarrhoea	22.	Laryngo-tracheitis ...	6.	Erysipelas	3.
Febris intermittens ..	1.	Bronch. Cat. bronch.	54.	Urticaria	2.
Angina parotidea	3.	Bronchitis capillariss..	1.	Carbunculus	2.
Varicellæ	2.	Pneumonia	4.	Rheum. recens efebril.	1.
Delirium tremens.....	1.	Pleuritis	2.		
Syphilis	3.	Febris gastr. simplex	8.		
Gonorrhoea	4.	Gastritis. Enteritis..	2.		
				Summa	188.

2. Å Hufvudstadens *Sjukvårdsanstalter*:

På *Serafimer-lasarettet*: sjukantalet den 28 Mars 248, hvaraf 135 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: pneumonia 2, febris typhoides 1, febris intermittens 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 28 Mars 248, hvaraf 119 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: angina parotidea 8, syphilis 5, gonorrhoea 4, gastritis 4, febris typhoides 1, conjunctivitis 1, angina tonsillaris 1, bronchitis 1, pneumonia 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 28 Mars 154, hvaraf 84 invärtes sjuke; inkomne under veckan: bronchitis 5, diarrhoea 1, syphilis 1, rheumatismus 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Hornsgatan*: sjukantalet den 28 Mars 68, hvaraf 47 invärtes sjuke; inkomne under veckan: rheumatismus 2, delirium tremens 1, meningitis cerebrealis 1, febris gastrica simplex 1, peritonitis puerperalis 1, metritis puerperalis 1, furunculus 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Skeppsbron*: sjukantalet den 28 Mars 67, hvaraf 43 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris gastrica simplex 3, rheumatismus 2, erysipelas 2, pneumonia 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 28 Mars 70, hvaraf 50 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 2, diarrhoea 1, bronchitis 1, pleuritis 1, peritonitis 1, metritis 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhoea 12, bronchitis 12, conjunctivitis 5, varicellæ 2, nephritis 2, syphilis 1, pneumonia 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 13, bronchitis 6, pneumonia 4, conjunctivitis 3, pertussis 2, syphilis 2, urticaria 2, icterus 1, rheumatismus 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 28 Mars 48; inkomne under veckan: diarrhoea 1.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 29; helsotillståndet godt.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 11; helsotillståndet godt.

På *Diakoniss-sjukhuset*: sjukantalet den 28 Mars 31; inkomne under veckan: pneumonia 1, febris gastrica simplex 1, perityphlitis 1.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuka*: sjukantalet den 28 Mars 167, hvaraf 82 mankon och 85 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 28 Mars 186, hvaraf 108 från staden och 80 från länet.

På *Provisoriska Kurhuset*: sjukantalet den 28 Mars 59.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt Fattigläkarnes vecko-rapporter): bronchitis 61, diarrhœa 33, pneumonia 11, febris intermittens 10, febris gastrica simplex 9, ophthalmia 3, angina tonsillaris 6, rheumatismus 6, angina parotidea 5, gastricismus 5, gastritis 3, icterus 3, neuralgia 2, febris typhoides 1, pertussis 1, delirium tremens 1, myelitis 1, metritis 1.

4. I *Stadens Fängelse*: intet akut sjukdomsfall.

Norra Straff- och Arbetsfängelset: diarrhœa 2.

— Hr MALMSTEN refererade ur *Upsala Läkareförenings Förhandlingar 3:dje Bandet 4:de Häftet »Några fall af paralysis generalis (insania paralysans) på Upsala hospital af G. KJELLBERG»* samt *»Bidrag till Syphilis' patologiska anatomi af P. HEDENIUS»*.

— Hr ROSSANDER meddelade följande fall af *nasopharyngealpolyp*:

Den 21 Mars i år tillsändes mig af Hr HAHN en 31 år gammal man för undergående af operation för nasopharyngealpolyp. Patienten förmenade, att han endast haft åkomman i 2 veckor, åtminstone hade han ej före denna tid känt något af den. Han hade aldrig förr varit täppt i näsan, aldrig haft näsblod och äfven nu gjorde åkomman honom intet annat besvär, än att den orsakade en känsla af fullhet på venstra sidan, djupt in i hufvudet, samt en tryckning, som åstadkom lindriga smärtor i venstra örat och lombördhet, allt till venster. Vid inspektion af svalget syntes intet deruti, först då man med en trubbig hake upplyftade mjuka gommen, syntes den nedre randen af en tumör. Förde man fingret bakom velum kändes hela knölen tydligt såsom en valnötsstor, rund, men något loberad, ej särdeles fast polyp, och löpte den uppåt ut i en lång stjelk, hvars fäste ej med fingret kunde nås. Huruvida stjelken var fästad på bakre väggen af pharynx eller högt upp i näsan, var svårt att afgöra, men att den ej satt i venstra, utan i högra delen af pharynx var påtagligt. Patienten hade nemligen, utom polypen, som visst ej var af någon ovanligare beskaffenhet, ett bildningsfel i svalget af högst egendomlig natur, så egendomlig till och med, att jag ej kan påminna mig, att jag någonstades sett ett dylikt fall omtaladt. Näsans skiljevägg, i stället för att stanna på vederbörligt ställe, fortsätter sig nemligen hos denna patient bakåt, ända mot bakre pharyngealväggen, med hvilken den tyckes vara fast förenad, och det så högt upp som fingret kan nå och synen, vid sedermera företagen inspektion medelst larynxspegeln. Choanerna mynnade således ej i en gemensam håla, cavum naso-pharyngeale, utan voro alltigenom skiljda åt; i stället för en gemensam cavum nasopharyngeale funnos 2, och i den högra fanns polypen.

Om operationens utförande är endast det att nämna, att i anseende till det trånga utrymmet det misslyckades att anbringa

en slynga om polypens hals, men det gick deremot ganska lätt, att fatta den med en smal, böjd polyptång och göra evulsion.

Dr BRUZELIUS hade sedermera den godheten, att undersöka patienten medelst laryngoskopet, och konstaterades dermed såväl bildningsanomalien som ock den för patienten visserligen angelägnare omständigheten att båda gångarna voro fria. Då man införde tvenne fingrar bakom velum hos patienten, (som var ett mönster af tålighet), kunde man föra in dem i hvar sin kanal, såsom då man sticker ett finger i hvardera pipan af en dubbelbössa.

— Hr KEY meddelade Sällskapet att Hrr LUNDBERGH och MALMBERG ämnade i Stockholm upprätta en så kallad *begravningsbyrå*, i likhet med dylika inrättningar i flera af utlandets större städer, hvilken byrå skulle hafva till ändamål, att till bestämda priser ombesörja allt, som stod i samband med liks vård och begrafning, vare sig att man önskade att till begrafningen behålla liken hemma i bostäderna eller förvara dem i bolagets rymliga lokaler vid Norrtullsgatan. Hr K. framhöll det ändamålsenliga i en dylik inrättning, hvarigenom den enskilde, vid fränfallet af anförvandter, besparades allt det myckna besvär och obehag, som man nu är underkastad, äfvensom man på förhand kunde noggrannt beräkna och moderera de omkostnader, som erfordrades, då nemligen den föreslagna taxan upptager flera olika priser. Derjemte visade Hr K. en af ofvannämde Herrar konstruerad modell till en särdeles lämplig så kallad likbehållare, afsedd för liks konserverande; ändamålet dermed vore att en längre tid från förruttnelse kunna skydda lik, hvilka t. ex. skulle transporteras längre väg, eller för hvilka anförvandterna af någon orsak, önskade begrafningen uppskjuten.

Hr WISTRAND upplyste på derom af Hr MALMSTEN framställd fråga, det Hrr Lundbergh och Malmberg äfven vore betänkta på anskaffandet af särskilda större förvaringsapparater, ämnade att konservera lik äfven sedan desamma blifvit inlagde i deras kistor.

I diskussionen, som derefter uppstod, yttrade sig Hrr LAMM, Malmsten, THOLANDER, Wistrand och ordföranden, alla instämmande i lämpligheten af en begrafningsbyrå, och skulle Sällskapet, sedan Hr Key pröfvat användbarheten af den s. k. likbehållaren, vidare taga frågan i öfvervägande.

Den 7 April.

Ledamöter helsade. — Biblioteket. — Ledamöter föreslagna. --- Constitutio epidemica. — Srafvelsreförgiftning. — Afasi. — Hjernsjukdom. — Artificielt ben. — Specula vaginæ. — LIEBIGS köttextrakt.

— Ordföranden helsade i Sällskapet välkomne Hrr HÆGGSTRÖM och TÖRNBLÖM, hvilka båda nyligen anländt hem efter längre vetenskapliga resor i utlandet.

— Till *biblioteket* anmälades:

Die Anomalien der Refraction und Accomodation in ihre Beziehungen zur Freisprechung von Militairdienst. Inaugurationsdissertation zu Bern von Dr KOLLER. Bern 1867. Gåfva af Prof. DOR i Bern.

— Att till ledamöter af Svenska Läkaresällskapet antagas föreslogos af Hrr NETZEL och SKÖLDBERG: Amanuensen vid obstetriska kliniken Med. Lic. G. SÄLLBERG samt af Hrr Netzel och KEY: Amanuensen vid medicinska kliniken Med. Lic. W. EKECRANTZ.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 29 Mars till och med Lördagen den 4 April 1868: Sjukligheten ej betydlig.

1. *Inom enskild praktik* anmälde sjukdomsfall (från 14 läkare):

Febris typhoides.....	1. Apoplexia cerebri ...	2. Gastritis. Enteritis..	3.
Angina membranacea	1. Neuralgia.....	2. Typhlit. & Perityphl.	2.
Pertussis.....	8. Conjunctivitis.....	5. Icterus.....	3.
Cholera.....	1. Otitis.....	3. Nephritis.....	1.
Dysenteria.....	1. Ang. tons. & faucium	11. Rheumatismus acutus	6.
Diarrhoea.....	29. Laryngo-tracheitis...	19. Erythema nodosum..	1.
Febris intermittens...	7. Bronch. Cat. bronch.	41. Zona.....	2.
Angina parotidea.....	12. Bronchitis capillaris.	2. Stomatitis.....	1.
Delirium tremens....	1. Pneumonia.....	4. Rheum. recens efebril.	3.
Syphilis.....	2. Pleuritis.....	2.	
Gonorrhoea.....	5. Febris gastr. simplex	11.	
			Summa 192.

2. Å Hufvudstadens *Sjukvårdsanstalter*:

På *Serafimer-lasarettet*: sjukantalet den 4 April 248, hvaraf 143 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: pneumonia 4, febris typhoides 2, delirium tremens 1, icterus 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 4 April 247, hvaraf 123 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 10, pneumonia 7, angina parotidea 5, bronchitis 2, gonorrhoea 1, febris gastrica simplex 1, conjunctivitis trachomatosa 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 4 April 139, hvaraf 76 invärtes sjuke; inkomne under veckan: variolæ 2, syphilis 2, febris typhoides 1, diarrhoea 1, bronchitis 1, gastritis 1, erysipelas 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Hornsgatan*: sjukantalet den 4 April 66, hvaraf 44 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 1, febris puerperalis 1, delirium tremens 1, intoxicatio ex acidis 1, volvulus 1, peritonitis puerperalis 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Skeppsbron*: sjukantalet den 4 April 60, hvaraf 40 invärtes sjuke; inkomne under veckan: pneumonia 2, peritonitis 2, febris typhoides 1, delirium tremens 1, erysipelas 1.

På *Provisoriska sjukhuset & Sabbatsberg*: sjukantalet den 4 April 64, hvaraf 47 invärtes sjuke; inkomne under veckan: pneumonia 3, febris typhoides 2, metritis 1, rheumatismus 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhoea 14, bronchitis 8, conjunctivitis 5, pneumonia 3, varicellæ 2, bronchitis capillaris 1, nephritis 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 20, bronchitis 5, pneumonia 4, syphilis 3, conjunctivitis 3, laryngo-tracheitis 1, pleuritis 1, colitis 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 4 April 46; inkomne under veckan: nephritis 1.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 27; fall af barnsängsfeber.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 24; helsotillståndet godt.

På *Barnbördshuset Pro Patria*: helsotillståndet godt.

På *Diakoniss-sjukhuset*: sjukantalet den 4 April 29; inkomne under veckan: erysipelas 1.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuka*: sjukantalet den 4 April 165, hvaraf 80 mankön och 85 kvinnekön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 4 April 138, hvaraf 105 från staden och 33 från länet.

På *Provisoriska Kurhuset*: sjukantalet den 4 April 52.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt Fattigläkarnes vecko-rapporter): bronchitis 58, diarrhoea 23, pneumonia 12, febris gastrica simplex 11, rheumatismus 9, febris intermittens 8, gastricismus 7, angina tonsillaris 6, gastritis 5, pertussis 3, febris typhoides 2, otitis 2, icterus 2, pleuritis 1.

4. I *Stadens Fängelse*: rheumatismus 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: bronchitis 3, febris gastrica simplex 2, febris intermittens 1, pneumonia 1.

— Hr BRUZELIUS redogjorde för ett fall af *svafvelsyreförgiftning*, som vårdats å Serafimerlasarettet.

Pigan Anna Andersdotter, 30 år gammal, från Österhanninge socken, intogs på Serafimerlasarettets medicinska klinik den 22 November 1867.

Hon hade i späda år messling, vid 10 års ålder nervfeber, säger sig för öfrigt mellan 5 och 16 års ålder nästan ständigt besvärats af körtelansvällningar å halsen, hvilka i allmänhet undergingo varsmältning och hvilkas innehåll genom spontana hudgenombrott uttömdes. Sedan säger hon sig varit frisk till för tre år sedan, efter hvilken tid hon litet emellan hostat och merendels upphostat i riklig mängd ett gulslemmig sputum, som under sista månaden litet emellan visat en högst obetydlig blodstrimmighet. Några tryckande eller stickande bröstsmärtor hafva aldrig besvärat henne. Hennes allmänbefinnande har häraf ej på något märkbarare sätt blifvit stördt; hon säger sig ej magrat. Matlusten har varit god, så äfven sömnen, som ej varit störd af hosta eller svettning. Öppningarne hafva städe varit ordentliga. Under dessa trenne år säger hon sig äfven lätt blifvit uttröttad, vid någon ansträngning lätt fått hjertklappning och blifvit andtäppt samt litet emellan känt en svidande smärta i maggropen. Hennes matsmältning har dock ej varit störd af uppstötningar eller kräkningar. Dessa obehag, synnerligen hostan, skulle, säger hon, för omkring en månad sedan ökats och för att vinna lindring i den skulle hon den 10 dennes på tillrådan af en bekant beslutit att begagna fiskleferolja, då vid det tillämnade intagandet, som skulle skett genom tillhjälp

af ett 6- å 7-årigt barn, det misstag skedde att hon fick till intagande, som hon tror, en matsked vitriololja, hvilken quantitet hon fullkomligt sväljde, hvarpå omedelbarligen följde en svår smärta i munnen, hvarvid några mindre ärtstora sår å läpparne uppkommo, tungan blef öm, röd och affläddes och en ytterst smärtsam värk och sveda jemte ömhet och uppdrifning i maggropen följde. Kräkningar inställde sig omedelbart och uppkräktes hon under dagens lopp 8 å 10 gånger en kaffebrun vätska. Andra och tredje dagen igensvullnade halsen så fullkomligt att hon på 3 å 4 dagar ej kunde förtära det minsta. Saliv och slem flöto rikligt ur munnen. Smaken blef ytterst äcklig. Utanpå halsen tillkommo ömmande körtelansvullningar. Under trenne dygn fick hon ingen sömn tillfölje af brännande smärtor i epigastrium straxt nedom processus xiphoideus och under dessa dygn var hon oförmögen att ligga på höger sida, tillfölje af då förökad smärta i epigastrium. Efter 4 dagars förlopp kunde hon svälja något mjölk och vatten, hvarpå dock omedelbart följde kräkningar, hvilka, utan att dock innehålla blod, fortfarit till den 24 dennes, hvarefter före upptagandet af status præsens inga kräkningar förekommit, men har hon dock under hela tiden besvärats af heta och sura uppstötningar. Som motgift användes i hemmet mjölk. Öppningarne, hvilkas utseende hon ej kan uppgifva, hafva varit ordentliga. Sönnen före inkomsten till lasarettet orolig. Vid inkomsten ordinerades Cing. nept.; morfin; Emuls. oleos.

Status præsens den 26 November.

Hon har svag kroppskonstitution, temligen klen hull. Huden slapp, blek, fuktig, af normal temperatur. Intelligen sen ej nedsatt. Sinnesorganernas funktioner normala. Hon är nedslagen, skygg och omeddelsam. Hon säger sig vid sväljningsakten erfara smärta, som hon ej förlägger till munkaviteten, utan till det parti af digestionskanalen, som motsvarar incisura manubrii. Hon säger sig äfven lida af ömhet i epigastrium nedom bröstbenet samt nedom venstra reffbensbrosken. Hon kan för närvarande utan svårighet vexla lägen. Å ömse sidor af halsen befinnas, synnerligen vid främre kanten af musculus sternocleido-mastoideus och framom och inom underkäsvinkeln en mängd ärr efter uppgifven körtelsjukdom. Vid inspektion af munnen och pharynx befinnas såren läkta, tungan slembe lagd, så äfven mjuka gommen och bakre pharynxväggen, hvilka tillika visa en liflig injektion. Å mjuka gommen synas här och der hvita ränder. Tonsillerna obetydligt ansvallda. Thorax väl bildad, utvidgar sig likformigt vid respirationsakten, som försiggår 20 gånger i minuten. Perkussionstonen är öfver lungorna temligen full och klar. Vid auskultation uppfattas, synnerligen öfver lungornas baksida något sträft vesikulärt respirationsljud. Pectoral-fremitus svagt, å båda sidor lika. Inga rassel förefinnas. Hostan lindrig, med slemmig, oblodig upphostning. Hjertimpulsen synes ej, kännas ytterst svag $\frac{1}{2}$ t. nedom och 1 tum inom bröstvärtan. Hjertdämpningen sträcker sig från 4:de reffbenet $1\frac{1}{2}$ t. nedåt och

från venstra sternalranden i jemnhöjd med samma refben lika mycket utåt. Tonerna af vanlig styrka utan biljud. Pulsen temligen full 78. I halskärnen inga anemiska biljud. Buken, något ömmande i epigastrium nedom proc. xiphoideus och i venstra hypokondriet, ger normal perkussionston och visar ingen abnorm uppdrifning. Stundtals förekommer å berörda ställen någon lindrig värk. Heta och sura uppstötningar besvära henne mycket. Lefvern sträcker sig i mamillarlinien från 6:te interkostalrummet 3 t. nedåt. Mjelden synes förstorad. Dess utsträckning i axillarlinien 3 tum, dess dimensioner från sida till sida kunna ej uppgifvas. Matlusten temligen god. Hon får födoämnen i flytande form. Ingen öppning på trenne dagar. Urinen af sur reaktion 1,016 eg. vigt, ljusgul till färgen, håller ej albumin. Klorsalter något förminskade.

Den 30 på aftonen återbörjade kräkningarne, hvarvid uppräktades en ljust slemmig, surt smakande, oblodig vätska. Hon begynner att klaga öfver att, om hon händelsevis förtär någon fast föda, maten liksom fastnar i bröstet på en punkt, som vid undersökning tyckes ligga straxt ofvanom cardia.

Oblodiga kräkningar en stund efter intagen föda infunno sig äfven under den påföljande tiden, jemte frossbrytningar, hufvudvärk och febertillstånd. Matlusten minskades och krafterna aftogo.

Den 10 Jan. Kräkningarne fortfara, äfvensom ömheten i epigastrium. Patienten är betydligt affallen och kraftlös. Dagligen en stund efter intagandet af födan uppräkrades densamma, ömheten i epigastrium kvarstår men känslan af striktur i matstrupan har försvunnit. Hon har blifvit ytterligt blek och aftärd, febriciterar litet emellan, känner sig oftast mycket törstig, har ingen egentlig matlust och är ytterst kraftlös. Pulsen liten och svag, vexlar mellan 80 och 100. Ingen hosta. Ingen förändring beträffande perkussion och auskultation af bröstets organer. Öppningarne ordentliga. Ventrikeln ej utspänd. Under sista veckan har Carlsbadervatten användts.

Den 16 Febr. Fortfarande någon ömhet i epigastrium; tungan ren, mörkröd, törsten mindre besvärlig, men matlusten ytterst klen; ingen svårighet vid sväljning; kräkningarne fortfara och äro af samma beskaffenhet som förut, men inga sura uppstötningar hafva under de sednare 14 dagarne besvärat patienten; ingen öppning på den sednaste veckan; ingen feber har derunder visat sig; huden har varit torr och ej synnerligen het; temperaturen har aldrig öfverstigit 37° C., pulsen ytterst liten, har varierat mellan 80 och 84 i minuten; afmagringen fortfar; kraftlösheten ytterst betydlig.

Den 27 Febr. Patienten har i dag jemte kräkningar af vanlig beskaffenhet uppräktats en blodig, sumplik massa; pulsen trådfin och ej tillräckligt kännbar för att kunna räknas; hjertat slår 100 å 104 slag i minuten; ingen öppning på de 11 sista dygnen; för öfrigt som förut.

Den 28 Febr. Patienten lär i dag på morgonen blödt näsblod samt äfven fått något blod, antagligen från näsan eller gom-

men upp med de vanliga färglösa kräkningarne; radialpulsen ej kännbar; hjertslagets frekvens såsom i går; respirationerna 28 i minuten, ytliga; extremiteterna kalla; kraftlösheten ännu större än förut.

Den 2 Mars. Patienten har under de 3 sednare dagarne ej lidit af de kaffesumplika kräkningarne, utan blott uppräkt det hon druckit samt för öfrigt repat sig, så att pulsen i dag, ehuru ytterst liten, är kännbar och slår 100 slag i minuten; kylan i extremiteterna mindre.

Den 3 Mars. Klagar öfver värk i venstra hufvudhalfvan, synnerligen i örontrakten, någon smärta, när hon öppnar munnen.

Den 4 Mars. Venstra parotis betydligt uppsväld och ömmande på morgonen. Patienten febriciterar högst obetydligt eller intet, för öfrigt lika. Ord.: Cataplasma. Afled på aftonen under marantiska symtommer.

Hr ÖDMANSSON demonstrerade obduktionsfenomenen samt förevisade tillhörande preparater.

Obduktionsberättelse..

Yttre besigtning. Liket ytterligen afmagradt. Huden torr, fjällande. En temligen betydlig svulst å venstra parotistrakten.

Inre besigtning. Vid öppnandet af bröstkorgen retrahera sig lungorna ofullständigt. Lungsäckarne innehålla en ringa kvantitet rödfärgadt, nästan klart fluidum. Å den högra lungans pars diaphragmatica finnes en gråaktig, tunn beläggning, som lätt kan aflossas i form af tunna membraner. Under desamma visar sig den serösa hinnan mer och mindre starkt injicerad.

Begge lungorna i bakre delarne måttligt blodrika, i de främre bleka; å förstnämde ställen något ödematösa. Ur de större bronkierna framtränger vid tryck en seg, varlik vätska. Å högra nedre lobens öfre, bakre del träffas några mindre bronkopneumoniska härdar. I venstra lungan har slemhinnan i de större bronkierna, liksom bronkiernas närmaste omgifning, en grönaktig färgning, utan vidare förändring. Luftrören innehålla ett missfärgadt slem. I trachea och larynx, hvilka för öfrigt äro friska, träffas en mindre kvantitet af en gulbrun, grumlig massa, liknande den, som äfven fanns i cesophagus och ventrikeln.

Lymfkörtlarne äro i hög grad förändrade. Å halsen, bröst- och bukkaviteten äro de öfverallt förstörade och i olika grader ostigt förändrade. Endast undantagsvis träffas någon, der smältning af den fettdegenererade massan inträdd, och då i ringa grad. I pericardium 5—6 uners gulaktig vätska, i hvilken finnas en mängd gröfre och finare membranlika flockor. Pericardialbladen glänsande, bleka. Hjertat litet, atrofiskt. Kärlen slingriga. Den subserösa fettväfnaden har förlorat sin ogenomskinlighet och har ett gelatinöst utseende. På kärlets pericardialbeläggning synes ett mindre antal små, mera genomskinliga grå knölar eller tuberkler. Kavi-

teterna innehålla en ringa mängd fibrincoagula och tunnflytande blod. Valvlerna friska, med undantag af små sklerotiska fläckar å främre mitralvalvelfliken. Muskulaturen frisk. Venstra kammarväggen tunn, den högra af normal tjocklek.

Bukkaviteten. Omentum majus med colon transversum neddraget; det förra är, i form af en bred sträng, intimt fästadt vid främre ytan af os sacrum, ligamentum latum och främre ytan af högra tuban. Alla tarmarne bilda en krans, lemnande lumbaldelen af ryggraden fri. Såväl i omentet som å tarmens yta visa sig en mängd enstaka eller gruppvis stående, milliära till ärtstora, grå eller lindrigt i gult dragande granulationer. En del af de agglomererade hafva ända till bönstorlek. Deras bas ofta något indragen, så att de synas pedunkulerade. Å tarmens serosa synes derjemte här och der en mängd små, runda, pigmenterade fläckar, deraf somliga helt lätt höjda öfver tarmens yta. Vid genomskäring visa de sig endast vara obetydliga förtjockningar af serosan.

Mjelten genom starka adherenser intimt fästad vid omgifvande organer. En fast, svålig sträng förenar den med *curvatura coli sinistra*. Den är måttligt stor; kapseln förtjockad. I den sednare finnes en mängd små, i allmänhet gulaktiga, rundade eller oregelbundet formade tuberkler. Parenkymet har rödbrun färg, jemn snittyta och fast konsistens. Äfven här finnes ett ringa antal dylika knölar, alla gulhvita.

Njurarne små. Kapslarne fasthånga temligen starkt. Parenkymet ganska blodrikt, ovanligt hårdt, till konsistensen fast. Under mikroskopet visar sig en ej obetydlig kärnbildning inom stromat jemte en ringa och endast fläckvis förekommande kornig sönderfallning och fettdegeneration af epiteliet.

Lefvern temligen liten, starkt blodrik. Inom densamma träffas sparsamma, större och mindre tuberkler. Högra lefverloben öfverallt intimt fästad vid diaphragma, i hvilken sednare finnas en stor mängd rundade och oregelbundet formade, större och mindre, gula, i genomsnitt ostiga tuberkler. Endast undantagsvis visa de mindre af dem en mera genomskinlig beskaffenhet. Gallblåsan fylld af svartgrön galla.

Munhållans slemhinna frisk. Begge tonsillernas yta svålig, ärrig. I öfre hälften af oesophagus har slemhinnan ett fullkomligt friskt utseende, men längre ned börjar visa sig en mängd små, på längden gående strimmiga depressioner (ärr), ofta med en lätt skifferfärgad botten; de blifva allt talrikare ned mot cardia. Å nedersta delen af oesophagus är slemhinnan jemnt förtjockad, af hvitaktig färg. Här träffas några större fördjupningar, hvilkas botten är jemn, glatt, direkt öfvergående i slemhinnan.

Ventrikeln är särdeles liten. Slemhinnan öfverallt fast, glatt, något förtjockad, starkt skifferfärgad. Å dess yta synas en massa ytterst fina, genomskinliga, små upphöjningar, liknande sudamina. Vid mikroskopisk undersökning af dessa visa de sig vara cystalika utvidgningar af pepsinkörtlar, antagligen oblitererade tillfölje af den

kroniska inflammationen i slemhinnan. Ett ringa antal små ehy-moser träffas å dess mellersta del.

I pars pylorica och midten af öfre kurvaturen finnes en mera än 5-öre-stor defekt i slemhinnan. Dess omgifning har vulstiga ränder, tätt besatta med nyssnämnde små cystor. Ränderna gå direkt öfver i ärrets begränsningsmembran, som öfverallt är glän-sande, genomskinlig. Antrum pylori är något öfver ett tum från pylorus till den grad förträngdt, att det knappt lemnar genomgång för en gåspenna. Det nyssnämnda ärret fortsätter sig genom hela detta förträngda parti, intagande hela dess omkrets, och upphör med en ojemn rand en knapp $\frac{1}{2}$ tum från pylorus, der ärrbotten direkt öfvergår i slemhinnan. Pylorus frisk. Väggen å hela strik-turstället betydligt förtjockad, hvilket hufvudsakligen kommer på muskulaturens räkning. Duodeni slemhinna frisk. Tunntarmen utan förändring, med frånseende af tuberklerna å dess yttre yta. S. Romanum fylldt af stora scybala.

Uterus ligger djupt. Fossa Douglasii oblitererad genom tal-rika mellan lifmodern och rectum gående adherenser. Yttre hälften af begge tuberna är viken tillbaka och fastväxt vid bakre ytan af uterus, ligamentum latum m. m. Tuberna äro här i hög grad ut-vidgade och fyllda med en segt flytande, varlik maassa. Efter af-spolning af densamma visar sig slemhinnan grågul, lös, ojemn. I väggen af densamma synas här och der miliära tuberkler. En mängd dylika finnas å dessa delars peritonealyta. I fundus uteri har slemhinnan samma gula, sköra, ostiga utseende, och låter med lätthet afakrapa sig.

I diskussion om fallet yttrade sig Hrr KEY och MALMSTEN.

— Hr ÖDMANSSON meddelade ett fall af *aphasi*, som i bref från Hr v. SYDOW i Gefle blifvit honom delgifvet, och två egna fall af samma sjukdom samt i sammanhang härmed följande referat af WILLIAM TURNERS arbete: *The Convolution of the human Cerebrum topographically considered*. Edin-burgh 1866, separataftryck från Edinburgh medical Journal, Juni 1866.

Författaren gifver en kortfattad men koncis framställning af hjernvindlarnes topografi, sammanfattad efter de förnämsta skrift-ställarne i ämnet, såsom GRATIOLET, HUXLEY, WAGNER. I nomen-klaturen följer han ej konsekvent någon af dessa författare, utan nyttjar än den enes än den andres benämning, allteftersom han anser den bäst, hvarvid dock i fråga om de viktigare gyri en för vanliga behof tillräcklig synonymik och nästan alltid Gratiolets namn anføres. Emot Gratiolet anser han, att fissura Rolando bör antagas som gräns mellan frontal- och parietalloberna, hvilket för öfrigt de flesta författare på sista tiden gjort. Sjelf beskriver han först närmare under namnet intraparietalis en fissur, som ligger omedelbart bakom gyrus ascend. pariet., stiger först uppåt och böjer sig sedan bakåt i kortare eller längre utsträckning, nedtill från

hvarandra skiljande gyr. ascend. pariet. och g. supramarginalis, upptill denna sednare från g. posteroparietalis.

I samma mån som hjernans anatomi blifvit utvecklad och det derigenom blifvit möjligt att kunna noga bestämma sätet af de lesioner, som post mortem kunna förefinnas, och jemföra dem med sjukdomssymtomer under lifstiden, har det blifvit en nödvändighet för hvarje läkare att mer än förr vinulägga sig om kännedom af hjernans byggnad, för att kunna följa med beskrifningarne i ämnet. Hitintills saknas en lämplig handledning, då de stora specialarbetena ej kunna finnas öfverallt och handböckerna i deskriptiv anatomi endast ofullständigt behandla ämnet. Dr Turner fyller därför med sin afhandling ett ganska kämbart behof.

Sjukdomsfallen skulle ingå i tidskriften jemte en kort monografi.

Hr MALMSTEN yttrade sig i frågan om aphasi och ville framdeles meddela några fall från Serafimer-lasarettet af denna sjukdom.

— Herr ÖDMANSSON förevisade vidare en *hjerna med en cystabildning* upptagande en stor del af venstra hemisferen.

Hjernen togs i förvar vid en obduktion, som Hr Ö. verkställt vid sjukhuset å »Grubbens gårde» å en åttaårig gosse, om hvars tillstånd i intellektuellt hänseende läkaren å detta sjukhus Dr ZANTESSON meddelat nedanstående upplysningar.

Barnets hufvudskål var välbildad, symmetrisk, dura mater måttligt blodfylld, frisk. Hjernen i förhållande till barnets ålder snarare stor än liten. Högra hemisferen välbildad med riktiga och måttligt djupa gyri. De mjuka hinnorna å densamma temligen blodrika, lätt aflossade. Yttre lagret af grå substansen i allmänhet något mer än vanligt blodfylld, gråröd, det inre af vanlig blodfyllnad. Den hvita substansen af vanlig konsistens och blodfyllnad. Äfven de öfriga delarne af denna hjernhalfva likasom lilla hjernen utan någon förändring. En stor del af venstra hemisferens inre upptages af en cystabildning, fylld af en klar lindrigt i gult dragande vätska. Framtill och baktill sträcker den sig till vid pass en tum från hemisferens ända. Å densammans sidodel går den ända till ytan, så att de något förtjockade mjuka hjernhinnorna utgöra cystans yttre begränsning; härvid hafva i cystabildningen uppgått gyrus angularis, g. supramarginalis, nedre hälften af gyri ascend. frontal. et pariet., hela insula Reilii, öfra delen af gyr. temp. sup. samt en helt liten del af gyr. frontal. sec. et tertius. Inåt sidoventrikeln utgör det förtjockade ependymet cystans gräns. Den har öfverallt en glatt vägg, från hvilken utgå en mängd balkar och lameller genomdragande cystan i alla riktningar, hufvudsakligen uppifrån nedåt. Från sedt nyssnämnde parti af sidodelen och dess närmaste omgifning, der gyri äro något plattruckte, hafva de sin vanliga hvälfning, men äro något oregelbundne till formen. Venstra corpus striatum ej mer än hälften så

stort som vanligt, af fast konsistens, blekt, med de grå partierna mindre väl markerade än vanligt; cystan sträckte sig omedelbart till detsamma. Äfven denna sidans thalamus är något förminskad, men i öfrigt utan förändring. Sålunda saknades större delen af den hvita substansen i venstra hjernhemisferen, en ej obetydlig del af den grå, hvarjemte corpus striatum var i hög grad, thalamus i mindre grad atrofisk.

Dr Z. upplyser följande: Enligt modrens berättelse hade man vid barnets födelse svårt att få det till att andas. Högra handen var »vriden», och har alltsedan varit lam, fingrarna inböjda i handen; armen kunde efter barnets egen vilja höjas och sänkas. Barnet har alltid varit frodigt och friskt, om man undantager att detsamma sedan 4 års ålder lidit af ett slags anfall, hvarunder det blef rödt i ansigtet, tuggade, och rullade ögonen. Gossen föll aldrig omkull utan tycktes hafva medvetande om att anfallet skulle komma. Han gaf då tillkänna att han ville lägga sig. Efter 5 minuter var anfallet öfverståndet, hvarefter barnet steg upp och befann sig som vanligt. Anfallen påkommo en eller två gånger i veckan. Gossen kunde säga Pappa och Mamma äfvensom andra ord, men alltid på det sätt, att han eftersade det sista ordet han hört eller ett helt annat ord, som han hört förut. Uttalet var ytterst slarvigt, så att modren med möda kunde fatta, hvilket ord det var. Lynnet var alltid glädtigt. Den, som gaf honom något att äta, följde han troget. Det var omöjligt, att lära honom något. Bannor eller beröm besvarade han med ett godmodigt skratt. Ropade man till honom att komma, gick han ofta åt annat håll. Sina yngre syskon behandlade han som sina leksaker, slog dem, utan att ana att han gjorde dem något illa.

— Hr STILLE förevisade ett *artificielt ben* för amputeradt lår, gjordt hos honom efter amerikansk (HUDSONS) modell. Benet, som är af lindträ väger 6 skålpund, har endast skruffvarne vid knä- och fotleden af stål. Rörelseapparaten är gjord af grofva senor och kautschuksresårer. Det fästes vid ett libbälte medelst 4 elastiska band.

Då under amerikanska inbördeskriget artificiella lemmar och andra bandager i mängd behöfdes, bestormades formligen sjukhusen af personer som erbjödo sig att tillverka sådane, så, att ordentlig vakt måste hållas för att freda läkare och patienter för dem. För att emellertid kunna tillgodose de olycklige, som voro i behof af artificiella lemmar, med goda apparater för billigt pris, arrangerades en täflan mellan tillverkare af sådane. Hos endera af de fyra (hvaribland var Hudson) som lyckades bäst, kunde sedan patienterna beställa hvad som för dem behöfdes, och hvilket betalades af regeringen. Ett artificiellt ben kostade 75 dollars.

— Derefter förevisade Hr S. diverse *Specula vaginae* (FERGUSONS modell) af folieradt, med fernissa betäckt glas.

Dylika tillverkas endast i England, hvarifrån de blifvit hit införskrifna. Hr STILLE hade nu lyckats att få sådana gjorda här i landet till så lågt pris, att han hoppades kunna deraf göra en exportartikel.

Hr LAMM omnämnde, att de efter FERGUSON i London uppkallade glasspecula varit af gynekologerne begagnade längre än 20 år och i allmänhet väl motsvarade ändamålet samt att fabrikör Stille, som redan sedan flera år varit sysselsatt med försök att eftergöra dem, nu först dermed lyckats och det så väl att hans specula ej allenast voro fullt jemförliga med de engelska, utan ock hade en klarare spegelyta än dessa och sålunda ännu bättre reflekterade de undersökta delarne.

— Hr SKÖLDBERG fästade Sällskapets uppmärksamhet på en artikel af Prof. ALMÉN i sista häftet af Upsala Läkareförenings förhandlingar angående det *Liebig'ska köttextraktet* och påminde med anledning häraf om de åsigtter han i sin uppsats »Om Buljong» för några år sedan framställt, och hvilka åsigtter han ansåg nu genom Prof. Alméns undersökningar ytterligare konstaterade *).

Den 14 April.

Lasarettsläkaren FORLING, Stadeläkaren CRON och Regementsläkaren BOUSTEDT †††. — Biblioteket. — SÄLLBERG, G. T., EKECRANTZ, C. O. W., ledamöter. — Constitutio epidemica. — Referat. — »Duglig till krigstjänst.» — Trepanation hos arabiska läkare. — Timglasformad ventrikel. — Kilogrammen och Sv. skålpundet.

— Ordföranden tillkännagaf att Svenska Läkarekorpsen under de sistförflutna veckorna åter förlorat trenne medlemmar, nemligen:

Stads- och Lasarettsläkaren i Westervik, M. D., Ch. M. NILS GABRIEL FORLING, som den 28 sistlidne Mars vid 54 års ålder afled i Westervik, der han innehafte sin befattning sedan 20 år tillbaka. Sedan 1854 var Dr Forling ledamot af Läkaresällskapet.

Stads- och Badläkaren i Strömstad, M. D., Ch. M. JOHAN OLOF CRON, död den 4 april, 50 år, samt

Regementsläkaren vid Westgöta-Dals Regemente R. W. O. M. D., Ch. M. JOHAN BOUSTEDT, som den 6 April afled vid Lilla Edet i Westergötland i en ålder af 66 år.

— Till *biblioteket* anmäldes:

Zur Therapie der chronischen Metritis, von Dr L. FÜRST. — Bemerkungen über die therapeutische Bedeutung der Gebärmutter-

*) Se Sv. Läkare-Sällskapets Förhandlingar 1865 p. 235.

sonde von Dr L. FÜRST. — Mittheilungen aus der geburtshülfigynäkologischen Klinik des Professors Dr GUSTAF BRAUN in Wien. I. Beiträge zur fettagene. — Involution des Uterus bei Bindegewebentartungen desselben nach Amputation der vorderen und hinteren Lippe der Vaginalportion. Beschreiben von Dr L. FÜRST. — Ein Fall von linkseitiger Tubarschwangerschaft mit Berstung des Fruchtsackes. Tod im 4:ten Monat der Schwangerschaft von Dr L. FÜRST. — Pripad spermatorrhoen mimo vysetzování krystalliev proteinovisch lidskame semenu, Podává Dr ALFRED PRIBRAM. — Über Melanin im Harne von A. PRIBRAM. Prag 1866. — Bericht von Ohrenarzte des k. k. allgemeine Krankenhauses und Docenten Dr J. GRUBER über die in dieser Anstalt im J. 1866 von ihm untersuchten und behandelten Ohrenkranken. Wien 1867. — Anatomisch-physiologische Studien über das Trommelfell und die Gehörknöchelchen von Dr J. GRUBER. Wien 1867. Gåfvor af författarne genom Dr HÄGGSTRÖM. — Statuten des Vereins praktischer Ärzte in Prag gegründet in Jahre 1860. Prag 1864. — Sitzungsbericht des Vereines praktischer Ärzte in Prag 1865. Gåfvor af Verein praktischer Ärzte in Prag genom Dr HÄGGSTRÖM. — Allmän Helso- och sjukvårdslära, med särskildt afseende på Bohusländska förhållanden, till allmänhetens tjenst i korthet framställd och Bohuslän tillegnad af A. E. GOLDKUHL. Uddevalla 1868 — Materia medica å Verldsutställningen i Paris 1867. Några underrättelser meddelade i bref af O. T. SANDAHL. Stockholm 1868. Gåfvor af författarne.

— Till ledamöter af Svenska Läkaresällskapet antogos Amanuensen vid obstetriska kliniken Med. Licentiaten GUSTAF THEODOR SÅLLBERG och Amanuensen vid medicinska kliniken CARL OLOF WALTER EKECRANTZ.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 5 till och med Lördagen den 11 April 1868:
Sjukligheten fortfarande ej betydlig.

1. Inom enskild praktik anmälde sjukdomsfall (från 13 läkare):

Febris typhoides	2.	Neuralgia	1.	Icterus	2.
Diphtheria	1.	Conjunctivitis	5.	Nephritis	2.
Pertussis	2.	Otitis	3.	Rheumatismus acutus	5.
Dysenteria	3.	Ang. tons. & faucium	23.	Erythema nodosum	1.
Diarrhoea	24.	Laryngo-tracheitis	6.	Urticaria	3.
Febris intermittens	5.	Bronch. Cat. bronch.	52.	Zona	1.
Angina parotidea	11.	Bronchitis capillaris	3.	Furunculus	2.
Variocellæ	2.	Pneumonia	6.	Rheum. recens efebri.	4.
Syphilis	4.	Pleuritis	1.		
Gonorrhoea	4.	Febris gastr. simplex	11.		
Apoplexia cerebri	1.	Gastritis. Enteritis.	3.		
				Summa 196.	

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Seraphimer-lasarettet*: sjukantalet den 11 April 246, hvaraf 147 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 2, bronchitis 2, rheumatismus 2, delirium tremens 1, pneumonia 1, pleuritis 1, icterus 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 11 April 217, hvaraf 115 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 6, pneumonia

5, gonorrhoea 4, angina parotidea 4, bronchitis 2, gastritis 2, febris typhoides 1, rheumatismus 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 11 April 153, hvaraf 80 invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 4, febris gastrica simplex 2, diarrhoea 1, variolæ 1, bronchitis 1, pneumonia 1, nephritis 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Hornsgatan*: sjukantalet den 11 April 70, hvaraf 49 invärtes sjuke inkomne under veckan: bronchitis 3, febris intermittens 2, enteritis 2, neuralgia 1, laryngo-tracheitis 1, pleuritis 1, febris gastrica simplex 1, peritonitis 1, erysipelas 1, erythema nodosum 1, urticaria 1. zona 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Skeppsbron*: sjukantalet den 11 April 63, hvaraf 39 invärtes sjuke; inkomne under veckan: pneumonia 2, febris intermittens 1, icterus 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 11 April 66, hvaraf 47 invärtes sjuke; inkomne under veckan: peritonitis 3, bronchitis 2, pneumonia 2, febris typhoides 1, rheumatismus 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhoea 18, bronchitis 7, conjunctivitis 4, pneumonia 2, furunculosis 2, variocellæ 1, otitis 1, angina tonsillaris 1, nephritis 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 13, conjunctivitis 4, bronchitis 4, pneumonia 2, furunculus 2, syphilis 1, urticaria 1.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 20; fall af barnsängsfeber.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 19; fall af barnsängsfeber.

På *Diakoniss-sjukhuset*: sjukantalet den 11 April, 32; inkomne under veckan: febris typhoides 1.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuka*: sjukantalet den 11 April 164, hvaraf 79 mankön och 86 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 11 April 137; hvaraf 103 från staden och 34 från länet; inkomne: syphilis 14, gonorrhoea 1.

På *Provisoriska Kurhuset*: sjukantalet den 11 April 58; inkomne: syphilis 10, gonorrhoea 4.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): bronchitis 59, diarrhoea 26, pneumonia 10, febris gastrica simplex 10, rheumatismus 8, febris intermittens 7; angina parotidea 2, angina tonsillaris 2, gastricismus 2, icterus 2, neuralgia 1, ophthalmia 1, laryngitis 1, gastritis 1, peritonitis 1, metritis 1.

4. I *Stadens Fängelse*: febris gastrica simplex 1,

Norra Straff- och Arbets-fängelset: intet fall af akut sjukdom.

— Herr ROSSANDER refererade *die Anomalien der Refraction und Accomodation in ihren Beziehungen zur Freisprechung vom Militärdienst* von Dr JACOB KOLLER, skriven under Professor DORS auspiciet, dedicerad till honom och af honom förärad till Läkaresällskapet.

Utom förord och slutanmärkingar innehåller skriften 3 afdelningar. I den första redogöres i största korthet för läran om ögats refraction och accomodation i allmänhet, om accomodationsbredden, myopien, hyperopien, astigmatismus, asthenopi och presbyopi. Den andra afdelningen innefattar diagnosen af dessa anomalier och möjligheterna att igenkänna såväl simulation som dissimulation deraf. Hvad nu myopien först beträffar, så är diagnosen deraf egentligen ej svår, så framt den värnepligtige vill tala sanning. Simulation skall enligt förf. just ej vara vanlig i Schweiz, långt mindre vanlig än i Italien och Frankrike, i hvilket senare land en sådan vikt lägges på att militärläkarne skola vara fullkomligt hemmastadda i denna del af oftalmologien, att en särskildt kurs i läran om ögats refraction och accomodation är obli-

gatorisk vid Val de Grâce. Dissimulation kan också någon gång förekomma. Såsom bevis på ett normaleende öga anger förf. att den undersökte skall kunna läsa N:o XX i SNELLENS tabeller på 20 fots distans. Teoretiskt är häremot att invända, det genom ett sådant prof ingalunda uteslutes möjligheten af hypermetropi, men i praktiskt afseende är detta mindre viktigt, emedan graden af denna hypermetropi ändå väl är för ringa, för att medföra kassation för krigstjänst. Den som vill simulera myopi anger sig naturligen ej kunna se denna N:o XX i 20'. Nu undersökes om han ser bättre med konkavglas, och dermed jämföres uppgiften om, huru han säger sig se på nära håll. Påstår han sig ej se finare stil längre än i 5", 8", så skall han kunna se N:o XX i 20' eller något mindre med konkavglas N:o 5, 8, kan han det ej, då är simulation förhanden (eller ock annan orsak till bristande synförmåga). I värsta fall bör atropin indrypas, härefter ser den verkligt myopiske fortfarande någorlunda på nära håll (med sin fjerrpunkt i 5", 8" o. s. v.) den normaleende naturligtvis allsicke. Dissimulation upptäckes helt enkelt genom oförmåga att se på längre håll utan konkavglas.

Hyperopiens diagnos, i stort sedd, är i allmänhet lättare, och den simuleras långt mindre sällan. Ser patienten i fjerran lika bra eller bättre med konvexglas, så är han hyperopisk, annars icke.

Svårast är bestämmandet af astigmatismus. Den af förf. förordade undersökningen medelst GRUNS stjärna synes honom sjelf ej innebära tillräckligt skydd för misstag, utan menar han, att sådana fall böra hänvisas till examen af särskild revisionskommission.

I den tredje afdelningen genomgås och kriticeras de bestämmelser i detta afseende som finnas intagna i de särskilda ländernas kassationsreglementen: Schweiz, Preussen, Frankrike, Holland och Italien. Det Holländska är utan all tvifvel det bästa, liksom det är det yngsta — och det bör väl så vara i DONDERS fädernesland.

I alla andra är dels hypermetropien allsintet eller mycket för litet vidrörd, dels äro bestämningarne i afseende på myopiens undersökning origtiga. Det vanliga felet (och som, efter hvad jag tror mig veta, äfven praktiseras här hemma) är att närsynthetens grad bestämmes genom undersökning på närpunkten, eller åtminstone på nära håll, ej genom fjerrpunktens uträknande. Man sätter t. ex. ett starkt konkavglas framför den som undersökes och tillsäger honom att läsa dermed. Kan han det, anses han tillräckligt myopisk, annars ej. Detta är nu ett högst osäkert domslut. Dels kan det mycket väl hända, att äfven en verkligt myopisk person generas af att läsa sin stil genom konkavglas, som passar honom förträffligt på långt håll; dels kan en mycket mindre myopisk, ja en normaleende, men med stark accomodationskraft begåfvad, ibland genast och ändå hellre efter någon öfning, fullkomligt lära sig att bestå detta prof. Nu äro också de som utgöra föremål för denna examen mestadels mycket unga, och således just i besittning af god accomodationsförmåga.

(Vetenskapligt taladt är ju ögats refraction och ögats seende med sin fjerpunkt identiska begrepp, det är därför också alldeles klart, att allt bestämmande af refractionen på annat sätt, än genom fjerpunktens uträknande, måste vara osäkert och vilseledande).

Såsom sin mening med afseende på den grad af refraktionsfel, som bör anses utgöra kassationsorsak, anger författaren slutligen Myopi $\frac{1}{4}$ à $\frac{1}{2}$ för all krigstjenst, eller $\frac{1}{10}$ för tjenstgöring i ledet. Hypermetropien kan få gå ända till $\frac{1}{2}$ och det till och med endast den manifesta, innan den bör anses såsom kassationsorsak. Denna senare bestämning ansåg ref. alltför sträng, så mycket heldre som en hyperop $\frac{1}{2}$ vanligen tillika är amblyop eller åtminstone astigmatiker.

Med anledning af hvad sålunda blifvit anfördt, tog Herr R. sig anledning påpeka, huru det med afseende på värnepligtiges eller rekryters undersökning står till i Sverige. I alla andra länder finnas i detta afseende noggrannare och ganska vidlyftiga reglementen, i Sverige finnes rakt ingenting bestämdt. I Sverige är allt öfverlemnadt åt den undersökande läkarens förmåga att bedöma hithörande saker, åt hans godtycke. Att en dylik förmåga kan saknas, att reglementen kunna vara behöfliga, har aldrig blifvit ifrågasatt, en utexaminerad licentiat kan här förmodligen allting. Och dock anses reglementen nödiga i andra länder, der läkarne, efter licentiatexamen, måste genomgå särskilda allvarliga militärläkarestudier för att komma på det nedersta trappsteget i fältläkarehierarkien, och i Frankrike samt Italien utöfvas befordingarne endast genom concourer, som tvinga militärläkarne att ständigt underhålla och förkofra sina kunskaper.

Det vore nu ej fråga om bestämmelserna angående kassation för ögonfel allena. Detsamma är i alldeles samma grad förhållandet med hela kroppens undersökning, i andra länder finnes allt noga bestämdt, här alldeles intet, och följden häraf är också den, att den ene läkaren kasserar hvad den andra godkänner och olikheterna äro icke små. Allt vore visserligen ej gjordt endast genom ett reglemente, men det vore ändå något.

Med anledning häraf uppstod diskussion hvori yttrade sig Hrr BERLIN, CARLSON, EDHOLM, LEMCHEN, MALMSTEN, ROSSANDER och WISTRAND.

Hr Carlson, som, i egenskap af förste Stadsläkare i Stockholm, sedan längre tid tillbaka förrättat beväringsträngarna härstädes, hade ofta funnit hvilka svårigheter dervid möta, särdeles hvad pröfvandet af synförmågan angår, hvartill egentligen torde erfordras en specialist. Ändamålsenligt ansåg Hr C. att färre läkare än nu och dessa enligt bestämd instruktion förrättade beväringsträngarna, till hvilkas utförande Militärläkare torde vara de lämpligaste.

Hr Malmsten yttrade sig i samma riktning och uttryckte äfven den åsigt, att om någon enhet i bedömande af rekryters eller beväringens lämplighet för krigstjenst skall kunna vinnas, mönstringarne böra förrättas af Militärläkare och af dessa enligt fastställda grunder.

Hr Lemchen ansåg äfven ett reglemente för rekrytbesigtning högst behöfligt. Hans egen mångåriga erfarenhet i frågan visade honom hvilka svårigheter ej sällan härvid uppstå, svårigheter, som endast kunna lösas genom bestämda lagstadganden och som äro alltför viktiga att öfverlemnas åt den enskildes afgörande. Påvisade i sammanhang härmed behovet af Militärläkares utbildning på ändamålsenligare sätt än hittills, då ingen underbyggnad erhålles i tillhörande specialbrancher, hvarföre äfven nödig insigt brister för bedömande af många förhållanden, af hvilka arméns duglighet och stridbarhet i väsentlig mån äro beroende. Ansåg på grund häraf att specialkurser i sådana ämnen borde finnas att tillgå samt för antagandet till Militärläkare vara obligatoriska.

Hr Edholm förenade sig med Hr Lemchen. — Ett rättvist rekryteringssystem är af lika stor vikt för de civila som de militära intressena samt en så viktig rättsfråga att helt visst bestämda uppgifter borde finnas öfver de lyten, sjukdomar eller svaghetstillstånd m. m., som berättiga till fritagelse eller afsked från krigstjenst. Lemnas bedömandet åt Läkarnes subjektiva åsikter måste utgångspunkterna alltid blifva olika och fördelningen orättvis. För alla utlandets arméer finnas derföre stadganden i detta hänseende. Då, som hos oss, stamm och beväring bilda bataljonerna samt äro afsedda att tillsammans dela krigets alla mödor och besvärligheter borde väl äfven vid antagandet till krigstjenst Militärläkarne förrätta mönstringarne och samma reglemente tillämpas på båda parterna. — Hvad Hr L:s åsigt om Militärläkarnes utbildning och uppfostran anginge, blefve väl, med nutidens stridssätt, speciela insigter i militärhygien och andra tillhörande vetenskapsgrenar alltmåra nödvändiga. I flertalet af utlandets arméer har man också för länge sedan afhjelpat denna brist. I farans stund torde det vara för sent att korrigera felet. Utan att behöfva inrätta någon särskild kostsam applikationsskola, skulle några få månaders undervisning och ledning — kanske helst vid militärsjukhusen — vara tillräckliga att utbilda de militära Läkarnes insigter i deras

fack, så att de kunde motsvara de anspråk staten på dem eger under deras ansvarsfulla och maktpåliggande verksamhet i fält.

Hr Wistrand erinrade om de stadganden, som f. n. finnas angående beväringens besigtningar och de svårigheter som härigenom skulle möta för beväringens undersökning af annat än provincialläkarne eller andra civila läkare.

Generaldirektör Berlin ansåg de ofvan gjorda anmärkningarne befogade, men ville fästa uppmärksamheten på den korta tid, som vid beväringens besigtningar är läkaren medgifven för undersökningen af hvarje karl, och på den stora kostnad och tidsutdrägt som af en fullständig besigtning skulle förorsakas. Att likväl noggrannare besigtningar och bestämdare föreskrifter än nu, erfordrades torde icke kunna bestridas; läkaren måste nu ofta på subjektiva grunder afgifva frågan om duglighet till krigstjänst samt nödgas fälla bestämda omdömen i ganska tvifvelaktiga fall t. ex. minskad synförmåga, olika grader af plattfot o. s. v.

Hr Carlson trodde saken vara af den vikt att en skrifvelse derom från Läkaresällskapet borde ingå till K. Sundhets-Collegium, hvarigenom Collegium skulle ega stöd för ett blifvande förslag till förändring med afseende på stadgandet om såväl beväringens besigtningar som rekrytbesigtningar och afsked från krigstjänst tillfölje af sjuklighet.

Hr LEMCHEN afstyrkte en sådan skrifvelse, då diskussionen, vid hvilken flertalet af Sundhets-Collegii medlemmar voro närvarande, torde tillräckligt verka i önskad riktning.

Generaldirektör Berlin ansåg att måhända för det närvarande ej rätta ögonblicket vore förhanden för ett upprop i denna fråga, men att deremot vid förestående reorganisation af armén och i sammanhang dermed det vore angeläget att fästa uppmärksamheten på denna betydliga brist i de militärt medicinska förhållandena.

Sedan denna åsigt blifvit uttalad återtog Hr C. sitt förslag om uppsättandet af ofvannämnda skrifvelse och på tillfrågan af ordföranden ansåg Sällskapet diskussionen i detta ämne vara afslutad.

— Frih. v. DÜBEN, som hänvisade till den berättelse om trepanerade Incas, han förut i Sällskapet anförut (Förhandl. för detta år sid. 38), redogjorde efter Gaz. médicale de l'Algérie (1868, *N* 3) för ett snarlikt hos araberna ännu brukligt sätt att trepanera.

Enligt författaren Dr AMÉDÉE PARIS bruka de infödda arabiska läkarne i trakten af Aourep trepanation icke blott för frakturer utan äfven för svåra smärtor i hufvudet. Operationen verkställdes så att, sedan benet blifvit blottadt i behöfelig utsträckning, operatören med en 4—5-tandad grof såg skär 4 skårer i rektangel eller kvadrat, hvilka han sedan med en finare såg fördjupar ända in till dura mater. Detta sker »avec une lenteur effrayante». Derefter upplyftes benstycket och förbandet lägges. — Hvad som härvid intresserar till jernförelse med det å Incas-kraniet funna är dels formen af öppningen i kraniet, dels långsamheten hvarmed operationen försiggår, dels slutligen den djerfhet hvarmed man på grund af supponerad inre sjukdom företager operationen. Alla tre punkterna hafva sin motsvarighet i fyndet hos incas.

— Hr LAMM förevisade en *biloberad magsäck*, tagen från en 50-årig qvinna, som afidit af Morbus Brightii.

Magsäcken var delad i tvenne nästan lika stora hälfter, uppkomna genom en rundtomkring hela magsäcken gående sammansnörning af ventrikelns alla hinnor. Öppningen emellan de båda maghälfterna var knappt så stor som lumen hos intestinum duodenum. Den förra maghälften eller den som motsvarade fundus var mera utspänd, hade tunnare väggar än den sednare och tycktes vara den, som egentligen fungerade såsom magsäck. För oöfväpnadt öga kunde ingen annan förändring af väggarna af det sammansnörpta stället iakttagas än att samtliga väfnaderna derstädes voro något tjockare och starkare utbildade. Ingen ärrbildning. Pylorus normal. Oesophagus till hela sin längd utspänd till ett lumen af ett 5-örestyckes storlek. På venstra lefverfliken syntes en liniär förtjockning af capsula Glisoni och atrofi af nedanför liggande flikdel. Njurarne atrofiska som under Brightska sjukdomens sista stadium. Uti hvardera lungan en omskrifven tuberkulös afsättning, bildande i den ena lungan en kavern.

Hr L. förmodade att ventrikelns missbildning var medfödd. Han hade blott sett patienten tvenne gånger och det under de sista dagarne af hennes lefnad, då hon låg i ett icke fullt komatöst tillstånd, och af hennes omgifning erfarit, att hon under en lång följd af år ofta uppkräkts sin föda, hvilken hon tagit till sig blott i ganska små portioner.

Frih. v. DÜBEN omnämde att en ventrikel af samma form och utseende fanns i Karolinska Institutets samlingar.

*) Prof. NÉLATON har förklaradt sig med noggrannhet hafva granskat det af BROCA beskrifna cranium af Incas, och byser icke ringaste tvifvel om riktigheten af Brocas uppgifter, såväl att personen lefvat minst 14 dagar efter operationen, som ock att operationen blifvit gjord för någon intra-kranial sjukdom.

Prof. KEY gjorde en exposé af de orsaker, som kunna föranleda dylika missbildningar, såsom ursprungliga bildningsfel, sår, tillfälliga anledningar (yttre tryck) m. m.

— Generaldirektör BERLIN meddelade resultatet af den undersökning Prof. EDLUND anställt angående förhållandet mellan den nyligen anskaffade noggranna *platinakilogrammen och det svenska skålpundet*, jemförda med hvarandra under samma omständigheter, under hvilka fransmännen justera sina vigrer. Kilogrammen har befunnits vara = 2,3525214 skålpund och således det svenska skålpundet = 425,0758 gram.

Den 21 April.

Prof. NÉLATON i Stockholm. — Prof. PIROGOFF †. — Biblioteket. — Constitutio epidemica. — Dr L. VACHER ledamot. — *Maladies populaires*. Ref. — Brasilianiska droger. — Scammonium.

— Ordföranden omnämde med några ord det besök, som den namnkunnige fransyska kirurgen, Prof. NÉLATON, på ett par dagar under den förflutna veckan aflagt i Stockholm. Tillkallad af en patient, som önskade hans råd med afseende på en tumör, anlände han hit Fredagsaftonen och återvände redan Måndagsmorgonen, efter att hafva instämt i de åsigtter patientens härvarande läkare (Hrr MALMSTEN och SANTESSON) yttrat angående behandlingen. — Karolinska Institutets lärarepersonal jemte lärarne i kirurgi vid medicinska fakulteten i Upsala, Hrr MESTERTON och BJÖRKÉN, firade den celebra gästen med en middag å Djurgården förliden söndag. I anseende till den korta tiden kunde ej anteckningslistor cirkulera till Läkaresällskapets medlemmar m. fl., som troligen annars önskat deltaga i denna festlighet. Prof. Nélaton var under resan åtföljd af sin assistent Dr SAUREL. — Vid fyllda 60 år lemnade Prof. Nélaton sistlidne vår, på grund af sin ålderskategori, den kirurgiska professionen vid medicinska fakulteten i Paris, hvilken han på ett så lysande sätt upprätthållit alltsedan 1851, men har fortfarande bibehållit sin clientel och en vidsträckt konsultationspraxis.

— Efter *medical Times and Gazette* meddelade Ordföranden underrättelsen om den namnkunnige ryske kirurgen Prof. PIROGOFFS nyligen inträffade bortgång under särdeles egendomliga omständigheter. Från Odessa, der han uppehöll sig hade Prof. P. blifvit kallad till ett sjukbesök hos en i trakten boende person. På hemvägen blef han plötsligen öfverfallen

af röfvare, men försvarade sig och lyckades att fälla två af banditerna, hvarefter de öfriga togo till flykten. Återkommen hem var han särdeles upprörd af den fara han undkommit och angreps af kongestionssymtomer åt hufvudet, tillfölje hvaraf han kort derefter afled. — Prof. P. egde med rätta ett stort anseende, som hans allmänt kända arbeten i anatomi, kirurgi och speciellt militärkirurgi tillförsäkrat honom. Under Krimkriget var han Generalfältläkare på ryska sidan, men konsulterades vid flera svåra tillfällen af vestmakternas läkare.

— Till *biblioteket* anmäldes:

Forhandlingar i det Norske medicinske Selskab i 1867. Christiania 1868. — Cholera i Christiania i 1866. Beretninger til Sundhedscommissionen af H. STEFFENS, O. LUND, LOCHMANN. Christiania 1867. Gåfvor af det medicinske Selskab. — Berättelse öfver Kongl. Veterinärinrättningens i Skara verksamhet och förvaltning under kalenderåret 1867 af N. E. FORSELL. Skara 1868. Gåfva af författaren. — Bidrag till Sveriges officiella statistik. A) Befolkningsstatistik. Ny följd. Statistiska Centralbyråns underdåniga berättelse för 1866. Stockholm 1868. — Bidrag till Sveriges officiella statistik. K) Helso- och sjukvården II. Öfverstyrelsens öfver Hospitalen underdåniga berättelse för år 1866. Stockholm 1868. Gåfvor från Statistiska Centralbyrån.

— *Constitutio epidemica* under veckan från och med Söndagen den 12 till och med Lördagen den 18 April 1868:

Sjukligheten något minskad, ej betydlig.

1. *Inom enskild praktik* anmälda sjukdomsfall (från 15 läkare):

Diphtheria	1. Otitis	1. Typhlit. & Perityphl.	2.
Pertussis	2. Ang. tons. & faucium ..	21. Peritonitis	2.
Diarrhoea	19. Laryngo-tracheitis ..	12. Icterus	1.
Febris intermittens ..	7. Bronch. Cat. bronch.	45. Nephritis	1.
Angina parotidea	9. Bronchitis capillaris ..	2. Metritis	1.
Varicellæ	2. Pneumonia	8. Rheumatismus acutus ..	9.
Syphilis	2. Pleuritis	3. Erythema nodosum ..	2.
Gonorrhoea	5. Febris gastr. simplex ..	9. Rheum. recens efebril. ..	1.
Neuralgia	3. Gastritis. Enteritis ..	3.	
Conjunctivitis	4. Colitis	1.	
			Summa 178.

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Serafimer-lasarettet*: sjukantalet den 18 April 236, hvaraf 139 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: pneumonia 3, icterus 1, rheumatismus 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 18 April 250; inkomne under veckan: syphilis 15, bronchitis 7, angina parotidea 6, pneumonia 5, gonorrhoea 4, pleuritis 2, conjunctivitis 1, angina tonsillaris 1, pericarditis 1, febris gastrica simplex 1, typhlitis 1, urticaria 1.

På *Provisoriska sjukhuset & Söder*: inkomne under veckan: bronchitis 3, delirium tremens 2, rheumatismus 2, syphilis 1, pleuritis 1, erysipelas 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Hornsgatan*: sjukantalet den 18 April 66, hvaraf 48 invärtes sjuke; inkomne under veckan: bronchitis 1, pneumonia 1, pleuritis 1, oophoritis 1, metritis p. partum 1, rheumatismus 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Skeppbron*: sjukantalet den 18 April 50, hvaraf 32 invärtes sjuke; inkomne under veckan: meningitis cerebialis 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 18 April 66, hvaraf 46 invärtes sjuke; inkomne under veckan: peritonitis 2, febris typhoides 1, diarrhoea 1, bronchitis 1, pleuritis 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhoea 16, bronchitis 11, conjunctivitis 6, bronchitis capillaris 2, zona 2, syphilis 1, meningitis cerebialis 1, otitis 1, pneumonia 1, nephritis 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 19, bronchitis 8, pneumonia 6, angina parotidea 2, conjunctivitis 2, pertussis 1, syphilis 1, zona 1, furunculus 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 18 April 53; inkomne under veckan: diarrhoea 2, febris intermittens 1, pleuritis 1, keratitis 1.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 21; helsotillståndet förbättradt.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 6; helsotillståndet godt.

På *Diakonissjukhuset*: sjukantalet den 18 April 26; intet fall af akut sjukdom har under veckan inkommit.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuka*: sjukantalet den 18 April 162, hvaraf 78 mankön och 84 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 18 April 131, hvaraf 101 från staden och 30 från länet; inkomne: syphilis 16, gonorrhoea 1.

På *Provisoriska Kurhuset*: sjukantalet den 18 April 48; inkomne: syphilis 9.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): bronchitis 61, diarrhoea 35, pneumonia 16, febris gastrica simplex 15, febris intermittens 13, rheumatismus 6, meningitis cerebialis 5, ophthalmia 4, peritonitis 4, otitis 3, angina tonsillaris 3, pertussis 2, febris typhoides 2, angina parotidea 2, laryngitis 1, febris gastrica simplex 1, icterus 1, erysipelas 1.

4. I *Stadens Fängelset*: febris intermittens 1, syphilis 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: diarrhoea 2, febris intermittens 1, otitis 1, zona 1.

— Till utländsk ledamot af Svenska Läkaresällskapet invaldes Dr L. VACHER, redaktör af Gazette médicale de Paris.

— Hr HALLIN refererade tvenne arbeten af Dr VACHER, nemligen: »*Etude médicale et statistique sur la mortalité à Paris, à Londres, à New-York en 1865*» samt *Les maladies populaires et de la mortalité à Paris, à Londres, à Vienne, à Bruzelles, à Berlin, à Stockholm et à Turin en 1866*.

Den sednare afhandlingen, för hvilken författaren erhållit ett pris af medicinska fakulteten i Paris, afviker med afseende på formen från den förstnämnda, men är dock att betrakta såsom en fortsättning deraf. — Efter att i det förra arbetet hafva redogjort för folkmängden, dess tillväxt, de meteorologiska observationerna, vattenledningarnes beskaffenhet m. m. samt den allmänna mortaliteten i de nämnda städerna, öfvergår författaren till behandlingen af dödsorsakerna med afseende på särskilda sjukdomar, nemligen de zymotiska, de konstitutionela, de speciela organsjukdomarne, död af medfödd svaghet, missbildning och yttre våld, samt slutligen de dödfödde. — Under det att författaren härvid hufvudsakligen redogör för mortaliteten med afseende på kön, ålder och klimat har han i det sednare arbetet »*Les maladies populaires*» i öfverensstämmelse med det förelagda prisämnets art, egnat särskild uppmärksamhet åt den kliniska observationen, hvadan han här redogjort för sjukdomskonstitutionen under de skilda årtiderna jemte

karakteren af de gängse sjukdomarne. Bland dessa lemnas en utförlig beskrifning öfver choleran, samt de mot densamma använda behandlingsmetoder. Vidare redogöres för den allmänna mortaliteten i de nämnda städerna under det angifna året, samt meddelas slutligen en hygienisk redogörelse angående konsumtionen af födoämnen, dryckesvaror m. m. Arbetet åtföljes af en karta, grafiskt framställande mortaliteten och det meteorologiska tillståndet i Paris 1865 samt för öfrigt åtskilliga specialtabeller.

Hr Hallin ansåg båda arbetena vittna om författarens flit och möda att uppsamla och för det afsedda ändamålet sammanföra det statistiska materialet. Visserligen kan detta material, som endast grundar sig på observationer för tvenne år, ej anses tillräckligt för att deraf ännu draga några allmänt giltiga slutledningar angående den relativa mortaliteten å de särskilda orterna och deras inbördes förhållande i sanitärt hänseende, men författarens arbete utgör likväl en förtjenstfull början att åstadkomma en medicinsk statistik i nämnda riktning och erhåller ett än högre värde, om författaren, såsom han lofvar, blir i tillfälle att ytterligare under kommande år fortsätta samt till än flera orter utsträcka sina undersökningar.

Hr GRÅHS påvisade de svårigheter, som möta vid uppställande af en mortalitetsstatistik och trodde att de slutledningar, till hvilka författaren kommit i de refererade afhandlingarne, voro väl raska, men ansåg att dock i allmänhet ett förtjenstfullt arbete deri blifvit nedlagdt på de statistiska undersökningarne.

Hr CARLSON ansåg att hvarje försök i den riktning förf. här gjort till sitt mål måste erkännas samt att en god början i medicinskt-statistiskt hänseende vore gjord genom Dr Vachers arbeten.

— Hr O. SANDAHL fortsatte förevisandet af och redogörelsen för en samling *brasilianska droger* (se prot. den 24 Mars).

Fam. *Burseraceæ*. »*Casca de Almiscar*». *Icica heptaphylla*, AUBL. (*Amyris Ambrosiaca*, WILLD. [VELLOS Peck. Msc]). Ur moderträdet till denna drog uttrinner, då detsamma såras, en klar citronluktande balsam, som hårdnar i luften till ett hvitaktigt harts, hvilket användes till rökningar. Balsamen går i handeln under namn af *Balsamo real* (*Bals. regium*) och begagnas i stället för *Balsamum gileadense*. GUIBOURT anser detta träd lemna den *Wirak*, som kommer från Cayenne (»*Tacamahaque jaune incolore*»). GEIGER härleder från denna samma *Icica*-art det s. k. *Coumier*-hartset, som användes i kroniska slemflöden.

»*Frutta de Almagueira*». *Hedwigia balsamifera* Sw. (*Bursera balsamifera*, PERS. Fruktköttet ätes såsom en delikatess. Kärnorna rostas och förtäras i stället för mandlar; de användas äfven till oljepressning. Af detta träd fås äfven en terpentinliknande balsam (*Baume à cochon*) som användes liksom *Balsamum Copaivæ*. — Barken anses vara feberfördrivande.

Fam. *Myrtaceæ*. »*Cambuca do Mato*», frukten af *Rubachia glomerata*, BG. och »*Arraco do Mato*» af *Psidium Arraca*, RADD. äro värderade ätliga frukter.

»*Raiz de Jambó*» *Jambosa vulgaris*, DC (*Eugenia Jambos*, LIN.) Roten användes mot den erysipelas som beröringen med vissa giftiga blad framkallar, t. ex. bladen af åtskilliga *Euphorbiaceæ* etc. Bark, blad och frön äro adstringerande och begagnas mot febrar. Fruktarna äro väluktande och deras kött välsmakande.

»*Cravo do Mato*» *Pseudocaryophyllus sericeus*, BG. Bladen begagnas till ett aromatiskt the som är särdeles omtyckt. Den eteriska oljan ersätter den i Europa begagnade *Ætheroleum Caryophyllorum*. Den torkade frukten går i handeln under namn af *Pimenta Mexicana*.

Fam. *Amygdaleæ*. »*Casca* och *Folhas de Cerejeira do Mato*» samt »*Gingeira*» äro barken, bladen och frukterna af *Cerasus brasiliensis*, CHAM. & SCHLECHT. Dessa droger begagnas till beredande af ett blåsyrehaltigt vatten, liknande det bekanta *Aqua laurocerasi*. Man använder dessa droger i urinblåsans sjukdomar.

Fam. *Papilionaceæ*. »*Raiz de Mamma de Porco*» *Machærium*, sp. Roten användes mot bleksot. Inom veterinärpraxis mot boskapspest.

»*Olho de boi*». *Mucuna urens*, DC. De sönderstöta fröna gifvas med bränvin mot ormbett. Emulsion på fröna brukas mot dysuri. De bruna stickande brännhåren, som bekläda skidan begagnas blandade med honing mot mask.

»*Casca*» och »*Frutta de Sicopira*». *Bowdichia major*, MART. Barken är ytterst adstringerande. Fruktens pulpa nyttjas i stället för manna. Peckolt har i densamma funnit mannit.

»*Casca de Fedegosa do Mato*» och »*Canna fistula muida*». Barken och frukten af *Cassia bijuga*, VOG. Barken innehåller chrysophansyra och användes till gul färg. Frukten begagnas såsom den vanliga *Cassia fistula*.

»*Casca de Oleo Vermelho*». *Myroxylon peruiferum*, MART. Barken af perubalsamens moderträd. Begagnas såsom sårlikande.

Fam. *Mimoseæ*. »*Unha do Gato*» *Acacia* sp. Förträffligt medel i bad mot rheumatism. Ur trädets bark utsipprar ett gummi, liknande gummi arabicum.

»*Inga doce*». Frukten af *Inga dulcis*, MART. innehåller en ätlig pulpa med söt smak.

»*Carapicho de Espinho*». *Mimosa Velloziana*, MART. Infusionen på drogen användes till insprutning mot gonorrhé, samt äfvenledes invärtes.

Följande droger i den ifrågavarande samlingen äro ofullständigt kända dels med afseende på deras härstamning och dels i fråga om den af PÆCKOLT uppgifna moderväxtens plats i det naturliga systemet:

»*Bucana*». Dekokten på bladen användes i bad emot reumatism.

»*Capim cheicroso*». *Vallingia odorata*, VAHL. Infusionen är aromatisk och svettdrivande samt begagnas vid menstruationsoordningar

»*Casca de Guaresminha*». *Tetranervis Martiana*. Adstringerande bark.

— Hr O. SANDAHL fästade vidare Sällskapet's uppmärksamhet på den förtjenstfulla afhandling som i Upsala Läkareförenings förhandlingar (Bandet II Häft. 6) finnes meddelad af Dr FRISTEDT, rörande »*Förändrade åsigtter om de officinela drogernas ursprung*». Då flertalet af Läkaresällskapet's medlemmar troligen redan tagit kännedom af Dr F:s afhandling ville Hr S. ej upptaga tiden med ett referat af den synnerligen läsvärda uppsatsen, som innehåller resultaten af de nyaste undersökningarne om gummihartsernas härstamning, om hvilken stor osäkerhet i många fall varit och till en viss grad ännu är rådande. Endast med afseende på en i uppsatsen omförd drog, *Scammonium* ville Hr S. anmärka att förhållandena under sednare åren gestaltat sig annorlunda, än hvad Dr F. anført på grund af de uppgifter som MALTASS meddelat och hvilka datera sig från 1854.

Med afseende härpå yttrade Hr S., att det vore en bekant sak, att det för ett decennium och längre tillbaka mötte stora svårigheter att erhålla oförfalskad *Scammonium*, hvilken svårighet äfven under sednare år låtit känna sig. Detta föranledde en öfverläggning inom den nuvarande kommitén för Svenska Farmakopéns omarbetning, huruvida det icke vore lämpligare att i den blifvande nya upplagan af nämnda Farmakopé utesluta *Scammonium* och i stället upptaga *Radix Scammoniae*, för att ur densamma utdraga rent *Scammoniumharts*, hvilket i London blifvit beredt på detta sätt sedan 1847, dock i mindre skala. Då emellertid *Radix Scammoniae* endast undantagsvis syntes finnas i förråd hos utlandets drogister, så vidt man kunde sluta af deras priskuranter, så ansågs icke rådligt, att i den nya Farmakopén upptaga en drog hvars anskaffande kunde blifva svårt om icke omöjligt. På grund häraf förföll förslaget om upptagandet af *Radix Scammoniae* i farmakopén. Om med afseende härpå någon tvekan skulle funnits kvar, så hade densamma numera blifvit fullkomligt häfd genom nyare underrättelser meddelade i bref från Dr R. BAUR, som är chef för ett handelshus i Konstantinopel, hvilket sysselsätter sig

med orientaliska droger och äfven drifver en betydlig kemisk fabrikation. Dr Baur underrättar om att Turkiska Regeringen tillsvidare förbjudit all utförsel af Radix Scammonie, hvarföre naturligtvis denna rot snart icke mer torde blifva tillgänglig i drog-handeln. Deremot har beskaffenheten af den på sednare tider skördade Scammonium så väsentligen förbättrats, att Baur säger sig under de sista sex åren hafva kunnat centnerwis köpa oförfalskad Scammonium, hvilken innehållit »95 ja ofta 98 proc. harts» och bättre vara torde man i sanning icke kunna begära. God Scammonium uppgifves annars vanligen hålla från 78 till 91 proc. i æther lösligt harts. Det är möjligt att denna, rörande Scammonii beskaffenhet, lyckligen inträffade förändring har sin grund i de ofta ingångna klagomålen öfver dålig vara. Att emellertid förfalskningar af denna drog ännu förekomma, om än i mycket minskad skala, hade Hr S. helt nyligen varit i tillfälle att konstatera vid en apoteksvisitation i hufvudstaden, då i ett större parti god och vacker Scammonium påträffades några med krita och lera inmängda stycken.

Hr Sandahl förevisade dessa förfalskade Scammoniumstycken samt äfven prof på Radix Scammonie erhållen 1858 af Dr GARROD i London.

Med påpekandet af Dr Fristedts intressanta artikel och genom anförandet af de inträffade förändringarne i afseende på Scammonium ville Hr S. äfven fästa uppmärksamheten derpå, att Farmakognosien lika litet som någon annan vetenskapsgren i våra dagar kan vara eller är stillastående utan ständigt utvecklar sig mer och mer genom nya undersökningar och forskningar i olika riktningar, icke sällan framkallade genom tillfälligtvis inträffade förändringar i det material farmakognosien behandlar.

— Generaldirektör BERLIN meddelade att *gramvigten* numera äfven blifvit antagen i *Hamburg*, sedan Preussen, Baden och andra tyska länder redan förlidet år antagit densamma som vigtsenhet. (Se prot. den 21 Maj 1867).

— Hr CEDERSCHJÖLD uppläste en till Läkaresällskapet ställd skrifvelse, innehållande begäran om ett »utlåtande öfver »det gagn en vid Kastellholmen belägen sim- och badinrättning »för fruntimmer i sanitärt hänsende utöfvat och än vidare kan »utöfva på det kvinliga släktet samt huruvida Kommunen har »behof af att en sådan anstalt på allmän bekostnad under- »hållles». Skrifvelsen innehöll för öfrigt åtskilliga upplysningar angående denna badinrättning, som för närvarande eges af ett bolag, hvilket genom Drätsel nämnden erbjudit densamma till inköp af Stockholms Kommun.

I diskussionen härom yttrade sig Ordföranden samt Hrr BERLIN, CARLSON, Cederschjöld, EDHOLM, EKELUND och LAMM.

Något direkt utlåtande i denna fråga ansåg sig Sällskapet ej böra afgifva. Angående behovet och gagnet af ändamåls-enliga badinrättningar hade Sällskapet vid flera tillfällen ut-talat sig. — Genom diskussionen framgick i öfrigt att ofvan-nämde sim- och badinrättning för fruntimmer visat sig vara af så stor nytta, särskildt för det uppväxande släktet, att skada vore, om en så gagnande anstalt ej fortfarande i hufvudstaden skulle ega bestånd.

Den 28 April.

F. d. Regementäläkaren OPPHOFF. † — Bibliotekarieval. — Constitutio epidemica. — Prov. sjukhuset vid Skeppsbron upphördt. — Extra-uterint hafvandeskap. — Qvacksalveri. — Ovariometri.

— Ordföranden meddelade att f. d. Regementsläkaren vid K. Andra Lif-Gardet R. N. O., R. W. O., Carl XIV Johans medalj. Jubeldoktorn, K. M. CARL ADOLF OPPHOFF den 24 innevarande April afidit här i Stockholm vid 79 års ålder. O. var född 1788 och följde redan 1805 under Gustaf IV Adolfs pommerska krig armén såsom underläkare; var under kriget i Tyskland 1813 anställd såsom sjukhusläkare och innehade under kriget i Norge påföljande år samma befattning. Rege-mentsläkare vid Andra Lif-Gardet blef han redan 1819 och tjenstgjorde vid Regimentet i denna egenskap till 1855. — Dr O., som var en af Sv. Läkaresällskapets äldsta ledamöter, hade sedan 1815 tillhört Sällskapet.

— Ordföranden tillkännagaf att *Bibliotekarieval* i nästa sammankomst kommer att förrättas.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Sön-dagen den 19 till och med Lördagen den 25 April 1868:

Sjukligheten något ökad, dock fortfarande ej betydlig.

1. Inom enskild praktik anmälde sjukdomsfall (från 16 läkare):

Febris typhoides	2.	Apoplexia cerebri....	2.	Icterus	1.
Diphtheria.....	2.	Neuralgia	1.	Nephritis	1.
Pertussis	2.	Conjunctivitis	5.	Rheumatismus acutus	5.
Dysenteria	2.	Otitis.....	4.	Erythema nodosum..	1.
Diarrhoea	21.	Ang. tons. & faucium	22.	Urticaria	1.
Febris intermittens..	7.	Pericarditis	1.	Zona	1.
Angina parotidea	14.	Thrombosis. Embolia	1.	Furunculus	2.
Variolæ. Varioloides	2.	Laryngo-tracheitis ...	15.	Carbunculus	1.
Varicellæ	1.	Bronch. Cat. bronch.	57.	Rheum. recens efebrii.	1.
Delirium tremens....	1.	Pneumonia	2.		
Syphilis	4.	Febris gastr. simplex	13.		
Gonorrhoea	7.	Gastritis. Enteritis.	8.		
				Summa	205.

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Serafimer-lasarettet*: sjukantalet den 25 April 226, hvaraf 127 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 3, pneumonia 2.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 25 April 215, hvaraf 111 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: bronchitis 4, syphilis 3, pneumonia 3, gonorrhoea 2, gastritis 2, febris typhoides 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 25 April 152, hvaraf 85 invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 4, bronchitis 2, febris puerperalis 1, vario'se 1, delirium tremens 1, gastritis 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Hornsgatan*: sjukantalet den 25 April 64, hvaraf 46 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 2, febris gastrica simplex 2, bronchitis 1, pneumonia 1, enteritis 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Skeppsbron*: sjukantalet den 25 April 27, hvaraf 19 invärtes sjuke. Intet fall af akut sjukdom har under veckan inkommit.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 25 April 61, hvaraf 43 invärtes sjuke; inkomne under veckan: pneumonia 2, bronchitis 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhoea 15, bronchitis 13, conjunctivitis 3, bronchitis capillaris 3, pneumonia 3, otitis 2, urticaria 2, syphilis 1, meningitis cerebialis 1, furunculosis 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 16, bronchitis 8, laryngitis 2, pertussis 1, syphilis 1, conjunctivitis 1, otitis 1, colitis 1, urticaria 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 25 April 58; inkomne under veckan: meningitis 2, pertussis 2, febris typhoides 2, catarrh. bronch. 1.

På *Provisoriska Barnvårdshuset*: antalet vårdade 14; helsotillståndet godt.

På *Barnvårdshuset Pro Pat* i: helsotillståndet godt.

På *Diakonissjukhuset*: sjukantalet den 25 April 27; inkomne under veckan: febris typhoides 1, pneumonia 1.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuke*: sjukantalet den 25 April 161, hvaraf 75 mankön och 86 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 25 April 117, hvaraf 86 från staden och 31 från länet; inkomne: syphilis 11.

På *Provisoriska Kurhuset*: sjukantalet den 25 April 42; inkomne: syphilis 4, gonorrhoea 1.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt Fattigläkarnes vecko-rapporter): bronchitis 63, diarrhoea 33, pneumonia 18, febris intermittens 10, febris gastrica simplex 6, rheumatismus 6, ophthalmia 4, gastritis 4, febris typhoides 2, meningitis cerebialis 2, angina tonsillaris 2, laryngitis 2, icterus 2, dysenteria 1, angina parotidea 1, delirium tremens 1, pleuritis 1, bronchitis capillaris 1, gastricismus 1.

4. I *Stadens Fängelse*: pneumonia 1, rheumatismus 1, erysipelas 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: bronchitis 3, febris gastrica simplex 2, febris intermittens 1.

I sammanhang med veckouppgiften rörande sjukligheten tillkännagaf Hr CARLSON, i egenskap af förste Stadsläkare i Stockholm, att det *provisoriska sjukhuset vid Skeppsbron* under gårdagen blifvit stängdt, emedan lokalen ej vidare för detta ändamål vore disponibel.

— Hr KEY meddelade utdrag ur ett bref från Dr EKLUND i Kristianstad och förevisade af honom insända preparater öfver ett *extrauterint hafvandenskap*. Detta hade af Dr E. blifvit under lifvet diagnosticerad, och den tillhörande sjukdomshistorien hade han redan i November förledet år insändt till Läkaresällskapet, (se prot. den 19 November).

Sedan Dr E. genom vederbörande presterskap blifvit under rättad om att offret för ifrågavarande åkomma, hustru Sara Nils-

dotter i Bubbarp, afidit den sista Mars, reste han den 2:dra April i sällskap med Provinciälläkaren Dr VIRGIN till den afidnas hemvist för att verkställa obduktion. Det var enligt hvad Dr E. skriver förenadt med nästan oöfvervinnerliga svårigheter att förmå den öfverlevande mannen att låta dem ens se liket, och ännu mycket mindre ville han tillåta dem att öppna det. Först genom Pastorns och släktingars bemedling lyckades de utverka sig tillstånd att göra ett litet snitt i buken, utan att uttaga något. Obduktionen öfvervakades af mannen och de måste af honom »tigga sig till hvarje bit de önskade medtaga». Det är naturligt att under sådana förhållanden sektionen måste blifva ofullständig, och någon nogare undersökning in situ kunde ej göras.

»Liket var betydligt afmagradt. Venstra regio hypogastica visade sig framskjutande och i den kändes en hård knöl. För öfrigt var buken insjunken. Tumören utgjordes af en cysta. Denna adhererade till bukväggens peritoneala beklädnad framtill, äfvensom till tunntarmarne, genom fasta tjocka adherenser. Till höger var den fri och tillät handens nedförande i fossa Douglasii. Till fundus uteri var cystan fast adherent och den visade sig hafva utgått från uteri anexer på venstra sidan. Cystans väggar voro mångfaldigt skrumpna och veckade.»

»Vid cystans öppnande stack en penetrant fœcallukt i näsan och knifen stötte emot ett af de macererade hufvudskålsbenen. Alla de öfersända benen anträffades i cystan, liggande huller om buller, och dessutom innehöll den fœces, dels flytande dels i mjuka klumpar. Cystväggarne utgöras nemligen dels af tarmarnes väggar, dels öppna sig tunntarmar deri. En sviskonkärna anträffades äfven i cystan. Uterus var starkt anteflekterad, så att dess fundus låg tryckt emot symphysen.»

»Endast å ett af de lösa benen fanns något af de mjuka delarne kvar, utvisande att fostret varit mumifieradt. (Dermatopedion, ej lithopedion).»

»Huru kommunikationerna med tarmarne uppstått, öfverlemnar jag åt de lärde att afgöra; det tror jag mig kunna påstå, att fostret varit mumifieradt och att genom maceration i tarmarnes contenta alla dess mjuka delar bortsmälts, så att det ifrån att hafva varit ett dermatopedion blifvit ett skelett i modrens buk.»

Hr Key anmärkte hufvudsakligen följande:

Af det öfersända preparatet vill det synas som om cystan varit föga större än en knytnäfve. Till följd af de ogynsamma förhållanden, under hvilka obduktionen måste verkställas, är preparatet något trasigt, så att man har svårt att få en fullt klar föreställning om en del förhållanden. Högra tuban och ovariet äro fullt fria. Venstra ovariet återfinnes tillplattadt och utdraget i bakre cystväggen. Högra tuban fortlöper med något förtjockade väggar och öppet lumen i cystans bakre vägg, i en utsträckning af vid pass 2 tum. Den synes der sluta med en ruudad, något naggad ända i den fasta väggen. Dess lumen vidgar sig något mot ändan,

och slemhinnan blir här rostbrun. Genom en liten, ett par linier bred, rundad öppning sammanhänger tubans lumen med cystans kavitet; men denna öppning synes sitta å sidan af tuban, och väggarne af tuban synas ej direkt öfvergå i cystväggarne. Det kan sålunda väl vara en möjlighet att hafvandeskapet utvecklat sig såsom tubart i yttre delen af tuban, men om så verkligen varit förhållandet, eller om det varit ett abdominalt hafvandeskap kan, på grund af preparatets beskaffenhet, ej med full säkerhet utrönas. Sjelfva cystväggarne utgöras af en fast bindväf, som på insidan är slamsig och stadd i purulent smältning. Af fosterhinnor synas ej något spår. Af intresse är tarmarnes förhållande. Flera slyngor af tunntarmarne ligga indragna i cystväggen, och såsom Dr E. anmärkt genom flere större och mindre öppningar i direkt kommunikation med fosterhålan. Ej mindre än 7 sådana öppningar anträffas, några smärre sittande på sidorna af tarmslyngorna, andra åter gående rundt om hela tarmen, så att dennes kontinuitet blifvit fullständigt afbruten. Å en tarmslynga saknas $\frac{2}{3}$ af tarmens circumferens i flere tums utsträckning, och den återstående fjerdelen sitter qvar såsom ett band förenande tarmändarne, och utgörande en del af sjelfva cystväggen, hvilken här sålunda består af tarmslemhinna. Det är alldeles tydligt att på sednare tiden af qvinnans lif inga contenta kunnat passera från öfre delen af tunntarmarne ned till tjocktarmen, utan att först uttömmas i fosterhålan. Anlända hit hafva de äfven haft ganska svårt att hitta vidare, ty alltför lätt hafva de kunnat genom någon af de många öppningarne komma in i en slynga, som åter utmynnar i fosterhålan, och sålunda hafva de efter en längre eller kortare passage dit återkommit. De hafva råkat ut för en verklig labyrinth, der ingen ariadnetråd kunnat visa vägen, och ändock hafva de ej ansamlats i någon så särdeles stor quantitet. Vid deras afgang hafva de åtföljts af ett och annat af de gehom maceration från mjuka delar befriade fosterbenen. Vid en närmare granskning af dessa befinnes nemligen en stor del saknas, isynnerhet af de smärre benen, såsom kotor, tarsal- och karpalben etc. Hvad uppkomsten af tarmperforationerna beträffar, så äro dessa ytterst vanliga vid extrauterina hafvandeskap och uppstå helt naturligt i följd af retningen af det döda fostret, hvilket ju blir en för organismen främmande, i kemisk omsättning stadd kropp. Vanligast uppstå dessa perforationer på rectum, och detta är äfven fördelaktigast, ty de macererade fosterdelarne kunna då efterhand med mera lätthet afgå. Att dylika perforationer kunna genom suppuration uppstå åt flera andra håll än tarmarna är ju allmänt bekant, äfvensom att fostret på detta sätt kan fullständigt elimineras och helsan återvinnas. Anmärkningsvärdt i detta fall är att lifvet kunnat hos qvinnan så länge bestå med så vidsträckta förruttnelser af tunntarmarne, och med så i ögonen fallande hinder för tarmcontentas passage. Lifmodren är något förstord med förtjockade, sklerotiska väggar, och, såsom Dr E. anmärkt, visar den en stark anteflektion.

Hr NETZEL, som vid det tillfälle förledet är, då sjukhistorien upplästes, anmärkte att diagnosen Lithopædion ej kunde fastställas på de då angifna grunderna samt att först vid obduktionen något bestämdt utslag derutinnan kunde erhållas, hänvisade till detta sitt yttrande. Hr N. ansåg i öfrigt fallet sällsynt och värdt att minnas, då qvinnan till följe af sitt extrauterina hafvandeskap så lång tid som 12 år burit inom sig ett fullgånget foster. Skada var att, i anseende till de svårigheter som mötte för obduktionens noggranna verkställande, ägghålans beskaffenhet måste blifva outredd. — Ett likartadt fall hade nyligen blifvit omnämndt i Monatschrift für Geburtskunde, för hvilket fall Hr N. i korthet redogjorde.

— Hr EDLING fästade Sällskapets uppmärksamhet på de *affischer*, som vid inköp af »*Marquis d'Estrées berömda gikt-plåster*» samt »*Allmänt läke- och flussplåster*», å apoteken tillhållas allmänheten, och hvilka affischer angifva dessa plåster såsom ett slags universalmedel mot de mest olikartade åkommor och sjukdomar, hvaribland kräfta, fistlar och venerisk sjukdom m. fl. Innehållet, i sig sjelft särdeles puerilt och osammanhängande, kunde dock lätt bedraga enfalden, hvarföre äfven de nämnda plåstren försäljas i stora quantiteter, »å södra Sveriges apotek pundtals». Deras sammansättning är följande:

Marquis d'Estrées plåster.

Empl. oxid. plumbic O'42

kokas så att det blir ljusbrunt; sedan tillsätts:

Ol. palmæ O'3

Terebinth. commun. O'2

Cer. flav. O'56

»*Allmänt Läke- och Flussplåstern.*

Emplastr. Saponac. O'24

» Gummi Resinos. O'8

Styr. Liqvid.

Resinæ flavæ aa O'2

Herbæ Melilothi pulv. O'8

Fol. Hyoscyami pulv. O'4.

Hr E. beklagade att sådana bedrägliga uppgifter, vittnande om oförstånd, okunnighet och vinstbegär, spridas bland allmänheten.

Hr SEBARDT beklagade äfven att sådana missbruk, som egde sitt enda stöd i gammal häfd, ännu fortgingo på flertalet apotek inom landet. För egen del ville han, sedan hans upp-

märksamhet blifvit fästad på förhållandet, tillse, det sådana lysande prospekter ej vidare funnos att tillgå å hans apotek.

Hrr CARLSON, CEDERSCHJÖLD, EDHOLM, LAMM, MALMSTEN och THOLANDER yttrade sig äfven ogillande, men trodde att, sedan apotekarnes uppmärksamhet blifvit fästad vid missbruket, detsamma snart skulle komma att upphöra.

— Sekreteraren meddelade enligt uppdrag af Provincialläkaren i Wernamo distrikt Dr NORDENSTRÖM följande af honom förrättad *Ovariotomi* med olycklig utgång.

Hustru Maria Stefansdotter, 47 år, från Rydaholms socken, Jönköpings län. — Har 4 gånger födt barn, sednast för 9 år sedan. Hösten 1866 låg hon flera veckor till sängs i anledning af då och då påkommande plågor i buken; då dessa upphörde märkte hon att bukens volum tilltagit och förmodade sig vara i grossess; menstruationen fortfor till hösten 1867; i medlet af Februari 1868 infann hon sig hos mig; bukens omfång var då betydligt; tillrådd inträde på sjukhuset i Wernamo samt att bereda sig på operation, inkom hon på sjukhuset den 16 Mars.

Stat. præs. den 17 Mars: Patientens allmänna tillstånd ej så godt som vid föregående besöket; hon är magrare och känner sig mycket matt; aptiten dålig; svårighet vid defecation; bukvidden öfver nafveln 2 fot 1 tum(?); afståndet från pubis till proc. xiphoid. 19 tum; buken ger tympanitisk ton endast i epigastrium och ländtrakterna; uterus ej dislocerad, rörlig. Efter samma dag verkställd punktion, hvarvid 5 kannor mörkbrun, tjockflytande vätska uttömdes, anmärktes: Till höger, i niveau med nafveln kännes genom bukväggen en icke rörlig, hård tumör af en njures form och storlek; tympanitisk perkussionston öfver venstra delen af buken samt i högra regio iliaca och epigastrica; i högra regio meso- och hypogastrica är tonen mer och mindre dämpad; i de båda sistnämnda regionerne kännes större resistens än annorstädes.

Den 20 Mars. Efter tappningen har patienten nutrierats så väl som möjligt; hon känner sig betydligt bättre, har i går varit uppe hela dagen. Då några fall af tyfoidfieber och patienter med operationssår funnos på sjukhuset, flyttades patienten för undergående af operation till min bostad, der hon erhöll ett större rum för sin räkning.

Diagnosen var uppgjord till *Cysta ovarii dext.*, sannolikt med adherenser, och faran af operation tydliggjord för patienten.

Den 20 Mars kl. 12 midd. företogs operationen, dervid ej kloroform gafs; biträde af någon läkare hade jag för tillfället ej att tillgå; assisterades för öfrigt verksamt och pålitligt af 5 personer.

Från nafveln nedåt gjordes i linea alba ett 1 tum långt snitt genom bukväggen, som innehöll riklig subkutan fettväf; ur den gjorda öppningen uttrann en seg, brunaktig vätska, och fingret

kunde införas i en större kavitet, hvars väggar kändes fullsatta med en mängd hårda tumörer från storleken af en valnöt till mindre; snittet hade fört direkte in i cystan, som var sammanväxt med bukväggen; sedan vätskan blifvit uttömd, förlängdes snittet omkring $1\frac{1}{2}$ tum nedåt, hvarigenom peritonealkaviteten öppnades; vid undersökning fanns nu tumören åt båda sidor sammanväxt med främre bukväggen rundt om naveln, som det tycktes på en radie af $2\frac{1}{2}$ tum; nedåt högra randen af bäckenet gick från cystan en 2 å 3 tum lång och lika bred samt 1 till 2 linier tjock pedunkel; inga adherenser till tarmarne kunde upptäckas då handen infördes under cystan; de nämnde adherenserna till bukväggen befunnos mycket fasta, kunde föga eller icke lossas med fingrarne; på ett par ställen försökt dissektion visade att stora svårigheter skulle möta, ej heller hade jag mig nu bekant huru långt uppåt adherenserna sträckte sig; emellertid, då fastväxningar till uterus eller tarmarne ej påträffats, då pedunkeln syntes vara af fördelaktig beskaffenhet och dessutom både cystan och peritonealhålan en gång blifvit öppnade kunde ej gärna blifva fråga om att lemna operationen ofullbordad. Pedunkeln fattades med en BAKER BROWNS klämmare och genombrändes; derunder uppkom blödning från den cystan närmaste delen af pedunkeln, hvarföre en stark ligatur lades derom; för att bereda mig bättre utrymme måste jag nu efter en kort stund lossa och borttaga klämmaren, hvarefter dock ingen blödning från den nedre delen af pedunkeln inträdde. Nu började en svår och tidsödande dissektion af adherenserna, som ofta voro så intima att cystväggen och peritoneum bildade en membran, hvarföre det ej kunde undvikas att smärre delar af peritoneum här och der bortdissekerades; å det ställe af bukväggen, som motsvarade den ofvan vid den yttre undersökningen nämnda njurformiga tumören, hvilken utgjordes af ett på cystans insida sittande konglomerat af småcystor, voro adherenserna starkast. För att erfara huru långt dessa sträckte sig uppåt samt möjligen lättare lossa dem från detta håll, förlängdes i denna rigtning snittet genom bukväggen omkring 2 tum; bukväggen var här genom den å dess insida fastvuxna cystväggen med sina konglomerater af småcystor $\frac{1}{2}$ tum tjock; adherenserna till bukväggen upphörde $1\frac{1}{2}$ tum ofvan naveln; från den stora cystan märktes 2:ne mindre utgå i rigtning mot lefvern och ventrikeln; med en SPENCER WELLS troakart punkterades dessa inifrån den stora cystan; vid förnyad undersökning kunde nu bestämdt konstateras att inga adherenser till någon af abdominalviscera förefunnos; dissektionen af adherenserna till bukväggen fortsattes nu, men på flere ställen måste större och mindre delar af cystväggen skiljas från cystan och lemnas qvarsittande vid bukväggen; under denna dissektion var det öfverallt utsipprande blodet mycket besvärande; för blödningsens stillande användes dels påtryckning med mjuka svampar dels (å ränderna af de kvarlemnade styckena af cystväggen) brännjern. Bukhålan befriades nu sorgfälligt från cystinnehål, hvaraf dock obetydligt utkommit och blodcoagula; å bukväggen här och

der sittande små coagula lemnades dock kvar, emedan förnyad blödning följde vid deras borttagande; från pedunkeln märktes ingen blödning; då någon förstoring af venstra ovariet ej kunde upptäckas, tillslöts nu buksåret med 7 djupa genom peritoneum gående silkessuturer och 11 ytliga dels metall- dels silkessuturer; (büksårets längd omkring 5 decimaltum). Derefter förband af kompress, bomullsvadd och bukbinda.

Under operationen, som i anledning af den högst besvärliga dissektionen af adherenserna varade mera än 2 timmar, markerade patienten smärta egentligen blott vid genomskärandet af bukväggen, icke alls vid pedunkelns genombrännande; hon blef dock under operationen mycket medtagen, men restaurerades efter några doser portvin. — På aftonen gafs 0,4 k. morfin.

Den 21 Mars. Föga sömn under natten; feber, puls 104; lindriga plågor i buken, som ej var ömmande. Morfin. — Buljong, mjölk. — På aftonen: puls 124. — Morfin 0,4 k. + digital. 3 k. + sulph. qvin. 4 k. ad n.

Den 22. God sömn under natten; på morgonen uppkräktes en spolmask; inga plågor i buken, puls 116; under dagen flere kräkningar. — Champagne med isvatten. Vid bandagets ombyte på aftonen befanns nedre sårinkeln suppurerande.

Den 23. Allmänna tillståndet bättre, patienten känner sig »lättare», huden mindre het, puls 116. De djupa suturerna borttagas (64 timmar efter operationen); såret har godt utseende. Under dagen 3 doser kinasalt à 3 k., sista gången med morfin. Champagne med is. — Ölost. — På aftonen var patienten sämre, puls 124.

Den 24. Föga sömn under natten; emellanåt lindriga plågor i buken, som är något uppdrifven; väderafgång per os; huden svettande, puls 108. Åtta af de ytliga suturerna borttagas; såret upptill läkt per primam, nedtill läkt på djupet, granulerande i ytan. — Kinasalt + morfin. — Ölost (fördrages bättre än mjölk).

Den 25. God sömn; utseendet bättre; känner sig mindre svag; huden fuktig, puls 112 à 116; de återstående 3 ytliga suturerna borttagas. — På eftermiddagen plågades patienten mycket af meteorism, som föga hjälptes med ett i rectum infördt rör; efter oljelavement afgick till patientens lättnad en mängd väder. S. M. — Buljong, ölost, portvin. — På aftonen en kräkning, pulsen 120, svag.

Den 26. Orolig sömn; patienten mycket svag; svettning; puls 104; bukens omfång minskadt. — Ett par doser kinasalt; morfin en gång. — På aftonen en kräkning, puls 124.

Den 27. Föga sömn, mycken oro; klagar ej öfver plågor men öfver »yrhet» i hufvudet; bukens omfång ytterligare minskadt; vid undersökning per vaginam kännes ingen fluktuation eller ökad resistens bakom uterus. Upphöres med kinasalt. Cingul. nept. — På middagen kräkning, hvarvid en ascaris medföljde; derefter blef patienten ytterst svag; på eftermiddagen flere öppningar af fasta exkrementer. Patientens tillstånd syntes nu så dåligt att jag

skulle ställt prognosen hopplös, om ej undersökningen af urinen tillkännagifvit halten af klorssalter tydligt ökad. — Moschus 7. k. + camphora 1,5 k., hvarannan timma. Vin.

Den 28. Under natten lugn och ganska god sömn; feberu nu på morgonen mycket minskad, puls 92; känner sig hungrig. Hela dagen befann sig patienten särdeles väl, begärde alltjemt föda; flere fasta öppningar. — Buljong, mjölk, litet biffstek, väl sönderskuren.

Den 29. Sömn nästan hela natten, då patienten vaknat har hon begärt föda; huden i hag hetare, puls 112 à 120. — Kinasalt + digitalis. — På eftermiddagen diarré; klorssalterna i urinen minskade; buksåret granulerar nedtill; behandlas med charpie, doppadt i infus. chamomillæ. — Cingul. nept. — Pulsen på aftonen 96 à 100. — Opium + acet. plumb. ad n.

Den 30. Föga sömn; intet diarré; tillståndet i allmänhet sämre, puls 104, svag. På eftermiddagen två kräkningar samt en lös öppning. På aftonen var pulsen mycket svag, 104, temperaturen å händer och fötter minskad. — Ett par doser moschus + camphora.

Den 31. Ingen sömn; ytterligare försämring; puls okännbar; ansigtet infallet. Patienten afled kl. 12 middagen.

Vid obduktionen, 24 timmar efter döden, fanns i bukhålan, ett, till kvantiteten ej betydligt seropurulent exsudat, peritoneum parietale et viscerale lifigt injicieradt; tarmarne på flera ställen med färska adherenser löst förenade med hvarandra och med bukväggen; emellan dem här och der fibrinflockor; tarmarnes slemhinna erbjöd intet abnormt, utom i nedre delen af tunntarmen samt tjocktarmen, der den här och der var injicierad. Å vertex vesicæ samt på ett par ställen å tunntarmarne och främre bukväggen syntes gangrenösa fläckar från en 50-öres storlek till mindre. Buksårets insida alldeles läkt, upptill löst adherent till en tarmslinga. Venstra ovariet skrumpet, icke cystvandladt; uterus visade intet anmärkningsvärdt; den genombrända randen af pedunkeln, som utgick från högra ligam. latum var temligen jemn, icke ansväld, icke adherent till något organ och tycktes ej ha varit säte för någon inflammatorisk process.

Den borttagna multiloculära cystan vägde, sedan innehållet ur nästan alla cystorna blifvit uttömdt, 3 skålpund; den utgjordes af en större modercysta och tvenne temligen stora, från den förras öfre segment utgående cystor; å insidorna af alla 3 cystorna sutto en stor mängd, säkerligen mer än 100 småcystor från en valnöts till en ärtas storlek; innehållet i cystorna var dels tjockt, af ägg-hvitas utseende och konsistens, dels tunnt, ljusgult, klart. Den stora cystans väggar mycket tjocka och fasta.

Hade jag på förhand afvetat de stora svårigheter, som skulle möta vid operationen, hade denna möjligen ej blifvit företagen; att den, en gång börjad, fortsattes har jag ofvan sökt motivera. Fallet visar att, efter lossande af så vidt utbredda och fasta adherenser, säkerligen upptagande en yta af 5 kvadrattum, efterblödning

— hvilket jag under de första 48 timmarne mest fruktade — icke torde vara så mycket att befara, och den deciderade förbättring, som inträdde på 8:de och 9:de dygnen, då knappast någon skulle förmått rubba min öfvertygelse om patientens tillfrisknande, antyder att en lycklig utgång äfven i ett så ogynnsamt fall som detta icke är omöjlig och troligen med ett kraftigare och yngre subjekt hade inträdt.

Den 5 Maj.

Bibliotekarieval. — Lokal för Sällskapets sammankomster. — Förändring i stadgarne. — Biblioteket. — Constitutio epidemica. — Sjukhistoria. — Digitalis utvärtas vid Anuri. — Cynoglossum officinale verkande såsom Curare. — Hömjöl från Finland.

— Företogs enligt Stadgarnes föreskrift val af Bibliotekarie, hvarvid Hr BENSOW enhälligt återvaldes.

— Ordföranden anmälde, att komitén i dagens sammankomst öfverlagt om förhyrande från September månads ingång 1868 till Maj månads utgång 1869 af den lokal, tillhörande Militärklubben, hvilken Sällskapet begagnat för sina sammankomster sedan förliden höst, och hade komitén uppdragit åt Sekreteraren att med Militärsällskapets verkställande Direktör, Kaptenen G. W. v. FRANCKEN, ifall inga hinder möta, uppgöra om förhyrande af denna lokal på ofvannämde tid och under samma vilkor som förlidet år.

— Upplästes ett inom Sällskapets komité väckt och sedermera af detsamma tillstyrkt förslag till *ändring af stadgarnes § 40*, hvilket förslag den 3 sistlidne December blifvit till Sällskapet skriftligen afgifvet och som, enligt artikeln XII: Om ändringar i Sällskapets stadgar, i Maj månad skulle till afgörande företagas.

Förslaget hade följande lydelse:

Förslag till ändring af stadgarnes § 40.

Uppstår fråga om afyttring eller förpantning af Sällskapets egande fastighet och tillstyrker komitén en sådan åtgärd, bör Sällskapet trenne gånger genom de allmänna tidningarne derom under rättas och till mangrant sammanträde kallas, den första gången minst 14 dagar före besluts fattande. — Blifver ärendet bordlagdt, skall dagen för dess återupptagande oförtöfvadt i tidningarne tillkännagifvas. För besluts giltighet fordras att minst 24 röstberättigade ledamöter äro närvarande och att minst tre fjerdedelar af de närvarande sig i beslutet förena. Om Sällskapet beslutar afyttring eller förpantning, uppdrages derefter åt komitén att frågan vidare behandla, pröfva inkommande anbud, samt om något af

komitén befinnes fördelaktigt, för Sällskapet föreslå detsamma till antagande. Till den sammankomst der frågan till definitivt afgörande förekommer, skall Sällskapet kallas på samma sätt som ofvanföre stadgadt är och för beslutets giltighet erfordras samma antal röstande och samma pluralitet.

På begäran af Hr THOLANDER bordlades frågan.

— Till *biblioteket* anmäldes:

A contribution to the Pathological Anatomy of the Ear. By M. V. ODENIUS. Translated from Medicinskt Archiv. Band II, *M* 4, 1866 by W. D. MOORE. Gåfva af Öfversättaren. — Die rationellen Indicationen für den Marienbader Kreuzbrunnen und Ferdinandsbrunnen. Festschrift zur Feier des 50-jährigen Jubiläum Marienbads als öffentlicher Kurort. Von Dr G. H. KISCH. Prag 1868. — Det medicinske Studiums og Examensvæsens Reform ved Kjøbenhavns Universitet. Efter Foranstaltning af Kirke- og Underviisningsministeriet udarbejdet og udgivet af Dr P. L. PANUM. Kjøbenhavn 1868. Gåfvor af Författarne.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 26 April till och med Lördagen den 2 Maj 1868:

Sjukligheten minskad, ej betydlig.

1. Inom enskild praktik anmälda sjukdomsfall (från 14 läkare):

Febris typhoides	1.	Otitis	1.	Typhlit. & Perityphl.	1.
Diphtheria	3.	Ang. tons. & faucium	24.	Peritonitis	1.
Dysenteria	1.	Pericarditis	1.	Icterus	1.
Diarrhoea	25.	Endocarditis	1.	Metritis	1.
Febris intermittens ..	5.	Laryngo-tracheitis ...	7.	Rheumatismus acutus	5.
Angina parotidea	8.	Bronch. Cat. bronch.	27.	Erysipelas	1.
Syphilis	5.	Bronchitis capillaris.	2.	Furunculus	7.
Gonorrhoea	2.	Pneumonia	8.		
Neuralgia	3.	Pleuritis	1.		Summa 155.
Conjunctivitis	5.	Febris gastr. simpl.	8.		

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Serafimer-lasarettet*: sjukantalet den 2 Maj 225, hvaraf 123 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 4, pneumonia 3, pleuritis 1, gastritis 1, nephritis 1, rheumatismus 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 2 Maj 200, hvaraf 90 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: pneumonia 7, gonorrhoea 4, febris typhoides 3, syphilis 3, rheumatismus 2, angina parotidea 1, scarlatina 1, furunculus 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 2 Maj 156, hvaraf 87 invärtes sjuke; inkomne under veckan: bronchitis 3, erysipelas 2, febris typhoides 1, syphilis 1, otitis 1, pneumonia 1, nephritis 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Hornsgatan*: sjukantalet den 2 Maj 70, hvaraf 48 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris intermittens 3, pneumonia 3, delirium tremens 1, bronchitis 1, catarrhus ventr. acutus 1, erysipelas 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 2 Maj 63, hvaraf 47 invärtes sjuke; inkomne under veckan: pneumonia 2, pleuritis 2, laryngo-tracheitis 1, bronchitis 1, febris gastrica simplex 1, metritis 1.

På *Allmänna Barnhuset*: bronchitis 11, diarrhoea 10, bronchitis capillaris 7, conjunctivitis 2, pneumonia 2, pleuritis 1, erysipelas 1, urticaria 1. — *Poli-*

klimiken: diarrhoea 23, bronchitis 11, pneumonia 3, conjunctivitis 2, pertussis 1, laryngo-tracheitis 1, pleuritis 1, febris gastrica simplex 1, nephritis 1, urticaria 1, furunculosis 1.

På *Allmänna Barnvårdshuset*: antalet vårdade 25; hälsotillståndet godt.

På *Provisoriska Barnvårdshuset*: antalet vårdade 20; hälsotillståndet godt.

På *Diakoniss-sjukhuset*: sjukantalet den 2 Maj 27. Intet fall af akut sjukdom har under veckan inkommit.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuka*: sjukantalet den 2 Maj 159, hvaraf 75 mankön och 84 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 2 Maj 124, hvaraf 93 från staden, 31 från länet. Inkomme: syphilis 26, gonorrhoea 3.

På *Provisoriska Kurhuset*: sjukantalet den 2 Maj 29; inkomme: 0.

3. *Bland de Fattiga* (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): bronchitis 65, diarrhoea 26, pneumonia 13, rheumatismus 12, febris intermittens 10, febris gastrica simplex 7, febris typhoides 3, diphtheria 3, neuralgia 3, ophthalmia 3, gastricismus 3, angina parotidea 2, variolæ 2, angina tonsillaris 2, pleuritis 2, pertussis 1, apoplexia cerebri 1, otitis 1, laryngitis 1, gastritis 1, nephritis 1, erysipelas 1.

4. *I Stadens Fängelse*: pneumonia 1, syphilis 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: diarrhoea 3, febris gastrica simplex 1.

— Från Serafimerlasarettet meddelade Hr BRUZELIUS ett anmärkningsvärdt fall af *kronisk lefverinflammation*.

Hr ÖDMANSSON redogjorde för det förevisade preparatet.

— Fallet skulle införas i tidskriften.

— Hr ÖDMANSSON refererade ur *Medical Times and Gazette* 1868 *Nº* 917 en notis af Dr BROWN om *utvärtes bruk af digitalis vid anuri*. — Referatet härom skulle införas i tidskriften sedan metoden blifvit pröfvad.

— Hr O. SANDAHL meddelade enligt *Centrallblatt für die medicinischen Wissenschaften* (1868 *Nº* 14) följande notis rörande verkningarne af med sprit beredt extrakt af *Cynoglossum officinale*. L.

Till nämnda tidskrift har Dr J. SETSCHENOW insändt en från Dr DIEDÜLIN i S:t Petersburg erhållen uppgift, att »ett med sprit beredt extrakt af färskä örten af *Cynoglossum officinale*, L., verkar såsom Curare på ryggradsdjurens nervsystem, i det detta extrakt endast paralyserar de periferiska ändarne af de motoriska nerverna». Dr D. hade tillika sändt Dr Setschenow en liten portion af nämnda extrakt, med hvilket den sednare anställt försök. Han förgiftade 4 grodor, genom att i en lymfsäck på ryggen införa ungefär så mycket som ett knappnålshufvud af extraktet, och hos alla 4 grodorna iakttog han följande fenomen: 8—10 minuter efter förgiftningens verkställande utvecklade sig en fullständig paralyse af alla muskler, som hafva sitt fäste å bensystemet; hjertat fortfor att slå; musklerna voro direkt retbara; de motoriska nerverna och stammen af N. Vagus voro förlamade; de sensibla nerverna och de reflektoriska centra voro icke angripna. Setschenow har så tillvida konstaterat riktigheten af Diedülin's uppgift; men den portion extrakt, som S. erhållit var för ringa till försöks anställande på däggdjur, hvarför

han ännu icke varit i tillfälle att pröfva Diedülins uppgift, att de vasomotoriska nerverna lemnas oberörda af detta gift.

Herr Sandahl fästade uppmärksamheten på den synnerligen stora praktiska vigt för nutidens fysiologi, som denna Diedülins upptäckt eger, ifall densamma, såsom antagligt synes, kommer att ytterligare bekräftas. Det är bekant att det på sednare tider mött stora svårigheter, att erkälla tillräcklig mängd af Curaregiften, så outhärligt för en hel del fysiologiska undersökningar, och ofta har äfven inträffat att det Curare man erhållit icke egt de påräknade egenskaperna, hvilket lätt låter förklara sig derigenom att flera skiljda slag af Curare, från olika ursprung, förekomma. Dessa svårigheter kunde man nu hoppas afhjelpa genom extraktet af den ganska allmänt förekommande *Cynoglossum officinale*. L. Det är för öfrigt i hög grad öfverraskande, att finna så häftiga och egendomliga giftiga egenskaper hos en växt, hörande till Boragineernas familj, hvilken allt hittills ansetts bestå af helt oskyldiga medlemmar, endast innehållande slemmiga indifferentia ämnen, samt färgämnen hos några få arter. Emellertid har *Cynoglossum officinale* i äldre tider varit misstänkt och man finner i en del farmakologiska handböcker att denna växt varit af några ansedd såsom skarpt narkotisk, hvilket återigen af andra förnekats. Det är bekant att roten varit använd i medicinen i de s. k. Pilulæ de *Cynoglossa*, hvilka äro i bruk i Danmark och flerstädes. Roten har emellertid ansetts vara indifferent i sina verkningar. De som ansett *Cynoglossum officinale* skarpt narkotisk hafva sålunda sannolikt haft att göra med det färska örtståndet.

Hr Sandahl tillade att sednare årens upptäckter inom farmakologien hafva kullkastat de förut gängse åsigterna om vissa växtfamiljers oskadlighet. Så hade Leguminoserna i allmänhet förr betraktats såsom uteslutande bestående af växter med oskadliga egenskaper, tills på sednare tider man bland dem funnit många giftiga medlemmar. Såsom t. ex. *Physostigma venenosum* (Calabarbönsans moderväxt) och de i våra trädgårdar förekommande *Cytisus*arterna, hvilka nyligen förorsakat förgiftningsfall, enligt hvad i medicinska journaler från flera håll berättas. Nu sednast hafva äfven Boragineerna förlorat sitt goda rykte och en revision af åtskilliga växtfamiljer med afseende på deras inre egenskaper torde förr eller sednare blifva nödig.

Hrr LOVÉN och KEY instämde med Hr Sandahl deri, att, ifall de nämnda rönen vunno bekräftelse och extraktet verkligen befundes verka i öfverensstämmelse med Curare härigenom en särdeles vigtig och välkommen upptäckt komme fysiologerna till godo.

— Hr LOVÉN förevisade prof på särdeles fint malet *mjöl af välbergadt ängshö* beredt på föranstaltande af Åbo läns komité för moss- och svampberedning, för att under nuvarande svåra hungersnöd i Finland, i stället för de hittills mest brukliga, för helsan skadliga nödbrödsämnen, halm och bark, användas till beredning af bröd, gröt och välling med tillsats af något råg- eller hafremjöl efter råd och lägenhet. Hr Lovén redogjorde i sammanhang härmed efter en finsk tidning för några försök, som nämde komiténs ordförande Kommerserådet E. JULIN låtit anställa, dels i Åbo dels ock på omgifvande landsbygd, för att utröna detta nödbröds näringsvärde. Alla dessa försök, vid hvilka hvarje gång en hel familj under en månads tid fått förtära bröd, gröt och välling af hömjöl med något rågmjöl och en relativt ringa mängd sovel, bestående af salt fisk samt något mjölk, hade visat det resultat att de särskilda försöksindividerna, som förut under begagnandet af den vanliga nödbrödsfödan — halmboss och bark — blifvit i hög grad medtagna, ej blott bibehållit sin ursprungliga vikt, utan i de flesta fall något förökad densamma och dessutom erhållit ett friskare, lifligare utseende med ökade krafter. På grund häraf har också, såsom Hr L. genom enskilda underrättelser erfarit, hömjölet såsom spannmåls-surrogat i Finland vunnit allt större förtroende bland folket och användes detsamma numera ganska allmänt, då dess företråde, hvad såväl smak som näringsvärde beträffar, framför halm och bark af alla erkännes.

Den 12 Maj.

Dr J. E. OUDET †. — Ändring i Sällskapets stadgar. — Constitutio epidemica. — Ovariotomi. — Sanitetsväsendet i Förenta Staternas armé.

— Ordföranden meddelade bortgången af en af Sällskapets utländska ledamöter, nämligen Dr J. E. OUDET. Ledamot af Medicinska Akademien i Paris, Médecin Dentiste, som den 15 April afled i Paris, 78 år gammal. Dr Oudet tillhörde sedan 1843 Svenska Läkaresällskapet.

— Den förliden sammankomst bordlagda frågan rörande föreslagen *ändring i Sällskapets stadgar* blef på framställan af Hr O SANDAHL åter bordlaggd. Annon's om frågans afgörande i nästa sammankomst skulle i tidningarne ingå.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 3 till och med Lördagen den 9 Maj 1868:

Sjukligheten obetydlig.

1. Inom enskild praktik anmälde sjukdomsfall (från 18 läkare):

Febris typhoides	1.	Apoplexia cerebri.....	1.	Peritonitis	2.
Diphtheria	1.	Neuralgia	3.	Icterus	3.
Pertussis	4.	Conjunctivitis	6.	Rheumatismus acutus ..	8.
Cholera	1	Otitis	1.	Erysipelas	1.
Diarrhoea	30.	Ang. tons. & faucium	16.	Urticaria	1.
Febris puerperalis ..	1.	Pericarditis	1.	Zona	2.
Febris intermittens..	5.	Endocarditis	1.	Furunculus	2.
Angina parotidea.....	16.	Laryngo-tracheitis ..	16.	Carbunculus	2.
Varicellæ	2.	Bronch. Cat. bronch.	38.	Rheum. recens efebriil.	1.
Delirium tremens ..	1.	Bronchitis capillaris.	2.		
Syphilis	4	Pneumonia	7.	Summa	192.
Gonorrhoea	4.	Febris gastr. simplex	8.		

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Serafimer-lasarettet*: sjukantalet den 9 Maj 219, hvaraf 120 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: pneumonia 5, febris typhoides 1, febris intermittens 1, delirium tremens 1, rheumatismus 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 9 Maj 218, hvaraf 98 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 8, gonorrhoea 7, pneumonia 7, angina parotidea 5, bronchitis 2, rheumatismus 1, urticaria 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 9 Maj 166, hvaraf 98 invärtes sjuke; inkomne under veckan: bronchitis 5, variolæ 3, syphilis 3, pneumonia 3, delirium tremens 2, febris intermittens 1, pericarditis 1, pleuritis 1, gastritis 1, metritis 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Hornsgatan*: inkomne under veckan: pneumonia 2, nephritis 2, febris intermittens 1, gastritis 1, parametritis 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 9 Maj 58, hvaraf 48 invärtes sjuke; inkomne under veckan: pneumonia 1, metritis 1, rheumatismus 1, erythema nodosum 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhoea 14, bronchitis 6, pneumonia 5, urticaria 4, conjunctivitis 2, enteritis 2, nephritis 2, bronchitis capillaris 2, colitis 1, otorrhoea 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 17, bronchitis 6, conjunctivitis 4, otorrhoea 2, pneumonia 2, pertussis 1, meningitis cerebialis 1, rheumatismus 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 9 Maj 55; inkomne under veckan: diarrhoea 1, bronchitis 1, peritonitis 1, keratitis 1.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 23; helstillståndet godt.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 17; helstillståndet godt.

På *Diakoniss-sjukhuset*: sjukantalet den 9 Maj 31; inkomne under veckan: febris intermittens 1, bronchitis 1, nephritis 1.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuke*: sjukantalet den 9 Maj 160, hvaraf 76 mankön och 84 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 9 Maj 133, hvaraf 101 från staden och 32 från länet; inkomne: syphilis 29, gonorrhoea 3.

På *Provisoriska Kurhuset*: sjukantalet den 9 Maj 21; inkomne: 0.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): bronchitis 66, diarrhoea 27, febris intermittens 12, rheumatismus 12, pneumonia 7, ophthalmia 5, febris gastrica simplex 5, febris typhoides 4, gastricismus 4, laryngitis 3, variolæ 3, pleuritis 3, diphtheria 2, dysenteria 1, angina tonsillaris 1, gastritis 1, icterus 1, nephritis 1, erysipelas 1.

4. I *Stadens Fängelse*: delirium tremens 1, syphilis 1, pneumonia 1, febris gastrica simplex 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: diarrhoea 1, conjunctivitis 1, bronchitis 1, pneumonia 1, febris gastrica simplex 1, icterus 1.

— Hr SKÖLDBERG meddelade en af honom nyligen med lyckligt resultat utförd *Ovariotomi*.

Fallet skulle såsom Svensk Kasuistik ingå i tidskriften.

— Hr EDHOLM lemnade ett referat af »*Rapport om Organisationen af Sanitetsvæsenet i de forenede Staters Armée, afgifuen af Kompagnikirurg J. NICOLAYSEN* och intagen i 31:sta Bandet af Norsk Militært Tidsskrift.

Dr Nicolaysens rapport om sanitetsväsendet i förenta Staternas Armé innehåller på det lilla utrymmet af 120 sidor mycket af intresse och påvisar många, äfven för mindre stater efterföljansvärda förhållanden. — Efter ert förord, hvari författaren anger sitt ämne: en skiz af utvecklingshistorien och en redogörelse för den nuvarande organisationen, berör han i inledningen de dithörande historiska förhållandena och uppkomsten af det sanitetsväsende, som för all framtid skall på ett hedrande sätt utmärka det sista amerikanska kriget. Kostnaderna voro visserligen oerhörda och förvirringen till en början likaså, liksom det alltid har varit och alltid skall blifva tillfället, der man af en illa betänkt ekonomi eller af andra grunder organiserar sanitetsväsendet endast på den bas man finner stricte af behovet påkallad *under freden*; när kriget kommer *måste* förändringarne ske, men innan maskineriet kommer i stadig gång, går mycket förloradt af lif och egendom. Hufvuduppgiften för en läkare i fält blir alltid att så mycket som möjligt söka bevara arméns effektivitet, och detta sker i någon, ehuru ringa mån genom att i det enskilda fallet förordna medicin och bruka knifven, men långt mera genom att i *stort* lägga vikt vid Hygienens preventiva och kurativa föreskrifter. Man insåg också snart att första vilkoret härför var att läkarnes erfarenhet verkligen kunde vinna tillämpning, hvilket med den ställning de sedan gammalt innehade vid arméerna var en omöjlighet. I slutet af 1864 utkom efter långt och kraftigt motstånd från arméns officerare en generalordre, hvarigenom öfverläkarne vid sjukhusen förseddes med en »commanding officers» myndighet och pålades dennes skyldigheter samt sålunda erhöll fullständig kommando-, korrektions- och straffmyndighet i samma utsträckning som öfverbefäl vid garnisoner och vid regementena. Alla äro nu öfverens om att denna förändring medförde det största gagn. Sanitetsväsendet, hvilket i förenta staterna, liksom öfverallt annorstädes i den civiliserade världen, endast i svåra tider och när dess verksamhet ej kunde undvaras erhållit ett förbigående erkännande och hvars tjänster efter slutadt krig snart glömdes, hade härigenom i Amerika fullständigt befriat sig från den bastardställning i armén, hvari fördomar och brist på erfarenhet placerat detsamma. Hvad armén derpå vunnit, visar amerikanska krigets historia. Efter en granskning af denna viktiga principfråga redogör författaren för organisationsplanen för sanitetsväsendet, det studium som Norska regeringen egentligen hade gifvit honom i uppdrag och lemnar en ytterst noggrann redogörelse för samman-

sättningen af sanitetskorpsen'), dess lönevilkor, (aflöning, häst-rationer, inqvartering och ved) fordringar för anställning, rang, militärläkarnes tjänst i fält, ambulansorganisationen och organisationen af sjukhusen jemte en minutiös instruktion för alla dem som tillhöra sanitetsväsendet, från de högsta posterna till läkarekadetterna, ambulanskuskarne och uppassarne. Derefter följa reglorna för grundläggandet och upprättandet af sjukhusen samt till slut en redogörelse för sanitetsrequisita: ambulansvagnar, bårar och sjukhusinventarier hvarvid särskild uppmärksamhet fästas vid HIDDENS »patent inodourons closetstool», tvätt- och bakningsapparater m. m. Arbetet är försedt med flera upplysande träsnitt.

Rapporten, som med skäl väckt uppmärksamhet, har genom Sundhets-Collegii försorg blifvit utdelad till svenska Militärläkare i hufvudstaden och landsorterna.

Som ett förtydligande af sjukhusorganisationen under sista amerikanska kriget förevisade Hr E. åtskilliga i »*Verbandsplatz und Feldlazareth von ESMARCH*» förekommande plancher i fågelperspektiv öfver LINCOLNS General-Hospital vid Washington, HAMMONDS General-Hospital på Point Lookout i Maryland m. fl.

Den 19 Maj.

Prov.-Läkare HAIJ och Etatsrådet STEIN ††. — RETZII Stipendium. — Ändring af Stadgarnes § 40. — Biblioteket. — Constitutio epidemica. — Graviditas extrauterina. — Neuritis optica (?) jemte mjeltansvällning.

— Ordföranden tillkännagaf att Provinciallykaren i Umeå Distrikt, Lasarets- och Kurhusläkaren i Umeå, R. W. O., M. D., K. M. CARL HAIJ den 12 dennes affidit i typhus. Han var född 1803 och hade alltsedan 1839 innehaft den befattning han vid sin bortgång egde.

— Ordföranden tillkännagaf vidare att Sällskapet nyligen förlorat en af sina utländska ledamöter, nemligen Etatsrådet Dr S. A. W. STEIN, f. d. Professor i Kirurgi vid Köpenhamns Universitet. Den bortgångne var en af Danmarks mest framstående läkare och innehade länge en vidsträckt verksamhet som practicus. Som anatom och operatör var hans namn vida bekant. Vid sin bortgång var Etatsrådet Stein 71 år gammal. Sedan 1843 tillhörde han Svenska Läkaresällskapet.

— Sekreteraren anmälde att, enligt skrifvelse från Carolinska Institutets Lärare-Collegium, Med. Phil. Candidaterna C.

*) United States Army medical Corps består af: Surgeon General, Assistant Surgeon General, Surgeons och Assistant Surgeons af olika kategorier be-roende på tjänstetid.

C. J. SAHL från Lund och A. M. SELLING från Upsala blifvit utsedde till Stipendiater å ANDERS RETZII fond.

— Uptogs till afgörande det i förra sammankomsten för andra gången bordlagda om *ändring af stadgarnes § 40*.

Sedan Ordföranden och Hr CARLSON yttrat sig angående den af komitén föreslagna förändringen i denna § blef densamma, på af Ordföranden framställd proposition, antagen, med den lydelse protokollet för den 5 sistlidne Maj upptager.

— Till *biblioteket* anmäldes:

Om Cretinism och Idioti af A. NYSTRÖM. Stockholm 1866. Gåfva af författaren.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 10 till och med Lördagen den 16 Maj 1868:

Sjukligheten obetydlig.

1. Inom enskild praktik anmälda sjukdomsfall (från 13 läkare):

Pertussis	4.	Conjunctivitis	4.	Icterus	3.
Dysenteria	2.	Otitis	3.	Rheumatismus acutus	4.
Diarrhoea	20.	Ang. tons. & faucium	7.	Erysipelas	1.
Angina parotidea	11.	Laryngo-tracheitis	8.	Erythema nodosum	1.
Varicellæ	2.	Bronch. Cat. bronch.	26.	Furunculus	2.
Syphilis	1.	Bronchitis capillaris	1.	Rheum. recens efebri.	4.
Gonorrhoea	3.	Pneumonia	7.		
Meningitis cerebialis	1.	Pleuritis	3.		Summa 134.
Apoplexia cerebri	1.	Febris gastr. simplex	12.		
Neuralgia	2.	Colitis	1.		

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Serapimer-lasarettet*: sjukantalet den 16 Maj 232, hvaraf 124 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: typhus 1, febris typhoides 1, pneumonia 1, pleuritis 1, rheumatismus 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 16 Maj 187, hvaraf 102 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 6, gonorrhoea 6, pneumonia 3, bronchitis 2, morbilli 1, pleuritis 1, febris gastrica simplex 1, icterus 1, rheumatismus 1, furunculus 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 16 Maj 142, hvaraf 77 invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 2, diarrhoea 1, delirium tremens 1, meningitis cerebialis 1, pneumonia 1, rheumatismus 1, erysipelas 1, erythema 1, furunculus 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Hornsgatan*: sjukantalet den 16 Maj 70, hvaraf 48 invärtes sjuke; inkomne under veckan: rheumatismus 2, angina parotidea 1, icterus 1, nephritis 1, metritis 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 16 Maj 50, hvaraf 37 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 3, pneumonia 2, rheumatismus 2, diarrhoea 1.

På *Allmänna Barnhuset*: bronchitis 9, pneumonia 6, diarrhoea 5, meningitis cerebialis 1, conjunctivitis 1, otitis 1, pleuritis 1, icterus 1, nephritis 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 24, bronchitis 7, pneumonia 5, conjunctivitis 4, diphtheria 1, pertussis 1, angina parotidea 1, colitis.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 16 Maj 51; inkomne under veckan: pneumonia 1.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 21; helsotillståndet godt.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 20; helsotillståndet godt.

På *Diakoniss-sjukhuset*: sjukantalet den 16 Maj 28; intet fall af akut sjukdom har under veckan inkommit.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuka*: sjukantalet den 16 Maj 160, hvaraf 76 mankön och 84 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 16 Maj 142; hvaraf 109 från staden och 33 från länet; inkomne: syphilis 23, gonorrhœa 2.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): bronchitis 58, diarrhœa 23, pneumonia 10, rheumatismus 10, febris intermittens 9, febris gastrica simplex 8, angina parotidea 7, gastricismus 5, ophthalmia 4, febris typhoides 2, diphtheria 2, meningitis cerebrialis 2, neuralgia 2, angina tonsillariss 2, angina membranacea 1, laryngitis 1, gastritis 1, peritonitis 1, icterus 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: pneumonia 2, diarrhœa 1.

— Ur de till Sundhets-Collegium insända rapporter från lasarettorna meddelade Hr HALLIN följande tvenne sjukhistorier: den första, *Graviditas extrauterina*, meddelad af Dr N. OHLS-SON GADDE å Lunds lasarett, den sednare, *Neuritis optica* (?) jemte betydlig mjeltansvällning, meddelad af Dr S. F. PSILANDER å Fahlå lasarett.

1. Smedshustrun Anna Sjöholm, 23 år gammal, från Lilla Uppåkra, intagen på Lunds lasarettens barnbördshus den 14 Januari 1866. Patienten, som städse njutit god helsa och aldrig födt barn, gifte sig i Maj föregående år; ungefär en månad efter äktenskapets ingående (vid Midsommarstiden) började blod dagligen afgå från genitalia, hvilket fortfor till medio af September månad; härvid iakttog qvinnan, att blodflödet alltid var ymnigast på de tider, som motsvarade hennes menstruationsperioder; efter September har ej någon blödning från genitalia egt rum. — Under Augusti månad började bröstkörtlarna att ansvälla, vårtgårdarne erhöllo en mörkare färg och vid kramning utsipprade ur bröstet en tunn hvitaktig vätska, samtidigt härmed tilltog buken i omfång och i October säger qvinnan sig för första gången känt fostret röra sig. Buken har sedermera ständigt och jemnt förstorats och fostret rört sig, ofta med sådan styrka, att qvinnans moder, som stundom legat tillhoppa med sin dotter, känt det. Qvinnan, som under sednare tiden af hafvandeskapet befunnit sig fullkomligt väl, erfor den 12 Januari detta år värkar, som dock snart upphörde, men följande dagen återkommo med större styrka och ihållighet och fortforo, då hon den 14 Januari emottogs å härvarande barnbördshus.

Status præsens samma dag.

Patienten, blonde, af medelmåttig kroppslängd och vid godt hull, klagar öfver smärtor (värkar), som efter hennes uppgift börja i korset och sträcka sig nedåt blygden och låren, och ömsevis af och tilltaga med fria mellanrum. Bröstet, med ljusbruna vårtgårdar, äro något svullda, vid kramning å dem uttrinner en tunn mjölklik vätska. Buken, hvars hud är försedd med talrika vitellignes och med någon brunaktig pigmentering å linea alba, är uppdrifven af en svulst, som, liggande mera åt höger, når med sin öfversta del (botten) nästan ända upp under refbenen och företer jemna släta väggar, utom nedtill åt höger strax öfver blygdbenet,

der en tumör eller utbugtning af ungefär 2½ tums längd och 1½ tums bredd (uterus?) förefinnes, hvilken vid värkarna blifver hård och höjer sig något, men då värken upphör åter mjuknar. Svulsten kan något förskjutas åt sidorna, företer öfver allt en jemn likformig konsistens, som ej under värkarne på något sätt förändras; några fosterdelar kan ej någorstädes med säkerhet uppfattas och särskiljas; vid auskultation öfver densamma höres nedtill åt båda ljumskarne ett kontinuerande surrande ljud ("placentarljud"), men ej någorstädes fosterljud, ej heller kan vid palpation fosterrörelse upptäckas qvinnan säger sig ej känt sådana sedan i dag tidigt på morgonen.

Blygden något svullen, mjuk, slemafsöndringen i slidan förökad, vid undersökning genom densamma kännes den liksom dragen uppåt till höger och förlängd, så att det undersökande fingret med svårighet räcker upp i dess hvalf, hvarest ingen modertrut eller modermun kan kännas, utan i dess ställe kännes på den jemna klotformiga delen, som upptager slidhvalfvet, en liten knoppformig upphöjning knappt af en ärtas storlek, gifvande åt fingret samma intryck som om man kände ett litet ärr (vid undersökning med speculum besannas detta, i det att en något strålförmig cicatris synes här). Lika litet som vid den yttre undersökningen kan vid den inre någon fosterdel med full säkerhet uppfattas. Vid undersökning genom ändtarmen kan hvarken uterus eller någon svulst kännas.

Under behandling med morfin förminskades värkarna såväl i frekvens som styrka och upphörde slutligen så att qvinnan tyckte sitt tillstånd vara rätt drägligt; mot slutet af Februari påkom under några dagars tid frossbrytningar och qvinnan började klaga öfver stingande smärtor i buken, synnerligast i nafveltrakten, hvarest den var ömmande äfven för lindrigare beröring, huden fans här ej såsom förut förskjutbar öfver svulsten; efter några dagars tid började huden strax till höger om nafveln att blifva röd och höja sig något, fluktuation blef tydlig och slutligen öppnade sig ett öresstort hål, genom hvilket en mängd högst illaluktande var uttömde sig. Ur såret uttömde sig under de första dygnen en tunn stinkande brunrödgul vätska, denna aftog dock så småningom i mängd och såret drog sig tillhoppa, så att det i slutet af April, då all flytning ur detsamma upphört, artade sig till läkning, som inom få dagar var fullbordad. Under tiden hade ett envist diarré och nattsvettning tillkommit, hvarunder qvinnans krafter betydligt medtogos och hon afmagrade i högsta grad, isynnerhet som matlusten nu var så godt som ingen; äfvenså besvarades hon af ständiga svåra plågor i buken, från hvilka hon endast genom ständigt, ibland flera gånger om dagen, upprepade subkutana injektioner af morfin kunde skaffas någon ro. Patienten såg vid denna tiden mera ut som ett lik än som en lefvande varelse, så aftärd var hon.

Den 7:de Maj på morgonen voro plågorna i buken särdeles svåra och patienten förmärkte under det hon var till stols skärande smärtor i ändtarmen; hon uttog då med handen genom anus en

fast kropp, som befans vara pars squamosa os. temp. sinist.; temligen mycket blod afgick samtidigt härmed. Vid undersökning genom anus fans ungefär 2½ tum uppe i rectum på dess främre vägg ett hål stort som ett 2-öre, i hvilket en massa hopgyttrade ben kändes ligga, samma hål perforerade äfven bakre slidväggen just i hvalfvat. Följande dag uttogs ur ändtarmen venstra pars petrosa och i afföringen fans en af hamrarna (malleus); de följande dagarne kunde i de numera mindre ofta påkommande stoluttömningarne ej upptäckas något ben; den 12 fans ett stycke af en halskota; den 26 Maj uttogos medelst tång 17 större och mindre ben, samt följande dagen diverse ben och benbitar. Diarrén och nattsvettningen upphörde nu så småningom och qvinnan tilltog med den återvändande matlusten dagligen i hull och krafter, såret i rectum och slidan drog sig tillhoppa, så att vid qvinnans utskrifning den 3 Augusti det var i det närmaste läkt; hon återkom den 26 i samma månad klagande öfver olidliga smärtor i buken; följande dagen afgick med öppningen en del af en kota, hvarefter plågorna upphörde och hon utgick åter den 1:sta September; såret i rectum och vagina fans vid nu verkställd undersökning läkt, så när som ett helt litet hål, genom hvilket man med en sond kunde inkomma i en framåt liggande kavitet af knappa 2 tums längd. Patienten, som i November återkom för att »visa sig», föredde ett friskt och frodigt utseende, förhållandet med såret i rectum och vagina såsom vid sista utskrifningen; för öfrigt meddelade hon att hon i början af denna månad menstruerat.

2. *Neuritis optica(?) jemte betydlig mjeltansvällning. Helsa.* Arbetaren Persson, 30 år gammal, intogs å Fahlu lasarett den 19 Maj. Patienten, en groflemmad man med friskt utseende, hade cirka 3 veckor före inkomsten märkt, att venstra ögats synförmåga aftog på så sätt, att synfältets centrala parti var fördunkladt och färgadt, hvarjemte han kände någon smärta i frontaltrakten. Några veckor senare uppträdde samma förändringar å det högra ögat. Ingen albuminuri. Sedan dessa lidanden några veckor utan framgång behandlats, hufvudsakligen antiflogistiskt med bloduttömningar, etc., omnämnde patienten en dag, att han kände smärta i mjelttrakten samt, att han ända sedan förliden vinter deraf besvärats vid ansträngdt gående. Denna uppgift gaf anledning till undersökning af mjelten, hvarvid densamma befanns enormt förstorad. Behandlingen ändrades då till Sulph. quin. ensamt eller i förening med morfin eller jern samt spansk fluga i mjelttrakten. Denna behandling tycktes hafva den förvånande verkan, att mjelten hastigt reducerades till sin normala volym och rubbningarne i synförmågan med åtföljande smärtor i samma mån upphörde, så att patienten vid utskrifningen den 7 Juli var fullt återställd.

Den 26 Maj.

Revisionsberättelse. — Supplementband till SACKLÉNS Läkarehistoria. — Biblioteket. — Constitutio epidemica. — Thrombosis arteriæ pulmonalis. — Parasit teori för de contagiösa sjukdomarne. — Hungertyphus i Ost-Preussen och i Westerbotten.

— Ur komiténs protokoll meddelade Ordföranden att, sedan *revisionsberättelsen* öfver Sällskapets räkenskaper för arbetsåret 1866—67 blifvit af Sällskapet till komitén remitterad, hade komitén funnit densamma ej gifva anledning till någon anmärkning, utan instämde i Hrr Revisorers tillstyrkan af full décharge åt Skattmästaren.

På proposition af Ordföranden meddelade äfven Sällskapet denna décharge.

— Ur samma protokoll meddelade Ordföranden vidare, att komitén, med anledning af ett af Hr LEVERTIN i Sällskapet väckt förslag om tryckande på Läkaresällskapets bekostnad af ett nytt *supplementband till SACKLÉNS Läkarehistoria*, ej funnit anledning att denna del, såsom den föregående af år 1853, blefve på Sällskapets förlag utgifven och hade komitén, som i denna fråga tagit del af arbetets utgifvare, Hr WISTRANDS åsigt, med stöd deraf ej funnit skäl att tillstyrka Hr Levertins förslag.

— Tillkännagaf Ordföranden, att Läkaresällskapet under instundande Juni, Juli och Augusti månader, sammanträder i sin gamla lokal vid Nya Kungsholmsbrogatan.

— Till *biblioteket* anmälde:

Bidrag till Sveriges officiella Statistik. K. Helso- och sjukvården. I. Sundhets-Collegii underdåniga berättelse. Ny följd 5. Året 1865. Stockholm 1868.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 17 till och med Lördagen den 23 Maj 1868:

Sjukligheten obetydlig.

1. *Inom enskild praktik* anmälde sjukdomsfall (från 10 läkare):

Mening. cerebro-spin.	1.	Conjunctivitis	6.	Icterus	2.
Diphtheria	1.	Otitis	3.	Rheumatismus acutus	6.
Pertussis	4.	Ang. tons. & faucium	13.	Erysipelas	3.
Dysenteria	1.	Laryngo-tracheitis	6.	Erythema nodosum	3.
Diarrhoea	14.	Bronch. Cat. bronch.	16.	Urticaria	2.
Febris intermittens	3.	Bronchitis capillaris.	1.	Zona	1.
Angina parotidea	9.	Pneumonia	3.	Furunculus	5.
Syphilis	1.	Pleuritis	1.	Rheum. recens efebril.	2.
Gonorrhoea	1.	Febris gastr. simplex	5.		
Neuralgia	2.	Peritonitis	1.		
				Summa	116.

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Seraphmer-lasarettet*: sjukantalet den 23 Maj 238, hvaraf 130 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: pneumonia 2, delirium tremens 1, meningitis cerebialis 1, pleuritis 1, icterus 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 23 Maj 195; hvaraf 89 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: pneumonia 6, gonorrhoea 5, syphilis 3, bronchitis 3, febris gastrica simplex 3, gastritis 3, angina parotidea 2, febris typhoides 1, diarrhoea 1, angina tonsillaris 1, furunculus 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 23 Maj 135, hvaraf 78 invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 4, pneumonia 4, nephritis 2, metritis 2, variolæ 1, bronchitis 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Hornsgatan*: sjukantalet den 23 Maj 72, hvaraf 48 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 2, pneumonia 2, gastritis 2, icterus 1, rheumatismus 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 23 Maj 50, hvaraf 36 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 2, pneumonia 2, pleuritis 1, febris gastrica simplex 1, erysipelas 1.

På *Allmänna Barnhuset*: bronchitis 5, diarrhoea 4, conjunctivitis 2, pneumonia 2, meningitis cerebialis 1, nephritis 1, erysipelas 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 25, bronchitis 5, pneumonia 2, pertussis 1, angina parotidea 1, otitis 1, angina tonsillaris 1, febris gastrica simplex 1, colitis 1, rheumatismus 1, furunculus 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 23 Maj 46; inkomne under veckan: pertussis 1, scarlatina.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 22; helsotillståndet godt.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 18; fall af febris puerperalis.

På *Diakoniss-sjukhuset*: sjukantalet den 23 Maj 27; intet fall af akut sjukdom har under veckan inkommit.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuke*: sjukantalet den 23 Maj 161, hvaraf 76 mankön och 85 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 23 Maj 128, hvaraf 99 från staden och 29 från länet; inkomne: syphilis 16, gonorrhoea 2.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): bronchitis 36, diarrhoea 25, pneumonia 15, rheumatismus 11, febris intermittens 9, febris gastrica simplex 7, ophthalmia 4, angina tonsillaris 4, gastricismus 4, meningitis cerebialis 3, icterus 3, erysipelas 3, diphtheria 2, angina parotidea 2, pleuritis 2, febris typhoides 1, apoplexia cerebri 1, laryngitis 1, pertussis 1, cystitis 1, metritis 1.

4. I *Stadens Fängelse*: syphilis 3, delirium tremens 2.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: conjunctivitis 1, pneumonia 1.

— Hr MALMSTEN meddelade följande fall af *hastig död genom Thrombos i Arteria pulmonalis*.

Med. Cand. R., 24 år, från Wermland. Hade för 3 år sedan en temligen långvarig venstersidig lunginflammation med starkt håll, hvarföre han vårdades å Akademiska sjukhuset i Upsala; sade sig icke förmärkt några menliga följder deraf, utom en obetydlig hosta, som emellanåt inställde sig och vid hvilken han ej fäst på någon vikt. Hade under sista året magrat; hyn var något blek och han såg icke stark ut. Den 17 Maj 1868 insjuknade han utan frossbrytning, med hufvudvärk och allmänt illamående, kände under den följande dagen lindriga stickningar i högra sidan af bröstet, hvilka snart försvunno, och började hosta med ringa upphostning af ett i gulbrunt dragande sputum. Tillståndet undergick ingen synnerlig förändring tills patienten intogs å lasarettet den 23 Maj. Han hade då obetydlig feber, ansigtet var blekt med ett något

nedsett utseende; hostan var retsam med ringa gulbrunt sputum, intet håll; andedräkten något påskyndad, men ingen andnöd; den fysikaliska undersökningen utvisade en pneumoni i högra lungans bakre delar samt i spetsen framtill. Urinen höll ingen ägghvita, klorsalter i vanlig mängd. Ord. Cing. Nept. — Digitalis. — Linct. pect. — Under den följande dagen spred sig pneumonien åt sidoregionen och bronchialrespirationen hördes starkare, febern ökades, andedräkten påskyndades, så att dess frekvens den 25 Maj på morgonen var 32. Ord. Vin. — Den 25 Maj kl. $\frac{1}{2}$ 11 f. m. skulle patienten kasta sitt vatten, försökte först förgäfvat i liggande ställning, satte sig derpå upp i sängen understödd af sköterskan och gjorde ytterligare fruktlösa urineringsförsök under krystning; dervid öfverfölls han plötsligen af svår andnöd och fick ett cyanotiskt utseende. Andnöden och pulsfrekvensen stegrades hastigt, respirationernas antal steg till 50 i minuten, pulsen liten 150—160 slag i minuten; hjertverksamheten häftig och öfver arteria pulmonalis hördes blott en ton, den andra; ansigtet blekt med blåa läppar och betäckt af en kall klibbig svett; händer och fötter blefvö snart kalla^{*)}. Stimulantia användes rikligen: mysk och champagne; vidare gafs laxans tereb., quinin + morfin, sinapismer användes på vadorna och varma krus vid fötterna. Urinen tappades med kateter, innehöll spår af albumin, satte ingen bottensats. — Tillståndet försämrades oupphörligen, andedräkten blef rosslande, patienten sjönk i sopor och afled samma dag kl. 4 eftermiddagen.

Vid obduktionen följande dag befunnos högra lungans öfre och nedre lob, utom främre randen, i ett tillstånd af rödgrå hepatisation, starkare affärgad i lobulära härdar i nedra loben, så att dess snittyta visade ett spräckligt utseende. Den venstra lungans öfra lob säte för en kronisk interstitiel pneumoni med några hasselnötstora kaverner, tomma eller fyllda af en ostig massa, samt dessutom miliära gråa tuberkler, spridda eller i grupper, utan tecken till smältning. Öfriga lungpartier ödematösa. I högra arteriæ pulmonalis delningsställe en fingertjock rödgrå thromb, som fortsatte sig in i grenar af 3:dje ordningen: den venstra lungarteren företedde endast i smärre grenar lösa thromber. Högra hjerthalfvan starkt fylld af flytande blod och fasta fibrincoagula. Öfriga organer företedde intet anmärkningsvärdt.

Med anledning af det af Hr Malmsten refererade fallet omtalade Hr KJELLBERG ett annat fall af *emboli i arteria pulmonalis*, som han haft i sin praktik för omkring ett år sedan.

Det var en handlande, B., 50 år gammal, som insjuknade i en venstersidig pleuritis med åtföljande utgjutning, dock ej betydlig. Denna sjukdom gick sitt vanliga förlopp utan oroande symtom, febern hade redan börjat minska och patienten kände sig själf också något bättre. Förut hade han varit temligen matt, hvarför jag ock alltid, då jag skulle undersöka lungans tillstånd, hade

^{*)} Allt häntydande på en Thrombos i arteria pulmonalis.

hjelpt honom att resa sig upp i sängen, hvilket då skedde långsamt. Men en dag vid mitt besök, då jag sade honom att jag ville höra på hans bröst, hann jag knappast utsäga ordet än mindre hjälpa honom, förr än han helt häftigt och med tillhjälp af sina armar hastigt satte sig upp i sängen. Han hade dock knappast satt sig upp förr än han öfverfölls af dyspné, oron stod målad i hans ansigte och han förklarade med kort, afbruten stämma, att han ej orkade sitta uppe, utan måste lägga sig. Så skedde, men dyspnén fortfor, ja, tilltog allt mer och mer, bröstet häfde sig, hjertat arbetade häftigt, oron ökades och anletsdragen antogo prägeln af en djup förtvifan. Det var en sorglig scen; och i afbrutna ord förutsade patienten sjelf sin snara död, hvilken ock inom kort inträffade.

Fallets lärorikhet, tillade Hr K., lärer ej undgå någon, emedan det visar hvilken försigtighet är af nöden för att, i den händelse att ett blodcoagulum skulle finnas i hjertat, förebygga dettas lösslitande och derigenom ock uppkomsten af emboli i arteria pulmonalis.

— Hr SKÖLDBERG lemnade efter engelska och amerikanska källor ett referat om *parasitteorien vid de kontagiösa sjukdomarne*.

I frågan yttrade sig Herrar EDHOLM, MALMSTEN och TÖRNBLOM.

— Hr EDHOLM refererade: *Ueber den Hungertyphus und einige verwandte Krankheitsformen. — Vortrag gehalten am 9 Februar 1868 zum Besten der Typhuskranken in Ostpreussen, von RUDOLF VIRCHOW. Berlin 1868.*

För en stor mängd åhörare höll Prof. V. den 9 sistlidne Februari detta föredrag, som egentligen är afsedt för icke-läkare, men innehåller mycket af stort intresse, särdeles i en tid då hungersnöden hemsökt flera olika länder; såsom Ryssland, Finland, Sverige, Preussen, Algérie m. fl. Efter en mästerlig historisk inledning om typhus öfvergår författaren till beskrifning af dess olika former: krigs- och hungertyphus, petechialtyphus och typhoid m. fl. och dess epidemiska uppträdande i olika länder och bland olika folk; under sednaste tiden, krigstyphus 1855 och 1856 vid Sebastopol, hungertyphus hufvudsakligen i Irland, der sjukdomen nära nog är endemisk samt 1848 i Ober-Schlesien, hvilken epidemi V. enligt Regeringens uppdrag noggrannt följde. — Åt sambandet mellan typhus och febris recurrens egnas en speciel uppmärksamhet liksom åt MURCHISONS teori om orsaken till dessa sjukdomar. — I gamla tider trodde man gerna vid hvarje epidemi på en förgiftning af brunnen såsom orsakande moment och tänkte ej på ett inflytande, som är värre än giftets, nemligen inflytandet af okunnighet, efterlåtenhet och bristande tillsyn öfver de hygieniska förhållandena. Återuppträdandet af sådana epidemier bör vara ett memento af starkaste slag och det ligger ej helt och hållet utom

möjlighetens område att sådana sjukdomar kunna utrotas eller åtminstone bringas till ett visst minimum. Den egyptiska pestens historia är ett exempel derpå. Då åkerbruket förföll och en despotisk regering utsög folket till det yttersta, utvecklade sig pesten; då gynnsammare tider kommo och den enskildes vilkor förbättrades i jemnbredd med det allmännas, försvann den i sin ursprungliga hård och för närvarande finnes den ingenstädes. På samma sätt skulle man kunna utrota fläckfebern. Så länge den finnes är den ett bevis på dåliga sociala förhållanden. Till sist erinrar förf. om ALISONS ord om typhusepidemierna: »uppträdandet af sådana sjukdomar äro för lagstiftaren det viktigaste bevis på de fattigas bröstlösa belägenhet»; på detta yttrande baserade sig också i England de första författningarne till proletarietets förekommande.

Med anledning af det refererade föredraget om Hungertyphus i Ostpreussen meddelade Hr WISTRAND en exposé af de hittills insända rapporterna om *Hungertyphus i Westerbotten*, der Umeå och Nysätra distrikt deraf varit och än äro särdeles svårt angripna.

Sjukdomen uppträdde redan under år 1867, då den i spridda fall förekom temligen allmänt flerstädes i Norrbottens, Westerbottens och äfven Wester-Norrlands län, mest likväl inom Örnsköldsviks Distrikt. Den har väl också på dessa trakter fortfarit äfven sedan början af år 1868, samt utbredd sig mer och mer, men dess största utsträckning och intensitet har dock under detta år visat sig inom Westerbottens län samt förut omförmälda Distrikt, hvarest, uti Bygdeå och Burträsk socknar hafva, på förra stället alltsedan slutet af år 1867 och på sednare stället sedan Mars 1868, särskilda extra läkare måst anställas såsom biträde åt Provincialläkarne. Sjukdomsfallens antal hafva endast inom dessa båda Distrikter uppgått till många tusen och enligt iukomna rapporter hafva endast inom Bygdeå socken under årets första hälft hos extra läkaren blifvit anmälda 1,161 sjukdoms- och 111 dödsfall samt inom Burträsk socken under två månaders tid 378 sjukdoms- och öfver 40 dödsfall. Inom öfriga Distrikter af de norra länen hafva endast ett jemförelsevis mindre antal sjukdomsfall förekommit, hvilket för tiden från medio af Februari till slutet af Maj uppgifvits från Neder-Kalix till 359 med 49 dödsfall. Provincialläkarne STRÖMBÄCK i Örnsköldsvik och HAUJ i Umeå hafva fallit offer för sjukdomen, hvilken uppträdt dels med, dels utan petechier. För att söka förekomma anledningar till sjukdomens vidare utbredning hafva årets beväringsmöten blifvit inställda inom Westerbottens län. Ehuru sjukdomens extensitet och intensitet ännu äro ganska betydliga, synas rapporterna gifva förhoppning att ett bättre förhållande snart torde vara att emotse.

Den 2 Juni.

Biblioteksrevisorer. — Läkaresällskapets sokal för instundande vinter. — Biblioteket. — Constitutio epidemica. — Lasarettsväsendet 1866. — Verkningar af China. — Kuhpochenlymphe. — PIRGOFFS förmenta frånfälle. — Badinrättning.

— Enligt stadgarnes föreskrift företogs *val af Biblioteksrevisorer* hvartill utsågos Hrr BROBERG och JÄDERHOLM.

— Sekreteraren anmälde att Militärsällskapets verkställande direktör, Kapten G. W. v. FRANCKEN, skriftligen meddelat, att Militärsällskapet vid allmän sammankomst enhälligt beslutat, att Läkaresällskapet från den första nästkommande September till och med Maj månads utgång 1869, fortfarande, på samma vilkor som hitintills, egde att begagna för sina sammankomster vissa Militärklubben tillhöriga rum.

— Till *biblioteket* anmäldes:

Retrécissemens urethraux. Bromure de Potassium. Bougies multiples d'AMUSSAT. Note sur l'exploration de la Vessie dans le cas présomé de calcul. Fistules à l'anus. De l'injection iodée comme moyen diagnostic, incision de dedans en dehors. Par le Dr A. AMUSSAT. — Cas de stérilité chez l'homme, cessant après la guerison d'un phimosis par le Dr A. AMUSSAT. — De la Cauterisation de l'épiploon dans l'opération de la hernie étranglée, par le Dr CARTEAUX. — Du traitement de la fistule à l'anus par la cauterisation linéaire par le Dr SCHWEITZER. — Zur differentiellen Diagnostik der Kyphosis von BEREND. Berlin 1868. — Minnestal öfver A. v. NORDMANN, hållet på finska Vetenskaps societetens års- och högtidsdag den 29 April 1867, af HJELT. Helsingfors 1867. — Kritik af det s. k. hämmande Nervsystemet af BONSDORFF. Helsingfors 1868. — Försök att medelst spirometern diagnosticera de olika stadierna af Lungtuberkulos, af BONSDORFF. Helsingfors 1861. Gåfvor af författarne.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 24 till och med Lördagen den 30 Maj 1868:

Sjukligheten obetydlig.

1. *Inom enskild praktik* anmälde sjukdomsfall (från 11 läkare):

Diphtheria.....	1.	Conjunctivitis	2.	Nephritis.....	1.
Pertussis.....	1.	Ang. tons. & faucium	11.	Metritis	2.
Dysenteria.....	1.	Laryngo-tracheitis ..	12.	Rheumatismus acutus	5.
Diarrhoea.....	22.	Bronch. Cat. bronch.	22.	Erysipelas	2.
Febris intermittens...	4.	Bronchitis capillaris.	1.	Zona	1.
Angina parotidea.....	8.	Pneumonia	8.	Furunculus	1.
Syphilis.....	2.	Pleuritis	1.	Rheum. recens efebrii.	2.
Gonorrhoea.....	4.	Febris gastr. simplex	8.		
Apoplexia cerebri....	1.	Icterus.....	1.		
				Summa	119.

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Serafimer-lasarettet*: sjukantalet den 30 Maj 231, hvaraf 128 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: pneumonia 2, febris typhoides 2, febris intermittens 1, delirium tremens 1, apoplexia cerebri 1, bronchitis 1, peritonitis 1, zona 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 30 Maj 214, hvaraf 93 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: gonorrhoea 7, angina parotidea 5, syphilis 5, pneumonia 5, bronchitis 3, furunculus 3, gastritis 2, febris typhoides 1, pleuritis 1, febris gastrica simplex 1, rheumatismus 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 30 Maj 123, hvaraf 72 invärtes sjuke; inkomne under veckan: variolæ 4, febris typhoides 1, delirium tremens 1, syphilis 1, meningitis cerebialis 1, bronchitis 1, pneumonia 1, erysipelas 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Hornsgatan*: sjukantalet den 30 Maj 65, hvaraf 44 invärtes sjuke; inkomne under veckan: pneumonia 2, febris typhoides 1, febris puerperalis 1, delirium tremens 1, meningitis cerebialis 1, pleuritis 1, metritis p. partum 1, erysipelas 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 30 Maj 48, hvaraf 32 invärtes sjuke; inkomne under veckan: pneumonia 1, pleuritis 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhoea 7, conjunctivitis 4, bronchitis 2, pneumonia 2, bronchitis capillaris 1, nephritis 1, furunculosis 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 20, bronchitis 4, conjunctivitis 3, pertussis 1, cholera infant. 1, angina parotidea 1, pneumonia 1, colitis 1, nephritis 1, urticaria 1.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 24; helso tillståndet godt.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 13; helso tillståndet godt.

På *Diakoniss-sjukhuset*: sjukantalet den 30 Maj 29.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuka*: sjukantalet den 30 Maj 161, hvaraf 76 mankön och 85 kvinökon.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 30 Maj 138, hvaraf 112 från staden och 26 från länet; inkomne: syphilis 29, gonorrhoea 5.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt Fattigläkarnes vecko-rapporter): bronchitis 39, diarrhoea 21, rheumatismus 12, pneumonia 7, febris gastrica simplex 7, febris intermittens 5, dysenteria 4, ophthalmia 3, pleuritis 3, febris typhoides 2, variolæ 2, angina tonsillaris 2, gastricismus 2, erysipelas 2, meningitis cerebialis 2, apoplexia cerebri 1, gastritis 1.

4. I *Stadens Fångelse*: delirium tremens 1, erysipelas 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: diarrhoea 4, febris typhoides 1, febris gastrica simplex 1.

— Hr HALLIN meddelade ur rapporterna till K. Sundhets-Collegium om Lasaretternas verksamhet år 1866 åtskilliga statistiska uppgifter, förändringar rörande lasarettsväsendet, sjukdomshistorier m. m. och skulle ett sammandrag häraf ingå i tidskriften.

— Hr BRUZELIUS lemnade ett referat af *Experimentelle Untersuchungen über das Wesen der Chinawirkungen* von Dr C. BINZ, Privatdocent an der Universität Bonn. Berlin 1868, hvilket referat skulle ingå i tidskriften.

Angående användandet af höga doser chinasalt yttrade sig Hrr LAMM och STÅL.

— Hr LAMM föreisade och beskref Kuhpochen-Lymphe från LUDVIG SCHNAPPAUFS Impf-Anstalt in Dresden. — För anställande af profvaccinering vid Barnhuset öfverlemnades vacinen till Hr BOSTRÖM.

Hr EKELUND yttrade sig angående användandet af kopper såsom ympämne med anledning af de försök härmed, som i Stockholm blifvit anställda för längre tid tillbaka.

— Ordföranden meddelade att en af honom efter engelska tidningar i Läkaresällskapet lemnad uppgift rörande den ryska Kirurgen PIROGOFFS bortgång numera enligt tyska tidningar helt och hållet berott på misstag eller missförstånd.

— Hr CURMAN inbjöd Läkaresällskapet att efter slutad sammankomst besöka den af ett aktiebolag anlagda och nyligen färdigblifna badinrättningen å Frimurarebarnhusets f. d. tomt.

Den 16 Juni.

Badinrättningen vid Nya Kungsholmsbrogatan. — Stadskirurgen BERGH och Provinciälläkaren INGELSON ++. — Ledamot föreslagen. — Constitutio epidemica. — Protetiska apparatjer. — Ovariotomi. — Kirurgiska instrumenter.

— Ordföranden uttryckte till Hr CURMAN Sällskapets tacksamhet för det efter sista sammankomsten företagna besöket i den vid Nya Kungsholmsbrogatan belägna, nyss färdiga badinrättningen, som är ställd under Hr C:s inseende, samt tillönskade den för Stockholm behöfliga, nu särdeles väl anlagda anstalten all framgång.

— Ordföranden tillkännagaf bortgången af ytterligare tvenne svenska läkare, nemligen:

Stadskirurgen i Malmö M. D. K. M. GUSTAF FREDRIK BERGH, som efter att innehaft denna befattning alltsedan 1840, nyligen affidit, 64 år gammal. Under polska frihetsstriden 1831 var B. — den tiden medicinæ studiosus — anställd som läkare på polska sidan, tillsammans med de svenske frivillige läkarne STENKULA och STILLE;

Provinciälläkaren i Tanums distrikt Med. Lic. WILHELM ANDERS INGELSON, som vid 46 års ålder nyligen fallit ett offer för sin verksamhet vid en inom distriktet gängse nervfeber-epidemi.

— Att till ledamot af Svenska Läkaresällskapet antagas föreslogs af Hrr RATZKI och ROSSANDER t. f. Underkirurgen vid Serafimerlasarettet M. L. ERNST SALÉN.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 31 Maj till och med Lördagen den 6 Juni 1868: Sjukligheten obetydlig.

1. *Inom enskild praktik* anmälde sjukdomsfall (från 13 läkare):

Pertussis.....	1.	Otitis.....	2.	Hepatitis.....	1.
Cholera.....	1.	Ang. tons. & faucium	8.	Icterus.....	1.
Dysenteria.....	1.	Pericarditis.....	1.	Nephritis.....	1.
Diarrhoea.....	19.	Laryngo-tracheitis	8.	Metritis.....	2.
Febris intermittens..	5.	Bronch. Cat. bronch.	29.	Rheumatismus acutus	1.
Angina parotidea.....	11.	Bronchitis capillaris.	1.	Erysipelas.....	3.
Syphilis.....	1.	Pneumonia.....	5.	Erythema nodosum..	1.
Gonorrhoea.....	3.	Pleuritis.....	3.	Furunculus.....	1.
Apoplexia cerebri....	1.	Febris gastr. simplex	7.		
Neuralgia.....	1.	Gastritis. Enteritis.	1.		Summa 125.
Conjunctivitis.....	3.	Peritonitis.....	2.		

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Seraphimer-lasarettet*: sjukantalet den 6 Juni 221, hvaraf 130 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: pneumonia 6, febris typhoides 5, delirium tremens 1, febris gastrica simplex 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: inkomne under veckan: syphilis 14, gonorrhoea 9, bronchitis 3, febris gastrica simplex 2, gastritis 2, rheumatismus 2, furunculus 2, febris typhoides 1, conjunctivitis 1, pneumonia 1, nephritis 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 6 Juni 119, hvaraf 72 invärtes sjuke; inkomne under veckan: pneumonia 5, variolæ 2, rheumatismus 2, syphilis 1, gastritis 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Hornsgatan*: sjukantalet den 6 Juni 62, hvaraf 42 invärtes sjuke; inkomne under veckan: gastritis 4, febris typhoides 1, pneumonia 1, erythema nodosum 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 6 Juni 50, hvaraf 35 invärtes sjuke; inkomne under veckan: bronchitis 2, peritonitis 2, syphilis 1, apoplexia cerebri 1, pneumonia 1, nephritis 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhoea 9, bronchitis 4, pneumonia 3, bronchitis capillaris 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 29, bronchitis 14, conjunctivitis 2, syphilis 1, pneumonia 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 6 Juni 36; ingen mottagning hvarken under denna eller föregående vecka.

På *Allmänna Barnvårdshuset*: antalet vårdade 26; helsostillståndet godt.

På *Provisoriska Barnvårdshuset*: antalet vårdade 16; helsostillståndet godt.

På *Diakoniss-sjukhuset*: sjukantalet den 6 Juni 26; inkomne under veckan: bronchitis 1.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuka*: sjukantalet den 6 Juni 159, hvaraf 75 mankön och 84 kvinön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 6 Juni 139, hvaraf 113 från staden och 26 från länet; inkomne: syphilis 21, gonorrhoea 3.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): diarrhoea 37, bronchitis 33, pneumonia 13, rheumatismus 10, angina parotidea 8, febris gastrica simplex 8, febris intermittens 4, ophthalmia 4, febris typhoides 3, variolæ 3, gastricismus 3, neuralgia 2, nephritis 2, angina membranacea 1, pertussis 1, dysenteria 1, febris puerperalis 1, scarlatina 1, meningitis cerebialis 1, apoplexia cerebri 1, angina tonsillarlis 1, pleuritis 1, gastritis 1.

4. I *Stadens Fängelse*: diarrhoea 1, febris gastrica simplex 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: diarrhoea 2, conjunctivitis 1, febris gastrica simplex 1.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 7 till och med Lördagen den 13 Juni 1868: Sjukligheten obetydlig.

1. Inom enskild praktik anmälde sjukdomsfall (från 11 läkare):

Dysenteria	2.	Ang. tons. & faucium	8.	Nephritis	1.
Diarrhoea	34.	Laryngo-tracheitis....	2.	Rheumatismus acutus ..	6.
Febris intermittens...	2.	Bronch. Cat. bronch.	15.	Furunculus	1.
Angina parotidea.....	1.	Pneumonia	3.	Carbunculus	1.
Variolæ. Varioloides ..	1.	Pleuritis	1.	Rheum. recens efebri.	2.
Syphilis	4.	Febris gastr. simplex ..	14.		
Gonorrhoea	8.	Gastritis. Enteritis	3.	Summa	114.
Conjunctivitis	4.	Peritonitis	1.		

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Serafimer-lasarettet*: sjukantalet den 13 Juni 212, hvaraf 126 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: pneumonia 3, delirium tremens 2, peritonitis 2, bronchitis 1, pleuritis 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 13 Juni 205, hvaraf 86 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 7, gonorrhoea 6, pneumonia 5, bronchitis 4, gastritis 2.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 13 Juni 131, hvaraf 83 invärtes sjuke; inkomne under veckan: variolæ 4, diarrhoea 3, febris intermittens 3, syphilis 2, enteritis 2, nephritis 2, bronchitis 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Hornsgatan*: sjukantalet den 13 Juni 41, hvaraf 26 invärtes sjuke; under veckan hafva inga sjuka mottagits.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 13 Juni 56, hvaraf 43 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 3, dysenteria 1, pneumonia 1, febris gastrica simplex 1, nephritis 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhoea 7, bronchitis 6, angina membranacea 2, pneumonia 2, conjunctivitis 1, angina tonsillaris 1, pleuritis 1, furunculosis 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 24, bronchitis 7, conjunctivitis 3, laryngo-tracheitis 2, pneumonia 2, syphilis 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 13 Juni 35; ingen mottagning under veckan.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 26; helsotillståndet godt.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 15; helsotillståndet godt.

På *Diakonissjukhuset*: sjukantalet den 13 Juni 29; inkomne under veckan: febris typhoides 1.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuke*: sjukantalet den 13 Juni 159, hvaraf 75 mankön och 84 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 13 Juni 141, hvaraf 113 från staden och 28 från länet; inkomne: syphilis 26, gonorrhoea 2.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt Fattigläkarnes vecko-rapporter): diarrhoea 40, bronchitis 25, rheumatismus 9, febris intermittens 7, pneumonia 7, febris gastrica simplex 6, febris typhoides 4, ophthalmia 4, gastricismus 4, erysipelas 3, pertussis 2, angina parotidea 2, variolæ 2, scarlatina 2, varicellæ 2, meningitis cerebri 2, apoplexia cerebri 2, laryngitis 2, angina membranacea 1, febris puerperalis 1, angina tonsillaris 1, pleuritis 1, gastritis 1.

4. I *Stadens Fångelse*: diarrhoea 1, syphilis 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: diarrhoea 5, febris intermittens 1, febris gastrica simplex 1.

I egenskap af Förste Stadsläkare, meddelade Hr CARLSON att provisoriska sjukhuset vid Hornsgatan nu skulle indragas, då sjukligheten för närvarande ej påfordrade dess vidare bestånd.

— Hr GRÅHS lemnade en kort redogörelse för den afdelning af de frivilliga sjukvårdsföreningarnes internationela exposition i Paris förlidet år, som omfattade *protetiska apparer* eller artificiella lemmar.

Många fabrikanter från olika länder hade utställt dylika apparer. Af alla ådrogo sig dock de efter Grefve BEAUFORTS invention tillverkade den största uppmärksamhet och erhöles äfven af den utsedda juryn företråde framför de öfriga. Isynnerhet beundrades 2 apparer, nemligen en underarm, afsedd att användas efter verkställd amputation nedanför armbågen (fabrik. FICHO) och ett artikuleradt träben att användas efter amputation nedom knäet (fabrik. WERBER). Hos de nämnda fabrikanterna, begge bopatta i Paris, hade Hr G. beställt modeller, som han nyligen fått sig tillsända och nu förevisade Sällskapet samt redogjorde för apparerjernas konstruktion och fästade specielt uppmärksamheten på den af Grefve Beaufort inventerade *foten med konvex bas* och dess fördelar framför såväl det vanliga träbenet som det mekaniska benet. Hufvudsakliga ändamålet med den nämnda konstruktionen vore: 1) att lemna kroppen gradvis nya stödjepunkter, så länge den under gången hvilar på foten; 2) att förlänga steget så mycket som den artificiella foten är längre än det vanliga träbenets diameter; 3) att skaffa en bred stödyta och hindra foten att slinta i början af steget och 4) att befördra benets framflyttning efter stegets slut. Med afseende på uppfyllandet af alla dessa ändamål framhöll Hr G. åtskilliga gynsamma vitsord, bland annat en rapport af Baron LARREY till Academie de Médecine.

Hr STILLE ansåg att det af Grefve Beaufort konstruerade artificiella benet vore mindre brukbart, emedan det är allt för svagt och utomdessa då det spännes på benet så hårdt som erfordras, måste klämma vid knäleden. Den kullriga formen af fotsulan bör vara ändamålsenlig vid gång på slät väg, men på gator, sådana som våra, måhända ej fördelaktig.

Den af Beaufort konstruerade artificiella handen ansåg Hr S. deremot hafva företråde framför andra sådana apparater derför att den är ojemförligt mindre komplicerad. Vanligen göras alla fingrarne å en sådan ledade och försedda med fjedrar, hvaraf följden blir att den naturliga handen får fullt upp att göra genom att betjena den artificiella och blir sålunda apparaten mer till hinder än gagn. Å B:s trähand är endast tummen ledad. Genom applicerandet af ett snöre, gående från tummen utefter den läderhysla som omfattar underarmen, öfver ryggen till motsatt axel, fås ett medel att röra tummen, utan att dertill behöfver göras någon annan rörelse än den som sker då man sträcker ut handen för att fatta någonting. Sättet att sålunda röra tummen eller hvilketdera af fingrarne som helst, uppfanns af en bandagist VAN PEETERSEN, som derå (1844) inlemnade en beskrifning till Vetenskapsakademien i Paris.

Hr S. omnämde att han i Paris under expositionen talade vid en der anställd man, f. d. underofficer, som i flera år begagnat en Beauforts artificiella hand. Denne redde sig mycket väl och skref med hjälp af densamma en ganska vacker handstil. Hr S. hade under förlidet och detta år förfärdigat flere sådana händer med godt resultat för patienterna.

Den bekante sångaren Roger lät hos instrumentmakaren CHARRIERE i Paris göra sig en artifiiciel arm, med hvilken han önskade utföra å scenen nödiga gester; men ej fullt belåten med densamma, vände han sig till en annan fabrikant, nemligen MATHIEU. Denne anbringade van Peetersens dragapparat (tirage) derå med den effekt, att Roger kan uppträda ännu, mer för att visa sin artifiiciela arms förträfflighet än för att briljera med röstens.

Hr S. förevisade vidare en af Mathieu honom tillsänd artifiiciel hand, som enligt öfverenskommelse skulle vara lik Rogers, men som var af mycket gammalt datum och egentligen endast kan tjena såsom bevis på huru konsten att tillverka dylika apparater. gått framåt sedan den tid denna blef gjord.

Med anledning af Hr G:s framställning uppstod en längre diskussion, i hvilken deltog Hrr NETZEL, SANTESSON, SKÖLDBERG, STILLE och SÅTHERBERG och hvori olika åsichter uttrycktes om de fördelar, som kunde vinnas af fotens konvexitet samt om den ofvan antydda derigenom uppkomna förlängningen af steget.

— Hr SKÖLDBERG meddelade följande fall af *ovariotomi*, som blifvit honom tillsändt från Hr ÅMAN i Linköping.

Pigan Anna Carolina Nilsdotter, från Wikingstad församling, har under yngre år alltid åtnjutit god helsa. Tillfälligt upptäcktes för 4 år sedan i h. reg. hypogastrica, något nedanför en linea dragen från umbilicus utåt sidan, en tumör af vid pass hennes knutna hands storlek. Den var rörlig och kunde, efter hennes egen utsägo, till och med föras upp mot bröstkaviteten, men var endast kännbar i liggande ställning. Under första åren var den smärtfri, utom mot inträdande menses, då den något ömmade, men hon kan icke uppgifva om den samtidigt hade ökad volym. Det enda mehn hon led af sin sjukdom var, att hon icke var så styf i sitt arbete, som tillföre. Af obekant orsak var tumören mera smärtande våren 1867, då hon rådfrågade mig (ehuru detta fallit ur mitt minne) äfvensom annan läkare inom staden. Båda skola vi då hafva konstaterat tumörens tillvaro, äfvensom dess rörlighet genom undanskjutning af densamma åt alla sidor, men utan att uuder dåvarande förhållanden kunna föreskrifva något till varaktig förbättring eller helsa. För cirka 3 veckor sedan lindrig »bröstvärk»; något sednare, om aftonen den 22 April, påkom efter avslutade göromål, utan bekant anledning, en våldsam smärta och ömhet i tumören med åtföljande feber, som under några dygn förtog henne all ro. På samma gång skall äfven tumören hafva märkbart förstorats, mest nedåt bäckenet. Trängningar att urinera voro äfven häftiga och ofta återkommande.

Då hon inkom till lasarettet den 5 Maj voro hennes krafter temligen medtagna. Vid undersökning af buken, befanns dess be-täckningar ömmande; inom bukkaviteten ingen utgjutning, men en

tumör af ett ettårigt barnhufvuds storlek, sträckande sig i höjd till nafveln, och liggande i h. foss. il., något öfverskjutande linea alba åt venster. Den kändes jemn, mjukt elastisk, men icke förskjutbar. Före hennes sista försämring säger hon med bestämdhet att hon med lätthet kunde ändra tumörens läge åt venster. Per vaginam kändes os uteri liggande högt upp i h. hörngropen. Genom os uteri kunde en elastisk bougie föras in i uteri kavitet, som var något förlängd och tillsamman med cervix mätte ungefär 9 cm. En mans-kateter införd i blåsan kunde fritt röras åt h. sidan, men mötte motstånd åt den venstra. Pulsen 88. Vid auskultation sparsamma mukösa rassel i båda lungorna; temligen ymnig expektoration af ett hvitt fradgigt sputum; ingen matlust; trög afföring; urinen afsätter segt slem; bukvidden 76 cm.

Den 7 Maj. Flyttas hon utom lasarettet och erhöll egen sköterska.

Den 8 Maj. Buken mindre öm; pulsen 68.

Den 9 Maj. På morgonen lax. ol., som på förmiddagen, efter några spänningar inom tarmkanalen, gjorde verkan. Upphostningen fortfarande. I dag har jag öfverlemnadt sjukvården vid lasarettet åt en kamrat.

Den 10 Maj. Patienten, som sofvit godt i natt, befinner sig efter omständigheterna icke illa och påyrkar lifligt operationens företagande.

I närvaro och med benäget biträde af Hrr HVITFELDT, BERGMAN, ARPI och WALLIN företogs äfven på förmiddagen *ovariotomi*.

Efter inträdd anesthesi (till en början hade hon svårt att fördraga kloroformen, som framkallade krampaktiga gutturala ljud och en kräkning) gjordes ett snitt genom huden, midt i linea alba af ungefär 9 cm. längd och med mellersta sårinkeln på 3 à 4 cm. afstånd från symphys. pubis. Sedan de mellan huden och peritoeum liggande olika slag af väfnader blifvit genomgångne, utan att framkalla någon svårare blödning, öppnades försigtigt detta sednare, som befanns intimt förenadt med främre väggen af den underliggande fibrösa ovarialcystan. Då man härefter med fingrarne, så långt sig göra lät, lossat adherenserna till bukväggen, punkterades cystan med en vanlig troikart, hvarvid utflöt ett blodfärgadt, tunnflytande och luktlöst serum, som, efter sedermera gjord uppmätning, uppgick till 3 kvarter. Sedan cystan sålunda blifvit till stor del tömd, urtogs troikarten och cystan fästades i dagen med en hakång. Vid derefter företagen närmare undersökning af cystan, befanns den vara temligen fast adherent vid omgifvande delar, såsom oment, tarmar, blåsa och lifmoder. Dessa adherenser, som voro af olika fasthet, de till blåsan nemligen af fastare textur, blefvo försigtigt med fingrarne afkafade, utan att framkalla någon synnerlig blödning. Innan emellertid detta kunde göras fullständigt, måste öppningen i bukväggen med sax förstoras uppåt ungefär 4 cm.

Då cystans alla fastväxningar voro lossade, visade sig h. sidans tuba Fallopii liggande midt öfver och fastlödd vid främre sidan af fundus uteri, genom hvilket läge cystan äfven blifvit vriden ett

halft slag om den vertikala axeln i dess pedunkel. Vid lossandet af vidfästningen mellan tuban, som i och för sig var blodigt infiltrerad, och uterus, afskiljdes äfven sjelfva tuban från corpus uteri just i vecket för dess omvikning.

Cystans pedunkel, som var bandformig och utgick från lig. lat., hade en längd af omkring 6 och bredd af 4 à 5 cm.

Sedan en BAKER BROWNS brännklämmare blifvit fastskruvad omkring pedunkeln, afskiljdes tumören medelst ett snitt från densamma. Pedunkelns korthet tillät icke längre stump öfver klämmaren än 1 cm. Efter vederbörlig omlindning af pedunkeln med ylle, doppadt i varmt vatten, blef den på vanligt sätt carboniserad med glödgade jern. Uterus och andra sidans ovarium, som härefter undersöktes, voro friska. Då intet blod fanns att upphemta från bukkaviteten, var ingen annan toilette att verkställa än den yttre, efter hvars fullbordande klämmarens brancher varsamt öppnades för att låta den brända pedunkeln, sedan intet spår af blödning från densamma visade sig, långsamt glida ned i bäckenet. Budsåret tillslöts med djupa suturer af silke och ytliga af silfvertråd. Linnekompess, bomull, några plåsterremсор och en libbinda afslutade förbandet.

Pulsen, som före operationen uppgick till 94, räknade ungefär samma antal efter dess slut. Operationen upptog 1 timma ifrån och med hudsnittet.

Den afskiljda tumören var unilokulär, med fasta väggar, innehållande, som förut är sagdt, blodigt serum.

Sedan patienten blifvit flyttad i säng och fått något mera reda på sig, klagade hon öfver kyla i öfre delen af kroppen och häftiga smärtor i epigastrium, hvarföre hon $\frac{3}{4}$ timma efter operationen erhöi en hypodermatisk injektion å v. antibrachium af acet. morph. k. 0,5. Efter någon stund minskades plågorna och hon kunde allt emellanåt slumra. Pulsen 88. Frampå eftermiddagen började emellertid kröstkatarren åter gifva sin tillvaro tillkänna med starkare afsöndring och försök till upphostning, hvilket endast med svårighet och uppväckande af liflig smärta i buken, lyckades. Ord. vin. liquin. theb. + syr. althæe. Mot aftonen var pulsen 120. Dyspnén i tilltagande tillfölje af ansamling af slem i bronkierna och större ömhet i buken. Denna sednare var dock icke uppdrifven, utan hade normal ton öfverallt, endast något dämpad öfver h. foss. il. Ord. acet. morph., cing. nept., is. Kräkningar, som under eftermiddagen varit några få, grå och vattenaktiga, med lukt af kloroform, blefvo under natten allt oftare återkommande, förande med sig icke obetydliga kvantiteter af gallfärgadt slem.

Den 11 Maj, tidigt på morgonen. Utseendet i hög grad deprimeradt. Pulsen trådformig, nära oräknelig. Osläcklig törst. Tympanitisk ton å hela buken, med undantag i h. regio hypogastrica, der den var matt. Hon afled vid full sans kl. 1 middagen, 27 timmar efter operationen.

Såsom orsak till hennes sednaste sjukdom i hemmet antager jag en blödning inom cystan, hvilken genom sitt tryck utåt verkat

en hastig förstoring, i hvars spår en circumscrip't peritonit med dertill hörande sammanväxningar följt.

Obduktion företogs den 12 Maj kl. 1 middagen, 24 timmar efter patientens död.

Bröstkaviteten. Båda lungornas spetsar af gammalt fastväxta vid bröstkorgen. Lungornas substans hypostatiskt blodfylld. Bronkierna, hvars slemhinna visade någorlunda liflig injektion, voro obetydligt slemförande. Hjertsäck och hjerta friska.

Bukkaviteten. Vid dess öppnande framvällde magsäcken, som var fylld och i betydlig grad utspänd dels af gas, dels af ett gulgrönt flockigt liquidum. Dess slemhinna frisk, men täckt af ett segt slem. Mellan slyngor af öfre delen af tarmkanalen låg omentet neddraget åt h. foss. il. I nedre hälften af bukkaviteten, nästan upp till trakten af naveln, voro alla der befintliga organer adherenta med hvarandra och en del tarmslyngor med bukväggen mitt för inre såret. Dessa band, som voro af yngsta dato, voro icke till hinder för organernas lätta åtskiljande från hvarandra. Inom bäckenet fanns en obetydlig kvantitet blodigt serös utgjutning. Lifmodern i rätt läge, ännu bibehållande brandskorpan å pedunkeln orubbad, som konstaterades utgå från lig. latum. Uteri längd cirka 9 cm. Lefver, mjelte, njurar och urinblåsa utan anmärkning. Inre sidan af bukväggen föredede från symfyssen uppåt naveln, eller på den omkrets, der den borttagna cystan kunde anses hafva varit fästad, en stark injektion af mörk färg. Buksårets inre ränder, nedåt nästan fullständigt, åt öfre vinkeln icke fullt, aglutinerade. Hela såret, från huden till peritoneum, i läkning.

Vid den utgång som detta operationsfall fått, anser jag mig skyldig uppgifva de indikationer, som här funnos *för* och *emot* ett *tidigt* utförande af operationen.

För: vissheten att påträffa sammanväxningar som voro *möjliga* att åtskilja.

Emot: den föregångna om ock öfverståndna peritoniten, den närvarande om äfven lindriga bröstkatarrer.

Operationens utgång tycktes tala för, att kontraindikationerna här bordt få göra sin rätt mera gällande; men männe om någon tid, kortare eller längre, då den nuvarande indikationen *för* hunnit genom ett tilltagande i adherensernas fasthet blifva en ganska vigtig kontraindikation, ett lyckligare resultat varit att påräkna? möjligt, nästan antagligt i förevarande fall, men ingalunda afgjort.

— Hr STILLE förevisade följande kirurgiska instrumenter och apparater.

1. Ett *trachealrör* med en klaff, som tillsluter öppningen derå vid dragning på ett snöre. Instrumentet var af Hr S. konstrueradt för en person, som ständigt nödgas använda trachealrör och ville undvika obehaget att då han talar nödgas tilltappa hålet derå med fingret. Instrumentet var så inrättadt, att då klaffsnodden fästes vid en af hängselknapparne patienten endast behöfver göra en lindrig sträckrörelse för att klaffen skall tillsluta öppningen.

2. En *urinreservoir* för en person med ofullständigt utbildad penis. Reservoirens öfre del, som är af förtennt jernbleck, är formad efter kroppen, så att den omsluter det parti deraf, som kan blifva vätt af den framsipprande urinen, som sedan rinner ned i reservoirens samlare, hvilken är fästad vid den öfre delen af reservoiren med en remsa af kautschuk, hvarigenom åstadkommes en led, behöflig då personen sitter eller vid förrättande af arbete i böjd kroppsställning.

3. Ett instrument afsedt för applikation af öronusch, *Siphon à double courant*, beskrifvet af Dr PRAT i Gazette médicale de Paris N° 19 innevarande år. Instrumentet består af ett trattformigt rör, liknande ett öronspeculum, hvilket genom en skiljevägg är deladt i tvenne hälfter, den ena för inloppet, den andra för utloppet af sprutvattnet; tvenne rör, skodda med kautschukslangar, leda till instrumentet, hvars fördel är att örat kan blifva mildt duschadt under så lång tid man önskar, då deremot vanlig sprutning är mödosam och om den sker med någon häftighet äfven plågsam för patienten.

Den 30 Juni.

SALÉN E. ledamot. — Assessor HUSS och Dr NENSÉN ††. — Constitutio epidemica. — Montarde en feuilles de RIGOLOT. — Cancer renalis. — Physiologie amusante. — Ovariotomie.

— Till ledamot af Svenska Läkaresällskapet antogs t. f. Underkirurgen vid Serafimerlasarettet M. L. ERNST SALÉN.

— Ordföranden tillkännagaf bortgången af tvenne Läkaresällskapets medlemmar:

Assessorn, R. W. O., M. D., K. M., JOHN AXEL HUSS afled för några dagar sedan vid Blockhusudden nära Stockholm, 77 år gammal. Som ung hade han beklädt flera tjenster vid armén och flottan, innan han beträdde den civila läkarebanan och blef Provincialläkare först i Lidköping sedan i Mariestad samt Brunnsintendent vid Lunds brunn. För flera år tillbaka lemnade han sina befattningar och lefde sedan i Stockholm.

Fattigläkaren i Adolf Fredriks församling, M. D., K. M., ABRAHAM NENSÉN, afled i tyfoidfeber den 18 Juni i en ålder af 49 år. Dr N. var inom sin verksamhetsförfattning allmänt värderad för sin osparda välvilja och inom kretsen af sina vänner älskad för sitt stilla väsen och sin flärdfria karakter. I Läkaresällskapets sammankomster deltog han tråget alltsedan 1850, då han blef Sällskapets medlem.

Inom första halfåret 1868 hafva ej mindre än 16 svenska läkare afidit.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 14 till och med Lördagen den 20 Juni 1868:

Sjukligheten obetydlig.

1. Inom enskild praktik anmälde sjukdomsfall (från 9 läkare):

Cholera	1.	Conjunctivitis	5.	Rheumatismus acutus	4.
Dysenteria	2.	Otitis	2.	Erysipelas	1.
Diarrhoea	28.	Ang. tons. & faucium	8.	Urticaria	3.
Febris intermittens	4.	Laryngo-tracheitis	3.	Zona	1.
Angina parotidea	2.	Bronch. Cat. bronch.	11.	Furunculus	1.
Syphilis	5.	Pneumonia	1.	Rheum. recens e febril.	1.
Gonorrhoea	3.	Pleuritis	1.		
Neuralgia	1.	Febris gastr. simplex	5.	Summa	93.

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Serafimer-lasarettet*: sjukantalet den 20 Juni 193, hvaraf 109 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 4, bronchitis 1, pneumonia 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 20 Juni 194, hvaraf 77 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 16, gonorrhoea 13, febris typhoides 2, rheumatismus 2, angina parotidea 1, neuralgia 1, bronchitis 1, pneumonia 1, febris gastrica simplex 1, gastritis 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 20 Juni 121, hvaraf 77 invärtes sjuke; inkomne under veckan: variolæ 3, pneumonia 3, syphilis 2, apoplexia cerebri 1, bronchitis 1, gastritis 1, rheumatismus 1.

På *Provisoriska sjukhuset vid Hornsgatan*: sjukantalet den 20 Juni 22, hvaraf 14 invärtes sjuke; ingen mottagning under veckan.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 20 Juni 58, hvaraf 43 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 3, diarrhoea 1, delirium tremens 1, embolia 1, pneumonia 1, nephritis 1, metritis 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhoea 9, bronchitis 2, entero-colitis 2, conjunctivitis 1, pneumonia 1, pleuritis 1, nephritis 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 24, conjunctivitis 4, pertussis 2, entero-colitis 2, syphilis 1, otitis 1, bronchitis 1, perityphlitis 1, nephritis 1, urticaria 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 20 Juni 32; ingen mottagning under veckan.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 30; helsotillståndet godt.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 21; fall af barnsängsfeber.

På *Diakonissjukhuset*: sjukantalet den 20 Juni 26; intet fall af akut sjukdom har under veckan inkommit.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuke*: sjukantalet den 20 Juni 155, hvaraf 74 mankön och 81 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 20 Juni 143, hvaraf 116 från staden och 27 från länet; inkomne: syphilis 26, gonorrhoea 8.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): diarrhoea 44, bronchitis 19, pneumonia 9, febris intermittens 6, rheumatismus 5, febris typhoides 4, ophthalmia 3, syphilis 2, meningitis cerebri 2, apoplexia cerebri 2, peritonitis 2, metritis 2, diphtheria 1, dysenteria 1, angina parotidea 1, neuralgia 1, otitis 1, pleuritis 1, gastricismus 1, icterus 1, nephritis 1, cystitis 1.

4. I *Stadens Fängelse*: diarrhoea 1, febris intermittens 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: diarrhoea 4, bronchitis 3, febris gastrica simplex 3, febris intermittens 1, laryngo-tracheitis 1.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 21 till och med Lördagen den 27 Juni 1868:

Sjukligheten obetydlig.

1. *Inom enskild praktik anmälda sjukdomsfall (från 13 läkare):*

Febris typhoides	2. Conjunctivitis	8. Erythema nodosum..	2.
Cholera nostras	1. Otitis	1. Urticaria	3.
Cholera	5. Ang. tons. & faucium	7. Furunculus	1.
Diarrhoea	43. Laryngo-tracheitis	2. Congestio cerebri	1.
Febris intermittens ..	2. Bronch. Cat. bronch.	9. Rheum. recens efebri.	1.
Angina parotidea	4. Pneumonia		
Syphilis	1. Febris gastr. simplex	12.	Summa 118.
Gonorrhoea	6. Peritonitis	1.	
Neuralgia	1. Rheumatismus acutus	3.	

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Seraphimer-lasarettet*: sjukantalet den 27 Juni 187, hvaraf 100 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: rheumatismus acutus 2, febris typhoides 1, delirium tremens 1, bronchitis 1, pneumonia 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 27 Juni 214, hvaraf 87 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: gonorrhoea 8, syphilis 7, pneumonia 7, febris typhoides 2, diarrhoea 2, delirium tremens 2, angina tonsillaris 1, bronchitis 1, pleuritis 1, febris gastrica simplex 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 27 Juni 126, hvaraf 82 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 2, pneumonia 2, rheumatismus acutus 2, febris intermittens 1, variolæ 1, delirium tremens 1, syphilis 1, bronchitis 1, febris gastrica simplex 1, peritonitis 1, icterus 1, nephritis 1, cystitis 1, epididymitis 1, mastitis 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 27 Juni 50, hvaraf 36 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 3, pneumonia 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhoea 7, gastritis 6, bronchitis 5, pneumonia 1, nephritis 1, erysipelas 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 22, bronchitis 4, gastritis 2, otitis 1, pneumonia 1, urticaria 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 27 Juni 36; inkomne under veckan: bronchitis 1, pleuritis 1.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 21; helsotillståndet godt.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 14; helsotillståndet godt.

På *Barnbördshuset Pro Patria*: helsotillståndet godt.

På *Diakonissjukhuset*: sjukantalet den 27 Juni 25; intet fall af akut sjukdom har under veckan inkommit.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuka*: sjukantalet den 27 Juni 154, hvaraf 74 mankön och 80 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 27 Juni 142, hvaraf 111 från staden och 31 från länet; inkomne: syphilis 26, gonorrhoea 2.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt Fattigläkarnes vecko-rapporter): diarrhoea 68, bronchitis 16, pneumonia 12, rheumatismus acutus 11, gastritis 8, ophthalmia 7, febris typhoides 4, febris intermittens 4, angina parotidea 3, pleuritis 3, syphilis 2, neuralgia 2, angina tonsillaris 2, gastricismus 2, erysipelas 2, variolæ 1, varicellæ 1, delirium tremens 1, apoplexia cerebri 1, nephritis 1.

4. I *Stadens Fängelse*: syphilis 1.

Norra Straff- och Arbetsfängelset: diarrhoea 10, pneumonia 2, febris intermittens 1, febris gastrica simplex 1.

— Hr MALMSTEN förevisade och beskref ett nytt slags senapsdeg *Moutarde en feuilles de Rigolot*. Ett sådant blad doppas några sekunder i vatten och lägges sålunda fuktadt på huden. Fördelarne äro att senapsdegen, som i lång tid bibehåller sin ursprungliga kraft, lätt kan medföras, t. ex. på resor, och alltid är färdig till begagnande.

Hr THOLANDER erinrade om att Hr F. TH. BERG på Stora Barnhuset användt gråpapper fuktadt i vatten och derefter

på ena sidan beströdt med torrt senapsmjöl, i stället för vanlig senapsdeg; hvarjemte Hr T. påvisade fördelarne af begagnandet af senapssprit.

— Efter ett bref från Hr NYSTRÖM i Söderköping meddelade Hr MALMSTEN följande fall af *cancer renalis*:

Doktor S., som vid sin död var 42 år gammal, hade under flera år varit sjuklig, utan att dock något lokalt lidande kunnat upptäckas, och haft ett kakektiskt utseende. I Maj 1866 uppträdde häftiga blödningar genom urinröret och i blåsan, hvilka blödningar, ehuru mindre häftiga, under sommaren upprepades med längre och kortare mellantider, under hvilka urinen var fullkomligt klar och albuminfrö. På sommaren hade han en prostatit. I October återkommo häftiga blödningar. I November reste han till Stockholm, der diagnosen bestämdes till *cancer i högra njuren*, sedan en svulst, motsvarande dess plats, upptäckts. Vid min hitkomst 15 Maj detta år kändes i buken en tumör, som från spina ilei uppsteg genom högra sidan af buken, åt venster sträckte sig nära till medellinien och uppåt ej kunde begränsas från lefvern, hvars venstra lob nedåt begränsades af en linea, som drogs från tumören, en tum öfver nafveln och snedt upp i venstra hypokondriet. Han kunde då ej förtära annan föda än litet mjölk. Spenatfärgade, ej blodhaltiga kräkningar förekommo nästan dagligen. Ständiga plågor och smärtor i buken samt betydlig ömhet för tryck öfver tumören och lefvern; endast ryggläge kunde fördragas. Urinen klar, ej blodförande; en hemorroidalknöl vid anus. Inga öppningar, ej ens efter lavement, som endast afförde väder. Hosta med gråa, sega, något blodstrimmiga sputa. Krafterna djupt medtagna. Samma tillstånd fortfor ett par veckor, då urinen började medföra blodcoagula samt blifva färgad af flytande blod. Urinkastningen åtföljd af tenesmer. Snart derefter inträdde tenesmer åt anus jemte afgång af små kvantiteter slem och flytande föeces, hvilket upphörde sedan en mängd hårda föeces, som ej med lavement kunde bortskaffas, med fingrarne blifvit uttagna ur rectum samt derefter en stor mängd lösa föeces frivilligt afgått. Samtidigt härmed försvann nedre delen af tumören i högra sidan, så att tarnton hördes ett par tum ofvan spina ilei. Urinen var hela tiden mer eller mindre blodförande, men inga coagula förefunnos. Ett par dagar före döden inträdde blödningar från anus, hvilka sedan fortforo, ehuru ej af särdeles betydenhet. Döden inträffade midsommaraftonen kl. $\frac{3}{5}$ eftermiddagen.

. *Obduktion* 15 timmar efter döden. Liket är betydligt afmagradt, dock finnes under bukbetäckningen ännu kvar en $\frac{1}{2}$ tum tjock adiposa. Högra lungan är af gammalt med adherenser nästan öfverallt fästad vid bröstväggen, den venstra har endast några få spridda sådana. I öfversta loben af högra lungan finnes nedtill ett parti af ett mindre äples storlek, som visar en betydlig hyperplasi af bindväfselementerna. Uti venstra lungan, tätt under pleuran, förekomma 2:ne små gråhvita, fasta knölar, den ena af en ärtas

den andra af en lins storlek. Båda lungorna, men isynnerhet den högra, ha i sina bakre delar betydlig hypostatisk blodfyllnad. Hjärtat är temligen stort, slapt och betydligt fettbelagdt, dess muskulatur särdeles blek, delvis fettdegenererad. Valvler oah mynningar äro friska. Det innehåller såväl flytande blod som fibrincoagula. — Lefvern är betydligt förstörd till alla sina lobor; den sträcker sig med högra loben ned till höjden af nafveln, med venstra loben till ett par tum öfver densamma, åt venster upp uti hypochondrium. Lefversubstansen är ljus och företrädesvis i de yttre delarne genomdragen af större och mindre grågula, fasta, diffust begränsade tumörer, som obetydligt höja sig öfver lefverytan och der visa en ringa afplattning af sin midt. Centraldelen af tumörerna är fastare och något mörkare än de periferiska delarne. Gallblåsan är utspänd af nästan svart galla. Uti vena cava inferior, der den går bakom lefvern, finnes en vid venväggen fästad tromb, som ej fyller venens lumen, och hvilken uppåt slutar med tvenne kolflika ansvällningar, som äro fasta och ostigt degenererade. Den öfriga delen af tromben är äfven temligen fast, brunröd. — Mjeltan är fast, af mörk färg och vanlig storlek. Magsäcken håller en mängd gallfärgad vätska; dess slemhinna är mörkgrå och något uppluckrad, utan andra förändringar. Venstra njuren är frisk, likaså uretheren på samma sida.

Högra njuren är förstörd till mångdubbel volym, dess kapsel förtjockad, lätt aflossande. Uti öfversta delen af njuren är en brunrött färgad njursubstans igenkännelig, men den öfriga delen intages af en temligen lös och lucker, mörkt brunröd, af gasutveckling något uppsvällad väfnad, genomdragen och sammanhållen af ett skelett af gröfre och finare fibrösa strängar. En liknande svulstmassa, men af mera likformig svampig väfnad omgifver njuräcknet och uretheren i en utsträckning af ett par tum nedåt. Uretheren är öfverallt permeabel.

En del af mesenterialkörtlarna äro äfvenledes degenererade och omvandlade i en liknande väfnad. Urinblåsan och prostata visa inga sjukliga förändringar. Slemhinnan i rectum är svartröd, ombiberad af blod, uppluckrad, men utan ulcerationer.

— Hr MALMSTEN meddelade vidare ur Gazette des Hôpitaux den 20 Juni under rubriken *Physiologie amusante* följande kuriosum:

På en vetenskaplig soirée i Paris hos M. FLAMMARION föresades bland annat en kines, som f. n. väckt ett stort uppsående genom sin förmåga att ogeneradt svälja sablar och hönsägg. De fysiologiska fenomenen voro härvid följande. Kinesen — som i jelfva verket ingalunda var från Kina — böjde hufvudet bakåt, å att svalget och oesophagus bildade en rak linea från munnen ill ventrikeln, hvarefter den 90 centimeter långa sabelklingan nedördes ej mindre än 80 centimeter, då den aftrubbade spetsen tydigen kändes i venstra fossa iliaca, dit nedre ventrikelväggen såunda blifvit nedtryckt — ett särdeles egendomligt sätt att använda en oesophagussond. — Det andra underverket, nedsväljandet af ett

hönsägg, skedde på följande sätt. Ägget försvann i svalget och kunde vid noggrann inspektion deraf ej återfinnas, men efter ett ögonblick syntes det åter i munnen. De lärde tvistade om fenomenet. En larynxspegel, upplyst genom magnesiumljus, anlätades för att elita frågan om denna ovanliga sväljnings- och uppsväljningsmekanism. Härvid befanns att ägget ej nedsväljdes, utan genom en half deglutitionsakt inpraktiserades i ett slags poche på samma höjd som larynxöppningen. — Således på det hela enkla förklaringsgrunder för tvenne högst egendomliga fysiologiska fenomen, åt hvilka Paris sedan någon tid applåderar med förvåning och beundran.

— Hr SKÖLDBERG meddelade följande schematiska öfversigt öfver af honom hittills utförda *ovariotomier*:

I. 10 afslutade operationer; 7 tillfrisknade, 3 döda.

N:o	Dato.	Ålder.	Antal tappningar; Tumörens beskaffenhet och vikt, Incisionens längd; Adhærensers; Behandling af pedunkeln.	Utgång.
1	Nov.	30	1866. Præliminär t.; Unilokulär utgående från båda ligamenta lata och baksidan af uterus, 24 skålp.; incisionen 3½ tum; inga adhærensers; brännjern + ligaturer	Tillfrisknad.
2	Jan.	39	1867. 1 tappning + præliminär t.; Multilokulära, 45 skålp.; incisionen 6 tum; särdeles fasta och vidsträckt adhærensers till bukväggen, tarmarna, uterus, rectum och i bäckenet; brännjern + »Serre-noeud»; båda ovarierna borttogos	Död, 3 timmar (Kraftuttömning).
3	Juli.	38	9 tappningar; Multilokulär, 35 skålp.; incisionen 4½ tum; vidsträckt adhærensers till bukväggen; brännjern	Tillfrisknad.
4	Aug.	24	Præliminär t.; Dermoid och serös, 30 skålp.; incisionen 9 tum; inga adhærensers; brännjern + ligaturer	Tillfrisknad.
5	Aug.	34	1 tappning; Dermoid cysta stor som ett hufvud; incisionen 2½ tum; inga adhærensers; brännjern.	Död, 6:te dygnet (Peritonit).
6	Nov.	23	1868. Præliminär t.; Colloid, 47 skålp.; incisionen 4 tum; adhærensers till bukväggen och omentet; brännjern + ligatur	Tillfrisknad
7	April.	55	Præliminär t.; Multilokulär, 24 skålp.; incisionen 3 tum; adhærensers till bukväggen; brännjern.	Tillfrisknad.
8	Maj.	49	Præliminär t.; Multilokulär, 10 skålp.; incisionen 4½ tum; inga adhærensers; brännjern + ligaturer.	Död, 15:de dygnet (Perit.)
9	Maj.	24	1 tappning + Præliminär t.; Multilokulär cysta utgående från båda ligamenta lata och baksidan af uterus, 50 skålp.; incisionen 3 tum; inga adhærensers; brännjern + ligaturer	Tillfrisknad.
10	Juni.	37	1 tappning + Præliminär t.; Multilokulär, 60 skålp.; incisionen 5 tum; vidsträckt adhærensers till bukväggen och i bäckenet; brännjern + ligaturer	Tillfrisknad.

Obs. Med ligaturer menas kortklippta silfverligaturer.

I. 2 fall, der operationen påbörjades, men ej afslutades; båda tillfrisknade från följderna af operationen.

N:o	Dato.	Ålder.	Orsaken hvarföre operationen ej afslutades.	Utgång.
1	Juni.	50	Intima adhærensier till bukväggen; uterus kändes omgifven af tumörer.....	Tillfrisknad.
2	Juli.	48	Tjockväggig unilokulär cysta utgående från båda ligamenta lata och baksidan af uterus.....	Tillfrisknad.

Ordföranden lyckönskade Hr S. att med så mycken framgång hafva praktiserat en så djupt ingripande operation, hvilket förut inom Sverige endast högst undantagsvis varit använd, men som nu, tack vare Hr S:s åtgärder, vunnit allt mera spridning och redan räddat mången öfvergifven sjukling.

Den 14 Juli.

Biblioteket. — Constitutio epidemica. — Speculum laryngis. — Cholera-karantän.

— Till biblioteket anmäldes:

Rapport sur l'Épidémie de Hindié dans l'Irak Arabi en 1867 par le Dr NARANZI. Constantinople 1868. Gåfva af Utrikesdepartementet. — Norges officielle Statistik udgiven i Aaret 1867. C. M 4. Beretning om Sundhetstilstanden og Medicinalforholdene i Norge i Aaret 1865. Udgiven af Departementet for det Indre. Christiania 1867. Gåfva af Departementet for det Indre. — Om de hygieniske Forholde vedkommende Fødsel og Barselseng med særligt Hensyn til Resultaterne i flere af Udlandets Fødselstiftelser ved F. C. FAYE. Christiania 1868. Gåfva af författaren.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 28 Juni till och med Lördagen den 4 Juli 1868:

Sjukligheten obetydlig.

1. Inom enskild praktik anmälda sjukdomsfall (från 10 läkare):

Mening. cerebro-spin.	2.	Gonorrhoea.....	2.	Febris gastr. simpl.	9.
Diphtheria	1.	Apoplexia cerebri ...	2.	Colitis	2.
Cholera nostras	2.	Conjunctivitis	3.	Nephritis	1.
Cholera	4.	Otitis	1.	Rheumatismus acutus	5.
Dysenteria	1.	Ang. tons. & faucium	12.	Urticaria	1.
Diarrhoea	37.	Laryngo-tracheitis ...	1.	Rheum. recens efebril.	2.
Febris intermittens .	3.	Bronch. Cat. bronch.	8.	Summa	105.
Angina parotidea.....	2.	Pneumonia	2.		
Syphilis	1.	Pleuritis	1.		

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På Serafimer-lasarettet: sjukantalet den 4 Juli 188, hvaraf 105 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: pleuritis 3, febris typhoides 3, pneumonia 2, delirium tremens 1, peritonitis 1, icterus catarrhalis 1, rheumatismus acutus 1, erysipelas 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 4 Juli 238, hvaraf 77 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 28, gonorrhoea 11, pneumonia 3, febris typhoides 2, bronchitis 2, gastritis 1, rheumatismus acutus 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 4 Juli 187, hvaraf 88 invärtes sjuke; inkomne under veckan: variolæ 3, pneumonia 3, febris typhoides 2, febris gastrica simplex 2, nephritis 2, rheumatismus acutus 2, diarrhoea 1, delirium tremens 1, syphilis 1, pleuritis 1, gastritis 1, peritonitis 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 4 Juli 42, hvaraf 29 invärtes sjuke; inkomne under veckan: colitis 3, febris typhoides 2.

På *Allmänna Barnhuset*: bronchitis 7, diarrhoea 5, pneumonia 4, enteritis acuta 4, nephritis 2, meningitis cerebialis 1, pleuritis 1, furunculosis 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 31, bronchitis 9, enteritis acuta 9, conjunctivitis 4, pneumonia 2, nephritis 2, angina parotidea 1, otitis 1, erythema nodosum 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 4 Juli 42; inkomne under veckan: pertussis 1, pleuritis 1, colitis 1.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 19; helsotillståndet godt.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: helsotillståndet godt.

På *Diakonissjukhuset*: sjukantalet den 4 Juli 27; inkomne under veckan: pneumonia 1, pleuritis 1.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuke*: sjukantalet den 4 Juli 155, hvaraf 75 mankön och 80 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 4 Juli 150, hvaraf 120 från staden och 30 från länet; inkomne: syphilis 30, gonorrhoea 7.

3. *Bland de Fattiga* (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): diarrhoea 92, bronchitis 19, pneumonia 16, febris gastrica simplex 12, gastritis 12, febris typhoides 10, ophthalmia 9, rheumatismus acutus 9, syphilis 7, angina tonsillaris 5, gastricismus 4, cholera nostras 3, febris intermittens 3, angina parotidea 3, pleuritis 3, peritonitis 3, pertussis 2, variolæ 2, icterus 2, varicellæ 1, phosphorismus 1, meningitis cerebialis 1, paralysis 1, otitis 1, stomatitis 1, laryngitis 1, bronchitis capillaris 1, nephritis 1.

4. *I Stadens Fängelse*: delirium tremens 1, syphilis 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelse: diarrhoea 12, febris gastrica simplex 3, febris intermittens 1, bronchitis 1.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 5 till och med Lördagen den 11 Juli 1868:

Sjukligheten obetydlig.

1. Inom enskild praktik anmälde sjukdomsfall (från 9 läkare):

Febris typhoides	2.	Gonorrhoea	4.	Colitis	2.
Angina membranacea	1.	Meningitis cerebialis	2.	Peritonitis	1.
Dysenteria	22.	Neuralgia	2.	Nephritis	1.
Diarrhoea	56.	Conjunctivitis	4.	Rheumatismus acutus	1.
Febris intermittens	2.	Otitis	1.	Urticaria	1.
Angina parotidea	2.	Ang. tons. & faucium	8.	Furunculus	1.
Varicellæ	1.	Laryngo-tracheitis	2.	Carbunculus	1.
Morbilli	1.	Bronch. Cat. bronch.	7.	Rheum. recens efebril.	2.
Delirium tremens	1.	Febris gastr. simplex	12.		
Syphilis	4.	Gastritis. Enteritis	1.		
				Summa	145.

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Serafimer-lasarettet*: sjukantalet den 11 Juli 187, hvaraf 105 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 5, delirium tremens 1, thrombosis 1, pneumonia 2.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 11 Juli 193, hvaraf 57 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 11, gonorrhoea 4, diarrhoea 4, febris typhoides 2, bronchitis 2, gastritis 2, delirium tremens 1, pneumonia 1, pleuritis 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 11 Juli 186, hvaraf 90 invärtes sjuke; inkomne under veckan: diarrhoea 5, febris gastrica simplex 3, cholera nostras 1, variolæ 1, delirium tremens 1, syphilis 1, otitis 1, pneumonia 1, pleuritis 1, rheumatismus 1, furunculus 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 11 Juli 46, hvaraf 34 invärtes sjuke; inkomne under veckan: gastritis 4, febris typhoides 2, delirium tremens 1, apoplexia cerebri 1, colitis 1, peritonitis 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhoea 6, gastro-entero-colitis 3, bronchitis 2, meningitis cerebri 1, pneumonia 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 30, bronchitis 3, gastro-entero-colitis 3, pertussis 2, pneumonia 2, icterus 1, nephritis 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 11 Juli 46; inkomne under veckan: colitis 3, pertussis 1, syphilis 1, kerato-conjunctivitis 1.

På *Allmänna Barnvårdshuset*: antalet vårdade 25; helsotillståndet godt.

På *Provisoriska Barnvårdshuset*: antalet vårdade 10; helsotillståndet godt.

På *Diakoniss-sjukhuset*: sjukantalet den 11 Juli 28; inkomne under veckan: angina tonsillaris 2, febris gastrica simplex 1.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuke*: sjukantalet den 11 Juli 156, hvaraf 75 mankön och 81 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 11 Juli 145, hvaraf 119 från staden och 25 från länet.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt Fattigläkarnes vecko-rapporter): diarrhoea 129, gastritis 19, bronchitis 17, pneumonia 12, ophthalmia 7, febris intermittens 6, rheumatismus 6, febris typhoides 4, angina tonsillaris 4, pertussis 3, angina parotidea 3, gastricismus 3, dysenteria 2, nephritis 2, metritis 2, diphtheria 1, syphilis 1, encephalitis 1, pleuritis 1, icterus 1, erysipelas 1.

4. 1 *Stadens Fängelse*: rheumatismus 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: diarrhoea 13, febris typhoides 2, bronchitis 2, febris intermittens 1, febris gastrica simplex 1.

— Hr GRÅHS förevisade en *larynxspegel* (speculum laryngien) af Dr DE LABORDETTE och gjord hos MATTHIEU i Paris. I en till Académie de Médecine af TROUSSEAU, GOSSELIN och ROBIN år 1865 afgifven rapport uttalas om detta instrument följande omdöme:

1) Det är lätt att införa och framkallar i allmänhet ej äckel vid applikation.

2) Det tillstodjer med lätthet undersökning af epiglottis, ligamenta arytæno-epiglottica, öfre öppningen af larynx och de delar af svalget, som äro i lika höjd dermed.

3) Det underlättar införandet af instrumenter afsedda för dessa organer, eller då man vill aflägsna slemansamlingar, falska membraner o. s. v.

4) Det gör, att man säkert och hastigt kan kauterisera trachea, i det ögat kan följa sonden ända ner i öfra öppningen af larynx, och kan följaktligen vara till nytta, då man skall lemna hjälp åt drunknade och qväfda.

Académie des Sciences har sistledne år tilldelat Dr de Laborde ett hedrande loford, och på grund af Sundhetsnäm-

dens i Seinedepartementets förord, hafva både polisprefekturen och räddningssällskapet för skeppsbrutne adopterat »speculum laryngien» såsom ett till deras räddningsattiraljer (boîtes de secours) hörande redskap. Det är egentligen från denna synpunkt betraktadt, tillade Hr G., som Dr de Labordettes speculum är af intresse.

Fabrikör STILLE förfärdigar ock dylika »specula». Den modell Hr G. hos honom sett, afvek dock i flera hänseenden från den här förevisade.

— Hr CARLSON meddelade Sällskapet den i Danmark utgifne »Lov angaaende Foranstaltninger til at forhindre den Asiatiske Koleras Indbringelse ad Søveien» af den 1 Maj 1868 och ansåg att en lag i samma riktning är för Sverige af behöfvat påkallad.

Wi etc. etc. Gjøre vitterligt: Rigsdagen har vedtaget og Vi ved Vårt Samtykke stadfæstet følgende Lov:

§ 1.

Intet Skib, som ankommer till Kjøbenhavn eller nogen anden af Rigets Søstæder fra noget Sted, hvor den asiatiske Kolera ifølge Bekjendtgjørelse fra Justitsministeren antages at herske epidemisk, maa landsætte nogen af de ombordværende Personer (Passagerer eller Besætning), forinden det ved Qvarantainekommissionen eller Sundhedspolitiets Foranstaltning er blevet undersøgt af en Læge.

Det Samme gjælder om Skibe, som ankomme fra andre Steder, og som have eller paa Reisen have havt Kolerasyge eller Liig af saadanne ombord.

§ 2.

De i § 1 ommeldte Skibe ere pligtige til ved deres Ankomst til Rheden, og forinden de anløbe Havnen, at heise Qvarantaineflaget eller i Mangel af samme et hvidt Flag paa Stortoppen.

§ 3.

Saafernt det ved Lægeundersøgelsen findes, at Skibet har eller paa Reisen havt mistænkelige Sygdomstilfælde (Syge eller Døde) ombord, eller at dets Sundhedsforhold i det Hele give Anledning til Frygt for Smittens Indbringelse, har Qvarantainekommissionen eller Sundhedspolitiet, forinden Nogen af de Ombordværende landsættes, at træffe de fornødne Foranstaltninger med Hensyn til de Syge samt til de Dødes Fjernelse fra Skibet og dettes Renselse, og Skibet holdes, indtil disse ere tilendbragte, afsondret.

§ 4.

I Kjøbenhavn og Søstæderne skal der, saa ofte og for saa lang Tid som Justitsministeren anser det fornødent, have paa rede Haand et passende Lokale, hvor Kolerasyge, som ankomme ad Søveien,

kunne modtages og underkastes en hensigtsmæssig Behandling. I Sæsteder, hvor saadanne Lokaler ikke haves, tilveiebringes de efter Forhandling mellem vedkommende Amtsraad og Kommunalbestyrelse. For saavidt Omstændighederne fordrer en hurtig Afgjørelse, træffer Stedets Kommunalbestyrelse de fornødne Foranstaltninger.

§ 5.

For den i § 1 ommeldte Undersøgelse tilkommer der Lægen et Gebyr af 2 Rd. for Skibe indtil 60 Tons, 3 Rd. for Skibe indtil 100 Tons og 5 Rd. for Skibe over 100 Tons. Gebyret til Lægen og Betaling for Lægens Befordring til- og fraborde samt Omkostningerne ved ilandbragte Syges Helbredelse og Skibets Rensning afholdes af Skibet, der hefter for Betalingen og, forinden Nogen af de Ombordværende landsettes, har at stille Sikkerhed for Erlegelsen af de det paahvilende Omkostninger. Alle andre til Gjennemførelsen af denne Lov medgaaende Udgifter afholdes i Kjøbenhavn af Stadsens Kasse, paa Bornholm af det for Øens Kjøbstæder og Landdistrikter fælles Amtsfond og i øvrigt af Amtsrepartitionsfonden i hver Amtsradsreds samt af de i Kredsen værende Kjøbstæder i Forhold til Folkemængden.

§ 6.

Overtrædelser af §§ 1 og 2 og af de Bestemmelser, som Qvarantainekommissionen eller Sundhedspolitiet træffer i Hænhold til § 3, straffes, for saavidt ikke højere Straf i Medfør af den almindelige Lovgivning er forskyldt, med Bøder indtil 100 Rd., der tilfalde Statskassen. Sager angaaende Overtrædelser af denne Lov behandles som offentlige Politisager.

§ 7.

Justitsministeren bemyndiges til ved Anordning, som paa sædvanlig Maade kundgjøres, at gjøre denne Lovs Bestemmelser anvendelige paa andre farlige epidemiske Sygdomme end den i § 1 nævnte, samt til at udvide Loven til Ladepladser eller andre Steder udenfor Kjøbstæderne, hvor Skibe anløbe. Endvidere bemyndiges Justitsministeren til, naar Omstændighederne tilstede det, at tilstade Lempelser i den i § 1 indholdte Forskrifter og at fastsætte Lægegebyret for Undersøgelser, som foretages iland.

§ 8.

Denne Lov gjælder ikke for Færøerne. Hvorefter alle Vedkommende sig have at rette. Givet i Vor Residentatsstad Kjøbenhavn, den 1ste Maj 1868. Under Vor Kongilige Haand og Segl.

CHRISTIAN R.

Th. Rosenörn Teilmann.

Den K. Förordningen af den 30 Dec. 1857 angående hvad till förekommande och hämmande af farsoter och smittsamma sjukdomar bland rikets innevånare iakttagas bör, lemnar visser-

ligen åt kommunen några medgifvanden, att vidtaga åtgärder till förekommande af smittosamma sjukdomars införande, men då bestämda åligganden icke äro föreskrifna, undvikas dylika åtgärder, då genom dem skulle orsakas kostnader. Dessutom möta många svårigheter för kommuner att begagna sig af de rättigheter den K. Förordningen dem tillerkänner, som var händelsen före choleras utbrott i Stockholm 1866.

Hr C. ansåg, att, i likhet med hvad som föreskrifves i danska lagen, choleraflagg bör hissas på fartyg, som kommer från cholerasmittad ort, under resan haft cholerasjuka eller i samma sjukdom döde, och att ett sådant fartyg bör af läkare visiteras. För Stockholm var det, efter hans åsigt, lämpligt att läkaren bodde på ett bevakningsfartyg, som kunde ordnas för sjukes emottagande, hvarigenom all beröring med staden kunde undvikas. Vidare ansåg Hr C. att danska lagens föreskrifter äro användbara för vårt land i lämpliga delar.

Hr THOLANDER fästade uppmärksamheten på att några bestämda föreskrifter borde finnas för den visiterande läkaren.

Hr LEMCHEN, inseende såväl fördelarne af denna lag som svårigheterna för dess verkställande, ansåg det vara synnerligen viktigt att något dylikt äfven här bestämdes; några sundare eller klokare anordningar än som den föredragna lagen innehåller kunde svårligen uppgifvas; trodde visserligen litet dermed vinnas, men ansåg det dock lugnande för allmänheten att något vidtoges. Vidare ansåg Hr L. att äfven borde bestämmas hvem omkostnaderna skulle drabba.

Hr GRÄHS ansåg denna lagstiftning vara i sitt slag till principen den enklaste och sundaste han hade sig bekant, och i alla afseenden förtjent af största uppmärksamhet, helst den förnämligast hvilade på hygienisk grund. Med tillfredsställelse fann han, att föreskrifterna om de ankommande fartygens behandling, voro ungefär desamma som de, hvilka år 1866 tillämpades af Sundhetsnämnden i Stockholm, — föreskrifter, hvilka likväl, som vi erinra oss, af somliga strängt klandrades. Hr G. lemnade derhän, i hvad mån ändamålet — sjukdomens utestängande — vunnes, och trodde för sin del ej mycket derpå; men då erfarenheten lärt från många håll, att vid utbrott af cholera en stark oro och retlighet göra sig gällande, ofta åtföljda af rop om allt möjligt skydd från lokalmyndigheternas sida, borde de i den danska lagen fastställda anordningar, såvida de praktiskt kunna genomföras, vara mycket egnade att lugna befolkningarne.

Den 28 Juli.

Protokolljustering. — Biblioteket. — Constitutio epidemica. — Serafimerlasarettets medicinska afdelning.

— Justerades protokollet för den 14 Juli 1868. I sammanhang härmed anmärkte Hr MALMSTEN, det han alls ej kunde instämma i den åsigt, att den i Danmark utgifne »Lov angående Foranstaltninger til at forhindre den asiatiske Koleras Indbringelse ad Søveien» passade för Sverige och dess förhållanden. Omöjligens kunde den tillämpas på vårt land med så många sjöstäder och hamnar. Hr Malmsten hade af Generaldirektör BERLIN hört det förslag, som K. Sundhets-Collegium ingifvit till regeringen och hvilket han fann vara det enda, som i vårt land kunde göras. I Sverige hade vi nog erfarenhet om karantänens oförmåga att skydda. Att tillstyrka åtgärder för att »lugna allmänheten», men hvilka åtgärder man villigt erkände föga gagna eller af hvilka man väntar sig föga gagn, trodde Hr Malmsten ej passa för Svenska Läkaresällskapet. Vi böra upplysa allmänheten, ej lugna den genom hycklade trosartiklar. Dessutom har svenska allmänheten ej visat i afseende på choleraan någon »stark oro eller retlighet», om ock några få enskilda lida af panisk förskräckelse. Hvad som omöjligt är att praktiskt genomföra, bör ej Läkaresällskapet tillstyrka, då det är fråga om lagstiftning.

Generaldirektör Berlin upplyste, med anledning af Hr Malmstens yttrande, att K. Sundhets-Collegium, som ansett de för Danmark stadgade försigtighetsmått icke kunna för Sverige föreskrivas, likväl hos K. M:t gjort framställning om ett stadgande, hvarigenom till underlättande af de försigtighetsmått, hvilka landets kommuner enligt gällande författningar egde vidtaga till skydd mot choleras införande, alla fartyg, som till svensk hamn inkomma från utrikes cholerasmittad ort, eller som under resan haft misstänkta sjukdoms- eller dödsfall ombord, vid vite förpligtigades att hafva s. k. karantänsflagg vid ankomsten på redd eller i hamn.

— Till *biblioteket* anmäldes:

Medical Press et Circular 1868. Juli 8. Gåfva af Dr W. MOORE i Dublin. — Redogörelse för sjukvården och ekonomien inom Kongl. Serafimerlasarettet under år 1867. Stockholm 1868. Gåfva af Kongl. Lasarettsdirektionen.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 12 till och med Lördagen den 18 Juli 1868:

Sjukligheten obetydlig.

1. Inom enskild praktik anmälde sjukdomsfall (från 9 läkare):

Febris typhoides	3.	Gonorrhoea	3.	Hepatitis	1.
Diphtheria	1.	Neuralgia	1.	Icterus	1.
Pertussis	2.	Conjunctivitis	3.	Rheumatismus acutus	4.
Cholera	3.	Otitis	2.	Erysipelas	2.
Dysenteria	1.	Ang. tons. & faucium	7.	Zona	1.
Diarrhoea	75.	Laryngo-tracheitis	2.	Furunculus	1.
Febris intermittens ..	3.	Bronch. Cat. bronch.	7.	Rheum. recens efebril. ..	1.
Angina parotidea ..	3.	Pneumonia	2.		
Delirium tremens.....	1.	Febris gastr. simplex ..	7.		Summa 140.
Syphilis	2.	Gastritis. Enteritis ..	1.		

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Serafimer-lasarettet*: sjukantalet den 18 Juli 192, hvaraf 108 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 7, diarrhoea 3, febris gastrica simplex 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 18 Juli 214, hvaraf 64 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: diarrhoea 11, syphilis 8, gonorrhoea 8, gastritis 3, febris typhoides 1, otitis 1, bronchitis 1, pneumonia 1, febris gastrica simplex 1, rheumatismus 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 18 Juli 141, hvaraf 91 invärtes sjuke; inkomne under veckan: gastro-enteritis 5, diarrhoea 3, syphilis 3, pneumonia 2, febris typhoides 1, variolæ 1, conjunctivitis 1, febris gastrica simplex 1, erysipelas 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 18 Juli 46, hvaraf 30 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 4, gastritis 4, pleuritis 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhoea 5, gastro-entero-colitis 5, bronchitis 3, nephritis 2, pertussis 1, pneumonia 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 27, conjunctivitis 4, bronchitis 3, gastro-entero-colitis 3, pneumonia 1, pleuritis 1, febris gastrica simplex 1, zona 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 18 Juli 47; inkomne under veckan: kerato-conjunctivitis 1, colitis 1.

På *Allmänna Barnvårdshuset*: antalet vårdade 23; fall af puerperalfeber.

På *Provisoriska Barnvårdshuset*: antalet vårdade 8; helsotillståndet godt.

På *Diakoniss-sjukhuset*: sjukantalet den 18 Juli 22; inkomne under veckan: febris typhoides 1.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuka*: sjukantalet den 18 Juli 156, hvaraf 74 mankön och 82 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 18 Juli 155, hvaraf 129 från staden och 26 från länet.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): diarrhoea 166, gastritis 35, bronchitis 26, febris gastrica simplex 18, pneumonia 10, rheumatismus 8, angina tonsillaris 8, gastricismus 6, febris intermittens 5, ophthalmia 5, febris typhoides 4, pertussis 4, angina parotidea 4, cholera nostras 3, pleuritis 3, varicellæ 2, nephritis 2, erysipelas 2, diphtheria 1, variolæ 1, encephalitis 1, apoplexia cerebri 1, cystitis 1, metritis 1.

4. I *Stadens Fängelse*: intet fall af akut sjukdom.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: diarrhoea 13, febris typhoides 2, gastritis 2, syphilis 1.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 19 till och med Lördagen den 25 Juli 1868:

Sjukligheten obetydlig.

1. Inom enskild praktik anmälde sjukdomsfall (från 8 läkare):

Febris typhoides	1.	Gonorrhoea.....	3.	Febris gastr. simplex	5.
Cholera	7.	Otitis	1.	Gastritis. Enteritis.	1.
Dysenteria	3.	Ang. tons. & faucium	3.	Colitis	1.
Diarrhoea	82.	Bronch. Cat. bronch.	4.	Rheumatismus acutus	3.
Intoxicatio ex Aqua		Pneumonia.....	2.		
saturina	1.	Pleuritis	2.	Summa	119.

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Serafimer-lasarettet*: sjukantalet den 25 Juli 190, hvaraf 107 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 3, pleuritis 3, diarrhoea 1, febris intermittens 1, tetanus 1, apoplexia cerebri 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 25 Juli 198, hvaraf 54 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 10, gonorrhoea 7, diarrhoea 4, angina parotidea 1, febris gastrica simplex 1, colitis 1, furunculus 1, febricula 1.

På *Provisoriska sjukhuset & Söder*: sjukantalet den 25 Juli 140, hvaraf 92 invärtes sjuke; inkomne under veckan: gastro-enteritis 6, febris typhoides 2, febris gastrica simplex 2, rheumatismus 2, diarrhoea 1, syphilis 1, colitis 1, icterus 1.

På *Provisoriska sjukhuset & Sabbatsberg*: sjukantalet den 25 Juli 41, hvaraf 33 invärtes sjuke; inkomne under veckan: diarrhoea 2, febris typhoides 1.

På *Allmänna Barnhuset*: bronchitis 4, diarrhoea 3, pneumonia 3, nephritis 4, gastro-entero-colitis 2, pleuritis 1, erysipelas 1, zona 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 46, bronchitis 9, pertussis 2, conjunctivitis 2, otitis 2, urticaria 2, febris intermittens 1, varicellæ 1, syphilis 1, nephritis 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 25 Juli 50; inkomne under veckan: kerato-conjunctivitis 2.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 14; helsotillståndet godt.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 8; helsotillståndet godt.

På *Diakoniss-sjukhuset*: sjukantalet den 25 Juli 23; inkomne under veckan: pleuritis 1, rheumatismus 1, erysipelas faciei 1.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuke*: sjukantalet den 25 Juli 156, hvaraf 75 mankön och 81 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 25 Juli 151, hvaraf 123 från staden och 28 från länet.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): diarrhoea 240, gastritis 48, bronchitis 18, febris gastrica simplex 11, pneumonia 10, rheumatismus 10, ophthalmia 6, angina tonsillaris 6, cholera nostras 4, syphilis 2, laryngitis 2, erysipelas 2, febris typhoides 1, pertussis 1, delirium tremens 1, encephalitis 1, apoplexia cerebri 1, pleuritis 1, icterus 1, nephritis 1.

4. I *Stadens Fängelse*: intet fall af akut sjukdom.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: diarrhoea 34.

— Hr MALMSTEN meddelade en af Underläkaren v. FRIESEN upprättad Rapport öfver de vid Kgl. *Serafimerlasarettets medicinska afdelning* vårdade sjuke och sjukdomar under år 1867, hvilken rapport skulle i tidskriften ingå.

Den 11 Augusti.

Protokolljustering. — Veckorapporterna. — Prof. SERRES †. — Biblioteket. — Constitutio epidemica. — Placentarblödning. — Karbolsyra mot slempapler. — *Crypta syphilitica* och *Crypta gonorrhoea*.

— Hr GRÅHS, som icke varit närvarande vid Läkarsällskapets sednaste sammankomst, anmärkte vid protokoll-

justeringen — med anledning af Hr MALMSTENS anförande i frågan om de nya danska lagbestämmelserna om observationskarantäner mot cholera — att han fortfarande vidhöll hvad han i den näst föregående sammankomsten yttrat, såsom grundadt på den erfarenhet han upplefvat, och i konsekvens med hans i en dylik fråga år 1866 i Sällskapet uttalade åsigt *). Han var en fiende till karantäner, och ansåg att Hr M. hade missförstått honom.

— Ordföranden tillkännagaf ur dagens komitéprotokoll att komitén, på hemställan af Sekreteraren, beslutit, att tills dato inlemnade *veckouppgifter* rörande sjukligheten i hufvudstaden kunde af resp. rapportörer, ifall så önskades, uttagas innan den 1 instundande October samt att hädanefter rapporterna under två månaders tid efter deras afgifvande skulle finnas att hos Sekreteraren tillgå.

— Ordföranden tillkännagaf vidare att Sällskapet under årets lopp förlorat en af sina äldsta utländska ledamöter, nemligen Professor SERRES, f. d. Ófverläkare vid l'hôpital Pitié i Paris, hvilken afled den 23 Januari vid 80 års ålder. Han var på sin tid känd såsom en framstående praktisk läkare och har genom sina arbeten i eubryologi och osteogeni förvärfvat sig ett ganska stort rykte såsom medicinsk författare. Ända sedan 1820 tillhörde Prof. Serres Svenska Läkaresällskapet.

— Till *biblioteket* anmäldes:

The Institutes of Medicine by MARTYN PAINE. Editio VIII. New-York 1867. — Über die Entartung des Menschen, ihre Ursachen und Verhütung von Dr E. REICH. Erlangen 1868. Gåfvor af författarne.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 26 Juli till och med Lördagen den 1 Augusti 1868:

Sjukligheten obetydlig.

1. Inom *enskild praktik* anmälde sjukdomsfall (från 8 läkare):

Febris typhoides	1.	Conjunctivitis	2.	Metritis	1.
Cholera nostras	1.	Otitis	3.	Rheumatismus acutus	2.
Cholera	10.	Ang. tons. & faucium	7.	Erysipelas	1.
Dysenteria	1.	Bronch. Cat. bronch.	6.	Erythema nodosum	1.
Diarrhoea	61.	Pneumonia	2.	Rheum. reocens efebril.	2.
Febris intermittens	1.	Febris gastr. simpl.	9.		
Syphilis	2.	Gastritis, Enteritis	1.		Summa 120.
Gonorrhoea	3.	Icterus	1.		
Apoplexia cerebri ...	1.	Nephritis	1.		

*) Se Läkaresällskapets Förhandlingar den 19 Juni nämde år.

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Serafimer-lasarettet*: sjukantalet den 1 Aug. 186, hvaraf 105 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 8, typhlitis 1, rheumatismus 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 1 Aug. 188, hvaraf 56 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 6, gonorrhœa 6, diarrhœa 4, bronchitis 2, febris typhoides 1, pneumonia 1, febris gastrica simplex 1, rheumatismus 1, urticaria 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 1 Aug. 154, hvaraf 100 invärtes sjuke; inkomne under veckan: gastro-enteritis 6, febris typhoides 4, rheumatismus 4, febris gastrica simplex 2, diarrhœa 1, febris puerperalis 1, varioloides 1, apoplexia cerebri 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 1 Aug. 45, hvaraf 36 invärtes sjuke; inkomne under veckan: diarrhœa 4, pneumonia 2, rheumatismus 2, typhlitis 1, bronchitis 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhœa 6, pneumonia 2, bronchitis 1, nephritis 1. — *Polikliniken*: diarrhœa 35, bronchitis 3, urticaria 2, pertussis 1, febris intermittens 1, conjunctivitis 1, gastro-entero-colitis 1, nephritis 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 1 Aug. 43; inkomne under veckan: gastritis 4, urticaria 1.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 22; helsotillståndet godt.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 8; helsotillståndet godt.

På *Diakoniss-sjukhuset*: sjukantalet den 1 Aug. 16; intet fall under veckan af akut sjukdom.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuke*: sjukantalet den 1 Aug. 157, hvaraf 76 mankön och 81 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 1 Aug. 155, hvaraf 126 från staden och 29 från länet; inkomne: syphilis 19, gonorrhœa 6.

3. *Bland de Fattiga* (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): diarrhœa 221, gastritis 33, bronchitis 20, febris gastrica simplex 13, ophthalmia 6, febris typhoides 5, pneumonia 5, rheumatismus 5, angina tonsillaris 4, cholera nostras 3, gastricismus 3, dysenteria 2, morbilli 2, pertussis 1, febris intermittens 1, angina parotidea 1, varicellæ 1, syphilis 1, apoplexia cerebri 1, otitis 1, erysipelas 1.

4. I *Stadens Fängelse*: diarrhœa 2.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: diarrhœa 28, febris intermittens 3, febris typhoides 2.

— *Constitutio epidemica* under veckan från och med Söndagen den 2 till och med Lördagen den 8 Augusti 1868:

Sjukligheten obetydlig.

1. *Inom enskild praktik* anmälde sjukdomsfall (från 10 läkare):

Febris typhoides	4. Otitis	3. Rheumatismus acutus	2.
Cholera	8 Laryngo-tracheitis	1. Erysipelas	1.
Dysenteria	7. Bronch. Cat. bronch.	4. Erythema nodosum	1.
Diarrhœa	57. Pneumonia	1. Urticaria	1.
Angina parotidea	3. Febris gastr. simplex	15. Furunculus	1.
Syphilis	1 Gastritis. Enteritis	1.	Summa 119.
Gonorrhœa	4. Typhlit. & Perityphl.	1.	
Conjunctivitis	2. Icterus	1.	

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Serafimer-lasarettet*: sjukantalet den 8 Aug. 194, hvaraf 112 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 5, pleuritis diarrhœa 1, pneumonia 1, febris gastrica simplex 1, peritonitis 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: inkomne under veckan: syphilis 13, gonorrhœa 6, pneumonia 4, diarrhœa 3, febris typhoides 1, febris intermittens bronchitis 1, pleuritis 1, febris gastrica simplex 1, gastritis 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 8 Aug. 142, hvaraf 97 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 2, syphilis 2, pneumonia 2, febris gastrica simplex 2, gastro-enteritis acuta 2, rheumatismus acutus 2, varioloides 1, delirium tremens 1, furunculus 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 8 Aug. 51, hvaraf 43 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 5, diarrhoea 3, pneumonia 3, cholera 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhoea 11, bronchitis 8, nephritis 3, pertussis 1, pneumonia 1, conjunctivitis 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 44, conjunctivitis 5, bronchitis 4, angina tonsillaris 2, otorrhoea 1, pneumonia 1, febris gastrica simplex 1, colitis 1, nephritis 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 8 Aug. 51; inkomne under veckan: febris typhoides 2, enteritis 2, diarrhoea 1, conjunctivitis 1.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 14; helsostillståndet godt.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 11; helsostillståndet godt.

På *Diakoniss-sjukhuset*: sjukantalet den 8 Aug. 17; inkomne under veckan: dysenteria 1, rheumatismus acutus 1.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuka*: sjukantalet den 8 Aug. 154, hvaraf 76 mankön och 78 quinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 8 Aug. 165, hvaraf 142 från staden och 23 från länet; inkomne: syphilis 28, gonorrhoea 2.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): diarrhoea 166, gastritis 41, bronchitis 15, febris gastrica simplex 13, febris typhoides 6, febris intermittens 6, rheumatismus acutus 6, ophthalmia 4, pneumonia 4, dysenteria 3, cholera nostras 2, variolæ 2, angina tonsillaris 2, pleuritis 2, icterus 2, metritis 2, erysipelas 2.

4. I *Stadens Fängelse*: intet akut sjukdomsfall.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: diarrhoea 36, bronchitis 2, febris typhoides 1, febris intermittens 1.

— Hr NETZEL meddelade följande fall af *blödning från lifmodern före förlossningen*.

1. H. K., en ogift 32-årig förstföderska, hvilken menstruationer alltid varit regelbundna och normala till Sept. 1867, hade i October en ringa blödning, 4—5 dagar sednare än vanligt och fick äfven i November, Januari och Mars obetydlig blödning under loppet af en dag, hvilket hon förmodar ha berott på häftigare kroppsrörelse (t. ex. en gång dans) eller sinnesrörelse. Hon hade under hafvandeskapet varit temligen frisk och hade endast under de sista dagarne haft en betydlig svullnad i benen. Hon hade under hela tiden varit mycket nedstämd och hade sednast den 20 Juli varit utsatt för en häftig sinnesrörelse. Samma dag kände hon på e. m. för sista gången fostrets rörelser och på natten började hon uppfatta svaga värkar. Frampå förmiddagen följande dag påkom en, till en början obetydlig blödning, hvilken ökades på eftermiddagen, då en betydlig mängd flytande och lefrad blod afgick, så att barnmorskan, hos hvilken hon vistades, ansåg sig böra tillkalla läkarehjelp från barnbördshuset.

Qvinnan var då något blek och orolig, hade hastig puls (omkring 100) och en ringa blödning från vagina. Hon hade nu inga värkar. Buken var ganska stor och uterustumören nådde upp under rebben, var bred mot fundus, spänd och ömmande. Fostrets läge kunde derföre genom yttre undersökningen ej noga bestämmas; fosterljud kunde ingenstädes uppfattas. Cervix uteri

kändes mjuk och uppluckrad af ungefär 2 cm. längd, kanalen öppen för fingret, hvilket genom de spända hinnorna kunde känna fosterhufvudet ballotterande ofvan bäckeningången. En kolpeurynter inlades och patienten förflyttades till barnbördshuset, der hon erhöll något morfin. Hon blef nu lugnare och blödnigen upphörde. Mot midnatt återkommo värkarne och varade i tvenne timmar. Derunder framsipprade en ringa mängd blod och moderhalsen utplånades fullständigt. Sedan blef patienten lugnare och fick sova; hon kände sig på morgonen mycket bättre; pulsen var mindre hastig och hon hade inga värkar, hvarföre hon fick gå upp, men måste straxt åter lägga sig, emedan blod åter började visa sig.

På eftermiddagen den 22 Juli hade hon en obetydlig frossbrytning, kräktes något, fick hufvudvärk och påskyndad puls; värkarne började åter och litet blod framträngde ur vulva. Under natten tilltogo värkarne allt mer och modermunnen dilaterades jemnt. De febrila symtomerna ökades, pulsen blef 120 och hon fick frampå morgonen ihållande frossbrytningar. Kl. 6 förmiddagen den 23 Juli var modermunnen fullt utplånad, hinnorna brusto en half timma sednare och fosterhufvudet hade nedträngdt mot bäckenbotten med nacken framåt och till venster.

Hennes puls hade nu uppgått till 130—140 och hon hade ofta återkommande frysningar, var orolig och klagade öfver svåra smärtor i buken. Tången anlades derföre och förlossningen afslutades hastigt och lätt. Efter en half timma utskaffades den i vagina liggande efterbörden, hvarvid några större blodcoagula medföljde, af hvilka ett var svart och temligen fast samt genomdraget med ljusare strängar af fibrin. Ett dylikt, gammalt blodcoagulum, utdrefs äfven sedermera under dagens lopp, då afslaget var ymnigt, brunsvart och illaluktande.

Fostret var qvinligt, syntes fullgånget, var 47 cm. långt. Det var dödt och visade tecken på en börjande maceration. Epidermis var endast på mindre fläckar aflossad. Hufvudskålsbenen voro mycket löst förenade och förskjutbara öfver hvarandra, under pericranium ett blodigt transsudat. Pia blodfylld. Hjernsubstansen mycket lös, men ej grötlikt sönderfallen. I pericardium, pleuræ och peritoneum fanns blodfärgad vätska. Talrika subserösa kapillära blödnigar på lungorna, några få på hjertat och levern. Blödnigar i mammæ. Nafvelkärlden vida och normala.

Placenta (som förevisades) är olikformigt rund med diametrar af 16—17 cm. Dess parenkym är ej tjockt, deciduabeklädnaden på uterinytan är tunn, utan kalkinfiltrationer. Under densamma synas här och der missfärgade, mörkare eller gulaktiga fläckar och väfnaden kännes der hård och knölig. Vid insnitt i dessa, ungefär nötstora indurationer, finner man en fast, gulvit eller blodfärgad väfnad och de likna fullkomligt vanliga circumscrippta inflammatoriska härdar i placentarparenkymet. I somliga af dessa finner man ett större eller mindre, färskt eller gammalt blodextravasat, ett par synas nästan helt och hållet utgöras deraf. Vid placentas ena rand synes en stor fördjupning, inåt begränsad af en något upphöjd

rand, utåt sträckande sig ända till de fria hinnorna. Den är aflång, 7 cm. lång, dess största bredd från randen inåt 4 cm. Denna fördjupning beror på en sammantryckning af placentarparenkymet och hela dess yta har en sammanhängande och hel deciduabeklädnad, så att den tydligen ej beror på defekt af en större kotyledon, hvilket man eljest vid ett flyktigt betraktande lätt skulle kunna förmoda. Placentarväfnaden synes, med undantag af kompressioner, här lika som i moderkakans öfriga delar; och äfven här finnas ett par indurationer med extravasater, utan att man på deras yta kan finna någon sådan förändring, att man med säkerhet kan bestämma några af dem såsom källan för den yttre blödnigen.

Öfver hela uterinytan finnas endast några helt små vidhängande blodcoagula och ej mera på det nedtryckta partiet deraf. Men vid dettas rand är placentarytan beklädd med ett tunnt fibrinlager och ett par slamsiga blodcoagula nedhänga derifrån; der bredvid är chorion aflossad från placentas foetalyta (upp till det ett par cm. från randen löpande vecket mellan vera och reflexa) samt sjelfva placentarranden hopvikt och fästad genom koagulerad blod.

Nafvelsträngen är 46 cm. lång, insertionen excentrisk, dess kärl normala och deras lumina öppna hela vägen. Hinnorna ha brustit 8 cm. från närmaste rand af placenta, äro hela och normala, med tunna decidua, som är tjockast invid randen der depressionen finnes.

Det kan ej vara något tvivel om att den beskrifna partiella sammantryckningen af placenta uppkommit genom extravaseradt och efter koagulationen qvarliggande blod. Undersökningen visar nemligen med bestämdhet att det tunnare partiet af moderkakan ej är atrofieradt eller ofullständigt utveckladt, utan endast sammanpressadt och med skarp gräns skiljdt från det öfriga parenkymet. Intryckningen visar sig tydligen uppkommen genom något mellan uterinväggen och placenta liggande, emedan den ej synes på placentas foetalyta, och man kan således alldeles afse från tanken att fostret på något vis skulle ha framkallat densamma. Någon annan kropp i uterus fanns ej heller, som kunnat verka sammantryckningen. Man skulle möjligen kunna tänka på närvaron af ett annat ägg i uterus eller på någon tumör inom lifmodern eller i dess vägg; men då qvinnan såväl under partus, som under puerperium noggrannt observerades och undersöktes, så blef det lätt att utsluta dessa möjligheter. Och för öfrigt borde deraf kunna framkallas en atrofi eller degeneration af placentarväfnaden, men ej en kompression. Deremot visade det sig, att såväl före som efter förlossningen större blodcoagula utstöttes, af hvilka ett par tydligen syutes hafva qvarlegat någon längre tid i uterus.

Patienten, som hade ett temligen ymnigt och till en början något illaluktande afslag, tillfrisknade hastigt och involutionen försiggick normalt, så att hennes begäran att snart få lemna barnbördshuset redan efter en vecka kunde villfaras. Äfven sedan hon

kommit hem fortfor hennes välbefinnande, så att hon inom kort var fullkomligt frisk.

2. J. W. S., en 34-årig, gift 4-föderska, hade alltid förut varit frisk, haft lyckliga förlossningar och i öfrigt inga abnorma symtom från födsloorganerna.

Hon hade nu haft sin sista menstruation i Februari 1868 och hade sedan mått väl ända till den 12 April. Hon hade denna dag på morgonen den olyckan, att vid utgåendet ur en bod snafva på trappan och falla framstupa öfver en utanför stående klädkorg. Hon bar saker i begge händerna och kunde i hastigheten ej taga emot sig samt föll så att det uppstående ena hörnet af korgen träffade hennes underlif i högra fossa iliaca. Hon fick genast särdeles svåra plågor i underlivet, hvarjemte en ringa blödning uppkom och urinkastningen blef förenad med smärta och svårighet. Blödningen upphörde snart, svårigheten att låta urin försvann efter 4—5 dagar och värken i underlivet minskades, så att hon snart kunde lemna sängen. Men efter några dagar började blödningen åter, och har sedan dess nästan aldrig fullkomligt upphört, ehuru den tidtals varit något mindre. Plågorna i magen ha likaså ständigt förefunnits och i slutet af Maj tilltogo både dessa och blödningen, så att hon under 3 veckor måste bli sängliggande; under denna tid hade hon dessutom blodigt diarré. Efter att hon kring midsommar under en vecka varit något bättre, förvärrades åter hennes tillstånd de sista dagarne af Juni och sedan denna tid har hon blifvit allt sämre. Blödningen har ständigt fortfarit och förlet mesta varit särdeles ymnig; utom flytande blod hafva ofta stora blodklumpar afgått. Smärtorna i magen voro mycket svåra och kändes understundom ytterst intensiva; buken blef mycket ömmande, isynerhet i högra sidan och kändes spänd och hård.

Då jag den 31 Juli såg henne första gången, var hon blek, öffallen och hade ett särdeles lidande utseende. Buken var stor och uterustumören tycktes ange en längre avancerad graviditet än 6:te månaden, såsom det efter hennes egen uträkning skulle vara. Uterus kändes särdeles spänd och ömmade betydligt för palpation, mest öfver dess nedre del och isynerhet i högra sidan. Fosterets åge kunde ej bestämmas, men fosterljud hördes tydligen till venter och nedom naveln. Ingen nu synbar yttre skada och ingen annan tumör eller ansvällning i buken än uterus. Vid inre underökning visade sig att ingen början till förlossningsarbete inträdt, och genom slidhvalvet kunde man så tydligt känna fosterhufvudet, att man kunde vara förvissad om att ej placenta prævia var förändan. Blödningen, som ännu fortfor, hade för öfrigt ej karakteren af en sådan, utan stod tydligen i samband med det yttre åld, som vid fallet träffat henne.

Oaktadt hennes tillstånd visserligen var ganska dåligt, syntes det mig dock ännu icke nödvändigt att göra annat, än försöka ämma blödningen och stärka hennes sjunkna krafter, hvarföre, samt toniserande medel, föreskrefs injektioner och tamponering

med jernkloridlösning. Härefter minskades blödningen något, men upphörde icke. Under natten till den 4 Aug. började omkring kl. 2 svaga förlossningsvärkar, men som snart ökades, så att redan kl. half 9 på morgonen förlossningen afslutades. Under förlossningsarbetet hade hon inga blödningar, men med efterbörden följde en betydlig mängd flytande mörk blod och skifformiga, mörka, men lösa blodcoagula. Fostret, som var i 6:te månaden, visade några tecken till lif, men afled kort efter födelsen.

Placenta var i förhållande till fostret temligen stor och nästan rund; vid dess ena rand adhererade lösa blodcoagula och på utsidan af hinnorna i närheten fanns ett temligen tjockt lager af i olika grader af i degeneration befintligt blod. För öfrigt syntes inga förändringar i efterbörden.

Under de första dagarne efter förlossningen var afslaget temligen ymnigt och blodigt, men blödningen upphörde snart fullständigt, qvinnans tillstånd blef genast betydligt förbättradt och hon led nu endast hufvudsakligen af kraftlösheten efter den långvariga blödningen. Efter ett par veckor var hon fullkomligt frisk och kunde sköta sitt hushåll, ehuru hon ej ännu riktigt återvunnit sina fordna krafter.

Jag har ansett det kunna vara skäl att omnämna dessa begge fall, emedan de representera tvenne i etiologiskt afseende olika, och ej så särdeles vanliga arter af blödning från lifmodern under hafvandeskapet. Att för öfrigt blödningar från lifmodern under denna period ej äro en särdeles sällsynt abnormitet, är väl bekant, likasom att de vanligen äro antingen omedelbart sammanhängande med missfall — under de första graviditetsmånaderna, eller beroende på ett felaktigt säte af moderkakan — under de sednare månaderna. Äfven inträffar det ej sällan att den menstruala blödningen mer eller mindre regelbundet återkommer efter conceptionen, synnerligast under den närmaste perioden derefter. Men i de nysnämnda fallen har förhållandet ej varit något af dessa. I det första synes det otvifvelaktigt att blödningen berott på en degeneration af sjelfva placentalparenkymet, framträdande såsom *circumscripta*, inflammatoriska härdar med benägenhet för blodextravasation. De under hafvandeskapets första hälft med långa mellanskof uppträdande, obetydliga blödningarne, kunna möjligen ha berott på en fortfarande menstrual funktion, men de flera, i placenta befintliga extravasaterna, af tydligen olika ålder, göra det mera sannolikt att äfven dessa berott på den sjukliga processen i moderkakans väfnad. Att såsom patienten föreställer sig, sinuesrörelse kunnat utgöra åtminstone en bidragande orsak till blodutgjutningen, kan man väl ej hafva skäl att alldeles förneka, ehuru man vid sidan af de påtagliga sjukliga förändringarne inom organet ej kan vara benägen att tilldela den alltför mycken betydelse. — I det andra fallet kan man ej hysa några betänkligheter vid att anse blödningen vara en följd af det yttre våld, för hvilket patienten blifvit utsatt. Man synes mig ha stort skäl förmoda att dervid moderkakan lossnat

från uterinväggen vid randen och att något eller några särdeles betydliga uteroplacentarkärl dervid blifvit skadade. Derför talar nemligen dels efterbördens beskaffenhet, der färska och gamla blod-coagula funnos invid randen, dels den ihärdiga, i nästan 4 månader fortgående blödningen.

I det förra fallet var blödningen ej betydlig och af kort varaktighet samt vållade egentligen aldrig någon fara för modren, men måste antagas såsom orsaken till fostrets död. Det får dessutom intresse derigenom, att det extravaserade blodet här under någon tid kvarstannat i uterus och orsakat en sammantryckning af en del af moderkakan. Det är naturligt att det mellan ägget och lifmoderns vägg utgjutna blodet lätt skall söka sig väg ut genom modernmunden, och fall af så kallad inre blödning äro derföre ganska sällsynta. Undantagsvis kan dock en sådan blödning blifva högst betydlig och kan plöteligt framkalla en hafvande qvinnas död under symtomer, som i många afseenden likna dem af en spontan uterusruptur.

Det andra fallet är anmärkningsvärdt derföre att en så betydlig blödning under så lång tid fortgick, och detta så mycket mera som den började redan i andra graviditetsmånaden, utan att framkalla abort, hvilket i denna period vanligen af ganska ringa orsak brukar inträffa. Först sedan blödningen fortfarit nära 4 månader och i hög grad medtagit qvinnans krafter utstöttes ägget. Möjligen hade nu småningom samlat sig blodcoagula i uterus, som utspände denna och framkallade kontraktioner; detta skulle man vilja antaga, emedan uterus kort förut kändes särdeles stor och spänd och emedan vid förlossningen flera skifformiga blodlefrar medföljde efterbörden. Att de mot blödningen föreskrifna insprutningarne och tamponeringarne orsakat aborten är alls icke sannolikt, emedan insprutningarne gjordes med mycken försigtighet och tamponeringen endast bestod i uppförandet af en liten, i jernkloridlösning doppad bomullsboll emot vaginalportionen i slidan.

Hr v. SYDOW omnämde ett likartadt fall af lifmoderblödning före förlossningen, hvilket inträffat i hans praktik.

— Hr SANTESSON meddelade, efter *British medical Journal* för sistlidne Mars, resultatet af några försök, som HOLMES COOTE, vid Bartholomew-hospital i London, anställt med *karbolsyra vid behandlingen af slempapler*. Dessa försök synas ytterligare utvidga användbarheten och öka värdet af detta medel, som redan visat sig så fördelaktigt, ej blott som desinfekterande, utan äfven vid behandlingen af såväl färska som suppurerande sår och abscesser.

Det är väl känt, huru envisa och svårbotliga slempapler, eller s. k. mukösa tuberkler, stundom kunna visa sig, isynnerhet der de varat länge och vunnit en betydlig utsträckning. Behandlingen är i sådana fall ofta ej blott långsam, utan äfven rätt smärtsam för

den sjuke; och mången gång tyckas de snarare till- än aftaga under användandet af vanliga kaustika. Deras ej sällan vidsträckta utbredning förbjuder oftast excision.

Det första fallet var en 21-årig kvinna, som inkom på sjukhuset med stark flytning från vagina, och talrika slempapler öfver alla blygdläpparne och insidorna af låren. Den 17 Januari 1868 föreskrefs omslag af en svag karbolsyrelösning — gr. v på $\bar{5}$ j vatten. Den 7 följande Februari utskrefs hon fullt frisk. Behandlingen hade varat 3:ne veckor. — Det beslöts att vid nästa fall begagna en starkare lösning.

Det andra försöket verkställdes på en kvinna, 19 år gammal; symtomerna desamma som i första fallet, men tuberklerna talrikare och större. Den 21 Januari s. å. börjades med att en gång om dagen påpensla en blandning af *lika delar* karbolsyra och vatten; hvarjemte den förutnämnda svaga lösningen begagnades till omslag på de sjuka delarne. Den 2 Februari var patienten frisk; — kuren hade sålunda varat 12 dagar.

Det tredje fallet var en 20-årig kvinna med enahanda sjukdom som de föregående, men slemtuberklerna voro här förhållandevis i massor, intagande introitus vaginæ, hela vulva, öfre delen af låren, perineum och analregionen. Behandlingen, lika den i fallet *N* 2, börjades den 24 Januari och slutade den 7 Februari, då den sjuke var nästan fullkomligt läkt; — upptog således 14 dagar.

Uti alla dessa fall var smärtan af påpenslingen och ömslagen obetydlig; och någon kirurgisk åtgärd för de sjukliga bildningarnes aflägsnande icke heller behöflig.

— Hr SANTESSON omnämde vidare, att den för sina undersökningar öfver malariefebrarnes uppkomst af en mikroskopisk alg-art («Palmella») bekante Dr J. H. SALISBURY i Amerika anser sig nu hafva funnit, att det *smittämne, som framkallar syphilis och gonorrhé*, äfven är af likartad beskaffenhet.

I sista Januarihäftet af «American Journal of the medical Sciences» har Salisbury meddelat resultaten af sina forskningar, hvilka ledt honom till antagande af tvenne nya «*algoida*» växtformer såsom orsak till nyssnämnda sjukdomar. Han benämner dem «*Crypta syphilitica*» och «*Crypta gonorrhæa*». Hans studier med mikroskopets tillhjälp på detta område hade redan börjat 1849, men först med 1860 ledt till något resultat.

Afsöndringen från det primära chancresåret erbjuder i allmänhet föga karakteristiskt med afseende på ifrågavarande mikrofytt; det enda man då och då finner inblandadt i detta sekret är små, starkt ljusbrytande, sferoida kroppar, hvilka S. sedermera funnit vara sporer af *Crypta syphilitica*. Företager man deremot en noggrann, mikroskopisk undersökning af sjelfva botten i chancresåret, så finner man egendomliga trådar, gående i alla riktningar, än enkla, än i knippen, inblandade med den sjukligt förändrade bindväfven och dess fibrer. Dessa trådar anser S. vara af vegeta-

bilisk natur, närmast hänförliga till algerna, hvarföre han tillägger dem epitetet »*algoida*»; de förekomma der i massor och i alla stadier af utveckling, från den enkla sporen till den färdigbildade tråden. Förf. uppger, att han funnit dem i hundradetals fall, och, då sjukdomen blifvit konstitutionel, äfven i blodet. Deras närvaro eller frånvaro der anser han kunna komma att tjena till ledning vid behandlingen. De uppgifna *genus*karaktererna äro: ytterst fina, genomskinliga, i hög grad ljusbrytande, algoida trådar, som utvecklas från sporer uti lefvande, organiska väfnader. *Species*: *Syphilitica*: trådarne fullkomligt homogena, med trubbiga, afrundade ändar. Byggnaden af dessa trådar är alltigenom så likformig, att på fullt utvecklade exemplar intet spår af tvärstreck kan upptäckas — sådana visa sig blott under ett tidigare utvecklingsstadium. Icke heller kan något innehåll i trådarne särskiljas. De förekomma dels sammanrullade i ringlar, dels utsträckta och raka; — utvecklas från sporer och kunna öfverföras från ett individ till ett annat såväl genom inokulation som genom beröring med slemhinnan. De fibrösa väfnaderna, brosken och benen erbjuda en gynnsam jordmån för utvecklingen och fortplantningen af denna mikrofytt. Planteras sporerne på en slemhinna, utveckla de sig; trådarne bana sig väg genom dess »basement membran», i stället för att utbreda sig på ytan i det omgivande epiteliet. Detta är i den primära sjukdomen förstördt endast på det ställe, der algtrådarne först inträngt i den underliggande bindväfven.

En liknande kryptogam anser S. vara den specifika orsaken till gonorrhé. Den förekommer dels som *sporer* i varet, inuti epitelialcellerna och mellan desamma, dels som *trådar*, enkla och hopbuntade, i alla stadier af utveckling. På de embryonala trådarne kan man iakttaga en perlbandslik byggnad, antydande konturerna af de särskilda sporerne, under det de mera utvecklade och fullt utbildade trådarne vanligen äro homogena alltigenom och till hela deras längd. Detta *species* har förf. gifvit namnet *Crypta gonorrhæa*. Enligt hans uppgift skall den växa och utbreda sig endast i epiteliallagren, under det *C. syphilitica* går mera på djupet och företrädesvis vegeterar uti bind-, brosk- och benväf.

Så långt Salisbury. Man kan ej undgå att finna de anförda artkaraktererna alltför ofullständiga, för att berättiga till uppställande af två skilda *species*. För *C. gonorrh.* saknas sådane nästan alldeles. Det för hvardera slaget mest utmärkande — nemligen de olika växtställena, det ena mera på ytan, det andra deremot företrädesvis på djupet — förefaller mera som ett a priori uppgjort, hypotetiskt antagande, än en på säkra iakttagelser grundad, vetenskaplig bestämning. Efter den lemnade beskrifningen synas de för öfrigt vara fullkomligt lika hvarandra. — Hade ej författarens förutgående arbeten i samma riktning, hvilkas resultat vunnit stöd och bekräftelse genom på flera ställen inom Europa gjorda iakttagelser, berättigat hans uppgifter att uppmärksammas, skulle

jag tvekat meddela ofvanstående; — men, såsom förhållandet nu är, har jag ansett frågan vara af den vigt och det intresse, att deas omnämmande inför Sällskapet väl kan motiveras. Fortsatta och på flera håll företagna undersökningar få afgöra hvad härutinnan kan vara sannt eller icke; — och huruvida de beskrifna växtparasiterna äro något tillfälligt, om än ofta förekommande, eller om desamma verkligen utgöra det väsendtliga i de båda nämnda sjukdomsformerna.

Den 25 Augusti.

Biblioteket. — *Constitutio epidemica.* — Farmaceutiska preparater. — HALLS Sicilian Hair Renewer. — REICH: Ueber die Entartung des Menschen.

— Till *biblioteket* anmäldes:

Beobachtungen über Gefässnerven; Aus dem physiologischen Institut. Vorgelegt (am 30 Juli) von dem wirkliche Mitgliede Prof. C. LUDWIG, von Dr ASP. — Über einige der häufigsten Krankheiten und Formfehler des Auges von Prof. Dr H. DOR. — Über Ophthalmometrie von Prof. Dr H. DOR. — Lehrbuch der Ohrenheilkunde mit Einschluss der Anatomie des Ohres von Dr v. TRÖLSCH. 4:e Verbesserte Auflage. Würzburg 1868. Gåfvor af författarne. — De almindeligeste Sygdome hos spæde Børn; efter et Manuskript af afdøde Dr C. E. LEVY. Udgiivet af VIGGO BENDZ. Kjøbenhavn 1868. Gåfva af utgifvaren.

— *Constitutio epidemica* under veckan från och med Söndagen den 9 till och med Lördagen den 15 Augusti 1868: Sjukligheten obetydlig.

1. *Inom enskild praktik* anmälda sjukdomsfall (från 13 läkare):

Febris typhoides.....	5.	Neuralgia.....	1.	Icterus.....	4.
Pertussis.....	1.	Otitis.....	6.	Nephritis.....	1.
Cholera.....	7.	Ang. tons. & faucium	9.	Rheumatismus acutus	3.
Dysenteria.....	4.	Laryngo-tracheitis.	1.	Zona.....	1.
Diarrhoea.....	88.	Bronch. Est. bronch.	10.	Furunculus.....	1.
Febris intermittens...	1.	Pneumonia.....	2.		
Angina parotidea.....	2.	Pleuritis.....	2.		
Gonorrhoea.....	3.	Febris gastr. simplex	11.		
Apoplexia cerebri.....	2.	Gastritis. Enteritis	4.		
				Summa	169.

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Serafimer-lasarettet*: sjukantalet den 15 Aug. 211, hvaraf 123 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 6, diarrhoea 3, pneumonia 3, rheumatismus 2, pleuritis 1, febris gastrica simplex 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 15 Aug. 176, hvaraf 49 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 10, gonorrhoea 5, conjunctivitis trachomat. 5, diarrhoea 3, otitis 1, pneumonia 1, rheumatismus 1, delirium tremens 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 15 Aug. 143, hvaraf 106 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris gastrica simplex 4, febris typhoides 3, syphilis 3, diarrhoea 2, cholera nostras 1, gastro-enteritis 1, icterus 1, nephritis 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 15 Aug. 46, hvaraf 41 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 2, diarrhoea 1, pleuritis 1, icterus 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhoea 9, bronchitis 5, pneumonia 1, furunculosis 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 53, bronchitis 5, conjunctivitis 3, pertussis 2, syphilis 1, pneumonia 1, pleuritis 1, nephritis 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 15 Aug. 52; inkomne under veckan: colitis 2, syphilis 1.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 10; fall af febris puerperalis.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 14; helsotillståndet godt.

På *Diakonissjukhuset*: sjukantalet den 15 Aug. 22; inkomne under veckan: febris typhoides 1, rheumatismus 1.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuka*: sjukantalet den 15 Aug. 154, hvaraf 76 mankön och 78 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 15 Aug. 166, hvaraf 145 från staden och 21 från länet; inkomne: syphilis 27, gonorrhoea 7.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt Fattigläkarnes vecko-rapporter): diarrhoea 147, bronchitis 23, gastritis 16, febris gastrica simplex 10, febris intermittens 9, rheumatismus 8, gastricismus 6, febris typhoides 5, pneumonia 5, dysenteria 3, ophthalmia 3, pertussis 2, erysipelas 2, angina parotidea 1, syphilis 1, meningitis cerebialis 1, apoplexia cerebri 1, pleuritis 1.

4. I *Stadens Fängelse*: diarrhoea 1, syphilis 1, ophthalmia 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: diarrhoea 28, bronchitis 3, febris gastrica simplex 2, febris typhoides 1.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 16 till och med Lördagen den 22 Augusti 1868:

Sjukligheten obetydlig.

1. Inom enskild praktik anmälde sjukdomsfall (från 12 läkare):

Febris typhoides	7	Conjunctivitis	3	Rheumatismus acutus	3
Cholera	5	Otitis	2	Erysipelas	1
Dysenteria	2	Ang. tons. & faucium	4	Urticaria	4
Diarrhoea	49	Laryngo-tracheitis	2	Zona	1
Febris puerperalis	1	Bronch. Cat. bronch.	8	Rheum. recens efebri.	2
Febris intermittens	2	Pneumonia	1	Miliaria rubra	4
Morbili	1	Febris gastr. simplex	12	Panaritium	1
Delirium tremens	1	Gastritis. Enteritis.	2		
Syphilis	3	Icterus	1		
Neuralgia	1	Metritis	3		
				Summa	126.

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Serafimer-lasarettet*: sjukantalet den 22 Aug. 198, hvaraf 112 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 13, pneumonia 2, febris gastrica simplex 2, diarrhoea 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 22 Aug. 191, hvaraf 45 å afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 18, diarrhoea 3, gonorrhoea 3, febris typhoides 2, bronchitis 2, febris gastrica simplex 2, rheumatismus acutus 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 22 Aug. 145, hvaraf 07 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 5, diarrhoea 2, syphilis 2, pneumonia 1, febris gastrica simplex 4, gastro-enteritis 1, mastitis 2.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 22 Aug. 53, hvaraf 6 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 5, febris gastrica simplex 3, diarrhoea 1, pneumonia 1, metritis 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhoea 6, nephritis 5, bronchitis 2, gastritis 2. — *Polikliniken*: diarrhoea 85, bronchitis 5, febris intermittens 3, pneumonia 1, leurtis 1, febris gastrica simplex 1, nephritis 1, urticaria 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 22 Aug. 53; inkomne under veckan: febris typhoides 1, syphilis 1, bronchitis 1, colitis 1.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 12; helsotillståndet förbättradt.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 8; helsotillståndet godt.

På *Diakoniss-sjukhuset*: sjukantalet den 22 Aug. 22; inkomne under veckan: febris typhoides 1.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuka*: sjukantalet den 22 Aug. 154, hvaraf 76 mankön och 78 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 22 Aug. 166, hvaraf 144 från staden och 22 från länet; inkomne: syphilis 30, gonorrhoea 7.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt Fattigläkarnes vecko-rapporter): diarrhoea 119, bronchitis 26, febris gastrica simplex 22, febris typhoides 8, rheumatismus acutus 8, gastricismus 6, pneumonia 6, otitis 6, febris intermittens 5, pertussis 2, nephritis 2, meningitis cerebrialis 1, angina tonsillaris 1, peritonitis 1, icterus 1, cystitis 1.

4. I *Stadens Fängelse*: utet fall af akut sjukdom.

Norra Straff- och Arbetsfängelset: diarrhoea 20, febris typhoides 1.

— Hr HAMBERG fästade uppmärksamhet på en uppsats i *Pharmaceutical Journal* för Augusti innevarande år af Prof. REDWOOD med titel: *Note on a new adulteration of subnitrate of Bismuth*.

Professor R. hade hos flera prof af subnitrats bismuthicus funnit en icke obetydlig halt af fosforsyrad kalk, hos ett 11 och hos ett annat icke mindre än 40 procent. Denna förorening förtjenar att uppmärksammas så mycket mer som de i allmänhet föreskrifna prof för detta preparat, icke kunna tillkännagifva bemälda förorening, utan erfordras till dess ertappande en helt annan pröfningsmetod. Prof. R. förordar det af ROUSSIN uppgifna prof, nemligen att uti utspädd salpetersyra upplösa lika delar subnitrats bismuthicus och vinsyra, till lösningen sätta koncentrerad kolsyrad kalilösning så länge fräsning inträffar och så att vätskan blir starkt alkalisk. Är subnitraten rent, förblifver den alkaliska vätskan fullkomligt klar äfven vid uppkokning; om deremot fosforsyrad kalk förefinnes, äfven endast till en eller annan procent, uppstår i den alkaliska vätskan en hvit fällning, som ej vid kokning upplöses, tvärtom befordras genom kokning kalkens utfällning; det rena preparatet förändras, som sagdt är, icke af kokning, utan kvarhållles vismut-oxiden upplöst i den alkaliska vätskan af vinsyran.

I flera andra länder har samma förorening af bemälda preparat förekommit, och liknande uppsatser förefinnas äfven i andra tidskrifter; Hr H. ansåg derföre nödvändigt att de apotekare, som icke sjelfva bereda preparatet, måtte genom att äfven verkställa pröfning enligt Roussins metod, öfvertyga sig om detta hos oss ganska mycket använda preparats riktiga beskaffenhet; och tillade Hr H. att äfven i *Farmaceutisk Tidskrift* för Augusti innevarande år, Roussins pröfningsmetod finnes beskrifven.

— Hr HAMBERG förevisade vidare 2:ne vid *Farmaceutiska Institutet* beredda prof af *vinsyradt jernoxidkali i lameller*. Det ena profvet var ljusbrunt och höll endast spår af oxidulsalt, det andra mörkare till färgen, höll icke obetydligt oxidulsalt, borde derföre kallas vinsyradt jernoxiduloxidkali. Båda prepa-

raten voro beredda af nyss utfäldt jernoxidhydrat, renadt surt-vinsyradt kali och vatten i bestämda proportioner. Hr H. hade i en föregående sammankomst omnämnt beredningen och då förevisat ett ganska oxidulhaltigt preparat af nästan svart färg, ville nu för jmförelse visa såväl oxidsalt som det oxidulhaltiga preparatet, och angående beredningen endast tillägga att för att hindra oxidulbildning det är nödvändigt att använda en temperatur, som ständigt hålles under + 60° C.

— Hr HAMBERG anförde slutligen rörande ett af tvenne läkare härstädes rekommenderadt härmedel, kalladt *Hall's Vegetable Sicilian Hair Renewer*:

Under Hr H:s vistelse i Marstrand hade de mest öfverdrifna historier berättats om detta medels förmåga. Vid ankomst hit till staden hade Hr H., som förmodade medlet innehålla något härstädes förut icke begagnat vegetabiliskt ämne, inköpt en flaska i ändamål att erhålla behöflig hårbeklädnad, hade äfven någon tid begagnat det utan att någon förökad hårväxt kunde bemärcas; på de ställen af hufvudet der medlet blifvit applicerad hade visserligen färgning egt rum, men den ursprungliga färgen hade icke återbekommit, utan en vida mörkare, nära svart färg.

För några dagar sedan hade Hr H. företagit sig att anställa några kemiska prof med ifrågavarande härmedel och hade dervid funnit att medlet innehåller blyoxid i icke obetydlig mängd, desutom glycerinlösning, precipiteradt svafvel och litet flyktig olja, liknande roseolja till lukten. Hr H. ansåg att blyoxiden var för- enad med en organisk syra, kunde dock icke f. n. med visshet säga hvilken.

Hr H. grundade sina uppgifter på följande försök: a) Den klara lösning, som erhålles, då härmedlet får stå i hvila några timmar, gaf med jodkalium en ymnig gul fällning, liknande jodbly. (Denna reaktion förevisades).

Med svafvelsyra erhöles en stark grumling, som hade utseende och egenskaper af svafvelsyrad blyoxid; med svafvelväte en svart fällning liknande svafvelbly; efter svafvelblyts aflägsnande genom filtrering verkställdes med filtratet följande prof: en del deraf af- dunstades i en porslinsaskål, hvarvid en syrupslik, sötsmakande vätska, löslig i alkohol erhöles, vid ytterligare upphettning svartnade den syrupslika vätskan och utvecklade en stickande gas; en annan del af filtratet gaf med kopparvitriol och natronlut en vackert djupblå lösning; de seduare reaktionerna öfverensstämma med dem af glycerin.

b) Det gula pulver, som vid härmedlets omskakning uppslammas, befanns vid upptagandet på ett filtrum och derefter verkställd uttvättning och torkning vara lösligt i kolsvafva, och vid upphettning förbrinna med blå låga under bildning af en stickande gas liknande svafvelsyrlighet, hade således svafvels egenskaper och

öfverensstämd till utseendet med det på våta vägen framställda s. k. precipiterade svafvet.

c) En liten mängd (ungefär 5 kub.-centim.) afduustades i en porlinsask till torrhet och glödgades derefter, så att alla organiska ämnen aflägsnades; den rest som erhöles var till färgen gul, liknande blyoxid och gaf äfven för blåsröret, i reduktionseld behandlad, en metallkula, som lätt kunde utplattas. (Den lilla utplattade metallkulan förevisades).

Med anledning af gjorda iakttagelser ansåg Hr H. tillverkarens uppgifter rörande ifrågavarande härmedel i flera afseenden vilseledande eller bedrägliga; medlet innehöll ett kraftigt mineralämne (blyoxid) och uppgafs vara uteslutande vegetabiliskt; vidare utlofvades att härets naturliga färg skall återställas, ljust här kan dock med detta färgningsmedel icke erhållas.

Särskildt afseende ansåg Hr H. böra fästas vid det alltför höga priset; dylika blyoxidlösningar kunna tillverkas för vida lägre pris än 7 rdr 50 öre.

Slutligen anförde Hr H. att han ansåg att ifrågavarande härmedel utan menlig inverkan kunde begagnas under någon kortare tid, men önskade inhemta Sällskapetets åsichter, huruvida längre tids användning af dylika blymedel kunde vara fullkomligt utan risk; författare i toxicologi uttalade sig i detta afseende dels ganska obestämdt, dels ingalunda öfverensstämmande; den föreskrifna ingnidningen med händerna ansåg Hr H. icke lämplig i längden. Några olägenheter genom detta härmedels användning hade dock Hr H. icke sig bekant.

Då enligt Hr Hambergs undersökning ett mineralämne (blyoxid) inginge i detta härmedel, som, förordadt af läkare, öfver hela landet vunnit mycken spridning, ansåg Hr SANTESSON, att allmänheten derom borde på något lämpligt sätt underrättas och beslöt Sällskapet efter någon diskussion, hvori deltog Hr Hamberg, LEMCHEN och Santesson, att en relation om undersökningen och medlets beskaffenhet skulle, sedan protokollet blifvit justeradt, i öfverensstämmelse dermed i tidningarne ingå.

— Hr SKÖLDBERG förevisade en af honom å Stockholms sjukhem exstirperad *uterinpolyp*, jemte de instrumenter han vid operationen användt samt redogjorde för sjukdomsfallet.

Hr SANTESSON upplyste, att patienten för någon tid sedan intogs å sjukhemmet med anledning af de profusa blödningar polypen då förorsakade, men att hon, sedan hon derstädes hemtat krafter och vunnit någon förbättring, kunnat genom den af Hr Sköldberg utförda operationen återvinna helsan och innan kort lemna sjukhemmet.

— Hr EDHOLM redogjorde för ett till Läkaresällskapet insändt arbete med titel: *Ueber die Entartung des Menschen, Ihre Ursache und Verhütung* von EDUARD REICH. Erlangen 1868. pp. 530.

Författarens afsigt har varit att bearbeta hygien, såväl från medicinsk som politisk-moralisk synpunkt. Egen erfarenhet och fri forskning har han föga använt för detta ändamål, men i stället hopat citater ur en mängd källor från äldsta tider intill den nuvarande samt kombinerat dessa citater genom ett och annat resonnement ur egen fatatur. Hur mycken flit han än nedlagdt, saknar arbetet likväl enhet. Auktoritet synes för förf. spela en stor rôle och huru högt han värderar den synes redan i företalet, der han yttrar att alla de citerade arbetena äro honom bekanta genom egna studier och att han är i stånd att i hvilket ögonblick som helst framlägga sina auktorer.

Inledningen är ämnad att reda begreppet degeneration, såväl den fysiska som den moraliska. Äfven för den sednare ligger ganska ofta organiska rubbningar till grund, hvilka förmörka individernas fria vilja och låta dem begå olagliga handlingar.

De fysiska degenerationsorsakerna äro i första rummet åtskilliga sjukdomar, till hvilka förf. räknar skrofier, syphilis, cretinismus, epilepsi, döfstumhet, tuberkulos, sinnessjukdomar, hypokondri, hysteri, hemorroider, gikt, epidemiska sjukdomar och eget nog under samma rubrik äfven själfmord. Alla dessa sjukdomars etiologi, de följder och det elände de frambringa, såväl för individen som för familjen och samhället, finnas noga skildrade, äfvensom sätten för deras motarbetande, såväl från den enskildes som från statens sida. Allt eller nästan allt på dessa 200 pp. är hemtadt från en massa författare från olika länder och tider, hvilka namneligen och noggrannt citeras, men endast högst undantagsvis kritiseras. — Vidare i ordningen följa de degenerationsorsaker, som härleda sig från konsanguinitet eller släktskap mellan föräldrar, äfvensom andra ärfda fel på fädernet eller mödernet. Beskrifning öfver missgynnande dietförhållande: hungersnöd, fylleri, och inverkan af skadliga näringsmedel, hvilka orsaka pellagra, ergotismus och trikinos m. fl. sjukdomar samt redogörelse för klimatförhållanden, som ha likartad påföljd, t. ex. sumptrakter, illa belägna fattigkvarter m. m., upptaga tvenne kapitel inom samma afdelning, hvilken avslutas med en lång relation om de yrkesförhållanden som välla fysisk försämring. Detta kapitel upptager ensamt 168 pp. och innehåller på sitt vis mycket af värde rörande de skadliga inflytanden, för hvilka de flesta yrken och klasser äro utsatta. Metallarbetare, fabriksarbetare, handverkare af olika slag, åkerbrukare, konstnärer, poeter och lärda, läkare, embetsmän, prester, militärer, sjömän, fångar, furstar och proletärer m. fl. hafva alla sina särskilda kapitel.

Såsom ett prof på författarens stil kan en del af hans åsikter om de degenerativa momenterna hos läkareyrket anföras:

JOHANN LUDWIG CASPER *) konstaterar på grund af talrika forskningar läkares relativt korta lifstid. Under det att teologer uppnå en medellålder af 65 år, köpmän 62,4, embetsmän 61,7, landtmän 61,5, soldater 59,6(?), advokater 58,9, så lefva konstnärer 57,3, skollärare 56,9 och läkare endast 56,8 år. Casper anmärker bland annat: . . . »att bland alla yrken har läkares blifvit beskärtd den kortaste lifstiden. Om människans ålder verkligen bör uppgå till 70 år, så finna vi att endast en fjerdedel af alla läkare nå så långt och att knappt en ibland femton uppnår åttiotalet. Det finnes väl ingen sysselsättning, som samtidigt så mycket tager i anspråk kroppens och själens krafter samt lemnar så ringa tillfälle till behöflig hvila och en välgörande regelmässighet i de yttre och inre lefnadsförhållandena. Kroppsliga ansträngningar, väderleksinflytanden, störd nattro, vakor, afbrutna måltider och vexlande sinneshörelser af alla slag bidraga alla i sin mån att småningom, men säkert undergräfvat läkares helse. Ytterligare tillkommer det antal som faller offer för smittor». JAMES WILLIAM CUSACK och WILLIAM STOCKES **) hafva t. ex. anställt undersökningar om dödligheten bland läkare i Irland och funnit att endast ett ringa antal lyckas undgå typhus; de flesta angripas nemligen deraf, många till och med två eller tre särskilda gånger. I allmänhet har febern också en bestämdt mera elakartad karakter hos läkare än hos andra personer. CHARLES MURCHISON ***) visar genom en serie af exempel huru mycket sjukligheten och dödligheten i fläcktyphus kan skrivas på räkningen af öfveransträngning. Öfverallt der tyfösa febrar herrska faller dertill ett relativt stort antal läkare offer för sjukdomen. W. C. DE NEUFVILLE †) har gjort studier, som belysa de faror, för hvilka läkaren tillfölje af sitt yrke är utsatt. De sjukdomar, som inom läkareståndet kräfvat de flesta offren äro typhus och lungrot; hvar och en af dessa dödar 18 procent. Den unge läkaren, som ännu bär helsans prägel, men i sina lungor har några spridda tuberkler, skall snart, tillfölje af det farliga inflytandet som hans verksamhet för med sig, bringa dessa tuberkler till en utveckling, som de aldrig uppnått hos en person, hvars yrke ej varit så ansträngande. Dertill se vi omkring det 30:de året en så öfverraskande dödlighet hos våra ståndsbroder. Den som ej har en stark konstitution och friska lungor löper den största fara att redan under första decenniet af sin verksamhet falla ett offer för tuberculos. Preventivåtgärderna mot dessa olyckor vore å ena sidan noggrann läkareundersökning af alla medicine studerande och kasserande

*) Casper J. L., Die wahrscheinliche Lebensdauer des Menschen in den verschiedenen bürgerlichen und geselligen Verhältnissen nach ihren Bedingungen und Hemnissen untersucht. Berlin 1835.

**) Cusack J. W. & Stockes W., On the mortality of medical practitioners in Ireland.

***) Murchison Ch., Die typhoiden Krankheiten. Flecktyphus, recurrender Typhus, Ileotyphus and Febricula. Braunschweig 1868.

†) Neufville W. C. de, Lebensdauer und Todes-Ursachen zwei und zwanzig verschiedener Stände und Gewerbe. Frankfurt a. M. 1855.

af dem, som egde några sjukdomsanlag samt å den andra en ombildning af det nuvarande medicinska studiesättet. Författarens utfarande mot läkarens publik passar lyckligtvis ej för våra svenska förhållanden.

Arbetets andra stora afdelning behandlar mera i sammandrag på 64 sidor degenerationens moraliska orsaker som härleda sig dels från dålig uppfostran, dels från olämpliga politiskt sociala förhållanden. Den moderna uppfostran anser författaren vara så förvänd, att man deraf ej kan vänta annat än de sämsta resultat. Detta gäller såväl uppfostran i hemmen, som i skolorna, vid gymnasier och universiteterna. Säkert är att författaren under sina utfall mot hvad han benämner modern uppfostran ofta skjuter långt öfver målet och genom sin ytterligt häftiga ton föga häfdar den filosofiska ståndpunkt och den höga lärdom, hvilken han tyckes anse vara lifvets högsta uppgifter. — Till de politiskt-sociala förhållandenas degenerativa sida räknar författaren slutligen krig, spel, vissa gamla seder och bruk, lyx, theater äfvensom under vissa förhållanden litteratur och konst. Sällskapslifvet, statsförfattningarne och kyrkan blifva till sist föremål för några skarpa hugg och hetsiga utfall. Slutorden äro lugnare och verka i viss mån försonande.

Den 1 September.

Vid protokolljusteringen. — Biblioteket. — Constitutio epidemica. — Intrakraniell syfilitisk tumör. — Operationer i höftleden.

— Med anledning af den i föregående sammankomsten beslutade relationen i tidningarne om *Halls härmedel*, hemställde vid protokolljusteringen Hr BRUZELIUS, om ej införandet af denna relation kunde uppskjutas tills de läkare — Hr LUNDBERG VINC. och MALMSTEN — som om detta medel afgifvit fördelaktiga intyg, lemnats tillfälle till upplysningar derom i Sällskapet, och ansåg Hr B. att uppskof vore utan risk, då intet så skadligt ämne inginge i härmedlet att någon fara deraf på den korta mellantiden kunde uppstå.

Hr Lundberg, som var i Sällskapet närvarande, meddelade att han sedan några år tillbaka sett flera personer begagna *Halls härmedel* utan all skada, då det med förstånd användes. Retning och klåda å hufvudets hårbeklädda del hade deraf lindrats och försvunnit, likasom vid användande af »DUPUYTRENS ponada», som äfven innehåller blypreparat. För sin del yttrade Hr L. för öfrigt den åsigt, att medel, som innehålla bly, med örsigtighet använda endermatiskt, ej äro för helsan menliga. På grund af denna sin åsigt och den erfarenhet han egde om letta härmedel ansåg han därför sitt intyg berättigadt.

I diskussion, dels om blypreparaternas verkan utvärtes, dels om den ofvan omtalade relationens snara införande i tidningarne, deltog Hrr Bruzelius, HAMBERG, LAMM, LEMCHEN, Lundberg, SANTESSON och SKÖLDBERG.

På af Ordföranden framställd proposition ansåg Sällskapet, att, i öfverensstämmelse med hvad i föregående sammankomst beslöts, en relation om undersökningen och beskaffenheten af Halls härmedel skulle utan vidare uppskof i tidningarne ingå.

— Till *biblioteket* anmäldes:

Die Rudolfsquelle in Marienbad und deren besondere Bedeutung für die Behandlung der Krankheiten des Harnsystems von Dr PORGES. Berlin 1868. Gåfva från författaren genom Hr LÉVERTIN. — Kemisk undersökning af vattnet uti åtskilliga brunnar i Stockholm. Af N. P. HAMBERG. Gåfva af författaren, — samt från afidne Regementsläkaren OPPHOFFS sterbhus 48 volumer äldre medicinska arbeten.

— *Constitutio epidemica* under veckan från och med Söndagen den 23 till och med Lördagen den 29 Augusti 1868:

Sjukligheten minskad; ej betydlig.

1. *Inom enskild praktik* anmälde sjukdomsfall (från 13 läkare):

Typhus	4. Conjunctivitis	3. Rheumatismus acutus	7.
Pertussis	2. Otitis	2. Zona	1.
Cholera	4. Ang. tons. & faucium	6. Furunculus	2.
Dysenteria	2. Bronch. Cat. bronch.	12. Carbunculus	1.
Diarrhoea	41. Pneumonia	2. Rheum. recens efebril.	1.
Febris intermittens ..	4. Pleuritis	1.	
Angina parotidea	2. Febris gastr. simplex	10.	Summa 116.
Syphillis	3. Gastritis. Enteritis	2.	
Gonorrhoea	3. Typhlit. & Perityphl.	1.	

2. Å Hufvudstadens *Sjukvårdsanstalter*:

På *Serafimer-lasarettet*: sjukantalet den 29 Augusti 195, hvaraf 111 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 10, pneumonia 1, pleuritis 1, febris gastrica simplex 1, rheumatismus acutus 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 29 Augusti 194, hvaraf 42 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphillis 15, gonorrhoea 4, febris typhoides 2, pneumonia 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 29 Augusti 158, hvaraf 112 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris gastrica simplex 6, pneumonia 4, febris typhoides 2, conjunctivitis 2, rheumatismus acutus 2, diarrhoea 1, angina parotidea 1, icterus 1, nephritis 1, erysipelas 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 29 Aug. 49, hvaraf 39 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 5, bronchitis 1, pleuritis 1, rheumatismus acutus 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhoea 3, bronchitis 3, pertussis 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 27, bronchitis 5, conjunctivitis 3, pertussis 2, febris intermittens 1, meningitis spinalis 1, pneumonia 1, erythema nodosum 1, urticaria 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 29 Aug. 52; inkomne under veckan: diarrhoea 2, febris typhoides 1, pneumonia 1, keratitis 1.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 16; helsotillståndet godt.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 3; helsotillståndet godt.

På *Barnbördshuset Pro Patria*: helsotillståndet godt.

På *Diakoniss-sjukhuset*: sjukantalet den 29 Aug. 21; inkomne under veckan: febris typhoides 2.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuka*: sjukantalet den 29 Aug. 153, hvaraf 75 mankön och 78 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 29 Aug. 169, hvaraf 146 från staden och 23 från länet; inkomne: syphilis 32, gonorrhoea 3.

8. Bland *de Fattiga*, (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): diarrhoea 114, bronchitis 22, gastritis 14, gastricismus 13, febris gastrica simplex 11, febris typhoides 10, febris intermittens 7, ophthalmia 6, rheumatismus acutus 6, dysenteria 2, angina tonsillaris 2, laryngitis 2, pneumonia 2, icterus 2, erysipelas 2, cholera 1, angina parotidea 1, syphilis 1, peritonitis 1, cystitis 1, metritis 1.

4. I *Stadens Fängelse*: intet fall af aknt sjukdom.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: diarrhoea 12, febris typhoides 4, febris intermittens 1.

— Hr ROSSANDER meddelade ett sjukdomsfall af *intra-kranial syfilitisk tumör*, hvilket fall skulle intagas i tidskriften.

— Hr GRÄHS anmälde följande arbete: War Department Surgeon General's Office. Washington July 1, 1867. Circular *N*. 7. A Report on Amputations at the Hip-Joint in military Surgery. Washington 1867 by Dr OTIS — hvilket utmärkte sig ej mindre genom sakrikt innehåll, studier och kritik, än talangfull framställning; och ville Hr G. framdeles redogöra för detsamma i Hygiea.

Den 8 September.

Constitutio epidemica. — ISRAEL HWASSERS minnesvård. — Hjernskada. — Cancer ventriculi. — Pneumatocoele Cranii.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 30 Augusti till och med Lördagen den 5 September 1868.

Sjukligheten ej betydlig.

1. *Inom enskild praktik* anmälda sjukdomsfall (från 13 läkare):

Febris typhoides	2. Gonorrhoea	8. Icterus	2.
Pertussis	4. Neuralgia	4. Nephritis	1.
Cholera	1. Conjunctivitis	5. Rheumatismus acutus	7.
Dysenteria	1. Ang. tons. & faucium	9. Zona	1.
Diarrhoea	37. Laryngo-tracheitis ..	2. Furunculus	2.
Febris intermittens...	2. Bronch. Cat. bronch. ..	19. Carbunculus	2.
Angina parotidea.....	2. Febris gastr. simplex ..	4.	
Syphilis	4. Gastritis. Enteritis... ..	3.	
		Summa	122.

Å *Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter*:

På *Serafimer-lasarettet*: sjukantalet den 5 Sept. 191; inkomne under veckan: febris typhoides 7.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 5 Sept. 187, hvaraf 89 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 15, Gonorrhoea 6, febris typhoides 3, bronchitis 2, febris gastrica simplex 2, diarrhoea 1, conjunctivitis trachomatosa 1, gastritis 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 5 Sept. 143, hvaraf 104 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris gastrica simplex 4, syphilis 2, furunculus 2, delirium tremens 1, apoplexia cerebri 1, pneumonia 1, enteritis 1, icterus 1, rheumatismus acutus 1.

På *Provisoriska sjukhuset & Sabbatsberg*: sjukantalet den 5 Sept. 53, hvaraf 45 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris gastrica simplex 3, pneumonia 2, bronchitis 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhoea 7, furunculosis 2, nephritis 2, otitis 1, bronchitis 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 24, conjunctivitis 5, febris intermittens 3, bronchitis 3, pertussis 1, colitis 1, rheumatismus acutus 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 5 Sept. 55; inkomne under veckan: diarrhoea 2, kerato-conjunctivitis 1.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 13; helsotillståndet godt.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 7; helsotillståndet godt.

På *Barnbördshuset Pro Patria*: helsotillståndet godt.

På *Diakoniss-sjukhuset*: sjukantalet den 5 Sept. 20; intet fall af akut sjukdom har under veckan inkommit.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuke*: sjukantalet den 5 Sept. 153, hvaraf 75 mankön och 78 kvinån.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 5 Sept. 166, hvaraf 188 från staden och 28 från länet; inkomne: syphilis 41, gonorrhoea 4.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt Fattigläkarnes vecko-rapporter): diarrhoea 84, febris intermittens 15, febris gastrica simplex 12, gastritis 10, febris typhoides 9, rheumatismus acutus 9, pneumonia 6, ophthalmia 5, gastricismus 5, erysipelas 5, angina tonsillaris 4, angina parotidea 2, peritonitis 2, diphtheria 1, delirium tremens 1, neuralgia 1, noma 1, laryngitis 1 pleuritis 1.

4. I *Stadens Fängelset*: diarrhoea 1, rheumatismus 1, angina tonsillaris 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: diarrhoea 10, febris typhoides 7.

— Hr SANTESSON meddelade till upplysning för dem bland affidne Prof. ISRAEL HWASSERS lärjungar och vänner, som bidragit till uppresande af en *minnesvård* på hans graf och önskade vara närvarande vid denna minnesvårds aftäckande, att ceremonien eger rum med en enkel högtidlighet i Upsala den 17 September samt att samlingen sker å medicinska fakultetens rum kl. ½6 e. m.

— Hr BRUZELIUS relaterade sjukdomshistorien vid ett fall af *hjernskada* till följe af aflossnad ben å inre sidan af cranium samt förevisade preparatet.

Herr N. N., artist, af naturen utrustad med stora anlag, hade enligt utsago af personer, som närmare och länge känt honom, alltid varit »besynnerlig och kuriös». Under en utrikes resa för några år sedan anfölls han af en sinnessjukdom, som gjorde att han helt plötsligen afbröt sina studier och återvände hem till Stockholm. Här rådfrågade han flera läkare och genomgick åtskillig behandling (t. ex. kallvattenkur, gymnastik m. m.). För omkring ett år sedan vände han sig till Herr B. såsom läkare. Pat. led då af en ständig inre oro, som ej tillät honom att någon längre stund sysselsätta sig med själs- eller kroppsarbete. Tidtals stegrades denna oro till verkliga själsqual, som han med lifliga färger beskref såsom fasaväckande och outhärdliga. Hela nätter tillbragte han sömnlös, badande i svett, söndersliten af dessa qual. Sitt onda ställde han alltid i samband med ett slag, som han uti barndomen erhållit i hufvudet och hvarefter ännu ett tumslängt ärr förefanns i hufvudsvålen. Här uppgaf han sig ständigt känna

en borrhande eller skärande smärta, som framkallade den förr omnämnda oron. Sjelf trodde han derföre att en trepanation, hvarigenom det »sjuka benet» aflägsnades, vore det enda räddningsmedlet från hans elände. Stundom stegrades hans själslidande till den grad att han ej var sig sjelf mäktig och sålunda ej kunde anses »tillräknelig». I Juni månad innevarande år gjorde han slut på sitt olyckliga lif genom hängning. Vid obduktionen förefunnos, utom de vanliga fenomenen vid hängningsdöd följande anmärkningsvärda förhållanden: Uti hufvudsvålen något bakom hjessan ett tumslångt ärr; craniet härunder var fullkomligt normalt utan spår till ojemnheter eller nedtryckning, men motsvarande äret, på insidan af dura mater, som här ej var sammanväxt med craniet, tydliga tecken af en pachymeningitis chronica af minst ett par tumslängd och bredd. Här låg äfvenledes en mer än nagelstor, skifformig benbildning med flera linielånga inåtvända, klolika utskott. Hjernan företedde ej något abnormt.

Hr BRUZELIUS meddelade vidare ett egendomligt fall af *Cancer ventriculi* och förevisade det vid obduktionen tillvaratagna preparatet.

En 40-årig arbetare, F. Bergstedt, som alltid haft *synnerligen* god helse, angreps i början af Mars detta år af ett smärttritt diarré med 4 öppningar om dagen, som voro gula och vattentunna, men aldrig innehöllo blod. Han fortfor under tiden med sitt arbete och efter 5 veckors tid minskades diarrheet, till 1—2 öppningar om dagen. Inom kort stegrades det dock ånyo och samtidigt härmed började först venstra fotleden och underbenet att ansvälla ödematöst samt en veckas tid derefter äfven den högra undre extremiteten, allt utan värk eller annan smärta; den 5 Juni intogs han på Lasarettet. Ansigtet var ödematöst ansvälldt och blekt; den venstra armen högst betydligt svullen, likasom båda nedre extremiteterna, men ej den högra armen, oaktadt pat. merändels innehade läge på högra sidan. Lungorna friska, hjerttonerna mycket svaga, pulsen stundom oregelbunden, intermitterande, inga biljud. Urinen, som hade 1,020 sp. v., höll ej albumin och i dess botten-sats fanns intet abnormt. Pat. hade aldrig haft några dyspeptiska symtomer och företedde ej heller nu några sjukliga tecken från ventrikeln (led aldrig af kräkningar eller uppstötningar). Efter omkring 3 veckors vistande på lasarettet befann sig pat. betydligt förbättrad; diarréet hade upphört, matlusten var temligen god och svullnaden försvunnen. Men i början af Juli försämrades tillståndet ånyo; diarréet återkom, svullnaden ökades, men den venstra armen var under hela tiden betydligt mera ansvälld än den högra. Emot slutet försvann väl svullnaden, men krafterna sjönko under fortfarande diarré och pat., som aldrig företedde några sjukliga symtomer från ventrikeln, afled den 29 Augusti. Urinen undersöktes många gånger, men först den 18 Augusti visade den sig hålla albumin i ringa mängd och uti botten-satsen funnos då sparsamt hyalina tubularafgjutningar. Sp. v. var då 1,006.

Vid obduktionen anmärktes: i tarmarne en kronisk katarr, dock utan spår till ulcerationer; i ventrikeln på flera ställen i curvatura minor större och mindre, (nöt- och hönsäggstora) carcinomatösa afsättningar samt en kronisk katarr; cardia och pylorus fria; uti lungorna en sparsam miliär, carcinomatös afsättning; i lefver, mjelte och njurar en lindrig interstitiel förtätning (ringa hyperplastisk process), hjertat fullkomligt friskt.

Herr B. ansåg, att den betydliga anasarcan, hvartill orsaken var svår att finna under lifvet, måste ställas i samband med canceren i ventrikeln, helst svullnaden mot slutet af lifvet försvann, oaktadt diarréet fortfor och sålunda ej kunde anses vara beroende häraf.

Liknande fall af cancer ventriculi, åtföljd af betydlig hydrops hafva redan förut, ehuru ytterst sällan, blifvit af andra observerade och beskrifna.

— Hr SANTESSON redogjorde efter Archives générales de Médecine för den å hufvudet förekommande svulstform, som af DENONVILLIERS erhållit benämningen *Pneumatocele cranii* och som sedermera blifvit närmare bestämd af Dr THOMAS. Uppsatsen härom skulle ingå i tidskriften.

Den 15 September.

Främling helsad. — Ledamot anmäld. — Val af Ordförande, kommitéledamöter och revisorer. — Constitutio epidemica. — Låramputationer. — Skottakada. — Ovariotomi.

— Helsades af Ordföranden Prof. GURLT från Berlin, som, stadd på genomresa, för några dagar uppehöll sig i Stockholm.

— Att till ledamot af Svenska Läkaresällskapet antagas, anmälades af Hrr KJELLBERG och RATZKI andra Läkaren vid Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn M. L. CARL JOHAN TÖRNQUIST.

— Enligt stadgarnes föreskrift och efter förutgången annons i tidningarne förrättades val af *Ordförande, ledamöter i Sällskapets komité och Revisorer af Sällskapets räkenskaper.*

Till Läkaresällskapets Ordförande för det kommande arbetsåret utsågs Hr SÄTHERBERG, som på grund af trängna göromål nödgades afsäga sig detta förtroende, hvarefter skreds till nytt val, vid hvilket Hr HALLIN med 36 röster af 37 blef till Ordförande utsedd.

Till komitéledamöter återvaldes inom de olika klasserna för år 1868—1869:

För anatomiska klassen: Hr KEY
 » medicinska » Hr MALMSTEN
 » kirurgiska » Hr SANTESSON
 » farmaceutiska » Hr KEIJSER

hvarrefter genom slutet votering utsågos till ledamöter för allmänna klassen: Hr ROSSANDER
 Hr LEMCHEN
 Hr HAMBERG
 Hr THOLANDER.

Till Revisorer af årets räkenskaper utsågos Hrr EKECRANTZ och SALÉN, samt i den sistnämndes ställe, då han, i anseende till förestående afresa från hufvudstaden, afsade sig uppdraget, Hr RATZKI.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 6 till och med Lördagen den 12 September 1868. Sjukligheten likasom föregående vecka, ej betydlig.

1. Inom enskild praktik anmälde sjukdomsfall (från 10 läkare):

Febris typhoides ...	5. Ang. tons. & faucium	14. Rheumatismus acutus	4.
Pertussis	3. Bronch. Cat. bronch.	16. Erysipelas	2.
Dysenteria	2. Pneumonia	1. Zona	2.
Diarrhoea	30. Pleuritis	1. Furunculus ...	3.
Febris intermittens ..	4. Febris gastr. simplex	5. Carbunculus	2.
Delirium tremens ...	1. Gastritis. Enteritis ..	1.	Summa 106.
Syphilis	2. Peritonitis	1.	
Gonorrhoea	3. Icterus	1.	
Neuralgia	2. Nephritis	1.	

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Seraphimer-lasarettet*: sjukantalet den 12 Sept. 197, hvaraf 109 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 9, pneumonia 2, cholera 1, diarrhoea 1, febris gastrica simplex 1, typhlitis 1, rheumatismus acutus 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 12 Sept. 216, hvaraf 54 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: conjunctivitis 13, syphilis 11, diarrhoea 4, gonorrhoea 3, gastritis 3, febris typhoides 2, otitis 1, cterus 1, rheumatismus acutus 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 12 Sept. 146, hvaraf 77 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 5, syphilis 4, varioides 2, febris intermittens 1, bronchitis capillaris 1, pneumonia 1, febris gastrica simplex 1, erysipelas 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 12 Sept. 51, hvaraf 3 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris gastrica simplex 4, febris typhoides 2, diarrhoea 1, delirium tremens 1, angina tonsillaris 1, bronchitis 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhoea 5, bronchitis 3, nephritis 2, furuncosis 2, conjunctivitis 1, pneumonia 1, urticaria 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 26, conjunctivitis 5, bronchitis 3, febris intermittens 3, pleuritis 2, colitis 2, meningitis spinalis 1, otitis 1, erythema nodosum 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 12 Sept. 56, inkomne under veckan: bronchitis 2, febris typhoides 1, diarrhoea 1, syphilis 1, pleuritis 1, keratitis 1.

På *Allmänna Barnvårdshuset*: antalet vårdade 12; helstillståndet godt.

På *Provisoriska Barnvårdshuset*: antalet vårdade 7; helstillståndet godt.

På *Barnvårdshuset Pro Patria*: helstillståndet godt.

På *Diakonias-sjukhuset*: sjukantalet den 12 Sept. 18; inkomne under veckan: febris typhoides 1.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuka*: sjukantalet den 12 Sept. 153, hvaraf 75 mankön och 78 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 12 Sept. 171, hvaraf 147 från staden och 24 från länet; inkomne: syphilis 33, gonorrhoea 5.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt Fattigläkarnes vecko-rapporter): diarrhoea 73, bronchitis 23, febris typhoides 14, febris gastrica simplex 11, gastritis 10, ophthalmia 8, catarrh. ventriculi acutus 8, febris intermittens 7, angina parotidea 3, pneumonia 3, dysenteria 2, pleuritis 2, erysipelas 2, varicellæ 1, syphilis 1, otitis 1, peritonitis 1, cystitis 1.

4. *I Stadens Fängelse*: febris gastrica simplex 1, rheumatismus acutus 1. *Norra Straff- och Arbets-fängelset*: diarrhoea 8, febris typhoides 5, bronchitis 2, febris gastrica simplex 2, conjunctivitis 1, pneumonia 1.

— Herr TÖRNBLOM meddelade en beskrifning på framlidne F. P. TEALE'S *amputationsmetod* med olika långa rätvinkliga flikar, på hvars företräden hans uppmärksamhet blifvit rigtad genom en af teckningar åtföljd uppsats i Dublin Quarterly Journal för Maj 1867.

Operationen utföres sålunda, att man bildar en stor främre och en liten bakre flik, af hvilken den sednare bör om möjligt innehålla de större kärl- och nervstammarne. På det ställe der benet skall afsågas mäter man extremitetens omfång med en tråd och utmärker derpå den främre fliken hvars alla sidor göras lika med halfva omkretsen. Den bakre fliken får fjerdedelen af den främres längd och båda två bildas så att de innesluta ej endast huden, utan alla eller större delen af mjukdelarne och såret hopfästes så att den främre fliken slås upp mot den bakre och att vinklarne dervid mötas. Under läkningen och den medföljande retraktionen af mjukdelarne skjuter sig det afsågade benet ned i den hylsa, som bildas af den främre fliken och någon stramning på såret eller ärret kan ej komma i fråga.

Herr T. redogjorde för trenne efter denna metod utförda lår-amputationer, hvaraf två haft lycklig utgång; och förevisade patienterna fullt läkta och försedda med amputationsstumpar af särdeles god beskaffenhet, som uthärdade ett betydligt tryck utan smärta, hvadan de amputerade utan svårighet kunde öfverflytta kroppsvikten på dem och således begagna artificiella lemmar af annan konstruktion än den vanliga. Efter de äldre amputationsmetoderna måste stödet för träbenen alltid anbringas mot framstående fasta delar ofvan om amputationsstället och allt tryck å stumpen noggrannt undvikas. Genom att fördela detsamma mellan stumpen och de förr utslutande använda delarne, borde patientens gång vinna i säkerhet och bekvämlighet.

Hr T. hade vid alla dessa amputationer användt akupressur. äfvensom efter en amputatio antibrachii och en exstirpation af ett stort cystosarcoma mammæ.

Hr SANTESSON ansåg metoden böra förordas framför dubbelambeau och cirkelsnitt, emedan så mycket som möjligt af be-

täckningarne här bibehållas. Acupressuren och förbindnings-sättet torde äfven hafva bidragit till den lyckliga utgången, äfvenså karbolsyran, hvilken under den nu förflutna heta sommaren gjort särdeles god tjenst vid lasarettet, så att endast ett fall af pyemi derstädes inträffat.

Äfven Hr ROSSANDER förordade Teale's metod. Ett olyckligt fall efter denna amputation hade han dock haft, der acupressur och karbolsyra oakadt, pyemi inträffat.

— Hr GRÄHS relaterade följande *skottskada*, hvilken träffat nyligen afidne General-Löjtnant AKRELL, under det han som kapten i Topografiska Corpsen varit Svenska arméen följaktig i Tyskland år 1813 och deltagit i stormningen af Leipzigs portar den 19 Oktober samma år:

Vid detta tillfälle och midt under den afgörande striden träffades A. af en muskötula till venster om bröstbenet i närheten af hjertat. Som han likväl, ehuru med möda, kunde qvarsitta på hästen, blef det honom möjligt, att komma ur trängseln af de packade truppmassorna, och att aflägsna sig steg för steg till närmaste by, der han förbands af en Preussisk läkare, sedan han dock till lennes stora förundran sjelf utdragit kulan ur såret. Denna hade nemligen gått igenom rock och väst, snedböjt en massiv messingsknapp och inträngt i de mjuka delarne mellan refbenen. Men innanför västen bar A. en tröja af s. k. sämskskinn, nog mjukt och elastiskt, att, utan att brista, kunna omsluta kulan och hindra hennes ännu djupare inträngande. Hon följde således med, när den cring henne bildade pochen utdrogs, och skulle väl svårigen på annat sätt kunnat utdragas.

»Skintröjan hade således», säger Gen. Akrell i några efterlemnade autobiografiska anteckningar, »frälsat mitt lif; men att detta opåräknade skyddsmedel just denna dag och vid detta tillfälle begagnades, var en af dessa obemärkta tillfälligheter, af hvilka rätt ofta våra öden äro beroende. Jag skulle nemligen dagen förut tidigt på morgonen framföra en Ordres till Svenska arméen; och sedan färdig att stiga till häst, märkte jag, att min skintröja olifvit glömd. Den lilla kappsäcken hvori hon bordt nedläggas, var redan fastspänd på sadeln; omöjligt att kunna göra en ompackning, ledsamt att lemna detta plagg efter sig; jag måste taga den på mig, och — *väl* var det.»

General A. vårdades i Leipzig af Prof. v. DÖBELN till slutet af December månad, då han med mycken vederböda begaf sig af på resa till Sverige. Blessyren läktes och gick upp ömsom, och penskärfvor exfolierade genom såret. Efter en längre tids förlopp läktes den emellertid fullständigt, kvarlemnande ett rundt och tjupt ärr.

Hr Grähs, som efter Gen. Akrells död examinerat den gamla skottskadan och ställena deromkring, hade funnit, att kulan, som på ett ställe var något tillplattad, gått in mellan 3:dje och 4:de reffbensbrosken på venstra sidan vid kanten af bröstbenet. Den gamla skottkanalen var tapetserad af huden, som bildade en trång säckformig förlängning, hvars cul de sac, låg invid bröstbenets kant. Inga partier under eller omkring buro spår af någon lesion.

Kulan, tillade Hr G., synes således under passagen hafva skrapat emot bröstbenet på det ofvan nämnda stället, och trängt på sned in i interkostalmusklerna och derintill liggande fascia ända till pleura.

Kulan, som den afidne alltid under lifstiden burit i ett pitschaft till minne af händelsen, blef af Hr G. förevisad.

— Såsom fortsättning af ett i Hygieas Februarihäfte intaget fall af *Ovariotomi* anförde Hr ÅMAN följande:

I Februarihäftet af Hygiea för innevarande år finnes införd en sjukdoms- och operationsberättelse öfver en af mig på hustru Maria Sofia Johansdotter från Stjernarps församling under förliden November månad å Linköpings lasarett utförd ovariotomi. Berättelsen afslutades den 2 Januari, då konvalescensen syntes blifva långsam och utan synnerligt intresse för den närmaste tiden.

Jag har emedertid i dag anledning att till densamma återkomma, hvarför jag anhåller att i största korthet få anföra fortsättningen. Under den 2 Januari anfördes: att patientens krafter tillåto henne att under några timmar dagligen lemna sängen; att hennes sömn och matlust voro temligen goda; samt att varflytningen var ymnig ur det i nedre vinkeln af buksåret befintliga, å foss. Douglasii gående, fistulösa såret.

I Januari uppkom en långsamt tilltagande ansvällning, börjande i Epigastrium och derifrån sträckande sig hästskoformigt nedåt båda inguines. I samma ordning den infann sig, nemligen uppi från nedåt, aftog den äfven småningom, dock så, att den först under Juni månad var fullt reducerad. Det fistulösa såret läkte efter hand, för att inom kort bryta upp 1 tum högre i buksårets ärr. Äfven detta sår ärrades, för att återigen bana sig väg fram på det gamla stället. Sålunda fortforo dessa sårnader att vicarier till medio af Maj, då det äldsta såret, som var det sista öppna med varaktighet läktes.

Till följe af den i allmänhet goda och på sista tiden glupska matlusten hade patientens krafter och hull, som vid operations-tillfället voro ytterligt små, i hög grad ökats. I och för observation tilläts emedertid patienten ännu att kvarstanna på lasarettet några veckor, under hvilken tid det allmänna tillståndet ytterligare förbättrades. Den 1 Juli kunde hon utskrifvas frisk, efter att hafva tillbragt 11 månader på lasarettet, hvaraf nära 8 efter operationen.

Med nämnde dag slutar äfven berättelsen om denna patient och den på henne utförda ovariotomien. Jag har dock tyvärr så om henne ytterligare tillägga, att hon återkom till lasarettet efter

5 dygns vistelse i hemmet lidande af mania furibunda, framkallad af sinnesrörelse öfver missförhållanden inom familjen. Med särskildt tillstånd emottogs hon på 14 dagars profkur, men då inledd behandling icke tycktes framkalla någon förbättring, blef hon från lasarettet remitterad till Wadstena Hospital.')

Den 22 September.

Prof. SANTESSONS sjukdom. — TÖRNQUIST, C. J., ledamot. — Biblioteket. — Constitutio epidemica. — Odling af Kinaträd. — Droger från Porto Rico. — Medikamentsked. — Gynekologiska fall. — Ny organisation af Preussiska Sanitets-Korpsen.

— Hr HALLIN, som ej vid föregående sammankomst varit i Sällskapet närvarande, uttalade sin tacksamhet för det förtroende till honom Sällskapet vid Ordförandevaldet visat.

— Till Hr SANTESSON, som sedan några dagar tillbaka varit sängliggande i febersjukdom, afskickades på framställan af Hr CARLSON ett bud, för att på Läkaresällskapets vägnar efterfråga hans befinnande, hvilket bud medförde det svar att inga oroande symtom under sista dygnet visat sig samt att tillståndet ej försämrats.

— Till ledamot af Svenska Läkaresällskapet antogs Andre Läkaren vid Barnsjukhuset, Med. Lic. CARL JOHAN TÖRNQUIST.

— Till *biblioteket* anmäldes:

Medicinskt Archiv 3:dje Bandet. Tillägghäfte. — Bidrag till Sveriges officiella Statistik. N. Jordbruk och Boskapsskötsel. II. Hushållningssällskapens berättelser för året 1866 jemte sammandrag, utarbetadt i Kongl. Statistiska Centralbyrån. Stockholm 1868. Gåfva af Kongl. Statistiska Centralbyrån. — Redogörelse för sjukvården och ekonomien vid H. K. H. Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn under år 1867, afgifven af Anstaltens styrelse. Stockholm 1868. Gåfva af Dr ADOLF KJELLBERG.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 13 till och med Lördagen den 19 September 1868: Sjukligheten ej betydlig.

1. *Inom enskild praktik* anmälde sjukdomsfall (från 11 läkare):

Febris typhoides.....	5.	Conjunctivitis.....	6.	Typhlit. & Perityphl.	2.
Diphtheria.....	3.	Otitis.....	3.	Rheumatismus acutus	3.
Vertusis.....	6.	Ang. tons. & faucium	10.	Erysipelas.....	1.
Cholera.....	2.	Laryngo-tracheitis...	5.	Furunculus.....	4.
Diarrhoea.....	25.	Bronch. Cat. bronch.	20.	Carbunculus.....	1.
Febris intermittens..	4.	Bronchitis capillaris.	1.	Stomatitis ulcerosa..	1.
Angina parotidea....	1.	Pneumonia.....	2.	Rheum. recens efebrii.	1.
Tricellæ.....	1.	Febris gastr. simplex	13.		
Typhus.....	2.	Gastritis. Enteritis.	3.		
Menorrhoea.....	6.	Colitis.....	1.		
				Summa	132.

*) Efter sednare meddelad underrättelse har pat. efter kort tids vistelse på Hospitalet, derifrån blifvit såsom återställd utskrifven.

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Serapimer-lasarettes*: sjukantalet den 19 Sept. 204, hvaraf 113 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 7, delirium tremens 1, icterus 1, erysipelas 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 19 Sept. 240, hvaraf 59 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 14, gonorrhoea 6, febris gastrica simplex 4, rheumatismus acutus 3, diarrhoea 1, conjunctivitis 1, otitis 1, bronchitis 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 19 Sept. 156, hvaraf 103 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 12, febris gastrica simplex 3, pneumonia 2, rheumatismus acutus 2, delirium tremens 1, syphilis 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 19 Sept. 52, hvaraf 45 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 5, diarrhoea 1, bronchitis 1, febris gastrica simplex 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhoea 3, otitis 1, pneumonia 1, nephritis 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 18, febris intermittens 5, bronchitis 5, pneumonia 3, syphilis 1, otitis 1, pleuritis 1.

På *Barnsjukhuset*: inkomne under veckan: bronchitis 3, febris typhoides 1, keratitis 1.

På *Allmänna Barnvårdshuset*: antalet vårdade 12; hälsotillståndet godt.

På *Provisoriska Barnvårdshuset*: antalet vårdade 12; hälsotillståndet godt.

På *Barnvårdshuset Pro Patria*: hälsotillståndet godt.

På *Diakoniss-sjukhuset*: sjukantalet den 19 Sept. 19; inkomne under veckan: febris typhoides 2.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuke*: sjukantalet den 19 Sept. 154, hvaraf 76 mankön och 78 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 19 Sept. 164, hvaraf 140 från staden och 24 från länet; inkomne: syphilis 21, gonorrhoea 4.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): diarrhoea 45, bronchitis 42, febris intermittens 14, febris gastrica simplex 10, febris typhoides 9, rheumatismus acutus 9, gastritis 8, ophthalmia 6, pneumonia 6, catarrh. ventriculi acutus 5, angina tonsillarum 4, meningitis cerebialis 2, icterus 2, diphtheria 1, dysenteria 1, angina parotidea 1, syphilis 1, otitis 1, pleuritis 1, peritonitis 1, orchitis 1.

4. I *Stadens Fängelse*: diarrhoea 1, rheumatismus acutus 1, bronchitis 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: diarrhoea 5, febris typhoides 4, bronchitis 2, febris gastrica simplex 2, pneumonia 1.

— Hr SANDAHL, O., anförde rörande odlingen af *Kina-träd på Jamaica*:

Åtskilliga gånger hafva notiser meddelats Svenska Läkarsällskapet rörande den under de sednaste åren alltmer fortgående utbredningen af kinaträdsodlingen i åtskilliga länder, hufvudsakligen inom den tropiska zonen, såsom Java, engelska Ostindien (Himalayas slutningar, Nilgiri, Ceylon), Mauritius och Réunion, men äfven inom den subtropiska zonen, såsom i Australien (Nya Holland, nya Zeeland, Algeriet och Californien. En fullständigare redogörelse för gången af dessa odlingsföretag och för de stora kostnader och besvärligheter, desamma förorsakat, isynnerhet för Holländska och Engelska regeringarne, finner man i Dr FRISTEDTS sakrika »Utkast till Cinchonaodlingens historia», infördt i Upsala Läkareförenings Förhandlingar för 1867. — Sedan dess hafva fortgående rapporter rörande de engelsk-ostindiska kinaträdsodlingarnes stegrade utveckling tid efter annan varit synliga i medicinska och farmaceutiska journaler och den fullkomliga framgången af dessa

odlingsföretag är nu längesedan konstaterad. I och med det närmare studerandet af vilkoren för kina-alkaloidernas utveckling, hvartill cinchonaodlingen gifvit anledningen, har man gjort den i praktiskt hänseende ytterst vigtiga upptäckten, att dessa vigtiga alkaloider bildas i rikare mängd i barken, då densamma är beklädd med mossor och sålunda skyddad för solljusets direkta inverkan, hvilket behandlingssätt också numera allmänt tillämpas i kinaträdsplantagerna. Upptäckten af detta förhållande föranleddes deraf att den kemiska analysen bestämdt påvisat, att alkaloidhalten var större dels i sådan bark som var rikt beväxt med lafvar och dels i ur jorden upprädd rotbark.

Det har emellertid egentligen endast varit de engelsk-ostindiska cinchonaodlingarne, såväl statens som euskildas, om hvilkas flera millioner kinaträd af de yppersta arter gynnsamma underrättelser sålunda ingått. Man vet dock genom tillfälliga omnämnanden från andra håll, att de holländska odlingarne å Java fortfarande befinna sig i ett blomstrande och framåtskridande tillstånd. Men rörande kinaträdsodlingen i Australien, på de afrikanska öarne i indiska oceanen, i Algeriet och rörande de tilltänkta eller påbörjade försöken i olika delar af Amerika (Californien, Mexico, Brasilien, och i de uthuggna trakterna af den ursprungliga kinaträds-regionen) har man icke haft några nyare underrättelser. Äfven med afseende på den redan år 1861 började cinchonaodlingen å Jamaica har man sväfvat i ovisshet och man har haft anledning att tro, att denna odling å den nämnda ön icke haft någon synnerlig framgång. Det är sålunda så mycket mer glädjande att erfara, genom en uppsats i Septemberhäftet för innevarande år af *Pharmaceutical Journal and Transactions*, att under de sista 2 åren kinaträdsodlingen äfven har tagit fart på Jamaica och är på väg att uppblomma till en stor betydelse icke blott för denna ö sjelf, utan äfven för Europa, som sannolikt i en icke aflägsen framtid kan hemta åtminstone en del af sitt behof af qvinin på närmaste eller åtminstone bekvämaste håll härifrån, enär cinchonaodlings försöken i det mera närbelägna Algeriet torde, på grund af klimatets torrhet, hafva föga utsigt att lyckas. Några mer detaljerade uppgifter rörande kinaträdsodlingen å Jamaica tror jag sålunda icke skola sakna allt intresse.

Såsom ofvan är nämnt var redan år 1861 början gjord med odling af kinaträd på Jamaica. De uppdragna unga träden hade erhållit en olämplig lokal med för grund jordmån och gingo deraf till största delen förlorade under de närmast följande åren. Under början af år 1866 gjordes nu förnyade och mer systematiska försök att på Jamaica åstadkomma en cinchona-odling, och ett plantage med kinaträd anlades vid Cold Spring, under ledning af Mr ROBERT THOMSON. Detta syntes motsvara allas förhoppningar och från detsamma erhöles vid inträdet af sistlidet år 800 cinchonaplantor, med hvilka början gjordes till plantager för styrelsens räkning. Denna början var visserligen ringa, men genom drifning af sticklingar från inhemska trädplantor samt uppdragning af frön,

sända af HOOKER från Ceylon, var, enligt en af Mr Thomson afgifven berättelse, antalat af på Java odlade kinaträd redan i September 1867 uppdrifvet till 25,000 individer, hörande till arterna *Cinchona Calisaya* (1,500 exempl.), *C. succirubra* (14,000 ex.), *C. officinalis* (5,000 ex.), *C. micrantha* (1,500 ex.) och *C. Pahudiana* (3,000 ex.).

Jamaica är, såsom man vet, temligen högbergigt. Bergskedjan »Blue Mountain» har toppar, hvilka stiga upp till 8,000 fots höjd och dess medelhöjd är omkring 5,000 fot. En annan bergkam, »St Andrew», når upp till 5,000 fot. Det möter sålunda ingen svårighet, att finna lokaler mellan 3,000 och 6,000 fots höjd, — den höjregion, inom hvilken de bästa d. v. s. alkaloidrikaste cinchonaarterna helst trifvas — hvilka lokaler för öfrigt — då Jamaica ligger inom den tropiska zonen — erbjuda samma årliga medeltemperatur (16° till 17° Cels.) och fuktighetsgrad jemte fördelning af ljuset o. s. v. som den ursprungliga cinchonaregionen å Sydamerikas Cordillerer, hvarjemte man äfven vid valet af lokaler fästat tillbörligt afseende på jordmånens tillräckliga djuplek. Af ofvannstående uppgift öfver antalet individer af hvarje på Jamaica odlad cinchona-art finner man, att det långt öfvervägande antal (14,000) tillkommer *C. succirubra*, moderväxten till den högt värderade s. k. röda kinabarken (cortex chinæ ruber), af alla den mest alkaloidrika, och då Mr Thomson afgaf sin ofvannämnda berättelse hade man å styrelsens plantager beredt jord till emottagande af ytterligare 15,000 plantor af denna art.

På hvarje acre sättas till en början omkring 435 unga trädplantor. De sättas med 10 fots mellanrum »i förbund», såsom trädgårdstermen lyder, eller så att hvarannan rads träd stå midtemot hvarandra och midtemot mellanrummen i den mellanliggaude raden. Planteringen sker straxt före regntidens början. Man har funnit att trädplantorna under första året vuxit från 5 å 6 tumslängd till i allmänhet 3 fots höjd och en och annan ännu mera. Man kan antaga att träden efter 10 års förlopp hafva nått den storlek, att hvartannat träd måste borttagas, och man antager, att hvarje då borttaget träd skall lemna 5 skålpund bark. Redan under 6:te eller 7:de året anses hvarje träd kunna lemna årligen omkring 1 skålp. bark och man har här bekräftat den i Ostindien gjorda erfarenheten att barken återväxer mycket hastigt, om de afskalade ytorna beklädas med mossa, och den sålunda åter bildade barken är ännu rikare på qvinin, än den förut aftagna. Vid 30 års ålder antages hvarje träd kunna lemna 400 till 500 skålp. bark. Enligt Mr Thomsons beräkning måste kinaträdskulturen på Jamaica blifva ofantligt lönande, då produktionskostnaden för hvarje skålp. bark icke kan upptagas högre än till 3 pence, på samma gång som handelspriset för ett skålp. kinabark för närvarande är 5 å 6 shilling sterling.

Med anledning af den med framgång företagna kinodlingen på Jamaica framställde Hr HAMBERG den åsigt att

möjligen äfven å den svenska besittningen Barthélemy sådan odling kunde ske till fromma för moderlandet.

Hr Sandahl trodde Barthélemys klimat vara för torrt för att kinaodlingen här med någon framgång kunde bedrivas.

— Hr SANDAHL, O., förevisade derefter några *droger från Porto Rico* i West-Indien, hemsända af en derstädes bosatt ledamot af Svenska Läkaresällskapet, Hr GUSTAF HJALMARSSON och anförde om dem följande:

Det är bekant, att egentligen endast de arter af släktet *Cinchona*, hvilka ursprungligen finnas på 3,000 till 6,000 fot's höjd öfver hafvet inom ett begränsadt bälte af sydamerikanska Cordillererna i Columbia, Ecuador, Peru och Bolivia, innehålla i sin bark quinin och cinchonin i större mängd, och att de cinchonaarter samt några andra med släktet *Cinchona* närmast beslägtade Rubiaceer, hvilka förekomma dels i de djupare delarne inom den egentliga kinaträds-regionen och dels i angränsande länder samt på Westindiens öar i allmänhet alls icke innehålla nyssnämnda kinabaser. Man har likväl ur barken af flera bland dessa s. k. oäkta kinaträd framställt alkaloider, som i vissa fall hafva liknande verkningar med kinabaserna och sålunda i nödfall kunna till någon del ersätta dessa. Dylika icke qvininhaltiga barkar benämnas för dessa egenskapers skull ofta af de spanska innevånarne i de respektive hemländerna »Cascara del Quina» etc. och flera af dem hafva äfven funnit sin väg in i den europeiska droghandeln. I de farmakologiska handböckerna äro dylika barkar vanligen anförda efter de äkta kinabarkarne och sammanfattade i en grupp under benämningen oäkta eller falska kinabarkar. De flesta sådana fås af släktena *Exostemma*, *Ladenbergia* och *Remijia* och några andra, hvilka till en del af sednare botanister utbrutits från släktet *Cinchona* och hvilka förekomma i flera af Sydamerikas lågländer liksom äfven å de vestindiska öarne. Till dessa oäkta kinabarkar hör äfven den af Hr Hjalmarson hemsända »Cascara del Quina do Puerto Rico», hvilken efter all anledning är tagen af en *Exostemma*-art. Denna drog består uteslutande af innerbarken (bastlagret), företeende en tjocklek af 2—3 millimeter, med jemna, endast något strimmiga ytor, den inre ljusare och den yttre mörkare kanelbrun. Brottet är föga splittrigt. Lukten omärklig, smaken bitter. I denna bark har Hr Hjalmarson upptäckt en alkaloid, som han benämnt *Caribin*, hvilken befunnits vara ett ganska kraftigt feberfödrifvande medel, som t. o. m. skall hafva visat sig verksamt i sådana fall af frossor der qvininet slagit felt.

Semina Nhandirobæ de Porto Rico. Under namnet *Semina Nhandirobæ* förekomma i droghandeln flera *Feuillea*-arters frön, såsom jag förut haft tillfället omförmåla. De nu ifrågakarande äro tagna af *Feuillea cordifolia* LIN. en klängande rankväxt, som allmänt förekommer å Porto-Rico, men äfven tillhör Central-Amerika och Ostindien. De stora (nära 2 tum i diameter)

nästan cirkelrunda, platt-tryckta och med ett läderartadt skal beklädda fröna benämnas på Porto Rico »Pepitas amargas». De äro särdeles rika på en fet olja, hafva en såpartad lukt och härsken, oangenäm bitter smak. De verka hastigt och häftig afförande såväl uppåt som nedåt, hvarföre man äfven med fördel använder dem vid förgiftningsfall, för att aflägsna giftet ur magsäcken och tarmkanalen. Men man tillskrifver dessa frön äfven en specifik verkan emot växtgifter och DRAPIEZ uppgifves hafva pröfvat dem emot de giftiga verkningarne af *Manihot utilissima*, *Hippomane mancinella*, *Strychnos nux vomica*, *Cicuta virosa*, *Rhus toxicodendron* och *Spigelia anthelmia*. I liten dosis verka de lindrigt afförande och maskdödande, hvilken sistnämnda egenskap den ur desamma erhållna oljan äfvenledes i hög grad besitter. I Vestindien användas dessa frön äfven mot Tetanus och Hr Hjalmarson säger sig hafva sett ett fall af denna sjukdom återgå till helsa under behandling med dessa, i det de skalade fröna stöttes och stektes med ister samt användes såsom omslag på den sjukas rakade hufvud, hvarjemte en på fröna beredd dekot togs invärtes.

»*Cercipo*» eller frukterna af Tolubalsamens moderträd, *Myrospermum toluiferum*, LIN. och af en mera busklik art af samma slägte, *M. frutescens*, JAQU. hvilka äfven förekomma talrikt i Porto-Rico, användas å denna ö till beredande af en tinktur, som begagnas dels invärtes såsom ett krampstillande medel och dels utvärtes mot reumatiska smärtor, i hvilka hänseenden denna tinktur åtnjuter ett stort förtroende.

»*Extracto liquido de Guaco.*» Under detta namn har erhållits en mörkbrun tinkturlik vätska, af Hr Hjalmarson beredd i Arecibo på Porto-Rico af färskade bladen till *Mikania gonoclada*, DC. Detta liqvida extrakt beredes genom de sönderstötta bladens maceration med halfva dess vikt alkohol af 0,928 eg. v. under 8 dagar, hvar efter bladen pressas och vätskan, i fall så behöfves, utspädes med alkohol, så att en gram af det liqvida extraktet motsvarar en gram af de friska bladen. Medlet är ett berömdt antidot mot ormbett. Dess verksamhet i detta hänseende betviflas dock af Hr Hjalmarson. Han meddelar vidare om detta liqvida Guacoextrakt, att desamma är ett verksamt emmenagogum, taget i dosis af en thesked 3 gånger om dagen under 3 eller 4 dagar närmast före menstruationsperioden. Utvärtes användt anses det underlätta helandet af veneriska och andra elakartade sår. Man begagnar det äfven med fördel emot astmatiska anfall, då *Lohelia* icke skänkt lindring och det är för öfrigt ett godt magstärkande medel.

— Slutligen förevisade Hr SANDAHL en sked af mycket aflång och mot spetsen afsmalnande form samt försedd med lock, ämnad att begagnas vid intagning af illasmakande och illaluktande medikamenter, hvilka medelst denna sked kunna nedföras i svalget, utan att komma i beröring med de främre delarne af munkaviteten och tungan. »*Cuillère-Caron*», så be-

nämnd efter uppfinnaren, har varit rekommenderad speciellt för intagning af fiskolja. Hr S. hade emellertid icke funnit den samma vara af något praktiskt värde.

— Hr ANDERSON meddelade följande sjukdomsfall från Serafimerlasarettets gynekologiska afdelning:

1. *Hæmatocele retrouterina traumatica*. Enkan E., 36 år gammal, intogs å gynekologiska afdelningen den 1 sisl. Februari. Hon säger sig i allmänhet hafva haft särdeles god helse. Menstruationen inställde sig vid patientens 16:de år och har sedan fortgått i regelbundna cykler af 3 veckor och en duration af 3 å 4 dygn. Sista menstruationen inträffade omkring den 15 Januari. Den enda genomgångna barnsängen aflopp utan några sjukdoms-symtomer.

Om uppkomsten af sin nuvarande sjukdom uppgifver patienten, att hon den 28 Januari på f. m. vid nedstigandet från en höskulle utför den stegen, som genom en i taket anbragdt öppning ledde ner till ladugården, råkat att halka med den påföljd, att stegen slant undan, men i stället den temligen tunga luckan till gluggen föll ned, träffade hennes underlif och inklämde henne mot gluggens kant. Här blef hon en liten stund qvarsittande, förgäfvos försökande att åter komma upp på skullen; då detta icke lyckades, nedsläppte hon sig till det på detta ställe med halm betäckta golvet af den 4 alnar höga ladugården och föll dervid med ryggen delvis mot den först nedfallna stegen. Vid stöten af luckan erfor pat. en häftig smärta i underlifvet; deremot säger hon sig knappt hafva känt någon smärta vid fallet mot golvet.

Straxt derefter märkte pat., att nedre delen af buken började ansvälla samt något ömma för vidröring och under loppet af dagen ökades ansvällningen allt mera. På eftermiddagen och följande förmiddag skötte pat. sina sysslor, ehuru smärtorna deraf ökades, men på qvällen den 29 måste hon intaga sängen och var sedan sängliggande, tills hon, tredje dagen derefter, transporterades till Serafimerlasarettet. Utom plågorna, hvilka beskrivas såsom ganska drägliga, så länge pat. iakttog stillhet, hade hon endast att beklaga sig öfver någon svårighet för urinkastning. Alltsedan fallet hade pat. ej haft någon afföring. I hemmet hade ingen annan behandling användts än anbringandet af terpentinsdukar öfver underlifvet.

St. præ. d. 1 Febr. Pat. är af robust konstitution och ordinar hull; hennes utseende tillkännager icke något svårare lidande.

Öfver nedre delen af buken synas talrika stræ albicantes; här och der är epidermis upplyftad till vattenklara små blåsor (efter terpentinsomslagen). Inga blånader eller andra tecken till yttre våld kunna någonstädes upptäckas.

Hela buken företer en lindrig uppdrifning; men särskildt bemärkes i regio hypogastrica en likformig, rundad upphöjning, som kvarstår äfven efter urinblåsans tömmande. För palpationen ger

sig denna upphöjning tillkänna som en resistens, sträckande sig från symphysen till 1" nedanom nafveln och utbredande sig omkring 3" åt hvardera sidan om medellinien, motsvarande den nämnda framhvälfningen af regio hypogastrica. Tumören, som är orörlig, är på ytan rund, jemn, elastisk; närmast upptill nafveln, der den är liksom något tillspetsad, är den mera mjuk och tydligt fluktuerande, då den åter nedåt och åt sidorna, ehuru elastisk, dock kännes mera resistent. Omheten vid palpering är ej betydlig; endast öfver venstrå regio iliaca är den något mera markerad. Perkussionstonen öfver tumören är öfverallt matt.

Vid inre undersökning befinnes portio vaginalis, som är af normal beskaffenhet, tryckt emot symphysen, så att ett finger endast med någon svårighet kan tränga upp mellan densamma och vaginalportionen. Bakre fornix är nedpressadt af en voluminös, orörlig, jemn, rundad, elastisk tumör, som skjuter något nedanom os uteri och kuappast ömmar vid touchering. Någon fluktuation kunde ej här bemärkas. Vagina ej het, innehåller en ringa kvantitet sanguinolent sekret. Med hänseende till färgen, företer slemhinnan ingenstädes någonting abnormt. Vid undersökning per anum kändes den ofvanbeskrifna tumören framom och något till höger om rectum. Ingen feber, inga spontana smärtor.

Då en samling af hårda ekskrementer bemärktes i öfre delen af rectum, anordnades lavement; dessutom applicerades Cing. N. och föreskrefs morfin, i händelse smärtor skulle inställa sig.

Den 4 Febr. Under de båda föregående dagarne har pat. haft spontan, ordentlig afföring. Urinkastningen försiggår obehindradt och utan smärta, urinen är klar, af normal sammansättning. Tumörens öfre gräns befinner sig 1½" nedanför nafveln och vid inre undersökning tränger fingret med lätthet upp mellan symphysen och vaginalportionen.

Den 7 Febr. Tillspetsningen af regio hypogastrica kan ej mera bemärkas; det mjuka, elastiska öfre segmentet af tumören har försvunnit och öfre gränsen af den mera fasta resistensen når hvarken så högt upp eller så långt åt sidorna. Tumören i fornix vaginæ har märkbart minskats och portio vaginalis är numera ej tryckt emot främre bäckenväggen. Afsöndringen af det sanguinolenta slemmet har redan i går upphört.

Den 11 Febr. Minskningen af resistensen har nu så fortgått, att man vid kombinerad yttre och inre undersökning med lätthet kan skilja corpus uteri från den bakom uterus liggande tumören. Uterus, hvars fundus når ungefär 2" ofvanom symphysen, befinner sig i medellinien eller något litet åt höger, är af normal storlek, något rörlig och något aflägsnad från främre bäckenväggen. Tumören bakom och något till venster om uterus är orörlig, fast, väl begränsad, glatt och jemn och ungefär af ett hönsäggs storlek.

Den 20 Febr. Tumören kan numera endast kännas vid kombinerad yttre och inre undersökning och har knappast storleken af en valnöt.

Den 25 Febr. Tillståndet ungefär detsamma som vid den senaste undersökningen. Patienten, som redan länge tyckt sig vara fullt återställd, påyrkar med enträgenhet att blifva utskrifven.

Diagnosen af det meddelade fallet kan väl så till vida icke sägas vara oomtvistelig, som tumörens beskaffenhet icke blifvit ådagalagd genom punktion, hvartill förloppet af detta fall synbarligen icke inbjöd. Sedan man emellertid har detta förlopp att hålla sig till, kan väl här endast blifva fråga om att skilja emellan hæmatocele och en circumscriberad peritonit med ett sero-fibrinöst exsudat. Föga antagligt synes det mig dock, att en akut peritonit med ett så betydligt, dels fast dels flytande exsudat, som äfven antyder att en icke så ringa yta af peritoneum varit angripen, skulle utvecklats sig under så lindriga såväl allmänna som lokala symtomer: då åter ej mindre våldets beskaffenhet än utvecklingen och det hastiga försvinnandet af tumören vida mera tala för ett hæmatocele, vid hvilken åkomma ett sådant förlopp som det ofvan beskrifna alltemellanåt blifvit iakttaget. Man kan tillägga, att den här förefunna lifmoder-dislokationen, som just är den vanliga vid hæmatocele, men ytterligen sällan torde observeras på 4:de dagen af en akut peritonit, äfvensom i någon mån den om kärnbristning vittnande sanguinolenta flytningen gifva ett ytterligare stöd åt den uppgjorda diagnosen. Då här ingen anledning finnes att förmoda närvaron af præexisterande pseudomembraner, mellan hvilka extravasationen försiggått, måste naturligtvis antagas, att en sekundär inkapsling ägt rum förmedelst en peritonit af ringa intensitet och deremot svarande lindriga symtomer.

2. *Hyperplastisk elongation af lab. post. oris uteri.* Fru R., 23 år gammal, genomgick i Maj förlidet år sin andra barnsäng. Förlossningen var lätt och fullbordades efter 6 timmars förlossningsarbete. Första förlossningen för 3 år sedan hade äfvenledes haft ett normalt, fastän mera långvarigt förlopp. Den barnmorska, som vid båda tillfällena var henne behjelpig, hade såväl före som under den sista förlossningen repeterade gånger anställt undersökning, utan att bemärka någonting abnormt. Då pat. på 9:de dygnet efter förlossningen befann sig fullkomligt väl och önskade lemna sängen, anställde barnmorskan ånyo undersökning, hvarvid endast anmärktes, att det bakre labium af os uteri var något förtjockadt. Sedan pat. varit uppe halfannan vecka och under tiden skött hvarje-handa husliga sysslor, bemärkte hon att efter någon ansträngning en rundaktig svulst framträngde i vulva, hvarföre barnmorskan efterskickades och förklarade, efter företagen exploration, att prolaps af lifmodern var förhanden, hvarpå jag anmodades att besöka pat. Undersökningen gaf vid handen, att den i vulva framträngda, rundaktiga, något mer än dufäggstora, glatta, endast här och der ytligt gangrenerade tumören utgjorde den nedra ansvällda ändan af den ansenligt förlängda bakre modermunsläppen, hvilken pedunkellikt afsmalnade uppåt, så att den i närheten af fornix ej var mer än $\frac{1}{2}$ " bred. Uterus var med hänseende till volumen vederbörligen involverad och i sin helhet på intet sätt dislocerad.

Ecraseur anlades på det smalaste stället af det förlängda labium. Det aftagna partiet företedde vid genomskärning öfverallt en homogen, temligen fast textur, var ej succulent och den af Dr ÖDMANSSON gjorda mikroskopiska undersökningen visade närvaron af en enkel, likformig hyperplasi af labium. Någon abnorm utveckling af körtelapparater var ej förhanden. Oaktadt sin polypösa form är denna elongation sålunda skiljd från den af VIRCHOW beskrifna »polypöse Verlängerung d. Muttermunds-Lippen». Benägenhet för blödning, som vid operation af dessa tumörer ofta iakttagits, visade sig oaktadt den långsamma afskärningen af pedunkeln äfven här och var måhända så mycket större, som den kärlektasi, hvilken åtföljer hafvandeskapet, ännu antagligen fastän i ringare grad kvarstod, om också uterus i förhållande till tiden var normalt involverad. Den flytning, stank och öfriga olägenheter, som tumören medförde, gjorde det emellertid önskligt att operationen ej uppskjöts. Att dessa elongationer kunna vålla sterilitet, ger erfarenheten anledning att antaga; i detta fall blef väl icke tillfälle att iakttaga ett sådant inflytande; några månader efter operationen inträffade emellertid ny konception.

Oftan angifna beskaftenhet af det förlängda labium, som vid undersökning icke företedde någon rikedom på unga bindväfs-elementer, ger vid handen att en längre tid erfordrats för elongationens uppkomst. Måhända är anledningen att söka i någon starkare eller långvarigare tryckning under den första förlossningen, hvarur sedermera framgått ett tillstånd af kronisk ansvällning, som så småningom ock under loppet af den derpå följande grossessen haft den beskrifna förändringen till påföljd.

3. *Konception under mindre vanliga förhållanden.* Fru L., boende i närheten af Stockholm, infann sig sisl. Maj till konsultation med anledning deraf, att hennes underlif sedan några månader märkbart tilltagit i omfång. Undersökningen ådagalade, att hon var gravida i slutet af 5:te eller början af 6:te månaden. hvarjemte anmärktes, att hymen kvarstod i fullständig integritet och nått och jemt tillät ett varsamt införande af pekfingret för explorationen. Hymen var för öfrigt ej ovanligt tjock eller resistent, ömmade ej vid lindrig beröring; något tecken till vaginism förefanns ej. Pat. upplyste för öfrigt att hon varit gift 15 år, sjelf nu var 40 och heunes man 51 år gammal. Båda, ehuru något klena, hade städse åtnjutit god helsa. Inom familjekretsen hade klenhet hos mannen ansetts vara orsaken till det barnlösa äktenskapet och under någon tid hyste han väl sjelf samma misstanka, hvarför han också då på läkares tillstyrkan alltemellanåt begagnade järnmedel. Efter hans egen utsago försiggingo emellertid erektion och ejakulation på vederbörligt sätt och hade fullbordandet af coitus städse hindrats af de smärtor hustrun vid försök dertill erfor. Ehuru båda makarne hyste en liflig önskan att erhålla arvingar, hade de dock längesedan upphört att hoppas derpå, då helt oväntadt denna lycka beskärdes dem.

— Hr EDHOLM refererade: Verordning über die Organisation des Sanitets-Korps vom 20 Februar 1868 und Instruktion zur Ausführung derselben vom 27 März 1868.

Det kungliga reskript, som föregår författningen, uttrycker Konung Wilhelms afsigt att genom densamma ge militärläkarna ett nytt bevis på erkännande af deras goda tjänster under det sista ärorika fälttåget. Äfven på marinens läkare skall förordningen komma att tillämpas.

Inuehållet är i kort sammandrag följande. Alla preussiska militärläkare bilda tillsammans en *Sanitets-korps*, hvars chef är arméns *Generalstabsläkare*.

Denna korps rekryteras genom trenne olika kategorier af läkare: sådane som utbildats vid militärläkare-instituten, sådane som vunnit sin kvalifikation vid universiteterna och inträda i tjänst för vinnande af befordran, samt slutligen läkare, som vid armén fullgöra sin värnepligt. Den första kategorien upptages i armén såsom *Underläkare*; sedan de bestått sina »Staatsprüfungen» kommanderas de till Charitén i Berlin och följa der den kliniska undervisningen under bestämd tid för sin vidare utbildning och befordran. Läkare af andra kategorien inträda i armén såsom frivilliga för ett år; hafva de under sex månaders tjänstgöring visat sig väl kvalificerade, befordras de till underläkare, hvarförinnan de måste förbinda sig till minst ett års ytterligare tjänstgöring, utom värnepligts-året. De läkare slutligen, som vid armén fullgöra sin värnepligt, kommanderas till olika garnisonsorter efter vederbörandes godtfinnande, dock fästes härvid om möjligt är afseende på deras egna önsknningar. Vid utträdet ur tjänst erhålla de ett intyg om sin tjänstetid och sin lämplighet för tjänst i sanitetskorpsen.

Ett egendomligt befordringsväsende gör sig inom korpsen gällande. Efter 3 månaders tjänstgöring kunna vid trupperna anställda underläkare, som absolverat sina »Staatsprüfungen», anmälas, på förslag af läkare och kommendören vid den truppafdelning de tjänstgöra, utan afseende på anciennitet, till *Assistensläkare*, till hvilken plats sedermera *val* sker i en komité, hufvudsakligen bestående af divisionen tillhöriga läkare af officers rang. Truppkommendörens och Regementsläkarens intyg om kunskaper, duglighet och moraliska egenskaper utgöra de väsentligaste handlingarne till det protokoll, som härvid föres. Genom majoritet i valet tillkännagifva divisionens läkare att de anse den föreslagne värdig och lämplig för sin nya plats. Vid inträffande minoritet eller spridda nej få de röstande motivera sin vägran, som underkastas vederbörandes godkännande. Aspiranter kunna ånyo underkastas val.

Underläkare, som fullgjort sin aktiva värnepligtstid och åter önska inträde i armén kunna äfven efter ytterligare en kort frivillig tjänstgöring underkastas samma val, från hvilket endast de läkare äro befriade, hvilka fullgjort sin värnepligt under vapnen och dervid avancerat till officerare, men genom ålderskategori

blifvit tjenstefria. Sådana läkare underkastas intet val, men få efter vunnit befordran först tjenstgöra vid sjukhus en kortare tid. Alla medlemmar af Sanitetskorpsen äro militärer.

De läkare, som under ett års tid fullgöra sin värnepligt, äfvensom *Underläkare*, hafva rang af underofficerare med portepée. *Assistensläkare* hafva, de yngre, seconde-lieutenants de äldre premier-lieutenants rang. *Stabsläkare* kaptens, *Öfver-Stabsläkare*, de yngre kaptens, de äldre majors rang; *General-läkare* på samma sätt öfverstelieutenants och öfverstes, samt *General-stabsläkare* General-Majors rang. Den militära rangen lemnar enahanda rättigheter och skyldigheter som samma grad för officerare.

Militärläkare med officers rang äro förmän för den vid sjukhusen anställda personal, äfvenså underläkare under omedelbar tjensteutöfning. — Honnör lika med officerares, äfvensom uppässning. Till upprätthållande af disciplinen finnas bestämmelser rörande bestraffningsrätt och inbördes förhållande mellan läkare och militärer.

Med afseende på befordringar tillsätter Generalstabsläkaren Underläkare efter föregånget förslag af Korps-General-läkaren, men alla öfriga befordringar och transporter bestämmas af Konungen på förslag af General-stabsläkaren. Vid all befordran bör ancienniteten så mycket som möjligt tagas i betraktande och avancement utom tour bör endast ifrågakomma för läkare i aktiv tjenst vid tillfällen då de kunnat särdeles utmärka sig. För utnämning till Öfver-Stabsläkare erfordras en särskild examen. De läkare, som ej tillhöra den aktiva armén, utan äro i disponibilité, upptagas såsom tillhörande de landtvärnsbataljoner inom hvilkas stånd de äro bosatta. Bestämda föreskrifter finnas rörande deras befordran.

Det formela i tjensten är ganska noga reglementerad och noggranna föreskrifter, gifna rörande militärläkarnes permittering och afskedstagande, pensionering, sjukdomstillfällen, dödsfall, giftermål m, m.

Uniformen är ungefär densamma som förr; den begagnas vid all tjenstgöring; utom densamma är civil dräkt tillåten »um in der Ausübung der Civilpraxis weniger beschränkt zu sein».

Den åtföljande instruktionen innehåller åtskilliga närmare bestämmelser och förtydliganden.

Författningen förbereddes genom ett långvarigt och grundligt arbete. Kort efter 1866 års krig uppfordrade nemligen Krigsministern alla läkare, som tagit del i fälttåget, att på tjenstens vägnar innan årets slut inlemnade fullständiga berättelser om sina iakttagelser. Dessa rapporter lemnades såsom ett förarbete till en komité för det militära sanitetsväsendets ordnande, bestående af 14 framstående militärläkare, bland hvilka LANGENBECH, FRERICHS, BARDELEBEN, MIDDELDORPF, BUSCH, ESMARCH och STROMEYER. I Maj månad förlidet år avslutade komitén sin verksamhet och inlemnade sitt förslag, för hvilket konung Wilhelm redan då uttalade sina lifliga sympatier. Efter noggrann ytterligare granskning utkom som sagdt är författningen i början af detta år och har omedelbart gått i verkställighet.

De främsta och kunnigaste militärläkare hafva således i detta arbete nedlagt frukten af mognad erfarenhet. Att alla militärläkarne bildade en korps och ställdes under en chefs myndighet i allt hvad som rör deras embetsförvaltning eller tjenstgöring, ansågs utgöra första vilkoret för den nya organisationen. Anmärkningsvärdare är att läkarne, för att rätt kunna gagna armén, blifvit fullkomligt likställda med officerarne och erhållit befäl vid de förnämsta platserna för sin verksamhet — sjukhusen, och detta enligt amerikanskt mönster i Preussen, der man i allmänhet anser militärkastanda och intolerans företrädesvis utbildade. Hvad slutligen befordringslagarne angå, äro de egna i sitt slag genom *valet*, som bestämmer tillsättandet af assistensläkare och genom examens afläggande för Öfver-stabsläkaregraden.

Den 29 September.

Dr G. VON DEM BUSCH †. — Wermlands och Nerikes Läkareförening. — Biblioteket. — Constitutio epidemica. — Prof. SANTESSONS helsotillstånd. — Internationela konferensen i Paris. — Planschverk i militärmedicin.

— Ordföranden meddelade ur ett bref till Läkaresällskapet från svenske Gymnasten Dr AXEL SIGFR. ULRICH i Bremen, att Sällskapets derstädes bosatte ledamot Dr GERHARD VON DEM BUSCH den 19 September afidit i en ålder af 77 år, till följe af ett organiskt hjertlidande.

— Ordföranden uppläste följande skrifvelse från den nybildade *Wermlands och Nerikes Läkareförening*:

Till Svenska Läkaresällskapet i Stockholm.

Lifligt delande AND. RETZII för 19 år sedan yttrade tanke, »Vi böra hoppas att den tid icke skall vara alltför aflägsen, då äfven i landsorterna offentligen uppträdande Läkaresällskap komma att bildas», hafva Läkarne inom Wermland och Nerike länge och varit öfvertygade om nyttan och ofta känt behovet af en personlig samverkan mellan hvarandra, och ehuru de inom andra delar af Riket numera lättade kommunikationsmedel orterna emellan ej ännu hunnit att till fullo komma dem till del, hafva de dock ej velat afvakta den tidpunkt, då jernvägsnätet blifvit fullt genomdraget deras Landskaper, utan derföre redan nu sökt att finna en litterär föreningspunkt emellan de i Wermland och Nerike boende Läkare och Apothekare i den Wermlands och Nerikes Läkareförening, som vid i Christinehamn d. 25 September 1867 utlyst sammanträde beslöts att bildas.

Då Föreningen nu går att gifva denna sin tillvaro offentligen tillkänna, känner den alltför väl vigten af detta steg, de möjliga

anspråk, som derpå kunna komma att ställas, och utbeder sig derföre ett ynnestfullt öfverseende hos de Föreningar i Riket, hvilka med större så väl andliga som materiella krafter verka för det mål vi framställt för vår verksamhet, medicinska vetenskapernas förkofran, spridande och praktiska tillämpning, med full förhoppning, att äfven det minsta och anspråklösaste strå till vår gemensamma stack ej bör kunna missaktas.

Föreningen innesluter sig i Svenska Läkaresällskapets godhetsfulla åtanka och har äran öfversända ett exemplar af dess Stadgar.

På Wermlands och Nerikes Läkareförenings vägnar:

P. G. VICTOR PALLIN.

C. A. Haak.

Stadgarnes innehåll var följande:

§ 1.

Wermlands och Nerikes Läkareförening utgöres af de inom dessa Län boende Läkare och Apothekare, hvilka vilja med erläggandet af den bestämda årsafgiften af 5 R:dr R:mt i densamma deltaga; Läkare och Apothekare i de angränsande Länen äfven obetaget att mot samma afgift i föreningen ingå.

§ 2.

Föreningens ändamål är: att för Wermlands och Nerikes Läkare och Apothekare bilda en litterär föreningspunkt, samt att i sin mån bidraga till de medicinska vetenskapernas förkofran, spridande och praktiska tillämpning.

§ 3.

Föreningen sammanträder 2:ne gånger om året, nemligen under första hälften af Februari och sednare hälften af September månad. Dagen och stället för hvarje sammanträde bestämmes vid det nästföregående och anses det under September hållna för årssammanträde.

§ 4.

Hvarje ledamot eger att anföra allt hvad i ett eller annat afseende kan röra vetenskapen eller föreningen; äfven står det hvar och en ledamot fritt att vid sammankomsterna förevisa sjuke samt om deras sjukdom och behandling med föreningen rådgöra.

§ 5.

Föreningen väljer vid September-sammanträdet:
1:o en Ordförande och en vice Ordförande. Ordföranden, hvilken endast med eget begifvande kan återväljas, tillkommer att vid föreningens sammankomster leda öfverläggningarne, bestämma ordningen för ärendenas föredragning samt underteckna de justerade protokollen. Är Ordföranden hindrad att någon sammankomst öfvervara, företrädes hans ställe af vice Ordföranden.

- 2:o en Sekreterare samt en Suppleant. Sekreteraren, hvilken likaledes endast med eget begifvande kan återväljas, åligger, att vid föreningens sammankomster föra protokollen och att genom Skattmästaren låta i 2:ne af Stockholms större Tidningar samt i någon af Tidningarne i Carlstad och Örebro minst en månad förut tillkännagifva tiden och stället, der hvarje sammanträde kommer att ega rum.
- 3:o en Skattmästare, hvilken bör uppbära och redovisa årsafgifterna samt föra Föreningens räkenskaper.
- 4:o tvenne Revisorer, för att granska räkenskaperne, och skall berättelse häröfver vid Februari-sammanträdet Föreningen föreläggas.

§ 6.

Årsafgiften erlägges vid Februari-sammanträdet.

§ 7.

Förslag till ändringar eller tillägg till Stadgarne kunna endast vid årssammanträdet upptagas till behandling, sedan de sist den 31:ste Augusti blifvit till Ordföranden aflemnade.

§ 8.

Votering afgöres genom enkel pluralitet, och alla val ske genom slutna omröstning.

§ 9.

Ombyte af Ordförande och öfrige Tjenstemän inträffa omedelbart efter avslutandet af årssammanträdet.

§ 10.

Revisionen omfattar tiden från det ena årssammanträdet till det andra.

Med anledning af det meddelade brevet beslöt Sällskapet att en af Sekreteraren uppsatt lyckönskningsskrivelse skulle afgå till Wermlands och Nerikes Läkareförening.

— Till *biblioteket* anmäldes:

Die Hygieine und ihr Studium von Med. Dr REICH. Erlangen 1868. Gåfva af författaren.

— *Constitutio epidemica* under veckan från och med Söndagen den 20 till och med Lördagen den 26 September 1868: Sjukligheten ej betydlig.

1. Inom *enskild praktik* anmälde sjukdomsfall (från 15 läkare):

Febbris typhoides	2. Neuralgia	2. Icterus	1.
Diphtheria	2. Conjunctivitis	6. Rheumatismus acutus	6.
Pertussis	3. Otitis	4. Erysipelas	3.
Dysenteria	1. Ang. tons. & faucium	14. Urticaria	1.
Diarrhoea	24. Laryngo-tracheitis	10. Furunculus	5.
Febbris intermittens ..	8. Bronch. Cat. bronch.	22. Rheum. recens efebri. ..	2.
Syphilis	5. Bronchitis capillaris ..		
Gonorrhoea	5. Pneumonia		
Trismus	1. Pleuritis		
Apoplexia cerebri ...	1. Febris gastr. simplex ..		
			Summa 149.

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Serafimer-lasarettet*: sjukantalet den 26 Sept. 218, hvaraf 125 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 13, delirium tremens 2, pneumonia 2, rheumatismus 2, colitis 1, icterus 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 26 Sept. 203, hvaraf 50 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 12, gonorrhœa 4, bronchitis 3, febris typhoides 2, pneumonia 1, gastritis 1, icterus 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 26 Sept. 147, hvaraf 96 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 4, rheumatismus 2, diarrhœa 1, variolæ 1, delirium tremens 1, apoplexia cerebri 1, pneumonia 1, gastro-enteritis 1, peritonitis 1, nephritis 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 26 Sept. 62, hvaraf 51 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 4, bronchitis 3, diarrhœa 1, angina tonsillaris 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhœa 2, bronchitis 2, conjunctivitis 1, otorrhœa 1, nephritis 1, urticaria 1. — *Polikliniken*: diarrhœa 11, bronchitis 5, conjunctivitis 4, febris intermittens 1, varicellæ 1, angina tonsillaris 1, pneumonia 1, nephritis 1, urticaria 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 26 Sept. 56; inkomne under veckan: diarrhœa 2, kerato-conjunctivitis 2, febris typhoides 1, diphtheria 1, rheumatismus 1, eczema 1.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 17; fall af febris puerperalis.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 16; helso tillståndet godt.

På *Barnbördshuset Pro Patria*: helso tillståndet godt.

På *Diakoniss-sjukhuset*: sjukantalet den 26 Sept. 19; inkomne under veckan: febris typhoides 1.

På *Stockholms Hospital-för Sinnessjuke*: sjukantalet den 26 Sept. 156, hvaraf 78 mankön och 78 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 26 Sept. 173, hvaraf 144 från staden och 29 från länet; inkomne: syphilis 29, gonorrhœa 5.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): diarrhœa 45, bronchitis 35, febris intermittens 9, febris gastrica simplex 7, angina tonsillaris 7, febris typhoides 6, gastricismus 5, gastritis 5, syphilis 4, rheumatismus 4, ophthalmia 4, diphtheria 2, meningitis cerebri 2, dysenteria 1, angina parotidea 1, pneumonia 1, icterus 1, metritis 1.

4. I *Stadens Fängelse*: delirium tremens 1, rheumatismus 1, febris typhoides 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: diarrhœa 3, febris typhoides 2.

— Ordföranden anmälde, att Hr SANTESSON, hvars helso tillstånd nu var betydligt förbättradt, anmodat honom att till Läkarsällskapet framföra en tacksägelse för den förfrågan Sällskapet under hans sjukdom låtit framställa rörande hans befinnande.

— Hr LEMCHEN lemnade följande referat af Hr GRÄHS' rapport till K. Sundhets-Collegium och Föreningens för frivillig sjukvård i fält verkställande Utskott rörande *de frivilliga sjukvårdsföreningarnes Internationela Exposition och Konferens i Paris 1867*.

Ref. erinrade om att frivilliga sjukvårdsföreningens verkställande utskott ingick till Regeringen vårtiden 1867 med underdånig anmälan om angelägenheten af att vid den i Paris snart förestående Internationela Exposition af sjukvårdsmateriel och i Augusti månad

förestående Konferens, någon läkare måtte utses att dels taga närmare kannedom om Expositionen, dels närvara vid Konferensen. Sundhets-Collegium erhöll då befallning att utse en läkare och Hr GRÄNS erhöll detta uppdrag samt har derom afgifvit en utförlig och innehållsrik rapport.

Rörande anledningen till Frivilliga Sjukvårdsföreningarnes deltagande i världsexpositionen och idéen att tillvägabringa en större sammankomst för att behandla de vetenskapliga och administrativa frågor, hvilka lågo i föreningarnes intresse, åberopar Hr G. sin förut från Paris till Kongl Collegium insända kortfattade rapport. Han erinrar i den nu föreliggande, att Expositionens ordnande begynte redan i Mars månad 1867, att programmet för Konferensen utarbetades af följande Delegerade, nämligen: Professor GURLT från Berlin, Dr Baron MUNDY från Wien samt Grefve ROHAN CHABOT och Dr GAUVIN, begge från Paris och att en Byrå med Ordförande, vice Ordförande och Sekreterare anordnades för Konferensens blifvande arbeten. Tillika anmärker Dr G. att de Delegerade hade fördelat sig i tre sektioner, af hvilka den *första* egnade sig åt undersökningen af de vetenskapliga detaljer och tekniska förbättringar, som angå behandlingen af sårade och sjuke i fält; den *andra* sysselsatte sig med hithörande lagstiftning och förvaltning, och den *tredje* behandlade föreningarnes mera allmänna angelägenheter och syften.

Rapporten innefattar derefter en redogörelse för:

1:o Sektionernas arbeten och såsom omedelbart dertill hörande den Internationela Expositionen samt 2:do Konferensens förhandlingar.

1:mo. *Sektionernas arbeten. A. Första sektionen och Internationela Expositionen.*

Sedan rapportören angifvit sektionens program i tio punkter eller frågor, genomgår han sektionens *första* fråga, rörande tekniska förbättringar med bandager och kirurgiska instrumenter, och åter gifver in extenso Prof. GURLTS rapport samt redogör för åsigterna om: *fältoperationsbord, kirurgiska instrumenter, och deras förvaring i särskilda lådor och bindtyg, irrigatörer, skindlar och rännor (gouttières) m. m.*

Under *andra* frågan, som gällde *granskning såväl af hittills brukliga, genom erfarenheten under sednaste krigen bepröfvade sätt för sårades transport, som ock undersökniag af ändamålsenligaste medikamentskistor, fältkök m. m.*, beskrifvas de många olika föremål, tillhörande ambulans- och sjukvårdsmaterielen, isynnerhet transportmedel för sårade och omnämnes de lifliga och sakrika diskussioner som häraf framkallades och de särskilda rapporter som afgåfvos. Rörande materielen redogöres för ambulansvagnar, (med bifogade teckningar af tvenne vagnar, nämligen af LOCATI och EVANS), sjukbårar (hvertill ock finnas flera teckningar) sättet för sårades transport på jernväg, ambulanskartuscher, fältflaskor, fältkök, sjukhusmodeller m. m. Under *tredje* punkten upptages diskus-

sionen om bataljältens desinfektion, under *fjerde—tionde* lemnas en redogörelse för mer och mindre innehållsrika diskussioner rörande ambulanser, fältsjukhus, medikamentskistor och deras innehåll, konserverade födoämnen, modeller för artificiella lemmar (mera utförligt) samt för konstruktionen af distrikts-sjukhus m. m. Vidare redogör rapportören för de båda andra sektionernas frågor, hvilkas diskussion afsåg att på förhand utreda de ämnen, som vid den blifvande konferensen skulle behandlas:

Härefter redogör rapporten för förhandlingarne vid den, den 26 Augusti sammanträdande konferensen, uppräknar ledamöterna i den för konferensens förarbeten bildade byrå samt angifver det för dess arbeten uppsatta program i sjuutton särskilda punkter.

Den viktigaste af alla frågor och hvilken tog konferensens tid mest i anspråk var redaktionen af förslag till ändring af Genèvekonventionen af år 1864 i ändamål att tillvägabrinda en mera tryggad och mera vidsträckt neutralitet såväl för de sårade och sjuke, som för sjukvårdspersonal och materiel. Den nya texten, som på diplomatisk väg skall underställas de Europeiska regeringarne är i en särskild bilaga intagen och bifogad rapporten.

Föremål för konferensens öfverläggningar voro dernäst frågorna, rörande sättet för sårades transport från bataljältet, desinfektion af bataljälten, tillträde till bataljälten för föreningarnes delegerade, föreningarnes verksamhet under fred, upprättandet af en internationell tidning, ordnandet af den internationella korrespondensen, upprättandet af ett tekniskt museum m. m. Rapporten angifver härvid de beslut, som blifvit fattade och redogör för åtskilliga af gifna specialrapporter.

Med anledning af rapportens instruktiva innehåll, som Hr Lemchen ansåg förtjena de amplaste loford, föreslog han att Läkaresällskapet måtte bereda sig tillfälle, att få i sin helhet och efter något litet förändrad uppställning låta trycka densamma i sina Handlingar.

— Hr LEMCHEN förevisade och refererade vidare *Abbildungen zur Krankenpflege im Feld auf Grund der Internationalen Ausstellung der Hilfs-Vereins für Verwundete zu Paris im Jahre 1867 und mit Benutzung der besten vorhandenen Modelle herausgegeben von Dr E. GURLT*:

Dr G. föranstaltade, att Kongl. Preussiske Ministern Grefve v. ITZENPLITZ utsände till Paris Teknikern (machinmästaren) GRUND från Frankfurt a. O., som efter G:s anvisning, under de särskilda Europeiska ländernas Sjukvårdsföreningars pågående Exposition, aftecknade de utmärktaste föremålen, hvilka tjenat såsom basis för det af Prof. Gurlt utgifna arbete.

Dessa högst utmärkta, i stor skala utförda teckningar af expositionsföremålen, tillökade med andra, i Berlin förfärdigade eller till G:s förfogande från andra håll ställda ritningar, utgöra i denna atlas afbildningar af de ändamålsenligaste modeller af *fält-sjukvårdsmateriel* af alla slag och från många särskilda länder såsom: Amerika, Baden, Danmark, England, Frankrike, Italien, Preussen, Schweiz och Österrike.

G. omnämner att han vid samlandet af detta material, hvartill de genom Handelsministerns medverkan erhållna teckningarne utgjort sjelfva stammen, fått bidrag från följande auktoriteter och enskilda personer: Preussiska Krigsministeriets Ekonomi-Departement, Schweitziska militärläkarne Dr LEHMANN och Dr RUEPP, firman FISCHER i Heidelberg, Grefve BEAUFORT, Grefve BRÉDA, Dr COLLINEAU, Dr EVANS, Dr GAUVIN, Grefve SÉRURIER, alla i Paris, Prof. LONGMORE i Netley, Prof. NYROP i Köpenhamn, LOCATI i Turin m. fl.

Med undantag af några få teckningar efter fotografi, äro alla utförda i så stor skala och med alla erforderliga mått, så att hvarje konstruktionsverkstad eller hvilken handtverkare som helst kan utföra arbeten efter dem.

Genom användning af litografiskt färgtryck har det blifvit möjligt, att antyda det olika material, hvaraf de särskilda föremålen bestå, såsom af jern, trä, läder, linne etc. Det artistiska utförandet är i hög grad utmärkt och hedrar Hr LOELLIOT i Berlin; äfven förläggaren har ej sparat några kostnader för att gifva arbetet en passande utstyrel.

En jemförelsetabell öfver de särskilda ländernas längdmått finnes intryckt i texten.

Atlasen innehåller 16 tafloer med text på tyska och franska språken och med motiverade omdömen af G. öfver de framställda föremålens förtjenst eller fel.

De 4 första plancherne afse transport af svårt sårade i betäckta jernban-godsvagnar med en mängd detaljritningar.

Å 5—8 plancherne finnas aftecknade de bästa vagnar för transport af svårt sårade såsom Gen. RUCKERS, Evans, Locatis m. fl.

9—11 hufvudsakligen bårar, dels med dels utan hjul.

12. Operationsbord, transportabla maskiner för beredning af is, m m.

13. Artificiella lemmar.

14. Schweiziska s. k. ambulans-fourgons och Kapten COGENT'S packsadel, Collineau's kartusch, m. m.

15. DANTONS Kaffevagn.

16. Apparat för mätning af rekryters längd, Amerikanskt sjuktält m. m.

Efter beskrifningen af kaffevagnen gör Prof. G. följande af Hr Lemchen framhållna anmärkning: »Det är icke att betvifva,

att dylika kokapparater, som under marsch äro i verksamhet, erbjuda många fördelar och det kunde ifrågasättas, om ej införandet af en likartad konstruktion, som afsåge tillredandet af soldaternas vanliga föda (såsom kött, fläsk, potates, ärter m. m.) och möjligheten af dess utdelning just i det ögonblick, då de stå omedelbart framför fienden och då det gäller uppehållandet af deras fysiska kraft, skulle kunna vara af allra största gagn. Om man betänker att manskapet ofta får njuta sin föda högst ofullkomligt tillredd, dels af tröghet, dels af brist på tid, så att ofta vid plötslig allarmering kokkärlen måste utslås, innan hungern ännu är stillad, så skulle ett allmänt införande af kokapparater, hvaremot man endast huser den betänkligheten att de skulle alltför mycket öka trossen, medföra en radikal hjälp, helst om dermed kunde förenas de i nyaste tider från Norge bekantblifna s. k. »sjelkokarne» (Kapten DAHLERS apparat). Härigenom vore möjligt att utan tidsförlust under marsch på fullkomligaste sätt tillreda manskapets föda och låta utdela den under en kort rast, utan att den för manskapets hvila väl behöfliga tid toges i anspråk af omsorgen för mattillredningen.

Hr Lemchen hade önskat få förevisa Läkaresällskapet detta högst utmärkta arbete, som har särskildt intresse för dem af Sällskapets medlemmar, som tillhöra Fältläkarekorpsen, och påvisade huru viktigt det vore att såväl Arméförvaltningens som Sundhets-Collegii uppmärksamhet fästades på den mängd värdefulla upplysningar, som i det samma inuehållas.

Svenska Läkaresällskapet firade den 6 October 1868, i Kongl. Sundhets-Collegii lokal sin *sextionde årshögtid*, hvarvid afgående Ordföranden, Hr ROSSANDER, höll ett föredrag om »*Undersökning af ögonen på afstånd*», hvarefter Sekreteraren afgaf den vanliga berättelsen om Läkaresällskapets verksamhet under det förflutna arbetsåret 1867--1868:

En allmän återblick på *helsotillståndet inom hufvudstaden* under det nu förflutna året utvisar, att sjukligheten, liksom de sedan näste åren, varit relativt obetydlig. Inom *enskild praktik* upptagas för året 9,066 sjukdomsfall, nemligen 4,745 mankön och 4,321 qvinkön, enligt följande tabell:

	Under 2 år.		2—10.		11—20.		Öfver 20 år.		Summa.		Summa.
	M.	Qv.	M.	Qv.	M.	Qv.	M.	Qv.	M.	Qv.	
Febris typhoides	—	—	6	7	10	8	31	43	47	58	105
Mening. cerebro-spinal.	—	1	1	—	1	1	3	—	5	2	7
Diphtheria.....	2	2	8	5	4	3	2	3	16	13	29
Angina membranacea.	1	1	3	3	—	—	—	—	4	4	8
Influenza	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	2
Pertussis	25	41	73	85	3	5	1	3	102	134	236
Cholera nostras.....	—	—	1	—	—	—	3	3	4	3	7
Cholera	5	—	1	3	1	2	29	22	36	27	63
Dysenteria	3	2	2	5	2	5	32	50	39	62	101
Diarrhoea	151	148	124	109	76	73	647	577	998	907	1,905
Febris puerperalis	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	4
Febris intermittens ...	5	2	30	29	14	17	71	70	120	118	238
Angina parotidea	3	3	58	71	52	35	25	43	138	152	290
Variolæ. Varioloides...	—	1	—	1	—	—	1	3	1	5	6
Varicellæ	4	5	19	29	2	7	3	5	28	46	74
Scarlatina	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Morbilli.....	—	2	1	—	—	—	—	—	1	2	3
Delirium tremens.....	—	—	—	—	—	—	22	1	22	1	23
Intox. e vapor. carbon.	—	—	—	—	—	—	4	—	4	—	4
» ex acidis	—	—	1	—	—	—	—	1	1	1	2
Morbus saturninus ..	—	—	—	—	—	—	3	—	3	—	3
Syphilis	—	3	1	—	4	1	128	14	133	18	151
Gonorrhœa	—	—	4	—	13	1	196	13	213	14	227
Meningitis cerebialis ..	1	2	5	1	—	—	—	1	6	4	10
Apoplexia cerebri	—	1	—	—	—	—	14	14	14	15	29
Neuralgia	1	1	—	—	1	3	28	73	30	77	107
Conjunctivitis	10	4	16	15	16	20	103	69	145	108	253
Otitis	—	3	6	8	7	8	36	48	49	67	116
Ang. tonsill. & faucium	1	3	62	84	64	89	237	254	364	430	794
Pericarditis	—	—	—	—	1	—	4	6	5	6	11
Endocarditis	—	—	—	—	—	—	1	2	1	2	3
Thrombosis. Embolia ..	—	—	1	—	—	—	—	6	1	6	7
Laryngo-tracheitis	17	18	51	41	21	28	106	140	195	227	422
Bronchit. Cat. bronch.	90	94	201	164	85	90	633	466	1,009	814	1,823
Bronchitis capillaris...	15	15	9	5	2	1	17	22	43	43	86
Pneumonia	6	8	12	11	11	4	56	66	85	89	174
Pleuritis	2	2	3	—	—	5	30	31	35	38	73
Febris gastrica simplex	3	11	36	38	34	23	226	183	299	255	554
Gastritis. Enteritis ...	11	6	1	4	4	5	18	48	34	63	97
Colitis	1	3	1	1	—	1	4	11	6	16	22
Typhlit. & Perityphlit.	—	—	—	2	2	—	11	12	13	14	27
Peritonitis	1	1	1	1	1	3	9	34	12	39	51
Hepatitis	—	—	—	—	—	—	1	2	1	2	3
Icterus	—	—	1	3	3	9	22	22	26	34	60
Nephritis	—	—	—	—	—	—	16	16	16	16	32
Metritis	—	—	—	—	—	—	—	36	—	36	36
Rheumatismus acutus ..	—	—	3	5	9	23	221	166	233	194	427
Erysipelas.....	—	2	—	—	—	1	24	42	24	45	69
Erythema nodosum ...	1	—	6	3	4	3	6	7	17	13	30
Urticaria	3	1	5	1	1	4	16	26	25	32	57
Zona	—	—	1	3	4	1	15	19	20	23	43
Furunculus	3	1	4	2	9	5	93	25	109	33	142
Carbunculus.....	—	—	—	—	2	1	10	6	12	7	19
Summa	366	387	758	739	463	485	3,158	2,710	4,745	4,321	9,066

Qvartalsuppgifterna utvisa för öfrigt följande fluktuationer inom sjukligheten i dess helhet:

Sjukdomsfall under 1:a kvartalet	2,508	(Oct. Nov. Dec.)
” ” 2:a ”	2,889	(Jan. Febr. Mars)
” ” 3:e ”	1,994	(April Maj Juni)
” ” 4:e ”	1,675	(Juli Aug. Sept.)

Ingen egentlig epidemi har under året varit gängse, men inom garnisonen hafva de *veneriska sjukdomarne* förekommit med särdeles freqvens, så att sedan den 1 Januari 1868 ej mindre än 583 deraf angripne, å Garnisonsjukhuset vårdats. De fleste häraf hafva som vanligt intagits under sommar- och höstmånaderna.

Utom med journallitteratur, utbyten och inköpta arbeten, har biblioteket under året blifvit riktadt med en mängd gåfvor från in- och utländska myndigheter, embetsverk, lärda samfund och enskilda personer, nemligen Utrikesdepartementet, Sundhets Collegium, Statistiska Centralbyrån, Vetenskapsakademien, Karolinska Institutet, Serafimerlasarettets direktion, Norska Departementet for det Indre, medicinska Sällskaperna i Christiania och Köpenhamn, Köpenhamns magistrat, amerikanska Krigsdepartementet i Washington m. fl. 50 utländska vetenskapsmän hafva öfverlemnadt sina arbeten och 32 vetenskapens gynnare och vänner inom landet hafva dessutom med gåfvor bidragit till bibliotekets ökande. Bland värdefulla gåfvor må omnämnas 42 volymer i medicin och kirurgi från Dr OPPHOFFS sterbhus och samtliga af Medicinalrådet SONDEN utgifna arbeten, skänkta af författaren.

Till utländska ledamöter har Sällskapet under året invalt Justitierådet Dr SCHLEISNER i Köpenhamn, Dr VACHER i Paris samt Professorerna PITHA och BILLBOTH i Wien, alla kända genom utgifna arbeten och framstående läkareverksamhet.

Då Läkaresällskapets stadgar medgifva, att till ledamot af Sällskapet genom val kalla »inländsk idkare af medicinen och dess närbeslägtade vetenskaper», har Sällskapet under året till ledamot invalt kirurgiske instrumentmakaren ALBERT STILLE, för hans förtjenster om den kirurgiska och obstetriska instrumentaltillverkningen i vårt land och de flera lyckliga, dels egna uppfinningar, dels förbättringar af förut varande modeller, som från honom utgått.

Såsom ledamöter i Stockholm hafva följande Läkare i Sällskapet antagits och ingått: Hrr BERGHMAN, EKECRANTZ, C. O. W., HJORTH, JEDERHOLM, RATZKI, SALÉN, SÄLLBERG, TÖRNQVIST och WERNER;

samt i landsorten: Hrr AMNEUS, BJÖRNSTRÖM, HÖRLIN, ODENIUS, THOLLANDER F. och WRETLLIND.

Läkaresällskapet har under året förlorat 5 af sina medlemmar nemligen: f. d. Provincialläkaren Dr JOHAN MAGNUS BERGMAN, som alltsedan 1819 varit ledamot af Sällskapet. Dr B., som var född 1792, har utgifvit åtskilliga medicinska uppsatser och flera skrifter i landthushållning, samt var en tid bortåt utgifvare af Tidning for Fahlus stad och län och grundade inom denna provins, der han till

sin död var bosatt, åtskilliga fabriksanläggningar och industriella företag; Provincialläkaren i Daga härad af Södermanlands län, R. W. O., M. D. och K. M., JOHAN ULRIK KLINTBERG afled den 25 Januari i Stockholm, 71 år gammal, ledamot sedan 1852; Stads- och Lasarettläkaren i Westervik, M. D. och K. M., NILS GABRIEL FORLING, som den 28 Mars vid 54 års ålder afled i Westervik, der han innehaft sin befattning sedan 20 år tillbaka, ledamot sedan 1854; f. d. Regementsläkaren vid K. Andra Lifgardet, R. N. O. och W. O., innehafvaren af Carl XIV Johans medalj, Jubeldoktorn, Kir. Mag. CARL ADOLF OPPHOFF, som den 24 April afled i Stockholm vid 79 års ålder. O. var född 1788 och följde redan 1805 under Gustaf IV Adolfs pommerska krig armén såsom underläkare; var under kriget i Tyskland 1813 anställd såsom sjukhusläkare och innehade under kriget i Norge påföljande år samma befattning. Regementsläkare vid Andra Lifgardet blef han redan 1819 och tjenstgjorde vid regementet i denna egenskap till 1855. Dr O., som var en af Sv. Läkaresällskapets äldsta ledamöter, hade sedan 1815 tillhört Sällskapet; slutligen Fattigläkaren i Adolf Fredriks församling, M. D. och K. M., ABRAHAM NENSÉN, som afled i nervfeber den 18 Juni i en ålder af 49 år. Dr N. var inom sin verksamhetssfer allmänt värderad för sin osparda välvilja och inom kretsen af sina vänner älskad för sitt stilla väsen och färdfria karakter. I Läkaresällskapets sammankomster deltog han tråget alltsedan 1850, då han blef Sällskapets medlem.

Af utländska medlemmar har Sällskapet under året förlorat: Dr J. CH. M. BOUDIN, 61 år gammal. Han var under hela sin bana militärläkare och reste på regeringens bekostnad i flera främmande länder, der han med stor flit studerade sjukdoms- och befolkningsförhållanden. Hans stora arbete: »*Traité de Géographie et Statistique médicales et des Maladies endémiques*», utkom 1857; ledamot sedan 1858; Dr J. E. OUDET, ledamot af medicinska akademien, Médecin dentiste. Ledamot sedan 1843; han afled den 15 April i Paris; Etatsrådet Dr S. A. W. STEIN, f. d. Professor i kirurgi vid Köpenhamns universitet. Han var en af Danmarks mest framstående läkare och som operatör och anatom vida bekant. Etatsrådet S., som vid sin bortgång var 71 år gammal, hade sedan 1843 tillhört Sällskapet; Professor SERRES, f. d. öfverläkare vid l'hôpital Pitié i Paris, hvilken afled den 23 Januari vid 80 års ålder. Han var på sin tid känd såsom utmärkt praktisk läkare och har genom sina arbeten i embryologi och osteogeni förvärfvat sig ett ganska stort rykte såsom medicinsk författare. Ända sedan 1820 tillhörde Prof. Serres Sv. Läkaresällskapet.

Till Ordförande för det kommande arbetsåret har Sällskapet valt Hr HALLIN. Bibliotekarien Hr BENSOW och skattmästaren Hr ASKLÖF hafva under året blifvit återvalda. Sällskapets komité är handläggande af dess ekonomiska frågor m. m. utgöres för året utom embetsmännen af Hrr KEY, MALMSTEN, SANTESSON,

KEIJSER, ROSSANDER, LEMCHEN, HAMBERG och THOLANDER. — Till revisorer öfver det förflutna årets räkenskaper hafva blifvit utsedda Hrr EKECRANTZ W. och RATZKI.

Från September till Maj förlidet år liksom från September månads ingång innevarande år och framgent har Läkaresällskapet för sina sammankomster begagnat åtskilliga Militärsällskapet tillhöriga rum, som sistnämnda sällskap för en relativt ringa hyressumma beredvilligt upplåtit åt Läkaresällskapet. Biblioteket är fortfarande tillgängligt i den gamla lokalen, som för öfrigt användes till komitésammanträden och sammankomsterna under sommarmånaderna, då antalet närvarande ej är så stort.

Sällskapets prisfond utdelar, ifall prisförtjent skrift inkommer före Maj månads utgång 1869, 100 dukater för en afhandling *om de maligna tumörernas behandling* och Regnellska prisfonden 2,000 rdr rmt för prisförtjent skrift: *om paralysernas patologi och terapi*, inkommen före November månads slut 1869, för hvilket pris äfven af författarne sjelfvalda ämnen inom den utsatta tiden kunna inlemnas till täflan.

En öfersigt af det med den 30 September afslutade räkenskapsåret utvisar följande affärsställning:

Inkomsterna hafva varit 12,869 rdr. Kapitalet är ökad med 1,674 rdr 9 öre. Kapitalbehållningen utgör 80,807 rdr 86 öre. Utgifter för vetenskapliga arbeten har under året utgjort 2,619 rdr 94 öre.

Årsafgiften har blifvit erlagd af 141 ledamöter, deraf 111 i Stockholm, nemligen:

ABELIN, ANDERBERG, ANDERSON, BECKMAN, BERG, BERGH, BERLIN M., BILLBERG, BJÖRKMAN, BLACHET, BOBERG, BOSTRÖM, BRACONIER, BRANTING, BROBERG, BRUZELIUS, CARLSON, CASSÉN, CEDERSCHJÖLD, CEDERSTRÖM, CURMAN, v. DÜBEN, v. DÖBELN, EDGREN, EDLING, EKECRANTZ, EKELUND, ENGBERG, v. FRIESEN, GRAVENHORST, GROTH, GRÄHS, HAHN, HALLIN, HALLONGREN, HAMBERG, HARTELIUS, HÜLPHERS, HÄGGSTRÖM, HÖK, HÖSTMAN, JENTZEN s:or, JENTZEN j:or, KEIJSER, KEY, KEYSER, KINBERG, KINDSTRAND, KJELLBERG, KJERNER, KLINGVALL, KLOSTERBERG, KÖNSBERG, LAMM, LEMCHEN, LEVERTIN, LEWIN, LILJEVALCH, LILLJEBJÖRN, LJUNGGREN, LOVÉN C., LOVÉN S., LUNDBERG F., LUNDBERG VINC., LUNDBERGER, MALMBORG, MALMSTEN, MÖLANDER, NÆSBERG, NÆSEN, NETZEL, NORDGREN, OPPHOFF, RETZIUS, RYDBERG, SANDAHL C. J., SANDAHL O., SANDELIN, SANTESSON, SCHAGERSTRÖM, SEBARDT, SEHLBERG, SJÖSTEDT, SKJÖLDBERG S., SONDÉN, STENBERG, STOLTZ, STÅL, SUNDEVALL, SVANBERG, SVENBERG, SÄTHERBERG, SÖDERMAN, THEGERSTRÖM, THOLANDER, TILLBERG, TÖRNBLOM, WAHLBERG, WALLER, WARFVINGE, WESTFELT, WILANDER, WIMMERSTEDT, WISTRAND, WÄSTFELT, ZANDER, ZAN-
TESON, ÅMAN, ÖDMAN, ÖDMANSSON, ÖHRSTRÖM,

samt af 30 i landsorten, nemligen:

ALTIN, ANJOU, BERG, BERGMAN C:SON, CARLSON, CAVALLI, DICKSON, ELISSON, ENGSTRAND, ENGSTRÖM, FALCK, FALLENIUS, FORLING, FORSELL, HELLEDALJ, HESSELGREN, MARTIN, MILTOPÉ, MÖRK, NYSTRÖM, PONTIN, RICHTER, SCHMIDT, SJÖBERG, v. SYDOW, WIDBERG, ÅBERG, ÅMAN, ÅKERMAN, ÖRTENGREN.

Inträdesafgift är erlagd af 15 ledamöter, deraf 9 i Stockholm, nemligen: BERGHMAN, BOLLING, EKECRANTZ W., HJORT, HOLMSTRÖM, JÄDERHOLM, PETERSSON, RATZKI, WERNER; samt 6 i landsorten, nemligen: AMNEUS, BJÖRNSTRÖM, HÖRLIN, ODENIUS, THOLLANDER och WRETLIND.

Dessutom hafva följande 36 ledamöter i landsorten erlagt resterande årsafgifter för åren 1865—66 och 1866—67:

ALMQUIST 1866—67, ASKER d:o, BERGMAN C:SON J. 1865—66; 66—67, BÖTTIGER 1866—67, CARLSON H. J. d:o, CAVALLI d:o, COLLIN d:o, DICKSON d:o, EDLING d:o, ELISSON d:o, ENGELBRECHT d:o, ENGSTRAND d:o, ENGSTRÖM d:o, FALK d:o, GOVENIUS d:o, HALLBERG d:o, HELLEDAY 1865—66, 66—67, HESSELGREN d:o, KUYLENSJERNA 1866—67, LAGERLÖF d:o, LANGELL d:o, LEVIN P. A. d:o, LIEDHOLM d:o, LOVÉN N. H. d:o, MALMGREN d:o, MÖRCK 1865—66, 66—67, RICHTER d:o, SCHMIDT 1866—67, SCHULTZ d:o, SETTERVALL d:o, v. SYDOW d:o, THUNBERG d:o, WAHLGREN d:o, ÅBERG A. R. d:o, ÅMAN d:o.

Prisfondens inkomst af årsafgifter och räntor har utgjort 603 rdr 85 öre; dess nuvarande kapital utgör 10,667 rdr 97 öre.

Regnellska prisfonden har haft i räntor 635 rdr 75 öre, och utgör således dess närvarande kapital 11,231 rdr 53 öre.

Läkare-nödhjelpsfonden, som haft i räntor 1,095 rdr 30 öre, har utdelat i gratifikationer 1,090 rdr till 10 personer, och utgör dess nuvarande kapital 18,260 rdr 35 öre.

Schaumkellska understödsfonden har haft i räntor 2,953 rdr 60 öre samt utdelat gratifikationer till 51 personer med 3,250 rdr. Dess nuvarande kapital utgör 58,037 rdr 49 öre.

Efter tillkännagifvande af de utsatta prisämnen, öfverlemnades klubban till nyvalde Ordföranden för året 1868—1869 Hr HALLIN.

Den 13 October.

Talet på högtidsdagen. — Bataljonsläkaren ZETTERGREN †. — Ledamot anmäld. — Biblioteket. — Constitutio epidemica. — Hæmatocèle peloica. — Hufvudskada. — BONDORFF: Kritik af det s. k. hämmande nervsystemet. — Sjukdomsförhållandet i Sverige åren 1866 och 1867.

— Ordföranden anhöll på Sällskapets vägnar hos afgångne Ordföranden Hr ROSSANDER att talet på högtidsdagen om

»Undersökning af ögonen på afstånd» måtte få ingå i Läkarsällskapets Handlingar. Till svar på denna begäran yttrade Hr Rossander att hans föredrag, såsom varande ett muntligt och ej ett skriftligt uppsatt anförande, ej varit ämnadt för trycket, samt att hans tid ej medgäfvde föredragets vidare utarbetning.

— Ordföranden tillkännagaf att en veteran inom Svenska Läkarekorpsets sistlidns gårdag afidit nemligen t. f. Andre Bataljonsläkaren vid Svea Artilleriregemente, F. A. ZETTERGREN, sedan 1822 läkare å Waxholms fästning. Född 1791 deltog han med Svea Artilleri i Finska fälttåget 1808—1809, och måste efter återkomsten, till följe af under reträtten ådragen kylskada låta amputera alla tårna på båda fötterna. Under tyska och norska fälttågen följde han samma regemente. 1817 aflade han Chirurugiæ-Candidat-examen och stannade sedan under 46 år vid sin befattning i Waxholm. Han var riddare af Wasaorden samt innehafvare af Carl XIV Johans-medaljen samt stora guldmedaljen för medborgerlig förtjenst.

— Till ledamöter af Svenska Läkarsällskapet anmäldes af Hrr ROSSANDER och TÖRNBLOM: Amanuensen vid Serafimerlasarettets kirurgiska afdelning M. L. IVAR SVENSSON samt af M. BERLIN och C. EDLING: Apotekaren i Stockholm FRANS I. O. HOLMBERG.

— Till *biblioteket* anmäldes:

Les eaux provinciales de la source de jode à Hall en Haute Autriche ainsi que l'eau et le sel de la source de jode. Par le Docteur RABL. Gåfva af Generalkonsul BENEDICHS. — Capillärblut und fibrinirtes- zur Transfusion. Ein neuer Apparat zur Transfusion, sowohl zur einfachen als auch zur depletorischen von Dr F. GESELLIUS, S:t Petersburg 1868. — De fysiska Lifsyttningarne hos menniskan, af T. J. HARTELIUS. Stockholm 1868. Gåfvor af författarne.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 27 September till och med Lördagen den 3 Oct. 1868:

Sjukligheten ej betydlig.

1. Inom enskild praktik anmälda sjukdomsfall (från 13 läkare):

Febri typhoides.....	4.	Conjunctivitis	3.	Colitis	1
Pertussis	1.	Ang. tons. & faucium	8.	Pericarditis	3
Diarrhoea	28.	Laryngo-tracheitis ..	2.	Icterus	1
Febri intermittens...	8.	Bronch. Cat. bronch.	24.	Nephritis	2
Angina parotidea.....	8.	Bronchitis capillaris .	1.	Rheumatismus acutus	6
Syphilis	2.	Pneumonia	3.	Furunculus	2
Gonorrhoea.....	2.	Pleuritis	7.		
Neuralgia	1.	Febri gastr. simplex	6.		
				Summa	123.

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Serafmer-lasarettet*: sjukantalet den 3 Oct. 226, hvaraf 133 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 11, delirium tremens 1, pneumonia 1, nephritis 1, rheumatismus 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: inkomne under veckan: syphilis 12, gonorrhoea 9, bronchitis 2, pneumonia 2, gastritis 2, febris typhoides 1; febris gastrica simplex 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 3 Oct. 148, hvaraf 105 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 3, syphilis 2, pneumonia 2, morbilli 1, pleuritis 1, gastritis 1, colitis 1, rheumatismus 1, urticaria 1, febris gastrica simplex 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 3 Oct. 58, hvaraf 47 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 3, febris gastrica simplex 1, nephritis 1, erysipelas 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhoea 3, bronchitis 1, pleuritis 1, nephritis 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 10, diphtheria 1, dysenteria 1, syphilis 1, laryngo-tracheitis 1, bronchitis 1, pleuritis 1, peritonitis 1, nephritis 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 3 Oct. 55; inkomne under veckan: diarrhoea 1, bronchitis 1, peritonitis 1, eczema 1, impetigo 1.

På *Allmänna Barnvårdshuset*: antalet vårdade 18; helsotillståndet oförändradt.

På *Provisoriska Barnvårdshuset*: antalet vårdade 17; helsotillståndet godt.

På *Diakoniss-sjukhuset*: sjukantalet den 3 Oct. 20; inkomne under veckan: febris typhoides 2.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuka*: sjukantalet den 3 Oct. 155, hvaraf 77 mankön och 78 quinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 3 Oct. 161, hvaraf 138 från staden och 23 från länet; inkomne: syphilis 25, gonorrhoea 3.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt Fattigläkarnes vecko-rapporter): diarrhoea 29, bronchitis 27, febris intermittens 9, angina tonsillaris 9, febris typhoides 3, pneumonia 7, febris gastrica simplex 7, rheumatismus 7, ophthalmia 6, gastricismus 5, nephritis 4, gastritis 4, otitis 3, icterus 3, erysipelas 3, apoplexia cerebri 2, laryngitis 2, diphtheria 1, dysenteria 1, variolæ 1, varicellæ 1, meningitis cerebri 1.

4. I *Stadens Fängelse*: febris intermittens 2, syphilis 2, apoplexia cerebri 1, angina tonsillaris 1, febris typhoides 1, gastricismus 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: febris typhoides 4.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 4 till och med Lördagen den 10 October 1868:

Sjukligheten något ökad, dock ej betydlig.

1. Inom enskild praktik anmälde sjukdomsfall (från 22 läkare):

Gyphus	1.	Conjunctivitis	6.	Peritonitis	2.
Febris typhoides	10.	Otitis	4.	Icterus	7.
Diphtheria	3.	Ang. tons. & faucium	32.	Nephritis	1.
Pertussis	3.	Pericarditis	1.	Metritis	1.
Dysenteria	1.	Thrombosis. Embolia	1.	Rheumatismus acutus	12.
Diarrhoea	42.	Laryngo-tracheitis	4.	Erysipelas	2.
Febris intermittens	12.	Bronch. Cat. bronch.	47.	Urticaria	3.
Angina parotidea	7.	Bronchitis capillaris	2.	Furunculus	6.
Varicellæ	3.	Pneumonia	6.	Carbunculus	2.
Syphilis	4.	Pleuritis	4.	Rheum. recens efebriil.	3.
Gonorrhoea	6.	Febris gastr. simplex	17.	Stomatitis	1.
Meningitis cerebri	1.	Gastritis. Enteritis.	6.		
Apoplexia cerebri	1.	Colitis	1.		
Jeuralgia	2.	Typhlit. & Perityphl.	2.		

Summa 269.

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Seraphimer-lasarettet*: sjukantalet den 10 Oct. 229, hvaraf 140 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 11, pneumonia 2, pericarditis 1, laryngitis 1, bronchitis 1, febris gastrica simplex 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 10 Oct. 200, hvaraf 51 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 16, pneumonia 5, gonorrhœa 5, febris intermittens 1, bronchitis 1, febris gastrica simplex 1, gastritis 1, urticaria 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: inkomne under veckan: febris typhoides 4, pneumonia 4, febris gastrica simplex 4, delirium tremens 2, syphilis 1, bronchitis 1, icterus 1, rheumatismus 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 10 Oct. 58, hvaraf 52 invärtes sjuke; inkomne under veckan: rheumatismus 4, febris typhoides 2, icterus 2.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhœa 5, furunculus 1. — *Polikliniken*: diarrhœa 9, febris intermittens 3, bronchitis 3, conjunctivitis 2, syphilis 1, meningitis cerebialis 1, otitis 1, angina tonsillaris 1, rheumatismus 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 10 Oct. 23; inkomne under veckan: pneumonia 1, kerato-conjunctivitis 1.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 25; helsotillståndet tillfredsställande.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 14; helsotillståndet godt.

På *Diakonissjukhuset*: sjukantalet den 10 Oct. 23; inkomne under veckan: febris typhoides 2, pneumonia 1, febris gastrica simplex 1.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuka*: sjukantalet den 10 Oct. 156, hvaraf 78 mankön och 78 quinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 10 Oct. 161, hvaraf 138 från staden och 23 från länet; inkomne: syphilis 26, gonorrhœa 3.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt Fattigläkarnes vecko-rapporter): diarrhœa 34, bronchitis 32, febris intermittens 13, febris typhoides 11, pneumonia 11, febris gastrica simplex 11, gastricismus 10, rheumatismus 8, ophthalmia 5, angina parotidea 4, angina tonsillaris 4, erysipelas 4, diphtheria 3, apoplexia cerebri 3, icterus 3, meningitis cerebialis 2, neuralgia 2, gastritis 2, varicellæ 1, syphilis 1, laryngitis 1, pleuritis 1.

4. I *Stadens Fängelse*: bronchitis 3, febris intermittens 1.

Norra Straff- och Arbetsfängelset: diarrhœa 5, febris typhoides 2, bronchitis 1.

— Hr NETZEL meddelade ett fall af *hæmatocele peloica*, hvilket skulle ingå i tidskriften.

Angående diagnosen och behandlingen af denna sjukdomsform yttrade sig Hrr ANDERSON och SKÖLDBERG.

— Medicinalrådet WISTRAND förevisade en del af en hufvudskål, hvilken blifvit af Dr ENEROTH tillvaratagen vid obduktion å liket efter aflidne bonden Anders Person, som 7 dagar efter erhållandet af slag å hufvudet med en slät käpp, afidit af *hjernhinne-inflammation*.

Hufvudskålen visade å båda sidor om kronsömmen några särdeles betydliga fördjupningar efter s. k. Pacchioniska granulationer och en så ytterlig förtunning, att benet på ett par ställen var alldeles genomskinligt och papperstunnt; på en af dessa förtunnade fläckar syntes något slag hafva träffat och krossat det tunna benet, hvilket der visade ett rundt, hamprökornstort hål, uti hvilket en del af det lösslagna tunna benskalet ännu var qvarsittande. Vid obduktionen hade hufvudsakligen iakttagits å öfre delen af den

kala hjessan, »ett ungefär $1\frac{1}{2}$ tum långt, något vinkelböjdt sår, hvilket genomträngt epidermis; å en punkt, belägen ungefär i vinkelen af såret, har det icke allenast genomträngt mjuka betäckningarne, utan äfven framkallat ett aflossande benskal, i storlek af en ärt, hvilket utföll ur såret och företedde en ärtstor perforation af hufvudskålen, då betäckningarne frändissikerades; omkring ofvanbeskrifne sår fanns nästan ingen blodutådring. Hjernans yta, längs incisura longitudinalis, företedde en gröngul färg, särdeles starkt utvecklad der, hvarest yttre slaget träffat; å mjuka hjernhinnan, särdeles längs hjessan, förefanns ett betydligt, geléartadt, gröngult exsudat, hvilket der, hvarest yttre slaget hade träffat, öfvergått till varsmältning; hårda hjernhinnan var särdeles intimt förenad med ofvanbeskrifne exsudat, hvilket äfven nedhängde mellan vindlarnes fördjupningar och hvilket på flere ställen företedde en »jocklek af från 1 till 2 linier; hjernans massa någorlunda fast, måttligt blodprickig». Denna casus hade varit föremål för Sundhets-Collegii pröfning, emedan domstolen önskat upplysning »om len A. P. i lifstidens tillfogade åkomma i hufvudet i och för sig varit (oundviklig!) dödsorsak, eller döden inträffat till följd af omständigheter, som efteråt, utan gerningsmannens skuld, tillkommit?» Då likväl endast lösa uppgifter i detta afseende meddelats, men några bestämda upplysningar kunnat vinnas, förklarade Sundhets-Collegium: »1) att närmaste orsaken till A. P:s den 18 sistlidne Januari timade död varit följderna af den hufvudskada eller »åkomma i hufvudet», som tillfogades honom den 11:te s. m.; 2) att rättegångshandlingarnes innehåll icke lemna någon bestämd upplysning om några sådana omständigheter, som kunna anses hafva utgjort något efteråt, utan gerningsmannens skuld, tillkommet ofall; 3) att sårets beskaffenhet, sammanställd med hufvudskålens otomordentliga tunnhet på och i närmaste omgifning af det skadade stället, synes ådagalägga att det våld, som orsakat hufvudskadan, icke varit af den betydenhet, att döden, såsom sannolik verkan deraf, väntas kunnat».

Om skadans beskaffenhet äfvensom om utlåtandet deröfver utträdde sig Hrr KJELLBERG och ROSSANDER.

— Enligt uppdrag af Hr LOVÉN, som ej var i Sällskapet närvarande, meddelade Sekreteraren en recension öfver *Kritik af det så kallade hämmande nervsystemet af E. J. Bonsdorff*. Aftryck ur Acta societatis scientiarum Fennicæ. Helsingfors 1868.

Recensionen skulle ingå i tidskriften.

— Medicinalrådet WISTRAND meddelade en öfversigt af sjukdomsförhållandet ibland rikets civila befolkning under åren 1866 och 1867.

Det förra året var utmärkt isynnerhet genom cholera-farsotens återuppträdande inom riket, för första gången sedan år 1859; emte denna, voro skarlakansfeber, smittkoppor och tyfoïdfeber de

mest utbredda och frekventa sjukdomarne under år 1866, och forforo dessa äfven under år 1867, såsom mest framstående, hvarjemte såsom för sistnämnde år mera egendomlig, äfven uppträdde dragsjukan (ergotism), sannolikt föranledd af dålig och, i följd af den kalla och regniga väderleken, med mjöldrygor mycket blandad råg. Sjukligheten var i det hela under år 1866 »mycket ansenlig», men minskades något litet under år 1867, ända till inemot årets slut. då tyfoidfebrarne i en högst betänklig grad ökades och utbredde sig, isynnerhet inom de nordligaste provinserna, der missväxt flerstädes inträffat och hungersnöd hotade.

Ifrågavarande öfversigt skulle till Sällskapets tidskrift aflemnas (Hygiea XXX sid. 417).

Den 20 October.

HOLMBERG J. F. O., SVENSSON I. ledamöter. — Ledamot föreslagen. — Biblioteket. — Constitutio epidemica. — Droger. — Infusorier vid smittosamma sjukdomar. — Militärhygien. — Åtgärder mot de veneriska sjukdomarnes spridning.

— Till ledamöter af Svenska Läkaresällskapet antoges Apotekaren i Stockholm J. F. O. HOLMBERG och Amanuensen vid Serafimerlasarettets kirurgiska afdelning Med. Lic. IVAR SVENSSON.

— Till ledamot af Svenska Läkaresällskapet anmäldes af Hrr BERGHMAN och SKÖLDBERG M. L. GUSTAF LJUNGBERG.

— Till *biblioteket* anmäldes:

Visceral and hereditary Syphilis with special Reference to Measures of public Hygiene by F. OPPERT. London 1868. Gåfva af Dr CARL EDLING. — Westergötlands och Smålands Läkaresällskapets Förhandlingar. Andra häftet. Jönköping 1868. Gåfva af Föreningen.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 11 Juli till och med Lördagen den 17 October 1868: Sjukligheten obetydlig.

1. Inom enskild praktik anmälda sjukdomsfall (från 24 läkare):

Typhus	1.	Conjunctivitis	7.	Nephritis	2.
Febris typhoides	9.	Otitis	1.	Metritis	1.
Diphtheria	2.	Ang. tons. & faucium	27.	Rheumatismus acutus	13.
Pertussis	4.	Laryngo-tracheitis	12.	Erysipelas	3.
Diarrhoea	34.	Bronch. Cat. bronch.	57.	Erythema nodosum	3.
Febris intermittens	11.	Bronchitis capillaris	4.	Urticaria	1.
Angina parotidea	13.	Pneumonia	8.	Zona	1.
Varicellæ	1.	Pleuritis	3.	Furunculus	4.
Delirium tremens	2.	Febris gastr. simpl.	24.	Carbunculus	2.
Syphilis	4.	Gastritis. Enteritis	8.	Rheum. recens efebri.	2.
Gonorrhoea	7.	Colitis	1.		
Meningitis cerebri	1.	Typhlit. & Perityphl.	3.		
Apoplexia cerebri	4.	Peritonitis	2.		
Neuralgia	10.	Icterus	2.		
				Summa	294.

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Serafimer-lasarettet*: sjukantalet den 17 Oct. 232, hvaraf 136 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 4, diarrhoea 2, delirium tremens 1, bronchitis 1, pneumonia 1, pleuritis 1, erysipelas 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 17 Oct. 202, hvaraf 56 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 9, febris typhoides 4, gonorrhoea 4, pneumonia 3, rheumatismus 3, diarrhoea 2, febris intermittens 1, febris gastrica simplex 1, nephritis 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 17 Oct. 157, hvaraf 115 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris gastrica simplex 4, rheumatismus 4, pneumonia 2, diarrhoea 2, febris typhoides 1, syphilis 1, erysipelas 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 17 Oct. 67, hvaraf 58 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 5, rheumatismus 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhoea 3, meningitis cerebrialis 1, bronchitis 1, gastritis 1. — *Polikliniken*: conjunctivitis 5, diarrhoea 4, bronchitis 3, febris intermittens 1, laryngo-tracheitis 1, pneumonia 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 17 Oct. 56; inkomne under veckan: diarrhoea 2, febris intermittens 1, bronchitis 1, pneumonia 1.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 14; helsotillståndet godt.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 13; helsotillståndet godt.

På *Diakoniss-sjukhuset*: sjukantalet den 17 Oct. 22; inkomne under veckan: febris gastrica simplex 2, pneumonia 1.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuke*: sjukantalet den 17 Oct. 153, hvaraf 76 mankön och 77 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 17 Oct. 154, hvaraf 132 från staden och 22 från länet; inkomne: syphilis 26, gonorrhoea 5.

3. *Bland de Fattiga* (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): bronchitis 41, diarrhoea 37, febris typhoides 13, rheumatismus 11, febris gastrica simplex 10, febris intermittens 8, pneumonia 8, ophthalmia 6, angina tonsillaris 4, gastritis 4, pertussis 3, syphilis 3, gastricismus 3, icterus 3, laryngitis 2, pleuritis 2, nephritis 2, angina parotidea 1, apoplexia cerebri 1, neuralgia 1, otitis 1, metritis 1.

4. I *Stadens Fängelse*: rheumatismus 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: diarrhoea 2, febris typhoides 1, febris intermittens 1.

— Hr O. SANDAHL förevisade ett par nya droger från Senegal och den franska kolonien Gabon i vestra Afrika samt meddelade om dem följande:

Fructus Colaæ. Under sednare tider har man i farmaceutiska och medicinska journaler icke sällan sett mer och mindre omständliga meddelanden rörande den högst märkvärdiga frukt, som vanligen kallas *Kola-* eller *Gouru-nöten*. Till grund för hvad jag här tager mig friheten anföra vill jag företrädesvis lägga Dr W. F. DANIELL's och Dr JOHN ATFIELD's uppsatser om detta ämne, hvilka finnas införda i *Pharmaceutical Journal* (Vol. VI. M IX. March 1865), jemförda och kompletterade med hvad jag haft tillfälle att personligen erfar af MM. AUBRY-LECOMTE och DE NOZELLE, kommissarier för franska koloniernas afdelning å sednaste Pariserutställningen, och hvilka herrar lefvat längre tid i Gabon, ett af de distrikter i Afrika, som producera kolafruktur.

Det kan icke undgå att väcka en viss förvåning, att man ända intill sednaste dagar i Europa hört så föga talas om eller fäst så ringa uppmärksamhet vid denna frukt, som dock i sitt hemland,

det inre Afrika och dess vestra kusttrakter sedan urminnes tider varit och fortfarande är så högt värderad och så allmänt i bruk samt prisad för så viktiga egenskaper. Denna ouppmärksamhet mot kolafrukten är så mycket mer förundransvärd, som denna drog redan länge varit en viktig handelsartikel emellan flera bland Afrikas olika folkslag, en handel, som i vissa trakter monopoliserades af portugiserna, redan snart efter dessa länders upptäckande.

Den ifrågavarande nötlika frukten har olika benämningar hos olika negerstammar. Af innevävarne i Congo benämnes den *Makasso* eller *Makatsé*; i Soudan *Gourou* eller *Goro (Goru)*, hvarav vestkustens infödingar gjort *Koula* eller *Kola*, i det *r*-ljudet, som för dem är omöjligt att uttala, förändrats till ett *l*-ljud o. s. v. Detta sist anförda namn är det mest utbredda och i Europa vanligast använda.

Man har fordom härledt dessa frukter från *Sterculia foetida* L. eller andra arter af *Sterculia*, och vår landsman APZELIUS, som i slutet af förra århundradet med sådan ifver och noggrannhet undersökte vegetationen i Sierra Leona, hemsände derifrån kolafrukter med angifvande af *Sterculia foetida* L. såsom moderväxt. LINDLEY har äfven i sitt arbete »*the Vegetable Kingdom*» framlagt samma uppgift, men ENDLICHER och ROSENTHAL likasom äfven B. BROWN hänföra kolafrukten till ett annat slägte, *Cola* och nämna arterna *C. acuminata* och *C. tomentosa* såsom moderväxter. Prof. BAILLON, som för närvarande är sysselsatt med bearbetningen af den egendomliga och rika floran i Gabon, har nu sednast upptäckt slägtet *Coula* och benämner den i Gabon förekommande kolafruktens moderträd *Coula edulis*. Slägtet *Coula* bör enligt hans åsigt föras till *Olacineernas* familj, hvars plats inom det naturliga systemet är olika angifven af olika författare, än emellan *Meliaceæ* och *Clusiaceæ*, än emellan *Humiriaceæ* och *Aurantiaceæ*, eller såsom hos Lindley emellan *Pittosporaceæ* och *Cyrillaceæ*.

Det synes icke vara omöjligt, att det gifves flera slag af kolafrukter, härstammande dels ifrån *Sterculia*-arter och dels från det nya slägtet *Coula*, BAILL., som möjligen är synonymt med Browns *Cola*.

Det är från *Coula edulis*, BAILL., som de här förevisade frukterna äro tagna och hvilka äro skördade i Gabon.

Dessa kolafrukter hafva ungefär en medelmåttig valnöts storlek och form, äro fasta och hårda i det inre samt något tunga, med en mörkare gråbrunaktig, söndersprucken, men för öfrigt temligen jemn betäckning, bildad af den torkade pulpan, som i fruktens friska tillstånd är saftig och köttig, samt har en bitter och sammandragande smak. Saften af denna pulpa utsuges och nedsväljes samt anses magstärkande, men sjelfva fruktköttet förtäres icke. Det tillgår på samma sätt vid tuggningen af den krossade nöten, i det endast det som saliven ur densamma utdragit nedsväljes.

För att nöterna skola bibehålla sitt fulla värde, få de icke fullständigt torka, enär genom torkningen en god del af deras

verksamhet går förlorad. Det är derföre brukligt att inveckla dem i saftiga blad af *Phrynium*-arter eller också att någon stund hvarje lag lägga dem i vatten.

Talrika och ofta naturligtvis högst öfverdrifna äro de berättelser, hvilka såväl sednare som äldre resanden i Afrika medfört från olika negerstammar om kolafruktens utomordentliga egenskaper. Säkert är emellertid att knappast något växtämne finnes, som inom sitt hemland spelat och spelar en så vigtig rol i socialt, kommersiellt, dietetiskt och medicinskt hänseende, som just denna frukt. Så t. ex. begagnas kolan till ett slags härold emellan tvenne negerstammar, hvilka råkat i misshällighet med hvarandra. Dervid tillgår på följande sätt: Två rödmålade och en hvitfärgad kolanöt, den sistnämnda delad i 2 halvvor, läggas på toppen af en liten ordhög, uppkastad på neutralt område emellan de båda negerstammarna. Om de röda frukterna borttagas, så utbryter kriget; borttages blott den ena halfvan af den hvita frukten, så betyder detta fred och vänskap, och de afbrutna förbindelserna stannar emellan återställas.

Kolafrukter ingå alltid bland de äreskänker som en höfding sänder en annan, — som en värd ger sin afresande gäst, — som en friare bjuder sin tillämnade svärfader, och för ett pris af 50 kolafrukter kan man köpa sig en hustru ur den mest högtäddade familj och af den renaste svarta färg.

Under tider af rikligare tillgång är priset på denna frukt i Fez omkring 1 skilling 3 pence per stycke, men om skörden af den eller annan orsak utfaller knapp, så kan priset stiga ofantligt, t. o. m. så högt, att det är exempel på att en enda frukt betalats med en slaf. Kolafrukten är, jemte salt och guldsand, en af de produkter, som utöfva det största inflytande å varuvärdena på de stora marknaderna i Timbukta, Bornu och andra större negerstäder.

Det dietetiska bruket af denna frukt är af den största betydelse och de som vant sig vid densamma kunna sedan svårigen undvara den. Man tillskref de bland negerbefolkningen i Vestilien tidtals under början af 1600-talet förekommande utbrotten af verkliga epidemier af sjelfmordsmani, saknaden af den invanda colanjutningen. Det må härmed hafva förhållit sig huru som helst, — denna åsigt föranledde emellertid kolaträdets öfverflyttande från Guldkusten å vestra Afrika till Jamaica redan under 4:de decenniet af 17:de århundradet, sålunda för mer än 220 år sedan. Det är nog att negrerna, om de dertill hafva tillgång, föredraga njutningen af kola långt framför kaffe eller té, ehuru väl de äfven gerna örtära dessa drycker. För öfrigt tuggas kola nästan jemnt under alla förrättningar af de negrer som möjligen kunna förskaffa sig denna njutning. Kolan spelar alldeles samma rol hos negrerna som cocan hos vissa stammar af de sydamerikanska indianerna. Man tillskrifver kolan förmågan att gifva kroppen en större utållighet, att mildra en tvingande hunger och törst, och att kunna förbättra eller rent af förvandla ett orent stinkande vatten till klart och drickbart. Den sistnämnda egenskapen hos kolan är natur-

ligtvis öfverdrifvet framställd, om ock det må vara möjligt, att genom kolans tillblandning, — såsom förhållandet är med de bekanta »Clearing-nuts» af *Strychnos potatorum*, L. — grumlet i ett orent vatten lättare kan fällas till botten och vattnets beskaffenhet sålunda förbättras.

Den färska kolafrukten anses vara synnerligen magstärkande och Dr Daniell har funnit att dekokt på densamma är särdeles välgörande i de atoniska diarréer, hvilka ofta angripa europeer under deras vistande å det tropiska Afrikas vestra kust. Det var efter intagandet af en dylik dekokt sent en afton som Daniel fann att sömnen helt och hållet uteblef. Då samma effekt vid upprepade försök konstant inställde sig, så förmodade han att i kola-nöten borde finnas koffein eller något ämne som i sina verkningar liknade detta. Daniell företog en analys och fann koffein. Detta fynd bekräftades sedermera genom Atfields omständligare och noggrannare undersökningar. Han fann i torra kolafrukter följande beståndsdelar:

Vatten	13,65 procent.
Cellulosa och färgämne	20,00 »
Stärkelse	42,50 »
Koffein	2,13 »
Flyktig olja och fast fett	1,52 »
Albuminliknande ämne	6,33 »
Gummi, socker och andra organiska ämnen	10,67 »
Eldfasta ämnen	3,20 »

100,00 procent.

Det är otvifvelaktigt halten af koffein, som gör denna frukt så begärlig för negern, likasom téet ursprungligen för mongolen, kaffet för araben, guarana och maté för indianen i södra Amerika. Det synes hafva varit ett instinktmessigt behof af denna i så hög grad qväfverika växtbas, så utmärkt för sina verkningar på människans organism, som i olika länder ledt olika folk att uppsöka och begagna så högst olika växter, i hvilka detta ämne innehålles.

Fructus Soump. Till Olacineernas familj, men afdelningen *Balaniteæ*, hör äfvenledes den af DELILE under namnet *Balanites ægyptiaca* upptagna Linneiska *Ximenia ægyptiaca*. Detta träd är sålunda sedan längre tid tillbaka känt ifrån Egypten och Ostindien, der dess arabiska namn är *Haledsch*, och i Afrika är detta träd utbreddt öfver Soudan samt förekommer äfven vid Senegals stränder. Här benämnas frukterna af negrerna *Soump*. Dessa frukter, som sällan kommit till Europa, erinra vid ett flyktigt betraktande något om de bekanta myrobalani, men äro icke såsom dessa, afsmalnande mot ändarne, utan der tvärt attrubbade. De omogna frukterna hafva en ytterst bitter och skarp smak samt äro häftigt afförande. Mogna förtäras dock frukterna utan olägenhet och de ingå till icke oväsentlig del bland negrernas föda i Senegal. Af kärnorna pressas en fet olja, kallad *Zachun*. Trädets blad hafva en syrlig smak och användas såsom maskdödande medel.

— Efter Gazette hebdomadaire Oct. 9, meddelade Hr MALMSTEN ett anförande i fransyska vetenskapsakademien af LEMAIRE med titel: *Bero typhus, cholera, pesten, rödsot, fross-febrar och hospitalsbrand på infusorier?*

För alla dessa sjukdomar förefinnes en gemensam orsak: i föruttnelse stadda ämnen. — När man noggrannt iakttagert symtomerna dessa olikartade sjukdomar, finner man, att den gemensamma orsaken föranleder likartad verkan och enahanda anatomiska förändringar. Så finnas samma sjukdomstecken — t. ex. buboner, carbunklar, brand, petechier, gastro-intestinala symtom — som ni observera hos personer, som äro angripna af pesten — äfven vid typhus, svår tyfoidfieber, gula febern och de varma ländernas rödsot. — Innan kort torde dessa sjukdomar räknas till de parasitiska. Fasta eller flytande födoämnen stadda i föruttnelse och införda i tarmkanalen hos friska människor eller djur framkalla symtom, som iakttagas hos denna sjukdomsgrupp. Infusorier näränga äfven i organismen, antingen redan utvecklade eller i reproduktiv form, genom gas och ångor från de i jäsnings stadda ämnena, som medföra en betydlig mängd sporer och kroppar, som kunna reproducera microzoer. Numera kan man ej betvifla tillvaron af bacterier och vibrioner i blodet hos personer, som lida af typhus, koppor, anthrax, gangren och pustula maligna. Samma små organismer, monader och cercomonader, finnas äfven i uttömningarne vid typhus, rödsot och cholera. Flera utmärkta mikroskopografer hafva numera konstaterat detta.

Dessa facta äro ytterligare stödda på den erfarenhet LEMAIRE gjort på sig sjelf. En vecka efter ett häftigt cholera-anfall, för hvilket han varit utsatt, undersökte han sina uttömningar och fann deri straxt efter deras afgång myriader af bacterier och vibrioner, flera af dessa sednare med ända till 7 ringar; äfven spirillum volutans, monader och cercomonas crassicauda. Två månader efter sjukdomens första uppträdande, då han fullkomligt tillfrisknat, funnos under mikroskopet ej vidare några infusorier i hans uttömningar, på grund hvaraf han anser dem härleda sin tillvaro af sjukloven. Under denna funnos äfven vid en stark svettning i svetten sporer, analoga med dem förf. beskrifvit i sin uppsats öfver naturen af miasma samt en stor mängd bacterier och små vibrioner; äfvenså i munnen, jemte spirillum och monader. Samma förhållande var äfven med en flanelströja, som tvättades i en liten kvantitet destilleradt vatten, medan den ännu var våt af svett.

Försöken hafva gått än vidare. Man har tagit blod från människor och djur angripna af typhus eller koppor, hvilket innehöll bacterier och vibrioner; dermed har man gjort inokulationer och injektioner i venerna på friska hundar, får och kaniner. Infusorierna förökade sig i betydlig mängd, vållade svåra symtom och nästan alltid död. Jemförande experimenter, som utvisa att blod hemtadt från friska människor ej föranleda sådana symtom hos djur, hafva blifvit verkställda af COZE och FELTZ.

Dödar man med någon substans infusorier i förruttnade ären, upphör genast jäsningen samt med densamma förmågan att skada, såväl vid emanation, som vid beröring eller inokulation. Hur farliga de än varit, blifva de efter infusoriernas död helt och hållet oskadliga. — Förf:s uppsats om phenylsyra visar hvad terapien kan vinna af detta medel.

I diskussionen rörande HALLIERS, LEMAIRES och SALISBURYS m. fl. teorier om infusoriers och mögelbildningars anträffande under åtskilliga skilda sjukdomstillstånd, deltog Frih. v. DÜBEN samt Hrr EDHOLM, MALMSTEN, SANDAHL O. och THOLANDER.

— Hr EDHOLM refererade i korthet, ur *Recueil de Rapports sur les Progrès des Lettres et des Sciences en France*, hufvudinnehållet af *Rapport sur les progrès de l'Hygiène militaire par MICHEL LÉVY*.

Detta lilla arbete, som på 61 pag. redogör för framstegen inom den militära helsovården i Frankrike, har redan i dess författares namn en borgen för ett godt innehåll. Hans stora arbete »*Traité d'Hygiène publique et privée*» är ett bland de bästa i denna allt mera bearbetade branche och hans många smärre afhandlingar om »*la salubrité des hopitaux en temps de paix et en temps de guerre*» m. fl. hafva vunnit mycket förtroende och äfven praktisk tillämpning i stort vid andra arméer än den franska. Äfven den nu föreliggande brochyren innehåller ganska mycket af värde. ehuru väl inga egentliga ingripande reformer under sednare tider hafva förekommit i den fransyska militära helsovården, såsom förhållandet är i Preussens och Nordamerikas arméer. De oupphörliga krigen ha redan längesedan i fält gett fransoserna del af den erfarenhet, med hvilken mindre krigvanda arméer ännu laborera. Åtskilligt nytt har dock äfven småningom på sista tiden införts i den fransyska arméns helsovård. Så har kasernväsendet blifvit förbättradt, ehuru utan tvifvel ännu åtskilligt i denna väg återstår att önska med afseende på renlighet och utrymme. Den som går igenom modellkasernerna i Paris, t. ex. Caserne Napoléon kan ej annat än finna många brister — latrinväsendet befinner sig specielt i högst afskräckande skick — och ej utan förvåning ser man dessa fina och putsade soldater hafva sin egentliga uppehållsort i så smutsiga lokaler som kasernerna. Luftvexlingen har emellertid på sista tiden derstädes förbättrats, likasom i militärsjukhusen, vid hvilka mortaliteten i jemnbredd dermed tyckas vara i aftagande. Renlighetsbad såväl sommar som vinter äro reglementerade och armén eger 5 speciela badanstalter för sjuke eller konvalescenter vid Baréges, Amélie-les-Bains, Bourbonne, Vichy och Bourbon-l'Archambault. Kejsaren har under sista tiden äfven låtit anordna en dylik anstalt vid Plombières. Födoämnen hafva blifvit lämpigare fördelade och portionerna ökade. I hvarje kasern finnes ett

marketenteri, der vin och spirituosa tillbandahålles och der varorna stå under en sträng kontroll af regementernas läkare, på hvilkas enstämmiga begäran absinthen — som på sednare tiden spelat en så stor rol vid fransosernas demoralisation — blifvit derstädes förbjuden. Vin eller bränvin hör till soldaternas extraförplägning vid inspektioner, revyer o. s. v. samt det sednare under sommaren till hans ration för att dermed utspäda vattnet. Kaffet ersätter lämpligast de spirituösa dryckerna och har inom franska armén, ända sedan DESGENETTES under Napoleons krig i Egypten förordade dess bruk, allt mera vunnit användning, samt hör numera till soldatens ordinarie utspisning, liksom vid de flesta andra arméer. Äfven tobaken är långt mera använd än förr. — Sedan 1857 är revaccinationen obligatorisk inom armén; orsaken härtill var att under en sträng koppepidemi i Algériet nämnde år en hel garnison fullkomligen undgick sjukdomen genom allmän vaccination, under det att far-soten anställde förfärliga härjningar bland den ovaccinerade civilbefolkningen.

Under nuvarande förhållanden inom Stockholms garnison, der på en effektiv styrka af 3,600 man, sedan detta års början, således under 9 månader, ej mindre än 583 man vårdats å Garnisons-sjukhuset för venerisk sjukdom och således nära nog hvar 6:te man under den nu gångna delen af året varit af venerik sjukdom angripen, torde Michel Lévy's ord om »prophylaxie syphilitique» vara ganska behjertansvärda.

Hufvudvilkoren för att förekomma de veneriska sjukdomarnes utbredning bestå å ena sidan i att förhindra den hemliga prostitutionen samt underkasta de prostituerade kvinnorna ofta upprepade visitationer och vid minsta anledning låta dem vårdas å sjukhus; å den andra sidan att låta soldater och underofficerare undergå ofta upprepade sundhetsvisitationer och så snart möjligt är komma under behandling, utan att mellan dem och andra sjuka uppdraga någon kränkande skillnad. Familjernas och till och med hela nationernas välfärd beror på ett ändamålsenligt och systematiskt ingripande i detta hänseende. Det är ej så längesedan man insett denna sanning och den tid är ej så långt borta då franska soldater angripna af veneriska sjukdomar nödgades på kurhusen sjelfva betala sitt underhåll och sina läkemedel, samt då de utskrifvits och återvändt till sina regementen blefvo strängt behandlade, liksom för ett brott eller ett fel. Naturliga följderna här af var att sjukdomen så länge möjligt var doldes och att de sjuke föllö i händerna på quacksalvare samt att smittan alltmera spriddes. — Nu visiteras truppen en gång i hvarje månad af sina läkare; anträffas några snittade, måste de uppgifva hvar de erhållit sjukdomen, hvarefter de militära myndigheterna sätta sig i förbindelse med de civila, för den angripna kvinnans uppsökande och förpassande till sjukhus. Visitationer med truppen ske dessutom vid hvarje uppbrott och för enskilda vid hvarje längre permissionens början och slut. Der de civila myndigheterna på grund af gjord anmälan taga alla försigtighetsmått och använde lämpliga läkare för undersökningarne, har man snart

nog funnit att smittan betydligt aftagit. — Statistiken visar följande förhållanden rörande de veneriska sjukdomarnes utbredning inom fransyska armén:

1862	3,90 procent.
1863	3,44 »
1864	3,17 »
1865	3,01 »

Enligt »Army statistical reports for the year 1864» uppgick i engelska armén proportionen af veneriska till 291 på 1000 under det att franska armén under samma tid hade 92 på 1000 man. I Frankrike är medeltalet veneriskt sjuke per dag af 1000 man effektiv styrka 9, i England 19.

En annan smittosam sjukdom — skabb — som förr inom franska armén var särdeles allmän — under republikens tid år IV så spridd i italienska armén att man nödgades afstå från all behandling till krigets slut — har nu aftagit och underkastas en lika hastig som verksam behandling enligt BAZINS metod 18 timmar, enligt HARDYS metod endast 2 timmar. — Hvad arméns beklädnad angår har densamma blifvit betydligt förbättrad genom införandet af tvenne nyttiga plagg, som numera reglementerats, nemligen yllegördlar och mjuka, blå halsdukar af bomullstyg. För öfrigt hafva kapporna gjorts tjockare, uniformerna ledigare och hufvudbonaderna lättare. Skoplaggen tarfva fortfarande reform. — Manskäpet hvilat numera om nätterna i jernsängar under filter, som under vintermånaderna fördubblas. Styrelsen, hvilken ej föraktar någon, om än så liten detalj, som kan bidraga till truppens trefnad och välbefinnande har anbefallt att tillräckliga kvantiteter insektpulver alltid skall förefinnas å de militära apoteken. — Att folkundervisningen i Frankrike står på klena fötter visas bäst af det förhållande, att omkring en fjerdedel af soldaterna vid deras inträde i armén hvarken kunna läsa eller skriva. Särskilda regementskolor, der de enkla skolämnena bibringas, äro nu inrättade såväl för soldater som underofficerare. År 1865 besöktes dessa skolor af 99,000 elever. — Såsom ett bevis på arméns humanisering anför förf. att hemsjukan är i ett aftagande, som närmar sig försvinnande. Soldaternas lefnadsvanor anser han äfven numera vara långt bättre än förr och tror att de numera vanliga sångöfningarne inom kasernerna dertill i ej oväsentlig mån bidragit. — Hvad slutligen fredstjenstgöringen angår har densamma blifvit lindrigare än förr. Under vinterkylan bestrides t. ex. posterna ej mera än en timma i sender. Läkarne tillhör det att göra anmärkingar ifall folket för mycket ansträngas och söka borttaga den gamla militära traditionen att öfveransträngning är öfning och att soldaten beredes för krigets pröfningar genom att i otid förslöa väl behöfliga krafter.

Med anledning af hvad i referatet förekom rörande den nuvarande ovanligt stora spridningen af syphilis inom de i Stockholm förlagda garnisonstrupper uppstod diskussion om de lämpligaste utvägarne att förekomma de veneriska sjukdomarnes ut-

bredning, en fråga som vid flera föregående tillfällen utgjort föremål för öfverläggningar inom Sällskapet. I denna diskussion yttrade sig Hrr CARLSON, EDHOLM, HALLIN, HÖSTMAN, LEM-CHEN, MALMSTEN och SKÖLDBERG.

Ordföranden afslutade diskussionen med följande anförande:

De af Hr Edholm gjorda meddelanden häntyda på de veneriska sjukdomarnes nuvarande stora freqvens inom Stockholms garnison. Riktat man undersökningen i detta hänseende tillbaka på en längre tidsperiod erhåller man skälig anledning till den förmodan, att nämnde sjukdomar, såväl inom härvarande garnison som inom vårt samhälle i öfrigt äro i tilltagande, samt att det nuvarande tillståndet ej är något tillfälligt undantag. Det visar sig nemligen, enligt till Sundhets-Collegium inkomne rapporter, att 1,370 personer eller 1 på 91 af stadens civila befolkning och 342 eller 1 på 10,5 af den militära varit per medium årligen under quinquenniet 1861—1865 intagne å vederbörande sjukvårdsanstalter för veneriskt sjuke, hvarvid får anmärkas att hvarje patient blott en gång blifvit för samma sjukdom (smitta) uppförd i beräkningen, hvilken sålunda bör anses åtminstone approximativt angifva helsotillståndet inom staden med afseende på ifrågavarande sjukdomar.

Erfarenheten under de 2:ne sednare åren synes äfven antyda, att helsotillståndet i berörde hänseende ingalunda förbättrats, ty summan för första gången intagne å Stockholms civila kurhus under år 1867 belöpte sig på 1,485 eller 115 personer mer än det årliga medelantalet under ofvannämnde quinquennium. För innevarande år kan visserligen icke en motsvarande beräkning uppgöras, då erforderlige uppgifter för detta ändamål ännu saknas, men antalet 999 å stadens kurhus (utom det provisoriska) under årets 9 första månader intagne öfverstiger redan antalet å nämnde anstalt under samma tid sistlidet år intagne.

Dessa förhållanden synas förtjenta att vederbörligen beaktas, på det man med allvar må söka åstadkomma de förbättringar i sanitära polisen, hvilka för ändamålets vinnande kunna vara af nöden. Såsom exempel på hvad skärpta stadganden i detta afseende kunna uträtta, vill jag nämna att, då proportionen af smittade bland de i staden Lyon förlagde garnisonstrupper före reorganisationen af den sanitära polisen derstädes uppgick till 1 på 7 soldater, detta förhållande sedermera till följd af ett noggrannare iakttagande af nödiga preventiva och profylaktiska åtgärder till sjukdomarnes hämmande minskades till blott 1 på 15.

Det förnämsta och verksammaste medlet mot de veneriska sjukdomarnes spridande, ligger otvifvelaktigt i en noggrann kontroll öfver de prostituerade kvinnorna, men icke allenast å de redan inregistrerade, utan äfven å de s. k. hemligt prostituerade, hvilka utan tvifvel äro de som mest fortplanta smittan; dessa sistnämnda böra nemligen med största omsorg efterspanas, för att inregistreras och underkastas samma skyldigheter som de förstnämnda. För detta ändamål bör ett till-

räckligt antal af lämplige tjänstemän, hvilka hafva att öfvervaka denna del af den allmänna helsovården tillsättas, samt de erforderliga sundhetsmönstringarne göras med all möjlig noggrannhet och nödig freqvens, i hvilket afseende minst en visitation i hvarje vecka torde vara behöflig, och vid gifven anledning än flera.

Men äfven den manliga befolkningen bör, under vissa omständigheter och med den utsträckning sig göra låter, underkastas noggranna och tid efter annan repeterade sundhetsmönstringar, framför allt bör detta vara stadgadt för soldater i samlad trupp, sjömän, kringvandrande personer m. fl.

Flera andra preventiva och profylaktiska åtgärder, i ändamål att förekomma de veneriska sjukdomarnes spridande, äro visserligen af behovet påkallade och af erfarenheten bepröfvade, de äro dock af underordnad betydelse, i jemförelse med nu nämnda, på hvilkas noggranna verkställande, isynnerhet hvad beträffar den hemliga prostitutionens stränga förföljande, det åsyftade resultatet är hufvudsakligen beroende.

Att ett väl ordnad bordellväsende tillåter en noggrannare tillsyn öfver de prostituerade synes antagligt, hvilket dessutom erfarenheten från flera af utlandets större städer ådagalägger.

Å kurhusen, som böra lemna tillräckligt utrymme, borde finnas särskilda afdelningar för prostituerade och andra qvinnor, äfvensom det vore önskligt om någon allmän arbetsinrättning — likväl ingalunda i egenskap af straffanstalt — funnes, hvarest vid utskrifningen från kurhuset sådana qvinnor kunde åtminstone temporärt emottagas, hvilka elände och fattigdom tvinga att lefva som prostituerade.

Den 27 October.

Biblioteket. — LJUNGBERG G. ledamot. — Constitutio epidemica. — Lungkapacitetens värde i diagnostiskt afseende. — Sarkom i lungorna. — Aneurism. — Studier af glaskroppen af BLIX. — De hvita blodcellerna vid njur- och lunginflammation.

— Justerades protokollet för den 20 October med undantag af dess § 9, hvartill följande bilaga rörande sjukligheten å Stockholms stads och läns Kurhus från 1843—1867 samt å Provisoriska Kurhuset år 1852—1855 samt år 1863—1868, inlemnades af tjänstförrättande Underläkaren vid nämnde sjukhus Hr BECKMAN:

Uppgift öfver sjukligheten å Stockholms stads och läns Kurhus åren
1843—1867 samt å Prov. Kurhuset åren 1852—1855 samt 1863—1867.

År.	Antalet vårdade sjuka den 21 October			Högsta antalet samtidigt vårdade.			Antalet underhållsdagar.			Staden.	Anmärkningar.	
	Staden.	Länst.	Summa	Staden.	Länst.	Summa	Staden.	Länst.	Summa			
1843	89	47	136	170	37	207	42,467	12,117	54,584	711	$\frac{27}{2}$	
1844	135	17	152	156	40	196	44,582	10,311	54,893	821	$\frac{28}{12}$	
1845	136	23	159	175	31	206	48,313	11,993	60,306	860	$\frac{6}{12}$	
1846	150	25	175	182	29	211	52,337	9,840	62,177	1,049	$\frac{31}{2}$	
1847	147	20	167	167	28	195	52,916	9,927	62,843	876	$\frac{1}{1}$	
1848	128	19	147	170	30	200	47,689	9,531	57,220	834	$\frac{20}{1}$	
1849	108	17	125	149	27	176	38,292	7,917	46,209	691	$\frac{2}{2}$	
1850	91	13	104	132	27	159	36,264	6,677	42,941	712	$\frac{30}{1}$	
1851	114	21	135	146	31	177	34,914	8,089	43,003	674	$\frac{12}{12}$	
1852	172	18	190	201	20	221	58,866	10,013	68,879	962	$\frac{6}{8}$	Prov. kurh. öppn. $\frac{1}{2}$; stängd. $\frac{30}{3}$; öppn. $\frac{29}{10}$.
1853	166	13	179	212	34	246	63,903	7,806	71,709	990	$\frac{8}{3}$	Prov. kurh. stängd. $\frac{28}{9}$.
1854	142	18	160	231	17	248	60,353	6,957	67,310	1,064	$\frac{26}{1}$	Prov. kurh. öppn. $\frac{6}{1}$; stängd. $\frac{2}{3}$; öppn. $\frac{17}{11}$.
1855	96	12	108	213	31	244	50,578	7,873	58,451	989	$\frac{17}{2}$	Prov. kurh. stängd. $\frac{7}{8}$.
1856	93	15	108	142	28	170	36,646	7,544	44,190	913	$\frac{8}{2}$	
1857	100	16	116	136	23	159	37,153	6,073	43,226	908	$\frac{9}{2}$	
1858	97	16	113	139	20	159	36,464	8,073	44,537	1,016	$\frac{20}{2}$	
1859	127	21	148	158	25	183	48,653	6,819	55,472	1,444	$\frac{1}{3}$	
1860	95	17	112	141	24	165	34,317	7,271	41,588	1,217	$\frac{28}{1}$	Obs. sjuknummern $\frac{28}{6}$ = 60 + 11 = 71.
1861	98	10	108	131	31	162	34,885	7,270	42,155	1,161	$\frac{28}{1}$	Obs. sjuknummern $\frac{8}{10}$ = 56 + 9 = 65.
1862	121	22	143	147	21	168	43,462	7,576	51,038	1,295	$\frac{11}{9}$	
1863	163	21	184	182	23	205	52,860	8,337	61,197	1,635	$\frac{9}{11}$	Prov. kurh. öppn. $\frac{13}{11}$.
1864	155	14	169	191	24	215	54,732	6,580	61,312	1,666	$\frac{24}{1}$	Prov. kurh. stängd. $\frac{31}{8}$; öppnades $\frac{3}{11}$.
1865	161	20	181	220	31	251	54,729	7,227	61,956	1,578	$\frac{13}{2}$	Prov. kurh. stängd. $\frac{29}{4}$; öppnades $\frac{13}{10}$.
1866	149	16	165	179	31	210	50,750	7,772	58,522	1,504	$\frac{1}{12}$	Prov. kurh. stängd. $\frac{30}{4}$; öppnades $\frac{3}{11}$.
1867	160	27	187	205	38	243	54,373	10,539	64,912	1,634	$\frac{29}{12}$	Prov. kurhuset stängdes $\frac{25}{5}$; öppnades $\frac{22}{10}$.
1868	128	24	152									Prov. kurh. stängd. $\frac{16}{5}$.

— Till *biblioteket* anmäldes:

Essai sur la Pellagre. Athènes 1866. — Du Cholera epidémique observé à Cephalonie 1850. Athènes 1851. — De la Diphthérie observée à Thissée 1850. Athènes 1850. — *ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ ΕΙΛΙΑΗΜΙΚΩΝ ΝΟΣΩΝ* 1862—1863. *ΚΕΡΚΥΡΑ* 1863. Gåfvor af med. Professorn vid universitetet i Athen C. P. TYPALDOS.

— Till ledamot af Svenska Läkaresällskapet antogs Med. Lic. GUSTAF LJUNGBERG.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 18 till och med Lördagen den 24 October 1868:
Sjukligheten medelmåttig.

1. *Inom enskild praktik* anmälde sjukdomsfall (från 21 läkare):

Febris typhoides	7.	Conjunctivitis	19.	Metritis	2.
Diphtheria	1.	Ang. tons. & faucium	24.	Rheumatismus acutus	8.
Pertussis	2.	Pericarditis	2.	Erysipelas	5.
Diarrhoea	45.	Laryngo-tracheitis ..	2.	Erythema nodosum ..	2.
Febris intermittens ..	11.	Bronch. Cat. bronch.	43.	Urticaria	1.
Angina parotidea ...	1.	Bronchitis capillaris.	1.	Furunculus	1.
Variolæ. Varioloides	1.	Pneumonia	6.	Carbunculus	1.
Scarlatina	1.	Pleuritis	3.	Rheum. recens efebril.	3.
Delirium tremens....	1.	Febris gastr. simplex	15.	Stomatitis	3.
Syphilis	5.	Gastritis. Enteritis..	6.	Keratitis	4.
Gonorrhœa	9.	Icterus	2.		
Neuralgia	7.	Nephritis	1.		
				Summa	245.

2. Å Hufvudstadens *Sjukvårdsanstalter*:

På *Seraphimer-lasarettet*: sjukantalet den 24 Oct. 226, hvaraf 139 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 9, peritonitis 2.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 24 Oct. 210, hvaraf 52 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 12, gonorrhœa 6, febris gastrica simplex 2, pneumonia 2, bronchitis 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 24 Oct. 156, hvaraf 111 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 3, diarrhoea 2, pneumonia 2, syphilis 1, febris gastrica simplex 1, nephritis 1, rheumatismus acutus 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 24 Oct. 66, hvaraf 65 invärtes sjuke; inkomne under veckan: delirium tremens 2, bronchitis 2, neuralgia 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhoea 4, conjunctivitis 1, otitis 1, bronchitis 1, pneumonia 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 12, bronchitis 4, febris intermittens 2, conjunctivitis 2, urticaria 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 24 Oct. 57; inkomne under veckan: pertussis 1, syphilis 1, rheumatismus acutus 1.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 12; parametritis 2; helso-tillståndet tillfredsställande.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 11; helso-tillståndet godt.

På *Diakoniss-sjukhuset*: sjukantalet den 24 Oct. 26; inkomne under veckan: pleuritis 1, febris gastrica simplex 1.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuke*: sjukantalet den 24 Oct. 152, hvaraf 74 mankön och 78 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 24 Oct. 156, hvaraf 131 från staden och 25 från länet; inkomne: syphilis 34, gonorrhœa 2.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt Fattigläkarnes vecko-rapporter): bronchitis 39, diarrhoea 33, febris typhoides 15, pneumonia 11, gastricismus 10, febris gastrica

simplex 8, ophthalmia 6, gastritis 4, icterus 4, angina tonsillaris 3, otitis 2, diphtheria 1, pertussis 1, febris puerperalis 1, syphilis 1, pleuritis 1, peritonitis 1, metritis 1, erysipelas 1.

4. I *Stadens Fängelse*: delirium tremens 1, bronchitis 1.

Norra Straff- och Arbetsfängelset: diarrhoea 3, febris gastrica simplex 2.

— Ur HENLES och PFEUFERS Zeitschrift für rationelle Medicin 1868, meddelade Frih. v. DÜBEN en uppsats af Dr C. W. MÜLLER i Wiesbaden rörande *den vitala lungkapaciteten och dess värde i diagnostiskt afseende*.

Med anledning af hvad deri blifvit anfördt om spirometern som diagnostiskt hjälpmedel, anförde Hr SANDAHL, att han för någon tid sedan mottagit en patient — en ung militär — som af sin läkare i hemorten blifvit tillrådd att tills vidare afstå från sin bana och uppehålla sig i sydligare klimat på grund af en långvarig lungkatarr och förmodad tuberkulos, hvars tecken dock ej voro fullt positiva. Vid spirometerförsök befanns nu att patienten kunde utandas ej mindre än 4,500 kub.centimeter luft. Då symtomerna af tuberkulosen ej voro påtagliga, ansåg Hr S. att lungkatarrren möjligen kunde häfvas under ändamålsenlig behandling, som derföre företogs och på ej särdeles lång tid ledde till det resultat att patienten tillfrisknade, utan att behöfva öfvergifva fäderneslandet. Spirometern hade i detta fall gifvit det hufvudsakliga utslaget i diagnostiskt hänseende.

— Hr SANDAHL meddelade ett fall af *sarkom i lungorna*.

Hr KEY förevisade preparatet och redogjorde för obduktionsfenomenen.

En redogörelse för fallet skulle införas i tidskriften.

— Hr KEY meddelade vidare en uppsats från Dr NEYBER i Ronneby om ett af honom observeradt fall af *aneurisma aortæ cum ruptura*.

Sjökapten L., 48 år gammal, boende i Hoby (Blekinge).

Status antecedens.

Patienten har i flera år, isynnerhet höst och vår, besvärats af hosta och andtäppa, ehuru han sällan eller aldrig nödgats derför intaga sängen. Som fadren af gammalt lider af lungkatarr (bronchitis chr.), anser sig sonen äfven ega ärftligt anlag för denna sjukdom. Om somrarne har han idkat sjöfart; vintrarne hafva merendels tillbragts hemma på landet. Före giftermålet (1856) säger han sig visserligen hafva lefvat på hög diet samt extravagerat in venere, likväl aldrig varit behäftad med någon annan venerisk smitta än dröppel, som han åtskilliga gånger ådragit sig. Under sjöresan sistlidne sommar kände sig patienten mer än vanligt »krasslig» med hosta, andtäppa, ofta påkommande halsfluss samt

benägenhet för kräkningar. Matsmältningen var derjemte ojemn, oftast trög och besvärlig. Emedan till dessa krämpor äfven svårighet att svälja i oroande grad tillstött, söktes läkarevård i Apenrade, der 10 blodiglar med god verkan sattes på högra sidan af halsen. Någon tid derefter måste läkare anlitas i Cimbritshamn för den tilltagande katarren, hvilken, trots terpentin-emulsion, bröstdekokter, m. m., nästan oförändrad fortfor till hemkomsten till Hoby i går eftermiddag.

Status præsens den 24 September 1867.

Patienten af medelmåttig längd med stark kroppsbyggnad och försvarligt hull. Ansigtet pussigt. Föregående nätter sömnlösa och oroliga. Tungan belagd; andedrägten illaluktande; matleda och trögt lif. Tonsillerna betydligt ansvallda, likväl utan difteritisk komplikation. Dysfagien svår och tycker patienten, att det lilla som förtäres, äfven i flytande form, »fastnar» i strupen, något ofvanom sternalranden. Tillika förefinnes å regio supraclavicularis d. en lindrig uppdrifning, som icke ömmar för vidröring, men företer en viss elasticitet och reduktibilitet. Bröstkorgen välformad, ingenstädes utvisande någon misstänkt svulst eller ovanligare bombing. Perkussionstonen å framsidan af lungorna temligen full och klar, men å baksidan och i axillartrakten något dämpad. Respirationsakten besvärad; dess freqvens 26. Respirationsljudet sträfft med gröfre och finare, mer eller mindre lösa slemrassel, isynnerhet i de bakre och nedre lungpartierna. Hostan frequent, hård, skrällande; sputum föga ymnigt, bestående af segt, gulaktigt slem, med enstaka, smärre blodstrimor. Hjärtdämpningen starkt markerad öfver 4:de och 5:te interkostalrummen samt utbredd mot sternum till en något större yta än normalt. Hjärtverksamheten förstärkt; hjertljuden rena. Hvarken blåsljud, ovanligare pulserande eller annat abnormt biljud i närheten af hjertat eller öfver de större kärlen. Pulsen full och hård, isokronisk på båda armarne: 104. Buken mjuk och indolent. Lefvern ger i nivå med reftbensranden en svag dämpning af nära 2 tum i mamillar- och $1\frac{1}{2}$ tum i axillarlinien. Mjelden ej förstörad. Patienten har ett stort, bögersidigt ljumskbräck, mycket besvärande vid de frekventa hostanfallen, änskönt tjenligt bandage fortfarande nyttjas. Urinen visar sur reaktion, 1,022 eg. v. samt icke obetydlig ägghvitehalt.

Ord. Ol. Ricini.

Gargarisma adstringens, Ph. M.

Smk + Inf. Rhei + Syrup. Senegæ, 1 m. 2 t.

Cing. Nept. om halsen.

Seltersvatten till dryck.

Den 29 Sept. Tillståndet så tillvida förbättradt, att tungan blifvit renare, afföringen jemnare, halsen mindre tillsvullen samt upphostningen ymnigare, företeende sputa ett mera katarraliskt utseende. Pulsen 98.

S. M.

Den 6 Oct. Upphostningen uuder de sednare dygnen mera sparsam. Inspirationen hvisslande, expirationen åter bullrande

genom grofva slemrassel. Svåra oppressioner, isynnerhet efter midnatt, då patienten måste gå fram och tillbaka för att »hemtas» andan. Den förut anmärkta uppdrifningen ofvanför högra nyckelbenet synes snarare till- än aftaga. De gastriska symtomerna fortfarande lindrigare. Pulsen 96. Fötterna ödematösa. Albuminurien oförändrad.

Ord. Em. Terebinth. 1 th. 3 t.

Foment. terebinth. på bröstkorgen.

Morphin (korn 0,4) a. n.

Sinapismer samt arm- och fotbad (med aska och senap) mot de nattliga oppressionerna.

Den 10 Oct. Patienten öfverfölls i går eftermiddag af en ångvarig svimning. Dyspnén svårare, oaktadt sputa åter blifvit många och mera perlfärgade. I följd af de starka oppressionerna äro nätterna oroliga; patienten är tvungen att hålla sig i en mer eller mindre sittande ställning. Humöret deprimeradt; ständig kyla extremiteterna; ödemet i fötterna sträcker sig numera uppåt smalbenen. Pulsen 96, subdurus. Oaktadt ansvällningen af tonsillerna reducerats till ett minimum, kvarstår likväl svårigheten att svälja. Matlusten ringa; ständig brånad och torrhet i svalget. Patienten tillsäges att inflytta till Ronneby (2 mil) för att kunna öfverta af mig tillses.

Ord. Emuls. Ass. foetid. + Tinct. Digital. 1 m. 3. t.

Morph. a. n.

Den 12 Oct. Patienten, som inflyttat i går till köpingen, känner sig icke sämre efter resan, som gynnats af godt väder.

S. m.

Den 15 Oct. Patienten klagar öfver håll och stygn i högra sidan af thorax. Pulsen mera hård, stötande, 106. Perkussions- tonen oförändrad.

Ord. Cucurb. \mathcal{M} 6.

Mixt. pectoral. anodyn. Ph. M. + Aqu Laurocerac. 1 m. 3 t.

Morph. a. n.

Den 18 Oct. Af hållet, som betydligt lindrats efter koppingen, förmärkes numera föga eller intet. Pulsen mindre spänd, men något intermitterande, 94. Tillståndet eljest oförändradt.

S. m.

Den 22 Oct. Ord. Decoct. Cinchonæ c. Senega (Bangs), 1 m. 3 t. Morph. a. n.

Den 25 Oct. Under de sednare dagarne betydlig heshet. Af- och tilltagande hosta och andtäppa. Upphostning af stora kvantiteter särdeles segt, skummigt, något blodblandadt slem. Matlusten bättre, men ingen foekaluttömning sedan 3 dygn. Pulsen 105, subdurus. S. m.

Ord. Frangula dekokt.

Cing. Nept. kring bålen.

Den 28 Oct. Hesheten gränsande till afoni.

Ord. Varma inhalationer.

Tuchering med stark lapolislösning.

Empl. irritans längs strupen.

Den 30 Oct. Hesheten något lindrigare. Oppressionerna tilltagande; dyspnén svårast efter kl. 3 på morgonen. Expektorationen kopiös, men mödosam. Ben och fötter ganska svullna.

Ord. Inf. Digital. + Tartar. boraxat. + Syrup. Juniperi, 1 m. 4 t.

Den 10 Nov. Patienten, hvars tillstånd under den sednare veckan undergått föga förändring, nedstörtade i går natt liflös efter ett hastigt påkommet qväfningsanfall.

Vid *obduktionen*, som företogs 2 dygn post mortem, befunnos aorta ascendens och arcus aortæ förvandlade till en gemensam, likformigt utvidgad, aneurismatisk säck, *stor som ett barnhufvud* och börjande strax ofvanom sinus Valsalvæ. Något nedanför midten af aneurismats främre vägg syntes ett ojemnt, ovalt hål, med upp luckrade och förtunnade ränder samt af ett gröfre fingers kaliber; detta hål öppnade sig, inåt hjertsäcken, som var enormt utspänd af mörk, lefrad blod, liknande svart vinbärsigelé. Sjelfva aneurismet var mer och mindre intimt fastväxt vid närgränsande delar. från hvilka det vid uttagandet måste fridissikeras; insidan af aneurismet beklädd med ganska adherenta fibrincoagula. Kalibern af de från arcus aortæ utgående 3:ne kärl större än vanligt. Till storleken var hjertat normalt, äfvensom dess form syntes regelbunden. Högra hjerthalfvans muskelvägg något förtunnad; den venstra hjertkammaren något utvidgad, dess muskelvägg förtunnad, mäter (sedan preparatet någon tid legat i sprit) från 8 till 10 cm. I sjelfva spetsen är den i temligen stor utsträckning särdeles tunn, mätande blott omkring 2 mm. Valvler och mynningar friska, utan spår till ateromatös degeneration. Slemhinna i trachea företedde ett starkt kongestionstillstånd. Med undantag af ett icke oansenligt emfysem i de främre ränderna, utvisade lungorna inga andra sjukliga tecken än dem af en kronisk katarr. Ventrikelns slemhinna öfverdragen af mycket segt, smutsgrått slem. Lefvern stor, tung, muskotfärgad. Mjelte och njurar ganska blodrika.

Ifrågavarande sjukdomsfall torde icke sakna ett visst intresse. såsom utvisande, huru vanskligt det någon gång kan vara att *med nöjaktig säkerhet diagnosticera ett aorta-aneurism, äfven då det samma hunnit en betydligare utveckling.* — Vid jemförandet af anamnesen med de i status præsens antecknade förhållandena, ansåg jag mig böra ställa diagnosen: Angina tonsillaris + Bronchitis chr. c. Emphysema + Hypertrophia cordis (?) c. Albuminuria + Gastricismus. Sedan halsflussen och gastricismen förbättrats, riktades behandlingen hufvudsakligast mot bronchiten; men som den sednare envist fortfor och då de nattliga oppressionerna hvarken liknade vanliga astmatiska anfall, ej heller kunde tillskrifvas den förhandenvarande obetydliga hjerthypertrofien, började jag misstänka närvaron af ett aneurism. Denna min misstanke styrktes alltmere af följande omständigheter:

1:o oaktadt den *inre* svullnaden i halsen (anginan) reducerats till ett minimum, syntes likväl uppdrifningen å högra supraclavicular-regionen snarare till- än aftaga, företeende denna uppdrifning fortfarande en viss elasticitet och reductibilitet;

2:o) dysfagien qvarstod oförändrad, yttrande sig såsom en känsla af mekaniskt hinder eller förträngning i matstrupen (i närheten af articulatio sterno-clavicularis), der allting som förtärdes, till och med i flytande form, kändes »fastna»;

3:o den tillkomna hesheten, öfvergående till nästan fullkomlig afoni.

På grund häraf anställde jag förnyade undersökningar i akt och mening att hos patienten uppleta ett förborgadt aneurism, men förblefvo resultaterna ganska negativa. Jag saknade nemligen fortfarande nästan alla öfrige, för aneurismer å aorta uppgifne, diagnostiska kännetecken, såsom: cyanos, venutvidgning och hydropisk ansvällning af öfra kroppshalfvan, häftiga smärtor såväl i högra sidan af thorax, som i högra armen; olikhet i pulsslag å båda armarna, den långa pausen emellan hjertstöten och puls-vågen i artererna, yttre svulst å thorax med derstädes såväl vid inspektion som palpation förnimbar pulsation, den absolut tomma och dämpade perkussionstonen med förökad resistens samt abnormal biljud vid auskultationen (blåsljud, enkla och dubbla slag, bruit cataire, o. s. v.) Auskultationen af lungorna och hjertat var naturligtvis ganska vansklig i följd af de i sjukdomsberättelsen anmärkte respirationsförhållandena. Äfven bidrog det icke oansenliga emfysemet i de främre lungränderna att försvåra den fysikaliska undersökningen (medelst perkussion) af aneurismet, som var fastlödt till närgränsande delar och till stor del täcktes af lungorna? — För att emellertid komma på det klara med diagnosen uti detta dubiösa fall, blef Dr LUNDBERGH i Carlskrona, på min tillrådan, hitkallad till konsultation; men kommo vi båda, efter den mest minutiösa sjukexamen, till ofvan antydda, temligen sväfvande resultat, nemligen *misstanke* eller *sannolikhet*, men ej *nöjaktig visshet*, att hos patienten förefanns ett aorta-aneurism, som likväl, enligt hvad obduktionen utvisade, redan uppnått storleken af ett barnhufvud.

Preparatet förevisades och demonstrerades af Hr Key.

— Vidare meddelade Hr KEY ett referat af »*Studier om Glaskroppen*» af Dr C. A BLIX, hvilket referat skulle ingå i tidskriften.

— Hr KEY redogjorde slutligen i korthet för sina undersökningar om de *hvita blodcellernas förhållande vid inflammation i njurarna och lungorna*. Detta föredrag, som illustrerades

genom åtskilliga teckningar, skulle i en något utförligare uppsats ingå i tidskriften.

I diskussionen om de nya åsigtorna i inflammationsteorien deltog Hrr KJELLBERG, MALMSTEN och ÖDMANSSON.

Den 3 November.

Vid protokolljusteringen. — Prof. SANTESSON helsad. — Biblioteket. — Utländsk ledamot föreslagen. — Constitutio epidemica. — Komitéledamot. — Fall af cancer. — BOUCHUT: Nouveaux Eléments de Pathologie. — VILLEMEN: Spécificité de la Tuberculose. — Volvulus. — Dynamitförgiftning.

— Hr HÖSTMAN inlemnade följande anförande:

I anledning af den i Sv. Läkaresällskapet under dess tvenne sista sammankomster förda diskussion om veneriska smittans förhandenvarande stegring i hufvudstaden, särdeles inom dess garnison, anhåller jag, såväl för att lemna bidrag till förklaringen deraf som att förekomma det någon oförtjent skugga må kastas på besigtningebyrån och dess s. k. sundhetspolis, att få i korthet meddela några denna, i sanitärt hänseende utomordentligt viktiga fråga rörande momenter, nemligen:

1:o Medelnumerärn af de prostituerade, som undergå besigtning, är omkring 370. Det största antalet af dessa qvinnor besigtigas 2:ne gånger i veckan och oftare när det behöfves.

2:o För att en lösaktig qvinna skall af polisen åläggas besigtning å byrån, erfordras hennes medgifvande deraf, att hon utöfvar ifrågavarande last såsom yrke. Tills hon vidgått detta, går hon oantastad och kan under tiden, i händelse hon är af smitta angripen, opåtaladt sprida densamma till hvarje mansperson, med hvilken hon plägar umgänge.

3:o Till veneriska smittans ökande härstädes bidrager dessutom det ej obetydliga antal lösaktiga qvinnor, som, sedan jernvägs- trafikerna öppnades, från många håll — särdeles Göteborg och Upsala — hitströmmar och här längre eller kortare tid, genom att hålla sig undan, undgår besigtning.

4:o Svårigheten att utöfva kontroll å karlar, de må vara förut härstädes boende eller i massa hitkomma, såsom sjömän, arbetsfolk, vandrande gesäller o. s. v., utgör ett viktigt moment i denna fråga, — och huru obehindradt smittan derigenom kan spridas, inses lika lätt, som att förhållandet för närvarande är omöjligt att förekomma.

5:o Den s. k. *hemliga prostitutionen*, hvartill man beklagligen kan räkna den qvinliga tjenande klassen och hvilken är fridlyst för all besigtning och kontroll, företer ej sällan verkliga praktexemplar af illa smittade individer, hvilka slutligen bekänna sig ha haft samlag med flera karlar, som naturligtvis dyrt fått ångra beaktenskapen.

6:o Innan de tolererade s. k. kaffehusen för 3:ne år sedan upphäfdes, voro å dessa ställen internerade omkring 90 allmänna qvinnor, å hvilka det då var lätt att, genom besigtning en å två gånger i veckan utöfva all erforderlig kontroll. Men i och med detsamma dessa anstalter af moraliska skäl tillslötos, utdrefvos äfven qvinnorna och, genom påbud af Öfver-Ståthållare-Embetet för polisärender, att ej flera än två fingo bo i samma hus eller gård, så godt som utplanterades de inom hela Stockholm och kontrollen öfver dem blef i och med detsamma svår, om ej omöjlig.

7:o Å besigtningsbyrån äro, i och för de prostituerades öfvervakande, engagerade 3:ne konstaplar, af hvilka en nästan alltid är af journalföring upptagen. Att de 2:ne återstående skola kunna medhinna att å en så vidsträckt terrain som Stockholms, öfvervaka de redan till besigtning hemfallna qvinnorna och derjemte uppspana nya, särdeles som de ej sällan måste, flera timmar af dagen, biträda med journalernas förande, — låter ej tänka sig. Under sådana förhållanden är det möjligt, att den s. k. sundhets- eller kanske rättare besigtning-polisen kan lemna åtskilligt att önska; men att derföre misskänna eller underskatta nitet hos dess närvarande personal, vore ej billigt eller uppmuntrande.

I följd af ofvanstående uppgifter och då frågan är af omätlig rikt, då det gäller att, såvidt möjligt är, sätta någon gräns för en sjukdom, som kan sprida sina, helsan ruinerande verkningar, ej blott till individer, men till generationer, får jag härmed, å mina i besigtningsbyrån medarbetande Hrr kamrater och egna vägnar, öreslå, att från Sv. Läkaresällskapet, en skrivelse, med snaraste, nåtte till Öfver-Ståthållare-Embetet för polisärender afgå, som ästade dess uppmärksamhet såväl å nödvändigheten att med minst 2:ne öka antalet af konstaplar, som å andra åtgärder, dem Sv. Läkaresällskapet i och för det viktiga ändamålets vinnande, funne ämpliga.

Derjemte tillåter jag mig uttrycka en åsigt, som jag vet delas af många både läkare och den allmänna helsovårdens målsmän, att, ör närvarande, något säkrare medel att öfvervaka och något begränsa den ändå outrotliga prostitutionen, ej gifves, än inrättande af bordeller, de må, från moralens synpunkt skärskådade, ingifva oss huru stor vämjelse som helst.

Ordföranden meddelade att justering af § 9 i protokollet ör den 20 October kommer att ske vid nästa sammankomst samt att återstående bilagor rörande denna § således till ofvan nämnda tid borde vara inlemnade.

— Ordföranden helsade i Sällskapet välkommen Hr SANTESSON, som efter lyckligen öfverstånden sjukdom, var vid sammankomsten närvarande.

— Till *biblioteket* anmälades:

Om Lasarettsväsendet i Sverige år 1866. Medd. af Medicinalrådet O. F. HALLIN. (Aftryck ur Hygiea). — De la polioe

sanitaire et de l'assistance publique dans leurs rapports avec l'extinction des maladies vénériennes par J. GARIN. Meddeladt af Medicinal-Rådet O. F. HALLIN. (Aftryck ur Hygiea). — Etude médicale et statistique sur la mortalité à Paris, à Londres, à Vienne et à New-York en 1865 par le Dr VACHER. — Des maladies populaires et de la mortalité à Paris, à Vienne, à Bruxelles, à Berlin, à Stockholm et à Turin en 1866 par le Dr VACHER. Refererade af Medicinal-Rådet O. F. HALLIN. Gåfvor af Medicinal-Rådet HALLIN.

— Till *utländsk ledamot* af Svenska Läkaresällskapet anmäldes af Hrr EDHOLM och SANTESSON: Medicinæ Professor vid universitetet i Athén m. m. Dr C. PRÉTENDERIS TYPALDOS, utgifvare af flera arbeten rörande i Grekland endemiska och epidemiska sjukdomar m. m. hvaribland: Essai sur la Pélage, Du Choléra epidémique observé à Céphalonie, De la Diphtérie observée à Thiné, *ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ ΕΠΙΛΗΜΙΚΩΝ ΝΟΣΩΝ* m. fl.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 25 till och med Lördagen den 31 October 1868:

Sjukligheten icke betydlig.

1. Inom enskild praktik anmälda sjukdomsfall (från 29 läkare):

Febris typhoides	16.	Conjunctivitis	21.	Icterus	4.
Diphtheria	2.	Otitis	3.	Nephritis	1.
Cholera	1.	Ang. tons. & faucium	38.	Metritis	1.
Diarrhoea	42.	Pericarditis	1.	Rheumatismus acutus	6.
Febris intermittens ..	9.	Endocarditis	1.	Erysipelas	6.
Angina parotidea	9.	Laryngo-tracheitis ..	3.	Erythema nodosum ..	1.
Variolæ. Varioloides	7.	Bronch. Cat. bronch.	59.	Urticaria	1.
Varicellæ	1.	Bronchitis capillaris.	1.	Furunculus	7.
Delirium tremens ..	1.	Pneumonia	11.	Keratitit	4.
Syphilis	7.	Pleuritis	3.	Iritis	2.
Gonorrhoea	6.	Febris gastr. simplex	20.	Rheum. recens efebril.	2.
Mening. cerebro-spin.	1.	Gastritis. Enteritis	12.		
Apoplexia cerebri ..	1.	Peritonitis	2.		
Neuralgia	6.	Hepatitis	1.		
				Summa	320.

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Serafimer-lasarettet*: sjukantalet den 31 Oct. 219, hvaraf 134 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 6, diarrhoea 1, delirium tremens 1, pneumonia 1, typhlitis 1, rheumatismus 1, erysipelas 1, erythema nodosum 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 31 Oct. 197, hvaraf 42 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 8, febris typhoides 5, gonorrhoea 5, pneumonia 2, febris gastrica simplex 2, gastritis 2, diarrhoea 1, rheumatismus 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 31 Oct. 163, hvaraf 110 invärtes sjuke; inkomne under veckan: rheumatismus 6, delirium tremens 3, febris typhoides 3, febris gastrica simplex 2, angina tonsillaris 1, pneumonia 1, typhlitis 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 31 Oct. 67, hvaraf 56 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 2, febris intermittens 1, delirium tremens 1, erysipelas 1, furunculus 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhoea 3. — *Polikliniken*: diarrhoea 13, bronchitis 5, febris intermittens 3, pertussis 2, syphilis 2, conjunctivitis 2, pneumonia 1, peritonitis 1, icterus 1, nephritis 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 31 Oct. 60; inkomne under veckan: conjunctivitis 3, diarrhoea 1, bronchitis 1.

På *Allmänna Barnvårdshuset*: antalet vårdade 16; helsotillståndet godt.

På *Provisoriska Barnvårdshuset*: antalet vårdade 9; helsotillståndet godt.

På *Barnvårdshuset Pro Patria*: friskt.

På *Diakoniss-sjukhuset*: sjukantalet den 31 Oct. 28; inkomne under veckan: ebris typhoides 2, bronchitis 1.

På *Stockholms Hospital-för Sinnessjuka*: sjukantalet den 31 Oct. 152, hvaraf 5 mankön och 77 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 31 Oct. 156, hvaraf 31 från staden och 25 från länet; inkomne: syphilis 24, gonorrhoea 7.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): bronchitis 47, diarrhoea 33, febris intermittens 14, febris gastrica simplex 11, pneumonia 10, heumatismus 10, febris typhoides 9, angina tonsillaris 6, ophthalmia 5, gastricismus 4, otitis 3, erysipelas 3, pertussis 2, varicellæ 2, delirium tremens 2, cterus 2, stomatitis 2, variolæ 1, syphilis 1, meningitis cerebialis 1, pleuritis gastritis 1, peritonitis 1, metritis 1, angina parotidea 1, angina membranacea 1.

4. I *Stadens Fängelse*: syphilis 1, gastricismus 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: diarrhoea 7, pneumonia 2, syphilis 1.

— Ordföranden tillkännagaf att Hr SANTESSON i anseende till förestående utländsk resa anmält sig vara förhindrad att till vidare deltaga i Sällskapet komités arbeten. På förslag af Ordföranden utsåg Sällskapet Hr ANDERSON, A. att under denna tid ingå såsom ledamot af komitén i kirurgiska klassen.

— Hr JÄDERHOLM meddelade följande egendomliga fall af *Cancer*.

F. d. Restauratören P. J. K., 34 år, inkom på Serafimer-sarettets medicinska afdelning den 18 Maj 1868.

Patienten hade vid 22 års ålder haft syphilis, hvarom ärr i pannan, på ryggen och benen ännu vittnade; han hade fört ett umflande och i öfrigt oordentligt lefnadssätt. Sedan nära 1 år hade han besvärats af lindriga dyspeptiska symtom, hade betydligt afmagrat och erbjöd vid inkomsten ett blekt kachektiskt utseende. Matlusten var dålig, maten uppkräktes ofta; ännu oftare uppkräktes ett ofärgadt eller biliöst slem; synnerligen besvärades han af ructus, som ej voro foetida. Vid perkussion fanns magens tympanitiska ton utbredd öfver en ganska stor yta. Buken var mjödragen, bukpressen spänd. Till höger om naveln kändes en resistens, flathandstor, hård och temligen ömmande, vid palpation ej förskjutbar; dess sidogränser kunde ej noggrannt kännas i anseende till bukpressens spänning; dess öfra gräns kändes såsom genom en fåra skiljd från lefvern, hvars perkussionsdämpning var normal; dess nedre gräns låg straxt nedanför en genom naveln dragen tvärlinea, var ej skarp utan ottydligt afrundad, höjde och sänkte sig tydligt vid djupare andningsrörelser. Vanligen såg man vid inspektion ej mycket af tumören; stundom åter var den säte

för koller och höjde sig då tydligare. Perkussionstonen deröfver var matt. Den var endast emellanåt säte för smärtor. Patientens afföring var trög och måste emellanåt underhjälpas med laxativ (Ol. Ric., Dec. Frangulae) eller lavemanger. Urinen albuminfri. — Under bruket af Carlsbadervatten och morfin låg patienten i ungefär samma tillstånd för månader. Företeelserna af tumören vexlade: än höjde den sig tydligare, än var den mera tillbaka-dragen, än var den för en dag eller par säte för dofva smärtor och lifvigare ömhet, hvilka anfall följdes af lindrig temperaturstegring (38° — 39°) samt en enda gång af frossbrytningar; i det hela minskades tumören och dess nedre gräns flyttades något uppåt. Öppningen var vanligen trög, men emellanåt (1—2 gånger i månaden) hade patienten diarré med smärtfria uttömmingar af tunna ljusa föces, som vid mikroskopisk undersökning ej visade var eller något annat abnormt. Diarréet, som på vanligt sätt behandlades, varade vanligen ej längre än ett par dagar; kräkningen fortfor som förut. Matthet och afmagring tilltogo, patientens hy blef vaxblek, ödem inträdde i fötter och underben och ett svagt spår af albumin visade sig i urinen. — 14 dagar före döden försämrades tillståndet betydligt. Tumören blef mera ömmaude och smärtsam, palpationen deraf framkallade kräkning; frekventa kräkningar af en gråaktig illaluktande vätska inställde sig, täta stinkande ructus voro för patienten, som för hans omgivning mycket obehagliga och samtidigt hade han diarré med gråaktiga stinkande öppningar. Mikroskopisk undersökning af det uppkräkta och af ekskrementerna lemnade ingen förklaring. Patienten fick is. emuls. hydrocyanic., opiilavementer; efter 1 vecka upphörde kräkningen att vara stinkande och ofärgadt slem uppkastades. Dagen före döden uppkräktes små portioner mörkbrun, ej stinkande vätska; under de sista 2 dagarne ingen öppning. Under den yttersta kraftuttömming afled patienten den 14 September 1868.

Patientens utseende och allmänna tillstånd samt hela förloppet talade för en elakartad nybildning, en cancer, men hvar denna cancerbildning hade sitt säte kunde svårligen med visshet bestämmas. Sålunda inskränkt till en sannolikhetsdiagnos stannade man per exclusionem vid cancer ventriculi, regelvidrigt förlöpande, en diagnos, som af obduktionen ej bekräftades. Tumören visade sig nemligen vara flexura hepatica coli i hela sitt omfång degenererad till en rörformig cancermassa med stort lumen, fastvuxen med omgifvande delar och medelst en liten öppning kommunicerade med duodeaum. Ingen cancerbildning förefanns i öfriga organer.

— Hr MALMSTEN förevisade ett nytt arbete: *Nouveaux Eléments de Pathologie générale et de Sémiologie* par BOUCHUT och förordade på det högsta, ej allenast till bruk för medicinä studerande utan äfven för praktiska läkare, detta redan förut kända och värderade arbete, som nu utkommit i sin andra upplaga.

— Hr MALMSTEN refererade: *De la Virulence et de la Specificité de la Tuberculose par J. A. VILLEMIN. Mémoire lu à l'Académie de Médecine sous la Séance de 18 Août 1868.*

Referatet skulle ingå i tidskriften.

— Hr BRUZELIUS meddelade följande sjukdomsfall af *Volvulus*:

Torparen Anton Mårten Jonsson, 62 år gammal, från Spånga församling, intogs på Serafimerlasarettet den 26 Maj 1868. Han uppgaf att han många gånger »varit klen», men kunde ej närmare redogöra för sjukdomarnes beskaffenhet. Den sednaste vintern hade han slitit mycket ondt och haft dålig och otillräcklig föda, men dock ständigt gått i arbete till den 17 Maj (således omkring 8 dagar före inkomsten till lasarettet), då han, sysselsatt med att gräfvä diko, plötsligen utan föregående illamående insjuknade med häftig värk i magen och förstoppning, hvartill snart kommo kräkningar, som dock aldrig innehöllo blod eller exkrementartade ämnen. Han måste genast lägga sig till sängs, kräkningarne fortforo, buken svällde snart betydligt till och han kunde ej få någon afföring, ehuru både engelskt salt och flera lavementer användes.

Då han inkom på lasarettet klagade han hufvudsakligen öfver smärtor i buken och öfver den svåra förstoppningen. Öfre delen af buken var kolossalt (ballonglikt) uppdrifven, men afskiljd från den nedre genom ett snedt tvärsöfver underlifvet, några tum under nafveln gående begränsning, som dock icke kunde uppfattas såsom någon bestämd hårdnad eller sträng. Lefvern och hjertat dislocerade uppåt. Han ömmade något vid palpering af buken, hvarvid tydligt kunde urskiljas olika tarmpartier, mer eller mindre utspända, som vid undersökning råkade uti lifliga rörelser. Koller förnams stundom dervid. Han var betydligt blek och afmagrad; febersymtommer funnos icke. Vid undersökning af rectum kunde ej någon förträngning derstädes upptäckas.

Kräkningarne hade upphört och efter användandet af ett terpentinelavement inställde sig ett par hårda öppningar, som ej företedde något anmärkningsvärdt.

Tillståndet fortfor emedlertid oförändradt under mer än 14 dagar; buken var enormt uppdrifven och öppningar inställde sig blott efter bruk af vanliga lavementer. Småningom började derefter buken att insjunka och öppningar inställde sig sjelfmät. Aptiten, som varit försvunnen, började att återkomma, ehuru blott på en kortare tid, hvarefter den återigen aftog och slutligen helt och hållet upphörde. Patienten afmagrade mer och mer, krafterna minskades och han afled uti ett marastiskt tillstånd den 30 Sept. detta år. Buken hade då under en längre tid (2 månader) varit mycket insjunken och föga ömmande vid tryck.

Hr KEY förevisade preparatet och redogjorde för detsamma:

Vid obduktionen befunnos tarmarne starkt fastväxta vid buk-
väggen och vid hvarandra. Vridningen af flexura sigmoidea hade
till en del gått tillbaka, men en tjock brid från nedstigande
delen af flexuren gick framom den uppstigande och utvisade att
tarmslyngan varit vriden att halft slag om sin axel. Vid öfre in-
klämningsstället funnos å tarmen 2:ne öppningar, som ledde in till
en gåsäggsstor afkapslad fœcalabscess, som fortsatte sig ända in till
muskulaturen i främre bukväggen; från denna abscess gick en tjock
stramande bindväfssträng framom tarmslyngorna, fastväxt vid dem
och bukväggen och sträckande sig öfver till högra sidan till närheten
af coecum. Här slutade den vid en fœcalabscess, som också till en del
låg i främre bukväggen, och som genom en rund öppning af ett öres
storlek inmynnade i en tunntarmslynga. Den tjocka bindväfssträngen
bildade från denna abscess en kanal, i hvilken sonden kunde införas
flera tum, och den syntes förr hafva bildat en kommunikation mellan
båda abscesserne. Ibland de, på ett inveckladt sätt fastväxta
tunntarmslyngorna fanns på ett ställe ett särdeles egendomligt för-
hållande. Trenne tarmar mötte hvarandra på ett sådant sätt att de
syntes hvar och en utgöra en fortsättning af den andra. Efter deras
uppklippning befanns att de äfven alla inmynnade mot hvarandra,
men då visade sig äfven en fjerde tarm utgå med ett förminskadt
lumen från det ställe der de andra tarmarne möttes. Vid närmare
undersökning befanns den ena tarmen på detta ställe förstörd i
alla dess hinnor, så att begränsningen endast utgjordes af nybildad
bindväf. Af den andra slyngan fanns en liten del af väggen kvar,
men för öfrigt hade den samma begränsning som den förra. Det
var sålunda här en kort kanal af en tarms lumen bildad af bind-
väf, från hvilken 4 tarmar utgingo; 2 tillhörande jejunum och 2
ileum. Det var tydligt att denna bildning hade uppkommit på
så sätt att 2 tarmslyngor här på ett eller annat sätt blifvit så
stramade mot hvarandra att brand i den ena inträffat i hela cir-
cumferensen under det att å den andra en liten del af väggen
blifvit kvar. Under det branden utbildats och tarmarne genom
den öppnat sig i hvarandra hade en nybildning genom inflamma-
tionen i omgifningen uppstått och afkaplat hela partiet. Att lifvet
kunde så länge hafva bestått vid dessa förändringar var särdeles
anmärkningsvärdt.

— Hr HALLONGREN meddelade ett *förgiftningsfall medelst dynamit*.

Arbetskarlen Carl Johan Peterson, boende i huset *M* 57
Hornsgatan, 54 år gammal, hade under någon tid varit sysselsatt
med att vid Munkbron sälja grönsaker för en trädgårdsmästares
räkning. Den 3 November på aftonen hade han kommit hem
öfverlastad, utan att kunna redogöra för de under dagen uppburna
penningarne. Följande morgon vid 7-tiden hade han, enligt hustruns
utsago, stigit upp och ur en låda framtagit ett paket, af hvars
innehåll han hastigt förtärt samt derpå skyndsamt druckit en mängd
vatten, hvarefter han åter lagt sig. Han hade knappt åter kommit

i sängen, förrän häftiga kräkningar af en gråaktig geléartad massa inställde sig samt straxt derpå tunna gråaktiga öppningar. Kort derpå blefvo ögonen stirrande, ansigtsdragen förvridna och benen sammandrogos krampaktigt. Han uppgaf då och då ett stönande läte, men syntes utan medvetande af hvad som passerade omkring honom. Som ladugård fanns på stället, erhöill han genast söt mjölk. Vid min ankomst omkring kl. 8, fann jag honom liggande på rygg med tillslutna ögon och utan tecken till medvetande. Ansigtet var blekt, ansigtsdragen uttryckte smärta, pupillerna något sammandragna, pulsen liten och ojemn. Munnens och svalgets slemhinna var oskadad, endast någon rodnad syntes å den sednare. De krampaktiga sammandragningarne af nedre extremiteterna fortforo, men påkommo ej så ofta. Stor svårighet att svälja. Jag ordinerade magnesia leniter usta uttrörd med mjölk samt frotteringar å benen. Vid min återkomst kl. 12 på dagen hade han haft flera kräkningar till största delen bestående af ystad mjölk och magnesia, samt under samma tid haft flera tunna öppningar. Krampen hade upphört. Pulsen var full och mjuk, respirationen lugn och jemn. Han låg fortfarande med slutna ögon, utan att svara, då han tilltalades, men då man ropade honom i örat, öppnade han ögonlocken, men slöt dem genast åter. Jag gaf honom nu emuls. oleosa med opium samt tillsade att ge honom något vin eller kaffe. Kl. 6 e. m. besökte jag honom åter, då jag till min stora öfverraskning fann honom någorlunda redig, ehuru blicken ännu var stupid. Han klagade nu endast öfver någon hufvudvärk samt svår värk i maggropen. Han erhöill samma behandling samt till dryck söt mjölk.

Dagen derpå, då jag besökte honom, var han fullkomligt redig, ehuru blicken fortfarande var slö; han klagade äfven nu öfver svår värk i maggropen och remitterades till Serafimerlasarettet. *)

Ofvannämnde paket, af hvars innehåll Petersson den 4 Nov. hade förtärt, befanns innehålla en tredjedel af en dynamitpatron. Man skulle således, ifall dynamitpatronen från början varit hel, hafva förtärt två tredjedelar deraf.

Den 10 November.

Åtgärder mot veneriska sjukdomarnes spridning i Stockholm. — Bref från Prof. BILLROTH. — Constitutio epidemica. — Ruptura uteri spontanea. — Obturator mot gomdefekt.

— Upptogs till slutdiskussion och justering den i sammanträdet den 20 sistlidne October väckta frågan om lämpliga åtgärders vidtagande till förekommande af de veneriska sjukdomarnes spridning inom hufvudstaden.

*) Utakrefs derifrån några veckor derefter frisk.

Efter af Sekreteraren framställd resumé af hvad i frågan hufvudsakligen förekommit under sammankomsterna den 20 October, 27 October och 3 November, uppstod diskussion, dels angående de ändamålsenligaste profylaktiska åtgärderna, dels angående af Hr HÖSTMAN gjord hemställan om aflåtande af en skrifvelse till Öfverståthållare-Embetet. — I denna diskussion deltog Hr Ordföranden samt Hrr BERLIN, CARLSON, GRAHS och ROSSANDER.

Hr MALMSTEN instämde i Ordförandens yttrande i sammankomsten den 20 October. Den viktiga sanitära fråga, som nu utgjort föremålet för Läkaresällskapets diskussioner, har flera gånger förut fäst at dess uppmärksamhet och är utan tvifvel en af de svårlostaste problemen i afseende på allmän helsovård. Också utgör den för närvarande i flera länder en stående fråga, som ej nog kan behjertas. Den s. k. *hemliga* prostitutionen går tyvärr i större städer i jemna steg med civilisationen — och näringsfriheten, så välgörande i allmänhet, spelar en viktig rôle i afseende på prostitutionens tillväxt. Af den förda diskussionen framgår tydligen, att den hemliga prostitutionen bör af sundhetspolisen med större uppmärksamhet följas. Hr HÖSTMAN har i detta hänseende visat, att ett antal af endast trenne polismän är alldeles för ringa, ej blott då man afser Stockholms folkmängd, utan än mer, då man afser den stora territoriela utsträckning, som staden innehar. En noggrann uppsigt öfver de prostituerade kvinnornas lefnadssätt är också af nöden, för att undvika allmän skandal, som allmänheten nu ganska ofta har tillfälle att bevittna. För sin del afrådde Hr M. från en Läkaresällskapets skrifvelse till Öfverståthållare-Embetet; men ansåg att, då förste Stadsläkaren var vid sammankomsten närvarande, Sällskapet åt honom borde öfverlemna, att, hans pligt likmätigt, med anledning af den diskussion som förefallit, fästa Öfverståthållare-Embetets uppmärksamhet på de nödvändiga förbättringar och åtgärder, som böra vidtagas; och uttalade Hr M. i öfrigt den öfvertygelse, att förste Stadsläkaren med sitt vanliga nit skulle taga saken i noggrannt öfvervägande. Slutligen uttryckte Hr M. den åsigt att de s. k. sundhetsvisitationerna med garnisons-trupperna borde förrättas *hvarje* vecka.

På af Ordföranden framställda propositioner beslöt Sällskapet: att någon skrifvelse till Öfverståthållare-Embetet ej borde afgå, men att protokollen, rörande åtgärders vidtagande mot de veneriska sjukdomarnes utbredning inom hufvudstaden, skulle förste Stadsläkaren meddelas, för vidtagande af de mått och steg han funne desamma böra föranleda.

— Sekreteraren meddelade innehållet af ett från Sällskapets nyligen invalde utländske ledamot Professor BILLROTH i Wien ankommet *bref*, som uttalade hans tacksamhet öfver

4. I *Stadens Fängelse*: furunculul 2, diarrhöa 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: bronchitis 3, diarrhöa 2, febris intermittens 1.

— Hr CEDERSCHJÖLD meddelade följande tvenne fall af *Ruptura uteri spontanea*:

Lifmoderbristning, ehuru en bland de olyckligaste händelser vid en förlossning, förekommer dock icke så sällan, som man må hända i allmänhet föreställer sig. I många af de fall, då qvinnor dö under ett svårt förlossningsarbete, eller kort efter att de äro förlösta, torde orsaken härtill vara att finna uti bristning af lifmodren, ehuru den icke genom verkställd liköppning alltid blifver ådagalagd. Symptomerna som föregå och åtfölja densamma äro också stundom så otydliga att de lätt kunna förbises, hvarföre det väl kan hända, att man någon gång icke upptäcker den hotande faran förr än det är för sent. Detta är en erfarenhet, som jag önskar framhålla, på det man icke alltid må vara för sträng vid bedömmandet af dylika olycksfall. Detta gäller isynnerhet med afseende på barnmorskor, hvilka ofta hafva den sorgliga lotten, att långt skiljda från möjligheten af läkares hjälp, ensamme under de ogynsammaste förhållanden, biträda vid förlossningar, som mången gång skulle kunna sätta den skickligaste förlossningshjelpare i förlägenhet. Att de vid dylika fall stundom misslyckas torde vara ursäktligt; att de ofta utföra sådana svåra förlossningar med räddning af både qvinnan och barnets lif borde kanske deremot räknas dem till större förtjenst, än som vanligen kommer dem till godo.

Då man vid liköppning af en efter förlossning afiden qvinnan finner en bristning af lifmodren, är man i allmänhet lätt benägen att antaga, att bristningen blifvit förorsakad genom våldsamt förfarande under förlossningen, synnerligast om barnmorska, utan läkares biträde företagit någon slags operation i ändamål att bringa förlossningen till ett lyckligt slut. Ja, i de flesta fall af olyckshändelser vid förlossningar få barnmorskorna, ibland med, kanske oftast utan skäl, uppbära skulden därför. Detta är, såsom jag vågar tro, en stor orättvisa, som jag skulle önska att kunna utplåna.

Om man rätt tager i betraktande lifmodrens ofantliga ansträngningar vid svåra förlossningar med trångt bäcken, eller vid s. k. sjelfvändningar, utan att deraf lida ringaste skada, samt lifmoderväggarnas fasthet, så lærer man hafva svårt att dervid fatta graden af det våld, som skulle fodras, för att t. ex. vid vändningsförsök kunna åstadkomma bristning af en fullkomligt frisk lifmoder. Förr trodde man, efter DE LA MOTTE, att detta till och med kunde gå så lätt för sig, att fostrets egna rörelse, sedan vattnet afgått, antogs såsom vanligaste orsaken till lifmoderbristning; en föreställning, som dock redan af BEAUDELOQUE blef fullkomligt vederlagd. Jag är deremot benägen att måhända gå till en annan ytterlighet, i det jag vågar framställa den förmodan, att uti alla, eller åtminstone de aldraflesta fall af lifmoderbrist-

ning, förorsakad genom våld utifrån, lifmoderväggen varit af en eller annan anledning på något ställe sjukligt förändrad och att svårligen något våld kan förorsaka bristning af en fullkomligt frisk lifmoder. Detta gäller åtminstone om bristning i moderbålen, ty lösslitning af lifmodren från dess fäste med moderslidan kan jag väl föreställa mig möjligen kunna ega rum. Bristning af moderbålen förekommer också mera sällan. Vanligtvis eger den rum i öfre delen af moderhalsen och på dess främre sida.

Den allmännaste orsaken till lifmoderbristning är också, enligt min erfarenhet, fosterhufvudets långvariga tryckning emot bäckenranden vid trångt bäcken och lifmoderväggens deraf förorsakade uppluckring eller öfvergång till brand. Det skulle väl tyckas, som uppkomsten af en så svår åkomma borde förbejdas af tydliga och temligen allarmerande symptom. Så är likväl icke händelsen. Det är egentligen först sedan bristningen skett som säkra tecken framträda. Icke heller nu är diagnosen alltid säker, ty värkarnes plötsliga upphörande och kvinnans hastigt tilltagande vanmakt, som vanligtvis uppgifves såsom omedelbara följder efter den skedda bristningen torde stundom någon längre stund kunna fördröjas. Det är nemligen uppenbart att lifmodrens sammandragningsförmåga fortfar sedan lifmodren brustit, ty annars kunde fostret icke utträda i buken och hvad beträffar vanmakten, så är den hufvudsakligen beroende af den större eller mindre mängd blod, som dervid utgjuter sig i bukhålan. Det är derföre först sedan fostret helt och hållet eller till någon del blifvit utdrifvet i buken, som diagnosen blir fullt tillförlitlig.

Följande ganska märkliga fall är ett talande bevis på sanningen häraf:

Den 10 sistlidne Mars vid midnatt intogs å provisoriska Barnbördshuset en ogift kvinna, 32 år gammal, fjerde gången hafvande, de 3 föregående gångerna af mig förlöst med tång, sista gången å nämnde inrättning d. 23 April 1866, då hon förlöstes från ett lefvande gossebarn, sedan fostrets hufvud stått orörligt i bäckenbottnen 6 timmar. Vid anställd undersökning befanns modermunnen i det närmaste utplånad, hinnorna hela och fostret bjuda hufvudet i öfre bäckenöppningen. Å buken iaktogs framför lifmodren en mjuk, framskjutande svulst, sträckande sig ifrån blygdbenen upp emot naffen och ansågs vara urinblåsan, hvilken kl. 2—3 aftappades utan att den nämnde svulsten deraf synnerligt förminskades. Värkarne voro ihållande och starka, fosterhufvudet stod fortfarande högt upp i bäckenet, svulsten tycktes tilltaga i storlek. Kl. omkring 10 d. 11 fann Dr GROTH kvinnans allmänna helsotillstånd godt, bäckenet trångt, värkarna ej starke, men tätt återkommande, modermunnen utplånad och hinnorna hela. Den ofvannämnde svulsten antogs vara en utvidgning af lifmodren till följe af dess ojemna verksamhet. Hinnorna sprängdes nu hvarvid ett par jumfrur grönt, illaluktande barnvatten uttömdes; fosterhufvudet i kronbjudning i öfre bäckenöppningen så hårdt inklämdt att kateter ej kan införas i blåsan; svulst å hufvudet. En stund efter att Dr

4. I *Stadens Fängelse*: furunculus 2, diarrhoea 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: bronchitis 3, diarrhoea 2, febris intermittens 1.

— Hr CEDERSCHJÖLD meddelade följande tvenne fall af *Ruptura uteri spontanea*:

Lifmoderbristning, ehuru en bland de olyckligaste händelser vid en förlossning, förekommer dock icke så sällan, som man må hända i allmänhet föreställer sig. I många af de fall, då kvinnor dö under ett svårt förlossningsarbete, eller kort efter att de äro förlösta, torde orsaken härtill vara att finna uti bristning af lifmodren, ehuru den icke genom verkställd liköppning alltid blifver ådagalagd. Symptomerna som föregå och åtfölja densamma äro också stundom så otydliga att de lätt kunna förbises, hvarföre det väl kan hända, att man någon gång icke upptäcker den hotande faran förr än det är för sent. Detta är en erfarenhet, som jag önskar framhålla, på det man icke alltid må vara för sträng vid bedömandet af dylika olycksfall. Detta gäller isynnerhet med afseende på barnmorskor, hvilka ofta hafva den sorgliga lotten, att långt skiljda från möjligheten af läkares hjälp, ensamme under de ogynsammaste förhållanden, biträda vid förlossningar, som mången gång skulle kunna sätta den skickligaste förlossningshjelpare i förlägenhet. Att de vid dylika fall stundom misslyckas torde vara ursäktligt; att de ofta utföra sådana svåra förlossningar med räddning af både kvinnan och barnets lif borde kanske deremot räknas dem till större förtjenst, än som vanligen kommer dem till godo.

Då man vid liköppning af en efter förlossning afiden kvinna finner en bristning af lifmodren, är man i allmänhet lätt benägen att antaga, att bristningen blifvit förorsakad genom våldsamt förfarande under förlossningen, synnerligast om barnmorska, utan läkares biträde företagit någon slags operation i ändamål att bringa förlossningen till ett lyckligt slut. Ja, i de flesta fall af olyckshändelser vid förlossningar få barnmorskorna, ibland med, kanske oftast utan skäl, uppbära skulden därför. Detta är, såsom jag vågar tro, en stor orättvisa, som jag skulle önska att kunna utplåna.

Om man rätt tager i betraktande lifmodrens ofantliga ansträngningar vid svåra förlossningar med trångt bäcken, eller vid s. k. sjelfvändningar, utan att deraf lida ringaste skada, samt lifmoderväggarnas fasthet, så lär man hafva svårt att dervid fatta graden af det våld, som skulle fodras, för att t. ex. vid vändningsförsök kunna åstadkomma bristning af en fullkomligt frisk lifmoder. Förr trodde man, efter DE LA MOTTE, att detta till och med kunde gå så lätt för sig, att fostrets egna rörelse, sedan vattnet afgått, antogs såsom vanligaste orsaken till lifmoderbristning; en föreställning, som dock redan af BEAUDELOQUE blef fullkomligt vederlagd. Jag är deremot benägen att måhända gå till en annan ytterlighet, i det jag vågar framställa den förmodan, att uti alla, eller åtminstone de aldra flesta fall af lifmoderbrist-

ning, förorsakad genom våld utifrån, lifmoderväggen varit af en eller annan anledning på något ställe sjukligt förändrad och att svårligen något våld kan förorsaka bristning af en fullkomligt frisk lifmoder. Detta gäller åtminstone om bristning i moderbålen, ty lösslitning af lifmodren från dess fäste med moderslidan kan jag väl föreställa mig möjligen kunna ega rum. Bristning af moderbålen förekommer också mera sällan. Vanligtvis eger den rum i öfre delen af moderhalsen och på dess främre sida.

Den allmännaste orsaken till lifmoderbristning är också, enligt min erfarenhet, fosterhufvudets långvariga tryckning emot bäckenranden vid trångt bäcken och lifmoderväggens deraf förorsakade uppluckring eller öfvergång till brand. Det skulle väl tyckas, som uppkomsten af en så svår åkomma borde förbehådas af tydliga och temligen allarmerande symptom. Så är likväl icke händelsen. Det är egentligen först sedan bristningen skett som säkra tecken framträda. Icke heller nu är diagnosen alltid säker, ty värkarnes plötsliga upphörande och kvinnans hastigt tilltagande vanmakt, som vanligtvis uppgifves såsom omedelbara följder efter den skedda bristningen torde stundom någon längre stund kunna fördröjas. Det är nemligen uppenbart att lifmodrens sammandragningsförmåga fortfar sedan lifmodren Brustit, ty annars kunde fostret icke utträda i buken och hvad beträffar vanmakten, så är den hufvudsakligen beroende af den större eller mindre mängd blod, som dervid utgjuter sig i bukhålan. Det är derföre först sedan fostret helt och hållet eller till någon del blifvit utdrifvet i buken, som diagnosen blir fullt tillförlitlig.

Följande ganska märkliga fall är ett talande bevis på sanningen häraf:

Den 10 sistlidne Mars vid midnatt intogs å provisoriska Barnbörds huset en ogift kvinna, 32 år gammal, fjerde gången hafvande, de 3 föregående gångerna af mig förlöst med tång, sista gången å nämnde inrättning d. 23 April 1866, då hon förlöstes från ett levande gossebarn, sedan fostrets hufvud stått orörligt i bäckenbotten 6 timmar. Vid anställd undersökning befanns modernunnen i det närmaste utplånad, hinnorna hela och fostret bjuda hufvudet i öfre bäckenöppningen. Å buken iakttofs framför lifmodren en mjuk, framskjutande svulst, sträckande sig ifrån blygdbenen upp emot naffen och ansågs vara urinblåsan, hvilken kl. 2—3 aftappades utan att den nämnde svulsten deraf synnerligt förminskades. Värkarne voro ihållande och starka, fosterhufvudet stod fortfarande högt upp i bäckenet, svulsten tycktes tilltaga i storlek. Kl. omkring 10 d. 11 fann Dr GRÖN kvinnans allmänna helsotillstånd godt, bäckenet trångt, värkarna ej starke, men tätt återkommande, modernunnen utplånad och hinnorna hela. Den ofvauämnde svulsten antogs vara en utvidgning af lifmodren till följe af dess ojemna verksamhet. Hinnorna sprängdes nu hvarvid ett par jumfrur grönt, illaluktande barnvatten uttömdes; fosterhufvudet i kronbjudning i öfre bäckenöppningen så hårdt inklämdt att kateter ej kan införas i blåsan; svulst å hufvudet. En stund efter att Dr

Groth aflägsnat sig afgick något blod och qvinnan föll derefter omedelbart i vanmakt. Vid nu anställd undersökning befanns hufvudet hafva så aflägsnat sig ifrån öfre bäckenöppningen att det icke kunde träffas. Bud afgick genast till mig och vid min ankomst kl. 11 $\frac{1}{4}$ fann jag, att lifmodren hade brustit och fostret vara utdrifvet i buken. Kort före min ankomst hade svaga fosterljud kunnat uppfattas. För att ej förlora någon dyrbar tid införde jag genast handen genom den gjorda bristningen in i qvinnans buk, uppsökte fostrets fötter, hvilka lätt träffades, samt gjorde vändning, som utan svårighet verkställdes. Vid fostrets utdragning och sedan det utkommit till bröstet, tyckte jag mig förmärka små försök att andas. Nafvelsträngen var dock pulslos. I anseende till trängseln i bäckenet uppstod stor svårighet att utskaffa hufvudet, hvilket dock slutligen efter mycken möda lyckades. Barnet, en fullgången gosse, var dött. Omedelbart derefter uttogs efterbörden, hvarpå följde en ganska ymnig blödning; qvinnan började kräka, krafterna sjönko hastigt och efter 20 minuter afled hon. Vid obduktion, som förrättades påföljande dag förefans en bristning af nedre och främre delen af lifmodren, sträckande sig ifrån den ena sidan till den andra, med vidt gapande svartaktiga och uppluckrade ränder; korsknölsvidden mätte 3 tum; bukhålan innehöll en myckethet blodblandadt vatten.

Hvad nu först angår orsaken till bristningen i detta fall, så är det otvifvelaktigt att lifmoderväggen var försvagad genom föregående svåra förlossningar och nu icke kunde motstå den hårda tryckningen af fosterhufvudet emot bäckenranden, utan blifvit ytterligare försvagad, uppluckrad och slutligen brustit sönder. En annan fråga, svårare att besvara, är den: när bristningen egentligen skedde? Det kan väl synas som intet tvivel i detta hänseende borde kunna ega rum, utan att bristningen uppenbarligen inträffat straxt efter Dr Groths bortgång, samtidigt med qvinnans hastigt påkommande vanmakt, den obetydliga blodafgången och fostrets tydliga utträdande i buken. Jag vill icke heller bestämdt förneka riktigheten af detta antagande, men tillåter mig dock fasta uppmärksamheten på en omständighet som, enligt min uppfattning, gör detsamma icke fullt tillförlitligt. Förrän jag kan stadga mitt omdöme i detta hänseende önskade jag nemligen hafva rätt klart för mig hvad som bildade den mjuka svulst, som iaktogs, sträckande sig framför lifmodren ifrån blygdbenen och upp emot nafveln. Det är möjligt att Dr Groths ofvananförde åsigt är riktig, att den nemligen utgjordes af en utvidgning af sjelfva lifmodren, tillfölje af dennes ojemna verksamhet. Men då lifmodrens verksamhet syntes vara ganska jemn och mot slutet ej synnerligen stark och dess väggar voro fullkomligt friska, med undantag af nedre delen, så kan jag för min del ej rätt fatta möjligheten af en dylik påsformig utvidgning af lifmodren, som kunde sträcka sig så högt upp. Om den således icke kan antagas hafva bildats af lifmodren, icke heller af en urinfylld blåsa, då denna aftappades utan att svulsten deraf försvann, så måste man söka någon annan för-

klaring öfver uppkomsten af densamma. För min del har jag icke funnit någon, som fullt tillfredsställt mig. Jag vågar derföre, utan anspråk på ofelbarhet, framställa den hos mig stadgade åsigt- en om detta mindre vanliga fall. Det förefaller mig nemligen icke osannolikt att lifmodren redan vid kvinnans ankomst till Barnbördshuset till någon del brustit och att ägghinnorna under lifmodrens sammankrympningar utdrefvos genom den gjorda öppningen. Jag föreställer mig vidare, att sedan hinnorna som voro nedträngda i bäckenet, blifvit bräckta och hvarvid blott en ringa mängd vatten uttömdes, fostret blef af lifmodrens fortfarande sammankrympningar hårdare tryckt emot den befintliga öppningen, hvaregenom denna under blodafgång ytterligare vidgade sig, så att fostret genom densamma kunde utträda i buken. Detta antagande synes mig äfven vinna något stöd af den omständigheten, att endast en ringa mängd vatten uttömdes då hinnorna bräcktes, troligen till följd deraf att fosterhufvudet fullkomligt tillslöt öfre bäckenöppningen och således hindrade allt vatten att utrinna, hvaremot vid obduktionen en betydlig mängd vatten jemte blod förefanns i buken. Om denna min åsigt är den rätta, så följer äfven deraf, att det af mig nu anförda fallet ovedersägligen gifver vid handen, att bristning af lifmodren verkligen kan ega rum, utan tydliga och omiskänliga tecken och att således diagnosen af denna lifsfarliga åkomma någon gång kan vara svår om icke omöjlig att med säkerhet bestämma.

Hvad slutligen angår mina åtgöranden efter skedd bristning, så erkänner jag gerna, att uti ett sådant fall som detta, der det i buken utdrifna fostret gaf säkra, ehuru svaga tecken till lif, det måhända hade varit större förhoppning att utskaffa barnet lefvande genom att genast företaga gastrotomi, än medelst vändning, hvartill jag beslöt mig. Denna tanke föresväfvade mig äfven ett ögonblick, men jag öfvergaf den snart af följande skäl. Jag tillstår uppriktigt att jag ryggade tillbaka för att ensam företaga en sådan operation på en döende kvinna, helst de aftagande fosterljuden, hvilka nu voro ganska svaga, icke ingåfvo säkra förhoppningar att barnet, sedan det blifvit utskuret ur kvinnans buk, skulle blifva vid lif. Hade det gifvit säkra tecken till full lifaktighet, så hade jag kanske underkastat mig den svåra nödvändigheten att genom operation af denna art och under förhandenvarande omständigheter med någorlunda säkerhet kunna rädda ett menniskolif, förutsatt att kvinnan samtyckt till en dylik åtgärd. Men då detta icke var händelsen, så ansåg jag mig heldre böra företaga vändning, helst denna operation icke uteslöt möjligheten om bibehållandet af barnets lif, hvilket måhända äfven lyckats, om det icke mött så stora svårigheter, att genom det tränga bäckenet nog hastigt utskaffa hufvudet.

Huru strängt man än vore benägen att bedömma detta olyckliga fall, tror jag dock icke att man rimligtvis skall kunna göra några grundade anmärkningar emot de åtgärder, som vidtogos med afseende på denna kvinnas behandling efter hennes inkomst på

Barnbördshuset. Ty då hennes allmänna helsotillstånd syntes vara godt, inga tecken på den öfverhängande faran för handen, hinnorna hela och fosterhufvudet stod så högt att det icke kunde fattas med tången, så kan jag för min del icke inse att Dr Groth kunde vidtaga någon annan åtgärd än att bräcka hinnorna i hopp att hufvudet derefter skulle tränga djupare ned i bäckenet och kunna med tång utskaffas, helst fostret var vid lif och således encephalotomi icke gerna kunde komma ifråga. Jag är dock icke alldeles säker att omdömet blifvit lika mildt och rättvist, om denna qvinna utom inrättningen varit vårdad af barnmorska, och bristningen skett innan läkare blifvit tillkallad. Jag fruktar att man då måhända varit benägen att hos barnmorskan spåra någon försumlighet, vårdlöshet och grof okunnighet, såsom orsak till den timade olyckan. Till stöd för denna min förmodan kunde jag väl anföra flera skäl, men inskränker mig att anföra ett annat fall af lifmoderbristning under ganska egna omständigheter och dervid barnmorskan blifvit af provincialläkaren anklagad att hafva varit vållande till qvinnans död. Detta fall torde äfven derföre vara af intresse, att bristningen här skedde högt upp i lifmodren, nära moderbotten.

Till Lyksele häradsrätt hade kronolänsman Öhberg instämt barnmorskan i Sorsele, lappqvinnan Albertina Wikström, med yrkad ansvar för förbrytelse mot föreskrifterne i Barnmorskereglementet af den 28 Nov. 1856 och derigenom möjligen varit vållande till Carl Israelssons i Staggliden hustrus död. Af rättegångshandlingarna inhämtas: att barnmorskan Alb. Wikström d. 5 Febr. 1867 på kallelse inställt sig för att vid förestående förlossning biträda Carl Israelssons i Stagylden 36 års gamla, för första gången hafvande hustru J. Johansdotter; att hustruns förlossningsarbete börjat »näst derföret gångne dag» och att hon under 5 timmars tid på eftermiddagen d. 5 Febr. lidit af svåra födsloplågor; att Wikström vid undersökning funnit modernunnen slutet och, för att befordra modernunnens öppnande, gjort ljumma insprutningar af linfröthé: att allt barnvatten afgått, men fostret, efter ett dygns förlossningsarbete, under goda värkar, icke nedträngt längre än i bäckenringen, hvarföre Wikström d. 6 Febr. kl. 5 eftermiddagen anlade förlossningstången; att Wikström, sedan hon förgäfves dermed arbeta och tången släppt två gånger, ehuru hon med band omlindat handtagen, uttagit tången och förklarat sig »så trött, att hon icke förmodade mera»; att Wikström derefter med handen ingått i moderslidan för att »undersöka, äfvensom befordra förlossningen». (De vid förlossningen närvarande qvinnans släktingar hafva uti deras vittnesmål förklarat, att Wikström ingått med handen i lifmodren. Ett vittne säger till och med att hon infört armen ända till armbågen, hvilket dock af Wikström bestrides); att hon vidare »efter en god stunds förlopp» åter anlagt tången och dermed gjort ytterligare två fåfånga försök, men, sedan hon sålunda arbetat omkring 3 timmars tid dermed upphört kl. 8 eftermiddagen och förklarat »hustruns bäcken vara mycket trängt och allt vara förlorat» samt »att det ej vidare var något att göra å hennes sida, utan att hon

då gjort hvad göras kunde och att det endast återstod att afbida döden»; att under dessa förlösningsförsök blod flutit från hustruns födslodelar, men att dess myckenhet »ej varit större, än vid förlösningar i allmänhet»; att Wikström sedermera qvarstannat till dess hustrun följande morgon d. 7 Febr. 1867 afled, likväl utan att vidtaga någon vidare åtgärd till hustruns förlösande; — att provincialläkaren Dr Å. den 29—30 April 1867 anställt rättsmedicinsk besigtning och liköppning å Israelssons hustrus döda kropp hvarvid uti species facti antecknades: »när barnaföderskan den 7 på morgonen dog, befanns fostrets hufvud vara synligt i blygdöppningen och med ringa möda kunnat utskaffas; den öfriga kroppen lemnades kvar inom blygden»; att vid obduktionen, bland annat, iaktogs och antecknades följande: »fostret var med hela hufvudet framfödt utom blygden och vägde $7\frac{1}{2}$ skålpund; dess hufvud befanns hopplattadt och krossadt»; hufvudsvålen å hustruns lik visade betydlig utgjutning af blod; hårda hjernhinnan och blodledaren voro blodtomma, den mjuka hjernhinnan injicerad med blod; lungorna nästan svarta, uppfyllda med mörkfärgadt blod; den venstra hjertkammaren tom, den högra kammaren och förmaket innehöllo något mörkfärgadt blod; lefvern »utan anmärkning», lifmodren befanns i nedra delen utspänd af fosterkroppen, på dess bakre, venstra sida, straxt inom och nedom vidfästningen af venstra tuban, befanns en $4\frac{1}{2}$ tum lång, nedåt och något utåt gående, med runda hörn och sidor försedd öppning, ej olik som ett stycke skulle vara borttaget; yttre kanten af denna öppning var något utpressad, den bakre och nedra var deremot jemn; tjockleken af lifmodren omkring denna öppning uppgick knappt till $\frac{1}{2}$ tum; omkring tarmarna och isynnerhet bakom lifmodren i bäckenet förefanns utgjutning af en mängd blod, äfvensom i lifmodren och vagina; att bemålde provincialläkare, uti den 5 Maj 1867 afgifven edlig attest, bland annat förklarar: »att bäckensträngsel åtminstone i dess öfre del icke förefanns», att »barnmorskan föga välbetänkt och allt för hastadt gripit till tångens användande» samt »visat oförsvarlig liknöjdhet och försumlighet vid den sjukas vård»; att »våld nödvändigt torde hafva blifvit användt; att under det våldsammas försöket att införa handen i lifmodren på det rupterade stället tunna lifmoderväggens första bristande troligtvis inträffat», att denna bristning har, enligt all sannolikhet, dels genom de fortfarande värkarna, dels genom tångens omfattande af någon del af rupturens sidor och lösslitande af det som blifvit omfattadt, förstörats», samt »att barnaföderskan dött genom inverkan af den genom blödnigen från lifmoderrupturen uppkomna blodbrist i de arteriella kärlen och af kongestion af blod till lungorna».

Sedan dessa handlingar blifvit till mig remitterade, afgaf jag d. 4 Maj 1868 till Kongl. Sundhets-Collegium följande utlåtande:

»Till mig har blifvit öfverlemnad »Lyксеle häradsrätts ransakning rörande yrkadt ansvar å barnmorskan S. A. Wikström i Sorzele

för förbrytelse i yrkets utöfning», med anhållan om mitt yttrande i målet.

Innan jag går att fullgöra detta åliggande får jag värdsamfästas Kongl. Collegii uppmärksamhet derpå, att de upplysningar som af nämnda ransakning meddelas angående denna händelse äro i många hänseenden så oklara och stundom hvarandra motsäggande, att det lärer blifva svårt, att deraf draga några säkra slutsatser. Hvad jag emellertid af ransakningshandlingarne funnit, är i korthet följande: att barnmorskan Sara Albertina Wikström, som är anklagad att hafva »förbrutit sig mot föreskrifterna i Barnmorskereglementet d. 28 November 1856 och derigenom möjligen varit vållande till Carl Israelssons i Staggliden hustrus död» hade den 5 Febr. blifvit kallad till nämnde hustru, som var 36 år och först föderska, och hvilkens förlossningsplågor samma dag hade börjat; att hon vid anställd undersökning hade funnit modermunnen slutet; att hon för att befördra modermunnens öppnande hade gjort ljumma insprutningar af linfröthé; att fostret, efter ett dygns förlossningsarbete under goda värkar icke nedträngt längre än i bäckenringen; att hon d. 6 Febr. kl. 5 eftermiddagen hade anlagt tång; att, sedan hon förgäfvades dermed arbetat, uttagit den och ingått moderslidan med handen; att hon derefter åter, men fåfångt försökt tången; att hon uttröttad och sannolikt hopplös att kunna någonting uträtta, sedan icke gjort någon undersökning eller något vidare försök att förlösa qvinnan, samt att denna afled d. 7 p. morgonen oförlöst.

Sådan är i all sin enkelhet berättelsen om den händelse, som föranlåtit rättegången emot barnmorskan Wikström. Af denna berättelse har jag förgäfvats sökt efter någon anledning, som berättigat kronolänsman Öhberg att anklaga Wikström för förbrytelse mot Barnmorskereglementet och att hon derigenom möjligen varit vållande till Carl Israelssons hustrus död, om icke den omständighet, att sedan hon sett sig urstånd, att förlösa qvinnan, hon icke skickat efter läkare, såsom 14 § af reglementet bjuder. Med denna uraktlåtenhet synes mig icke böra ligga henne synnerligt till last, om läkaren, såsom det vill synas af den till obduktionsprotokollet bifogade räkningen, bor 13½ mil från Sorzele.

En annan fråga blir deremot, om Wikström förfarit på ett så konstvidrigt sätt, att qvinnan derigenom kan anses hafva ljugit om döden. Icke heller till en dylik slutsats, synes rättegångshandlingarna lemna tillräcklig anledning. Hr Dr Å. säger visserligen i sitt märkeliga anförande att barnmorskan »visat oförsvarlig liknöjdhet och försumlighet vid den sjukes vård». Men detta mot säges deraf, att hon under det första dygnet af förlossningen genom lenande insprutningar sökt befördra modermunnens utplånande; att hon, då förlossningen efter denna tid icke syntes fort skrida, anlade tång; att hon, då hon dermed ingenting kunde uträtta, gick in med handen i moderslidan, tydligen i afsigt, att försöka göra vändning, men som icke lyckades emedan fosterhufvudet var hårdt inkiladt i bäckenet, samt att hon ännu en gång gjord

försök med tång. Ända hittills kan jag för min del icke finna något klandervärdt eller konstvidrigt i barnmorskans förfarande. Att hon icke lyckades utföra förlossningen kan tilläfväntas hafva sin grund uti mindre färdighet vid instrumenternas begagnande, möjligen också till följd af oöfvvinnerliga svårigheter. I hvilketdera fallet som helst, läser hon derföre icke kunna anlagas. Att hon efter det sista misslyckade försöket med tången ej vidare företog någon åtgärd för att få qvinnan förlöst, är deremot ett fel, men som kanske icke bör alltför strängt bedömas. Det är visserligen sannt att hon bordt genom förnyade undersökningar vinnna upplysningar om huruvida icke några så gynsamma förändringar inträffat, att hon med större utsigt att lyckas, hade kunnat göra ännu ett försök med tången, eller i annat fall gripa till skarpa instrumenter. Men den som någon gång pröfvat hvad det vill säga att stå ensam, långt skiljd från möjligheten af att erhålla biträde vid en svår förlossning och känna kroppskrafterna småningom svika, icke blott genom ett långt och mödosamt arbete, utan kanske ännu mer genom mattande själsansträngning, oro och qual, den skall säkerligen erfaras en känsla af deltagande för barnmorskan Wikström, då hon efter att sista gången i 3 timmar hafva arbetat med tången, slutligen uttröttad till kropp och själ, ansåg sig ej vidare kunna något uträtta, utan »att det nu endast återstod att afbida döden». Om man också häruti vill spåra en mindre konstfärdighet i yrkets utöfvande, så röjer det dock ingalunda någon »oförsvarlig vårdslöshet och försumlighet vid den sjukas vård». Jag anser derföre, för att döma af de ofullständiga upplysningar rättgångshandlingarne gifva vid handen, barnmorskan Wikström icke genom några konstvidriga förfaranden hafva vållat Carl Israelssons hustrus död, men att hon måhända för tidigt uppgifvit hoppet att kunna förlösa henne och således underlåtit sådana åtgärder, som tilläfväntas hade kunnat leda till en lycklig utgång.

Som denna min åsigt väsentligen skiljer sig ifrån den som Hr Dr Å. framställt uti sitt embetsutlåtande, så anser jag mig böra något närmare framhålla dessa skiljaktigheter.

Uti den *species facti* som föregår sjelfva besigtningssfenomenen anför Hr Drn att barnmorskan Wikström efter sitt första misslyckade försök med tången, uttagit den och »ingick i lifmodren med handen; som nu äfven en del af armen infördes i moderslidan, måste fosterhufvudet ännu hafva befunnit sig i öfre bäckenet!» Hur vet Hr Drn att Wikström »ingick med handen i lifmodren»? Naturligtvis blott af hörsagor som vid liköppningen bebringades honom. Och dessa hörsagor lägges Hr Drn sedan till grund för sitt utlåtande! Några vittnen hafva visserligen under ransakningen upprepat denna berättelse, ja ett vittne säger till och med att Wikström infört armen ända till armbågen. Men då man besinnar, att förlossningsarbetet under *goda värkar* fortfar ett helt dygn innan tången anlades: att fostrets hufvud då hade »fastnat i bäckenringen och att lifmodren derunder måste antagas vara hårdt sluten omkring fostret; så synes mig dessa förhållanden fullt be-

kräfta Wikströms uppgift, att hon »uti hustruns födslodelar inför sin hand, som likväl icke inträngt längre än i moderslidan, hvarmed barnmorskan Wikström likväl icke uträttat något». För mig åtminstone är det alldeles ofattligt, huru hon skulle kunna intränga med handen förbi det uti bäckenet hårdt inkilade fosterhufvudet samt föra den ända upp emot moderbotten.

Hvad angår vittnenas berättelse härom, så är det, enligt mitt förmenande icke troligt, att de med sådan uppmärksamhet följt alla barnmorskans rörelser vid operationen, att de bestämdt kunnat uppgifva huru långt armen infördes, utan synes det heldre vara sannolikt, att de blifvit missledda i deras omdöme af det blod, hvarmed armen tilläfventyrs ända till armbågen varit beffäckt.

Vid slutet af denna *species facti* uppger Hr Drn: »När barnaföderskan d. 7 på morgonen dog, befanns fostrets hufvud vara *synligt* i blygdöppningen och med *ringa möda kunna* framskaffas. Den öfriga kroppen *lemnades* inom blygden och vid »yttre besigtningen»: — — »Fostret var med hela hufvudet *framfödt* utom blygden» samt vid slutet af protokollet: »Fosterhufvudet befanns hopplattadt och krossadt». Öfver dessa uppgifter hvilat ett dunkel, som icke kan skingras af hvad uti rättegångshandlingarna finnes anfördt. Hvem »framskaffade med ringa möda» fostrets hufvud och »lemnade den öfriga kroppen qvar i blygden»? eller blef fostrets hufvud »framfödt» efter qvinnans död? Hvad var orsaken till att fosterhufvudet vid obduktionen befanns »krossadt och hopplattadt»? Det torde icke vara utan vigt att få dessa frågor besvarade; ty då det är ådagalagdt, att barnmorskan Wikström, efter det sista försöket med tången, icke tagit någon befattning med qvinnan, så måste någon annan hafva gjort det, ifall uppgifterna uti obduktionsprotokollet äro rigtiga, att nemligen vid hustruns död, »fostrets hufvud var synligt i blygdöppningen och med ringa möda kunnat framskaffas» och att »den öfriga kroppen *lemnades* inom blygden». Äfven synes det mig hafva varit önskligt, för att rätt bedöma hela detta fall, att uti protokollet varit antecknad graden af hufvudets krossning och en antydning om hvad som kunnat vara orsaken dertill. Ty innan det blir upplyst, antingen denna krossning blifvit förorsakad genom våld utifrån, eller den blott var sådan, att den kan antagas hafva tillkommit under hufvudets, af lifmodrens egna kraft, nedtryckning genom bäckenet, kan man icke, såsom jag snart skall söka visa, med full tillförlitlighet bedöma detta fall, synnerligast med afseende på tiden, då lifmoderbristningen skedde. Denna bristning, som uppgifves hafva funnits »straxt inom och nedom vidfästningen af venstra tuban» och till sin beskaffenhet noga beskrives, med uppgift, att »tjockleken af lifmodren omkring denna öppning uppgick knappt till $\frac{1}{2}$ tum»; att »omkring tarmarne och isynnerhet bakom lifmodren i bäckenet förefanns utgjutning af en mängd blod, samt uppgiften på bäckenets diametrar är det väsendtliga, som uti obduktionsprotokollet förekommer. Det är med afseende på de slutsatser, som Hr Dr Å. leder sig till af obduktionen funna fenomenen, som vi äro

af skiljda meningar. Sålunda säger Hr Drn att det framstår af 1:sta punkten »att bäckenrängsel åtminstone i dess öfre del icke förefanns». Men om de viddförhållanden för ett normalt bäcken, som uppgifvas uti Handbok för Barnmorskor, äro rigtiga, så måste ifrågavarande bäcken icke allenast varit trångt, utan till och med missbildadt, hvilket klart synes af följande jemförelse.

Bäckenets viddförhållande:

Enligt handboken:

Korsknölsvidden	4½ tum.
Höftledsvidden	5½ »
Hörngropsvidden	5¼ »
Sittknölsvidden	4½ »
Stjertbensvidden	3¾ »

Enligt Dr Å:s uppgift:

Diameter recta.....	4 tum.
» transversalis.....	4 »
Obliqua diam.	3½ »
Diam. transvers. i nedre bäckenöppningen	3½ »
Ifrån ändan af os coccygis till blygdbågen	4½ »

Att barnmorskan Wikström benämnt ett så beskaffat bäcken: trångt är således aldeles i sin ordning och öfverensstämmande med de lärdomar hon inhemtat. Hade hon tillagt att det var missbildadt, så skulle jag för min del icke dervid ansett mig kunna göra någon anmärkning.

Enligt 3:e punkten anser Hr Drn »barnmorskan föga välbetänt och alltför hastigt hafva gripit till tången». Han säger på ett annat ställe att »barnmorskan utan annan uppgifven orsak än fostrets fördröjda nedstigande i öfre bäckenöppningen hafva gripit till förlossningstången». Sjelf uppgifver barnmorskan, »att fosterhufvudet vid tångens användande befunnits hafva fastnat i öfre bäckenöppningen, ehuru en del af hufvudet var i nedre bäckenet». Huru länge hufvudet stått der, innan hon anlade tången uppgifves icke. Men då förlossningsarbetet redan varat omkring ett dygn och ej fortskred, så synes det mig tvärtom ganska välbetänt och aldeles icke förhastadt, att hafva gripit till tången, helst läroboken föreskrifer, att tången skall anlitas »om fosterhufvudet efter modernunnens utplånande och hinnornas bristning, under goda värkar, stått orörligt i öfre bäckenöppningen 6—8 timmar».

»Enligt 4:e punkten, att barnmorskan visat oförsvarlig liknöjdhet och försumlighet vid den sjukes vård». Att enligt min uppfattning så icke varit händelsen har jag äfven sökt visa.

»Enligt 5:e punkten torde nödvändigt våld hafva blifvit användt» — »hvarföre under det våldsamma försöket att införa handen dit på det rupterade stället tunna lifmoderväggens första bristande troligtvis inträffat». Jag har redan ofvan sökt visa att det varit omöjligt för Wikström att införa handen i lifmodren ända upp till moderbotten. Och då det endast är un-

der förutsättningen att så verkligen skett, hvarpå Hr Drn grundar sitt utlåtande om »nödvändigt använt våld», men alldeles icke på några objektiva bevis, så anser jag för min del, Hr Drns utlåtande i denna punkten endast kunna betraktas såsom Hr Drns subjektiva uppfattning, men på intet sätt såsom ett på allmänt giltiga skäl grundadt omdöme. Detta gäller i ännu högre grad hvad angår yttrandet i 6:te punkten, der det heter: »denna bristning har, enligt all sannolikhet, dels genom de fortfarande värkarne, dels genom tångens omfattande af någon del af rupturens sidor och lösslitande af det, som blifvit omfattadt, förstörats». Ty då det, mig vetterligt, icke finnes någon slags förlossningstång med så långa tångskedar, att de kunna nå upp ända emot moderbotten, så måste, enligt mitt förmenande, Hr Dr Å:s argumentation, för att visa riktigheten af hans omdöme i denna punkten, likväl vara grundfalsk, den må för öfrigt vara så fyndig som helst.

Hvad som föröfrigt i hög grad talar emot antagandet, att lifmodrens bristning och »sönderslitning» till följd af Wikströms våldsamma förfarande vid sina försök att förlösa qvinnan, är den omständigheten, att lifmodren efter denna stora bristning, ännu skulle hafva bibehållit tillräcklig kraft, att drifva fostrets hufvud ned genom bäckenet, isynnerhet om man kan antaga, att hufvudets »hopplattning» och »krossning» under detta arbete uppkommit. Hade lifmodren efter skedd bristning verkligen bibehållit någon högre grad af sammandragningsförmåga, så hade den naturliga följden blifvit, att fostret helt och hållet eller till någon del utträngt i buken genom denna gjorda bristning.

Enligt 7:de punkten förklarar Hr Drn »att barnaföderskan dött genom inverkan af den genom blödningen från lifmoderrupturen uppkomna blodbrist i de arteriella kärlen och af kongestion af blod till lungorna». Ehuru uti denna förklaring icke är bestämdt uttryckt att qvinnan dött till följd af förblödning, så synes det mig dock vara antydtt såsom den egentliga dödsorsaken. Att den omnämnda »blodbristen i de arteriella kärlen» uppkommit omedelbart efter lifmoderbristningen anser jag för alldeles gifvet. En viktig fråga uppstår då att besvara: Kan man antaga att qvinnan kunde, efter den sålunda uppkomna blodbristen, lefva omkring 12 timmar och lifmodren derunder bibehålla sådan kraft att den förmodade drifva fostrets hufvud genom bäckenet? För min del skulle jag vilja besvara denna fråga med ett bestämdt: nej! Af hvad jag således haft äran anföra, anser jag mig böra förklara, att enligt min uppfattning, barnmorskan Wikström icke varit vållande till lifmoderbristningen och hustruns deraf timade död, utan synes det mig sannolikt, att den endast $\frac{1}{2}$ tum tjocka lifmoderväggen, på den sidan der bristningen skedde, icke kunnat deltaga uti den i öfriga delen af lifmodren starka sammantrympningen, utan småningom gifvit efter och slutligen spontant brustit och att detta skett kort innan qvinnans död, sedan fostret blifvit nedpressadt i nedre bäckenöppningen.

Kongl. Sundhets-Collegium förklarade uti sitt afgifna utlåtande, att barnmorskan Wikström icke kan anses hafva vållat eller bidragit till uppkomsten af denna lifmoderbristning, och att hon vid förlossningstångens begagnande icke på något felaktigt eller konstvidrigt sätt tillvägagått, men att hon så tillvida kan anses hafva felaktigt förfarit, att hon för tidigt uppgifvit hoppet att kunna förlösa Johansdotter; dock anser Kongl. Collegium »att Wikströms trötthet efter det under flera timmars tid fortsatta utomordentligt ansträngande arbetet med förlossningstången, måste betraktas såsom mildrande omständighet med afseende på denna hennes underlåtenhet».

— Tandläkaren BENSOW förevisade en patient med *gomdefekt*, för hvilken åkomma Hr B. förfärdigat en *obturator* af ny och egendomlig konstruktion, om hvilken han anförde följande:

Om kirurgerne länge känt stafylorafien, ha deremot tandläkarne hittills varit redlösa, då man vändt sig till dem för erhållande af hjälp i fall då gomseglet varit klufvet. Å andra sidan deremot ha tandläkarne länge förstått att göra apparater för hjälpande af fel i palatum durum, under det kirurgerne varit oförmögne att förr än på aldra sednaste tiden och då genom den LANGENBECK'ska uranoplastiska operationen kunna hjälpa fel i främre eller hårda delen af gomhvalvet. Dessa förhållanden ha dock på sednaste tiden genom den omnämnda operationen och den SÜERSSENSKA apparaten gestaltat sig annorlunda, så att felen i hårda gomen nu bättre och på ett bekvämare sätt afhjelpas genom en lyckad operation än genom en så kallad gomplåt, ty genom den förra får defekten en bestående täckning genom de fränskiljda och åter förenade delarne af gomhvalvet, under det den sednare, oaktadt talförmågan äfven genom den blir väl återställd, dock alltid blir en artificiell pjes. Deremot torde de förhoppningar man gjort sig om stafylorafien ha varit något förhastade, ty oaktadt denna operation utföres på det utmärktaste sätt, så lyckas endast ett obetydligt fåtal och af dessa äro alla med afseende å förbättrad talförmåga misslyckade.

Den Süersenska apparaten eller en sådan som den jag en gång förhållit är förevisade Sällskapet torde få räknas till de utmärktaste medel för afhjelpande af gomfel till följd af klufven, mjuk gom. Med denna obturator kan man åstadkomma fullständig afstängning mellan mun och näshålorna, och derjemte tillåter den inspiration och expiration genom näsan.

Skälet hvarför förbättring i talförmågan medelst stafylorafien ej står att vinna, ligger troligen deri, att velum efter operationen blir dels för kort, så att det ej når farynxväggen, hvarigenom mun och näshålornas afskiljande på detta sätt omöjliggöres, dels blir gomseglet för spändt och slutligen kan det genom den efter suturen uppstående ärrbildning svårligen annat än genom mekanisk kraft föras bakåt och uppåt. Den Süersenska apparaten åter, som sjelf bidrager till förträngning af cavum pharyngo-palati-

num medger det klufna gomsegets båda hälfter att fritt röra sig utmed dennes sidor samt att tillsammans med obturatoren och m. constrictor pharyngis superior fullkomligt afstänga mun- och näshålorna; det enda sätt hvarigenom talförmågan i de fall denna apparat afser tillsvidare kan återställas.

Den defekt, hvaraf den förevisade patienten lider, är af annan art än de tvenne jag förut omnämnt, och består i en perforation i mjuka gommen, hvarföre jag äfven måst göra en obturator efter en ny konstruktion, bestående af en främre hård och en bakre mjuk och elastisk del, denna mjuka del täcker perforationen samt följer med gomsegets rörelser, då det höjer sig samt är mjuk nog för att kunna tryckas nedåt då det sänkes.

Patienten, en gift hustru A., är 58 år gammal, har enligt egen uppgift fått defekten då hon för något öfver ett år sedan för någon halsåkomma låg å sjukhuset vid Grubbens gårde, samt säger sig aldrig varit behäftad med venerisk smitta. Hennes läkare Dr STOLTZ är dock med afseende å orsaken till defekten af annan åsigt, och det egendomliga ljud man hör då patienten talar, hvilket ej är vanlig nästön, utan mera liknar den ton man får höra hos personer som lida af stark snufva, synes jemte den vidriga stank som utbredes kring henne, tyda på att sjukdomens härjningar äro långt ifrån slutade. För närvarande är patienten sårfri och Hr B. hade endast en gång sett ett sår i hennes gom, hvilket hade mycken likhet med ett syfilitiskt.

Hr ROSSANDER vitsordade inventionen och dess resultat.

Den 17 November.

Excellensen Frih. STJERNELD †. — Biblioteket. — Constitutio epidemica. — Qvacksalveri-lagstiftning. — KRASSOWSKY: de l'Ovariometrie. — Missbildning å händer och fötter.

— Ordföranden tillkännagaf, att Läkaresällskapet förlorat den äldsta af sina hedersledamöter, Excellensen m. m. Friherre GUSTAF NILS ALGERNON ADOLF STJERNELD, som afled den 14 dennes i Stockholm i en ålder af 77 år.

Exc. Stjerneld blef år 1854, då han för andra gången beklädde utrikesstatsministersemetet vald till Hedersledamot af Sv. Läkaresällskapet, på grund deraf att han beredt Sällskapet tillåtelse att med utrikesdepartementets post få afsända och emottaga bref och journaler i vetenskapliga eller för Sällskapet annars vigtiga ämnen, hvilken tillåtelse ofvannämde år den 9 Februari blef af K. M:t beviljad och som för ett medicinskt vetenskapligt utbyte är af den största vigt samt allt fortfarande träget begagnas.

Såsom statsman åtnjöt Exc. Stjerneld under sin verksamhetstid mycken aktning i det allmänna lifvet och huru högt han skattades af de svenska konungar han tjenade synes af de många förtroendefulla värf och uppdrag, hvori han af dem användes. Genom hans bortgång har fäderneslandet förlorat en, icke allenast till följd af den höga samhällsställning han intog, utan äfven genom sina personliga egenskaper framstående man.

— Till *biblioteket* anmäldes:

Från det första ryska Naturfoskaremötet i S:t Petersburg den 9—17 Januari 1868, meddelanden af O. E. A. HJELT. Helsingfors 1868. — Om den hydrotherapeutiska läkemethoden af O. E. A. HJELT. — Gedächtnissrede auf ALEXAND. V. NORDMANN gehalten am Jahres- und Festtage der finnischen Gesellschaft der Wissenschaften d. 29:ten April 1867 von Dr O. E. A. HJELT. Helsingfors 1868. — Naturhistoriens studium i Finland under sjuttonde och adertonde seklet, tecknad af O. E. A. HJELT. Helsingfors 1868. Gåfvor af förf. Prof. HJELT.

— *Constitutio epidemica* under veckan från och med Söndagen den 8 till och med Lördagen den 14 November 1868: Sjukligheten ökad; temligen betydlig.

1. *Inom enskild praktik* anmälde sjukdomsfall (från 33 läkare):

Febria typhoides	11.	Neuralgia	4.	Metritis	3.
Diphtheria	5.	Conjunctivitis	17.	Rheumatismus acutus	10.
Angina membranacea	3.	Otitis	4.	Erysipelas	2.
Pertussis	12.	Ang. tons. & faucium	49.	Erythema nodosum	1.
Cholera nostras	2.	Pericarditis	1.	Urticaria	6.
Cholera	2.	Laryngo-tracheitis	11.	Zona	2.
Dysenteria	2.	Bronch. Cat. bronch.	103.	Furunculus	3.
Diarrhoea	69.	Bronchitis capillaris	4.	Keratitis	2.
Febria intermittens	13.	Pneumonia	6.	Cyklitis	1.
Angina parotidea	7.	Pleuritis	4.	Purpura rheumatica	1.
Varicellæ	6.	Febria gastr. simplex	36.	Rheum. recens efebria	4.
Delirium tremens	1.	Gastritis. Enteritis	11.	Stomatitis ulcerosa	2.
Intox. e vapor. carb.	2.	Typhlit. & Perityphl.	1.		
Syphilis	16.	Peritonitis	1.		
Gonorrhoea	14.	Icterus	2.		
Apoplexia cerebri	1.	Nephritis	1.		
				Summa 456.	

2. Å Hufvudstadens *Sjukvårdsanstalter*:

På *Serafimer-lasarettet*: sjukantalet den 14 November 248, hvaraf 146 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 7, pneumonia 2, angina tonsillaris 1, pleuritis 1, peritonitis 1, nephritis 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 14 November 214 hvaraf 55 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 8, febris typhoides 3, gastritis 3, pneumonia 2, gonorrhoea 1, bronchitis 1, febris gastrica simplex 1, typhlitis 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 14 November 167, hvaraf 112 invärtes sjuke; inkomne under veckan: erysipelas 4, febris typhoides 3, rheumatismus 3, febris gastrica simplex 2, diarrhoea 1, febris intermittens 1, pneumonia 1, metritis 1.

På *Provisoriska sjukhuset & Sabbatsberg*: sjukantalet den 14 Nov. 60 hvaraf 59 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 5, bronchitis 1, erysipelas 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhoea 2, bronchitis 2. — *Polikliniken*: diarrhoea 6, pertussis 3, angina tonsillaris 2, febris intermittens 1, angina parotidea 1, syphilis 1, conjunctivitis 1, laryngo-tracheitis 1, bronchitis 1, pneumonia 1, icterus 1, furunculus 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 14 Nov. 59; inkomne under veckan: diarrhoea 1, conjunctivitis 1, kerato conjunctivitis 1.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 13; helsotillståndet godt.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 9; helsotillståndet godt.

På *Diakonissjukhuset*: sjukantalet den 14 Nov. 25; inkomne under veckan: febris typhoides 1.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuka*: sjukantalet den 14 Nov. 25; hvaraf 76 mankön och 78 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 14 Nov. 192, hvaraf 166 från staden och 26 från länet; inkomne: syphilis 39, gonorrhoea 6.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): bronchitis 49, diarrhoea 29, rheumatismus 13, febris typhoides 12, febris intermittens 11, ophthalmia 9, febris gastrica simplex 9, pneumonia 7, pertussis 4, angina tonsillaris 4, bronchitis capillaris 3, variolæ 2, apoplexia cerebri 2, laryngitis 2, angina parotidea 1, scarlatina 1, meningitis cerebri 1, neuralgia 1, otitis 1, pleuritis 1, gastritis 1, erysipelas 1.

4. I *Stadens Fängelse*: rheumatismus 2.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: diarrhoea 3.

— Generaldirektör BERLIN, som förut i Sällskapet omnämnt *qvacksalveri-lagstiftningen* i Norge och Danmark, meddelade sista norska »Stortingets Beslutning til Lov angaaende Personer, der uden at have underkastet sig den for Læger her i Riget anordnede medicinske Embedsexamen befatte sig med at tage Syge i Kur» och fästade Generaldirektör B. särdeles uppmärksamheten vid dess § 3 af följande innehåll:

Hvis Nogen, der hverken her i Riget har underkastet sig medicinsk Embedsexamen eller af Kongen er meddelt Bevilling til at udøve Lægepraxis, tager Syge i Kur og han derhos

a) for den, der har begjært eller samtykket i at benytte hans Hjælp, urigtigen har udgivet sig for at være autoriseret til at yde denne — eller

b) anvender Lægemidler, som det er forbudt Apothekere at udlevere til Alle og Enhver — eller

c) er væsentlig Omstreifer — eller

d) ikke har opholdt sig her i Riget i 3 Aar — eller

e) her i Riget har udstaaet Strafarbeide, straffes han med Bøder eller Fængsel, samt § 5.

Er betydelig Skade paa Legeme eller Helbred tilføiet Nogen, som paa Grund af Tyendeforhold, andet Kontraktsforhold eller Fattigdom har Krav paa Lægehjælp for Andens Begning, straffes den, der til Opfyldelse af den ham saaledes paahvilende Pligt har ladet den Syge tage under Kur af Person, som icke er dertil autoriseret, med Bøder eller Fængsel.

Särskildt i tvenne punkter afviker Lagen från det Kongl. Lagförslaget, nemligen deri att i den förstnämnda är utelemnad det Kongl. förslagens förbud för icke-läkare att bedrifva läkareverksamhet såsom inkomstkälla samt att § 5 i Lagen är helt och hållet tillagd.

Lagen blef derföre också genom en Kongl. resolution af den 4 Juni 1866 *icke* sanktionerad. Vid sedermera infortrade utlåtanden från Sundhetskommisionerna uttalade sig flertalet (295 mot 166) *för* det Kongl. förslaget. I den nya Kongl. Propositionen till 1868 års Storthing, ingår fortfarande straffbestämning för den som obehörigt bedrifver läkareverksamhet såsom inkomstkälla. Den ofvannämde § 5 ingår deremot fortfarande ej i den Kongl. propositionen.

Med anledning af detta anförande uppstod en diskussion rörande quacksalfveriet i Sverige, i hvilken diskussion deltog Hr BERLIN, CEDERSCHJÖLD, GRÅHS, MALMSTEN och THOLANDER och hvarigenom hufvudsakligen framgick den åsigt, att man under nuvarande förhållanden troligen hade mera att vänta af en allmänt stigande folkupplysning än af alla stadganden mot quacksalfvare, hvilkas antal och anseende för öfrigt tyckes vara i aftagande, om ock quacksalfveriet ännu florerar i vissa delar af landet och eget nog ej saknar uppmuntran äfven från personer tillhörande samhällets mera framstående klasser.

— Hr SKÖLDBERG refererade ett nyligen utkommet arbete: *De l'Ovariectomie par A. de Krassowsky, avec atlas du procédé Operatoire adopté par l'auteur. Sit Petersbourg 1868*, försedt med rysk och fransysk text.

— Hr BÖTTIGER redogjorde för en *missbildning å händer och fötter*, hvilken inom en slägt i en socken i Linköpingstrakten visat sig hos ej mindre än 4 personer. Förevisade fotografier förtydligade denna missbildning.

Den 24 November.

Prof. CONRADI †. — Biblioteket. — Constitutio epidemica. — Skottskada i hjertat. — Njurdegeneration. — »Ingenting nytt under solen». — Archiv för Physiologie. — Buljong. — Undersökningar om respirationen. — Reningagas mot kikhosta.

— Ordföranden tillkännagaf att Läkaresällskapet nyligen förlorat en af sina utländska medlemmar nemligen: Professorn

i Medicin vid Universitetet i Christiania ANDREAS CHRISTIAN CONRADI.

Hr SANTESSON meddelade en *nekrolog* öfver den bortgångne, hvilken skulle ingå i tidskriften *).

— Till *biblioteket* anmäldes:

Generalberetning fra Gaustad Sindsygeasyl for Aaret 1867 ved OLE SANDBERG. Christiania 1868. — Om Forandringer i Kvak-salverlovgivningen. — Norges officiella Statistik. Udgiven i Aaret 1867. C. M 4 Beretning om Sundhetstilstanden og Medicinalforholdene i Norge i Aaret 1865. Udgiven af Departementet for det Indre. — Fortegnelse over autoriserede Læger, Tandlæger og Dyr-læger i Norge i Aaret 1868. Christiania 1868. Gåfvor af De-partementet for det Indre.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Sön-dagen den 15 till och med Lördagen den 21 November 1868:

Sjukligheten lika som föregående vecka, temligen betydlig.

1. Inom enskild praktik anmälde sjukdomsfall (från 29 läkare):

Febris typhoides	21.	Neuralgia	4.	Icterus.....	4.
Diphtheria	9.	Conjunctivitis	7.	Nephritis	3.
Angina membranacea	1.	Otitis.....	3.	Metritis	1.
Pericarditis	3.	Ang. tons. & faucium	45.	Rheumatismus acutus	9.
Cholera	1.	Thrombosis. Embolia	2.	Erysipelas.....	4.
Dysenteria	2.	Laryngo-tracheitis.....	19.	Erythema nodosum..	1.
Diarrhoea.....	61.	Bronch. Cat. bronch.	104.	Urticaria.....	6.
Febris puerperalis ..	1.	Bronchitis capillaris. ..	2.	Zona.....	2.
Febris intermittens..	15.	Pneumonia	6.	Furunculus	2.
Angina parotidea... ..	2.	Pleuritis	5.	Carbunculus.....	1.
Varicellæ	2.	Febris gastr. simplex ..	33.	Glossitis.....	1.
Delirium tremens....	2.	Gastritis. Enteritis ..	11.	Rheum. recens efebril.	1.
Syphilis.....	14.	Typhlit. & Perityphl. ..	2.		
Gonorrhoea	16.	Peritonitis	6.		
					Summa 434.

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Serapimer-lasarettet*: sjukantalet den 21 Nov. 241, hvaraf 135 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 2, pneumonia 1, rheumatismus acutus 1, erysipelas 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 21 Nov. 213, hvaraf 71 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: gonorrhoea 10, febris typhoides 6, gastritis 6, bronchitis 5, pneumonia 3, ocolitis 3, syphilis 2, febris gastrica simplex 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 21 Nov. 121, hvaraf 112 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 4, syphilis 4, pneumonia 2, peritonitis 2, intoxicatio e vapor carbon. 1, gonorrhoea 1, bronchitis 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 21 Nov. 60, hvaraf 52 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 2, pleuritis 1.

På *Allmänna Barnhuset*: diarrhoea 4, conjunctivitis 2, syphilis 1. — *Poli-kliniken*: conjunctivitis 3, diarrhoea 2, otitis 2, bronchitis 2, influenza 1, syphilis 1, nephritis 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 21 Nov. 60; inkomne under veckan: bronchitis 2, typhus 1, diarrhoea 1.

*) Se Hygiea 1868, pag. 549.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 18; helsotillståndet godt.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 8; helsotillståndet godt.

På *Barnbördshuset Pro Patria*: helsotillståndet godt.

På *Diakoniss-sjukhuset*: sjukantalet den 21 Nov. 27; inkomne under veckan: bronchitis 1.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuka*: sjukantalet den 21 Nov. 154, hvaraf 76 mankön och 78 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 21 Nov. 194, hvaraf 170 från staden och 24 från länet; inkomne: syphilis 33, gonorrhoea 7.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): bronchitis 58, diarrhoea 21, febris gastrica simplex 10, rheumatismus 10, febris intermittens 8, febris typhoides 8, pneumonia 7, angina tonsillaris 5, pertussis 4, angina parotidea 3, ophthalmia 3, gastritis 3, diphtheria 2, apoplexia cerebri 2, gastricismus 2, icterus 2, cystitis 2, metritis 2, scarlatina 1, syphilis 1, laryngitis 1, peritonitis 1, stomatitis 1, nephritis 1, erysipelas 1.

4. I *Stadens Fängelse*: gastricismus 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: diarrhoea 4, febris intermittens 1.

— Hr ROSSANDER meddelade ett fall af *skottskada*, der kulan inträngt genom ryggen och genom hjertväggen passerat in i venstra förmaket samt vid obduktionen återfanns i arteria pulmonalis. Patienten hade icke dess mindre lefvat i sex veckor efter skadan, under hvilken tid hon vårdades å Serafimerlasarettet.

Hr KEY förevisade och demonstrerade preparatet. Med anledning af detta sällsynta fall, som skulle införas i tidskriften, meddelade Hr Rossander efter FISCHER en kort öfversigt af skottsår och andra skador i hjertat.

— Hr KEY förevisade en *carcinomatiskt degenererad njure* och meddelade en densamma åtföljande sjukdomshistoria från Provincialläkaren i Nora, Dr ENGSTRÖM.

Bergsbruksidkaren P. A. S., 63 år gammal, har alltsedan jag för 20 år sedan första gången såg honom åtnjutit god helse, oaktadt han städse fört en temligen hög diet, dervid arrakstoddyn utgjort den vanliga drycken. Sistlidne vinter, då bekymmer, både husliga och ekonomiska inställde sig, började han, utan kroppsliga plågor småningom afmagra, samt förlora sömn och matlust, hvarjente krafterna aftogo. På försommaren härom tillfrågad föreskref jag tonica, under hvilkas fortsatta begagnande afmattningen dock tilltog. Jag var under denna tid borta vid Loka och då jag i Augusti blef kallad till patienten, visade sig vid inspektion och undersökning en smärtfri, orörlig, temligen fast, något elastisk, slät tumör, som uppfyllde och utspände hela högra halvan af buken, uppsteg under reffbensranden och syntes utgå från högra njuren. Patienten upplyste nu, att han sistlidne vinter och vår samt äfven flera gånger tillförene lidit af blodpinkning, stundom beledsagad af stranguri, hvilken sednare alltid försvunnit så snart blodcoagula afgått med urinen, hvarför han aldrig sökt någon hjälp för denna åkomma. Hvarken då eller sedermera klagade patienten

öfver någon smärta i tumören. Kraftlösheten och afmagringen tilltogo härefter ännu hastigare; på sista veckorna inställde sig hosta med ymnig upphostning af ett segt, hvitt slem, hvilken hosta dock efter använd behandling snart försvann, hvaremot en åtföljande envis hicka ej stod att häfva, slutligen tillstötte äfven kräkningar och patienten afled den 16 October.»

Den affidnes anhöriga hade motsatt sig liköppningen och endast med största svårighet medgifvit Dr Engström att »sticka hål på svullnaden» hvarvid den degenererade njuren uttogs, men öfriga organer ej kunde fullständigt undersökas. Såvidt utrönas kunde, var dock den andra njuren äfvensom lefvern frisk, och från bröstets organer hade inga symtomer varit förhanden, som kunnat gifva anledning att misstänka något degenerativt lidande.

Den öfversända degenererade njuren är af ett manshufvuds storlek, mätande 25 c.m. i längd, med en omkrets af 60 c.m. på längden och 45 c.m. på tvären. Den är å ytan i allmänhet jemn och glatt samt omgifven af ett fast, ett par m.m. tjockt bindväfslager, som tydligen utgöres af njurens egen ursprungliga, förtjockade kapsel. Från nedre ändan utskjuter en nära knytnäfstor, knölig, mera lös och mjuk massa, hvilken tydligen ligger utanför kapseln, men i stor utsträckning är sammanväxt med denne. Vid genomsknitt af hela massan finnes denna i de centrala delarne utgöras af en stor håla med trasiga, ostiga slamsor utskjutande från omgifningarne, för öfrigt är hålan uppfyllt af en mörjig, smutsigt grågrumlig, temligen tunn vätska, i hvilken simma en mängd större och mindre knölar och slamsor. De periferiska delarne af tumören utgöres af en dels temligen fast dels mera lös eller i smältning stadd ostig massa, i hvilken man i allmänhet ej kan igenkänna njurens olika delar. Der och hvar ser man gröfre arterer med öppna lumina, och äfvenså grofva vener, hvilkas väggar dock ofta äro uppgångna i nybildningen, som äfven uppfyller deras lumina. Der och hvar synas ostiga knölar med trasig sönderfallande yta skjuta in i större tillplattade rum, öfverdragna med en glatt slemhinna, och dessa visa sig vara utvidgade calyces. Degenerationen af njursubstansen går längs njurens rygg ända ut till den förtjockade kapseln, och i temligen stor utsträckning går här äfven smältningen af substansen ända ut till ytan, så att den centrala hålan endast af kapseln är begränsad. Vid ändarne af njuren återigen är det ytliga lagret af barken till en del ännu ej degenereradt, men fast och svåligt, bidragande till kapselns förstärkning. Gränsen mot de degenererade delarne är här i allmänhet skarp. Der och hvar synas smärre knölar skjuta sig in i det ännu såsom njurväfnad igenkännliga ytliga lagret. Dessa knölar, som tydligen äro de yngsta, äro mera mjuka, stundom merglika, af en svampig textur, till färgen gulgrå, eller rödgrå. Vid tryck utpressas ur dem en tjock gulgrå saft hvarefter den svampiga texturen blir ännu skarpare framträdande med ett fint nät af strängar omgifvande små hålur, ur hvilka saften utrunnit. Den knöliga massa, som vid nedre ändan ligger utanför njurkapseln, är i allmänhet af samma beskaffenhet. Vid närmare

undersökning af hilus, befinnes njursubstansen närmast denna och från den utåt båda ändarne alldeles fri från nybildning, men den är förtunnad och fastare än vanligt, med tillplattade pyramider och utvidgade calyces. De calyces, som afgå till den öfriga degenererade delen, äro i allmänhet långdragna, inmynnande i pelvis med temligen trånga öppningar, men för öfrigt äro de dels, utvidgade, med i dem invegeterande ostiga massor såsom förut anmärkts, dels äro de omvexta och sammanpressade af nybildningen i njursubstansen, dels trasigt sönderfallna. I ureteren, som var något utvidgad och omgifven af sklerotisk bindväf fanns strax utanför hilus en obturerande propp af en mörjig massa, liknande den i njuren. Den var ej adherent till väggen och syntes sålunda vara mekaniskt dītörd.

Artererna syntes hafva något förtjockade väggar, men lumina voro öppna. Stammen af vena renalis deremot var nästan helt och hållet uppfylld af en lös, merglik eller svampig gulgrå väfnad, som utgick från sjelfva venväggarne. Den fortsatte sig i en stor del af venens grenar in i den degenererade njuren såsom förut är anmärkt.

Vid den mikroskopiska undersökningen visar sig degenerationen vara carcinomatös, såsom dess makroskopiska karakterer äfven angifva. Der sönderfallningen ej är så stor att all struktur gått förlorad, synas i massan gröfre bindväfssträngar omgränsa större och mindre fält, som återigen äro genomdragna af ett fint trabekulärt stroma, liknande det vid medullarcancer vanliga. I maskorna af detta stroma ligga celler med stor omvexling i form och storlek. Ställvis äro de små rundade af mera indifferent utseende; men i allmänhet äro de stora dels spol- dels cylinderformiga, dels genom tryckning mot hvarandra oregelbundet kantiga, liknande olika former af epitelialceller. På flere ställen antogo de så fullständigt karaktererne af skifepitelier, att man skulle vara frestad att anse sig hafva med en cancroïd att göra. De bilda äfven ofta längre eller kortare greniga eller odelade kompakta kolfvar och visa under stundom i små grupper en koncentrisk anordning. Der och hvar ser man dem, fullt liknande cylinderceller med en lång utlöpare skjuta ut från trabeklerna. I allmänhet synes i cellerna från de yngre partierna en, sällan tvenne, stora kärnor med en särdeles stor glänsande kärnkropp, men i äldre delar af nybildningen saknas kärnorna i de der befintliga cellerna. I allmänhet visa dessa under mikroskopet samma tendens till sönderfallning som utmärker nybildningen i sin helhet. Äfven de yngsta cellerna hålla i allmänhet fettkorn i mer eller mindre riklig mängd, dessa sammanflyta till större droppar, och der den ostiga degenerationen eller smältningen försiggått äro cellerna dels fyllda af dylika droppar, dels fullständigt sönderfallna, dels skrumpnade. Vid undersökning af det tunna sklerotiska periferiska lagret af njursubstansen, der detta ännu ej var carcinomatöst degenereradt, visade det en intensiv interstitiel hyperplasi med utbildning af en fast bindväf, i hvilken runda och spolformiga bindväfsceller lågo mer eller mindre rikligt inströdda.

Interstitierna blefvo allt bredare ju mera man närmade sig den karcinomatösa degenerationen; kanalerna blefvo allt finare och lågo mera spridda. Deras epitelialceller syntes i allmänhet sönderfalla, men en del af de atrofiska kanalerna voro fyllda af ytterst små embryonala celler, på samma sätt som jag så ofta funnit det vid vanlig atrofi af njuren. Dessa celler kunna ej gerna bildats af det sönderfallande epiteliet utan är det mera sannolikt att de in-trängt från bindväfven sedan epiteliet i kanalerna blifvit förstördt. Någon antydning att den karcinomatösa cellnybildningen fortgick från epiteliet i njurkanalerna såsom man på sednaste tiden velat antaga, fann jag ingenstädes; de anmärkta förhållandena tala skarpt emot att här så skulle kunna försiggå. Materialet var emellertid ej lämpligt för en finare undersökning i denna riktning.

Anmärkningsvärdt är att njurkapseln kan bilda en så stark barriär mot den karcinomatösa degenerationen som af detta fall synes och som jag förut i 3:ne mycket liknande fall haft tillfälle se. Njuren kan genom degenerationen utvexa till en enorm storlek antingen i sin helhet, såsom här, eller också partielt, utan att kapseln genom-brytes. Ytan blir då alltjemt glatt och jemn. Inom den för-tjockade kapseln kan hela eller största delen af nybildningen sönderfalla till en ostig massa, hvilken återigen efterhand smälter till en mörjig vätska, i hvilken de ostiga halvsmlta eller fastare klumparne simma, såsom förhållandet varit i alla de 4 fall af primär njur-cancer, som jag haft tillfälle se. Hela nybildningen kan på detta sätt omvandlas till en stor cysta med ett innehåll liknande tuber-kelmassa. Det kan stundom vara svårt att finna något parti der degenerationens verkliga karakter tydligt framträder.

I detta fall hade nybildningen vid ena ändan af njuren ut-bredd sig till omgifningen. Tumören var endast der på ytan knölig. Denna karakter på hvilken man i handböckerna lägger vikt i och för differentialdiagnosen, kan ej hafva särdeles stor betydelse, såsom af det föregående torde framgå. Anmärkningsvärdt i före-liggande fall är för öfrigt från klinisk synpunkt, degenerationens smygande utveckling till en början utan andra anmärkningsvärda symtomer än stundom påkommande blodpinkning, samt sedermera tumörens ytterst hastiga tillväxt utan att någonsin några neuralgier tillstötte.

— Efter KOSINSKY: Zur Geschichte der Lehre über Ent-stehung des Eiters aus den weissen Blutkörperchen, meddelade Hr KEY såsom ett *historiskt bidrag till inflammationsläran*, en uppgift, att de hvita blodkorpusklernas egenskap att emigrera ur kärlen och deras identitet med varceller långt före COHN-HEIMS upptäckt blifvit funnen och beskrifven, nemligen af AUG. WALLER år 1846 i The London, Edinburgh and Dublin philo-sophical Magazine and Journal of Science.

— Hr LOVÉN, CHR., anmälde första häftet af en ny tid-skrift: *Archiv für die gesammte Physiologie des Menschen und*

der *Thiere*, utgifven af E. F. W. PFLÜGER, Professor i fysiologi i Bonn.

Detta häfte innehöll fyra afhandlingar: 1. *Die Mechanik der Gehörknöchelchen und des Trommelfells*, af Prof. H. HELMHOLTZ, 2. *Über die Ursache der Athembewegungen sowie der Dyspnoë und Apnoë*, af utgifvaren, 3. *Über den Einfluss des N. Vagus auf die Athembewegungen* af R. BURKART samt 4. *Untersuchungen über die physiologische Wirkung der Fleischbrühe*. »Vorläufige Mittheilung» af Dr E. KEMMERICH.

Hr L. meddelade innehållet af Dr Kemmerichs uppsats:

Allmänt antages att buljong verkar lifvande och retande på människans nervsystem och de flesta nyare forskare tillskrifva på grund af RANKE's undersökningar denna specifika verkan de i buljongen förekommande s. k. extraktivämnena.

Förf., som vid sina försök använde en buljong kokad på färskt, magert hästkött och så koncentrerad, att 20 å 25 kubikcentimeter motsvarade 500 gramm kött, han deremot i det sednare afseendet kommit till helt andra resultat. Försöken anställdes nästan utslutande med kaniner, på hvilka buljongen medelst ett elastiskt rör insprutades i magen. Hos hundar möter detta experiment svårigheter, emedan dessa djur vanligen straxt uppkräkas starkare buljong. Förf. sammanfattar de resultat, till hvilka han kommit, uti 3 satser:

1) *I liten dos åstadkommer koncentrerad buljong tilltagande af hjertslagens frekvens och styrka; i stor dos verkar den deremot såsom gift och dödar under fenomen af hjertparalysi*. Pulsstegringen, som börjar straxt efter insprutningen af smärre doser (dekokt på 300—500 gramm), tilltager jemnt, uppnår efter omkring $\frac{1}{4}$ timme sitt maximum och sjunker långsamt på $\frac{1}{2}$ —1 timme tillbaka till normalpulsen. Respirationen blir långsammare och djupare än vanligt. Vid större doser (dekokt på 2—3 skålp. kött till 40—60 kubikcentim.) efterföljes irritationsstadiet snart af depression. Starka kaniner blifva snart matta, pulsslagens antal aftager hastigt efter förutgången stegring, och djuren dö inom en timme, under de häftigaste konvulsioner, af hjertparalysi. Inträder förgiftningen långsammare, dö djuren vanligen utan en ryckning. Vid omedelbart derpå företagen autopsi befinnes hjertats kammare stå stilla i diastole, under det att förmaken ännu pulsera svagt och oregelbundet.

2) *Den i buljongen verksamma principen, som i mindre dos verkar retande, i större förgiftande, är hufvudsakligen dess kalialter*. Detta bevisades deraf, att, sedan genom insprutningar den minsta förgiftande buljongdos blifvit bestämd och på en annan lika stor kvantitet alla organiska ämnen, således äfven extraktivämnena, blifvit genom afdunstning och glödning förstörda, en lösning af de i askan återstående salterna, i hvilken lösning enligt KELLERS och författarens analyser mer än 90 proc. kalialter finnas — var till-

räcklig att hos en annan lika stark kanin framkalla samma fenomen, som vid buljongsförgiftningen iakttagits.

3) *Kalisalterna verka i små och medelstora doser icke förlängsammande utan påskyndande på hjertverksamheten.* Detta är resultatet af talrika försök, som författaren anställde dels på kaniner med en dos af 0,5—1,5 gramm klorkalium eller salpetersyradt kali, dels och på sig sjelf med 1 à 2 gramm af nämnda salter. I motsats härtill hafva såsom bekant TRAUBE och GUTTMANN påstått, att dessa salter i liten dos verka förlängsammande, i större förlamande på hjertverksamheten. Förf. anmärker härvid, att den förre insprutade kalisaltlösningen på hundar direkt i vena jugularis externa, hvarigenom den nästan omedelbart kom i beröring med hjertats muskulatur, och således en förlamning af densamma äfven vid relativt liten dos lätt kunde inträda, utan att den förutgående irritationen fått tid att visa sig; den sednare åter anser förf. vid sina pulsräkningar på kaniner ej hafva iakttagit nödig försigtighet.

Med anledning af dessa undersökningar yttrade Generaldirektör BERLIN, att buljongens egenskaper, hvilka under sednare tider varit så mycket omskrifna, alltmera tyckas blifva underskattade. Ursprungligen ansåg man densamma allmänt såsom ett närande och stärkande medel, vidare kommo undersökningar, enligt hvilka dess näringsvärde skulle vara lika med noll och nu omsider anges den såsom skadlig eller rent af giftig under vissa förhållanden — åtminstone för kaniner, hvilka dock, såsom gräsätande, ej torde vara de rätta experimentdjuren för pröfning af buljong.

— Hr LOVÉN redogjorde vidare för innehållet af PFLÜGERS ofvannämnda afhandling: *Über die Ursache der Athembewegungen sowie der Dyspnoë und Apnoë* och skulle ett fullständigt referat derom framdeles i tidskriften inflyta, i sammanhang med redogörelsen för åtskilliga andra på sednare tiden offentliggjorda undersökningar öfver respirationen.

— Förlidet år *) hade användningen af *inhalationer med s. k. reningsgas mot kikhosta* utgjort föremål för diskussion inom Läkaresällskapet och ansågs metoden dervid af så mycket värde, att det vore af särdeles gagn om den dertill apterade lokalen vid härvarande gasverk äfven vintertiden kunde hållas tillgänglig, hvilket hittills ej gerna varit möjligt, emedan rummet der gasen utsläpptes ej kunnat eldas. Hr GRÄHS anmälde nu att lokalen på direktionens bekostnad blifvit ändamålsenligt inrättad och hölles uppvärmd samt under förmiddagarne kostnadsfritt finge begagnas.

*) Se Läkaresällskapets Förhandlingar den 27 Augusti och 3 September 1867.

Sällskapet uppdrog åt Hr Grähs, som är läkare vid gasverket att till dess direktion och Hr Öfver-Ingenjören A. Hjortzberg, hvilken anordnat inhalatoriet, framföra Sällskapets erkänsla för denna åtgärd, å hvilket beslut protokollsutdrag skulle Hr Grähs meddelas.

Den 1 December.

Professor TYPALDOS, ledamot. — Professor GRIESINGER †. — Utländsk ledamot anmäld. — Constitutio epidemica. — Perinephritis. — Tyfoidfieber och Nephritis behandlad med morfin och quinin. — Tyfoidfieber behandlad med vatten. — Husdjurens sjukdomar. — Vattenbehandling.

— Till utländsk ledamot af Svenska Läkaresällskapet invaldes Medicinæ Professorn vid Universitetet i Athén m. m., Dr C. PRETENDERIS TYPALDOS.

— Ordföranden tillkännagaf bortgången af en framstående utländsk vetenskapsman och läkare, nemligen Professoren vid Universitetet i Berlin, Geheime-Medicinalrådet Dr GRIESINGER, som den 26 October i en ålder af 51 år, afled till följe af difterit, som inställt sig efter operationen af en bäckenabscess.

— Till utländsk ledamot af Svenska Läkaresällskapet anmäldes af Hrr KEY och SANTESSON Prof. J. COHNHEIM i Kiel, förnämligast bekant genom sitt epokgörande arbete über Entzündung und Eiterung.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 22 till och med Lördagen den 28 November 1868: Sjukligheten temligen betydlig.

1. Inom enskild praktik anmälda sjukdomsfall (från 28 läkare):

Febris typhoides	12.	Neuralgia	3.	Icterus	1.
Diphtheria	5.	Conjunctivitis	4.	Nephritis	1.
Angina membranacea	1.	Otitis	6.	Rheumatismus acutus	15.
Pertussis	4.	Ang. tons. & faucium	54.	Erysipelas	3.
Cholera	2.	Endocarditis	2.	Erythema nodosum...	1.
Dysenteria	3.	Thrombosis. Embolia	1.	Urticaria	1.
Diarrhoea	49.	Laryngo-tracheitis...	14.	Zona	2.
Febris puerperalis ..	1.	Bronch. Cat. broneh.	102.	Furunculus	3.
Febris intermittens..	10.	Bronchitis capillaris.	1.	Carbunculus	1.
Angina parotidea.....	1.	Pneumonia	10.	Rheum. recens efebriil.	1.
Varicellæ.....	14.	Febris gastr. simplex	23.	Stomatitis	2.
Delirium tremens.....	1.	Gastritis. Enteritis..	9.		
Syphilis	12.	Colitis	1.		
Gonorrhoea	18.	Typhlit. & Perityphl.	4.		
				Summa 398.	

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På Serafimer-lasarettet: sjukantalet den 28 Nov. 249, hvaraf 145 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 3, diphtheria 1, pleuritis 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 28 Nov. 211, hvaraf 78 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: gastritis 4, syphilis 2, gonorrhoea 2, pneumonia 2, febris gastrica simplex 2, febris typhoides 1, rheumatismus 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 28 Nov. 183, hvaraf 112 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 5, bronchitis 3, diarrhoea 2, syphilis 1, pneumonia 1, febris gastrica simplex 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 28 Nov. 67, hvaraf 59 invärtes sjuke; inkomne under veckan: bronchitis 3, febris gastrica simplex 3, febris typhoides 1, pneumonia 1, rheumatismus 1.

På *Allmänna Barnhuset*: bronchitis 4, diarrhoea 2, gastritis 2, pneumonia 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 7, bronchitis 3, pertussis 2, febris intermittens 1, angina parotidea 1, syphilis 1, conjunctivitis 1, icterus 1, furunculus 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 28 Nov. 60; inkomne under veckan: diarrhoea 2.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 17; helsotillståndet godt.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 6; helsotillståndet godt.

På *Barnbördshuset Pro Patria*: helsotillståndet godt.

På *Diakoniss-sjukhuset*: sjukantalet den 28 Nov. 27; inkomne under veckan: febris typhoides 1.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuka*: sjukantalet den 28 Nov. 154, hvaraf 76 mankön och 78 quinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 28 Nov. 183, hvaraf 164 från staden och 19 från länet; inkomne: syphilis 32, gonorrhoea 2.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): bronchitis 66, diarrhoea 89, rheumatismus 17, pneumonia 12, febris gastrica simplex 9, febris intermittens 7, ophthalmia 7, angina tonsillaris 7, febris typhoides 6, angina parotidea 5, gastricismus 5, influenza 4, laryngitis 4, pleuritis 3, gastritis 3, icterus 3, varicellæ 2, neuralgia 2, typhus 1, variolæ 1, syphilis 1, meningitis cerebri 1, peritonitis 1, erysipelas 1.

4. I *Stadens Fängelse*: rheumatismus 2, bronchitis 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: diarrhoea 2, febris intermittens 2, bronchitis 2, erysipelas 1.

I Sammanhang med uppgiften öfver sjukligheten anmälde Hr SVEDBERG, att han i slutet af Octoher till vård å Diakoniss-sjukhuset mottagit tvenne finska sjömän, som till en början ansågos insjuknade i tyfoidfieber, men sedermera befunnos angripna af *febris recurrens*. Båda voro nu emellertid återställda, men Hr S. hade velat anmäla dessa fall, såsom de första kända i Stockholm af denna feberform, hvilken som bekant sedan några år tillbaka varit gängse i Finland och Ryssland. Sköterskan för dessa båda patienter å Diakoniss-sjukhuset hade äfven sedermera insjuknat, men såsom det synes i tyfoidfieber.

— Hr JÄDERHOLM meddelade från Serafimerlasarettet följande sjukdomsfall af *perinephritis*:

Jungfru Josefina Bergström, 27 år gammal, inkom på Serafimerlasarettets medicinska afdelning den 26 Juli 1868.

Patienten, som förut åtnjutit god helsa, hvars afföring och menstruation varit ordentliga, kände sig den 10 Juli 1868 besvärad af ett i början lindrigt, småningom tilltagande håll i högra sidan utan hosta eller feber. Hon fick då ett varmt bad samt koppning å högra sidan med den verkan, att hon under de 2:ne följande

dagarne kände sig fullt välmående, åt med vanlig matlust och hade ordentlig öppning. Den 13 Juli, då patienten vor sysselsatt med strykning, kände hon åter ömhet i högra sidan, som snart stegrades till stark smärta vid djupare andning och vid rörelser, hvarföre hon måste intaga sängen, der i fullständig hvila och vid ytlig andedrägt ingen smärta kändes. Patienten låg nu till sängs med tilltagande smärta vid andningen, kände sig synnerligen matt och sof dåligt; hon säger sig dock ej haft hufvudvärk eller feber, ätit med medelmåttig matlust, haft ordentlig afföring och ej märkt någon förändring af urinkastningen. Hon behandlades med terpentinduk, Cing. Nept. samt morf. + quin. — Vid patientens intagande på Lasarettet den 26 Juli var hon feberfri, kände vid djupare andning liksom vid rörelse stark smärta, hvarföre andedrägen var kort och talet afbrutet. Fysikalisk undersökning visade ingen pleuritis. I högra hypogastrium kändes en hård och ömmande resistens, som framifrån kroppens medellinea sträckte sig rundtom till närheten af ryggraden; dess nedre gräns gick i en temligen vågrät linea $\frac{1}{2}$ tum ofvanom spin. ant. sup. oss. ilei och förändrades ej vid respirationen; dess öfre gräns kunde för ömhetsen ej med palpation bestämmas. Perkussionstonen deröfver var matt, sammanföll uppåt med lefverns, hvars öfre perkussionsgräns låg i vanlig höjd. Tumören var orörlig. Urinen höll ej albumin eller andra abnorma beståndsdelar. Under de första 4 dagarne hade patienten ingen öppning, sedermera ordentlig. Patienten kunde i liggande ställning fritt och utan smärta böja och sträcka sitt högra ben; sedermera hade hon dervid öfvergående någon svårighet. Ingen formförändring af ryggraden eller ömhet vid tryck deröfver. Patienten var blek och matt, feberfri, åt och hade ordentlig afföring; förbättrades under första veckan, så att hon kunde andas lugnt. Ömhetsen försvann framtill, men blef i stället lifvigare baktill i högra ländregionen, hvilket af patienten tillskrefs katameniernas afstannande efter en dag. — Sedan man ansett sig kunna utesluta närvaron af något pseudoplasma, af typhlitis och perityphlitis, af psöitis, af sänkningsabscess och af leverabscess, ställdes diagnosen: *perinephritis*, trots frånvaron af frossbrytningar och abnorma beståndsdelar i urinen. Denna diagnos fick snart mera positiv bekräftelse. Under sista högra refbenet vid kanten af musculus quadratus lumborum framträdde småningom en rund prominens, tydligen skönjbar omkring den 12 Augusti och snart otydligt fluktuerande. Patienten var nu fullt plågfri, kunde obesväradt resa och vända sig i sängen. Sedan fluktuationen blifvit fullt tydlig, gjordes efter föregående explorativpunktion den 21 Augusti en incision på tumörens mest framskjutande del och genom en mindre ($\frac{1}{2}$ tums) öppning under karbolsyrebetäckning lät man småningom en stor mängd af pus bonum et laudabile afinna. Behandlingen hade förut varit subkutana morfininjektioner, katalasmer och vattenomslag. — Allt gick lyckligt; patienten mådde örträffligt under det att varet långsamt uttömdes; den stora (5—6 tum djupa) abscesshålan fylldes af granulationer och drog sig illsammans. En resistens, stor ungefär som en mindre, knuten

hand, utan den ringaste ömhet kändes dock ännu, då patienten den 25 September, i öfrigt fullt frisk, lemnade Lasarettet.

Hr MALMSTEN yttrade sig angående det egendomliga förloppet och den svåra diagnosen vid detta fall.

— Hr MALMSTEN meddelade ur sin praktik ett fall af *tyfoidfeber, komplicerad med nephritis och hufvudsakligen behandlad med morfin och quinin.* *)

En ung, frisk fru hitkom den 15 November från landet med sin man, »att roa sig». Redan den 19 November kände hon sig illamående med omväxlande rysningar och ömhet i kroppen samt feber. Natten till den 20 hade hon repeterade häftiga frossbrytningar och då Hr M. tillkallades den 20 på f. m. låg hon i häftig feber med ömhet och värk i hela kroppen, isynnerhet öfver korsryggen. Hon fick då ett Calomelslaxans, som gjorde åstundad verkan, men febern fortgick våldsamt. Den 21 började hon besväras af svåra kräkningar; det uppkräkta reagerade svagt surt, ingen ömhet i Epigastrium och öfver lefvern. Urinen, som afgick sparsamt, höll mycket albumin och i bottensatsen funnos rikligt mörkorniga tubularafgjutningar, spec. v. hög. Man kunde i början befara att patienten skulle få smittkoppor — men intet exanthem visade sig. Emellertid veko kräkningarne, som plågade den sjuka olidligt, för *inga vanliga* medel, utan morfin måste användas i förening med fräspulver ofta 3 å 4 gånger om dagen och stundom i dos af $\frac{1}{4}$ gran. Ingen annan medicin kunde användas. Kalla tvättningar och våta värmande omslag på magen applicerades för öfrigt. Febern fortgick, med ofta om eftermiddagarne till + 40° stegrad temperatur. Buken blef meteoristiskt uppdrifven och diarré inställde sig. Emellertid fortsattes under 9 dagar med morfin, tills slutligen kräkningen upphörde, då Quinin gafs. Patienten afmagrade hastigt och konvalescerade långsamt, så att hon först den 1 Januari kunde ligga påklädd. Är nu alldeles återställd. Äggvita i urinen upphörde på sjukdomens 10 dygn efter inträdd ymnig svettning.

— Hr HALLIN anmälde och refererade i korthet ett af Hr LUNDBERG, FREDR. nyligen utgifvet arbete om *husdjurens sjukdomar*.

Uti förordet yttrar författaren att planen för arbetet ursprungligen varit, att lemna en kort, lättfattlig beskrifning öfver de inre sjukdomar, som allmännast förekomma bland husdjuren, men att då på svenska språket ingen lärobok fanns till ledning vid studiet af husdjurens sjukdomar, förf. beslutat utvidga detsamma, så att det skulle kunna tjena ej mindre till handbok för husdjursezare vid den första behandlingen af inträffande kreaturssjukdomar än ock såsom lärobok för veterinärstuderande. Ehuru afhandlingen ej kunnat uteslutande inskränkas till de inre sjukdomarne, har dock

*) Sjukhistorien lemnad i början af Januari.

å andra sidan utrymmet ej medgifvit någon utförligare beskrifning af vissa yttre sjukdomar.

Arbetet omfattar: A) Allmänna sjukdomstillstånd: feber, inflammation, vattusot, hypertrofi och atrofi, nybildningar. B) sjukdomar: I:o Farsoter och smittosamma sjukdomar, jemte allmän beskrifning angående miasmans och contagiets natur; II:o Konstitutionella sjukdomar; III:o Förgiftningssjukdomar; IV:o Lokala sjukdomar. Vid beskrifningen af de särskilda organernas sjukdomar meddelar förf. en kort afhandling om hvarje organs anatomiska och fysiologiska beskaffenhet, med särskildt afseende på de olika slagen af husdjur, äfvensom vid fortplantningsorganerna en särskild beskrifning på mjölkens förändring, med afseende ej mindre på afseöndringen, närvaro af främmande beståndsdelar i densamma, än ock dessa beståndsdelars förändring, vare sig i betraktande af deras mängd eller beskaffenhet i öfrigt. Efter sjukdomarne i hud och bindväf följa sjukdomarne i hofven jemte noggrann beskrifning af hofvens anatomi. Arbetet avslutas med en framställning om sådana sjukdomar, hvilka angripa vissa husdjur samt sådana som utvecklade hos ett visst slag kunna öfverföras på menniskor och andra djur. Såsom bihang meddelas en kort anvisning att bestämman en sjukdoms säte, samt angående några läkemedels tillredning och användande.

Ifrågavarande arbete synes på ett förtjenstfullt sätt fylla en lucka i vår veterinärmedicinska litteratur och är af så mycket större värde, som det framställer sjukdomarne hos husdjuren sådana de yppat sig inom vårt land. Ehuru arbetet i främsta rummet har värde för våra veterinärer, bör det ej heller sakna betydelse för Läkare, alldenstund, utom det vetenskapliga intresset att ega någon insigt äfven i veterinärmedicin, gällande författningar föreskrifva, att i tjänst varande läkare skola, vid allmännare sjuklighet bland husdjuren, på vederbörandes kallelse lemna erforderliga råd och upplysningar, i hvilket fall det är godt att ega en handbok som denna att rådfråga.

— Hr LEVIN, P. A. refererade: *Aus der medicinischen Klinik zu Basel. — Beobachtungen und Versuche über die Anwendung des kalten Wassers bei fieberhaften Krankheiten*, von Prof. Dr C. LIEBERMEISTER und Dr E. HAGENBACH. Leipzig 1868, hvilken uppsats skulle ingå i tidskriften.

Med anledning af en i referatet förekommande uppgift rörande mortaliteten i tyfoidfieber under vattenbehandling, neml. 9,7—8,8 procent, anmärkte Hr HÜLPHERS att, enligt rapporten öfver de vid Serafimerlasarettets medicinska afdelning vårdade sjuke under år 1867, antalet döde på 100 tyfoidfieberpatienter endast uppginge till 7,4, hvilket factum syntes tala för den derstädes använda metoden.

För hela landet hade, enligt hvad Hr HALLIN upplyste, mortaliteten i tyfoidfeber på sednare år vanligen uppgått till 11 à 14 procent, och Hr THOLANDER anmärkte att enligt HUSS arbete om »Typhus och Typhoidfeberns statistiska förhållanden och behandling» mortaliteten från 1840—1851 i sin helhet uppgått till 10,6, men under åtskilliga af dessa år endast varit 7,5, hvaremot den 1848 uppgått till 18,2. Medeltalet var dock ganska lågt i jämförelse med uppgifter från utlandets större civila sjukinrättningar.

En af Hr Levin förevisad ritning öfver en lämplig *modell för badkar* att använda vid vattenbehandling i febrar — karet djupare vid fötterna än vid hufvudet, så att den sjuke måste intaga en halvesittande ställning — gaf äfven anledning till någon diskussion, hvori yttrade sig Hrr CARLSON, GRÅHS, KEY och SANTESSON.

Den 8 December.

Lasarettsläkaren GRAFFMAN †. — Constitutio epidemica. — Revisionsberättelse.
— Bräckskada. — Retroperitonealcancer. — St Thomas Hospital i London.
— System för sjukhusbyggnader.

— Ordföranden tillkännagaf bortgången af en af Svenska Läkarekorpens medlemmar, nemligen Lasarettsläkaren och R. W. O., M. D., K. M. JOHAN WILHELM GRAFFMAN, som afled i Wexiö den 28 November i en ålder af 61 år.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Söndagen den 29 November till och med Lördagen den 5 Dec. 1868:

Sjukligheten något minskad; icke betydlig.

1. *Inom enskild praktik* anmälde sjukdomsfall (från 29 läkare):

Febris typhoides.....	23.	Syphilis	12.	Febris gastr. simplex	27.
Diphtheria	3.	Gonorrhoea	9.	Gastritis. Enteritis.	5.
Influenza	2.	Apoplexia cerebri ...	1.	Peritonitis	2.
Pertussis	2.	Neuralgia	2.	Rheumatismus acutus	14.
Cholera	3.	Conjunctivitis	7.	Erysipelas	3.
Dysenteria	1.	Ang. tons. & faucium	52.	Zona	2.
Diarrhoea.....	43.	Thrombosis. Embolia	1.	Furunculus	6.
Febris intermittens...	16.	Laryngo-tracheitis ...	4.	Rheum. recens efebrii.	4.
Angina parotidea.....	2.	Bronch. Cat. bronch.	116.		
Varicellæ	5.	Bronchitis capillaris.	1.		
Scarlatina	2.	Pneumonia	8.		
Morbilli	3.	Pleuritis	6.		
Delirium tremens....	2.				

Summa 893.

2. Å Hufvudstadens *Sjukvårdsanstalter*:

På *Serafmer-lasarettet*: sjukantalet den 5 Dec. 242, hvaraf 137 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 4, diarrhoea 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 5 Dec. 188, hvaraf 68 på afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 4, gonorrhoea 3, febris typhoides 1, diarrhoea 1, bronchitis 1, pneumonia 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 5 Dec. 172, hvaraf 107 invärtes sjuke; inkomne under veckan: bronchitis 4, peritonitis 2, febris typhoides 1, febris intermittens 1, febris gastrica simplex 1, rheumatismus acutus 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 5 Dec. 71, hvaraf 63 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 1, delirium tremens 1, bronchitis 1, pneumonia 1.

På *Allmänna Barnhuset*: bronchitis 2, nephritis 2, diarrhoea 1, gastritis 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 8, pertussis 1, syphilis 1, conjunctivitis 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 5 Dec. 60; inkomne under veckan: febris typhoides 1, pleuritis 1.

På *Allmänna Barnvårdshuset*: antalet vårdade 22; helsotillståndet godt.

På *Provisoriska Barnvårdshuset*: antalet vårdade 10; helsotillståndet godt.

På *Barnvårdshuset Pro Patria*: helsotillståndet godt.

På *Diakonissjukhuset*: sjukantalet den 5 Dec. 28; inkomne under veckan: febris typhoides 2.

På *Stockholms Hospital för Sinnessjuke*: sjukantalet den 5 Dec. 153, hvaraf 75 mankön och 78 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 5 Dec. 169, hvaraf 147 från staden och 22 från länet; inkomne: syphilis 22, gonorrhoea 5.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt Fattigläkarnes vecko-rapporter): bronchitis 60, diarrhoea 35, rheumatismus acutus 18, pneumonia 15, febris gastrica simplex 13, febris intermittens 9, gastricismus 9, angina tonsillaris 7, febris typhoides 6, angina parotidea 5, ophthalmia 5, pertussis 4, syphilis 2, laryngitis 2, apoplexia cerebri 1, pleuritis 1, gastritis 1, peritonitis 1, icterus 1, erysipelas 1.

4. I *Stadens Fängelse*: febris intermittens 1, rheumatismus 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelse: bronchitis 1, pneumonia 1,

— Upplästes Revisorernas (Hr EKECRANTZ W. och RATZKIS) berättelse öfver Sällskapets och de under Sällskapets vård ställda fonders räkenskaper för året 1867—1868 och tillstyrkte revisorerna deri full décharge åt skattmästaren.

På framställan af Ordföranden beviljade Sällskapet den af revisorerna tillstyrkta déchargen, hvarefter ordföranden tackade revisorerna för det af dem omsorgsfullt verkställda uppdraget. För upplysningars vinnande rörande ett af revisorerna anmärkt upptagande i räkenskaperna af ett särskildt byggnadsfondskonto, blef revisionsberättelsen remitterad till komitén.

— Hr MALMBORG meddelade från Garnisonssjukhuset följande *bräckskada*.

Korporalen vid Svea Lif-Garde *M* 38 Pettersson, 36 år, inkom till garnisonssjukhuset den 9 Nov. 1868 och afled följande dag. *Diagnos*: Hernia inguinalis dextra incarcerata.

Patienten, som sedan 12 år haft högresidigt inguinalbräck och ständigt burit bräckband, har under denna tid ej funnit bräcket framfallet mer än en gång, då det af honom sjelf, ehuru med någon svårighet återinfördes; i öfrigt uppgifver han sig aldrig haft någon olägenhet af detsamma. Den 9 Nov. märkte han vid uppvaknandet i högra ljumsken en knöl samt högra delen af scrotum

ansväld till storleken af en knuten hand och betydligt ömmande; kort derefter inställde sig kräkningar, ej särdeles ymniga ej heller illaluktande. Pat. remitterades till sjukhuset och inkom mellan kl. 12 och 1 e. m.

Vid inkomsten till sjukhuset var pat. betydligt nedsatt, klagade öfver smärtor i buken samt synnerligast i trakten kring höggra ljumsken, hvarest befanus en långsträckt, betydligt ömmande knöl, som sträckte sig ned i scrotum och derstädes hade storleken af en större knuten hand, och hvarjemte en betydlig tomhet förmärktes i coecaltrakten. Tumören var öfverallt spänd, men temligen elastisk samt gaf matt percussionston utom i nedre delen, hvarest fanns temligen klar tarnton. Pulsen liten, långsam; inga kräkningar sedan på morgonen; ingen öppning sedan föregående dagen. *Ord.*: Isblåsa och morfin.

Under dagen inställde sig inga kräkningar. På aftonen var allmänna tillståndet ungefär detsamma; pulsen liten men hastigare; smärtorna i buken och ömheten i scrotum något ökade. Bräcket fortfarande lika spändt, men percussionstonen öfverallt matt med undantag af öfver en valnötstor utbugtning framtill, hvilken kändes mjuk och särdeles elastisk och gaf en klarare percussionston; då fingret trycktes djupare in i densamma, kunde fingret genom en vingformig öppning med temligen fasta ränder införas i en större kavitet. Under kloroformnarkos företogs taxis, hvarmed fortsattes vid pass en timma, då tumören förminskades till mindre än hälften af sin förra volum, blef mjukare, mera elastisk samt gaf vid percussion klar ton. Patientens krafter hade härunder ej vidare sjunkit, pulsen kändes snarare mera full, men fortfarande lika hastig. Isblåsan bibehölls och morfin gafs.

Tillståndet under natten var enahanda som förut; ingen sömn och smärtorna i buken temligen häftiga. På morgonen påkom ymniga, grönaktiga kräkningar men utan foecallukt. Bräcket återtog ungefär samma storlek som före taxisförsöken, var spändt, ömmande och gaf matt perkussionston. Omkring kl. 11 inträdde ånyo kräkningar med svag foecallukt och patienten kollaberade alltjemt, hvarföre under kloroformnarkos operation företogs, vid hvilken Prof. ROSSANDER var närvarande.

Sedan bräcksäcken, som innehöll en betydlig kvantitet bräckvätska, blifvit öppnad, fanns en tarmslynga af vid pass 4 tums längd, hvilken hade blårodt utseende, men ingenstädes syntes brandig. Efter debridering af yttre bräckringen kunde fingret genom den nära $2\frac{1}{2}$ tum långa inguinalkanalen uppföras till den inre, hvilken äfven debriderades, hvarefter bräcket infördes, men var fästadt vid inre bräckringen genom en temligen lång adherens. Hvarken i scrotum eller inguinalkanalen kunde högra testikeln anträffas.

Ett par timmar efter operationen började buken tympanitiskt ansvälla, illaluktande kräkningar inställa sig och pat. kollaberade allt mer och mer under det att buken blef allt mer tympanitiskt samt afled kl. 6 e. m.

Vid obduktionen fanns coecum och småtarmarne betydligt gasfyllda. I nedre delen af buken fanns den reponerade tarmslyngan fri, omkring 11 tum lång och 5 fot från coecum, af mörkröd färg och begränsad från den friska tarmen genom askgråa ringar, af hvilka den öfversta endast intog en del af tarmen; det framfallna styckets peritonealbeklädnad var glanslös och här och der belagd med lätt aflossbara pseudomembraner, men i öfrigt syntes å peritoneum inga förändringar. Slemhinnan var mörkröd, uppluckrad och täckt med blodblandadt slem och endast i dess nedre ända, motsvarande den missfärgade ringen å peritoneum, börjande gangren. Venstra njuren dubbelt så stor som normalt, men på högra sidan kunde hvarken njure eller urether påträffas, ej heller fanns i blåsan märke för uretherens inmynningsställe och icke heller syntes på aorta utgå något kärl ämnadt för njuren. Högra testikeln låg på öfre randen af musculus iliacus bredvid psoas major och var endast rudimentär.

Hr ROSSANDER, som varit närvarande vid operationen, anmärkte de diagnostiska svårigheterna vid fallet och det hastiga inträdandet af branden, samt påminde om ett likartadt fall, som han ej längesedan i Sällskapet beskrifvit*).

— Hr MALMSTEN meddelade ett fall af *retroperitoneal-cancer* och Hr KEY demonstrerade det dertill hörande preparatet.

— Hr SANTESSON meddelade en framställning af planen och konstruktionen för *det nya S:t Thomas Hospital i London*, hvilket sjukhus nu är under byggnad.

Dr PEACOCK hade hitsändt planen öfver denna anstalt i fotografier, hvilka förevisades. Sjukhuset, som är beräknadt för högst 600 sjuke, bygges efter paviljongsystemet och skall komma att bestå af 7 paviljonger (bland hvilka en för administrationen), placerade på ett afstånd från hvarandra af 125 fot — midtelgården dock erbjudande 200 fots distans — hvilket afstånd ansågs tillräckligt för insläppandet af solljus och frisk luft. — De större salarne skola blifva 28 fot i bredd, 120 fot i längd och 15 fot i höjd med 28 sängar, således ett kubikinnehåll luft af 1800 fot för hvarje patient. Sängarne ställas på 8 fots afstånd från hvarandra och ett fönster mellan hvarje bädd placeras så lågt att de sjuka derigenom kunna se ut. Separatrum, med 2 sängar i hvarje, skola äfven finnas, med samma kubikinnehåll luft beräknadt för hvarje patient, eller om endast *en* patient är förlagd i ett sådant rum, för denna 3600 kub.fot luft. Lyftapparater finnas för att transportera deraf i behof varande sjuke från bottenvåningarne till de högre. En korridor å nedre bottnen, tjenar till promenadplats under fult väder och en täckt kolonnad åt Themsens till en behaglig vistelseort för konvalesenter. Två stora operationssalar lemna tillräckligt utrymme för de vid sjukhuset studerande läkarne och äro

*) Se Förhandl. d. 28 Januari innevarande år.

hvardera försedda med ett privatrum för operatören och ett rum der patienten kan läggas efter operationen. En täckt gång leder till likhuset för att ej ådraga kommunikationen dermed någon uppmärksamhet från allmänheten och patienterna. Dessa sednares inlagande på sjukhuset eller deras vård som utpatienter bestämmes i någon af mottagningslokalerna, som hafva ingång ifrån Palace New Road. Uppvärmningen skall verkställas medelst öppna eldstäder och vid kall väderlek underhjälpas af ett auxiliärsystem med varmt vatten. Korridorer och trappor uppvärmas endast på det senare sättet. För att så mycket som möjligt undvika komplikation i anordningarne skall hvarje paviljong komma att ega ett af de öfriga oberoende ventilationsystem.

Drottningen har lagt grundstenen till byggnaden, hvilken är beräknad att kosta 400,000 pd st.

Med anledning af den storartade planen för S:t Thomas Hospital uppstod en diskussion om det *lämpligaste byggnadssättet för sjukhus* under närvarande förhållanden.

Generaldirektör BERLIN ansåg erfarenheten om paviljongssystemet ej göra detta system särdeles lockande och påvisade dervid i första rummet det misslyckade resultatet med Hôpital Lariboisière i Paris. — Att antaga ett sjukrums kubikinhåll såsom mätare på lufttillgången för de sjuka trodde Hr B. mindre säkert, då deremot *luftväxlingens* beskaffenhet och styrka härvid vore af långt större vikt. — Fästade i öfrigt uppmärksamheten på förslaget för den nya Rikshospitalsbyggnaden i Christiania, der patientantalet är föreslaget till 300 och kostnaden till 1,400,000 rdr svenskt. Frågan hvilade f. n. hos Storthinget.

Äfven Hr GRÄHS trodde att paviljongssystemet ej förtjenade att imiteras, om ej i fält efter amerikansk modell. Med afseende på S:t Thomas Hospital ansåg han att afståndet paviljongerna emellan vore för litet, att 600 platser på ett sjukhus vore för många, att sjuksalarne äfven inrymde för många patienter, samt att höpandet af sjuke på ett ställe inom kort torde komma att medföra dåliga resultat. Hänvisade för öfrigt till den bekanta diskussionen om sjukhusbyggnader i Société de Chirurgie år 1865 och Dr LEFORTS framstående arbete i denna viktiga fråga.

Hr SKÖLDBERG redogjorde i korthet för de tvister anläggandet af S:t Thomas Hospital föranledt, då det gamla sjukhuset af samma namn exproprierades för London-Bridge-jernvägsstationen och trodde att den nyvalde platsen på en bank i Themsen vore mindre väl betänkt. — Då enligt all sannolikhet, efter nyare forskning, all infektion beror af mögelbildningar och lefvande organismer, hvilkas utrotande måste med mera lätthet ske i isolerade eller isolerbara envåningshus, ansåg Hr S. redan på grund häraf paviljongssystemet böra vara det fördelaktigaste samt att principerna för de amerikanska sjukhusen f. n. kunna betraktas såsom typiska och hänvisade rörande planen för dessa till War Depart-

ments Surgeon Generals Office Circular n:o 6 af 1865 och en re-
produktion i korthet deraf, som varit synlig i Hygiea 1867.

Generaldirektör HUSS ansåg i vårt klimat artificiell ventilation
behöflig och att den med framgång blifvit använd visade sig enligt
hans åsigt bland annat vid nya sjukhuset i Upsala, vid Sjukhemmet
i Stockholm m. fl. ställen.

Hr MALMSTEN förenade sig i vissa delar med Hr Sköldberg
och ansåg paviljongsystemet i många hänseenden att föredraga,
der det kunde på klokt sätt verkställas, men önskade egentligen
fästa uppmärksamheten på att ventilationen, huru god som helst,
ej kunde inskränka i någon betydlig grad det behof af ett visst
kvantum kubikfot luft, som för hvarje sjuk bör beräknas i ett
sjukrum.

I ansende till den långt framskridna tiden uppskjöt Ord-
föranden diskussionens fortsättande till nästkommande samman-
träde.

Den 15 December.

Ledamot anmäl. — Constitutio epidemica. — Konstruktion af sjukhusbyggnader.

— Att till ledamot af Svenska Läkaresällskapet antagas
anmäldes af Hrr v. DÖBELN och SKÖLDBERG, Amanuensen
vid Serafimerlasarettets kirurgiska afdelning M. L. ERIK AUGUST
FRICK.

— Constitutio epidemica under veckan från och med Sön-
dagen den 6 till och med Lördagen den 12 December 1868:

Sjukligheten lika som föregående vecka; icke betydlig.

1. Inom enskild praktik anmälda sjukdomsfall (från 29 läkare):

Febris typhoides	6.	Neuralgia	7.	Peritonitis	3.
Diphtheria.....	2.	Conjunctivitis	11.	Icterus	1.
Pertussis	6.	Otitis	4.	Rheumatismus acutus	14.
Cholera	1.	Ang. tons. & faucium	62.	Erysipelas	4.
Diarrhoea	42.	Endocarditis	1.	Erythema nodosum..	1.
Febris intermittens..	11.	Laryngo-tracheitis...	10.	Urticaria	6.
Angina parotidea....	4.	Bronch. Cat. bronch.	96.	Zona	2.
Varicellæ	3.	Bronchitis capillaris.	15.	Furunculus	4.
Morbilli	1.	Pneumonia.....	8.	Rheum. recens efebril.	5.
Delirium tremens ...	1.	Pleuritis	6.	Lymphangitis	1.
Typhilis.....	21.	Febris gastr. simplex	25.		
Gonorrhoea.....	14.	Gastritis. Enteritis.	7.		Summa 407.
Apoplexia cerebri....	1.	Typhlit. & Perityphl.	1.		

2. Å Hufvudstadens Sjukvårdsanstalter:

På *Serafimer-lasarettet*: sjukantalet den 12 Dec. 244, hvaraf 135 på af-
delningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 4, rheu-
matismus acutus 3, febris intermittens 1, intoxicatio e phosphoro 1, pericar-
litis 1, pneumonia 1.

På *Allmänna Garnisons-sjukhuset*: sjukantalet den 12 Dec. 182, hvaraf 64
å afdelningen för invärtes sjuke; inkomne under veckan: syphilis 6, gonor-
hoea 3, bronchitis 2, gastritis 2, febris gastrica simplex 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Söder*: sjukantalet den 12 Dec. 173, hvaraf 107 invärtes sjuke; inkomne under veckan: rheumatismus 5, febris intermittens 3, febris typhoides 1, diarrhoea 1, delirium tremens 1, pneumonia 1, febris gastrica simplex 1, nephritis 1.

På *Provisoriska sjukhuset å Sabbatsberg*: sjukantalet den 12 Dec. 70, hvaraf 62 invärtes sjuke; inkomne under veckan: febris typhoides 2, rheumatismus acutus 2, bronchitis 1, pneumonia 1.

På *Allmänna Barnhuset*: bronchitis 3, diarrhoea 2, diphtheria 1, pneumonia 1. — *Polikliniken*: diarrhoea 6, erysipelas 2, urticaria 2, pertussis 1, bronchitis 1, gastritis 1, rheumatismus 1.

På *Barnsjukhuset*: sjukantalet den 12 Dec. 59; inkomne under veckan: keratitis 2, pneumonia 1.

På *Allmänna Barnbördshuset*: antalet vårdade 17; hälsotillståndet godt.

På *Provisoriska Barnbördshuset*: antalet vårdade 15; hälsotillståndet godt.

På *Barnbördshuset Pro Patria*: hälsotillståndet godt.

På *Diakoniss-sjukhuset*: sjukantalet den 12 Dec. 28; inkomne under veckan: bronchitis 1.

På *Stockholms Hospital-för Sinnessjuka*: sjukantalet den 12 Dec. 154, hvaraf 76 mankön och 78 qvinkön.

På *Stockholms stads och läns Kurhus*: sjukantalet den 12 Dec. 187, hvaraf 161 från staden och 26 från länet; inkomne: syphilis 34, gonorrhoea 2.

3. Bland *de Fattiga*, (enligt fattigläkarnes vecko-rapporter): bronchitis 61, diarrhoea 32, rheumatismus 22, pneumonia 12, febris typhoides 9, febris gastrica simplex 9, pertussis 7, febris intermittens 7, varicellæ 7, angina tonsillaris 6, gastricismus 3, angina parotidea 2, apoplexia cerebri 2, ophthalmia 2, erysipelas 2, meningitis cerebraüs 1, neuralgia 1, pleuritis 1, bronchitis capillaris 1, gastritis 1, stomatitis 1.

4. I *Stadens Fängelse*: febris intermittens 1, rheumatismus 1.

Norra Straff- och Arbets-fängelset: diarrhoea 2, febris gastrica simplex 1, bronchitis 1.

Med anledning af det i veckouppgiften förekommande fall af *messling*, anmärkte Hr SANDAHL O., som anmält fallet, att detsamma inträffat hos en yngling från Örebro skola, hvilket läroverk nyligen för en epidemi af nämnda sjukdom måste tills vidare upplösas, samt att ifall äfven i hufvudstaden sjukdomen nu komme att epidemiskt uppträda, man således kunde följa densamma från dess första utgångspunkt.

— Upptogs till fortsatt diskussion den i sistlidna sammankomsten väckta frågan om det för närvarande *ändamålsenligaste byggnadssättet för sjukhus*. I denna diskussion yttrade sig Hrr CARLSON, CEDERSCHJÖLD, GRÅHS, JÄDERHOLM, KJELLBERG, LAMM, MALMSTEN, PETERSSON, SANDAHL, SKÖLDBERG, TÖRNBLUM och ZANTESON.

Hr LAMM förevisade tvenne af honom uppgjorda utkast till sjukhusbyggnader och meddelade derom följande:

Det ena utkastet föreställer en sjukhuspaviljong, uppförd af timmer på en hög stenfot och försedd med brädfodring på inre och yttre sidorna. Formen är den af en långsträckt rektangel med ett på ena långsidans midt utskjutande utsprång för sjuksköterskans rum. Byggnaden innehåller endast en bottenvåning, bestående denne af två sjuksalar med gemensam tambur. I samman-

hang med densamma och emellan sjuksalarne ligga ett badrum med afklädningsrum, ett rum för sköterskan med ett mindre kök, samt två klosettrum, ett för hvardera sjuksalen. Vid hvardera kortsidan af paviljongen finnas tvenne 14 fot långa och 10 fot breda, enskilda sjukrum jemte en emellan dem belägen och för dem gemensam tambur samt ett gemensamt klosettrum. Hvardera sjuksalen är 49 fot lång och 26 fot bred och innehåller 14 sjuksängar, 7 stycken längs hvardera långsidan af salen. Sjuksalen är 12 fot hög. Hvidan, då kakelugnar och sängar icke tagas i afräkning, för hvarje patient beräknas 91 kv.-fot golftyta och 1092 kub.-fot luft. Sjuksängen är beräknad att vara 7 fot lång och 3 fot hred. Mellanrummet emellan motstående sjuksängar 12 fot och mellan bredvidstående 4 fot, varande sängarne, såsom vanligt uppställda med hufvudändan emot väggen. Från sköterskans rum leda till hvardera af salarne direkta ingångar, försedda med glasörrar. Vid sidan af sköterskans rum finnas tvenne större garderober eller skrubbar till förvaring af linne, medikamenter m. m. Badrummet stöter intill sköterskans rum och får dager derifrån genom en högt upp å väggen anbragt fönsteröppning, men har sin ingång från tamburen. Spiseln, försedd med passande tillställning, tjenar till uppvärmning af badvattnet samt till andra tillfälliga behof. Uppvärmning af bad- och afklädningsrum samt ventilering af klosetterna ske genom rör, som gå ifrån och till de eldstäder, hvilka äro i närheten uppställda uti sjuksalarne invid byggnadens mellanparti. De enskilda sjukrummens klosettlokal ventileras äfvenledes genom rör, som leda till en nära stående eldstad i sjuksalen. Sjuksalarne upplysas om dagen medelst 6 å 7 fönster, anbragta på hvardera sjuksalens långsida något högt ifrån golvet, eller ock medelst en längs större delen af byggnaden gående lanternin, försedd med vertikalt ställda fönster. Vintertiden användas dubbelfönster. Uti hvardera ändan af sjuksalen står en mycket stor och hög, af tegelsten murad kakelugn med en framför densamma ställd, liten jernkamin. Elden i kaminen underhålles större delen af dygnet. Sålunda hålles kakelugnen nästan ständigt varm. Sjuksalen värmes genom det från kakelugnen utstrålande värmets och ventileras dels härigenom dels genom flera rörledningar inmurade bakom kakelugnarne och, om så behöfs, genom smärre ventiler på fönstren, m. m. (Alternativt: anläggandet af en centralvärmeanstalt, hvarigenom de många eldstäderna undvikas, sängplatserna något ökas, bränsle besparas, badvattnet m. m. värmes och eldfaran minskas, men anläggningskostnaden ökas. Anlägges en centralvärmeanstalt, bör ventilationssystemet bringas i förening med densamma).

Taket är ett yttre eller vindstaket och ett inre, det sednare af spåntade bräder; men för lanterninen, om sådan uppföres, anbringas, till värmens bevarande, det inre taket af glas i nivå med det öfriga salstaket.

Till skydd emot ohyra och för byggnadsvirkets konserverande i öfrigt äro paviljongens alla vägg- och taktytor af trä, bestrukna på insidan med kreosotolja eller något lämpligt asfaltpreparat eller

med s. k. »vattenglas», — hvilket sednare dessutom skyddar emot eldfara — och på utsidan med af röd jernoxid bestående s. k. »rödfärg». Timmerstockarnes mellanrum äro tätade medelst dref eller af gamla tåg utredd hampa.

Den andra skizzen utvisar sammanställningen af de samfälda byggnaderna på sjukhustomten. Denne utgöres väsendtligast af en större gård, omgifven af byggnader på följande vis. Midten af byggnadstomtens främre sida upptages af en tvåvånings stenhusbyggnad och på vardera sidan om densamma en sjukpaviljong af trä, såsom i det föregående beskrifves. De öfriga tre sidorna af gården upptagas af dylika paviljonger, som förslagsvis antagas till så många att deras samtliga antal blir tio. Och anläggas de, med afseende på eldfara, på tillräckligt afstånd från hvarandra. Paviljongernas antal kan, efter behof och så vidt de ekonomiska arrangementerna så medgifva, ytterligare ökas.

Stenhusbyggnaden innehåller för sjukhuset gemensamma lokaler: ett ångkokningskök, en ångtvättstuga, ett badrum för nykommande sjuka, ett apothek, ett större rum för styrelsens sammanträden, reconvalescenters gudstjenst och kirurgiska operationer samt ett annat till anmälningsrum, äfvensom tvenne intill operationsrummet stötande mindre rum för de opererade; dessutom bostäder för läkare, ekonomi-intendent, husmoder, m. m. samt för portvakt. Denna byggnad upptar förvaringslokaler för de sjukas kläder, för sjukhusets förräder af linne och dylikt samt innehåller förvaringskällare för viktualier m. m. (Alternativt: i stället för stenhuset uppföres en byggnad af trä för de behöfliga bostäderna och det eller de rum som för styrelsens sammanträden m. m. erfordras. Hvaremot ett stenhus med centralvärmeanstalten, ångköket, tvättstugan m. m. anläggas på lämplig plats).

Vid sjukhustomtens utkant och på godt afstånd från sjukhusbyggnaderna anlägges likboden.

Hvarje paviljong är på den åt sjukhusgården vända långsidan försedd med en öppen veranda, som hålles vintertiden eller från början af December till slutet af Mars stängd med fönster och då denna glasgång eller detta galleri fortsättes förbi öppningarne emellan paviljongerna, uppkommer sålunda en gång, som börjande från stenhusbyggnaden omsluter gården på alla fyra sidor. Portar anbringas uti det trädplank, som på vardera sida förenar stenhuset med närmast belägna träpaviljong. Glasgången blir derföre på 2 ställen så inrättad att den tillåter farbanan korsa sig, och är till hela sin längd belagd med asfaltgolf, hvilket har hjulspår för smärre servicevagnar och för sjukvagnar. Gården och de öppna delarne deraf emellan paviljongerna äro lämpligen planterade med buskar, träd och gräsmattor. Under den varmare årstiden finnes ett tält uppställt nära ingången till hvarje paviljong och dessutom några sådana på lämpliga ställen å sjukhusgården.

Vattenledning är inledd med nödiga utkastare i stenhusets och paviljongernas lokaler, äfvenså på några ställen å gården samt i likboden och dessutom apterad för lämpliga slangar i och för

eldsläckning och planteringarne samt för gårdens och luftens afsvälning under sommaren medelst bespolning. Afloppsrör för orent vatten finnas. Några springbrunnar å gården kunna under den varmaste tiden af sommardagen vara i gång till åstadkommande af luftens rörelse och afsvälning, utan att det härtill begagnade vattnet behöfver gå förloradt för sjukinrättningens ekonomi, enär det nedfallande vattnet kan uti något högt belägna bassiner upphemtas. Hvarje skjuksköterskas rum står genom telegrafråd i förening med portvaktens eller annat vaktrum. De intill läkarebostaden närmast belägna paviljongerna borde med nödig omtanka företrädesvis användas för svårare akuta sjukdomar eller för opererade.

Hr L. nämnde, att han förlidne sommar på tillfrågan af en af Sundhetsnämndens medlemmar tillstyrkt, att det för hufvudstaden tillämnade nya sjukhuset skulle byggas i form af en serie af bottenvåningspaviljonger och utaf trä, och trodde, att detta förslag hade stora företräden framför en sjukhusbyggnad af sten, vare sig att man härvid använde systemet af korridor eller det af paviljong, sådant t. ex. det sednare blifvit utfördt uti hospitalerna »Beaujon» och »Lariboisière» i Paris eller »St. Jean», i Bruxelles. Uppförandet af paviljonger, bestående endast af bottenvåningar för en sjukpersonal af omkring 30 personer i hvarje paviljong, hade de kända fördelarne af ett mindre sjukhus, utan att, såsom vanligt i ett sådant, fördira vården och ekonomien. En träbyggnad är, då öfriga förhållanden äro lika, både varmare och sundare än en stenbyggnad, emedan trävirket är en mycket sämre både värmeledare och behållare för luft, och således äfven för dess miasma, än tegel och murbruk, — omständigheter, som vid byggandet af sjukhus lemna företräde åt trähuset framför det af tegel byggda. Det vore tilläfventyrs en ej oriktig beräkning, om man antog, att af Sveriges befolkning (4,200,000) åtminstone 3,500,000 bodde i trähus. I de nordligare länen med lägre medeltemperatur än hos oss voro stenhus på landsbygden en sällsynthet. Stänges en paviljong för att vädras, så vore isoleringen fullständig, isynnerhet i jemförelse med afstängandet af sjukrum i våra vanliga sjukhus, der luften silar sig så väl genom mellanmurar som trossbottnar, och desto lättare, ju mera temperaturen är olika hög i de särskilda lokalerna. Olägenheten af det glasgalleri, som förenar paviljongerna och således den i sjuksalarna innehållna luftmassan, är temporär, enär galleriet är afsedt att finnas endast under ungefär en tredjedel af året, och för öfrigt den ständiga vexlingen af luft emellan det otäta glasgalleriets luftmassa och den yttre atmosfären helt visst blefve ganska betydlig, isynnerhet under denna, den kallaste tiden af året. Med bottenvåningars användande till sjukrum afsågs äfven den bekvämlighet för reconvalescenter och vissa sjuka, att de hade lättare tillfälle att komma ut i det fria och tillbaka till sjukrummet än då vägen skulle gå utföre och uppföre trappor, — hvilket tillfälle, flitigare begagnadt, förmår i sin mån minska de sjukas vistelsetid inom inrättningen. Äfven sker genom denna anordning någon minskning uti den genom detta paviljongssystem ökade servicen.

Om eldsläckningsanstalerna äro lika väl ordnade för detta system af träpaviljonger som för ett sjukhus af sten och t. ex. hvarje paviljong vore försedd med vattenutkastare från vattenledningen jemte tillhörande slang och tomtutrymmet emellan de särskilda paviljongerna vore tillräckligt stort samt planteradt med buskar och löfträd, så torde olägenheterna af eldsvåda för ett paviljongsjukhus sannolikt blifva betydligt mindre än för ett sjukhus af sten. Ur en bottenvåning kunna 30 sjuka med större lätthet blifva räddade eller rädda sig sjelfva, än en större sjukpersonal, som har att passera korridor och en eller annan trappa, hvarvid personalens mängd och den långa vägen den har att passera innan den kommer ut i det fria, i betydlig mån försvåra räddandet. För de ur den brinnande paviljongen bortförda sjuka kan nödortftig plats beredas uti de öfriga paviljongerna. Den ekonomiska förlusten blir här äfvenledes relativt liten. Inom kort tid kan en ny träbyggnad vara uppförd och, då man ej behöfver afvakta murars uttorkning, snart i ordning till patienters upptagande.

Uppförandet af ett sjukhus af träpaviljonger i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den plan här blifvit föreslagen — och rättelser kunna helt visst behöfvas — torde, i fall värdet af byggnadstomten ej tages i beräkning, blifva betydligt billigare än byggandet af ett sjukhus af sten för ett lika stort antal sjuka eller det af 300. För det billigare byggnadsmaterialet, den kortare arbetstiden, det minskade behovet af handräckning vid lägre byggnader, vidare den omständigheten att inflyttning af sjuka kan snart ega rum, utan att den långa tiden för murarnes uttorkning behöfver afvaktas; — till allt detta kommer ytterligare det korridor, trappgångar och portgångar, de der uti ett sjukhus af sten vanligen upptaga $\frac{1}{3}$ af byggnadens kubikinnehåll, här dels icke behöfvas dels äro så anlagda, att de både kosta föga och föga inkräkta på utrymmet inom sjelfva byggnaderna. Allt omständigheter, hvilka från ekonomisk synpunkt betyda mycket mer än den för paviljongerna ökade takytan och grundläggningsytan. Då det af vederbörande blifvit ifrågasatt att anlägga det nya sjukhuset på Sabbatsbergs, staden tillhöriga egor, och dessa sträcka sig öfver bergsytor, så kan kostnaden för det lätta grundläggningsarbetet för bottenvåningspaviljonger ej blifva synnerligen stor. Den couperade marken medgifver ock lätt anläggandet af åtskilliga materialbodar under paviljongerna.

Erfarenheten från landsbygden visar att med omsorg uppförda timmerhus äro ganska varaktiga, om de väl vårdas och underhållas, och att deras underhåll väl är något, men ganska obetydligt dyrare än det af stenhus.

På grund häraf ansåg Hr L., att *fördelarne af paviljongsystemet, riktigt utfördt och användt på ett sjukhus af trä framför ett af sten voro, under gifna förhållanden, synnerligen stora.*

Hr CARLSON yttrade sig på grund af *sin erfarenhet om fördelarne och nackdelarne af korridor- och paviljongssystemen.*

Fördelarne af det förra låg enligt hans åsigt först och främst i det billigare priset och den enklare administrationen samt vidare möjligheten att åstadkomma en i vårt klimat behöflig artificiell luftvexling. Hufvudsakligaste olägenheten bestode deremot i svårigheten att vid inträffade epidemier kunna isolera de sjuke. Paviljongsystemet vore ännu i vårt land opröfvadt, de dryga kostnaderna, den invecklade administrationen och svårigheterna för en artificiell luftvexling syntes dock tala deremot. — Hvad materialet för sjukhusbyggnader beträffade vore stenhusbyggnader genom deras större soliditet och mindre eldfara lämpligare än trähus. Kostnaden för timmer och mursten kunde komma på ett ut. Träbyggnader — hvilka f. n. inom Stockholm äro genom byggnadslagen förbjudna — äro genom de oftare behöfliga reparationerna i längden kostsammare och hafva dessutom olägenheten att lättare än stenhus hysa ohyra. — I vårt klimat ansåg Hr C. korridorssjukhusen böra ega företräde, om nemligen korridorerna äro rymliga och lämpliga promenadplatser finnas.

Hr SKÖLDBERG uttalade sig i motsatt riktning; ansåg sjukvård i hemmet alltid att föredraga för sjukhusen, hvilka kunde betraktas såsom ett nödvändigt ondt, speciellt vid korridorsystemets tillämpning på kirurgiska och obstetriska sjukvårdsinrättningar, der risken af infektion alltid vore stor och der de animaliska ämnena, som enligt nyare åsichter vålla smitta, vida lättare sprede sig än vid dylika sjukhus byggda i paviljongstil. Den sjukens skydd mot infektionens förderfliga inflytande trodde Hr S. betyda långt mer än de ekonomiska fördelarne vid det andra byggnadssättet och om det äfven ligger utom läkarens makt att helt och hållet begränsa infektionen inom sjukhusen, talar dock statistiken — framförallt den som behandlar det sista amerikanska kriget, der svåra skottskador och de allvarsammaste kirurgiska ingrepp läktes med ovanlig framgång — så bestämdt till fördel för paviljongsystemet att, enligt Hr S:s tanka, korridorssjukhusen hädanefter borde totalt utdömas.

Hr ZANTESON förevisade ett af honom uppgjort och af Arkitekten SUNDIUS ritadt förslag till en sjukhusbyggnad efter paviljongsystemet.

På planritningen ligga tre byggnader med sina långsidor norr och söder — ekonomibygnader.

Alla dessa byggnader äro tvåvånings stenhus. Mellersta husets nedra botten upptages af kontor, kök med sina skafferier och diskrum; rum för en vaktmästare, köksförestånderska och pigkammare. Öfre botten upptages af rum för en kamrer och en bokhållare.

Vestra byggnadens nedra botten upptages af operationssal, mottagningsrum, hvilorum för de opererade samt apothek och laboratorium, på öfra botten äro rum för tvenne läkare och en vaktmästare.

Östra byggnadens nedra botten upptages af tvättstuga, mangelrum, strykrum och tre badrum; öfra botten upptages af fyra rum med ett kök till hvarje rum för tvätterskor och drängar.

Vindarne i två af ekonomiebyggnaderna äro inredda till magasin för sjukhusets persedlar. — Vinden i tvätthuset är inredd för torkning af linne.

20 alnar från ekonomiebyggnadernas södra sida ligga 4 paviljonger i en rad med 25 alnars mellanrum mellan hvarje paviljong; 20 alnar från denna paviljongrad och på dess södra sida ligga 5 paviljonger, äfven med 25 alnars mellanrum. Andra paviljongsraden är så bygd, att gafveln af hvarje paviljong i denna vetter mot den andra fadens mellanrum — paviljongerna ligga i zig-zag.

Hvarje paviljong är ett envåningstråhus, innehållande 2 sjukrum med 14 sängar i hvarje rum. Sjukrummen, som alla ligga åt söder, äro 45 fot långa, 23 fot breda och 14 fot höga, upplysta af tvenne höga fönster mot söder och mot vester, i det ena rummet af mindre fönster, belägna mellan och 6 fot öfver hvarje säng. I det andra sjukrummet äro de nu beskrifna mindre fönstren belägna på östra väggen. Från midten af hvarje säng till midten af nästa säng är $5\frac{1}{4}$ fot. För hvarje sjuk blir ett rum af omkring 1000 kub.-fot.

Från sjukrummens norra sida kommer man ut i en för båda gemensam af kaminer uppvärmd korridor, 46 fot lång 12 fot bred. Från denna korridor inskjuter i sjukrummens norra ända ett mindre rum, som upptages af klosettskåp, ett vaktrum och en kamin för utsugning af förskämd luft. Två vindsrum för en sköterska och dess piga, äro belägna på vinden. Vid sjukrummens södra gafvelvägg, midtemellan båda fönstren, är en tolf fot hög kakelugn inmurad i en nisch, på så sätt, att på kakelugnens baksida, mellan denna och nischen, bildas en vertikal trumma, genom hvilken luft utifrån kan strömma in i rummet. Medelst en passande konstruktion på sugskorstenen kan man genom eldning i sugkaminen få så starkt aflopp för den förskämda luften som man behagar. Genom ett spjell i trumman för den inströmmande luften kan man efter behag moderera ventilationen.

Transporten af de sjuka till och ifrån badet äfvensom till operations- och undersökningssalen sker i uppvärmda vagnar, som gå på de å ritningen tecknade spårbanorna. Vagnarne äro så konstruerade, att de kunna införas i den uppvärmda korridoren,

som ligger utanför hvarje sjukrum. En särskild konstruerad säng drages ur vagnen, föres till sjuksängen, den sjuke flyttas i vagnsängen, skjutes in i vagnen och transporteras dit man önskar inom etablissemetet.

Genom den vidtagna anordningen att lägga sjukpaviljongerna zigzag vinnes den fördelen, att solen mer än genom hvarje annan anordning hela dagen kommer att belysa de små sjukhusen. Genom att bygga många och små envåningspaviljonger vinnes den fördelen att man tidtals utan att allt för mycket inskränka sjukantalet kan utrymma en hel paviljong för rengöring och vädring. Vidare sättes man i tillfälle genom vidtagande af den nu beskrifna anordningen och dimensionerna, att emottaga till vård sjuke behäftade med sjukdomar af hvilken beskaffenhet som helst. Hela anläggningkostnaden med ångpannor och rörledningar är beräknad till 165,000 R:dr. Hela arean för sjukhusen och ekonomibyggnaderna är 27,000 kvadratalnar.

Hr MALMSTEN ansåg frågan om sjukhusbyggnader vara af den största vikt och fordra grundlig pröfning, utan allt förhastande, samt ville, då diskussionen derom icke denna gång anses afslutad, framdeles sammanfatta och till protokollet bifoga sina åsikter i ämnet.

Hr PETTERSSON ansåg att diskussionen borde formuleras och frågan indelas i bestämda punkter, emedan i annat fall, likasom vid en likartad diskussion i Norske Medicinske Selskab, densamma kunde dragas ut i månader, utan att något egentligt resultat deraf vunnes.

Hr CEDERSCHJÖLD ville med afseende på infektionsteorien inlägga sin protest, då denna teori fortfarande är grundad på en hypotes och ej på praktisk erfarenhet. Påminde för öfrigt om en diskussion i detta ämne i Läkaresällskapet den 15 Januari 1867.

Hr KJELLBERG antydde olämpligheten af stora sjukrum med många patienter. Enligt hvilken metod man än bygger sjukhusen bör man alltid lemna tillfälle till att vissa rum stå på vädring och att en ändamålsenlig cirkulation i detta hänseende eger rum. Vid Barnsjukhuset t. ex. finnas alltid tvenne obesatta salar under det att 5 äro fyllda och vexlingen sker i en viss bestämd ordning. Iakttagande af detta försigtighetsmått ansåg Hr K. vara främsta orsaken till de hittills relativt gynnsamma resultaten vid denna inrättning.

Hr TÖRNBLOM gjorde följande anmärkningar mot de af Hr Sköldberg anförda uppgifterna från statistiken öfver ameri-

kanska kriget, liksom öfver hans åsigt rörande infektions-teorien:

Hr Sköldberg har uppgifvit att resultaterna af sista amerikanska kriget skulle bevisa paviljonsystemets öfverlägsenhet. Med anledning häraf ber jag att få anmärka att resultatet af de kirurgiska operationerna i allmänhet ej är särdeles gynnsamt och öfverhufvud ej bättre än i engelska armén under Krimkriget. Sammanför man amputationer och exartikulationer i engelska armén under hela kriget i Turkiet och på Krim, så visar det sig att mortalitetsprocenten är mindre än i amerikanska nordarmén, för alla dessa operationer å öfre extremiteten^{*)}, och att den är obetydligt högre endast för höft- och knälederna, underbenet och en del partiella amputationer å foten. Sammanlagda procenten för alla amputationer och exartikulationer utfaller skenbart till amerikanernes fördel nemligen 24,5 proc. mot 27,5 hos engelsmännen, men detta beror på det relativt större antalet låramputationer hos de sednare, så att, om man å båda sidor frånräknar amputationerna å låret samt i höft- och knäleden med en sammanlagd mortalitetsprocent af 60,2 å engelska sidan, mot 63,5 å amerikanska, så blir mortalitetsprocenten för de öfriga 15,2 i engelska armén mot 16 i den amerikanska. Ännu gynnsammare blefve det relativa förhållandet för engelsmännen om finger- och tåamputationer frånräknas, oaktadt mortalitetsprocenten för dessa å engelska sidan är 0,9 proc. för finger och 0 proc. för tår, mot 1,5 och 0,75 proc. å den amerikanska. Det synes mig således vara alldeles oberättigadt att draga några slutsatser till paviljonsystemets fördel, åtminstone hvad de rent kirurgiska fallen angå från det amerikanska kriget. Proportionen mellan sjuka och döda är visserligen lysande, men då man finner sjuknummern uppgå till 2,590,721 och att hvarje man således varit i medeltal sjuk 3 gånger under första året och nästan lika ofta under det andra, så kan man ej undertrycka den förmodan att massan af sjukdomsfall måtte varit särdeles lindriga. (För öfrigt har jag ingen uppgift öfver antalet sjuka i engelska armén).

Hr Sköldberg har ordat mycket om yttre infektion, just derföre att jag äfven tror på en sådan och att luften (öfverallt) innehåller infekterande, möjligen organiska ämnen, hvilka hopa sig der vilkoren för förruttnelse och jäsning äro gynnsamma, t. ex. å dåliga sjukhus, så tror jag att det endast kan blifva fråga om större eller mindre kvantiteter inficerande ämnen å det ena eller andra slaget sjukhus och att man ej på teoretiska skäl har rätt att påyrka paviljongernas företräde, sedan den praktiska erfarenheten visat att de hittills ej motsvarat de förhoppningar man hyst om dem.

Med afseende på byggnadsämnen för sjukhus ansåg Hr SANDAHL O. sten vida fördelaktigare än trä, hufvudsakligen

*) Exarticulatio cubiti förekommer ej å engelska sidan.

på grund deraf att stenväggarna kunna fullkomligt torka samt sedan kalkhydratet förvandlats till kolsyrad kalk utgöra bland de bästa ventilatorer som finnas.

Mot denna åsigt opponerade sig Hr Zanteson.

Hr JÅDERHOLM påminde om att vid sednaste Naturforskaremötet i Christiania opinionen uttalat sig för paviljongsystemet.

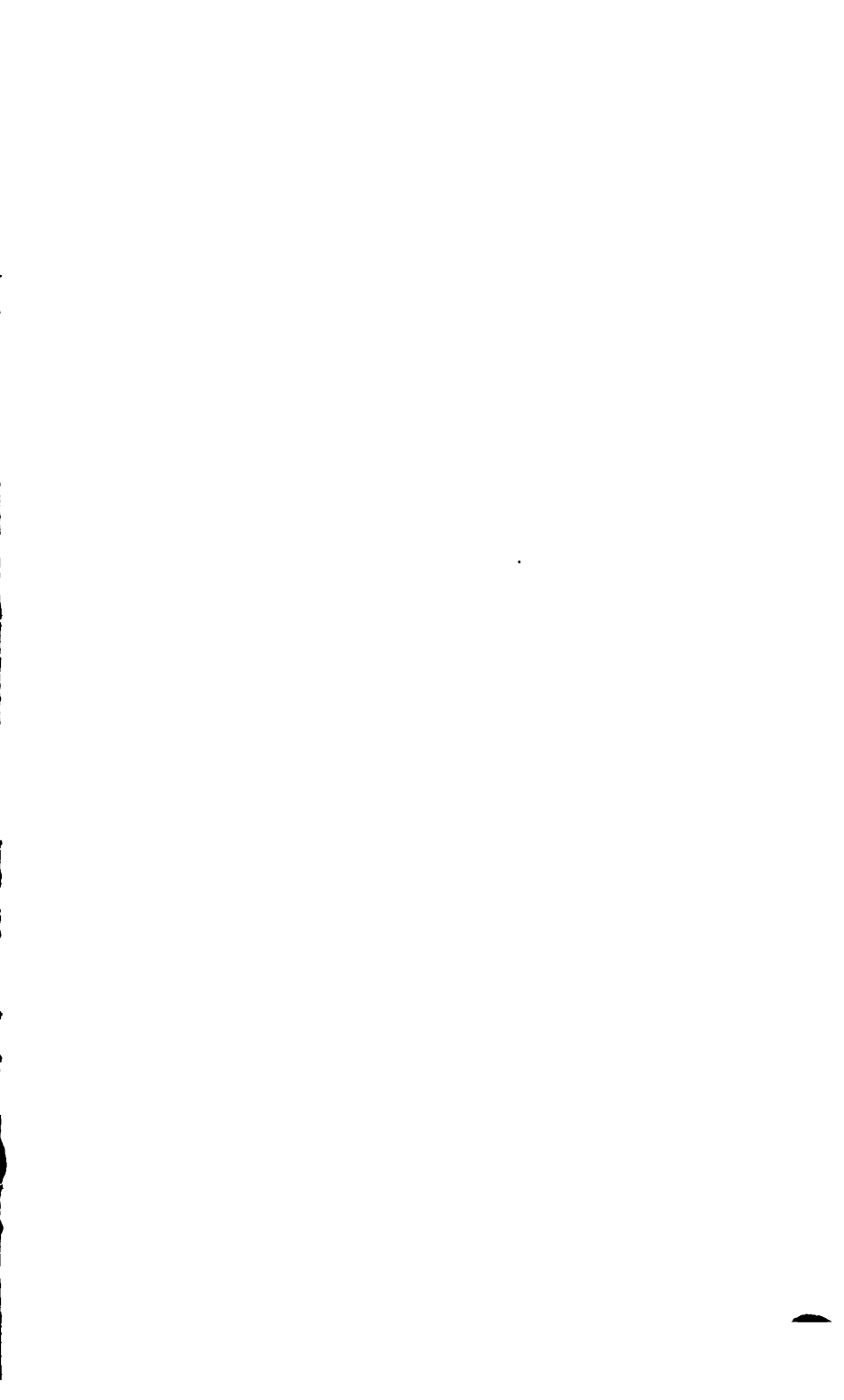
I anseende till den långt framskridna tiden avslutade Ordföranden — Hr GRÅHS — diskussionen, gjorde en kort resumé af hvad i densamma förekommit och yttrade för egen del den åsigt, att hufvudvilkoren för ett ändamålsenligt inrättadt sjukhus vore en fri yttre aeration jemte god luftvexling samt undvikandet af de sjukas anhopning.

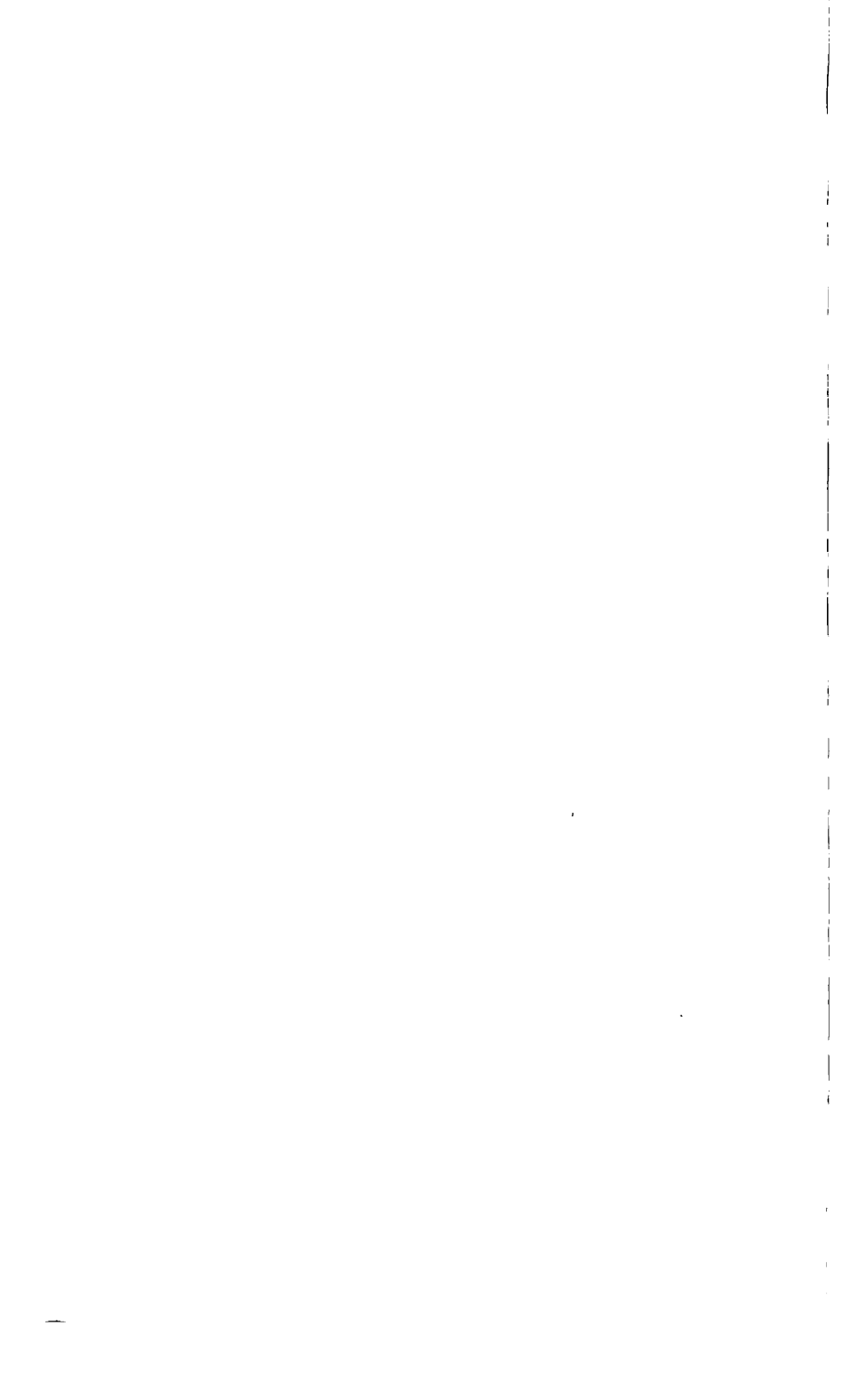

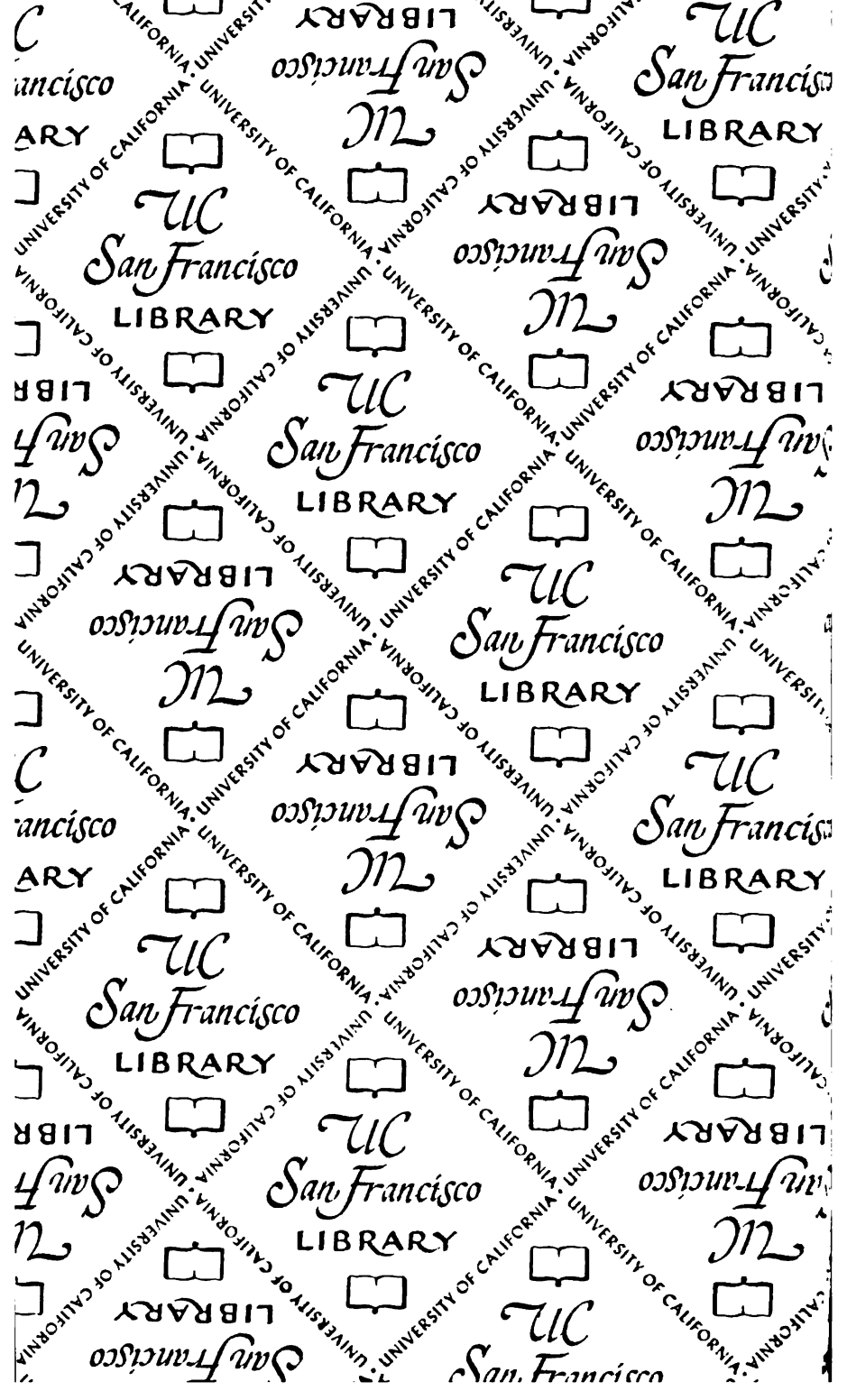

30.2649.01

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page, appearing as a vertical column of characters on the right edge.

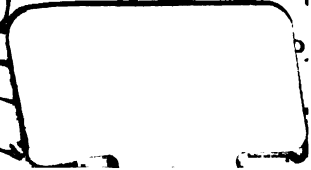

542263

3 1378 00542 2632

San Francisco LIBRARY UC UNIVERSITY OF CALIFORNIA

542263

3 1378 00542 2632

San Francisco

UC

San Francisco

UC

San Francisco

UC

San Francisco

LIBRARY

San Francisco

LIBRARY

San Francisco

LIBRARY

San Francisco

LIBRARY

San Francisco

UC

San Francisco

UC

San

LIB

San Francisco

LIB

San Francisco

